

JAINSITE E-BOOKS LITERATURE

**JAIN HISTORY • JAIN GRANTH • JAIN SUTRA
JAIN VIDHI • JAIN STORY • JAIN ASTROLOGY**

And Many More Books in Gujarati, Hindi & English

જૈનસાઇટ ઇ-બુક્સ લિટરેચર ના સંપૂર્ણ લાભાર્થી
શ્રી શ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક જૈન સંઘ, અંધેરી (પૂર્વ)

પાર્શ્વદર્શન બિલ્ડીંગ, ડૉ. સર્વપલ્લી રાધાકૃષ્ણ રોડ,
(જુના નાગરદાસ રોડ), અંધેરી (પૂર્વ), મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૬૯.

www.jainsite.com

Blessings : P. P. PANYAS SHREE NIPUNCHANDRA VIJAYJI M. S.

Inspired by : MUNI BHAGYACHANDRA VIJAYJI M. S.

Created by :

E-mail: info@jainsite.com • Tel.: 09867711171

॥ ॐ श्री शंभेश्वर पार्श्वनाथाय नमः ॥

જેન ઈ-બુક્સ ના સંપૂર્ણ લાભાર્થી

શ્રી શ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક જૈન સંઘ, અંધેરી (પૂર્વ)

॥ ॐ श्री शंभेश्वर पार्श्वनाथाय नमः ॥

ट्रस्टनी नोंधणी नं. F-4210 (BOM)
सोसायटीनी नोंधणी नं. Bombay 381/1976 G.B.B.S.D.

श्री श्वैताम्बर मूर्तिपूजक जैन संघ, अंधेरी (पूर्व)

पार्श्वदर्शन भिर्डींग, डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्ण रोड, (जुना नागरदास रोड),
अंधेरी (पूर्व), मुंबई - ४०० ०६६.

प्रस्तावना

अनेक परमोपकारक आचार्य देव ज्ञानी, तपस्वी मुनिराज, सेवाभावी साध्वीजु भगवंताना अद्वितीय-अद्भूत-अवर्णनीय आशिर्वाद्यी तथा महापवित्र मंत्रोच्चार अने विधि विधान द्वारा स्थापित आकर्षक अलौकिक अनेक अने मनमोहक रज्ज्मा भगवान श्री शंभेश्वर पार्श्वनाथजु मनोरम्य, नेत्र द्विपक लावण्यमय प्रतिभाजुने मूणनायक तरीके भिराजमान करेल देवविमान तुल्य तीर्थसभ जिनालय अटले मारुं-तमारुं अने आपणा सहजु श्री शंभेश्वर पार्श्वनाथजुं शिपरभंधी जिनालय तथा धीर-वीर-गंभीर-सरण-भक्ति-धार्मिक पापभीरु दानवीर अने उत्तमोत्तम श्रावक-श्राविकाओथी जनेलो रपमा तीर्थकर तरीके ओणपातो श्री श्वे. मू. जैन संघ, अंधेरी (पूर्व) अटले अमारो श्री अने सरस्वतीथी सभर जनेलो विनयी-विवेकी अने गुंरुभगवंतानो कृपापात्र जनेल चारे तरफु अे दशे दिशाओमां जैनम् जयति शासनम् नी यशोगाथा नो विजयघोष १४ राजलोकमां गुंजतो करनार अटले अमारो श्री श्वे. मू. जैन संघ अंधेरी (पूर्व) अनेक नाना मोटा धार्मिक अनुष्ठानो करनार श्री संघोने मद्दरूप जनेनार, अनेक पांजरापोणोने सहायभूत थनारो अनेक साधु-साध्वीजु भगवंताना वैयावस्यमां सहाय अयेसर, गृह जिनालयमांथी शरु थयेल आजे उत्तुंग गगनचुंभी आकर्षक शिपरभद्ध जिनालय जेमां देव-देवीओनी देवकुलिकाओ शोभी रही छे. श्री संघमां कायमी आयंजिल जातु-जे जे पाठशाणाओ, ज्ञानभंडार अटले श्री संघ शक्तिनुं नमूनेदार नजरालुं कहेवाय.

युगद्विवाकर प. पू. उपकारी गखना नायक आ. भ. श्री विजय धर्मसूरीश्वरजु म. सा. नी शुभ प्रेरणा मार्गदर्शक तथा तेमनी शुभ निश्रामां निर्मित अने स्थापित श्री जिनालय तथा प. पू. शतावधानी आ. भ. श्री जयानंदसूरीजुनी प्रेरणाथी ता. ४-४-१९७६ मां श्री संघनी स्थापनाना सुंदर विचारोनुं भीज आजे घेघुरो घटादार वृक्ष समान जनेयो छे. यमत्कारी अने अलौकिक मूणनायक श्री शंभेश्वर पार्श्वनाथ भगवानना दर्शन करीने जैन-जैनतरोनी घख्याओ इणीभूत थरु छे.

निसहाय-अजोल जनेला टोरोनी अने पांजरापोणोने अमारो श्री संघे उदार हाथे मद्द करी छे तथा हालमां केणवणी क्षेत्रे, मेडीकल क्षेत्रे, साधर्मिक क्षेत्रे, अनुकंपा क्षेत्रे परा श्री संघनी ज अेक शाखा श्री शंभेश्वर पार्श्वनाथ इण्डिशन द्वारा आर्थिक सहाय चालु छे.

श्री श्वे. मू. जैन संघ वती

प्रमुज

आचार्य देव श्री भ्रातृचन्द्रसूरि ग्रन्थमाला (५५ मुं)

श्रीमन्नागपुरीयबृहत्तपागच्छीय

(श्रीपार्श्वचन्द्रसूरि गच्छ)

श्रीपत्र प्रतिक्रमण सार्थ

सूरिन्द्रं भ्रातृचन्द्राख्यं दिव्यं स्याद्वादघादिनम् ॥
पदस्थं नयनिष्णातं वन्दे श्रीमुक्तिनन्दनम् ॥१॥

उपदेशक-

जं० यु० प्र० भ० -

पुज्यपाद जैनाचार्यवर्य-

श्रीभ्रातृचन्द्रसूरिश्वरजीमहाराजसाहेबना-

शिष्यरत्नमुनिराजश्रीप्रसादचन्द्रजीमहाराज

૫૧) વિરમગામ નિવાસી, શેઠ શ્રી જસરાજભાઈ મોહનલાલના
સ્મરણાર્થે તેમના ધર્મપત્ની વિધવા બેન હલ્લુભાઈ તરફથી.

અમદાવાદ સામલાની પોલના માવિકો તરફથી થયેલ મદદ

૬૨) શા. રતિલાલ મોકમચંદ્રભાઈના તરફથી

૫૧) શા. પોપટલાલ સાંકલચંદના સ્મરણાર્થે તેમના ધર્મપત્ની
બેન કેવલીબાઈ તરફથી-

૫૧) શા. જેશીંગભાઈ સ્ત્રેમચંદના ધર્મપત્ની બેન ચંપાબેન તરફથી.

आचार्यश्रीभालचन्द्रसूरि ग्रन्थमाला पुस्तक ५२ मुं

(श्रीपार्श्वचंद्रसूरि गच्छ)

श्रीमन्नागपुरीय बृहत्तपागच्छीय

श्रीदेवसि-राइप्रतिक्रमणसूत्र

(शब्दार्थ-पदार्थ-विशेषार्थ-फूटनोट-विधि वगैरे
अनेक उपयोगी विषयो सहित)

: उपदेशक :

पूज्यआचार्यदेवश्रीसागरचंद्रसूरीश्वरजीना शिष्यरत्न
मुनिश्री बृद्धिचंद्रजी महाराज साहेब.

: द्रव्य सहायक :

शेठ प्राणजीवनदास गुलाबचंद्रना स्मरणार्थे तेमना पुत्र
चीमनलाल तथा शेठ हरिलाल हकमचंद्रना स्मरणार्थे
तेमना भत्रोजा शेठ चीमनलाल वालाभाइ

: प्रकाशक :

शाह गोकलदास मंगलदास (सामळानी पोळ)

वि० सं. १९९८,

सन् १९४२

वीर सं. २४६८

प्रथम आवृत्ति

अमूल्य

प्रति ५००

श्री वीरविजय प्रिन्टींग प्रेसमां शा. केशवलाल शांकळचंदे
छाप्युं ठे. सलापोस कोसरोड—अमदावाद.

अर्पण पत्रिका

महामपरमपूज्य परमोपकारी गुरुराज आचार्यदेव श्रीश्रीश्री १००८
भ्रातृचंद्रसूरीश्वजी महाराज साहेब तथा आचार्यश्रीमद सागरचन्द्र
सूरीश्वरजी महाराज साहेब.

जेओए पोताना चारित्रवडे, जगज्जीवोना अंतःकरणे मुवासित करीने,

पोतानी अमृतमय वाणीथी अमारा जेवा अनेक जीवोने आनेद

पमाडी, उत्तम देहथी, परोपकारादि उत्तम कार्य साधी,

विद्वत् शिरोमणि सकलशास्त्र पारगामी, समता अने

क्षमाना समुद्ररूप थइ, जगतनी अंदर रिमेल

यज्ञेने अचल स्थापी, प्रातःस्मरणीय

आपश्रीजी स्वर्गवासी थया, ते

उक्त आपना अनेक गुणोथी

आकर्षाईने, आपना अमर

आत्माने, आ लघु पुस्तक

समर्पण करीए

छीए.

लो. वृद्धिचंदजी

પ્રસ્તાવના

બ્રહ્માતે અને સાંજે અવશ્ય કરવા જેવું તેને આવશ્યક કહે છે. અને તેને જ પ્રતિક્રમણ કહે છે. આત્માના વિકાસને લક્ષ્યમાં લઈને જો પ્રત્યેક ક્રિયાઓ કરવામાં આવે તો સમ્યક્ત્વ, ચારિત્ર વગેરે ગુણોની શુદ્ધિ થતાં તે કરનાર મોક્ષ મેળવી શકે છે માટે આ આવશ્યક ક્રિયાને શાસ્ત્રમાં આધ્યાત્મિક ક્રિયા કહી છે.

આ ક્રિયા પાંચ પ્રકારે કહી છે. દૈવસિક, રાત્રિક, પાક્ષિક, ચૌમાસિક અને સાંવત્સરિક. જ્યારે અહીં પ્રથમની વેજ વતાવવામાં આવી છે.

૧ સામાયિક, ૨ ચતુર્વિંશતિસ્ત્વ, ૩ વાંદણાં, ૪ પ્રતિક્રમણ, ૫ કાયોત્સર્ગ, અને ૬ પ્રત્યાહ્યાન આ છ અધ્યયનરૂપે હોવાથી પ્રતિક્રમણના છ આવશ્યક છે.

ઉપર્યુક્ત સામાયિક આદિનો અર્થ સામાન્ય રીતે વિચારતાં જગાય છે કે, આ આવશ્યક ક્રિયા કરવાથી આશ્રવનો નિરોધ થતાં, સંવરની પ્રાપ્તિ અને તૃષ્ણાનો નાશ થાય છે અને તેટલો વચ્ચે અવશ્ય સમભાવ પ્રકટ થતાં, અનુક્રમે તે ક્રિયા કરનાર મનુષ્ય મુક્તિ મેળવી શકે છે.

આ પ્રસ્થના મુલ્ય આશ્રયદાતા સેવાભાવી મુનિશ્રી વિદ્યાચંદ્રજી મહારાજના સદુપદેશથી બીકાનેર નિવાસી શેઠ શ્રીમાન્ બાબૂ હજારીમલજી નથમલજી સંપત્તલાલજી, મૂલ્લચંદ્રજી રામપુરીયાણ તેમનાં છપાતાં પુસ્તક ઉપરથી (૫૦૦) કોપી વધારે કાઢવાની અનુમતિ આપવા માટે

तथा मुनिश्रीवृद्धिचंदजी महाराजना सदुपदेशथी खंभातनिवासी, शेठ चीमनलाल प्राणजीवनदास तथा शेठ चीमनलाल बालामाई अमदावाद निवासीनो पण आभार मानवामां आवे छे.

आ ग्रंथनी प्रेस कोपी अने छपातां तेना प्रुफो मननपूर्वक जोइ जवा माटे तथा संपादन कार्य माटे भावनगर निवासी व्याकरणतीर्थ-बैयाकरणभूषण पंडित अमृतलाल मोहनलाल संघवीने तथा तेमने केटलीक मौलिकसलाह आपवा बदल पूज्य मुनिराज श्री लामचंद्रजी महाराजसाहेब तथा सुशीलभाई सुमतिचंद मंगळदासे प्रुफ जोवामां मदद करी छे ते बदल अहीं तेओने तथा शा. वाडीलाल लल्लुभाई कोरेने धन्यवाद आपवामां आवे छे.

आ ग्रंथमां अन्य जे जे भाइओए मदद आपी छे तेओनो आभार मानवामां आवे छे.

प्रमादवश के दृष्टिदोषथी या प्रेसदोषथी शास्त्रविरुद्ध कंइ पण लखाण थयुं होय तेनो त्रिविधे मिच्छामि दुक्कडं दइए छीए.

श्री

पार्श्वचंद्र गच्छीय उपाश्रय
वीर संवत् २४६८
शामळानी पोळ-अमदावाद

प्रकाशक

स्वर्गस्थ परमपूज्य जैनाचार्य
श्री भ्रातृचंद्रसूरीश्वरजी महाराज.

जन्म : सं. १९२०

वांकडीया वडगाम-मारवाड.

दीक्षा : सं. १९३५ फा. सु. २.

विरमगाम.

सूरिपद : सं. १९६७ वै.

सु. १३ सीवगंज.

स्वर्गवास : १९७२

वै. लडी / अमदावाद

अनुक्रमणिका

विषय	पृष्ठांक.	विषय	पृष्ठांक.
नमस्कार मंत्र.	१	अध्मुट्टिओ.	११८
पंचिदिय.	१३	आयसिय उवज्जाए.	११९
इच्छामि खमासमण	१५	सव्वलोए अरिहंत चेइआणं.	११३
इरियावहियं.	१६	पुस्खरवरवीवड्ढे.	११४
तस्स उत्तरी.	२३	सिद्धाणं बुद्धाणं.	११९
अन्नत्थ ऊससिएणं.	२५	इच्छामोऽणुसट्ठि नमो०	२०३
लोगस्स-नामस्तव	३२	नमोदुव्वा रागादि.	२०३
पडिलेहणाना ५० बोल.	५०	शातिनाथजीनुं स्तवन	२०६
(करेमिंमंते)	५२	जय वीयराय.	२०८
सुगुरुवंदन.	५८	विनयनी सज्जाय.	२१२
चैत्यवंदन (एस-करेमि)	७३	चउकसाय.	२१५
अन्नाण कोइ.	८२	जावति चेइआइं.	२१७
सिरिरिसहेसरनी थूइ	९०	जावंत केविसाहू.	२१८
जं किंचि.	९३	उवसगहरं स्तोत्र.	२१९
नमुत्थुणं वा शकस्तव.	९५	सामाइय वयजुत्तो.	२२४
इच्छामि ठामि	१०५		
अतिचारनी आठ गाथा.	१०९	अथ राइप्रतिक्रमण विधि २२७.	
सातलाख.	११९	जगंचितामणि चैत्यवंदन.	२२७
अठार पापस्थानक.	१२१	भरहेसर बाहुबलीनी सज्जाय	२३५
चारविकथा.	१२२	छमासी तपंचितवणा.	२४०
सव्वस्साव.	१२२	तीर्थमाला.	२४१
चत्तारिमंगल.	१२३	चैत्यवंदन-विशाललोचनदलं	२४६
वंदित्तु (श्राद्धप्रतिक्रमणसूत्र)	१२४	वीस विहरमाण जिन स्तुति.	२४९

विषय	पृष्ठांक.
श्री समेतशिखरजीनु स्तवन.	२५३
साधुजीने चौद प्रकारना दाननी निमंत्रणा	२५६
श्री सरस्वती-श्रुतदेवीनी स्तुति	२५६
चैत्यवंदन करनेकी विधि.	२५७
गुरुवन्दन करनेकी विधि.	२५७
सामायिक लेनेकी विधि	२५८
सामायिक पारनेकी विधि	२५८

पंचकखाण

नवकारसिंतु पंचकखाण	२५९
पोरसिंतु	२५९

विषय	पृष्ठांक.
सिद्धचक्रनु चैत्यवंदन-१	२५९
सिद्धाचळजीनु.	२५९
श्रीशातिनाथनु.	२५९
श्री जिनप्रतिमा स्थापन स्तुति:	२६०
श्री नवपद स्तवन.	२६१
श्री शत्रुंजय स्तवन	२६१
श्री शातिनाथजीनु „	२६२
ज्ञान पंचमीनी सज्जाय	२६२
श्री पार्श्वचन्द्रसूरिनो छंद	२६३
„	२६४
आचार्य श्री सागरचन्द्रसूरिजीनो छंद „	„

सुगप्रधान श्रीपार्श्वचन्द्रसूरि दादाका छंद

सूरिपार्श्वचन्द्र हुवा अवतारी । जस नामतणी महिमा
भारी ॥ कष्ट टले मिटे तःपतणो । पूज्य दादाजीरो जापजपो
॥ १ ॥ पूज्य नामे सब कष्टटले ॥ वलि भूत प्रेत तो नाहि
छले । मिले न चोर होय गण्यचपो ॥ पू० ॥ २ ॥ लक्ष्मी
दिनदिन वधजावे । ओर दुख नेडो तो नहि आवे ॥ व्योपारमें
होवे बहुत नफो ॥ पू० ॥ ३ ॥ अडयो काम तो होइ जावे ।
वलि विगडयो काम तो बनजावे ॥ भूल चूक नहि खाय डफो
॥ पू० ॥ ४ ॥ राजकाजमें तेज रहे । वलि खनाखमा सबलोक
कहे ॥ आछिजायगा जाय रूपो ॥ पू० ॥ ५ ॥ पूज्य नामतणो
जिण लियो ओटो । तस कदे नहि आवे तोटो ॥ घर घर
वारणे कांइ तपो ॥ पू० ॥ ६ ॥ एक माला नित्य नेम रखो ।
किण वात तणो नहि होय धको ॥ खालि विमान ओर टले
जीसपो ॥ पू० ॥ ७ ॥ स्व गच्छतणो प्रतिपाल करे । मुनिराम
सदा तुम ध्यान धरे । कोइ प्रत्यक्ष वात मति उथपो ॥ पू० ॥
॥ ८ ॥ इति ॥ ओं ह्रीं श्री पार्श्वचन्द्रसूरिसद्गुणुद्भो नमः ।

॥ श्रीभ्रातृचन्द्रसूरिषदपदी-स्तवनम् ॥

“ व्रजराज आज सांविरो बंसी वजा गयो ” इत्यनेन रागेण गीयते-

श्रीभ्रातृचन्द्रसूरिराजमर्थदायकं ।

भजस्व हे सखे ! गुरुं विरागिनायकम् ॥ ढेर ॥

संसारमेतमुज्झितुं समीहसे यदा ।

मुक्तिं च यातुमिच्छसि प्रमोदतस्तदा ॥ श्रीभ्रातृ० ॥ १ ॥

प्रवेशमीहसे यदा धियो निवेशने ।

तदा मनः प्रसारयेर्ममोपदेशने ॥ श्रीभ्रातृचन्द्र० ॥ २ ॥

करालकाल एष संनिधौ समागतः ।

किमीक्षसे विनश्वरं फलं हि रागतः ॥ श्रीभ्रातृचन्द्र० ॥ ३ ॥

विहाय कर्म शास्त्रमर्म धर्मकर्मणे ।

ग्रहीतुमीहसे यदा तदा सुशर्मणे ॥ श्रीभ्रातृचन्द्र० ॥ ४ ॥

श्रीपार्श्वचन्द्रसूरिराजवंशदीपकं ।

सुमुक्तिराजधानिकाध्वनः समीपकम् ॥ श्रीभ्रातृ० ॥ ५ ॥

तपःप्रकर्षनिर्जितोरुपश्रवसायकं ।

महानिदेशनासुधारसप्रदायकम् ॥ श्रीभ्रातृचन्द्र० ॥ ६ ॥

नित्यानन्देन रचिता भाईलालेन गापिता ।

आचार्यभ्रातृचन्द्रस्य षट्पद्यास्तां मुखाम्बुजे ॥ श्रीभ्रातृ० ॥ ७ ॥

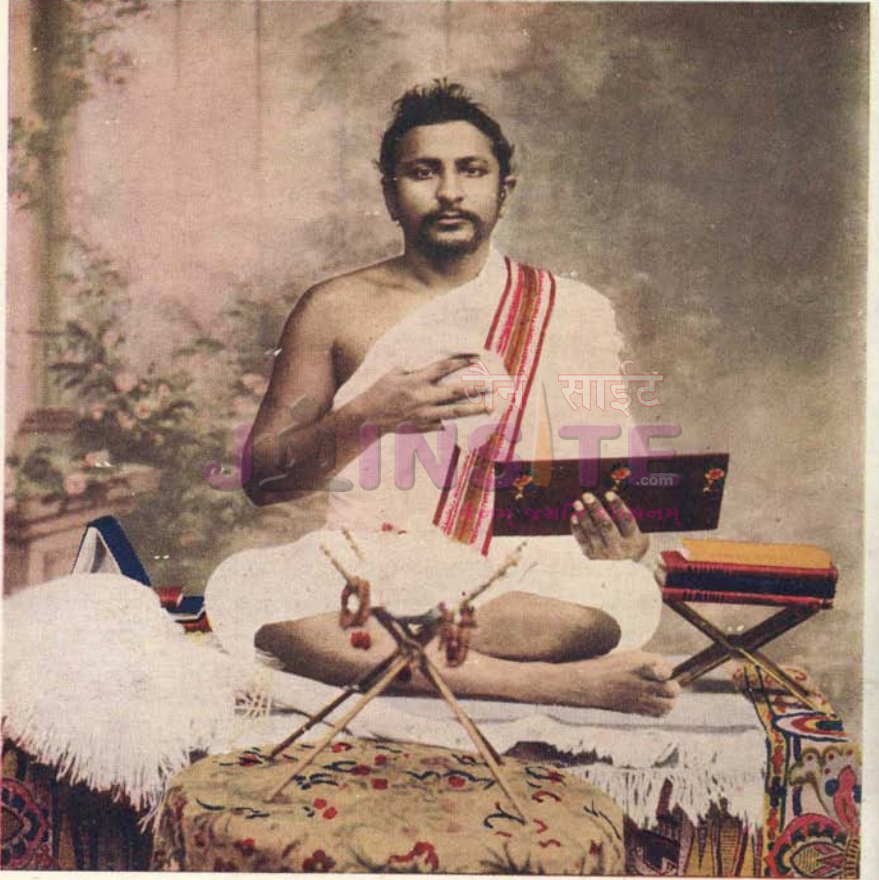
१ समीपयतीति समीपकम्—मुक्तिराजधान्याः सामीप्यदर्शकम्.

**सर्व तीर्थकरोना माता पिता बिगेरे संबधी संक्षिप्त हकीकत
जाणवा माटे नीचेनो कोठो आप्यो छे.—**

तीर्थकर नाम.	पिता.	माता.	जन्मस्थान	लांछन	शरीरमान.	वर्ण.	आयुष्य.
१ ऋषभदेव	नाभि	मरुदेवा	अयोध्या	वृषभ	५०० धनुष	सुवर्ण	८४ लाख पूर्व
२ अजितनाथ	जितशत्रु	विजया	अयोध्या	हस्ती	४५० धनुष	सुवर्ण	७२ लाख पूर्व
३ संभवनाथ	जितारि	सेना	श्रावस्ति	अश्व	४०० धनुष	सुवर्ण	६० लाख पूर्व
४ अभिनंदन	संवर	सिद्धार्था	अयोध्या	वानर	३५० धनुष	सुवर्ण	५० लाख पूर्व
५ सुमतिनाथ	मेघरथ	सुमंगला	अयोध्या	कौच	३०० धनुष	सुवर्ण	४० लाख पूर्व
६ पद्मप्रभ	श्रीधर	सुसीमा	कौशांबी	पद्म	२५० धनुष	रक्त	३० लाख पूर्व
७ सुपार्श्वनाथ	सुप्रतिष्ठ	पृथ्वी	काशी	स्वस्तिक	२०० धनुष	सुवर्ण	२० लाख पूर्व
८ चंद्रप्रभ	महासेन	लक्ष्मणा	चंद्रपुरी	चंद्र	१५० धनुष	श्वेत	१० लाख पूर्व
९ सुविधिनाथ	सुग्रीव	रामा	काकंदी	मकर	१०० धनुष	श्वेत	२ लाख पूर्व
१० शीतलनाथ	दृषरथ	नंदा	महिलपुर	श्रीवत्स	९० धनुष	सुवर्ण	१ लाख पूर्व
११ श्रेयांसनाथ	विष्णुराज	विष्णु	सिंहपुर	गेंडो	८० धनुष	सुवर्ण	८ लाख वर्ष
१२ वासुपूज्य	वसुपूज्य	जया	चेपा	पाडो	७० धनुष	रक्त	७२ लाख वर्ष
१३ विमलनाथ	कृतवर्म	श्यामा	कंपिलपुर	भुंड	६० धनुष	सुवर्ण	६० लाख वर्ष
१४ अनंतनाथ	सिंहधुन	सुयशा	अयोध्या	सिंचाणो	५० धनुष	सुवर्ण	३० लाख वर्ष
१५ धर्मनाथ	मानु	सुव्रता	रत्नपुर	वज्र	४५ धनुष	सुवर्ण	१० लाख वर्ष
१६ शांतिनाथ	विश्वसेन	अचिरा	हस्तिनापुर	मृग	४० धनुष	सुवर्ण	१ लाख वर्ष
१७ कुंथुनाथ	सूर	श्री	हस्तिनापुर	बकरो	३५ धनुष	सुवर्ण	९५ हजारव.
१८ अरनाथ	सुदर्शन	देवी	हस्तिनापुर	नंदावर्त	३० धनुष	सुवर्ण	८४ हजारव.
१९ मङ्गिनाथ	कुंभ	प्रभावती	मिथिला	कुंभ	२५ धनुष	नील	५५ हजारव.
२० सुनिसुव्रत	सुमित्र	पद्मा	राजगृह	काचवो	२० धनुष	कृष्ण	३० हजारव.
२१ नमिनाथ	विजय	वप्रा	मिथिला	नीलकम.	१५ धनुष	सुवर्ण	१० हजारव.
२२ नेमिनाथ	समुद्रवि	शिवा	शौरिपुर	शंख	१० धनुष	श्याम	१ हजारव.
२३ पार्श्वनाथ	अश्वसेन	वामा	काशी	सर्प	९ हाथ	नील	१०० वर्ष.
२४ वर्धमान- स्वामी	सिद्धार्थ	त्रिशला	क्षत्रियकुंड	सिंह	७ हाथ	सुवर्ण	७२ वर्ष.

श्रीपार्श्वप्रभुपादपद्ममधुलिङ्जातः सदा सेवया
 श्रीजैनेन्द्रमुखाब्जनिस्सृतवचोविस्तारित श्रेयसे ॥
 संसाराब्धिनियामकं बुधवरं देवैः सुसंपुजितम् ।
 तं सूरिं सुखदं भजे गुरुवरं चद्रोत्तरं सागरम् ॥

सं १९४३
 भाडिया
 सं १९५८
 वंभात

परमपूज्य शासनमान्य आगमरहस्यवेदी आचार्यदेव
 श्री भ्रातृचंद्र सुरीश्वरजीना पट्टधर शिष्य आचार्य
 देवश्री १००८ श्री सागरचंद्र सुरीश्वरजी साहेब.

आचार्य पद
 सं १९९३
 अमदावाद.
 स्वर्ग सं १९९
 धांगघ्रा.

आचार्य श्रीसागरचंद्रसूरिगुरुगुणाष्टकम्—

योऽपांसुलैर्भुनिवरैरपि माननीयो-विज्ञानदानकरणेन वदान्यभूमा । दुष्टेन्द्रियाश्वदमनेन धुरीणदान्तो जैनान्शुभं दिशतु सागरचन्द्रसूरिः ॥ १ ॥ मानापमानविजयेन सदैव शान्तः शास्त्रार्थपारगमनेन नितान्तधीरः । आत्मीयधर्मपरिरक्षणजागरूकः, पायात्स सागरमुनिर्भविनो भवाब्धेः ॥ २ ॥ सत्यादिभिक्षुकमहाव्रतपालनोक्तः सद्भावभावितमनाः समभावशाली । षड्जीवरक्षणविधिप्रथिताभिधेयो, भूयाद्भवाब्धितरणे स मुनिस्तरीव ॥ ३ ॥ कर्माष्टकेन्धनकभस्मविधानदक्षो-वैराग्यवाससुरभीकृतदिक्प्रदेशः । त्यागेन साधुजनकीर्तितत्यागिशब्दो-जैनान्सदावतु स सागरचन्द्रसूरिः ॥ ४ ॥ यः शास्त्रसागरविलोडनदेवतेन्द्रो-निष्कास्य ज्ञानममृतं पिबति प्रमोदात् । आचार्यसर्वगुणभृद्यतिधर्मपालो-जैनेन्द्रशासनमणिर्जयताम्मुनीशः ॥ ५ ॥ विज्ञातपाणिनिमहामुनिशास्त्रसारः, काणादशासनविगाहनलब्धबोधः । साहित्यसारसनिर्द्धारमज्जनोक्तो, जीयात्स सागरमुनिर्भवपाशच्छेत्ता ॥ ६ ॥ योऽनेकदुर्गमवितर्कविनाशदक्षो, वन्दारू-जैनसुजनस्य स कल्पवृक्षः । भक्त्यब्धिवृद्धिकरणे शरदिन्दुकल्पो, भूयादलं मुनिवरो जिनधर्मपुष्टयै ॥ ७ ॥ बीजं जिनेन्द्रनिहितं भुवि भारतेऽस्मिन्, उद्गच्छदङ्करयुतं गणपा अकार्षुः । तज्जातधर्मविटपी बहुपर्णशास्त्रः, पोषं नयत्वनुदिनं मुनिरेष तं च ॥ ८ ॥

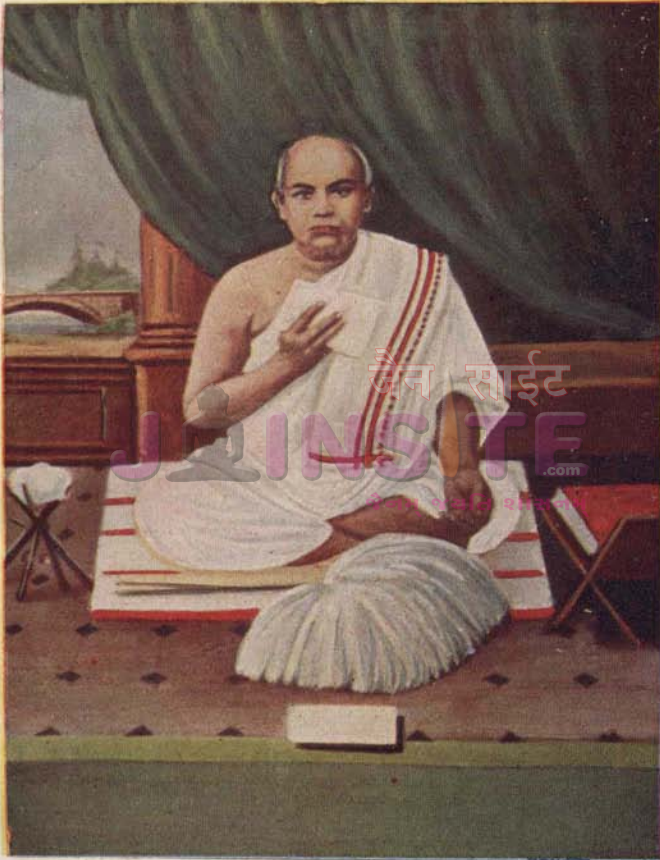
परमपूज्य मुनि महाराजश्री जगतचन्द्रजी गणितुं अष्टक

(शिखरिणीवृत्तम्)

सदा शान्तं दान्तं भविजनमनोऽलेः सुकमलम् ।
ददानं सम्यक्त्वं भवजलधिपाराय कृतिने ॥
सुधावाचासङ्गान् शिवपदपथान् संविदधतम् ।
जगच्चन्द्रं वन्दे जितमदरिपुं तं गणिवरम् ॥ १ ॥
नवो जातश्चन्द्रो जगति सुखदः कोऽपि मुनिपो ।
यशोभिर्विख्यातो जित-मदन-मोहादिकलहः ॥

अजस्रं यो वीरप्रभुचरणपद्मे मधुकरः ।
 जगच्चन्द्रं वन्दे जितमदरिपुं तं गणिवरम् ॥ २ ॥
 अपारे संसारे तरणिरिव सन्तारकुशलः ।
 गभीरेणाग्निं योऽजयदनघकल्याणसुखदः ॥
 सदा रक्तः पद्मे मधुप इव सुभ्रातृचरणे ।
 जगच्चन्द्रं वन्दे जितमदरिपुं तं गणिवरम् ॥ ३ ॥
 चकार श्रीपार्श्वप्रभु-गुणगणै-र्योऽतिविमलां ।
 कथां सम्पद्दात्रीं भवभयहरां मुक्तिजननीम् ॥
 अहंकाराद्रिं यः क्षणमपि बिडौजाः स्म जयति ।
 जगच्चन्द्रं वन्दे जितमदरिपुं तं गणिवरम् ॥ ४ ॥
 तमोहन्त्रीं यस्य प्रकृतिमधुरां भव्यसुखदां ।
 कथां पीत्वा लोकोऽमृतमपि च पातुं न यतते ॥
 सदा भास्वत्तुल्यो जनहृदयपद्मं विघटितुम् ।
 जगच्चन्द्रं वन्दे जितमदरिपुं तं गणिवरम् ॥ ५ ॥
 मुनिर्विद्याचन्द्रो निजसुत इवाभूत् सहचरः ।
 स्वमावं यस्यैतं शशिन इव दृष्ट्वा सुखकरम् ॥
 सदानन्दं दाता निरुपमयशा यो दुरितहृत् ।
 जगच्चन्द्रं वन्दे जितमदरिपुं तं गणिवरम् ॥ ६ ॥
 महामोहस्तम्बेरम-हननकर्ता हरिवरः ।
 सदा सङ्घैः पूज्यो दिनकर इवाभूत् प्रियवरः ॥
 जिनेशोक्ते धर्मे शिवयुवतिसङ्गाय यतते ।
 जगच्चन्द्रं वन्दे जितमदरिपुं तं गणिवरम् ॥ ७ ॥
 जितान्तः-शत्रुर्वै बुधजनशरण्यो मुनिवरो ।
 मजन् यो देवेशाञ्चितचरणपद्मं जिनवरम् ॥
 गतः स्वर्गं कल्पद्रुविव मुनिलाभाय सुखदः ।
 जगच्चन्द्रं वन्दे जितमदरिपुं तं गणिवरम् ॥ ८ ॥

स्वर्गस्थ परमपूज्य तपस्वी
मुनिमहाराज श्रीजगतचंद्रजी गणी (बावाजी)

जन्म : सं. १९३५ देशलपुर, दीक्षा : सं. १९५५ कच्छ-अंजार
स्वर्गस्थ : सं. १९९७ वै. शु. ४ बुध. उनावा.

विषय	पृष्ठांक.
चतुर्विंशति-जिन-अर्हत् चैत्यवन्दन	२५७
श्री महावीरस्वामिनी स्तुति	२९३
श्रावक पाक्षिकादि अतिचार	३०१
पुढवाइसु पत्तयं	३५१
भजितशांति स्तवन	३५५
पक्खि सज्जाय	४०१
चोमासी प्रतिक्रमण विधि	४०२
सांक्खरिक ,, ,,	४०२
पोसह विधि	४०३
पोसहनुं पक्खिखाण	४०३
सवारना पडिलेहण विधि	४०४
अरहं देवोनी सज्जाय	४०५
देववन्दन विधि	४०६
चैत्यवन्दन	४०६
जिनेन्द्र स्तुति	४०८
पक्खिखाण पारवानी विधि	४०९
,, ,, गाथा	४१०
सांजना पडिलेहण विधि	४११
मांडला	४१२
राइ संथारा विधि	४१४
संथारा पोरिसि	४१४
पोसह पारवानी गाथा	४१८
पक्खिखाण पच.	४१९
पुरिमहु अवड्ड	४१९

विषय	पृष्ठांक
एकासणा बियासणानु ,,	४१९
आयंबिलनु ,, ,,	४२०
तिविहार उपवासनु ,,	४२०
चउविहार ,, ,,	४२१
पाणहारनु ,, ,,	४ ,,
चउविहारनु ,, ,,	४ ,,
तिविहारनु ,, ,,	४ ,,
दुविहारनु ,, ,,	४ ,,
चउद नियमनु ,, ,,	४ ,,
मुट्टिसहियं गंठुसहियंनु ,,	४२२
देशावगाशिक ,, ,,	४ ,,
श्री आदि-अजितशांति स्तवन	४ ,,
शांतिनाथ स्तवन ,,	४२३
श्री पार्श्वनाथनु ,,	४ ,,
श्री पार्श्वनाथ मंत्रगर्भित ,,	४२४
,, ,, ,,	४ ,,
श्री जगडीशा मंडन ,,	४२५
श्री जिनेन्द्र ,,	४ ,,
श्री सदगुरुनी स्तुति	४२६
श्री भ्रातृचन्द्र सूरीश्वरजीनो छंद	४२७
आ० दे० श्री भ्रातृचन्द्रसूरी- श्वर गुणनी सज्जाय	४२८
,, सागरचन्द्रसूरि स्तुति	४३०
,, ,, ,, ,,	४३१
स्व. मु. श्री जगतचन्द्रजीगणीनी स्तुति	४३२

शुद्धिपत्रक

पृष्ठ	पंक्ति	अशुद्धि	शुद्धि
८	६	अंत	अनंत
३४	१४	राणा	राणी
६५	४	आसाययाप	आसायणाप
८२	४	थाओ	हुओ
८२	५	जे	जेणे
८२	६	थया बतावे छे:-	हुआ कहेवा
९०	२१	मनहारी	मनोहारी
९१	१५	जगह	जगही
१११	१४	त्राजी गाथा डबल छे पकवार	बोलवी
११६	१३	उळोदरी	उणोदरी
१९२	२३	चार नवकार	आठ नवकार
१९९	७	परंपरागयाणं	परंपरगयाणं
२४१	२०	विपुलगिरि०	विशुलगिरि वैभारगिरि
२५९	२०	आदा	आदौ
२६०	२	मण्ड	मण्डन
२६५	१५	० जेयल	० जेयवलः
२६५	१६	समहार०	समाहार०
२६७	९	प्राप्तुवन्तः	प्राप्तवन्तः
२६८	११	यानसदशः	यानयानसदशः
२७२	१	शंखवत्	शंखवन्

पृष्ठ	पंक्ति	अशुद्ध	शुद्ध
२७२	१४	उज्झित०	उज्झित०
२७४	१२	द्वादशमं	द्वादशं
२८१	२	संहननः	संहननं
२८४	१६	समिचीना	समीचीना
२८४	२०	१८४	१८०
२८७	८	उत्तरः	उत्तरम्
२८८	१०	ना-मनुष्यने	न-नही
२९६	१९	० दुद्योत	०दुद्योत
३२४	१५	स्वदारासंतोष०	स्वदारासंतोष परदारा-
३२७	१२	दो०	दोष
३३४	८	पर	परे
३४०	११	भूके	मूके
३६६	२	गय-हाथ	गय-हाथी
३६७	१७	विधानमां	निधानमां
३७७	८	विण-नियम	विण-विनय
३९१	२	पूर्वक०	पूर्वक जेमणे
४०३	७	प्रभुना सुंदर गतिवाला बे	पगोने चारंवार
४०४	२४	खमासभण	खमासमण
४०५	१०	अरहंदेवीनी	अरहंदेवोनी
४१०	१०	सम्मत्तमि	संमत्तमि
४११	२५	आहाराहियं	आराहियं
		प्रमुख	प्रमुख

पच्चरखाणनो कोठो-

ता. १ बी १६ सुधीनु अंतर काडीने पच्चरखाणनो समय पारवो.

नीचिने कोठो अमदावादना टाइम प्रमाणे छे. बहारगामवाळाए

५ मीनीट उमेरीने पच्चरखाण पारवुं.

मास		सू. उ.	सू. अ.	जवका.	पोरसी	साठ पो.	पुरिमठ.	अबट्ट
		क. मि.	क. मि.	क. मि.	क. मि.	क. मि.	क. मि.	क. मि.
जान्यु	१	७-२३	६-५	८-१०	१०-३	११-२४	१२-४४	३-२५
	१६	७-२५	६-१५	८-१३	१०-८	११-२९	१२-५०	३-३३
फेब्रुआरी	१	७-२१	६-२७	८-९	१०-८	११-३१	१२-५४	३-४१
	१६	७-१३	६-३६	८-१	१०-४	११-३०	१२-५५	३-४६
मार्च	१	७-४	६-४३	७-५२	९-५९	११-३६	१२-५३	३-४८
	१६	६-५०	६-४८	७-३८	९-५०	११-२०	१२-४९	३-४९
एप्रिल	१	६-३४	६-५४	७-२२	९-३९	११-१२	१२-४४	३-४९
	१६	६-२०	७-०	७-८	९-३०	११-५	१२-४०	३-५०
मे	१	६-८	७-६	६-५६	९-२३	११-०	१२-३७	३-५२
	१६	६-०	७-१३	६-४८	९-१९	१०-५८	१२-३७	३-५५
जून	१	५-५५	७-२०	६-४३	९-१७	१०-५८	१२-३८	३-५९
	१६	५-५४	७-२६	६-४२	९-१७	१०-५९	१२-४०	४-३
जुलाई	१	५-५८	७-२९	६-४३	९-२१	११-३	१२-४४	४-७
	१६	६-४	७-२७	६-५२	९-२५	११-६	१२-४६	४-७
ऑगस्ट	१	६-११	७-२१	६-५९	९-२९	११-८	१२-४६	४-४
	१६	६-१७	७-११	७-५	९-३१	११-८	१२-४४	३-५८
सप्टे	१	६-२३	६-५७	७-११	९-३२	११-६	१२-४०	३-४९
	१६	६-२७	६-४२	७-१५	९-३१	११-३	१२-३५	३-३९
ऑक्टो.	१	६-३३	६-२७	७-२१	९-३२	११-१	१२-३०	३-२९
	१६	६-३८	६-१३	७-२६	९-३२	१०-५९	१२-२६	३-२०
नोवेंबर	१	६-४६	६-१	७-३४	९-३५	११-०	१२-२४	३-१३
	१६	६-५५	५-५४	७-४३	९-४०	११-३	१२-२५	३-१०
डिसेंबर	१	७-५	५-५२	७-५३	९-४७	११-८	१२-२९	३-११
	१६	७-१५	५-५६	८-३	९-५६	११-१६	१२-३६	३-१६

॥ ॐ श्री पार्व्वनाथाय नमः ॥

श्री

पञ्चप्रतिक्रमणसूत्र.

(अर्थसहित)

१ नवकार (नमस्कार) सूत्र.

मू०—*नमो अरिहंताणं १। नमो सिद्धाणं २। नमो आय-
रियाणं ३। नमो उवज्झायाणं ४। नमो लोए सब्बसाहूणं ५।
एसो पंचनमुक्कारो ६। सब्बपावप्पणासणो ७। मंगलाणं च
सब्बेसिं ८। पढमं हवइ मंगलं ॥९॥

शब्दार्थः—

नमो—नमस्कार थाओ.

अरिहंताणं—अरिहंतोने.

सिद्धाणं—सिद्धोने.

आयरियाणं—आचार्योने.

उवज्झायाणं—उपाध्यायोने.

लोए—लोकने विषे एट्टले अढी
द्वीपने विषे वर्तता.

*आ अने आना पळीनुं बन्ने सूत्रो स्थापना करती वखते उपयोगी
छे. आ सूत्रमां अरिहंत अने सिद्ध ए बे प्रकारना देवने तथा आचार्य,
उपाध्याय अने साधु ए त्रण प्रकारना गुरुओने नमस्कार कर्या छे. आ पांच
परमेष्ठी परमपूज्य गणाय छे.

सव्वसाहूणं—सर्व साधुओने.

एसो—आ.

पंचनमुक्कारो—पांच परमेष्ठीने
करेलो नमस्कार.

सव्वपावप्पणासणो — सर्व-
पापोनो नाश करनार छे.

मंगलाणं—मंगलोने मध्ये.

च—तथा.

सव्वेसिं—सर्व.

पढमं—प्रथम, षहेलं.

हवइ—छे.

मंगलं—मंगल.

नमो अरिहंताणं—नमस्कार हो अरिहंतोने ।

नमो सिद्धाणं—नमस्कार हो सिद्धोने ।

नमो आयरियाणं—नमस्कार हो आचार्योने ।

नमो उवज्झायाणं—नमस्कार हो उपाध्यायोने ।

नमो लोए सव्वसाहूणं—नमस्कार हो लोकमां सर्व साधुओने ।

एसो पंचनमुक्कारो—ए पांचेने करेलो नमस्कार ।

सव्वपावप्पणासणो—सर्व पापने सर्वथा नाश करनार छे ।

मंगलाणं च सव्वेसिं—मंगलोमां अने सर्वमां ।

पढमं हवइ मंगलं—पहेलं होय छे मंगल.

मावार्थ—श्री अरिहंत भगवान १, श्री सिद्ध भगवान २, श्री आचार्य महाराज ३, श्री उपाध्यायजी महाराज ४, तथा अदीद्वीपरूप लोकने विषे वर्तता सर्वसाधुओ ५, ए पांच × परमेष्ठीओने के जेमना १०८ गुणो छे, तेमने मारो नमस्कार छे, आ पंच परमेष्ठीने करेलो

નમસ્કાર સર્વ પાપોને નાશ કરનાર છે, તથા સર્વ ઇટલે લૌકિક અને અલૌકિક સર્વ પ્રકારના મંગલોમાં પ્રથમ મંગલ છે.

इति नमस्कार सूत्र १.

×આ પાંચ પરમેષ્ઠીના એકસો ને આઠ ગુણો છે તે નીચે પ્રમાણે.

“ બારસ ગુણ અરિહંતા, સિદ્ધા અઠ્ઠેવ સૂરિ છત્તીસં ।
 ઉવજ્ઞાયા પળવીસં, સાહૂ સગવીસ અઠ્ઠસયં ॥ ”
 બાર ગુણ અરિહંત દેવ, પ્રણમીજે ભાવે ।
 સિદ્ધ આઠ ગુણ સમરતાં દુઃખ દોહમ જાવે ॥
 આચારજ ગુણ છત્તીસ, પચવીસ ઉવજ્ઞાય ।
 સત્તાવીસ ગુણ સાધુના, જપતાં શીવસુખ થાય ॥

“ અરિહંતના બાર ગુણ છે, સિદ્ધના આઠ ગુણ છે, આચાર્યના છત્તીશ ગુણ છે, ઉપાધ્યાયના પચીશ ગુણ છે અને સાધુના સત્તાવીશ ગુણ છે. સર્વ મઠીને પંચપરમેષ્ઠીના ૧૦૮ ગુણ છે. ” તે નીચે પ્રમાણે—

અરિહંતના આઠ પ્રાતિહાર્ય અને ચાર મૂઠ્ઠ અતિશય મઠીને કુલ બાર ગુણ આ પ્રમાણે છે—

અરિ ઇટલે રાગ-દ્વેષાદિ અમ્યંતર શત્રુને હંત ઇટલે હપનારા, જે

કેવલજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીને મહ્યજીવોને પ્રતિબોધ દે અને પ્રતિબોધ દેવા માટે વિહાર કરે. એવાં વાર ગુણવાલા તીર્થંકર મગવાનને અરિહંત કહે છે.

૧ અશોકવૃક્ષ—જ્યાં મગવાનનું સમવસરણ રચવામાં આવે છે, ત્યાં તેમના દેહથી વાર ગુણો હંચો અશોકવૃક્ષ રચવામાં આવે છે, તેની નીચે બેસી મગવાન દેશના આપે છે.

૨ સુરપુષ્પવૃષ્ટિ—એક યોજન પ્રમાણ સમવસરણની ભૂમિમાં જલમાં તથા સ્થલમાં ઉત્પન્ન થયેલાં સુગંધી પાંચ વર્ણોવાલાં તથા મગવાનનાં અતિશયને લઈને જેના જીવોને બાધા-પીડા થતી નથી, એવાં સચિત્ત પુષ્પોની ઢોંચણ સુધી વૃષ્ટિ-વરસાદ દેવતાઓ કરે છે.

૩ દિવ્યધ્વનિ—મગવાનની વાણીને માલકોશ રાગ, વીણા, વાંસળી વિગેરેના સ્વરવડે દેવો પૂરે છે.

૪ ચામર—સ્તનજહિત સુવર્ણની દાંડીવાલા ચાર જોડી શ્વેત ચામરો સમવસરણમાં દેવતાઓ મગવાનને ઘીંચે છે.

૫ આસન—દેવતાઓ મગવાનને બેસવા માટે સ્તનજહિત સુવર્ણનું સિંહાસન રચે છે.

૬ મામંડલ—મગવાનના મસ્તકની પાછલ શરદ ઋતુના સૂર્ય જેવું ઉગ્ર તેજસ્વી મામંડલ દેવતાઓ રચે છે, તેમાં મગવાનનું તેજ સંક્રમે છે. તેમ ન કરે તો મગવાનનું મુખ જોઈ શકાય નહીં.

૭ ઠુંદુભિ—મગવાનના સમવસરણ વચ્ચે દેવતાઓ દેવઠુંદુભિ

વગાડે છે, તે એમ સૂચવે છે કે--હે ભવ્ય પ્રાણીઓ ! તમે શિવપુરના સાર્થવાહ તુલ્ય આ ભગવાનની સેવા કરો--તેમનું શરણ કરો.

૮ છત્ર—સમવસરણમાં દેવતાઓ ભગવાનના મસ્તક ઉપર શર-
દ્વચંદ્ર જેવાં ઉજ્જ્વલ અને મોતીના હારોથી સુશોભિત ઉપરાઉપર ત્રણ ત્રણ
છત્રો રચે છે. ભગવાન પોતે સમવસરણમાં પૂર્વાભિમુખ—પૂર્વ દિશાની સામે
બેસે છે, અને બીજી ત્રણ દિશાઓમાં દેવતાઓ ભગવંતના જ પ્રભાવથી
પ્રતિવિંત્રો રચીને સ્થાપે છે, તેથી કુલ ચાર છત્રો તે વચ્ચે હોય છે. અન્ય
વચ્ચે ત્રણ ન છત્ર હોય છે. સમવસરણ ન હોય ત્યારે પગ આ આઠ
પ્રાતિહાર્યો તો હોય જ છે.

હવે ચાર મૂલ અતિશય (ઉત્કૃષ્ટ ગુણ) કહે છે—

૧ અપાયાપમમાતિશય—અપાયનો ઇટલે ઉપદ્રવનો અપગમ-
નાશ. તે પોતાને આશ્રયી અને બીજાને આશ્રયી એવા બે પ્રકારે છે. તેમાં
બીજાને આશ્રયી અપાયાપમમ અતિશય એ કે—જેનાથી બીજાના ઉપદ્રવો
નાશ પામે, અર્થાત્ જ્યાં ભગવાન વિહાર કરતા હોય ત્યાં દરેક દિશામાં
મઠ્ઠી સવાસો યોજન સુધી પ્રાયઃ રોગ, મરકી, વેર, અવૃષ્ટિ, અતિવૃષ્ટિ,
વગેરે થાય નહીં. હવે પોતાને આશ્રયી અપાયાપમમ અતિશયના દ્રવ્યથી
અને ભાવથી એમ બે પ્રકાર છે. તેમાં દ્રવ્યથી અપાય ઇટલે સર્વ પ્રકારના
રોગો, તે પોતાને સર્વથા ક્ષય થયા હોય છે. તથા ભાવથી અપાય ઇટલે
અઢાર પ્રકારના અભ્યંતર દોષો, બે પગ પોતાને સર્વથા હોતા નથી. તે
અઢાર દોષો આ છે.—દાનાંતરાય ૧, લાભાંતરાય ૨, ભોગાંતરાય ૩,

ઉપભોગાંતરાય ૪, વીર્યાંતરાય ૫, હાસ્ય ૬, રતિ ૭, અરતિ ૮, મય ૯, શોક ૧૦, જુગુપ્સા ૧૧, કામ ૧૨, મિથ્યાત્વ ૧૩, અજ્ઞાન ૧૪, નિદ્રા ૧૫, અવિરતિ ૧૬, રાગ ૧૭, અને દ્વેષ ૧૮.

૧૦ જ્ઞાનાતિશય—ભગવાન કેવલજ્ઞાનવડે સર્વ લોકાલોકનું સંપૂર્ણ સ્વરૂપ જાણે છે.

૧૧ પૂજાતિશય—શ્રીતીર્થંકર સર્વને પૂજ્ય છે. અર્થાત્ રાજા, વાસુદેવ, બલદેવ, ચક્રવર્તી, દેવતાઓ અને ઇંદ્રો વિગેરે સર્વે તેમને પૂજે છે, અથવા તેમને પૂજવાની ઇચ્છા કરે છે.

૧૨ વચનાતિશય—શ્રીતીર્થંકરની વાણી દેવ, મનુષ્ય અને તિર્થંચ સર્વે પોતપોતાની ભાષામાં સમજે છે. કેમ કે તેમની વાણી અર્ધ-માગધી હોય છે. તે વાણીના ૩૫ ગુણો આપ્રમાણે છે.—સર્વ ઠેકાણે સમજાય તેવી ૧, યોજન પ્રમાણ ભૂમિમાં સરસ્વી રીતે સંભળાય ૨, પ્રોઢ-તાવાળી ૩, મેઘ જેવી ગંભીર ૪, સ્પષ્ટ શબ્દવાળી ૫, સંતોષ ઉપજાવ-નારી ૬, દરેક શ્રોતા મને જ કહે છે એમ જાણે તેવી ૭, પુષ્ટ અર્થવાળી ૮, પૂર્વાપર વિરોધ ન આવે તેવી ૯, મહાપુરુષને છાજે તેવી ૧૦, સંદેહ વિનાનો ૧૧, દૂષણરહિત અર્થવાળી ૧૨, કઠળ વિષય પળ સુગમ ઊગે તેવી ૧૩, જ્યાં જેવું શોભે તેવું બોલાય એવી ૧૪, છ દ્રવ્ય અને નવ-તત્ત્વની પુષ્ટિ કરે તેવી ૧૫, પ્રયોજનવાળી ૧૬, પદ રચનાવાળી ૧૭, છ દ્રવ્ય અને નવ તત્ત્વની પટુતાવાળી ૧૮, મધુરતાવાળી ૧૯, બીજાનો મર્મ ન ભેદાય તેવી ચતુરાહવાળી ૨૦, ધર્મ અને અર્થ એ બે પુરુષાર્થને સાધનારી ૨૧, દીવાની જેમ અર્થનો પ્રકાશ કરનારી ૨૨, પરનિંદા અને આત્મશ્લાઘારહિત

૨૩, કર્તા, કર્મ, ક્રિયાપદ, કાઠ અને વિમલ્કિવાઠી ૨૪, સાંભઠનારને આશ્ચર્ય ઉત્પન્ન કરે તેવી ૨૫, વક્તા સર્વ ગુણ સંપન્ન છે એવું સ્પષ્ટ જણાઈ આવે તેવી ૨૬, ધૈર્યતાવાઠી ૨૭, વિલંબતારહિત ૨૮, ખાતિરહિત ૨૯, સર્વ શ્રોતા પ્રાણી પોત પોતાની ભાષામાં સમજે તેવી ૩૦, સારી બુદ્ધિ ઉત્પન્ન કરે તેવી ૩૧, પદના ઇટલે શબ્દના અર્થને અનેક અર્થપણે બોલે તેવી ૩૨, સાહસિકપણે બોલે તેવી ૩૩, પુનરુક્તિ દોષરહિત ૩૪, તથા સાંભઠનારને શ્લેષ ન ઉપજે તેવી ૩૫.

સિદ્ધ ભગવાનના આઠ ગુણ આ પ્રમાણે—

આઠ કર્મનો સર્વથા ક્ષય કરીને જેઓએ મોક્ષપદ મેઢ્ઢ્યું છે તેને સિદ્ધ કહે છે.

૧ અનંતજ્ઞાન—જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો સર્વથા ક્ષય થવાથી કેવલ-જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે, તેનાથી સર્વ લોકાલોકનું સ્વરૂપ જાણે છે.

૨ અનંતદર્શન—દર્શનાવરણીય કર્મનો સર્વથા ક્ષય થવાથી કેવલદર્શન પ્રાપ્ત થાય છે, તેનાથી લોકાલોકના સ્વરૂપને દેખે છે.

૩ અવ્યાબાધ સુખ—વેદનીય કર્મનો સર્વથા ક્ષય થવાથી સર્વપ્રકારની પીડારહિત નિરૂપાધિપણું પ્રાપ્ત થાય છે.

૪ અનંતચારિત્ર—મોહનીય કર્મનો ક્ષય થવાથી આ ગુણ પ્રાપ્ત થાય છે તેમાં ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ અને યથાહ્યાત ચારિત્રનો સમાવેશ થાય

છે, તેથી સિદ્ધ ભગવાન આમસ્વભાવમાં સદા અવસ્થિત રહે છે. તેજ ત્યાં ચારિત્ર છે.

૫ અક્ષયસ્થિતિ—આયુષ્યકર્મનો ક્ષય થવાથી નાશ ન થાય એવી અનંત સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય છે. સિદ્ધની સ્થિતિની આદિ છે, પળ અંત નથી, તેથી સાદિ અનંત કહેવાય છે. એક સિદ્ધ આશ્રી સાદિ અનંતસ્થિતિ છે અને અનંતસિદ્ધ આશ્રી અનાદિ અંત સ્થિતિ છે.

૬ અરૂપીપણું—નામકર્મનો ક્ષય થવાથી વર્ણ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શરહિત થાય છે, કેમ કે શરીર હોય તો જ વર્ણાદિક હોય છે, પળ સિદ્ધને શરીર નથી, તેથી તેને અરૂપીપણું પ્રાપ્ત થાય છે.

૭ અગુરુલઘુ—ગોત્રકર્મનો ક્ષય થવાથી જા ગુણ પ્રાપ્ત થાય છે, તેથી ભારે, હઠવો કે ઊંચ નીચપણાનો વ્યવહાર રહેતો નથી.

૮ અનંતવીર્ય—અંતરાય કર્મનો ક્ષય થવાથી અનંત દાન, અનંત લાભ, અનંત ભોગ, અનંત ઉપભોગ અને અનંત વીર્ય પ્રાપ્ત થાય છે, ઇટલે કે સમગ્ર લોકને અલોક કરી શકે અને અલોકને લોક કરી શકે તેટલી સિદ્ધમાં સ્વાભાવિક શક્તિ હોય છે, છતાં તે સિદ્ધોએ કદિ પળ તેવું વીર્ય ફોરવ્યું નથી, ફોરવતા નથી અને ફોરવશે પળ નહીં, કેમકે તેમને પુદ્ગલની સાથે કાંઈ પળ સંબંધ હોતો નથી. આ અનંતવીર્યના ગુણથી પોતાના આત્મિક ગુણોને જે રૂપે છે તે રૂપે જ ધારી રાખે છે. ફેરફાર થવા દેતા નથી.

આચાર્યના છત્રીશ ગુણ નીચે મુજબ—

✓ પાંચ આચારને જે પાઠે, અને બોજાને પઠાવે, અને ધર્મના જે નાયક છે, સાધુઓમાં રાજાસમાન તેને આચાર્ય કહે છે. તેમના છત્રીસ ગુણો—

સ્પર્શ-ત્વચા ૧, રસના-જિહ્વા ૨, ઘ્રાણ-નાસિકા ૩, ચક્ષુ-નેત્ર ૪, અને શ્રોત્ર-કાન ૫, એ પાંચ ઇન્દ્રિયોનો સંવર કરનાર એટલે પોત-પોતાના શુભાશુભ વિષયોમાં રાગદ્વેષથી પ્રવર્તતાં તે તે ઇન્દ્રિયોનો રોધ કરનાર મારા ગુરુ છે. જેમકે કોમઠ વસ્તુનો સ્પર્શ થતાં તેને સુખ-કારક માની તેના પર રાગ ન કરે, તથા કર્કશ વસ્તુનો સ્પર્શ થતાં તેને દુઃખદાયક માની તેના પર દ્વેષ ન કરે. એ રીતે પાંચે * ઇન્દ્રિયોના વિષયોમાં જાણવું. તથા નવ પ્રકારની બ્રહ્મચર્યની ગુપ્તિને ધારણ કરનાર મારા ગુરુ છે. અહીં બ્રહ્મચર્યની નવ ગુપ્તિ (વાડ) આ પ્રમાણે છે.—

૧ સ્ત્રી, પશુ કે નપુંસકનો નિવાસ હોય ત્યાં શીઘ્રત ધારીએ રહેવું નહીં. ૨ સ્ત્રીની કથા ન કરવી અથવા સ્ત્રીની સાથે સરાગ દષ્ટિએ

*પાંચ ઇન્દ્રિયોના ૨૨ વિષય.

સ્પર્શનેન્દ્રિયના આઠ વિષય—હલકું, ભારી, હુણું, ચોપડેલ, સ્વરબન્ધું, સુંવાણું, ઠંડું અને ગરમ.

રસનેન્દ્રિયના પાંચ વિષય—મીઠું, खાટું, કડવું, કપ્પાયણું, અને તીણું.

ઘ્રાણેન્દ્રિયના બે વિષય—સુગંધ અને દુર્ગંધ.

ચક્ષુરિન્દ્રિયના પાંચ વિષય—સફેદ, કાણું, પીઠું, ઢીઠું અને રાતું.

શ્રોત્રેન્દ્રિયના ત્રણ વિષય—સન્નિત, અન્નિત અને મિશ્ર.

વાતચીત ન કરવી. ૩ સ્ત્રીઓના એક આસન પર ઇટલે શયન, આસન, પાટ, પાટલા ઉપર જ્યાં સ્ત્રી બેઠી હોય તે સ્થાને બે ઘડી થયા પહેલાં બેસવું નહીં. ૪ સ્ત્રીના અંગોપાંગ જોવા કે ચિંતવવા નહીં. ૫ ભોંત, પડદા કે સ્વપેડાને ઓથે સ્ત્રી-પુરુષ કામક્રીડા કરતા હોય ત્યાં બેસવું નહીં. ૬ પૂર્વે કરેલી કામભોગની ક્રીડાનું સ્મરણ કરવું નહીં. ૭ બ્રહ્મવ્રત-ધારીને સ્તિગ્ધ-રસકસવાળો માદક આહાર લેવો નહીં. ૮ શરીરની વિમૂષા ઇટલે શ્રંગારવડે શોભા કરવી નહીં. ૯ ક્ષુધા શાંત થાય તેથી અધિક લુચ્ચો આહાર પળ કરવો નહીં. તથા ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ એ ચાર પ્રકારના કષાયરહિત મારા ગુરુ છે. આ પ્રમાણે કુલ અઢાર ગુણે કરીને યુક્ત મારા ગુરુ છે. આ સૂત્રમાં અઢાર દોષો બતાવેલા છે તેનો ત્યાગ એ જ ગુણો તરીકે માનેલો છે. અર્થાત્ હેયદ્વારા ગુણો બતાવ્યા છે.

હવે અઢાર ગુણો બતાવે છે. તે આ પ્રમાણે—

પ્રાણાતિપાત વિરમણ ૧, મૃષાવાદ વિરમણ ૨, અદત્તાદાન વિરમણ ૩, મૈથુન વિરમણ ૪, અને પરિગ્રહવિરમણ ૫, એ પાંચ મહાવ્રતો એ કરીને સહિત મારા ગુરુ છે.

પાંચ પ્રકારનો આચાર બતાવે છે તે નીચે મુજબ.

આઠ પ્રકારના જ્ઞાનાચારની શુદ્ધિ ૧, આઠ પ્રકારના દર્શનાચારની શુદ્ધિ ૨, આઠ પ્રકારના ચારિત્રાચારની શુદ્ધિ ૩, તપ આચાર ઇટલે છ બાહ્ય અને છ આન્વ્યંતર એમ બાર પ્રકારના તપની શુદ્ધિ ૪, અને વીર્યા-ચાર ઇટલે મન, વચન અને કાયાની શક્તિને ધર્મકાર્યમાં જોડવારૂપ

ત્રણ પ્રકારના વીર્યની શુદ્ધિ ૫, એ પાંચ પ્રકારનો આચાર પાઠવામાં સમર્થ મારા ગુરુ છે.

પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુણિ ઘતાવે છે તે આ પ્રમાણે.

ઈર્યાસમિતિ એટલે માર્ગમાં જતાં—આવતાં જીવોની રક્ષા માટે ઉપયોગ પૂર્વક ચાલવું તે ૧, ભાષાસમિતિ એટલે નિરવઘ—પાપરહિત અને કોઈ પણ જીવને દુઃખ ઉત્પન્ન ન થાય તેવું વચન બોલવું તે ૨, એષણાસમિતિ એટલે આહાર, વસ્ત્ર, પાત્ર વિગેરે શુદ્ધ વિધિપૂર્વક દોષ ટાળીને પ્રહણ કરવાં તે ૩, આદાનમાંડમાત્રનિક્ષેપણાસમિતિ એટલે જીવરક્ષા માટે યતના—જયણાપૂર્વક વસ્ત્ર, પાત્રાદિક લેવાં તથા મૂકવાં તે ૪, તથા પારિષ્ઠાપનિકાસમિતિ એટલે જીવની રક્ષાપૂર્વક શુદ્ધ મૂમિને વિષે યતનાથી મઠ્ઠ, મૂત્ર, શ્લેષ્મ વિગેરે પરઠવવાં—મૂકવાં તે ૫, આ પાંચ સમિતિવડે યુક્ત મારા ગુરુ છે, તથા મનોગુણિ એટલે પાપ કાર્યના વિચારથી મનને ગોપવવું—અટકાવવું તે ૧, વચનગુણિ એટલે નિરવઘવચન પણ કારણ વિના બોલવા નહિ તે ૨, અને કાયગુણિ એટલે શરીરને પાપકાર્યથી અટકાવવું તથા યતનાપૂર્વક જગ્યાને પુંજી પ્રમાર્જી ઉઠવું, બેસવું, જવું, આવવું વિગેરે ક્રિયા કરવી તે ૩, આ ત્રણ ગુણિ સહિત મારા ગુરુ છે.

પ્રથમના અને પછીના મલી ૩૬ ગુણો થયા, આ છત્રીશ ગુણો આચાર્યના છે.

ઉપાધ્યાયના પચ્ચીસ ગુણો આ પ્રમાણે.

જેઓ સિદ્ધાંતને મળે અને બોજાને મળાવે, અને પચ્ચીસ ગુણયુક્ત-

હોય તેને ઉપાધ્યાય કહે છે. આચાર્યજી સાધુઓમાં રાજા સમાન છે જ્યારે ઉપાધ્યાયજી મહારાજ પ્રધાન સમાન છે. તેઓના પચીસ ગુણ આ છે.

આચારંગ ૧, સૂયગડાંગ ૨, ઠાળાંગ ૩, સમવાયાંગ ૪, ભગવતી ૫, જ્ઞાતાધર્મકથા ૬, ઉપાસકદશાંગ ૭, અંતગડદશાંગ ૮, અનુત્તરોવવાહ ૯, પ્રશ્નવ્યાકરણ ૧૦, અને વિપાક ૧૧, આ અગ્યાર અંગ, તથા ઉવવાહ ૧, રાયપસેણી ૨, જીવાભિગમ ૩, વલ્લવણા ૪, જેંબુદ્રીપપન્નત્તિ ૫, ચંદ-
પન્નત્તિ ૬, સુરપન્નત્તિ ૭, કપ્પિયા ૮, કપ્પવડિંસિયા ૯, પુપ્પિયા ૧૦, પુષ્કચૂલિયા ૧૧, અને વહ્નિદશાંગ ૧૨, આ બાર ઉપાંગને મળે તથા મળાવે તેથી ૧૧ અંગ અને ૧૨ ઉપાંગ મળી (૨૩) ગુણ થયા, અને ચરણસિત્તરિ (૨૪) તથા કરણસિત્તરિને (૨૫) પાઠે એ બે ગુણ મેઠવતાં કુલ ૨૫ ગુણ ઉપાધ્યાયના છે.

સાધુ મહારાજના સત્તાવીસ ગુણ આ પ્રમાણે જાણવા.

મોક્ષમાર્ગને સાધવાનો યત્ન કરે, સર્વવિરતિ ચરિત્ર લઈને સત્તાવીસ ગુણયુક્ત હોય તેને સાધુ કહેવાય છે, તે સાધુ મહારાજના સત્તાવીસ ગુણ નીચે પ્રમાણે છે.—

પ્રાણાતિપાત વિરમણ ૧, મૃષાવાદ વિરમણ ૨, અદત્તાદાન વિર-
મણ ૩, મૈથુન વિરમણ ૪, અને પરિગ્રહ વિરમણ ૫, એ પાંચ મહાવ્રત, તથા રાત્રિભોજન વિરમણ ૬, એ છ વ્રતના છ ગુણ. પૃથ્વીકાય, અપ્કાય, તેજસ્કાય, વાયુકાય, વનસ્પતિકાય અને ત્રસકાય એ છ કાયની રક્ષા કરે તે છ ગુણ હોવાથી કુલ બાર ગુણ થયા. પાંચ ઇન્દ્રિયોનો નિગ્રહ કરે, તે પાંચ ગુણો મેઠવવાથી ૧૭, ગુણ થયા. તથા લોભનિગ્રહ ૧૮, ક્ષમા

૨ પંચિંદિય સૂત્ર.

મૂ૦—પંચિંદિઅસંવરણો, તહ નવવિહબંમચેરગુત્તિધરો ।
 ચઝવિહકસાયમુક્કો, ઇઅ અઢ્ઠારસ ગુણેહિં સંજુત્તો ॥ ૧ ॥ પંચ
 મહવ્વયજુત્તો, પંચવિહાયારપાલણસમત્થો । પંચસમિઓ તિગુત્તો,
 છત્તીસગુણો ગુરુ મજ્ઞ ॥ ૨ ॥

શબ્દાર્થ:—

પંચિંદિઅ—પાંચ ઇંદ્રિયોના વિષયોને	તહ—તથા,
સંવરણો—રોકનાર	નવવિહ—નવ પ્રકારના

૧૯, ચિત્તની નિર્મલતા ૨૦, શુદ્ધ રીતે વલ્લાદિકની પહિલેહણ ૨૧,
 સંયમયોગમાં પ્રવૃત્તિ ઇટલે પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુણિ આદરવી તથા
 નિદ્રા, વિકથા અને અવિવેકનો ત્યાગ ૨૨, અકુશલ મનનો નિરોધ ૨૩,
 અકુશલ વચનનો નિરોધ ૨૪, અકુશલ કાયાનો નિરોધ (ઇટલે તેમને
 કુમાર્ગે જતા અટકાવવા) ૨૫, શીતાદિક પરીષહો સહેવા ૨૬, અને
 મરણાદિ ઉપસર્ગો સહેવા ૨૭.

× પદ ૯, સંપદા ૮, ગુરુ ૭, લઘુ ૬૧, સર્વ વર્ણ ૬૮.

× વિભક્તિ અંતમાં હોય તેને પદ કહે છે, અર્થ સંપૂર્ણ થયા પછી
 વિશ્રામ સ્થાનને વાક્ય અથવા સંપદા કહે છે, વિસર્ગવાળા, અનુસ્વારવાળા અને
 જોડીયા અક્ષરની પૂર્વના હ્રસ્વઅક્ષરને પળ ગુરુ—દીર્ઘ કહે છે. એક માત્રાવાળો,
 સંયોગ વગરનો અક્ષર હોય તેને હ્રસ્વ અક્ષર કહે છે અને અ થી હ સુધીના
 વર્ણો કહેવાય છે. વર્ણોના બે મેદ છે. સ્વર અને વ્યંજન. અ થી ઔ સુધીના
 સ્વરવર્ણ અને ક થી હ સુધીના વ્યંજન વર્ણ કહેવાય છે.

બંમચેર—બ્રહ્મચર્યની

ગુત્તિધરો—ગુપ્તિને ધારણ કરનાર

તથા

ચત્તવિહ—ચાર પ્રકારના

કસાય--કષાયથી

મુક્તો—રહિત

ઈઅ—આ ઉપર કહેલા,

અઢારસગુણેહિં—અઢાર ગુણોષ્ટ
કરીને,

સંજુતો—સહિત,

પંચમહઢ્વય—પાંચ મહાવ્રતોષ્ટ
કરીને

પંચિદિઅસંવરણો—પાંચ ઇંદ્રિયોને સંવરનાર રોકનાર,

તહ નવવિહબંમચેરગુત્તિધરો—તેમજ નવ પ્રકારની બ્રહ્મચર્ય ગુપ્તિના
ધારણ કરનારા,

ચત્તવિહકસાયમુક્તો—ચાર પ્રકારના કષાયથી રહિત,

ઈઅ અઢારસગુણેહિં સંજુતો—એમ અઢાર ગુણોષ્ટ સહિત,

પંચમહઢ્વયજુતો—પાંચ મહાવ્રત સહિત,

પંચવિહાયારપાલ્લણસમત્થો—પાંચ પ્રકારના આચાર પાલ્લવામાં સમર્થ,

પંચસમિઓ તિગુત્તો—પાંચ સમિતિવાલા અને ત્રણ ગુપ્તિવાલા,

છત્તીસગુણો ગુરુ મજ્ઞ—છત્ત્રીશ ગુણવાલા ગુરુ મારા,

જુતો—સહિત

તથા

પંચવિહાયાર—પાંચ પ્રકારનો
આચાર

પાલ્લણસમત્થો—પાલ્લવામાં સમર્થ
તથા

પંચસમિઓ—પાંચ પ્રકારની સ-
મિતિવાલા, તથા

તિગુત્તો—ત્રણ ગુપ્તિષ્ટ ગુપ્ત,

એ રીતે કુલ,

છત્તીસગુણો—છત્ત્રીશ ગુણવાલા,

ગુરુ—ગુરુ છે.

મજ્ઞ—મારા,

માવાર્થ:—પાંચ ઈન્દ્રિયોનો સંવર ઇટલે નિગ્રહ કરનાર, તથા નવ પ્રકારની બ્રહ્મચર્યની ગુણિ (વાહ) ને ધારણ કરનાર, તથા ચાર પ્રકારના કષાયથી રહિત, આ અઢાર ગુણો સહિત તથા પાંચ મહાવ્રતો કરીને સહિત તથા પાંચ પ્રકારનો આચાર પાલ્લવામાં સમર્થ, તથા પાંચ પ્રકારની સમિતિવાલા, તથા ત્રણ ગુણિ ગુણિ ઇ રીતે કુલ છત્રીશ X ગુણવાલા મારા ગુરુ છે. ૨

પદ ૮, ગાથા ૨, ગુરુ ૧૦, લઘુ ૭૦, સર્વવર્ણ ૮૦.

ઇતિ પંચિદિઅ સૂત્ર. ૨.

૩ * સ્વમાસમણ વા પ્રણિપાત સૂત્ર.

મૂ०—ઇચ્છામિ સ્વમાસમણો ! વંદિઅં જાવણિજ્જાઇ નિસી-
હિઆઇ, મત્થઇણ વંદામિ ॥

શબ્દાર્થ:—

ઇચ્છામિ—હું ઇચ્છું છું અને
તેથી કરીને.

સ્વમાસમણો—હે ક્ષમાશ્રમણ—
ક્ષમાવાનુ તપસ્વી ?,

વંદિઅં—વાંદવાને.

જાવણિજ્જાઇ—શક્તિને અનુસારે,

નિસીહિઆઇ—સર્વ પાપ વ્યાપા-
રનો નિષેધ કરીને,

મત્થઇણ—મસ્તકવડે.

વંદામિ—વાંદું છું.

X આ છત્રીશ ગુણ વિસ્તારથી આચાર્ય મહારાજના ગુણોના વર્ણનમાં વર્ણવ્યા છે.

* આ સૂત્ર શ્રી વીતરાગ દેવ અને ગુરુ મહારાજની સામે ઉમા રહી બે હાથ જોડી પંચાંગ—બે હાથ, બે ઢોંચણ, અને મસ્તક આ પાંચ અંગ જમીને લગાડી પ્રણામ—વંદના કરવાનું છે.

इच्छामि खमासमणो—हे क्षमावंत तपस्वो हुं इच्छुं छुं.
 वंदितुं जावणिज्जाए निसीहिआए—बीजां पाप व्यापारनो त्याग
 करी शक्ति मुजब वांदवाने.

मत्थएण वंदामि—मस्तकवडे वंदन करुं छुं.

भावार्थः—हे क्षमाश्रमण तपस्वी मुनिराज ! हुं सर्व पाप व्या-
 पारनो त्याग करी शरीरनी शक्ति प्रमाणे एटले शरीरनी शक्ति गोपव्या
 विना सर्व शक्तिने फोरवीने आप गुरु महाराजने वंदना करवा इच्छुं छुं,
 अने तेज प्रमाणे मस्तक नमावीने आपने वांदुं छुं.

गुरु ३, लघु २५, सर्ववर्ण २८.

इति खमासमण सूत्र ३.

॥ ४ अथ इरियावहियं सूत्र ॥

मू०—इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! इरियावहियं
 पडिक्कमामि ? इच्छं । इच्छामि पडिक्कमित्तं १। इरियावहि-
 याए विराहणाए २।

शब्दार्थः—

इच्छाकारेण—इच्छाથી, इच्छા-
 પૂર્વક.

સંદિસહ—આજ્ઞા આપો.

ભગવન્—હે ભગવન્ ! હે પૂજ્ય
 ગુરુમહારાજ.

इरियावहियं — इरियावहि-

गमनागमन करतां थयेल

जीवबाधादि पापक्रिया.

पडिकमामि—हुं पडिकमुं (पाछो हटुं) छुं.

इच्छं—आपनी आज्ञा प्रमाण छे.

इच्छामि—हुं इच्छुं छुं.

पडिकमिउं—पापक्रियाथी पाछो

हठवा, बंचवा.

इरियावहियाए—मार्गमां चालतां फरतां.

विराहणाए—जीवनी विराधना थइ होय.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् !—हे पूज्य गुरु महाराज ! आपनी इच्छाथी आज्ञा आपो.

इरियावहियं पडिकमामि*—रस्तामां चालता अथवा फरतां लागेली पापक्रियाथी हुं पाछो हटुं !

इच्छं—आपनी आज्ञा प्रमाण छे.

इच्छामि पडिकमिउं इरियावहियाए विराहणाए—हुं पापथी निवर्त्तवाने इच्छुं छुं. जवा-आववाना मार्गमां तथा सावु श्रावकना धर्ममार्गमां जे विराधना (पापयुक्त क्रिया) थइ होय.

भावार्थ—हे पूज्य गुरुमहाराज ! आपनी इच्छाए करीने मने आज्ञा आपो के जेथी हुं इर्यापथिकीने पडिकमुं एटले मार्गमां चालतां जे पाप

* अहीं गुरुमहाराज कहे के-पडिकमेह-पापक्रियाथी पाछो हटुं, पछी आगलनो पाठ बोलवो ।

लाग्युं होय तेनाथी निवर्तुं. (त्यारे गुरु महाराज आदेश आपे के—
पडिकमह—तुं प्रतिक्रमण कर) पछी शिष्य ' इच्छं ' कहे एटले आपनी
आज्ञा प्रमाण छे एम कहे. १

इर्यापथिकी संबंधी एटले मार्गमां जतां आवतां जे काई विराधना
एटले जीवहिंसादिक पाप मने लाग्युं होय, बे पापथी पाछो फरवाने हुं
इच्छुं छुं. २

ते इर्यापथिकी विराधनाने ज बतावे छे—

मू०—गमणागमणे ३। पाणकमणे, बीयकमणे, हरिय-
कमणे, ओसा-उत्तिंग-पणग-दग-मट्टी-मकडासंताणा-संकमणे ४।

शब्दार्थः—

गमणागमणे—जतां आवतां.

पाणकमणे—प्राणी (जीव) चां-
प्या होय.

बीयकमणे—धान्यना बीज चां-
प्या होय.

हरियकमणे — लीली वनस्पति
चांपी होय.

ओसा—झाकळ.

उत्तिंग—कीडियारुं.

पणग—सेवाळ, पांच प्रकारनी
लील-फूल.

दग—काचुं पाणी.

मट्टी—माटी.

मकडासंताणा—करोळीयानी जाळ

संकमणे—चांपी होय.

ગમળાગમળે પાળક્રમણે—એક સ્થાનેથી બીજે સ્થાને જતાં-આવતાં
કોઈ પળ પ્રાણી (જીવો)નું આક્રમણ કરતાં—દ્વાવતાં.

બીચક્રમણે હરિચક્રમણે—બીજને આક્રમણ કરતાં, લીલી વનસ્પતિનું
આક્રમણ કરતાં.

ઓસા-ઉત્તિંગ-પળમ-દગ-મટ્ટી-મક્કડાસંતાળા-સંક્રમણે—શાકલ, કીડીઓના દર, પાંચવર્ણની લીલ-ફૂલ-સેવાલ, કાચું પાળી, માટી, સચિત્ત માટી સહિત કાચું પાળી, કીચ્ચડ, અને કરો-ઠ્ઠીયાની જાલ એ બધાંને આક્રમણ કરતાં—દ્વાવતાં—ચાંપતાં. ૪

માવાર્થ—માર્ગમાં જતાં આવતાં જીવોને દ્વાવવાથી, બીજને ચાંપવાથી, લીલી વનસ્પતિ ઁંદવા—ચાંપવાથી, તથા શાકલ, કીડીઓનાં દર, પંચવર્ણી લીલ ફૂલ—સેવાલ, કાચું પાળી, સચિત્ત માટી અને કરો-ઠ્ઠીયાની જાલ એ સર્વને દ્વાવવાથી જે કોઈ જીવોની મેં વિરાધના કરી હોય એટલે તેમને પીડા ઉપજાવી હોય.

તે કેવા જીવો ? તે બતાવે છે—

મૂ૦—જે મે જીવા વિરાહિયા ૫। એગિંદિયા, કેંદિયા, તેંદિયા, ચરિંદિયા, પંચિંદિયા ૬।

શબ્દાર્થ:—

જે—જે કોઈ

મે—મેં

જીવા—જીવો

વિરાહિયા—વિરાધ્યા-દુઃસ્વી કર્યા
હોય

એગિંદિયા—એક હિન્દ્રિયવાલા

બેંદિયા—બે इन्द्रियवाळा

તેંદિયા—ત્રણ इन्द्रियवाळा

ચરંદિયા—ચાર इन्द्रियवाळा

પંચંદિયા—પાંચ इन्द्रियवाळा

જે મે જીવા વિરાહિયા—જે જીવોની મેં વિરાધના કરી હોય અર્થાત્
જે જીવોને દુઃસ્વી કર્યા હોય, કયા કયા જીવ ? તે
વતાએ છે.

એંદિયા—એક इन्द्रियवाळा—પૃથ્વી, જલ, અગ્નિ, વાયુ—હવા, અને
વનસ્પતિ,

બેંદિયા—બે इन्द्रियवाळा—શંખ, પુરા, અઠસીયા વિગેર.

તેંદિયા—ત્રણ इन्द्रियवाळा—કીડી, કુંથવા, મકોડા, માકડ, જૂ
વિગેર.

ચરંદિયા—ચાર इन्द्रियवाळा—માસી, વાંછી, મમરા, વિગેર.

પંચંદિયા—પાંચ इन्द्रियवाळा—સાપ, જાનવર, પક્ષી, તિર્યંચ, નારકી,
દેવતા, માણસ વિગેર.

માવાર્થ—પૃથ્વી, જલ (પાણી), અગ્નિ, વાયુ—હવા, અને વન-
સ્પતિ આદિ એક इन्द्रियवाळा, શંખ, પુરા, અઠસીયા આદિ બે इन्द्रिय-
વાळा, કીડી, કુંથવા, મકોડા, માકડ, જૂ આદિ ત્રણ इन्द्रियवाळा,
માસી, વાંછી, મમરા આદિ ચાર इन्द्रियवाळा, અને સાપ, જાનવર-ગાય-
ભેંસ-બઢદ-ત્રાષ-સિંહ-ચિત્તો તથા પક્ષી-મોર-હેલ-પોરેવું-ચકલી-પોપટ તથા
માણસ-સ્ત્રી-પુરુષ-છોકરો-છોકરી વિગેરે પાંચ इन्द्रियवाळा.

तेओनी केवी रीते विराधना थइ होय ? ते बतावे छे-

मू०—अभिहया, वत्तिया, लेसिया, संघाइया, संघट्टिया, परियाविया, किलामिया, उद्विविया, ठाणाओ ठाणं संकामिया, जीवियाओ ववरोविया, तस्स मिच्छामि दुक्कडं ७।

शब्दार्थः—

अभिहया—लते मार्या

वत्तिया—धूळवडे ढांक्या

लेसिया—भोय साथे घस्या

संघाइया—मेगा कर्या

संघट्टिया—स्पर्श कर्या

परियाविया—परिताप उपजाव्या

किलामिया—खेद पमाड्या

उद्विविया—बौदराव्या

ठाणाओ ठाणं—एक ठेकाणेथी

बीजे ठेकाणे

संकामिया—मूक्या

जीवियाओ—जीवितथी

ववरोविया—चूकाव्या—मारी

नाह्या

तस्स—ते

जैन साहित्य
JAINSITE.com
जैन धर्म के लिए शासनम्

मिच्छा—मिथ्या—निष्फळ थाओ.

मि—मारुं

दुक्कडं—पाप, दुष्कृत.

अभिहया—उपर कहेला एकेन्द्रिय विगरे जीवोमांथी सामे आवता होय तेने मार्या होय.

वत्तिया—कोई पण जीवोने धूळ अथवा एवा बीजा पदार्थोथी ढांक्या होय.

लेसिया—परस्पर अथवा जमीन या भौत साथे घस्या होय.

संघाइया संघट्टिया—एक बीजाने मेळव्या होय अथवा हाथ आदि लगाडी दुःख आयुं होय.

परियाविया—कष्ट आयुं होय.

किलामिया—थकाड्यां होय, मरवा जेवा कर्या होय.

उद्विया—हेरान कर्या होय, बीवराव्या होय.

ठाणाओ ठाणं संकामिया—एक ठेकाणेशी बीजे ठेकाणे बहुज खराब रीते मूक्या होय.

जीवियाओ ववरोविया—आयुष्यथी चूकाव्या होय अथवा जीवनतो नाश कर्यो होय.

तस्स मिच्छामि दुक्कडं—ते संबंधी जे कांइ पाप मने लाग्युं, अथवा ते ते जीवोने कोइ प्रकारनुं कष्ट पहोंचाड्युं होय ते पाप मारुं निष्फल थाओ, हुं दोष रहित थाउं.

भावार्थ—ते जीवाने में लाते मार्यां होय अथवा सामे आवतां हण्यां होय, धूळे ढांक्या होय, भोंते के भोये के परस्पर घस्यां होय, परस्पर जीवोना शरीरो एकठां कर्या होय, स्पर्श करवाथी दुःखी कर्या होय, परिताप-दुःख उपजाव्युं होय, किलामणा उपजावी होय एटले मरण तुल्य कर्या होय, त्रास पमाड्या होय, एक स्थानेशी बीजे स्थाने मूक्या होय के जीवितथी जूदा कर्या होय आ रीते करवाथो मने जे पाप लाग्युं होय ते मारुं पाप निष्फल थाओ अर्थात् ते पापनुं हुं मिच्छामि दुक्कडं आपुं छुं.

पद २६, संपदा ८, गुरु १४, लघु १३६, सर्ववर्ण १५०.

इति इरियावहियं सूत्र ४

॥ ५ अथ तस्स ×उत्तरी ॥

मू०—तस्स उत्तरीकरणेणं, पायच्छित्तकरणेणं, विसोहीकरणेणं, विसल्लीकरणेणं, पावाणं कम्माणं निग्घायणदूए, ठामि काउस्सगं ॥

शब्दार्थः

तस्स—ते पापने,
उत्तरीकरणेणं—तेने विशेष शुद्ध
करवा माटे,
पायच्छित्तकरणेणं—प्रायश्चित्त
करवा माटे,
विसोहीकरणेणं—विशेष शुद्धि
करवा माटे

विसल्लीकरणेणं—शल्य रहित
जेणम् करवा माटे
पावाणं कम्माणं—पाप कर्मेने
निग्घायणदूए—नाश करवा
माटे
ठामि—करुं छुं
काउस्सगं—काउस्सग

× आत्माने लागेला पापोनी शुद्धि इरियावहियं करवाथी थाय छे,
छतां आत्माना परिणामो बराबर शुद्ध न होवाथी—कंडक अशुद्धि रहेवाथी
तेवा आत्माने वधारे श्रेष्ठ—उत्कृष्ट शुद्ध करवा माटे आ सूत्र छे.

તસ્સ ઉત્તરીકરણેણં—તે આત્માને વિશેષ શુદ્ધ કરવા માટે અથવા તે પાપની વિશેષ શુદ્ધિ—ફરી શુદ્ધિ કરવા માટે,

પાયચ્છિત્તકરણેણં—પ્રાયશ્ચિત્ત કરવા માટે,

વિસોદ્ધીકરણેણં—આત્માના પરિણામની વિશેષ શુદ્ધિ કરવા માટે અથવા આત્માના આંતરિક મેલનો નાશ કરવા માટે,

વિસલ્લીકરણેણં—માયા, નિદાન, અને મિથ્યાત્વ એ ત્રણ શલ્ય રહિત કરવા માટે,

પાવાણં કમ્માણં નિગ્ધાયણદ્ઠાણં—વધાં પાપ કર્મોનો નાશ કરવા માટે,

ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં—હું કાયાના વ્યાપાર—પ્રવૃત્તિને છોડીને કાઉસ્સગ્ગ ધ્યાનમાં રહું છું—સ્થિર થાઉં છું.

માવાર્થ:—પાપથી મલીન થયેલો આત્મા દરિયાવહીથી મિચ્છામિ દુકકહં દેવાવહે શુદ્ધ થાય છે, તો પણ આત્માનો પરિણામ પૂર્ણ શુદ્ધ ન હોય તો તેને અધિક નિર્મલ બનાવવા માટે વારંવાર આત્માને ઉત્તમ સંસ્કારવાળો કરવો જોઈએ, તેથી કરીને પ્રાયશ્ચિત્ત કરવું જોઈએ, પ્રાયશ્ચિત્ત પણ પરિણામની વિશુદ્ધિ વિના થઈ શકતું નથી, તેથી પરિણામની શુદ્ધિ કરવી આવશ્યક છે, પરિણામની શુદ્ધિને માટે પણ (માયા—કપટ રૂપ શલ્ય, નિદાન—ફલની ઇચ્છા રૂપ શલ્ય, અને મિથ્યાત્વ—કદાપ્રહ રૂપ શલ્ય) આ ત્રણે શલ્યનો ત્યાગ કરવો જરૂરી છે, તેથી કરીને

शल्यना त्याग माटे तथा बीजां सर्व पाप कर्मोनी नाश करवा माटे हुं
कायोत्सर्ग करुं छुं. कारण के कायोत्सर्गथी ज ते सर्व थइ शके छे.

पद ६, संपदा १, गुरु १०, लघु ३९, सर्ववर्ण ४९,

इति तस्स उत्तरी सूत्र ५

कायोत्सर्ग एटले सर्व प्रकारना पाप व्यापारथी कायाने वोसरावची
अर्थात् कायानो त्याग करवो ते, आवी कायोत्सर्ग करवानी प्रतिज्ञा
करवाथी कायानो कांडपण व्यापार थाय तो कायोत्सर्गनी प्रतिज्ञानो भंग
थाय तेथी तेनो भंग न थवा माटे अमूक आगारो मोकळा राखवामां
आवे छे एटले के केटलाक अशक्य परिहारवाळा व्यापारोनी छूट मूक-
वामां आवे छे तेथी प्रतिज्ञानो भंग थतो नथी, ते आगारोने ज हवे
बतावे छे.

जेनम् जयति शासनम्

॥ ६ अथ *अन्नत्थ ऊससिएणं सूत्र ॥

सू०—अन्नत्थ ऊससिएणं, नीससिएणं, खासिएणं,
छीएणं, जंभाइएणं, उडुएणं, वायनिसग्गेणं, भमलीए, पित्त-
मुच्छाए १ ।

* आ सूत्रवडे करवानो काउत्सग्ग १९ दोष डोडीने करवानो
छे. ते १९ दोष नीचे प्रमाणे—

१. घोटकदोष—घोटानी जेम एक पग ऊंचो राखे, वांका
पग राखे ते.

शब्दार्थ

अन्नतथ—बीजेठेकाणे, उच्छ्वास
आदि आगारो सिवाय
अन्य क्रियाद्वारा,
ऊससिष्णं—उंचो श्वास लेवाथी,
नीससिष्णं—नीचो श्वास लेवाथी
खासिष्णं—उधरस आववाथी
छीष्णं—छींक आववाथी

जंभाइष्णं—बगासुं आववाथी
उडुष्णं—ओडकार आववाथी
वायनिसग्गेणं—वाळूट थवाथी
भमलीष्—चकरी आववाथी
पित्तमुच्छ्राष्—पित्तवडे मूच्छ्रां
आववाथी

२. लतादोष—वायराथी जेम वेलडी चाले तेम शरीरने धूगावे ते.
३. स्तंभादिदोष—थांभला आदिने ओट्टींगण दइ बेसे ते.
४. मालदोष—उपर मेडी अथवा माळ होय तेने मस्तक टेकावी रहे ते.
५. उद्विदोष—गाडानी उंधनी पेंठे अंगुठा तथा पानी मेळवीने पग राखे ते.
६. निमडदोष—निगड (बेडी)मां पग नांख्यानी पेंठे पग पहोळा राखे ते.
७. सबरिदोष—नागी मीलडीनी पेंठे गुह्य स्थाने हाथ राखे ते.
- ८ खलिणदोष—घोडानां चोकडा (लगाम)नी जेम हाथ रजोहरण (जोषा) बुक्त आगळ राखे ते.

અન્નત્ય—અન્યત્ર ઇટલે નીચે લખેલા આગાર—અપવાદો સિવાય બીજી ક્રિયાઓ દ્વારા, અર્થાત્—નીચે વતાવેલા ઉચ્છ્વાસ—નિઃશ્વાસ વિગેરે આગારો—અપવાદો કાઉસ્સગ્ગ કરતી વેઢાણ થાય તો દોષ—અતિ-ચાર લાગતો નથી, કાઉસ્સગ્ગ ભંગ થયો ગણાતો નથી, પરન્તુ તે સિવાય બીજી કોઈ પળ ક્રિયા કાઉસ્સગ્ગ ધ્યાનમાં થઈ શકતી નથી, અર્થાત્ કાઉસ્સગ્ગ ભંગ થયો ગણાય છે, આ બાર આગારો સિવાય કાયાના વ્યાપારનો ત્યાગ કરું છું. કયા કયા આગારની છૂટ છે ? તે નીચે પ્રમાણે

૯. **વધુદોષ**—નવી પરણેલી સ્ત્રીની જેમ માર્થું નીચું રાખે તે.

૧૦ **લંબોત્તરદોષ**—હૂંટીની ઉપર અને ઢોંચળથી નીચે લાંબું કપડું રાખે તે.

૧૧ **સ્તનદોષ**—ઢાંસ મસાના મયથી, અજ્ઞાનથી અથવા શર-મથી હૃદયને સ્ત્રીની જેમ ઢાંકી રાખે તે.

૧૨ **સંયત્તિદોષ**—ટાઢ આદિના મયથી સાધ્વીની જેમ વેડ સ્વંભા ઢાંકી રાખે ઇટલે આલું શરીર ઢાંકી રાખે તે.

૧૩ **મમુહંગુલિદોષ**—આલાવો ગળવાને અર્થે અથવા કાઉસ્સ-ગની સંહ્યા ગળવાને આંગઢી તથા પાંપળના ચાઢા કરે તે.

૧૪ **વાયસદોષ**—કાગડાની જેમ ઢોઢા ફેરવે તે.

૧૫ **કપિત્થદોષ**—પહેરેલાં કપડાં જૂ અથવા પરસેવાળ કરી ગંદા—મેલા થવાની બીકથી કોઢની જેમ છૂપાવી રાખે તે.

ऊससिएणं—उंचा श्वास लेवाथी,

नीससिएणं—नीचो श्वास मूकवाथी,

खासिएणं छीएणं जंभाइएणं—उधरस, छींक अने बगासुं आववाथी

उडुएणं—ओडकार आववाथी,

वायनिसग्गेणं—पुंठ द्वारा वा संचार थवाथी,

भमलीए पित्तमुच्छाए—चकरी आववाथी, पित्तना प्रकोपथी मूर्च्छा
आववाथी,

भावार्थ—हवे हुं कायोत्सर्गनी प्रतिज्ञा करुं छुं, तेमां नीचे
जणावेल आगार सिवाय बीजे कोई पण कारणे मारा कायोत्सर्गनो हुं
भंग नहीं करुं. ते आगारो आ प्रमाणे—उंचो श्वास लेतां, नीचो श्वास
मूकतां, उधरस खातां, छींक आवतां, बगासुं खातां, ओडकार खातां, पुंठे
पवन छूटतां, चकरी आवतां, पित्तनां प्रकोपथी बेभान थइ जतां.

१६ शिरःकंपदोष—भूत अथवा यक्षना आवेशवाळा माणसनी
जेम माथुं धूणावे ते.

१७ मूकदोष—मूंगानी जेम हुं हुं करे ते.

१८ मदिरादोष—आलवा गगतां दारु पांघेलानी जेम बड-
बडाट करे ते.

१९ प्रेक्ष्यदोष—वांदरानी जेम आसपास जोया करे, होठ
हलान्या करे ते.

मू०—सुहुमेहिं अंगसंचालेहिं, सुहुमेहिं खेलसंचालेहिं,
सुहुमेहिं दिदृठिसंचालेहिं ॥२॥ एवमाइएहिं आगारेहिं अभग्गो
अविराहिओ हुज्ज मे काउस्सग्गो ॥ ३ ॥

शब्दार्थः—

सुहुमेहिं—सूक्ष्म

अंगसंचालेहिं—अंग चालवाथी

खेलसंचालेहिं—बळखो आव-
वाथी (कफ)

दिदृठिसंचालेहिं—दृष्टि चाल-
वाथी

एवमाइएहिं—ए विगेरे

आगारेहिं—आगारों

अभग्गो—अखंडित

अविराहिओ—अविराधित विरा-
धना रहित

हुज्ज—हो

मे—मारो

काउस्सग्गो—काउस्सग्ग

सुहुमेहिं अंगसंचालेहिं—सूक्ष्म प्रकारथी शरीरनो संचार थवाथी,
शरीर जरापण चालवाथी.

सुहुमेहिं खेलसंचालेहिं—सूक्ष्म कफ या थूंकनो संचार थवाथी.

सुहुमेहिं दिदृठिसंचालेहिं—सूक्ष्म दृष्टि संचार थवाथी, आंखनी
कीकी या भ्रमर वगेरे चालवाथी.

*एवमाइएहिं आगारेहिं—ए विगेरे आगारो—अपवादोथी.

अभग्गो अविराहिओ—अभंग अने विराधना रहित.

हुज्ज मे काउस्सग्गो—मारो काउस्सग्ग हो-थाओ.

भावार्थ—सहेज शरीर धूजवाथी—फरकवाथी, जराक थुंक के कफ गळवाथी तथा नेत्रनी पापण के कीकी चलाववाथी आटली छूटथी मारो कायोत्सर्ग अखंडित अने अविराधित होजो ॥३॥

ते कायोत्सर्ग क्यां सुधी अखंड राखवो ? ते बतावे छे.

सू०—जाव अरिहंताणं भगवंताणं नमुक्कारेणं न पारेमि ॥४॥ ताव कायं ठाणेणं मोणेणं ज्ञाणेणं अप्पाणं वोसिरामि ॥५॥ (चार नवकार अथवा एक लोगस्सनो काउस्सग्ग करवो. पछी लोगस्स बोलवो.)

जेनम् जयति शासनम्

१ अहीं आदि शब्द आप्यो छे तेथी नीचे लखेला बीजा पण चार आगारो लेवाना छे—ते आ प्रमाणे—

अग्निना उपद्रवथी बीजे स्थाने जवुं पडे, तथा अग्नि, दीवा बीजलीना प्रकाशथी वल्लादिक ओढवां पडे १, चिलाडी, उंदर विगेरेनी आड पडे अथवा पंचेंद्रिय जीवन्तुं छेदन भेदन थतुं होय तो बीजे स्थाने जवुं पडे २, अकस्मात् चोरनी धाड पडे तेथी अथवा राजादिकना भयथी बीजे स्थाने जवुं पडे ३, सिंह विगेरे उपद्रव करता होय अथवा सर्पादिक झेरी प्राणीओ डंश करवा आवता होय अथवा भीत पडती होय एवे एवे कारणे बीजे स्थाने जवुं पडे. ४

શબ્દાર્થ:—

જાવ—જ્યાંસુધી

અરિહંતાણ—અરિહંત

ભગવંતાણ—ભગવંતોને

નમુક્કારેણ—નમસ્કાર કરીને

ન પારેમિ—ન પારું

તાવ—ત્યાં સુધી

કાયં—કાયાને

ઠાણેણ—એક સ્થાનકે

મોણેણ—મૌનપણે

જ્ઞાણેણ—ધ્યાનવડે

અપ્પાણં—પોતાની

વોસિરામિ—વોસિરાવું છું.

જાવ—જ્યાં સુધી.

અરિહંતાણ ભગવંતાણ નમુક્કારેણ—અરિહંત ભગવંતોને નમસ્કાર વડે, અર્થાત્ 'નમો અરિહંતાણ' એવું પદ ન બોલું ત્યાં સુધી.

ન પારેમિ—હું કાયોત્સર્ગને પારું નહીં.

તાવ—ત્યાં સુધી.

કાયં ઠાણેણ મોણેણ જ્ઞાણેણ અપ્પાણં—પોતાની કાયાને સ્થિર સ્થાનક વડે, મૌન ધારણ કરવાવડે તથા શુભ ધ્યાન વડે.

વોસિરામિ—પાપક્રિયાથી ત્રોસરાવું છું—તજું છું. અર્થાત્ પોતાના શરીરને અશુભ-પાપ વ્યાપારથી દૂર રાખું છું. 'નમો અરિહંતાણ' પદ બોલી અરિહંત ભગવંતોને નમસ્કાર કરી કાઠસ્સમ્મ પૂર્ણ ન કરું ત્યાં સુધી હું શરીરને નિશ્ચલ રાખું છું, વચનથી મૌન ધારણ કરું છું, અને મનથી શુભધ્યાન ધારણ કરી પાપનાં વધાં કૃત્યોથી જૂદો થાઉં છું.

भावार्थ—अ्यांसुधी अरिहंत भगवानने नमस्कारवडे एटले 'नमो अरिहंताणं' एम बोली नमस्कार करीने हुं कायोत्सर्ग पाहं नहीं पटले समाप्त करुं नहीं, त्यांसुधी हुं मारी पोतानी कायाने स्थिर राखी, मौन धारण करी तथा शुभ ध्यानमां रही सर्व पापकार्योधी वोसरावुं छुं—मारी कायाने पाप कार्यधी जूदी राखुं छुं.

पद २८, संपदा ५, गुरु १३, लघु १२७, सर्ववर्ण १४०

इति अक्षत्य ऊससिएणं सूत्र ६

॥ ७ अथ लोगस्स-नामस्तव × सूत्र ॥

मू०—लोगस्स उज्जोअगरे, धम्मतित्थयरे जिणे ।
अरिहंते कित्तइस्सं, चउवीसं पि केवली ॥ १ ॥

लोगस्स—लोकने,
उज्जोअगरे—उद्योत करनारा,
धम्मतित्थयरे--धर्मरूप तीर्थना
करनारा,
जिणे--जिनोने

अरिहंते--अरिहंत भगवानोने,
कित्तइस्सं--हुं स्तवीश,
चउवीसं--चोवीशे
पि--पण
केवली--केवली भगवानोने

× आ सूत्रमां चोवीस तीर्थकरोनी नामपूर्वक स्तुति छे, माटे आनुं वीजुं नाम नामस्तव अथवा चतुर्विंशति स्तव या चउवीसत्थो एम बीजां त्रण नामो पण बोलाय छे.

લોગસસ ઉજ્જોઞગરે—લોકમાં ઇટલે સ્વર્ગ, મૃત્યુ અને પાતાલ આ
ત્રણ જગતમાં ધર્મનો ઉદ્યોત કરવાવાઝા,

ઘમ્મતિત્થયરે જિણે—ધર્મરૂપ તીર્થને સ્થાપવાવાઝા, રાગ--દ્વેષાદિ
અંતરંગ શત્રુઓને જીતવાવાઝા,

અરિહંતે કિત્તિસ્સં, ચઝવીસં પિ કેવલી—ઁવાં ઝોવીશે કેવલ-
જ્ઞાની તીર્થકરોની હું સ્તુતિ કરીશ, કોર્ચન કરોશ ॥૧॥

માવાર્થ—સ્વર્ગ, મૃત્યુ અને પાતાલ ઁ ત્રણે લોકમાં પ્રકાશ
કરનારા, ધર્મરૂપી તીર્થનું સ્થાપન કરનારા, રાગ--દ્વેષને જીતનારા અને
કેવલજ્ઞાન તથા કેવલ દર્શનને ધારણ કરનારા ઝોવીશે* તીર્થકરોની હું
સ્તુતિ કરીશ ઇટલે હું સ્તુતિ કરું છું ॥ ૧ ॥

* શ્રીઋષભદેવનો જન્મ વિનિતાનગરીમાં થયો. તેમના નાભિરાજા
પિતા અને મરુદેવા માતા હતાં. બધા તીર્થકરોની માતાઓ પહેલા સ્વપ્ને
સિંહ દેખે પણ મરુદેવા માતાઁ પ્રથમ વૃષભ દીઠો. ઁને ગર્ભનો મહિમા
જાણી તેમનું શ્રી ઋષભદેવ નામ રાહ્યું તથા ધર્મની આદિના પ્રવર્તાવનાર
હોવાથી બીજું આદિનાથ નામ પણ કહીઁ. તેમનું પાંચસેં ધનુષ્ય
પ્રમાણ શરીર અને ઝોરાશી લાસ્ર પૂર્વનું આયુષ્ય હતું. તેઓ સુવર્ણ
વર્ણવાઝા અને વૃષભ લાંછનવાઝા હતા. તેમને સો પુત્ર હતા. મોટાનું
નામ ભરત હતું જેમને આરિસામ્બુવનમાં કેવલજ્ઞાન થયું હતું અને ૯૯
પુત્રો દીક્ષા લઈ કેવલજ્ઞાન પામી મોક્ષે ગયા હતા.

તે સ્તુતિ આ પ્રમાણે—

મૂ०—ઉસમમજિઅં ચ વંદે, સંભવમભિગંદણં ચ સુમઈં ચ ।
પડમપ્પહં સુપાસં, જિણં ચ ચંદપ્પહં વંદે ॥ ૨ ॥

શબ્દાર્થ:—

ઉસમમ્—શ્રીઋષભદેવ સ્વામીને

અજિઅં—અજિતનાથને

ચ—અને

વંદે—હું વંદના કરું છું

સંભવં—સંભવનાથને

અભિગંદણં—અભિનંદન સ્વામીને

સુમઈં—સુમતિનાથને

પડમપ્પહં—પદ્મપ્રભુને

સુપાસં—સુપાર્થનાથને

જિણં—જિનેશ્વરને

ચંદપ્પહં—ચંદ્રપ્રભુપ્રભુને

શ્રી અજિતનાથ—અયોધ્યા નગરીમાં જન્મ્યા. તેમના પિતા જીતશત્રુ રાજા હતા અને તેમની માતાનું નામ વિજયારાણી હતું. તે રાજા રાણી પ્રથમ પાસાવાજી રમતાં ત્યારે રાણી હારી જતી અને રાજાની જીત થતી પણ ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી રાણા જીતે અને રાજા હારે, એવો ગર્ભનો મહિમા જાણીને અજિતનાથ નામ દીધું. તેમનું સાહાચારસેં ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર, બહોતેર લાખ પૂર્વનું આયુ, સુવર્ણવર્ણ અને લાંછળ હાથીનું હતું.

ઉસમમજિઅં ચ વંદે—શ્રી ઋષભદેવ ભગવાન અને શ્રી અજિતનાથ ભગવાને હું વંદન કરું છું.

સંભવમભિષંદણં ચ સુમદં ચ—શ્રી સંભવનાથ પ્રમુને, શ્રી અભિનંદન પ્રમુને, તથા શ્રી સુમતિનાથ ભગવાને.

શ્રી સંભવનાથનો—શ્રાવસ્તિ નગરીમાં જન્મ થયો હતો તેમના પિતા જીતારિ રાજા અને માતા સેના રાણી હતાં. દેશમાં દુષ્કાળ હતો છતાં ભગવંત ગર્ભે આવ્યાથી અણર્ચિતવ્યો પૃથ્વીમાં ધાન્યનો સંભવ થયો તેથી સંભવનાથ નામ દીધું. તેમનું ચારસે ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર અને સાઠ લાખ પૂર્વનું આયુ હતું. સુવર્ણ વર્ણવાળા હતા તથા લાંછન ઘોડાનું હતું.

શ્રી અભિનંદન—સ્વામીનો અયોધ્યા નગરીમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા સંવર રાજા અને માતા સિદ્ધાર્થા રાણી હતાં. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી ઇંદ્રમહારાજ આવીને ભગવંતની માતાને ધનીવાર સ્ત્રી જતા હતા, તેથી રાજાપ્રમુખે જાણ્યું જે એ ગર્ભનો જ મહિમા છે માટે અભિનંદન નામ દીધું. સાડા ત્રણસે ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર તથા પચાસ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય હતું. લાંછન વાનરનું અને સુવર્ણ વર્ણવાળા હતા.

શ્રી સુમતિનાથનો—અયોધ્યા નગરીમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા મેઘરથ રાજા અને માતા સુમંગલ હતાં. પ્રમુ ગર્ભમાં રહ્યા પછી તે મામમાં એક વણિકની બે સ્ત્રીઓ હતી. તેમાં ન્હાનીને પુત્ર હતો અને મ્હોટી વંધ્યા હતી પણ તે છોકરાનું પ્રતિપાલન બંને માતાઓ કરતી

પડમપ્પહં સુપાસં—શ્રી પદ્મપ્રભસ્વામીને, શ્રી સુપાર્શ્વનાથ પ્રમુને,

જિગં ચ ચંદ્રપ્પહં વંદે—અને રાગ—દ્વેષને જીતવાવાઝાં શ્રી
ચંદ્રપ્રભ ભગવાનને હું વંદન કરું છું ॥ ૨ ॥

માવાર્થ—શ્રી ઋષભદેવ ૧, શ્રી અજિતનાથ ૨, શ્રી સંભવનાથ
૩, શ્રી અભિનંદન સ્વામી ૪, શ્રી સુમતિસ્વામી ૫, શ્રી પદ્મપ્રભ ૬,
શ્રી સુપાર્શ્વનાથ ૭, અને રાગ—દ્વેષને જીતવાવાઝાં શ્રી ચંદ્રપ્રભ ૮, ભગવાનને
હું વંદન કરું છું. ॥ ૨ ॥

હતી. એમ કરતાં તે વાણિયો ઝ્યારે મરણ પામ્યો ત્યારે મ્હોટી સ્ત્રી
ધનની લાલચે કહેવા લાગી જે “ પુત્ર મારો છે માટે જેનો પુત્ર હોય
તેનું ધન થાય.” તેમજ ન્હાનીનો તો ઢીકરો હતો તેથી તેણે કહ્યું કે
“ એ પુત્ર મ્હારો છે અને ધન પણ મારુંજ છે.” એમ બન્ને શોક્યોનો
ટંટો થયો. તે વઢતી વઢતી દરવારમાં આવો તે વારે ગર્ભના મહિમાથી
રાણીને ચુકાદો કરવાની મલી બુદ્ધિ ઉત્પન્ન થઈ, તેથી એ બન્નેને રાણી
કહ્યું કે “ બન્ને મઢીને ધન અર્દ્રો અર્દ્ર વહેંચી લો અને છોકરાના પણ
બે ભાગ કરી અર્દ્રો અર્દ્ર વહેંચી લો!” તે સાંભઢી નાની સ્ત્રી બોલી
કે “ મારે દ્રવ્ય જોડતું નથી, છોકરાના કાંઈ બે વિભાગ થાય નહિ,
એ છોકરો એનો છે તે મ્હારોજ છે.” તે સાંભઢી રાણી બોલી કે—
“ એ છોકરો ન્હાની સ્ત્રીનો છે. કેમકે પુત્રનું મૃત્યુ થાય ત્યાં સુધી
પણ મ્હોટી સ્ત્રીથી ના કહેવાળી નહીં અને ન્હાની સ્ત્રીએ મારવાની મનાઈ
કરી, માટે પુત્ર અને ધન એને હવાલે કરો અને મ્હોટી સ્ત્રીને ઘરથી બહાર

મૂ०—સુવિહિં ચ પુષ્પદંતં, સીયલસિજ્જંસવાસુપુજ્જં ચ ।
વિમલમણંતં ચ જિણં, ધમ્મં સંતિં ચ વંદામિ ॥૩॥

શબ્દાર્થ:—

સુવિહિં ચ પુષ્પદંતં—જેમનું બીજું
નામ પુષ્પદંત છે એવા શ્રી
સુવિધિનાથને

સીયલ—શ્રી શીતલનાથને

સિજ્જંસ—શ્રેયાંસનાથને

વાસુપુજ્જં—વાસુપૂજ્યસ્વામીને

વિમલં—વિમલનાથને

અણંતં—અનંતનાથને

ધમ્મં—ધર્મનાથને

સંતિં—શાંતિનાથને

કાઢી.” ગર્ભના ગદ્દિમાથી ભગવંતની માતાને એવી બુદ્ધિ ઉપજી તે માટે સુમતિ નામ દીધું. તેમનું ત્રણસે ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર, ચાલીશ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય, સુવર્ણ વર્ણ તથા કૌંચ પક્ષીનું લાંછન હતું.

શ્રી પદ્મપ્રભ—સ્વામીનો કૌશાંબીનગરીમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા શ્રીધરરાજા અને માતા સુસીમારાગી હતાં, ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી માતાને કમલની શય્યાએ સૂવાનો દોહલો ઉપજ્યો (જે દેવતાએ પૂર્ણ કર્યો) તેથી અને ભગવંતનું શરીર પદ્મ (કમલ) સરહું રક્તવર્ણે હતું તેથી પદ્મપ્રભ નામ દીધું. તેમનું અઢીશે ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર અને ત્રીશ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય હતું. લાંછન પદ્મનું હતું તથા વર્ણે રક્ત હતા.

શ્રી સુપાર્શ્વનાથનો—વગારસી નગરીમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા સુપ્રતિષ્ઠરાજા અને માતા પૃથ્વીરાણી હતાં. માતાનાં બન્ને પાસાં

સુવિહિં ચ પુષ્પદંત—જેમનું બીજું નામ પુષ્પદંત છે એવા શ્રી સુવિધિનાથ ભગવાનને.

સીયલસિજ્જંસવાસુપુજ્જં ચ—શ્રી શીતલ્નાથ, શ્રી શ્રેયાંસનાથ અને શ્રી વાસુપૂજ્ય ભગવાનને.

રોગે કરી વ્યાપ્ત હતાં, તે ભગવાન ગર્ભે આવ્યા પછી (બંને પાસાં) સુવર્ણવર્ણી અને ઘણાં સુક્રોમલ થયાં માટે સુપાર્થ નામ દીધું. (એક પ્રતમાં ' ભગવંતના પિતાનાં બે પાસાં કોઢ રોગવાલાં હતાં, તેને ભગવંતની માતાએ હાથ ફેરવ્યાથી સુક્રમાલ નીરોગી થયાં ' એવો પાઠ લખ્યો છે.) તેમનું વસો ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર અને વીસ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય હતું. સુવર્ણ વર્ણ અને લાંછન સાથિયાનું હતું.

જેનમ્ જયતિ શાસનમ્

શ્રી ચંદ્રપ્રભસ્વામી—ચંદ્રપુરી નગરીમાં જન્મ્યા હતા. તેમના પિતા મહાસેન રાજા અને માતા લક્ષ્મણા રાણી હતાં. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી માતાને ચંદ્રમાનું પાન કરવા (પીવા)નો દોહલો ઉપચ્યો (જે પ્રધાને બુદ્ધિએ કરી પૂર્ણ કરાવ્યો) એ ગર્ભનો પ્રભાવ જાણી ચંદ્રપ્રભ નામ દીધું, તેમનું એકસો પચાસ ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર અને દશ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય હતું. શ્વેત વર્ણ અને લાંછન ચંદ્રનું હતું.

શ્રી સુવિધિનાથ—(એમનું બીજું નામ પુષ્પદંત છે.) તેમનો કાકંદી નગરીમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા સુગ્રીવરાજા અને રામા રાણી માતા હતાં. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી માતા તથા પિતા ભલી વિધિએ

વિમલમણંતં ચ જિણં, ધમ્મં સંતિં ચ વંદામિ—શ્રી વિમલનાથપ્રભુ, શ્રી અનંતનાથપ્રભુ, રાગ-દ્વેષને જીતવાવાલા શ્રી ધર્મનાથપ્રભુ અને શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુને હું વંદન કરું છું ॥ ૩ ॥

ભાવાર્થ—જેમનું બીજું નામ પુષ્પદંત છે એવા શ્રી સુવિધિનાથ ૯ ભગવાનને, શીતલનાથને ૧૦, શ્રેયાંસનાથને ૧૧, અને શ્રી વાસુપૂજ્ય ૧૨ ભગવાનને, વિમલનાથને ૧૩, અનંતનાથને ૧૪, અને રાગ-દ્વેષના જીતનારા ધર્મનાથને ૧૫, તથા શ્રી શાંતિનાથને ૧૬, હું વંદના કરું છું ॥ ૩ ॥

કરી ધર્મ કરવા લાગ્યા, એવો ગર્ભનો પ્રભાવ જાણી સુવિધિનાથ નામ દીધું. અને મચ્છકુંદનાં ફૂલનો કઠ્ઠી સરસવા પ્રભુના ડહાબળ દાંત હતા માટે બીજું પુષ્પદંત નામ દીધું. તેમનું એકસો ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર, બે લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય, શ્વેત વર્ણ અને મગરમચ્છનું લાંછન હતું.

શ્રી શીતલનાથનો—મદિલપુર નગરમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા દુદરથ રાજા અને માતા નંદા રાણી હતાં. પિતાના શરીરે દાહજ્વર થયો હતો તે ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી રાજાના શરીરની ઉપર રાણીએ હાથ ફેરવ્યાથી શીતલતા થઈ, એવો ગર્ભનો મહિમા જાણી શીતલનાથ નામ દીધું. તેમનું નેવું ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર અને એક લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય હતું. સુવર્ણ વર્ણ અને શ્રીવચ્છનું લાંછન હતું.

શ્રી શ્રેયાંસજિનનો—સિંહપુરનગરમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા વિષ્ણુરાજા અને માતા વિષ્ણુરાણી હતાં. કોઈ દેરાસરમાં પરંપરાગત દેવતા અધિષ્ઠિત સજ્જા (શય્યા)ની પૂજા થતી હતી. તે સજ્જાએ જે બેસે અથવા

મૂ०—કુંથું અરં ચ મહ્લિં, વંદે મુણિસુવ્વયં નમિજિણં ચ ।
વંદામિ રિદ્ઠનેમિં, પાસં તહ વદ્ધમાણં ચ ॥ ૪ ॥

શબ્દાર્થ:—

કુંથું—કુંથુનાથને

અરં—અરનાથને

મહ્લિં—મહ્લિનાથને

વંદે—વંદન કરું છું

મુણિસુવ્વયં—મુનિસુવ્રતસ્વામીને

નમિજિણં—નમિજિનને

વંદામિ—હું વંદન કરું છું

રિદ્ઠનેમિં—અરિષ્ટનેમિને

પાસં—પાર્શ્વનાથને

તહ—તથા

વદ્ધમાણં—વદ્ધમાનસ્વામીને

સૂવે તેને ઉપદ્રવ ઊપજે. તે ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી માતાના મનમાં આવ્યું જે દેવમુરુની પ્રતિમાની પૂજા થાય તે તો સ્વરૂં છે પણ સજ્જાની પૂજા તો કયાંદ સાંભળી નથી. એમ ચિંતવી સજ્જાના રક્ષા કરનાર પુરુષે મનાઈ કર્યા છતાં પણ પ્રમુતી માતા તે સજ્જા ઉપર વેઠાં તથા સૂતાં તે છતાં ગર્ભના પ્રભાવથી અધિષ્ઠિત દેવતા ઉપદ્રવ ન કરી શક્યો અને સજ્જા મૂકી જતો રહ્યો. ત્યાર પછી રાજા પ્રમુખે તે સજ્જા વપરાશમાં લીધી, એવો ગર્ભનો મહિમા જાણી શ્રેયાંસ નામ દીધું. તેમનું ઇંદ્રી ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર અને ચોરાશી લાખ વર્ષનું આયુષ્ય હતું. સુવર્ણ વર્ણ હતો અને લાંછન ગેડાનું હતું.

કુંથું અરં ચ મહ્નિ—શ્રી કુંથુનાથ ભગવાન, શ્રી અરનાથ ભગવાન,
અને શ્રી મહ્નિનાથ ભગવાનને.

વંદે મુણિસુવ્વયં નમિજિણં ચ—શ્રી મુનિસુવતસ્વામી અને
રાગ—દ્વેષને જીતવાવાલા શ્રી નમિનાથ ભગવાનને હું વંદન કરું છું.

શ્રી વાસુપૂજ્ય—સ્વામીનો ચંપાનગરીમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા
વસુપૂજ્યરાજા અને માતા જયારાણી હતાં. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી ઇંદ્ર-
મહારાજ વારંવાર આવી વસુ એટલે રત્નની વૃષ્ટિ કરીને માતાપિતાની પૂજા
કરતા તેથી વાસુપૂજ્ય નામ દીધું. તેમનું સિત્તેર ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર અને
વહાંતેર લાખ વર્ષનું આયુષ્ય હતું. રક્ત વર્ણ અને લાંછન પાડાનું હતું.

શ્રી વિમલનાથનો—કંપિલપુરનગરમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા
કલ્પર્ષરાજા અને માતા શ્યામારાણી હતાં. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી તેમના
નગરમાં કોઈ સ્ત્રી—ભર્તાર દેહેરે આવી ઉતર્યાં. ત્યાં કોઈ વ્યંતરી—દેવી
રહેતી હતી તેણે તે પુરુષનું રૂપ દીધું. તેથી તેને કામક્રીડા કરવાની
અભિલાષા થઈ. પછી તેની સ્ત્રીના જેવું પોતાનું રૂપ વિકુર્વી વ્યંતરી તેની
પાસે સૂતી. પ્રભાતે બન્ને સ્ત્રી સમાન દેખી પુરુષે કહ્યું જે “ આમાં મ્હારો
સ્ત્રી કોણ ? ” ત્યારે પહેલી બોલી કે એ મ્હારો ભર્તાર છે અને બીજી બોલી
કે એ મ્હારો ભર્તાર છે. એમ વદતાં વદતાં સર્વે રાજા પાસે આવ્યાં. રાજા
તથા પ્રધાન બેહુ સ્ત્રીને સમાન દેખી કોઈ રીતે નિવેડો કરી શક્યા નહિ.
પછી રાણીએ પુરુષને દૂર ઊભો રાહ્યો અને બન્ને સ્ત્રીને પણ દૂર ઊભી

વંદામિ રિટ્ઠનેમિં, પાસં તહ વદ્દમાપં ચ—અરિષ્ટનેમિ
 જેમનું પ્રસિદ્ધનામ શ્રી નેમિનાથ છે તેમને, શ્રી પાર્શ્વનાથ મગવાનને, અને
 શ્રી વર્ધમાન સ્વામીને જેમનું પ્રસિદ્ધ નામ શ્રી મહાવીર સ્વામી છે તેઓને
 હું વંદન કરું છું ॥ ૪ ॥

ભાવાર્થ—શ્રી કુંથુનાથને ૧૭, તથા અરનાથને ૧૮, મહિનાથને
 ૧૯, મુનિસુવ્રતસ્વામીને ૨૦, તથા રાગ-દ્વેષને જીતનારા નમિનાથને ૨૧,
 વાંદું છું. શ્રી અરિષ્ટનેમિને ૨૨, તથા પાર્શ્વનાથને ૨૩, અને શ્રી મહાવીર
 સ્વામીને ૨૪, હું વંદન કરું છું ॥ ૪ ॥

રાક્ષીને કહ્યું કે “જે પોતાના સત્યના પ્રભાવથી ભર્તારને સ્પર્શ કરે તેનો
 એ ભર્તાર જાણવો.” તે સાંભળી વ્યંતરીએ દેવશક્તિના પ્રભાવે પોતાનો
 હાથ લાંબો કરી ભર્તારને સ્પર્શ કર્યો તેવોજ રાણીએ તેનો હાથ પકડી
 લઈને કહ્યું કે “તું તો વ્યંતરી છે માટે તારે સ્થાનકે જતી રહે.” એવી
 રીતે ચુકાદો થવાથી વિમઠ મતિવાઢી રાણી કહેવાણી, તે ગર્ભનોજ
 પ્રભાવ જાણી વિમઠનાથ નામ દીધું. તેમનું સાઠ ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર
 અને સાઠ લાખ વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. સુવર્ણ વર્ણ અને સૂકર (મુંડ)નું
 લાંઠન જાણવું.

શ્રી અનંતનાથનો—અયોધ્યા નગરીમાં જન્મ હતો, તેમના પિતા
 સિંહસેન રાજા અને માતા સુયશા રાણી હતાં. એક વચ્ચત સ્વપ્નમાં જેનો
 અંત ન આવે એવું મોટું ચક્ર રાણીએ આકાશને વિષે ભમતું દોટું અને
 અનંત રત્નની માઢા દીઠી તથા અનંત માંઠના દોરા કરી વાંધ્યા, તેથી

મૂ०—એવં મણ અભિથુઆ, વિહુયરયમલા પહીણજરમરણા ॥
 ચહવીસં પિ જિણવરા, તિત્થયરા મે પસીયંતુ ॥૫૧॥

શબ્દાર્થ:—

એવં—એવી રીતે

મણ—મેં

અભિથુઆ—સ્તન્યા

વિહુયરયમલા—ટાલ્યા છે કર્મ-

રૂપ રજ અને મલ જેમણે

પહીણજરમરણા—વિશેષ ક્ષય

કર્ચી છે, જરા અને મરણ

જેમણે

ચહવીસં પિ—ચોવીસેને પણ

જિણવરા—જિનવરો, સામાન્ય

કેવલીઓમાં શ્રેષ્ઠ

તિત્થયરા—તીર્થકરો

મે—મને, મારા ઉપર

પસીયંતુ—પ્રસન્ન થાઓ

લોકોના તાવ ગયા, એવો ગર્ભનો પ્રભાવ જાણી અનંતનાથ નામ દીધું. તેમનું પચાસ ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર અને ત્રીશલાખ વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. સુવર્ણ વર્ણ તથા લાંબાન સિંચાણાનું જાણવું.

શ્રી ધર્મનાથસ્વામી—સ્તનપુર નગરમાં જન્મ્યા હતા. તેમના પિતા માનુરાજા અને માતા સુવ્રતા રાણી હતાં. રાજા રાણીને પૂર્વે ધર્મ ઉપર અલ્પ રાગ હતો તે મગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી નન્નેને ધર્મ ઉપર અત્યંત રાગ થયો, એવો ગર્ભનો મહિમા જાણી ધર્મનાથ નામ દીધું. તેમનું ૪૫

एवं मए अभिधुआ—ए रीते माराथी स्तवायेला अर्थात्
स्तुति करायेला.

विहुयरयमला पहीणजरमरणा—जेओ कर्मरूप रज अने
मेलथी रहित छे अने जे वृद्धावस्था तथा मरणथी छुटा छे.

चउवीसं पि जिणवरा, तित्थयरा मे पसीयंतु—अने जेओ
सामान्य केवळीओमां श्रेष्ठ छे, एवा चोवीसे तीर्थंकर भगवान् मारा
उपर प्रसन्न थाओ ॥ ५ ॥

धनुष्य प्रमाण शरीर अने दश लाख वर्षनुं आयुष्य जाणवुं. सुवर्ण वर्ण
तथा वज्रनुं लांछन जाणवुं.

श्री शांतिनाथनो—गजपुर नगरमां जन्म हतो. तेमना पिता
विश्वसेन राजा अने माता अचिरा राणी हतां. वळी ते देशवां मरकानो
उपद्रव घणो हतो ते भगवंत गर्भे आव्या पळी माताए. अमृत छांटचुं
तेथी मरकીथो शांति धइ. एवा गर्भना प्रभावथी शांतिनाथ नाम दीधुं.
तेमनुं चालीश धनुष्य प्रमाण शरीर अने एक लाख वर्षनुं आयुष्य
जाणवुं. सुवर्ण वर्ण तथा लांछन मृगनुं जाणवुं.

श्री कुंधुनाथनो—हस्तिनापुर नगरमां जन्म हतो अने तेमना
पिता सूर राजा अने माता श्री राणी हतां. भगवंत गर्भे आव्या पळी
माताजीए स्वप्नमां स्ननो धूम पृथ्वीने विषे दीडो तथा शत्रु हता ते
कुंधुआनी जेवा न्हाना थया अथवा कुंधुआ प्रमुख न्हाना महोटा

ભાવાર્થ—૬ પ્રકારે મેં (નામપૂર્વક) સ્તવ્યા, તે ચોવીસે તીર્થકરો તથા બીજા પળ તીર્થકરો જેઓએ (કર્મરૂપ) રજ તથા મઢને ટાઢ્યા છે તથા જેમણે જરા—વૃદ્ધાવસ્થા અને મરણ અતિશયે કરીને ક્ષય કર્યા છે

જીવોની જયળા દેશમાં પ્રવર્તી, તેથી કુંથુનાથ નામ દીધું. તેમનું પાંત્રીશ ધનુષ્યનું શરીર અને પંચાણું હજાર વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. સુવર્ણ વર્ણ તથા લાંઢન છાગ (બોકડા) નું જાણવું.

શ્રી અરનાથનો—ગજપુર નગરમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા સુદર્શન રાજા અને માતા દેવી રાણી હતાં. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી રાણીએ સ્વપ્નમાં રત્નમય આરો તથા ધૂમ દીઠાં, એવો ગર્ભનો મહિમા જાણી અરનાથ નામ દીધું. તેમનું ત્રીશ ધનુષ્ય શરીરનું માન અને ચોરાશી હજાર વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. સુવર્ણ વર્ણ તથા લાંઢન નંદાવર્તનું જાણવું.

શ્રી મહ્ણીનાથ—મિથિલાનગરીમાં જન્મ્યા હતા. તેમના પિતા કુંભરાજા અને માતા પ્રભાવતી રાણી હતાં. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી માતાને ંક રાત્રિએ છૂંદ ઋતુનાં ફૂલની શય્યાએ સૂવાનો દોહલો ડપડ્યો, તે દેવતાએ પૂર્યો, એવો ગર્ભનો પ્રભાવ જાણી શ્રી મહ્ણીનાથ નામ દીધું. તેમનું પચીશ ધનુષ્ય શરીરનું માન અને પંચાવન હજાર વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. નીલવર્ણ તથા લાંઢન કુંભનું જાણવું.

શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામિનો—રાજગૃહ નગરીમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા સુમિત્ર રાજા અને માતા પદ્મા રાણી હતાં. ભગવંત ગર્ભે

તથા જે સામાન્ય કેવળીઓમાં શ્રેષ્ઠ છે, એવા તે તીર્થકરો મારા ઉપર પ્રસન્ન થાઓ ॥ ૫ ॥

આબ્યા પછી માતાપિતા મુનિરાજની પેરે શ્રાવકનાં મહાં બાર વ્રત સાચ-
વવા લાગ્યાં, એવો ગર્ભનો પ્રભાવ જાણી મુનિસુવ્રત નામ દીધું. તેમનું
વીશ ધનુષ્ય શરીરમાન અને ત્રીશ હજાર વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. કૃષ્ણ
વર્ણ તથા લાંછન કાચવાનું જાણવું.

શ્રી નમિજિન—મિથિલા નગરીમાં જન્મ્યા હતા. તેમના પિતા
વિજય રાજા અને માતા વપ્રા રાણી હતાં. ભગવંત ગર્ભે આબ્યા પછી સીમા-
હિયા રાજા ભગવંતના પિતાના શત્રુ હતા તે ચઢી આબ્યા. ગામના કિલ્લાને
ચરે બાજુ લશ્કરનો પઢાવ નાંચી ઘોંટી લીધું. રાજાને ઘણી બીક લાગે પણ
રાણીએ કિલ્લા ઉપર ચઢીને શત્રુઓને વાંકી નજરે જોયા. રાણીનું તેજ વૈરી
રાજાઓથી સ્વમાયું નહિ, તેથી સર્વ આવીને ભગવંતની માતાને નમસ્કાર
કરી કહેવા લાગ્યા કે અમારા ઉપર સૌમ્યદષ્ટિએ જુઓ. રાણીએ તેમના
ઉપર સૌમ્ય નજરે જોઈ માથે હાથ મૂક્યો. સર્વ રાજાઓ રાણીને પગે
લાગી આજ્ઞા માગી પોતપોતાને નગરે ગયા, એવો ગર્ભનો પ્રભાવ જાણીને
નમિનાથ નામ દીધું. તેમનું પન્નર ધનુષ્ય શરીરનું માન અને દશ હજાર
વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. સુવર્ણ વર્ણ તથા લાંછન નીલા કમઠનું જાણવું.

શ્રી અરિષ્ટનેમિ—પ્રમુનો સૌરીપુર નગરમાં જન્મ હતો. તેમના
પિતા સમુદ્રવિજય રાજા અને માતા શિવાદેવી રાણી હતાં. પ્રમુ ગર્ભે

મૂ०—કિત્તિયવંદિયમહિયા, જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા ।
આરુગ્ગબોહિલામં, સમાહિવરમુત્તમં દિંતુ ॥ ૬ ॥

શબ્દાર્થ:—

કિત્તિય—સ્તવ્યા

વંદિય—વાંઘા

મહિયા—પૂજ્યા

જે એ—જેઓ, એ

લોગસ્સ—લોકમાં

ઉત્તમા—ઉત્તમ

સિદ્ધા—સિદ્ધ થયા છે

આરુગ્ગ—આરોગ્ય

બોહિલામં—સમ્યગ્ દર્શનનો લાભ

સમાહિવરં—પ્રધાન સમાધિ

ઉત્તમં—ઉત્તમ

દિંતુ—આપો

જનમ્ જયતિ શાસનમ્

આવ્યા પછી માતાએ સ્વપ્નમાં અરિષ્ટ ઇટલે કાઠા રત્નની રેલ દીઠી તથા આકાશમાં ચક્ર ઉછઠતું દીઠું, એવો ગર્ભનો પ્રભાવ જાણી અરિષ્ટનેમિ નામ દીધું. વીજું નામ શ્રી નેમિનાથ. તેમનું દશ ધનુષ્ય શરીરમાનં અને એક હજાર વર્ષનું આયુષ્ય, શ્યામ વર્ણ અને લાંછન શંખનું હતું.

શ્રી પાર્શ્વનાથસ્વામીનો—ત્રગારસીનગરીમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા અશ્વસેન રાજા અને વામા રાણી માતા હતાં. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી માતાએ અંધારી રાત્રે પોતાની પાસે સર્પ જતો દીઠો. તે સર્પના જવાના માર્ગની વચમાં રાજાનો હાથ દેખી રાણીએ ઝુંબો કર્યો, તેથી રાજા જાગી ઝડપ્યા ને બોલ્યા કે ‘શા માટે હાથ ઝુંબો કર્યો?’ રાણીએ સર્પ દીઠાનું

કિત્તિયવંદિયમહિયા—જેઓ હિન્દ્રઆદિ દેવતાઓથી સ્તવાયેલા છે, વંદાયેલા છે, અને પૂજાયેલા છે.

જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા—જેઓ સમસ્ત લોકોમાં ઉત્તમ છે, અને સિદ્ધ થયેલા છે, અર્થાત્ સિદ્ધિ પદને પામેલા છે તે ભગવાન્ મને.

આરુગ્ગવોહિલામં—આરોગ્ય તથા સમ્યક્ત્વનો લાભ.

સમાહિવરમુત્તમં દિંતુ—તથા પ્રધાન—ઉત્તમ સમાધિ આપો અર્થાત્ સમાધિનું શ્રેષ્ઠ વરદાન આપો ॥ ૬ ॥

માવાર્થ—જેમને હિન્દ્રાદિક દેવોએ પૂજા સ્તવ્યા છે, વાંચા છે અને પૂજ્યા છે, તથા જેઓ લોકને મધ્યે ઉત્તમ—પ્રધાન સત્તા સિદ્ધિ પદને પામ્યા છે, તે સર્વે તીર્થકરો મને આરોગ્ય—નીરોગીપણું, બોધિની પ્રાપ્તિ અને ઉત્તમ સમાધિનું વરદાન આપો ॥ ૬ ॥

કહ્યું. રાજા કહે ‘તમે જૂટું બોલો છો.’ પછી દીપક મંગાવી જોયું તો સર્પ દીઠો. તે વારે વિસ્મય પામી રાજાએ વિચાર્યું જે મેં ન દીઠો ને રાણીએ દીઠો એ ગર્ભનો પ્રભાવ છે, એમ જાણી શ્રી પાર્શ્વનાથ નામ દીધું. તેમનું નવ હસ્ત પ્રમાણ શરીર અને એક સો વર્ષનું વાયુબ્યંજાણવું. નીલ વર્ણ તથા લાંછન સર્પનું જાણવું.

શ્રી વર્દમાનસ્વામીનો—ક્ષત્રિયકુંડનગરમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા સિદ્ધાર્થ રાજા અને માતા ત્રિશલા રાણી હતાં. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી માતા પિતા સમસ્ત ઋદ્ધિએ વૃદ્ધિ પામ્યા, ધન ધાન્યાદિકના મંડાર

मू०—चंदेसु निम्मलयरा, आइच्चेसु अहियं पयासयरा ।
सागरवरगंभीरा, सिद्धा सिद्धिं मम दिसंतु ॥ ७ ॥

शब्दार्थः—

चंदेसु—चंदना समूहथी
निम्मलयरा—अतिनिर्मळ
आइच्चेसु—सूर्यना समूहथी
अहियं—अधिक
पयासयरा—प्रकाश करनारा
सागरवर—स्वयंभूरमण समुद्री

पेठे, मोटा समुद्र जेवा
गंभीरा—गंभीर
सिद्धा—सिद्ध भगवानो
सिद्धिं—सिद्धि—मोक्षने
जैमम—मने
दिसंतु—आपो

तथा देश नगरादिकनी वृद्धि थइ. सर्व राजा आज्ञामां वर्त्तवा लाग्या, एवो गर्भतो प्रभाव जाणी वर्द्धमान नाम दीधुं. वळी बाल्यावस्थामां मेरु-पर्वत अंगुठे चांप्यो तथा आमलकी क्रीडा करतां देवता हार्यो, माटे इंदमहाराजे श्री महावीर एवं बीजुं नाम दीधुं. तेमनुं सात हाथनुं शरीर अने बहोतेर वर्धनुं आयुष्य जाणवुं. सुवर्ण वर्ण अने लालन सिंहनुं जाणवुं. महावीरस्वामी २४ मा तीर्थंकर थया. ल्यार पछी कोइ पण तीर्थंकर भगवान थया नथी तेमज आ अवसर्पिणी काळमां थवाना पण नथी. हालमां जे जैनधर्म प्रवर्त्ते छे ते श्री वीरप्रभुनुं ज शासन समजवुं. तेमनी पाटे सुधर्मास्वामी गणधर थया. हालमां जे साधुओ जैनधर्मने माननारा छे ते सघळा तेओनी पाटपरंपराए थयेला समजवा.

ચંદ્રેસુ નિમ્મલયરા—જેઓ ચન્દ્રોથી પણ અધિક નિર્મલ છે.

આઈચ્છેસુ અહિંયં પયાસયરા—જેઓ સૂર્યોથી પણ અધિક પ્રકાશ કરવાવાળા છે.

સાગરવરગંભીરા—અને જેઓ મોટા સમુદ્ર—સ્વયંભૂરમણ નામના-સમુદ્રની જેમ ગંભીર છે.

સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ—એવા સિદ્ધ ભગવાન મને મોક્ષ આપો, અર્થાત્ સિદ્ધ પરમાત્માના અવલમ્બનથી મને મોક્ષ પદ મળો ॥ ૭ ॥

ભાવાર્થ—સર્વચંદ્રોથી વિશેષ નિર્મલ, સર્વ સૂર્યોથી અધિક પ્રકાશ કરનારા અને સ્વયંભૂરમણ સમુદ્ર જેવા ગંભીર સિદ્ધ ભગવંતો મને મોક્ષમાર્ગ દેખાડો, પૃથ્લે મોક્ષ આપો, અર્થાત્ તેમના આલંબનથી મને મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાઓ ॥ ૭ ॥

પદ ૨૮, સંપદા ૨૮, ગુરુ ૨૭, લઘુ ૨૨૯, સર્વવર્ણ ૨૫૬.

इति लोगस्स- नामस्तव सूत्र ७.

॥ ૮ અથ પહિલેહણા ॥

૧ ઈચ્છામિ સ્વમાસમણો વંદિતં જાવણિજ્જાણે નિસીહિઆણે મત્થણ્ણ વંદામિ ॥ ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ પહિલેહણં સંદિસ્સાણે મિ ॥ ઈચ્છં ॥

२ इच्छामि खमासमणो वंदितुं जावणिज्जाए निसीहिआए मत्थएण
वंदामि ॥ इच्छाकारेण संदिसह भगवन् पडिलेहणं करेमि ॥ इच्छं ॥

(पछी मुहपत्तिनी २५ पडिलेहणा तथा शरीरनी २५ पडिलेहणा
करवी । पडिलेहणा करती वखते नीचे लखेला पचास बोल चितववा)

॥ पडिलेहणाना ५० बोल ॥

मुहपत्तिनी २५ पडिलेहणा—सम्यक्त्वमूल निर्मल दृष्टि
जीव जोई जयणा करुं. (एम बोली दृष्टि पडिलेहणा करवी) सम्य-
क्त्वमोहनीय, मिश्रमोहनीय, मिथ्यात्वमोहनीय परिहरुं ॥ कामराग, स्नेह
राग, दृष्टिराग परिहरुं ॥ सुदेव, सुगुरु, सुधर्म आदरुं ॥ कुदेव, कुगुरु,
कुधर्म परिहरुं ॥ ज्ञान, दर्शन, चारित्र आदरुं ॥ ज्ञानविराधना, दर्शन-
विराधना, चारित्रविराधना परिहरुं ॥ मनोगुति, वचनगुति, कायगुति
आदरुं ॥ मनोदंड, वचनदंड, कायदंड परिहरुं ॥

शरीरनी २५ पडिलेहणा—इत्थ, रति, अरति परिहरुं ॥ भय,
शोक, दुगंछा परिहरुं ॥ कृष्णलेश्या, नीललेश्या, कापोतलेश्या परिहरुं ॥
ऋद्धिगारव, रसगारव, सातगारव, परिहरुं ॥ मायाशत्र्य, नियागशल्य,
मिथ्यात्वशत्र्य परिहरुं ॥ क्रोध, मान, परिहरुं ॥ माया, लोभ परिहरुं,
पृथ्वीकाय, अप्काय, तेउकाय, वाउकाय, वनस्पतिकाय, व्रसकाय
विराधना परिहरुं ॥ (पछी)

१ इच्छामि खमासमणो वंदितुं जावणिज्जाए निसीहिआए मत्थएण
वंदामि ॥ इच्छाकारेण संदिसह भगवन् सामाइयं संदिस्साएमि ॥ इच्छं ॥

૨ ઇચ્છામિ સ્વમાસમણો વંદિતું જાવણિજ્ઞાણ નિસીહિઆણ મત્થણ્ણ
વંદામિ ॥ ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ સામાહયં ઠાણમિ ॥ ઇચ્છં ॥

(પછી એક નવકાર ગણી નીચે પ્રમાણે બોલે)

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ, ભગવન્ સામાયિક દંડક ઉચ્ચરાવોજી ॥
એમ બોલી સામાયિક ઉચ્ચરે ॥

॥ ૧ અથ× કરેમિ ભંતે સૂત્ર વા સામાયકનું પચ્ચક્ષ્વાણ ॥

મૂ૦—કરેમિ ભંતે! સામાહયં । સાવજ્ઞં જોગં પચ્ચક્ષ્વામિ
જાવ નિયમં પજ્જુવાસામિ દુવિહં તિવિહેણં ॥

શબ્દાર્થ:—

કરેમિ—કરું છું

ભંતે !—હે ભગવન્ !

સામાહયં—સામાયિક

સાવજ્ઞં—સાવધ, પાપ સહિત

જોગં—વ્યાપારનો

પચ્ચક્ષ્વામિ—નિષેધ કરું છું,

ત્યાગ કરું છું

જાવ—જ્યાંસુધી

નિયમં—નિયમોનું

પજ્જુવાસામિ—સેવન કરું

દુવિહં—બે પ્રકારે

તિવિહેણં—ત્રણ પ્રકારે

× સમ એટલે સરખું છે મોક્ષ સાધન પ્રત્યે સામર્થ્ય જેનું એવા
જ્ઞાન દર્શનનો આય એટલે લાભ છે જેમાં તે અથવા સમ એટલે મધ્યસ્થ
આવ તેનો લાભ જેમાં થાય છે તે અથવા સમ એટલે સમાનભાવ—સર્વ

करेमि भंते सामाइयं—हे भगवन् (हं सामायक ग्रहण करुं छुं)

सावज्जं जोगं पच्चक्खामि—ते माटे पापवाळा व्यापारनो स्याग करुं छुं.

जीवने मित्र तरीके लेखवारूप लाभ जेमां थाय छे ते सामायक कहियें, प्रत्याख्यानना भांगा ४९ छे, तेमां ४० मा भांगे सामायक थाय छे. पाप सहित व्यापार करुं नहि, करावुं नहि, मन वचन कायार्ये. ए ४० सो भांगो छे.

भांगा ४९ करवानी रीतः—

आंक ११-१ करण.	१ योग.	भांगा ९	९ मळी.
आंक १२-१ करण.	२ योग.	भांगा ९	१८ ”
आंक १३-१ करण.	३ योग.	भांगा ३	२१ ”
आंक २१-२ करण.	१ योग.	भांगा ९	३० ”
आंक २२-२ करण.	२ योग.	भांगा ९	३९ ”
आंक २३-२ करण.	३ योग.	भांगा ३	४२ ”
आंक ३१-३ करण.	१ योग.	भांगा ३	४५ ”
आंक ३२-३ करण.	२ योग.	भांगा ३	४८ ”
आंक ३३-३ करण.	३ योग.	भांगो १	४९ ”

४९ ते आ प्रमाणे—

જાવ નિયમં પજ્જુવાસામિ—જ્યાંસુધી હું આ નિયમનું સેવન કરું ત્યાં સુધી.

દુવિહં તિવિહેણં—બે કરણ (કરવું, કરાવવું,) અને ત્રણ યોગથી મન વચન, કાયારૂપ.

ભાવાર્થ—હે ભગવન્ ! હું સામાયિક વ્રત ગ્રહણ કરું છું. ઇટલે રાગદ્વેષનો અભાવ અને જ્ઞાન, દર્શન તથા ચારિત્રનો પ્રાપ્તિરૂપ સામાયિકને કરું છું, તેથી સાવધ યોગનો હું ત્યાગ કરું છું, અને જ્યાંસુધી આ નિયમનું હું સેવન કરું ત્યાંસુધી બે કરણ અને ત્રણ પ્રકારે ઇટલે.

૧ મને કરવું નહીં.	૧૨ મન વચને અનુમોદવું નહીં.
૨ મને કરાવવું નહીં.	૧૩ મન કાયાએ કરવું નહીં.
૩ મને અનુમોદવું નહીં.	૧૪ મન કાયાએ કરાવવું નહીં.
૪ વચને કરવું નહીં.	૧૫ મન કાયાએ અનુમોદવું નહીં.
૫ વચને કરાવવું નહીં.	૧૬ વચન કાયાએ કરવું નહીં.
૬ વચને અનુમોદવું નહીં.	૧૭ વચન કાયાએ કરાવવું નહીં.
૭ કાયાએ કરવું નહીં.	૧૮ વચન કાયાએ અનુમોદવું નહીં.
૮ કાયાએ કરાવવું નહીં.	૧૯ મન વચન કાયાએ કરવું નહીં.
૯ કાયાએ અનુમોદવું નહીં.	૨૦ મન વચન કાયાએ કરાવવું નહીં.
૧૦ મન વચને કરવું નહીં.	
૧૧ મન વચને કરાવવું નહીં.	

मू०—मणेणं वायाए काएणं । न करेमि न कारवेमि ।
तस्स भंते पडिक्कमामि निन्दामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥

शब्दार्थः—

मणेणं—मनथी

वायाए—वचनथी

काएणं—कायाथी

न करेमि—न करुं

न कारवेमि—न करावुं

तस्स—तेथी, पूर्वे में करेला
पापथी

भंते—हे भगवन् !

पडिक्कमामि—निवृत्त थाउं छुं,
पाछो हटुं छुं

निन्दामि—निंदा करुं छुं

गरिहामि—गुरु महाराजनी साक्षीए
जैन निंदा करुं छुं

अप्पाणं—पोताने, आत्माने

वोसिरामि—पापथी हटुं छुं

२१ मन वचन कायाए अनुमो-
दवुं नहीं.

२२ मने करवुं कराववुं नहीं.

२३ वचने करवुं कराववुं नहीं.

२४ कायाए करवुं कराववुं नहीं.

२५ मने करवुं, अनुमोदवुं नहीं.

२६ वचने करवुं अनुमोदवुं नहीं.

२७ कायाए करवुं अनुमोदवुं नहीं.

२८ मने कराववुं अनुमोदवुं नहीं.

२९ वचने कराववुं अनुमोदवुं
नहीं.

३० कायाए कराववुं अनुमोदवुं
नहीं.

३१ मन वचने करवुं कराववुं
नहीं.

मणेषां वायाए काएणं—मन, वचन अने काय ए त्रण प्रकारना योगथी.

न करेमि न कारवेमि—हुं पोते पाप व्यापारने न करूं, अने बीजाने न करावुं, अर्थात् पाप व्यापारने पोते करवो अने बीजा पासे कराववो ए बने क्रियानो त्याग करूं.

३२ मन कायाए करवुं कराववुं नहीं.

३३ वचन कायाए करवुं कराववुं नहीं.

३४ मन वचने करवुं अनुमोदवुं नहीं.

३५ मन कायाए करवुं अनुमोदवुं नहीं.

३६ वचन कायाए करवुं अनुमोदवुं नहीं.

३७ मन वचने कराववुं अनुमोदवुं नहीं.

३८ मन कायाए कराववुं अनुमोदवुं नहीं.

३९ वचन कायाए कराववुं अनुमोदवुं नहीं.

४० मन वचन कायाए करवुं कराववुं नहीं.

४१ मन वचन कायाए करवुं अनुमोदवुं नहीं.

४२ मन वचन कायाए कराववुं अनुमोदवुं नहीं.

४३ मने करवुं, कराववुं अनुमोदवुं नहीं.

४४ वचने करवुं कराववुं अनुमोदवुं नहीं.

४५ कायाए करवुं कराववुं अनुमोदवुं नहीं.

तस्स भंते ! पडिक्कमामि—हे भगवन् ! ते पूर्वे करेलां पापथी पाळो हट्टं छुं.

निंदामि गरिहामि—आत्म साक्षीए ते अपराधनी निंदा करुं छुं, अर्थात् हृदयथी तेने खराब समजुं छुं, गुरु महाराजनी सामे गुरु महाराजनी साक्षीए ते पापनी विशेष निंदा करुं छुं.

अप्पाणं वोसिरामि—आ रीते हुं पोताना आत्माने पापथी पाळो हटावुं छुं,

भावार्थ—मन, वचन अने कायाए करीने बे करणनो त्याग एटले हुं पोते पापव्यापार करुं नहीं, तथा करावुं नहीं, हे भगवन् ! पूर्वे करेला ते पाप व्यापारथी हुं निवर्तुं छुं, तेनी हृदयमां निंदा करुं छुं, गुरुनी समक्ष गर्हा करुं छुं, अने एवा पापवाळा मारा आत्माने हुं वोसरावुं छुं एटले तजुं छुं, अर्थात् पापथी मुक्त करुं छुं ॥

गाथा १, गुरु ७, लघु ६९, सर्ववर्ण ७६.

४६ मन वचने करवुं कराववुं
अनुमोदवुं नहीं.

४७ मन कायाए करवुं कराववुं
अनुमोदवुं नहीं.

४८ वचन कायाए करवुं कराववुं
अनुमोदवुं नहीं.

४९ मन वचन कायाए करवुं
कराववुं अनुमोदवुं नहीं.

ए ४९ भांगाने त्रण काल (भूत भविष्य वर्तमान)थी गणतां १४७ भांगा थाय.

॥ અથ સુગુરુ વન્દન સૂત્રમ્* ॥

મૂ०—ઇચ્છામિ સ્વમાસમણો ! વંદિતં જાવણિજ્જાણ
નિસીહિઆણ ॥ ૧ ॥

શબ્દાર્થ:—

ઇચ્છામિ—હું ઇચ્છું છું

સ્વમાસમણો—હે ક્ષમાશ્રમણ !

વંદિતં—વંદન કરવાને

જાવણિજ્જાણ—શરીરની શક્તિને
અનુસારે

નિસીહિઆણ—અન્ય વ્યાપારનો
ત્યાગ કરીને, (નિવૃત્તથઈને)

JAINSITE.com

*આ સૂત્રવડે આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, પ્રવચ્ચક, સ્થવિર અને સ્તનાધિક
એ પાંચ પદસ્થ ગુરુમહારાજને વંદન કરાય છે તેથી આ સૂત્રનું નામ સુગુરુ-
વાંદના, જ્યારે ગુરુમહારાજ શાંત ચિત્તે, સન્મુખ આસને બેઠા હોય અને
વંદન દેવરાવવામાં ઉજમાલ હોય ત્યારે તેઓની આજ્ઞા માગીને વંદના
કરવી. પગ વ્યાક્ષિત ચિત્ત હોય, અવળા મુખે બેઠા હોય, આહાર નીહાર
કરતાં હોય અગર કરવાને ઇચ્છતા હોય, ત્યારે વંદન કરવું નહિ. કેમકે
તેથી તેમનો અનાદર અને આશાતના થાય છે, એ વાત લક્ષ્યમાં રાખવી,
પ્રતિક્રમણ કરતાં, વાચના લેતાં, કાઠસ્સમ્મ કરતાં, અપરાધ સ્વમાવતાં,
પ્રાહુણા સાધુજી આવે ત્યારે, આલોચના લેતાં, પચ્ચહ્સ્વાણ કરતાં, અને
અંત સમય અનશન આદરતાં વંદન અવશ્ય કરવું જોઈએ.

इच्छामि स्वमासमणो ! वंदितं जावणिज्जाए निसीहिआए—
 हे क्षमाश्रमण गुरुमहाराज ! हुं शरीरनी शक्तिने अनुसारे आपने वांदवा
 चाहुं छुं (इच्छुं छुं) ॥ १ ॥

भावार्थ—हे क्षमाश्रमण ! हुं शरीरने अन्य पाप व्यापारथी
 निवृत्त करी शक्ति प्रमाणे आपने वंदना करवा इच्छुं छुं. (आ प्रमाणे
 शिष्य पूछे त्यारे जो गुरुमहाराज अस्वस्थ होय तो ' तिविहेण ' एवो
 शब्द बोले, आथी शिष्य संक्षेपथी वंदन करवानी आज्ञा मळी एम
 समजे छे, आवी गुरुनी इच्छा जणाय तो शिष्ये पण संक्षेपथी ज वंदना
 करवी, परंतु जो गुरु स्वस्थ होय तो ' छंदेण ' एवो शब्द बोले, तेथी
 इच्छानुसार वंदननी आज्ञा मळी एम शिष्य समजे छे.) त्यारे शिष्य
 आ प्रमाणे प्रार्थना करे छे—

मस्तक नमाववावडे वंदन थाय ते **फिड्ढावंदन**, वे स्वमासमण
 देवा वडे वंदन थाय ते **थोभवंदन** अने वे वांदणां देवावडे **द्वादशावर्त्त-**
वंदन थाय छे. ए त्रण वंदनाना अनुक्रमे जघन्य, मध्यम अने उत्कृष्ट
 एम त्रण भेद गणाय.

आ वांदणां देतां पञ्चीश आवश्यक साचववां जोइए ते न साचवे
 तो वंदन करनार पण निर्जेराफळ पामे नहि. ते आवश्यक आ प्रमाणे—

' इच्छामि स्वमासमणो ' प्रमुख ' अणुजाणह ' पर्यंत बोलतां
 पोतानुं अर्धुं शरीर नमाडी देवामां आवे ते प्रथम **अवनत** अने फरी
 बीजीवार पण तेमज करतां बीजुं **अवनत** जाणवुं, जन्म थती वस्वते

મૂ०—અણુજાણહ મે મિડગ્ગહં ॥ ૨ ॥

શબ્દાર્થ.

અણુજાણહ—આજ્ઞા આપો
મે—મને

મિડગ્ગહં—પરિમિત અવપ્રહની

અણુજાણહ મે મિડગ્ગહં—માટે મને પરિમિત અવપ્રહની આજ્ઞા આપો ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થ—હે ગુરુમહારાજ ! મને મિત અવપ્રહની ઇટલે સાડાત્રણ હાથ પ્રમાણ ક્ષેત્રની આજ્ઞા આપો, તે સાંમઝી ગુરુમહારાજ ‘અણુજાણમિ’ હું આજ્ઞા આપું છું એમ કહે.

અથવા દીક્ષા યોગ આદરતી વચ્ચે જેવી મુદ્રા હોય તેવી નમ્ર મુદ્રા (બે હાથ જોડી લલાટે લગાડવારૂપ) વંદન કરતી વચ્ચે ધારણ કરવી તે યથાજાત જાણવું. ‘અહો કાર્યં, કાય’ રૂપ ત્રણ અને ‘જતા મે, જવણિજ્જં ચ મે’ રૂપ બીજા ત્રણ એમ છ, એક વચ્ચેના વંદનમાં અને તે છ બીજી વચ્ચેના વંદનમાં મઝી ૧૨ આવર્ત (ગુરુચરણે હાથનાં તઝાં લગાડી પઝી તે પોતાના લલાટે લગાડવારૂપ) થાય છે. ‘કાય સંકાસં’ કહેતાં સ્વમસ્તક ગુરુચરણે નમાડવું. તથા “ સ્વામેભિ સ્વમાસ-મણો ” કહેતાં ફરી સ્વમસ્તક નમાડવું એવી રીતે બીજીવાર વંદન કરતાં બે વચ્ચે મસ્તક નમાડવું. એમ સર્વ મઝી ચાર વચ્ચે શિર નમન થાય છે, મન, વચન અને કાયાને અન્ન વ્યાપારથી નિવર્તાવી વંદન કરતી વચ્ચે સારી રીતે ગોપત્રી રાક્ષવારૂપ ત્રણ ગુણિ જાણવી. ‘અણુજાણહ મે મિડગ્ગહં’

त्यारे शिष्य आ प्रमाणे करे—

मू०—निसीहि अहोकायं कायसंफासं खमणिज्जो भे
किलामो, अप्पकिलंताणं बहुसुभेण भे दिवसो वड्कंतो ! ॥३॥
जत्ता भे ? ॥४॥ जवणिज्जं च भे ? ॥५॥

शब्दार्थ

निसीहि—पापक्रिडाने रोकने

अहोकायं—आपना चरणने

कायसंफासं—मारा उत्तमांगवडे
स्पर्श करुं छुं

खमणिज्जो—आप क्षमा करवा
योग्य छो

भे—आपनो

किलामो—खेद थयो होय—कांइ
बाधा पीडा थइ होय तो ते

अप्पकिलंताणं—अल्प ग्लानि-
वाळा एवा

बहुसुभेण—घणा शुभ भाववडे
करिने

दिवसो—आ दिवस
वड्कंतो !—व्यतीत थयो छे ?

जत्ता—यात्रा

भे—आपनी

जवणिज्जं—एन तथा इंद्रियोनी
पीडा रहित वर्त्ते छे ?

कही बन्ने वखत वंदन करतां गुरु—आज्ञा पामीने अवग्रहमां प्रवेश
करवो ते बे प्रवेश जाणवा, अने प्रथम वंदन करती वखते 'आवस्सि-
आए' कहीने अवग्रहमांथी बाहेर नीकळवुं ते एक निष्क्रमण समजवुं
एवी रीते द्वादशावर्त वंदन करती वखते पच्चीश आवश्यक साचववां ज
जोइए. तेमज द्वादशावर्त वंदनना ३२ दोष ते पण टाळवा जोइए. ते
३२ दोष नीचे प्रमाणे:—

निसीहि—गुरुवंदन सिवाय बीजो व्यापार निषेधो छे, एवो शिष्य.

अहो-कार्यं—आपना चरणे.

कायसंफासं—मारा उत्तमांगवडे स्पर्श कहुं छुं.

खमणिज्जो भे किलामो—मारा स्पर्श करवाथी आपने कांइ

पण बाधा—पीडा थइ होय तो ते आप क्षमा करवा योग्य छो.

अप्पकिलंताणं बहुसुभेण भे दिवसो वइकंतो—अल्प

ग्लानिवाळा एवा आपनो आ दिवस घणा शुभ भाववडे करीने व्यतीत
थयो छे ?

जत्ता भे ?—आपनी यात्रा.

जवणिज्जं च भे ?—तथा आपनुं शरीर मन तथा इन्द्रियोनी
पीडारहित वर्ते छे ?

जैन साईट
जैनम् जयति शासनम्

१ अनाहृतदोष—गुरुनो अनादर करवो ते.

२ स्तब्धदोष—विनयपूर्वक गुरुने नमन नहि करतां स्तब्धपणे
टटार उभा रहे ते. सुलादिक रोग थयो होय तो द्रव्यथी न नमी शकै
पण नमवाना भाव होय तो ते श्रेष्ठ कहेवाय. पग जे जागी जोइने
स्तब्धपणे उभो रहे तेने अविनयी जाणवो.

३ पविद्धदोष—कांइपण व्यवस्था वगर जवा देवानी क्रिया ते
वेठरूप जाणाने करे अने संपूर्ण करे नहि ते त्रीजो पविद्ध दोष.

४ सपिंडितदोष—मुखथकी सूत्रना वचन सिवाय बीजा वचन
बोले अने पीताना हाथ पग स्थिर राखे नहीं ते सपिंडित दोष.

માવાર્થ—પછી શિષ્ય માત્ર ગુરુવંદન સિવાય અન્ય ક્રિયારૂપ વ્યાપારનો નિષેધ કરી, અવગ્રહમાં પ્રવેશ કરી, વિધિપૂર્વક બેસી સાધુ હોય તો હાથા ઢોંચણ ઉપર અને શ્રાવક હોય તો ચરવલા ઉપર મુખવલ્લિકા મૂકી બે હાથ લલટે લગાડી ગુરુના ચરણને સ્પર્શ કરતો આ પ્રમાણે બોલે—આપના અધઃકાયને ઇટલે ચરણોને મારા હાથ અને મસ્તકે કરી સારી રીતે સ્પર્શ કરવાને મને આજ્ઞા આપો. પછી ગુરુની આજ્ઞા પામી ગુરુના ચરણ પ્રત્યે પોતાના હાથ તથા મસ્તકે કરી સ્પર્શ કરે. પછી મસ્તકે બે હાથ લગાડી ગુરુની સન્મુખ દૃષ્ટિ રાખી—‘ સ્વમણિજ્ઞો મે ’ ઇત્યાદિ પદો બોલે. ઇટલે કે હે મગવંત ! મારા સ્પર્શથી આપને કાંઈ ખેદ થયો હોય તો તે આપ ક્ષમા કરવાને લાયક છો. તથા અલ્પ ગ્લાનિવાળા આપનો

૫ ટોલકદોષ—તીડપક્ષીની પેંઠે એક જગ્યાએ સ્થિર નહિ બેસતાં જેમતેમ ઉઠવેશ કરી વંદન કર્યા કરે તે.

૬ અંકુશદોષ—ગુરુ ઉભાં હોય કે બેઠાં હોય તેનો વિચાર કર્યા વગર તેમને આગ્રહથી બેસાડીને પોતે વાંદે. મહારાજ બેસી જાઓ મારે વાંદવા છે એમ કહે, તે છઠો અંકુશદોષ.

૭ કચ્છપદોષ—વાંદતી વચ્ચે કાચબાની પેટે આગળ પાછળ ફર્યા કરે તે સાતમો કચ્છપદોષ.

૮ મત્સ્યદોષ—માછલું જેમ પાણીમાં સ્થિર રહેતું નથી તેમ જે વંદન કરતાં સ્થિર રહે નહિ તે આઠમો મત્સ્યદોષ.

૯ મનપ્રદુષ્ટદોષ—ગુરુ પાસેથી પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે કાર્યસિદ્ધ ન થવાથી મનમાં દ્વેષ અને ઈર્ષ્યા લાવીને વાંદે તે નવમો મનપ્રદુષ્ટદોષ.

આજનો દિવસ સુખે સમાધિનું નિર્ગમન થયો છે ? ત્યારે ગુરુ ' તહત્તિ ' કહે, ઇટલે હા, સુખે સમાધિનું વ્યતીત થયો છે. પછી શિષ્ય આ પ્રમાણે કહે—હે પૂજ્ય ! આપની તપ, નિયમ, સંયમ અને સ્વાધ્યાયરૂપ યાત્રા નિરાવાધપણે વર્તે છે ? ત્યારે ગુરુ કહે કે—'તુમ્હં પિ વદ્મ' તમારી તપ સંયમ યાત્રા નિરાવાધે વર્તે છે ? ત્યારે શિષ્ય બોલે કે—આપનું શરીર ઇન્દ્રિય તથા નોઈન્દ્રિયની (મન) પીડા રહિત છે ? ત્યારે ગુરુ કહે કે ' એવં ' હા. એમ જ છે.

૧૦ વેદિકાદોષ—બે હાથ ઘુંટણ ઉપર મુકવા અથવા બન્ને હાથની વચ્ચે ઘુંટણ રાખવા, બે હાથની વચ્ચે એક ઘુંટણ રાખે અથવા સ્વોક્લામાં હાથ રાખે એવી રીતે વંદન ક્રિયા કરે તે વેદિકાદોષ.

૧૧ ભયદોષ—જો હું નહિ વાંદું તો આચાર્ય મને કાઢી મુકશે અથવા એમને માતું લાગશે, એમ ભયથી વાંદવું તે અગોચરમો ભયદોષ.

૧૨ ભજંતદોષ—બીજાઓ તપ ગુરુને ભજે છે માટે હું તપ ભજવાના પૂર્વક વાંદું તો ઠીક, એમ વિચારવું તે ભજંતદોષ.

૧૩ મૈત્રીદોષ—જો હું આચાર્યને વાંદીશ તો આચાર્ય મારી સાથે મૈત્રીભાવ રાખશે અને મારાપર પ્રીતિ રાખશે તે મૈત્રીદોષ.

૧૪ ગારવદોષ—સમાચારીમાં લોકો મને શ્રેષ્ઠ ક્રિયાપાત્ર કહેશે એમ વિચારીને વાંદવું તે ગારવદોષ.

૧૫ કારણવાંદવું—આલોકના સુખની ઇચ્છાથી જે વાંદે તે કારણદોષ.

हवे शिष्य पोताना अपराधनी क्षमा मागे छे-

सू०—खामेमि खमासमणो ! देवसिअं वइकमं ॥ ६ ॥

आवस्सियाए पडिक्कमामि खमासमणाणं देवसिआए आसाय-
याए तिलीसन्नयराए जं किंचि मिच्छाए मणदुक्कडाए वय-
दुक्कडाए कायदुक्कडाए, कोहाए माणाए मायाए लोहाए
सव्वकाळिआए • सव्वमिच्छोवयाराए सव्वधम्माइक्कमणाए
आसायणाए जो मे अइआरो कओ तस्स खमासमणो पडि-
क्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥ ७ ॥

शब्दार्थः—

खामेमि—हुं खामुं लुं

खमासमणो—हे क्षमाश्रमण !

देवसिअं—दिवस संबंधी

वइकमं—अपराधने

आवस्सियाए—आवश्यक क्रिया

जेअम् संबंधी अतिचारने

१६ स्तैन्यदोष—बीजाथी शरमाइने तेमनी नजर चुकवीने वांदी
लेवुं ते स्तैन्यदोष.

१७ प्रत्यनीकदोष—आहारनिहारना काम वखते जे वांदवुं ते
प्रत्यनीकदोष.

१८ रुष्टदोष—क्रोधायमान थयो थको अथवा गुरुने क्रोधाय-
मान करतो थको वांदे ते रुष्टदोष.

१९ तर्जातदोष—मस्तक, आंगळी के भ्रुकुटीवडे गुरुनी तर्जना
करवी एटले याद राखजो, एम भय गुरुने बतावे अने वांदे ते तर्जातदोष.

પડિક્કમામિ--પડિક્કમું હું ઇટલે
તે થકી નિવૃત્ત થાઉં હું

સ્વમાસમણાણં--આપ ક્ષમાશ્રમ-
ગોની

દેવસિઆણ--દિવસ સંબંધી

આસાયણાણ--આશાતના વહે

તિત્તીસન્નયરાણ--તેત્રીશમાંથી
કોઈ પળ એક

જં કિંચિ--જે કાંઈ

મિચ્છાણ--મિથ્યાભાવથી થયેલી

મણદુક્કડાણ--મનના દુષ્કૃતવાળી

વચદુક્કડાણ--વચનના દુષ્કૃત-
વાળી

કાયદુક્કડાણ--કાયાના દુષ્કૃત-
વાળી

કોહાણ--ક્રોધથી થયેલી

માણાણ--માનથી થયેલી

માયાણ--માયાથી થયેલી

લોહાણ--લોભથી થયેલી

સવ્વકાલિઆણ--સર્વકાલ
સંબંધી

સવ્વમિચ્છોવયારાણ--સર્વ પ્ર-
કારના મિથ્યા ઉપચાર
સંબંધી

સવ્વધમ્મ--સર્વ પ્રકારના ધર્મનું

અડ્કમણાણ--ઝલ્લંઘન કરવાથી
થયેલી

૨૦ શઠદોષ--વાંદવાથી ગુરુ અને વીજાઓ મારો વિશ્વાસ કરશે
એમ વિચારીને વાંદવું તે શઠદોષ.

૨૧ હીલિતદોષ--પાછાથી ગુરુની હેલનાકરે અને વાંદે તે

૨૨ કુંચિતદોષ--વાંદતાં વાંદતાં દેશાદિ સંબંધી વચન વિકૃત્તા
કરે તે કુંચિતદોષ.

૨૩ દ્રષ્ટાદ્રષ્ટદોષ--લોકોને દેસ્વાડવાને લોકો હોય ત્યારે જે વાંદે
તે દ્રષ્ટાદ્રષ્ટદોષ.

આસાયણા—આશાતનાવડે

જો—જે કાંઈ, મે—મેં

અહ્યારો—અતિચાર

કઓ—કયોં હોય,

તસ્સ—તેને

પડિક્કમામિ—હું પડિક્કમું છું

નિંદામિ—નિંદું છું

ગરિહામિ—ગુરુ સાક્ષીય ગર્હા

કરું છું

અપ્પાણં—તેવા પાપમય આત્માને

વોસિરામિ—વોસરાવું છું—પાઠો

સ્વેંચી લડું છું

૨૪ શૂંગદોષ—સમુખ હાથ નહિ રાખતાં જમણી અને ડાબી બાજુએ રાખીને વાંદવું તે શૂંગદોષ.

૨૫ કરદોષ—વાંદવાનો કર માનીને વાંદવું ઇટલે શું કરીએ વાંધા વિના છુટકો નથી એમ કહે તે કરદોષ.

૨૬ મોચનદોષ—વાંદવાના કરમાંથી મુક્ત થવાનો ઇચ્છાથી વાંદવું ઇટલે ચાલો આ કામ એક ઉકેલી લઈએ તે મોચનદોષ.

૨૭ આશ્લિષ્ટઅનાશ્લિષ્ટદોષ—જમીન ઉપર મસ્તક લગાડે ન લગાડે અથવા રજોહરણ સાથે હાથ લગાડે પણ મસ્તકે ન લગાડે, મસ્તકે લગાડે પણ રજોહરણે ન લગાડે, મસ્તકે ન લગાડે અને રજોહરણે પણ ન લગાડે તે આશ્લિષ્ટ અનાશ્લિષ્ટદોષ જાણવો અને ચોથો ભાંગો જે બન્નેને હાથ લગાડીને વાંદે તે દોષ નથી.

૨૮ ન્યૂનદોષ—ઉતાવળથી પાઠ કહેતાં વચન રહી જાય તે ન્યૂનદોષ.

खामेमि खमासमणो ! देवसिअं, वइकमं—हे क्षमाश्रमण !
दिवस संबंधी अपराधने हुं खामुं छुं ॥ ६ ॥

आवस्सियाए पडिक्कमामि —आवश्यक क्रियासंबंधी अतिचा-
रने पडिक्कमुं छुं एट्ठे ते थकी निवृत्त थाउं छुं.

खमासमणाणं देवसिआए, आसायणाए तिच्चीसन्नयराए—
आप क्षमाश्रमणोनी दिवस संबंधी तेत्रीश आशातनामांथी कोइ पण एक
आशातनावडे.

जं किंचि मिच्छाए—अने जे कांइ मिथ्याभावथी थयेली.

मणदुकडाए वयदुकडाए कायदुकडाए—मनना दुष्कृत-
वाळी, वचनना दुष्कृतवाळी, कायाना दुष्कृतवाळी.

कोहाए माणाए मायाए लोहाए—क्रोधथी थयेली, मानथी
थयेली, मायाथी थयेली, लोभथी थयेली.

२९ चुलिकादोष—वांघा पछी वधारे मोटे सादे मथ्थएण
वंदामि एम वळी विशेष कहे ते चुलिकादोष.

३० मूकदोष—मुंगे मोटे वादे ते मूकदोष.

३१ ढड्ढरदोष—मोटा सादथी वांदणासूत्रनुं बोलवुं ते ढड्ढर-
दोष.

३२ चुडलीकदोष—रजोहरण आम तेम फेरवतां वादे ते
चुडलीकदोष.

સવ્વકાલિયાણ સવ્વમિચ્છોવયારાણ—સર્વકાલસંબંધી, સર્વ-
પ્રકારના મિથ્યા ઉપચાર સંબંધી.

સવ્વધમ્માહકમણાણ આસાયણાણ—સર્વપ્રકારના ધર્મનું ઉછે-
વન કરવાથી થયેલી આશાતનાવડે.

જો મે અહ્યારો કઓ—જે કાંઈ મેં અતિચાર કર્યોં હોય.

તસ્સ ખમાસમણો પડિક્કમામિ—તેને હે ક્ષમાશ્રમણ ! હું
પડિક્કમું છું.

નિંદામિ ગરિહામિ—તેને હું નિંદું છું. ગુરુ સાક્ષી. ગર્હ કરું છું.

અપ્પાણં વોસિરામિ—તથા તેવા પાપમય આત્માને વોસરાવું
છું—પાટો खेंચી લઉં છું.

માવાર્થ:—અવશ્ય કર્તવ્ય જે ચરણસિતરી અને કરણસિતરી
વિગેરે સેવતાં પાઠતાં જે કાંઈ અતિચાર લાગ્યા હોય તે થકી હું નિર્વૃત્ત
છું. વઠ્ઠી આપ ક્ષમાશ્રમણનો દિવસ સંબંધી તેત્રીશમાંથી કાંઈ પગ
આશાતના થઈ હોય, તથા મિથ્યામાવરૂપ આશાતના થઈ હોય,

* ગુરુ મહારાજ સંબંધી તેત્રીશ આશાતના અવશ્ય વર્જવી જોઈએ
તે આ પ્રમાણે—

૧ ગુરુ મહારાજની એક પડલે, બીજે પડલે તેમજ અત્યંત
નજદીક અડકીને ૧ ચાલતાં—હાંડતાં, ૨ ઉભા રહેતાં અને ૩ બેસતાં
આશાતના લાગે છે. પરંતુ જો સ્વાસ અગત્યના કારણસર તેમ કરવું
જોઈ, તો આશયશુદ્ધિથી અને અધિક લાભના કારણથી આશાતનાનો

તથા દુષ્ટ મનથી, દુષ્ટ વચનથી, દુષ્ટ કાયાથી, ક્રોધથી, માનથી, માયાથી, લોભથી, સર્વકાલસંબંધી, સર્વ મિથ્યા ઉપચારથી ઇટલે કૂડ-

દોષ ગણાતો નથી. એમ દરેકના ત્રણ ત્રણ ભેદ કરતાં તેના ૯ ભેદ થઈ શકે છે. ૧૦ ગુરુ મહારાજ પહેલાં ભોજન વસ્તે ચલુ કરી લેવાથી કે આચમન લેવાથી દોષ લાગે. ૧૧ બાહરથી ગુરુ સાથે આવ્યા હતાં જો ગુરુ મહારાજથી પહેલાં ગમણાગમણે આલોચે ઇટલે 'હરિયાવહી' પઢિક્રમે તો ગુરુનો અનાદર-વિનયભંગ કરવાથી દોષ લાગે. ૧૨ રાત્રી-સંધારો કર્યા બાદ ગુરુ મહારાજ કંઈ પુછે કે બોલાવે ત્યારે સાંભળ્યું નહીં સાંભળ્યું કરી ઉત્તર નહીં આપતાં કેવલ મૌનજ ધારી રહે તો આશાતના લાગે. ૧૩ ગુરુ પાસે આવેલા કોઈ ગૃહસ્થાદિકને વશ કરી લેવા ગુરુ મહારાજ તેમને બોલાવે તે પહેલાં પોતે બોલાવી લે, તો ગુરુઆશાતના લાગે. ૧૪ ભિક્ષાવૃત્તિથી આપેલાં આહાર પાણી પ્રમુખ ગુરુ મહારાજ પાસેજ પ્રથમ હાજર કરો દેવાં જોઈએ અને ગોચરી પણ ત્યાંજ આલોચવી જોઈએ, તેને બદલે તેમ નહીં કરતાં તે સંબંધી ઈચ્છા મુજબ વર્તતાં ઇટલે ગુરુ પહેલાં ઉતાવળ કરી આવેલી ગોચરી કોઈ સાધુ જોઈ લે. તેમજ તે બીજા સાધુ પાસે આલોચી લે તો ગુરુઆશાતના લાગે. ૧૫ આવેલી ગોચરી ગુરુ પહેલાં બીજાને બતાવી દે, તો દોષ લાગે. ૧૬ આવેલાં આહાર પાણી વાપરવા બીજાને નિમંત્રણ કરીને પછી ગુરુ મહારાજને નિમંત્રણ કરે તો તેથી અનાદર દોષ લાગે. ૧૭ મધુર સ્વાદ્ય પદાર્થ ભિક્ષામાં આવેલો જાણી આપઈચ્છાએ ગુરુને પૂછ્યા વગર પોતાને ગમે તેને આપી દેવાથી આશાતના લાગે. ૧૮ સરસ સ્નિગ્ધ પદાર્થ આવેલો

कपटथी, अष्टप्रवचनमातारूप सर्व धर्म कार्यनुं अतिक्रमण करवाथी जे कांइ आशातना लागी होय अने तेणे करीने में जे अतिचार कयों होय,

होय तो ते गुर्वादिकने नहीं आपता पोतेज आरोगी जाय, तो गुरु आशातना लागे. १९ गुरु महाराज साद करीने बोलावे त्यारे ब्हेरानी पेरे कशो पण उत्तर पाछो न आपे, शून्यवत् बेसी रहे; तो दोष लागे. २० ज्यारे कोई बडील साधु साद करे त्यारे सामा थइ जेम आवे तेम बोडे—आ मारीज केडे लाग्या छे. मनेज देख्यो छे, आमनी साथे क्यांथी पानां पड्यां, इत्यादिक कट्टु भाषण करतां दोष लागे. २१ गुरु पासे जइ नम्रपणे जवाब देवाने बदले पोताना आसने बेठा बेठा उत्तर आप-वाथी गुरुआशातना लागे. २२ शुं कहो छो ! शुं छे ? कहोने ! इत्यादिक विनय रहित भाषण गुरु साथे करतां आशातना लागे. २३ कंइ काम करवा गुरु महाराज शिष्यने बोलावे त्यारे तोछडाइ भरेली रीते बोले के तमेज करोने ! मने शामाटे कहो छो ? अथवा टुंकारादि देतां गुरु आशातना लागे. २४ वाह ! अमनेज दिठा छेने ! तमे जाते केम करता नथी ? अथवा बीजा शिष्यने करवा केम कहेता नथी ? एम गुरुमहाराजने तर्जना करतां गुरुआशातना लागे. २५ गुर्वादिक बडील साधुओने व्याख्यान प्रमुख करतां देखी शिष्य दुमणो थाय पण प्रमुदित न थाय, तो गुरुआशातना लागे अथवा गुर्वादिक बडीलनो कोइ रोगी होय तेने देखी दुमणो थाय तो तेथी पण गुरुआशातना लागे. २६ गुरुमहाराज व्याख्यानादिक करता होय त्यारे ' ए तमे भूली गया छो, आ वात तमने याद नथी, एनो अर्थ ए न होय ' इत्यादिक अनुचित

तेने हे क्षमाश्रमण ! गुरु ! आपनी समीपे हूं पडिकमुं लुं, आत्म साक्षीए
निंदुं लुं. आप गुरुनी साक्षीए गर्हा करूं लुं. अने तेवा पापमय मारा
आत्माने हूं बोसरावुं लुं-तजुं लुं.

बीजी वारना वांदणामां ' आवस्सिआए ' ए पद कहेवुं नहीं.
अने रात्रि प्रतिक्रमणमां ' राइ वइकंता ', पाक्षिकप्रतिक्रमणमां ' पक्खो

वचन बोलतां गुरुआशातना लागे. २७ अथवा ए वाचत हूं तमने पडी
सारी रीते समजावोश एम आप डहापण बताववा सभा समक्ष बोली,
चालती कथानो भंग करे, तो तेथी गुरुआशातना लागे. २८ अथवा
एवे अवसरे आवीने शिष्य कहे के महाराज ! पोरसीवेळा के आहारवेळा
थइ गइ छे एम कहीने पर्षदानो भंग करे तो गुरुआशातना लागे. २९
अथवा पर्षदा उठी गइ न होय एटलानां आप डहापण बताववा माटे
गुरुमहाराजे व्याख्यानमां कहेलीज वात बधारे विस्तारी बतावे तो गुरु-
आशातना लागे. ३० गुरु संबन्धी शय्या-संधारा प्रमुखने पोताना पग
विगेरेथी संघइ करी पाळुं खमावे नहीं तो आशातना लागे. ३१ गुरुनी
शय्या के संधारादिक उपर पोते बेसे के आळोटे के असभ्य रीते तेनो
स्पर्श करे तो गुरुआशातना लागे. ३२ गुरुथकी उंचा आसने बेसे,
अथवा गादी करी बेसे अथवा गुरु जेवां के तेथी अधिक मूल्यवाळां
बख वापरे तो दोष लागे. ३३ गुरु जेवां समान आसन उपर बेसे
अथवा गुरु जेवां समान बख लइ वापरे तो गुरुआशातना लागे.

વઙ્કંતો, ચાતુર્માસિક પ્રતિક્રમણમાં 'ચરમાસી વઙ્કંતા' અને સાંવત્સરિક પ્રતિક્રમણમાં 'સંવચ્છરો વઙ્કંતો' એ રીતે પાઠ કહેવો.

પદ ૫૮, ગુરુ ૨૫, લઘુ ૨૦૧, સર્વવર્ગ ૨૨૬.

॥ ઇતિ સુગુરુવંદના સૂત્ર ૧૦ ॥

(એ રીતે બે વાંદગા દેવા. ત્રીજો વાંદગો વેડા રહી પૂરો કરવો. ચરવિહાર ઉપવાસ કરનારે વાંદગા દેવા નહિ. પછી "આવસ્સઈ" મળી અવગ્રહ વહાર નીકઝી કહેવું-ઈચ્છકારી ભગવન્ પસાય કરી પચ્છલાગ કરાવો એમ કહી યશ્રાશક્તિ પચ્છલાગ કરવું.) પછી

ઈચ્છામિ સ્વમાસમણો વંદિતં જાવણિજ્જાણે નિસીહિઆણે મત્થણે વંદામિ ॥ ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ચૈત્યવંદન કરું ॥ ઈચ્છે ॥

(એમ કહી ડાવો ઢીચળ ભૂમિશ્રી ડુંચો, ને જમણો ઢીચળ ભૂમિ ઉપરજ રાખવો અને બે હાથ જોડી મુહપતિ મોઢા પાસે રાખી બોલવું.)

॥ ૧૧ અથ ચૈત્યવંદન ॥

સૂ૦—શ્રીપાર્શ્વનાથો ભવપાપતાપ-પ્રશાંતધારાધરચારુરૂપઃ ।

વિઘ્નૌઘંતા પ્રણતોરમેન્દ્રઃ, સમસ્તકલ્યાણકરો જિનેન્દ્રઃ ॥૧॥

શબ્દાર્થઃ—

શ્રીપાર્શ્વનાથઃ—શ્રી	પાર્શ્વનાથ	ભવ—સંસારના
ભગવાન્		પાપ—પાપરૂપ

તાપ—તાપને

પ્રશાંત—ખૂબ સારી રીતે શાંત
કરવામાં

ધારાધર—વરસાદ (જેવા)

ચારુરૂપ:—સુંદર રૂપવાળા

વિઘ્ન—અંતરાયના

ઔઘ—સમૂહને

હંતા—હણનારા—નાશ કરનારા

પ્રણત—નમસ્કાર કરવાવાળાં

ઊરગેન્દ્ર:—નાગકુમાર દેવના
અધિપતિ—ધરણેન્દ્ર

સમસ્ત—તમામ

કલ્યાણકર:—કલ્યાણોને કરવા-
વાળાં

જિનેન્દ્ર:—સામાન્ય કેવલ્લીનાં
નાયક

શ્રીપાર્શ્વનાથો ભવપાપતાપ—અતિશયરૂપ લક્ષ્મીયુક્ત શ્રી
પાર્શ્વનાથ ભગવાન્ સંસારના દુઃખરૂપ તાપને.

પ્રશાંતધારાધરચારુરૂપ:—ખૂબ સારી રીતે શાંત કરવામાં
વરસાદની જેમ સુંદર રૂપવાળાં.

વિઘ્નઔઘહંતા પ્રણતોરગેન્દ્ર:—અંતરાયની પરંપરાને નાશ કરવા-
વાળા અને જેઓ ધરણેન્દ્રથી વંદાયેલા છે.

સમસ્તકલ્યાણકરો જિનેન્દ્ર:—તમામ જાતના કલ્યાણને
કરવાવાળાં, અને સામાન્ય કેવલ્લીના સ્વામી.

ભાવાર્થ—આઠ મહા પ્રાતિહાર્યરૂપ લક્ષ્મીવાળા, અને પાર્શ્વ નામના
યક્ષના ઉદ્ધારક, તથા નાથ—સ્વામી ઇટલે યોગ—ક્ષેમને કરવાવાળાં, યોગ
ઇટલે નહીં મળવાવાળાં દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્ર તેને મેળવી આપનારા

અને તે મળ્યા પછી તેનું રક્ષણ કરવાવાઠાં, ઇત્યાં ગુણોવાઠા હોવાથી તેઓને નાથ કહે છે, સંસારમાં વનતા અશુભ કર્મ—પાપ તદ્દરૂપ તાપ—દુઃખ—મ્લાનિ—લેદ તેનાથી હેરાન થયેલા જીવોને સ્વૂં સારી રીતે શાન્તિ કરવામાં પાળીથી ભરેલા વાદઠ જેવાં, (પાર્શ્વનાથ ભગવાનનો વર્ણ નીલ છે અને વર્ષાઋતુના વાદઠ પળ નીલ હોય છે અને તે ડન્હાઠાના અસહ્ય તાપથી હેરાન થયેલા લોકોને વરસાદ વરસાવી શાન્તિ આપે છે એજ પ્રમાણે પાર્શ્વનાથ પરમાત્મા પળ શાન્તિ આપનારા છે.) અર્થાત્ નીલ વર્ણવાઠા અને મ્લય જીવોને વિત્ર—અંતરાય—દુઃખ તેના સમૂહને નાશ કરનારા, તથા નાગકુમાર દેવતાના અધિપતિ ધરુનેદ્ર તેનાથી સેવાયેલા તથા તેરમા ગુણસ્થાનમાં રહેલા સામાન્ય કેવઠી તેના પળ અધિપતિ, શ્રી પાર્શ્વનાથ પરમાત્મા બધાનાં કલ્વાળ કરવાવાઠાં થાઓ અર્થાત્ સર્વ પ્રકારનું કલ્યાણ કરવાવાઠાં થાઓ ॥ ૧ ॥

જેનમ્ જયતિ શાસનમ્

મૂ૦—એસ કરેમિ પળામં, જિણવરવસહસ્સ વદ્ધમાણસ્સ ।
સેસાળં ચ જિણાળં, સગળહરાળં ચ સવ્વેસિં ॥૧॥

શબ્દાર્થઃ—

એસ—આ હું,
કરેમિ—કરું છું,
પળામં—પ્રણામ—નમસ્કાર,
જિણવર—જિનવરોમાં,
વસહસ્સ—વૃષભ—મુલ્ય જેવાં,
વદ્ધમાણસ્સ—મહાવીર સ્વામીને

સેસાળં—શેષ, બાકી,
ચ—અને
જિણાળં—જિનેશ્વરોને,
સગળહરાળં—ગળધરોથી સહિત,
સવ્વેસિં—સર્વેને,

एस करेमि पणामं—आ हुं प्रणाम करुं छुं,

जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स—जिनवरोमां श्रेष्ठ श्री वर्द्धमान
स्वामीने,

सेसाणं च जिष्णणं—तथा बीजा जिनेश्वरोने,

सगणहराणं च सच्चवेसिं—तथा गणधरो युक्त बधाने

भावार्थ—मोहनो नाश करवावाळा मुनिवरोमां, तथा क्रोध, मान,
माया अने लोभरूप चार कणायने नाश करनारा सामान्य केवळीओमां
धुरंधर वृषभ जेवां, श्री वर्द्धमान महावीर स्वामीने तथा भूत अने भवि-
ष्यना सर्वे तीर्थिकरो तथा बाको रहेला त्रिवीश तीर्थिकरो तथा तेमना
गणधरो ते सर्वेने हुं नमस्कार-वंदन करुं छुं ॥ १ ॥

मू०—जगमत्थयत्थियाणं, वियसियवरणाणंदंसणधराणं ।
नाणुज्झोयगराणं, लोणंमि नमो जिणवराणं ॥२॥

शब्दार्थः—

जग—जगतना

मत्थय—मस्तक उपर

त्थियाणं—स्थिर रहेला

वियसिय—त्रिकसेला

वर—श्रेष्ठ—उत्तम

नाण—ज्ञान

दंसण—दर्शन,

धराणं—धारण करनारा

नाण—ज्ञान

उज्झोयगराणं—उद्योत—प्रकाश
करनारा

लोणंमि—लोकमां रहेला

नमो—नमस्कार हो

जिणवराणं—जिनेश्वरोने

जगमत्थयत्थियाणं—जगतना मस्तक उपर रहेलाओने.

वियसियवरनाणदंसणधराणं—विकसित उत्तम ज्ञान तथा दर्शनने धारण करनाराने.

नाणुज्झोयगराणं—ज्ञाननो प्रकाश करवावाळाने.

लोगंमि नमो जिणवराणं—लोकोमां, जिनवरोने नमस्कार हो.

भावार्थ—जगतना मस्तक उपर रहेला ताज जेवा तथा उज्जवळ अने श्रेष्ठ ज्ञान तथा दर्शनने धारण करनारा, लोकोमां ज्ञानरूपी तेजने प्रकाशकरनारा श्री जिनेश्वर परमात्माने नमस्कार थाओ ॥२॥

मू०—तित्थयरे भगवंते, अणुत्तरपरकमे अभियनाणी ।

तिन्ने सुगइगइगए, सिद्धिप्पहदेसए वंदे ॥३॥

शब्दार्थः—

तित्थयरे—तीर्थकरो

भगवंते—भगवंतोने

अणुत्तर—अत्यंत श्रेष्ठ

परकमे—पराक्रमी

अभिय—माप न थइ शके

नाणी—ज्ञानवाला

तिन्ने—तरेला

सुगइ—उत्तमगति

गइ—गति

गए—गयेला

सिद्धि—मोक्षनो

प्पह—मार्ग

देसए—देखाडनारा, उपदेश
देनारा

वंदे—वंदन करं छुं

તિત્થયરે ભગવંતે—તીર્થની સ્થાપના કરનારા ભગવાનોને.

અણુતરપરક્રમે અમિયનાળી—અત્યંત શ્રેષ્ઠ પરાક્રમવાળા,
તથા અનહદ જ્ઞાનવાળા.

તિન્ને સુગઙ્ગઙ્ગ—પોતે સંસાર સમુદ્રને તરી ગયેલા, તથા
સિદ્ધિગતિને પામેલા.

સિદ્ધિપ્પહદેસણ વંદે—મોક્ષનો માર્ગ બતાવનારને હું વાંદું છું.

માવાર્થ—સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકારૂપ ચતુર્વિધ
સંવની સ્થાપના કરનારા તીર્થકર ભગવાનોને, તથા અધિક પરાક્રમવાળા—
ઉત્કૃષ્ટ આત્મબલવાળાં, તથા કોઈથી માપુ ન થઈ શકે તથા હળી ન
શકાય એવા ઉત્કૃષ્ટ જ્ઞાનવાળાં, તથા જ્યાંથી કદાપિ પાછું નથી આવવાનું
એવા સિદ્ધિગતિ નામના સ્થાનને પામેલા, તથા મોક્ષમાર્ગને બતાવવાવાળાં
શ્રી દેવાધિદેવને હું નમસ્કાર કરું છું—વાંદું છું. ॥૩॥

મૂ૦—વંદામિ મહાભાગં, મહામુણિં મહાયસં મહાવીરં ।

અમરનરરાયમહિયં, તિત્થયરમિમસ્સ તિત્થસ્સ ॥૪॥

શબ્દાર્થ:—

વંદામિ—હું વંદન કરું છું
મહાભાગં—મોટા ભાગ્યશાળીને
મહામુણિં—મુનિવરોમાં શ્રેષ્ઠને
મહાયસં—મહાન્ યશસ્વીને

મહાવીરં—અધિક બલવાન્ એવા
મહાવીર સ્વામીને,
અમર—દેવતા
નર—મનુષ્ય

રાય—રાજા (આદિથી)
મહિયં—પૂજિત
તિત્થયરમ્—તીર્થકરને

ઈમસ્સ—આ વર્ત્તમાન—ચાલુ
તિત્થસ્સ—તીર્થને

વંદામિ મહાભાગં—મ્હોટા નસીવવાલાને હું વાંદું છું

મહાપુણિં મહાયસં મહાવીરં—મહાન્ યશસ્વી, મુનિશ્રેષ્ઠ
શ્રી મહાવીર પરમાત્માને

અમર--નર—રાયમહિયં—દેવ, મનુષ્ય અને રાજા અથવા દેવ
અને મનુષ્યના અધિપતિઓથી પૂજાયેલા

તિત્થયરમિમસ્સ તિત્થસ્સ—વર્ત્તમાન તીર્થના તીર્થકરને

ભાવાર્થ—જન્મથીજ જે મહા ભાગ્યશાઠ્ઠી છે, મુનિ સમુદાયના
વડીલ છે, તથા જેઓ મહા યશસ્વી છે, દેવ અને મનુષ્યના સ્વામીથી
પૂજિત છે તથા સાધુ—સાધ્વી—શ્રાવક તેમજ શ્રાવિકારૂપ ચતુર્વિધ
તીર્થસંઘના અંતિમ સ્થાપક હોવાથી પરમ તીર્થના તીર્થપતિ છે, એવા
પરમ તીર્થકર પરમાત્મા મહાવીર દેવને હું વંદન કરું છું. ॥ ૪ ॥

મૂ૦—વયણામણ ભુવણં, નિવ્વાવંતાં ગુણેસુ ઠાવંતા ।

જિયલોય—મુદ્દરંતા, અરિહંતા હંતુ મે સરણં ॥૫॥

શબ્દાર્થ:—

વયણ—વાણીરૂપ

અમણ—અમૃતવદે

ભુવણં—ભુવનના લોકોને

નિવ્વાવંતા—શાંતિપમાહતા

ગુણેસુ—ગુણોને વિષે

ઠાવંતા—સ્થાપન કરતા

જિયલોયં—જીવ લોકને
 ઉદ્ધરંતા--ઉદ્ધાર કરતા
 અરિહંતા—અરિહંતો

હુંતુ--થાઓ
 મે--મારું
 સરણં—શરણ

વચનમણ બુવણં—વચનરૂપ અમૃતવડે, જગતમાં રહેલા પ્રાણીઓને.

નિવ્વાવંતા ગુણેસુ ઠાવંતા—શાંતિ આપતા તથા ગુણોને વિષે સ્થિર કરતાં.

જિયલોયમુધરંતા—તથા જીવલોકનો ઉદ્ધાર કરતાં.

'અરિહંતા હુંતુ મે સરણં—અરિહંત ભગવંતો મારું શરણ થાઓ આશ્રય સ્થાન બનો.

માવાર્થ—દેવ, મનુષ્ય અને તિર્યંચ સર્વે જીવો પોતપોતાની ભાષામાં સમજી શકે તેવી સંસ્કારીત પાંત્રીશ ગુણવાઢી વાણીરૂપ અમૃત વડે અશુભ કર્મના યોગથી ભવ--સંસારની અંદર પીડા પામતા પ્રાણીઓને ઉપદેશરૂપ અમૃત ચઢાડી અને સંપૂર્ણ ગુણોને વિષે સ્થિર કરનારા અને તે દ્વારાજ સમગ્ર જીવ લોકનો ઉદ્ધાર કરનારા અરિહંત પરમાત્મા મારું શરણ થાઓ મને આશ્રય આપો. ॥ ૫ ॥

મૂ૦—ઉજ્જિયજરમરણાણં, સમત્તદુક્ખત્તસત્તસરણાણં ।

તિહુયણજણસુહિયાણં, અરિહંતાણં ણમો તાણં ॥ ૬ ॥

शब्दार्थ—

उज्झिय—त्याग कर्यो छे

जर—वृद्धावस्था

मरणाणं—तथा मरणनो

समत्त—बधां

दुक्खत्त—दुःखोथी

सत्त—पीडायेलां

सरणाणं—(प्राणीओना) शरणरूप

तिहुयण—त्रण जगतना

जण—ओकोनुं

सुहियाणं—खूब सारी रीते हीत
करनारा

अरिहंताणं—अरिहंतोने

णमो—नमस्कार थाओ

ताणं—रक्षण करनाराने,

उज्झियजरमरणाणं—दूर कर्यो छे जन्म, जरा अने मरण
जेमणे.

समत्तदुक्खत्तसत्तसरणाणं—तमाम दुःखोथी पीडाता प्राणीओना
शरण—आश्रयस्थान.

तिहुयणजणसुहियाणं—त्रणे जगतना जीवोनुं सारी रीते हीत
करनारा, तथा

अरिहंताणं णमो ताणं—रक्षण करनारा, अरिहंतोने नमस्कार
थाओ.

भावार्थ—जेओए फरीवखत नहीं जन्मवानो, वृद्धावस्थानो तथा
मरणनो भय सदाने माटे नाश कर्यो छे, तथा संसारना पारावार दुःख
परंपराथी त्राय त्रायमान थइ गयेला जीव समुदायना जेओ रक्षण स्थान

સમા છે, અને સ્વર્ગ, મૃત્યુ અને પાતાલ આ ત્રણે જગતના પ્રાણી માત્રનું સૂક્ષ્મમાં પણ સૂક્ષ્મ રીતે હીત કરનારા છે એવા રક્ષક શ્રી અરિહંત પરમાત્માને મારો નમસ્કાર થાઓ ॥૬॥

તેહ શ્રી અરિહંતજીને મ્હારો નમસ્કાર થાઓ, કેવા તે શ્રી અરિહંત જે શ્રી અરિહંતે રાગ-દ્વેષરૂપી અરિ-વૈરી જીત્યા અને અઢાર દોષરહિત થયા તે અઢાર દોષ વતાવે છે:—

॥ અથ અન્નાગ કોહ ॥

મૂ०—અન્નાગ ૧ કોહ ૨ મય ૩ માણ ૪ લોહ ૫ માયા ૬ રૂઝ ૭ અરૂઝ ૮ ॥ નિદા ૯ સોગ ૧૦ અલિયવયણ ૧૧, ચોરિયા ૧૨ મચ્છર ૧૩ મયાય ૧૪ ॥૧॥

શબ્દાર્થ:—

અન્નાગ—અજ્ઞાન

કોહ—ક્રોધ

મય—મદ

માણ—માન

લોહ—લોભ

માયા—માયા

રૂઝ—રતિ

અરૂઝ—અરતિ

નિદા—નિદ્રા

સોગ—શોક

અલિયવયણ—અસત્ય વચન

ચોરિયા—ચોરી

મચ્છર—મત્સર

મયાય—મય—વીક

भावार्थ—१ दोष अज्ञान, २ दोष क्रोध, ३ दोष मद, ४ दोष मान, ५ दोष लोभ, ६ दोष माया, ७ दोष रति, ८ दोष अरति, ९ दोष निद्रा, १० दोष शोक, ११ दोष असत्य वचन, १२ दोष चोरी करवापणुं, १३ दोष मत्सर (एटले अदेखाइ) १४ दोष बीक लागवी ॥ १ ॥

मू०—पाणिवह १५ प्रेमकीला १६, पसंग १७ हासा १८ य जस्स ए दोसा । अट्टारस वि पणट्ठा, नमामि देवाहि-
देवं तम् ॥ २ ॥

शब्दार्थः—

पाणिवह—जीवने मारवी
प्रेमकीला—प्रेमनी रमत
पसंग—परिचय
हासा—हसवुं
य—अने
जस्स—जेना
ए—आ

दोसा—दोष—दुर्गुण
अट्टारस—अट्टार
वि—पण
पणट्ठा—नाश पाम्या
नमामि—नमस्कार करुं छुं
देवाहिदेवं—देवना पण देव
तम्—तेने

भावार्थः—१५ दोष कोइ पण प्राणी जीवनी हिंसा करवी,
१६ दोष प्रेमपूर्वक रमत करवी, १७ दोष कोइनी साथे परिचय करवो
१८ दोष हसवापणुं, ए अट्टार दोषो जेमने समूलगा नाश थयेला छे
एवा ते देवाधिदेवने हुं नमुं छुं ॥ २ ॥

મૂ૦—एहवा देवाधिदेव सुरासुरविहितसेव सर्वज्ञ भगवन्त
जगन्नाथ जगजीवना तारक कुगतिमार्ग निवारक

શબ્દાર્થ:—

एहवा—एवा, उपर वर्णवेला
देवाधिदेव—देवना पण देव
सुर—देवता
असुर—असुरदेव
विहित—करी છે
सेव—सेवा—भक्ति
सर्वज्ञ—सर्व पदाथेनि तथा भावोने
संपूर्ण रीते जाणनारा

भगवन्त—सर्व शक्तिवाळा
परमात्मा
जगन्नाथ—त्रण जगतना नाथ
योग अने क्षेमने करनारा
जगजीवना—दुनियामां रहेला
प्राणीओने
तारक—तारवावाळा
कुगतिमार्ग—कुगतिमार्गने
निवारक—अटकाववावाळां

भावार्थ—बीजी गाथाમાં वर्णव्या પ્રમાણે જેઓ દેવોના પણ દેવ છે, સુર અને અસુર પણ જે પરમાત્માની ભક્તિ કરે છે, તથા જેઓ સર્વ વસ્તુ તથા સર્વ પ્રકારના ભાવોને સંપૂર્ણ રીતે જાણે છે, સર્વ પ્રકારનું જ્ઞાન હોવાથી શક્તિવાळा છે, સ્વર્ગ, મૃત્યુ અને તિર્ચ્છા એ ત્રણે લોકના સ્વામી છે અને તેથી કરીને સર્વનું યોગ--ક્ષેમ--રક્ષણ કરનારા છે, ત્રણ જગતમાં રહેલા પ્રાણી માત્રના જેઓ તારણહાર છે, અને કુગતિનો પોતે અંત-પાર ધામેલા હોવાથી તેનાથી અટકાવવા જેઓ સમર્થ છે. તથા

મૂ०—નિરીહ નિરહંકાર નિસ્સંગ નિર્મમ શાન્ત દાન્ત કરુણા-
સમુદ્ર વિશ્વોપકારસાગર અનંતગુણના આગર ચડસઠ
ઇંદ્રના પૂજનીક

શબ્દાર્થ:—

નિરીહ—જેઓને કોઈ જાતની
ઇચ્છા નથી

નિરહંકાર—અને તેટલા માટેજ
અભિમાન વગરના

નિસ્સંગ—માટેજ સર્વ પ્રકારના
સંબંધ રહિત

નિર્મમ—સર્વ પ્રકારની આસક્તિથી
રહિત

શાન્ત—મનના વિકારો રહિત
શાન્ત સ્વભાવો

દાન્ત—ઇન્દ્રિયોનું દમન કરનારા

કરુણાસમુદ્ર—દયાના એક સાગર
એવા

વિશ્વોપકારસાગર — સમુદ્રની
જેમ જગતમાં ઉપકાર
કરનારા

અનંતગુણના આગર — સમસ્ત
ગુણોની સ્વાળ જેવા

ચડસઠ ઇંદ્રના પૂજનીક--ચો-
સઠ ઇન્દ્રથી પૂજાયેલા

માર્વાર્થ—જેઓને કોઈ જાતની ઇચ્છા નથી, અને તેટલા માટે
અભિમાન વગરના, તથા સર્વપ્રકારના સંબંધરહિત, મમત્વ—મારાપણાથી
રહિત, મનના વિકારોને જીતવાથી શાન્ત બનેલા, ઇન્દ્રિયોને કાબૂમાં
રાખનારા, પ્રત્યેક જીવ ઉપર દયાભાવ વરસાવનારા હોવાથી કરુણાના
સમુદ્ર જેવા, સમુદ્ર જેમ રત્ન—આદિ આપીને ઉપકાર કરે છે તે પ્રમાણે

સમ્યગ્જ્ઞાન, સમ્યગ્દર્શન અને સમ્યક્ચારિત્ર રૂપ ત્રણ રત્નના આપનારા હોવાથી સમસ્ત પ્રકારના ઉપકાર કરવામાં સાગર જેવા, જેનો કોઈ પણ વચ્ચે અંત નહીં થઈ શકે એવા સમગ્ર ગુણોની ધરા જેવા અને તેથી કરીને ભુવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષ્ક અને વૈમાનિક એ ચાર નિકાયના મઠી ચોસઠ દેવોથી પૂજાણા.

મૂ૦—વજ્રઋષભનારાચ સંઘયણ, સમચતુરસ્રસંસ્થાન,
અષ્ટસહસ્ર વરપુરુષલક્ષણના ધરણહાર

શબ્દાર્થ:—

વજ્રઋષભનારાચ સંઘયણ—

વજ્રઋષભ નારાચ સંઘયણ
વાઠા

સમચતુરસ્રસંસ્થાન—સમાકૃતિ-
વાઠા

અષ્ટસહસ્ર—આઠ હજાર

વરપુરુષ—શ્રેષ્ઠ પુરુષના

લક્ષણના—લક્ષણોને

ધરણહાર—ધારણ કરનારા

માવાર્થ:—વજ્રઋષભનારાચસંઘયણવાઠા, (એટલે પ્રથમ સંઘયણવાઠા) સરસ્વી આકૃતિવાઠા, એક હજાર ને આઠ ઉત્તમ પુરુષોના લક્ષણો સહિત એટલે એક હજાર ને આઠ જેમાં ઉત્તમ લક્ષણો છે એવા તથા

મૂ૦—સમુદ્રની પેરે ગંભીર, મેરુપર્વતની પેરે ધીર
સંઘની પેરે નિરંજન, વાયુની પેરે અપ્રતિવદ્ધ વિહાર,
આકાશની પેરે નિરાલંબ, જીવની પેરે અપ્રતિહતગતિ,
કૂર્મની પેરે ગુપ્તેન્દ્રિય, સ્વડગીજીવના શૃંગની પેરે એક,

ભાવાર્થ:—સમુદ્રની જેમ ગંભીર સ્વભાવવાળા, વિનાશ સમયના પવનથી પણ કોઈ વચ્ચે મેરુ પર્વત જેમ ચાલતો નથી તેમ ઉપસર્ગની પરંપરાથી પરમાત્મા કદિપણ ચલાયમાન થતાં નથી, જેમ શંખ ઉઝ્ઝવલ છે તેવી રીતે પોતાના ગુણોથી ઉઝ્ઝવલ છે, જેમ હવા પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે સ્વતંત્ર ચાલે છે, તેવી રીતે કોઈની પણ રોકાવટ વગર સ્વતંત્ર રીતે વિહાર કરવાવાળા છે, જીવની ગતિ જેમ સદાય ચાલવાનીજ છે તેવીજ રીતે તેમની પણ ગતિ કોઈ જગ્યાએ અટકાયેલ નથી અર્થાત્ તેમને કોઈ રોકી શકતું નથી, કાચબાની જેમ સર્વે ઇન્દ્રિયોને ગોપાવવાળા છે, જેમ ગેંડાનું એક શિંગડું છે તેમ જ ભગવાન પોતે પણ એકલાજ છે બીજા કોઈની સહાયતાવાળા નથી.

જૈન સાઈટ

મૂ૦—ભારંડપંખિયાની પરે અપ્રમત્ત, સિંહની પરે દુર્ઘ્ણ્ય,
 વૃષભની પરે અઢારસહસ, સીલંગરથ ધુરંધર,
 ચંદ્રમાની પરે સૌમ્યકાન્તિ, સૂર્યની પરે સતેજ,
 પંખિયાની પરે વિપ્રમુક્ત, કુક્ષિસંબલ, વસુંધરાની પરે સર્વસહ,

ભાવાર્થ:—ભારંડ પક્ષીની જેમ આલસ વગરના છે, સિંહની જેમ કોઈ પણ વચ્ચે કોઈનાથી પણ હાર પામવાવાળા નથી, વૃષભ—બલ્લદની જેમ અઢાર હજાર શીલાંગરથની ધૂરા—ધૂસરીને ધારણ કરનારા છે, ચંદ્રની જેમ શીતલતાના ગુણને—તેજને ધારણ કરવાવાળા છે, સૂર્યની જેમ તેજવાળા છે, પક્ષિની જેમ સ્વતંત્ર છે. કોઈની રોક—ટોકવાળા નથી, કુસ્વમાં રહેલ તેજ શંબલ (માહું) છે જેમની પાસે તથા પૃથ્વી—ભૂમિની જેમ તમામ વાવતોને સહન કરનારા છે.

मू०—अनंतज्ञान, अनंतदर्शन, चउत्रीश अतिशयसंयुक्त,
पांत्रीश भाषागुणपरिकलित, अष्टमहाप्रातिहार्य विराजमान
पादपीठिका सहित सिंहासनासीन, छत्रत्रयचामर शोभायमान
पूठ पाछळ भामंडल दीपे, तेजे करी श्रीसूर्यने जीपे,

भावार्थः—जेमना ज्ञाननो पार नथी एवं अनंत ज्ञानने धारण
करनारा, अनंतदर्शनवाळा, चार अतिशय जन्मथी, ओगगीश देवताओए
करेला तथा कर्मनो क्षय—विनाश थवाथी अग्यार एम मळी चोत्रीश
अतिशयने धारण करवावाळां छे, भाषाना पांत्रीश गुणोए सुशोभित,
अशोकवृक्ष १, सुरपुष्पवृष्टि २, दिव्यध्वनि ३, चामर ४, आसन ५,
भामंडळ ६, दुंदुभि ७, अने छत्र ८ आ आठ प्रातिहार्यथी शोभायमान,
पण मूकवानी पीठिकार्ये सहित जे सिंहासन तेना उपर बीराजेला, त्रण
लोकनुं रक्षण करवा रूप माये त्रण छत्रोथी सुशोभित तथा वन्ने बाजु
इंद्रादिकथी वींज्ञाता बे चामरोए सुशोभायमान, जेमनी पूंठ पाछळ नील
वर्णवाळुं सूर्यना आकारना सरखा तेजवाळुं भामंडल शोभे छे तथा
अत्यंत तेजना समुदाय होवाथी सूर्यने पण जीती लीधेल छे,

मू०—श्रीअरिहंत उपर अशोकवृक्ष छाया करतो संघाते चाले,
धर्मध्वज आगल छती लहलहे, आकाशगत धर्मचक्र जलहले,
देवदुंदुभि स्वामी आगल वाजे, श्रीअरिहंतनी वाणी
मेघनी परे गाजे,
योजनहारिणी वाणी-अमृतसमाणी-सर्वभाषानुगामिनी,

માર્વાર્થ:—આપના સામીપ્યપણાશ્રી શોકરહિત થતું અશોક વૃક્ષ આપની ઉપર છાયા કરતું સાથે ચાલે છે, ઈંદ્રધ્વજ પણ આપના આગમનની સૂચના આપવાજ જાણે આગલ ચાલતી હોય નહીં તેવી રીતે શોભે છે, આપની વિદ્યમાનતાને સૂચવતો ધર્મધ્વજ પણ આકાશમાં પ્રકાશ ફેંકે છે, પ્રત્યેક પ્રાણીના કાનમાં મંગલિક ધ્વનિ ફેંકતો દેવતાનો દુંદુભિનો શબ્દ પણ વાગે છે, વર્ષાઋતુના મેઘની ગંભીરતાવાઢી શ્રી અરિહંત પરમાત્માની વાણી ગાજે છે, તથા ંક યોજન સુધી તથા પ્રત્યેક પ્રાણીને પોતપોતાની ભાષામાં સંભઢાય તેવી પરમાત્માની વાણી છે અને અમૃત જેઢી ઉપમાવાઢી તથા સર્વ ભાષાને મઢતી છે.

સૂ૦—સકલ લોકના સંશય હરે,
ત્રિભુવનજનના મનને કરે ઉત્સાહ,
મુક્તિનગરી પ્રતે સાર્થવાહ,
જૈન સાઈટ
JAINSITE.com
જૈનમ્ જયતિ શાસનમ્

માર્વાર્થ:—સર્વ લોકના સંશયને હણનારા, ત્રણ ભુવનની અંદર રહેનારા જનોના મનને ઉત્સાહ કરનારા, તથા સાર્થવાહની જેમ મુક્તિપથે લઈ જનારા.

ંહવા શ્રીઅરિહંત મગવંત ગુણવંત દેવાધિદેવ, તેહની ગુણસ્તુતિ મણું:—

(ંમ ઢોલી ઉમા થઈ થૂઈ મળઢી)

આચાર્ય શ્રીમત્ શ્રી સમરચન્દ્ર સૂરિજીની બનાવેલી પાંચ ગાથાવાલી
 ॥ ૧૨ અથ સિરિ રિસહેસરની થૂહ ॥

(છપ્પથ છંદ)

મૂ૦—સિરિરિસહેસર ગુણનિધાન, સેવક સુખદાયક
 અજિતે જીત્યા કર્મ સબલ, હુવા જગનાયક
 સંભવ ભવના મય હરેવિ, પામ્યા શિવરાજ
 અભિનંદન જિન મુજ્જ મિલ્યા, સિદ્ધા સવિ કાજ
 સુમતિ સુમતિ દાયક જિનહ, સુરનર સારે સેવ
 પદ્મપ્રભ જિનદંસણે, જનમ મરણ સંખેવ ॥ ૧ ॥

માર્વાર્થ:—પહેલા શ્રી ઋષભદેવ સ્વામી ગુણોના મંડાર છે અને સેવકને સુખના આપનારા છે, બીજા શ્રી અજિતનાથ ભગવાન છે કે જેઓ મહા બલ્લવાન હોવાથી કઠીન ઈવાં કર્મોને પણ સહેજમાં જીતી શક્યા અને તેથી કરીને જગતના નાયક થયા. ત્રીજા શ્રી સંભવનાથ ભગવાન કે જેઓ પોતાના મદ-સંસારના જે મય તેને દૂર કરી-તેનો વિનાશ કરી મોક્ષના રાજ્યને પામ્યા, ચોથા શ્રી અભિનંદન સ્વામી મને મલ્યાં જેથી મારાં બધાં કામો સિદ્ધ થયાં. સારી બુદ્ધિને આપનારા પાંચમા શ્રી સુમતિનાથ ભગવાન છે કે જેઓની દેવ અને મનુષ્ય સેવા કરે છે, છઠ્ઠા શ્રી પદ્મપ્રભ પ્રમુ છે જેઓના દર્શનથી જ જન્મ-વૃદ્ધાવસ્થા અને મરણ આ ત્રણે ટકી જાય છે. ॥ ૧ ॥

મૂ૦—શ્રી સુપાસ મુજ પૂરે આશ, ભવના દુઃખ વારી,
 ચંદ્રપ્રભ જિનતણી, કાન્તિ દેખત મનહારી,
 સુવિધિ સુવિધિપરિ ધર્મ કહ્યો, તિહુયણ જણસાચ્છી,

શીતલ સંયમસિરિ વરી, ૧૬ જીવસુ રાક્ષી,
 શ્રી શ્રેયાંસ પાય પ્રણમીયે, ઇગ્યારમો જિણિંદ
 વાસુપૂજ્ય મન ધ્યાઇયે, કેવલનાણ દિણિંદ ॥૨॥

માર્થ:—સાતમા શ્રીસુપાર્શ્વજિન મારી આશા પુરે છે અને ભવના દુઃખોને નિવારનારા છે, આઠમા શ્રી ચન્દ્રપ્રમજિનની ક્રાન્તિ દેખવા માત્રથીજ ભવ્યોના મનને હરી લે છે, નવમા શ્રી સુવિધિનાથે સુવિધિ કરીને ત્રણ મુવનના લોકની સામે ધર્મનું સ્વરૂપ વતાવ્યું છે, દશમા શ્રી શીતલજિનેશ્વરે સંયમરૂપ લક્ષ્મીને અંગીકાર કરી છ કાય જીવોની સારી રીતે રક્ષા કરી, અગીયારમા જિનેશ્વર શ્રી શ્રેયાંસનાથના ચરણને નમોયે, બારમા કેવલ જ્ઞાનરૂપી સૂર્યવાઝા એવા વાસુપૂજ્યને મનમાં ચિંતવોયે ॥૨॥

મૂ૦—વિમલ વિમલધીકરણ, તરણ-ભવસાયર-પ્રવહણ
 જિણ અનંતે ભવઅંત કર્યો, જાણે સુરનર-જણ
 ધર્મજિણેસર સોમવયણ, તપ તેજે દિનમણિ
 કૃપાકરણ શ્રીશાંતિનાથ, ત્રસથાવર અણૂદિણિ
 કુંથુનાથ ચક્રીજગહ, છટ્ટો સત્તરમો ધર્મ
 અર જિનવર પય ઓલમે લબ્ધે શિવપદશર્મ ॥૩॥

માર્થ:—તેરમા વિમલબુદ્ધિના કરનારા એવા વિમલજિન ભવ-સમુદ્ર તરવામાં વહાણ સમાન છે, ચૌદમા શ્રી અનંતનાથ જિનેશ્વરે ભવનો અંત કર્યો તે વાતને દેવલોક તથા મનુષ્ય-લોક નિવાસી ભવ્યો જાણે છે. પંદરમા સૌમ્ય મુખવાઝા એવા ધર્મ જિનેશ્વર તપ તેજે કરીને સૂર્ય સમાન છે, ત્રસ અને થાવર પ્રાણીઓ ઉપર હમેશા કૃપા કરનાર એવા શ્રી સોઠમા શાંતિનાથ ભગવાન છે. સત્તરમા શ્રી

કુંથુનાથ ભગવાન આ જગતમાં હટ્ટા ચક્રવર્તી છે અને સત્તરમા ધર્મ ચક્રવર્તી છે. અઢારમા શ્રી અરજિનવરના ચરણની આગલ સેવા કરવાથી શિવપદના સુખો મળે છે. ॥ ૩ ॥

મૂ૦—મહિનાથ દુય મહ્લુ દુજ્જય, અંતરના જીત્યા
મુનિસુવ્રત વ્રત સુષ્ટુ ધરી, લોકાગ્રે પહુતા
નમી નામી રતિપતિય માન, રિપુ સર્વે સ્વપાવ્યા
નેમિ જિણેસર બ્રહ્મકવચ, પહેરિ ગિરિ આવ્યા
શ્રીપાર્શ્વનાથ ત્રેવીસમો, ત્રિભુવન સકલ સરૂપ
શ્રીમહાવીર તીર્થેસરુ, નમિયે વિવિધ સરૂપ ॥૪॥

માર્વાર્થ:—આત્માની સાથે લાગેજા દુર્જય એવા રાગ અને દ્વેષ રૂપ બે મહ્લોને ઓગળીશમા તીર્થેકર શ્રી મહિનાથ ભગવાને સહજમાં જીતી લીધા છે, ઉચ્ચમા ઉચ્ચ વ્રત ધારણ કરી વીશમા મુનિસુવ્રતસ્વામી લોકના અપ્રભાગને વિષે પહોચ્યા—મોક્ષપદ પામ્યા છે. એકવીસમા શ્રી નમીનાથે અજેય એવા કામદેવના માનને નમાવી અંતર્ગત સર્વ શત્રુઓને સ્વપાવ્યા છે. બાવીસમા શ્રી નેમિજિનેશ્વર બ્રહ્મચર્યરૂપ બલ્તરને પહેરીને ગિરનાર પર્વત ઉપર વીરાજ્યા—આવ્યા છે. ત્રેવીસમા શ્રી પાર્શ્વનાથસ્વામી ત્રિભુવનના સમગ્ર સ્વરૂપને જાણનારા છે. ચોવીસમા વિવિધ સ્વરૂપવાળા તીર્થના સ્વામી શ્રી મહાવીરસ્વામીને નમસ્કાર કરીએ ॥ ૪ ॥

મૂ૦—એળીપરે જિણ ચોવીસ થવ્યા, પુરુષોત્તમ સિદ્ધા
સેવ કરી એક ચિત્ત જેણે, તે સાથે લીધા
યદ્યપિ જિણવર રાગરહિત, પણ સેવકને તારે
દ્વેષ તજ્યો પણ અવર લોગસું સંગ નિવારે

तिण कारण भगते भणिय, वंदु देव त्रिकाल
प्रभु तुठे वंछित फले, जाणे बाल गोपाल ॥५॥

मावार्थः—एवी रीते पुरुषोत्तम—पुरुषोमां उत्तम तथा सिद्ध थयेला चोवीस जिनो में स्तव्या, तथा एकचित्ते जेमणे सेवा करी तेओने पोतानी साथे लीधा. जो के जिनेश्वर भगवंतो राम—द्वेष आदि दूषणोथी रहित छे छतां पण पोताना सेवकने तारे छे. द्वेषने छोडीने पण बीजा लोकोनी साथे जेणे संग निवार्यो छे—अर्थात् संगरहित छे. ते कारणथी हुं भक्तिपूर्वक आ स्तुति करवापूर्वक देवताने त्रणे काळ स्तवुं छुं—वांदुं, छुं. कारण प्रसन्न थयेला सामान्य देवताओ पण आ फलने आपनारा छे, ज्यारे जिनेश्वर परमात्मा तो देवना पण देव छे तो पढी तेवा अलौकिक. देवने भजनाथी निष्फल केम थवाय अर्थात् अवश्य फळ मळेज छे. आ वात प्रसिद्ध छे अर्थात् बाळकथी लइ पुरुष पर्यन्त जाणे छे ॥ ५ ॥

॥ १३ अथ जं किंचिं सूत्र ॥

हवे सामान्य रीते सर्व जिनबिंघोने वदि छे—

मू०—जं किंचि नामतित्थं, सग्गे पायालि-तिरिय-लोयम्मि ।

जाइं जिणबिंवाइं, ताइं सव्वाइं वंदामि ॥१॥

शब्दार्थ.

जं—जे

किंचि—कोइ

नाम तित्थं—नाम मात्रथी पण

प्रसिद्ध ऐवुं तीर्थ अने ते

विषे

सग्गे—स्वर्गमां

પાયાલિ—પાતાઠમાં
તિરિય—તીર્છા
લોયમ્મિ—લોકમાં
જાઈ—જે

જિણવિંવાઈ—જિનવિંવો છે
તાઈ—તે
સવ્વાઈ—સર્વેને
વંદામિ—હું વાંદું છું

જં કિંચિ નામતિત્થં—જે કોઈ નામ માત્રથી પળ પ્રસિદ્ધ એવું તીર્થ છે અને તેને વિષે.

સગ્ગે પાયાલિતિરિયલોયમ્મિ—સ્વર્ગમાં, પાતાઠમાં અને તીર્છા લોકમાં.

જાઈ જિણવિંવાઈ—જે કોઈ જિનવિંવો છે.

તાઈ સવ્વાઈ વંદામિ—તે સર્વેને હું વાંદું છું.

માવાર્થ—સ્વર્ગ, પાતાઠ અને તિર્થ લોકમાં જે કોઈ નામ* માત્રથી પળ તીર્થ છે અને તેમાં જે જિનપ્રતિમાઓ છે, તે સર્વેને હું વાંદું છું. ॥ ૧ ॥

ગાથા ૧, પદ ૪, સંપદા ૪, ગુરુ ૩, લઘુ ૨૯, સર્વવર્ણ ૩૨.

* વર્તમાનકાળે વર્તતા કેટલાંક તીર્થોનાં નામ—શ્રીશત્રુંજય, ગિરિનાર, તારંગા, શંલેશ્વર, કુંભારીઆ, આબૂ, (દેલવાડા, અવચ્છગઢ) રાણકપુર, કેસરિયાજી, વામણવાડા, માંડવગઢ, અંતરિક્ષ, મક્ષો, હસ્તિનાપુર, અરુહાવાદ, વનારસ, અયોધ્યા, સંમેતશિસ્તર, રાજગૃહ, કાકંદી, ક્ષત્રિયકુંડ, પાવાપુરી, ચંપાપુરી, સેરિસા, કુલપાક, ફલોધિ, સ્તંભન પાર્શ્વનાથ, અજાહરા પાર્શ્વનાથ, તલાજા, વરકાળા, મોયળી, પાનસર, શેરીસા, વામજ, માતર, જીરાડલા પાર્શ્વનાથ, કાપરડાજી વિગેરે.

॥ ૧૪ અથ નમુત્યુણં વા *શક્રસ્તવ ॥

મૂ૦—નમુત્યુણં xઅરિહંતાણં ભગવંતાણં ॥ ૧ ॥

આઙ્ગરાણં તિત્થયરાણં સયંસંબુદ્ધાણં ॥ ૨ ॥

શબ્દાર્થ:—

નમુત્યુણં—નમસ્કાર હો

અરિહંતાણં—અરિહંતને

ભગવંતાણં—ભગવંતને

આઙ્ગરાણં—તીર્થની આદિ કર-

નારને

તિત્થયરાણં—તીર્થકરને

સયંસંબુદ્ધાણં—પોતાની મેલે બોધ

પામેલાને

* શક્ર ઇટલે ઇંદ્ર તેની કરેલ સ્તુતિ તે શક્રસ્તવ.

x અરિહંત ભગવાનને ચોત્રીશ અતિશય હોય છે, તે આ પ્રમાણે—

૧. શરીર અનંતરૂપમય, સુગંધમય, રોગરહિત, પરસેવા રહિત, અને મલ્લરહિત હોય.

૨. રુધિર તથા માંસ, ગાયના દૂધસમાન ધોળાં અને દુર્ગંધ વગ-
રનાં હોય.

૩. આહાર તથા નિહાર, ચર્મચક્ષુથી અદૃશ્ય હોય.

૪. શ્વાસોશ્વાસમાં કમઠ્ઠ જેવી સુગંધ હોય.

આ (૧-૪) ચાર અતિશય જન્મથીજ હોય માટે સ્વાભાવિક—
સહજાતિશય અથવા મૂળાતિશય કહેવાય છે.

૫. યોજન પ્રમાણ સમવસરણમાં મનુષ્ય, દેવ, અને તિર્યંચની કોડા-
કોડ સમાય ને તેમને બાધા થાય નહિ.

નમ્મુત્થુણં અરિહંતાણં ભગવંતાણં—અરિહંત ભગવાનોને નમસ્કાર હો. તે અરિહંત ભગવાન કેવા છે ? તેમના વિશેષણો આપે છે.

આહ્ગરાણં તિલ્થયરાણં સયંસંબુદ્ધાણં—ઘટલે ધર્મની આદિને કરનારા, તીર્થની સ્થાપના કરનારા, પોતાનો મેલેજ બોધ પામેલ છે, (તીર્થકરોને અન્યના ઉપદેશની અપેક્ષા હોતી નથી.)

મ્મૂ—પુરિસુત્તમાણં પુરિસસીહાણં પુરિસવર-પુંડરીયાણં । પુરિ-સવર-ગંધહત્થીણં ॥ ૩ ॥ લોગુત્તમાણં લોગ-નાદાણં લોગ-હિયાણં લોમ-પઙ્ગવાણં લોગ-પજ્જોઅગરાણં ॥૪॥

૬. પચીશ યોજન ઘટલે વસેં ગાઉ સુધી પૂર્વોત્પન્ન રોગ ઉપશમેં અને નવા રોગ થાય નહિ.

૭. વૈરમાવ જાય.

૮. મરકી થાય નહીં.

૯. અન્નિવૃષ્ટિ ઘટલે હૃદ ઉપરાંત વરસાદ થાય નહિ.

૧૦. અન્નાવૃષ્ટિ ઘટલે વરસાદનો અભાવ થાય નહિ.

૧૧. દુર્ભિક્ષ ઘટલે દુકાલ ન પડે.

૧૨. સ્વચક્ર અને પરચક્રનો મય ન હોય.

૧૩. ભગવંતની ભાષા મનુષ્ય, તિર્થંચ, અને દેવતા સર્વ પોત-પોતાની ભાષામાં સમજે. (વાળી પાંત્રીશ ગુણવાળી હોય છે તે ગુણ નવકારની નોટમાંથી જોવા.)

शब्दार्थः—

पुरिसुत्तमाणं—पुरुषोनी मध्ये
उत्तम

पुरिससीहाणं—पुरुषोमां सिंह
समान

पुरिसवर-पुंडरीयाणं—पुरुषोमां
श्रेष्ठ कमल समान

पुरिसवरगंधहृत्थीणं—पुरुषोने
विषे श्रेष्ठ गंध हस्ती समान

लोगुत्तमाणं—लोकने विषे उत्तम

लोगनाहाणं—लोकना नाथ

लोगहियाणं—लोकना हित-
कारक

लोगपईवाणं—लोकना दीवा
समान

लोगपज्जोअगराणं—लोकना अ-
तिशे प्रकाश करनारा

१४. एक योजन सुधी सरस्वी रीते भगवंतनी वाणी संभळाय.

१५. सूर्यथी बारगणुं तेजवाळुं भामंडळ होय.

आ अगीयार (५-१५) अतिशयो केवळज्ञान थाय त्यारे थाय
तेथी ते कर्मक्षयजातिशय कहेवाय छे. ६-१२ मां जणावेल्य रोगा-
दिक सात उपद्रवो ते भगवंत विहार करे त्यारे पण चारे दिशाए फरता
पचीश योजन सुधी न होय.

१६. आकाशमां धर्मचक्र होय.

१७. बारजोडी (चोवीश) चामर अणवींज्यां वींजाय.

१८. पादपीठ सहित स्फटिक रत्ननुं उज्ज्वल सिंहासन होय.

१९. त्रण छत्र दरेक दिशाए होय.

२०. रत्नमय धर्मध्वज होय (तेने इन्द्रध्वज पण कहे छे.)

भावार्थ—पुरुषोनी मध्ये उत्तम, पुरुषोमां सिंह समान, पुरुषोमां श्रेष्ठ कमल समान, पुरुषोने विषे श्रेष्ठ गंध हस्ती समान, लोकने विषे उत्तम, त्रण लोकना नाथ, लोकना हित करनारा, लोकना दीक्षा समान, लोकना अतिशे प्रकाश करनारा, पोताना संपूर्ण ज्ञाने करीने त्रण लोकने विषे सूर्यनी जेम.

मू०—अभयदयाणं चक्रुदयाणं मग्गदयाणं सरणदयाणं जीव-
दयाणं बोहिदयाणं ॥ ५ ॥ धम्मदयाणं धम्मदेसियाणं
धम्मनायगाणं धम्मसारहीणं धम्मवरचाउरंतचक्कव-
ट्ठीणं ॥ ६ ॥

२१. नव सुवर्ण कमळ उपर चाले (वे उपर पग मुके अने सात पाळळ रहे. तेमांथी वारा फरती वे वे आगळ आवे.)

२२. मणि, सुवर्ण अने रुपाना ए रीते त्रण गढ होय.

२३. चार मुखे करी धर्मदेशना दे, (बाकीना त्रण प्रतिबिंब देव करे.)

२४. स्वशरीरथी बारगणुं उंचुं अशोकवृक्ष छत्र, घंट, पताका आदिथी युक्त होय.

२५. कांटा अधोमुख एटले अवळा थड जाय.

२६. चालती वखते सर्व वृक्ष नमी प्रणाम करे.

२७. आकाशमां दुंदुभि चालती वखते वागे,

२८. योजन प्रमाण अनुकूल वायु होय.

२९. मोर वगेरे शुभ पक्षीओ प्रदक्षिणा करतां फरे.

३०. सुगंधी जळनी वृष्टि थाय.

शब्दार्थः—

अमयदयाणं—अमयदान आप-
नाराने

चक्रबुदयाणं—अंतरचक्षुना उ-
घाटनाराने

मग्गदयाणं—मोक्षमार्गाने आप-
नाराने

सरणदयाणं—शरण आपनाराने

जीवदयाणं—संयमरूपी जीवित-
व्यने देवावाळां

बोहिदयाणं—बोधिबीजने आप-
नाराने

धम्मदयाणं—धर्मना आपनारा

धम्मदेसियाणं—धर्मनो उपदेश
करनाराने

धम्मनायगाणं—धर्मना नायकने

धम्मसारहीणं—धर्मना सारथीने

धम्मवर—धर्मरूपी श्रेष्ठ

चाडरंत—चार गतिनो अंत क-
रनार

चक्रवट्टीणं—चक्रवर्तीने

३१. जळ स्थळमां उपजेलां पांच वर्णवाळा फूडनीं ढांचण सुधी
बुष्टि थाय.

३२. केश, दाढी—मूळ, नख, बधे नहि, (संयम लीधा पछी.)

३३. जघन्यपणे चार निकायना क्रोड देवता पासे रहे.

३४. सर्व ऋतुओ अनुकूल रहे.

आ छेला १६—३४ एटले ओगगीश अतिशयो देवता करे. तेथी
ते देवकृतातिशय कहेवाय छे. आ चौत्रीश अतिशयनो जे चार अति-
शयमां समावेश थाय छे ते अहिंतना गुणनुं वर्णन कऱ्वामां अगाड
जणावी गया छीए ते समजवा.

માવાર્થ—સંસારના સર્વ જીવોને અભયદાન આપનારા છે, જ્ઞાન-રૂપી ચક્ષુને આપનારા છે, મોક્ષમાર્ગને દેસ્વાહનારા છે, નિરાધાર પ્રાણીઓને શરણ આપનારા છે, સંયમરૂપી જીવિતવ્યને દેવવાહાને ધર્મને આપનારા છે, ધર્મના ઉપદેશ આપનારા છે, ધર્મના નાયક છે, ધર્મરૂપી રથને ચલાવવામાં સારથિ સમાન છે, ધર્મચક્ર વડે ચાર ગતિનો અંત કરવામાં ચક્રવર્તી સમાન છે,

મૂ૦—દીવો તાણં સરણગૃપૃદ્ધા, અપ્પહિહયવરનાણદંસણ ધરાણં, વિયદ્દુછુમાણં ॥ ૭ ॥ જિણાણં જાવયાણં તિન્નાણં તારયાણં, બુદ્ધાણં વોહયાણં, મુત્તાણં મોઅગાણં ॥૮॥

શબ્દાર્થ:—

દીવો—દ્વીપ સમાન

તાણં—રક્ષણ કરનાર

સરણ—શરણરૂપ

ગૃ—ગતિરૂપ

પૃદ્ધા—આકારરૂપ

અપ્પહિહય—કોઈથી હણાય નહિ તેવા

વર—શ્રેષ્ઠ—ઉત્તમ

નાણ—કેવળ જ્ઞાન

દંસણ—કેવળ દર્શન

ધરાણં—ધારણ કરનારને

વિયદ્દુ—નિવર્ત્યા છે

છુમાણં—હથથાવસ્થામાંથી તેમને

જિણાણં—સગાદિ શત્રુઓને જીતનારને

જાવયાણં—જીતાહનારને

તિન્નાણં—તરનારને

તારયાણં—તારનારને

બુદ્ધાણં—તત્ત્વ જાણનારને

વોહયાણં—વોધ આપનારને

મુત્તાણં—પોતે કર્મથી મૂકાયેલાને

મોઅગાણં—ત્રીજાને કર્મથી મૂકાવનારને

દીવો તાળં સરણગૃપૃઢ્ઢા—દ્રીપ સમાન રક્ષણ કરનાર,
શરણરૂપ, ગતિરૂપ, આધારરૂપ

અપ્પહિહયવરનાણદંસણધરાણં વીયદ્દુછુડમાણં—અસ્વલિત્ત
શ્રેષ્ઠ જ્ઞાન દર્શન ધારણ કરનારને. ઘાતીકર્મ રહિતને.

જિણાણં જાવયાણં તિન્નાણં તારયાણં—જિનોને, જય કરા-
વનારને, તરેલાને, તારનારને.

બુદ્ધાણં બોહયાણં મુત્તાણં મોઝગાણં—બોધ પામેલાને, બોધ
પમાડનારને મુક્તિ, પામેલાને, મુક્તિ કરાવનારને.

ભાવાર્થ:—સંસાર સમુદ્રમાં ડૂબતા જીવોને દ્રીપની જેમ આશ્રય
આપી રક્ષણ કરનારા, અનર્થના નાશ કરનારા, ઇશીજ કર્મના ઉપદ્રવોથી
ભય વાઝાને શરણરૂપ, સુસ્વને માટે દુઃખિયાને આશ્રયરૂપ, ભવકુવામાં
પડતા પ્રાણિને આલંબનરૂપ ઇવા પરમાત્મા, કોઈથી હણાય નહીં ઇવા શ્રેષ્ઠ
જ્ઞાન અને દર્શનને ધારણ કરનારા છે, છન્નસ્થ અવસ્થા તેમની દૂર થઈ
છે ઇટલે ઘાતિકર્મોનો નાશ થયો છે. પોતે કર્મશત્રુને જીતનારા છે. અને
બીજાની પાસે કર્મશત્રુને જોતાવનારા છે, પોતે સંસારસમુદ્રને તરી ગયા છે
અને બીજાને તોરે છે, પોતે બોધ પામેલા છે અને બીજાને બોધ પમાડનારા
છે, પોતે કર્મથી મૂક્ત થયા છે અને બીજાને તેથી મુક્ત કરનારા છે.

સૂ૦—સવ્વન્નૂણં, સવ્વદરિસીણં, સિવ-મયલ-મરુઅ-મણંત-
મક્કવય-મવ્વાવાહ-મપુણરાવિત્તિ-સિદ્ધિગઈનામધેયં
ઠાણં સંપત્તાણં, નમો જિણાણં જિઅભયાણં ॥૧॥

जे अ अईआ सिद्धा, जे अ भविस्संति षागए काले ।
संपइ अ वड्डमाणा, सव्वे तिविहेण वंदामि ॥ १ ॥*

शब्दार्थः—

सव्वन्नूणं—सर्वज्ञाने

सव्वदरिसीणं—सर्वदर्शने

सिवं—उपद्रवरहितने

अयलं—अचञ्चने

अरुअं—रोगरहितने

अणंतं—अनंतने

अरुखयं—अक्षयने

अव्वावाहं—बाधारहितने

अपुणरावित्ति—ज्यांथी फरी अ-
वतार लेवो नथी एवुं

सिद्धिगइनामधेयं—सिद्धिगति
नामनुं

ठाणं—स्थानने

संपत्ताणं—पामेलाने

नमो—नमस्कार हो

जिणाणं—जिनेश्वराने

जिअभयाणं—जीत्या छे इह
लोकादि सातः भय जेमणे
एवाने

जेअ—जेओ

अईआ—अतीत (गयेल) काळमां

सिद्धा—सिद्ध थया छे

भविस्संति—(आवतां) भविष्य
काळमां थरो

षागए काले—अनगत (आववा
वाळां) काळमां

संपइ अ—वर्तमान (हाल)
काळमां

ॐ नमुत्थुणं नी नव संपदाओ—१ स्तोतव्य संपत् २ ओषसंपत्
३ इतर हेतु संपत् ४ विशेष हेतु संपत् ५ तद्धेतु संपत् ६ विशेषोप-
योग संपत् ७ स्वरूपयोग संपत् ८ निजसमफल संपत् ९ मोक्ष संपत्.

વટ્ટમાણા—વિઘ્નમાન છે
 સવ્વે—તે સર્વે (દ્રવ્યજિન) ને
 તિવિહેણ—મન, વચન, કાયા

કરી
 વંદામિ—હું વંદના કરું છું

સવ્વન્નૂણં સવ્વદરિસીણં—સર્વજ્ઞને, સર્વદર્શીને,

સિવ—મયલ—મરુઅ—મણંત— મલ્લવય—મવ્વાવાહ—મપુણ-
 રાવિત્તિ—નિરુપદ્રવ, નિશ્ચલ, રોગરહિત, અનંત, અક્ષય, અવ્યાવાધ,
 ય્યાંથી ફરી પાછું આવવું નથી ઇવા.

સિદ્ધિગઈનામધેયં ઠાણં સંપત્તાણં—સિદ્ધિગતિનામના સ્થાન-
 ને પામેલાને.

નમો જિણાણં—નમસ્કાર હો જિનોને.

જિઅભયાણં—ભય જેઓએ જીવ્યા છે તેઓને.

જે અ અઈઆ સિદ્ધા, જે અ ભવિસ્સંતિ ણાગણ કાલે—
 વલી જે ભૂતકાલમાં થઈ ગયેલા સિદ્ધો. વલી જે ભવિધ્યમાં થનારા,
 (આવતા કાલમાં.)

સંપઈ અ વટ્ટમાણા, સવ્વે તિવિહેણ વંદામિ—વર્તમાનમાં છે
 તેઓને, સર્વને ત્રિવિધે વાંદું છું.

ભાવાર્થ—સર્વ પદાર્થને સર્વ પ્રકારે જાણનારા છે, સર્વ પદાર્થને
 જોનારા છે, ઉપદ્રવ રહિત, નિશ્ચલ, રોગરહિત, અંતરહિત, ક્ષયરહિત,
 બાધાપીડારહિત અને ય્યાંથી પાછું કોઈ વસ્તુ આવવાનું નથી ઇવા સિદ્ધિ-
 ગતિ નામના સ્થાનને પામેલા છે, સર્વ ભયને જીતનારા છે ઇવા જિનેશ્વરોને
 નમસ્કાર હો.

वळी जेओ अतीत (गया) काळे मोक्ष पाण्या छे, भविष्य (आवतां) काळे मोक्षे जशे, तथा जेओ वर्तमान (चाली रहेल) काळे विद्यमान छे. ते सवे (द्रव्य जिनेश्वरो) ने हुं शुद्ध मन, वचन अने कायाए करीने नमस्कार करुं छुं.

१ इच्छामि खमासमणो वन्दिउं जावणिज्जाए निसीहि-
आए मत्थएण वन्दामि ॥ इच्छाकारेण संदिसह भगवन्
श्रीआचार्य वांदुजी ॥

२ इच्छामि खमासमणो वन्दिउं जावणिज्जाए निसीहि-
आए मत्थएण वन्दामि ॥ इच्छाकारेण संदिसह भगवन्-
श्रीउपाध्याय वांदुजी ॥

३ इच्छामि खमासमणो वन्दिउं जावणिज्जाए निसीहि-
आए मत्थएण वन्दामि ॥ इच्छाकारेण संदिसह भगवन् सर्व-
साधुजीने त्रिकाल वन्दना होज्यो ॥

४ इच्छकार भगवन् सुहराइ सुहदेवसि सुख तप शरीर-
निराबाध सुख संजम जात्रा निर्वहो छो जी ॥

इच्छामि खमासमणो वन्दिउं जावणिज्जाए निसीहिआए
मत्थएण वन्दामि ॥ इच्छाकारेण संदिसह भगवन् देवसियं
पडिक्कमणं ठाएमि ?

(गुरु कहे “ ठाएह ”) इच्छं, भगवन् तहत्ति (पछी “ नमो
अरिहंताणं ” तथा “ करेमि भंते ” कही)

॥ १५ अथ इच्छामि ठामि सूत्रम् ॥

मू०—इच्छामि, ठामि काउस्सगं ॥

शब्दार्थः—

इच्छामि—इच्छुं लुं
ठामि—करुं लुं

काउस्सगं—काउस्सग

इच्छामि ठामि काउस्सगं—हुं इच्छुं लुं. काउस्सग करुं लुं.
भावार्थ—हुं कायोऽसर्गं करवा इच्छुं लुं. कायोऽसर्गने करुं लुं.

मू०—जो मे देवसिओ अइआरो कओ काइओ वाइओ
माणसिओ,

शब्दार्थः—

जो—जे
अइआरो—अतिचार
कओ—करो होय

काइओ—काया संबंधी
वाइओ—वचन संबंधी
माणसिओ—मन संबंधी

जो मे देवसिओ अइआरो—जे में दिवस संबंधी अतिचार
कओ काइओ वाइओ माणसिओ—काया संबंधी वचन
संबंधी, मन संबंधी करो होय.

मू०—उस्सुत्तो, उम्मग्गो, अक्कप्पो, अकरणिज्जो, दुज्झाओ,
दुव्विचिंतिओ, अणायारो, अणिच्छिअब्बो, असावग-
पाउग्गो, नाणे तह दंसणे चरित्ताचरित्ते सुए सामाइए।

शब्दार्थः—

उस्सुत्तो—सूत्र—जिनागम विरुद्ध
बोलवाथी

उम्मग्गो—मार्गविरुद्ध चालवाथी

अकप्पो—आचार विरुद्ध

अकरणिज्जो—नहीं करवा लायक

दुज्झाओ—आर्त्त रौद्ररूप दुर्ध्यान

दुव्विचिंतिओ—दुष्ट चित्तवन
करवाथी

अणायारो—आचरवाने अयोग्य

अणिच्छिअब्बो—जे इच्छवा

योग्य नथी तेथी

असावगपाउग्गो—श्रावकने नहीं
करवा योग्य एवो

नाणे—ज्ञानने विषे

तह—तथा

दंसणे—दर्शनने विषे

चरित्ताचरित्ते—देशविरतिरूप

श्रावक धर्मने विषे

सुए—शास्त्रने विषे

सामाअए—सामायकने विषे

उस्सुत्तो उम्मग्गो अकप्पो अकरणिज्जो—सूत्र—जिनागम
विरुद्ध बोलवाथी, मार्ग विरुद्ध चालवाथी, आचार विरुद्ध करवाथी तथा
नहीं करवा लायक करवाथी.

दुज्झाओ, दुव्विचिंतिओ, अणायारो, अणिच्छिअब्बो—
आर्त्त रौद्ररूप दुर्ध्यान ध्यावाथी, दुष्ट चित्तवन करवाथी, आचरवा नहीं
योग्य आचरण करवाथी, जे इच्छवा योग्य नथी तेथी.

असावगपाउग्गो—श्रावकने अनुचित नहीं करवा योग्य
करवाथी.

नाणे दंसणे चरित्ताचरित्ते सुए सामाइए—ज्ञानने विषे, दर्शनने विषे, देश विरतिरूप श्रावक धर्मेने विषे, शास्त्रने विषे सामायकने विषे

भावार्थः—प्रथम उपर कहुं के हुं इच्छुं छुं के हुं कायोत्सर्ग करुं ते पहेलां प्रथम आ प्रमाणे दोषनी आलोचना करुं छुं—ज्ञान, दर्शन, देशविरतिरूप चरित्र, श्रुत धर्म अने सामायिक, आटला विषयमां में आखो दिवस जे कायिक, वाचिक के मानसिक अतिचार सेवन कर्यो होय ते संबंधी तथा सूत्र जिनागम विरुद्ध, मार्ग विरुद्ध, आचार विरुद्ध, नही करवा लायक, दुर्ध्यान कर्युं होय, दुष्ट चितवन कर्युं होय, नहीं इच्छवा योग्य अने श्रावकने नहीं करवा योग्य, ए सर्व संबंधी जे कांइ अतिचार सेव्यो होय.

सू०—तिण्हं गुत्तीणं, चउण्हं कसायाणं, पंचण्हमणुव्वयाणं, तिण्हं गुणव्वयाणं, चउण्हं सिक्खावयाणं, बारसविहस्स सावगधम्मस्स, जं :खंडिअं, जं विराहिअं, तस्स मिच्छामि दुक्कडं ॥

शब्दार्थः—

तिण्हं—त्रण

गुत्तीणं—गुत्तिने विषे

चउण्हं—चार

कषायाणं—कषाये करी

पंचण्हं—पांच

अणुव्वयाणं—अणुव्रत

गुणव्वयाणं—गुणव्रत मध्येथी

सिक्खावयाणं—शिक्षाव्रत म-
ध्येथी

बारसविहस्स—बार प्रकारनां
व्रतरूप

સાવગધમ્મસ્સ - શ્રાવકધર્મ

માંહેથી

જં-જે

સ્વંહિઅં-દેશથકી માંગ્યું હોય

વિરાહિઅં-સર્વ થકી વિરાધ્યું

હોય.

તિણ્હં ગુત્તીણં—ત્રણ ગુત્તિનાં

ચઝણ્હં કસાયાણં પંચણ્હમણ્ઠવયાણં—ચાર કષાયોના પાંચ અણુવ્રતોના.

તિણ્હં ગુણ્ઠવયાણં ચઝણ્હં સિવસ્રાવયાણં—ત્રણ ગુણવ્રતોનાં ચાર શિક્ષાવ્રતોનાં

વારસવિહસ્સ સાવગધમ્મસ્સ જં સ્વંહિઅં—(સર્વ મઠ્ઠી)
 ચાર પ્રકારના શ્રાવક ધર્મનું જે દેશથકી સ્વંહિત.

જં વિરાહિઅં તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કહં—જે સર્વ થકી માંગ્યું
 હોય તે મારું દુષ્કૃત મિથ્યા કરું છું.

માવાર્થઃ—તથા ચાર કષાય દ્વારા ત્રણ ગુત્તિ સંબંધી, પાંચ અણુવ્રત, ત્રણ ગુણવ્રત અને ચાર શિક્ષાવ્રતરૂપ ચાર પ્રકારના શ્રાવક ધર્મ સંબંધી જે કાંઈ વ્રત સ્વંહિત થયું હોય, અથવા તેને વિષે જે કાંઈ વિરાધના થઈ હોય તે સંબંધી પણ મારું પાપ મિથ્યા થાઓ

ગુરુ ૩૨, લઘુ ૧૨૦, સર્વવર્ણ ૧૫૨.

इति इच्छामि ठामि देवसिअं आलोउ सूत्र १५*

* આ સૂત્ર વડે દિવસ સંબંધી મન, વચન અને કાયાથી શ્રાવક-

(પછી “તસ્સ ઉત્તરી” તથા “અન્નત્થ ક્કસસિણં” કહી અતિચારની આઠ ગાથા અથવા આઠ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો.

(અતિચારની આઠ ગાથા આ પ્રમાણે છે.)

૧૬ અથ અતિચારની આઠ ગાથા X ॥

મૂ૦—નાણમ્મિ દંસણમ્મિ અ, ચરણમ્મિ તવમ્મિ તહ ય વિરિ-
યમ્મિ । આયરણં આયારો, ઇઅ एसो પંચહા મ્મણિઓ ॥૧॥

શબ્દાર્થ:—

નાણમ્મિ—જ્ઞાનને વિષે

દંસણમ્મિ—દર્શનને વિષે

ચરણમ્મિ—ચારિત્રને વિષે

તવમ્મિ—તપને વિષે

તહ ય—તેમજ

વિરિયમ્મિ—વીર્યને વિષે

આયરણં—જે આચરણ

આયારો—તે આચાર કહેવાય છે

ઇઅ—એવી રીતે

एसो—એ આચાર

પંચહા—પાંચ પ્રકારનો

મ્મણિઓ—કહેલો છે

ધર્મમાં કરેલા પાપનો આલોચના થાય છે, તેથી આ સૂત્ર બોલતી વસ્તુ ઉપયોગ રાખીને પોતે આજ્ઞા દિવસમાં જે જે પાપ સેવ્યાં હોય તે સર્વ યાદ કરીને શુદ્ધ અંતઃકરણથી તેનો પશ્ચાત્તાપ કરવાનો છે.

X આ સૂત્રમાં જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર, ચારિત્રાચાર, તપાચાર અને વીર્યાચાર એ પાંચ આચારના આચરણના ભેદ જણાવ્યા છે. તે આચરણમાં જે સ્વલ્પપ્રમાદ તે અતિચાર જાણવા. તેથી, આ આચારની ગાથાઓને જ અતિચારની ગાથા રૂપે કહી છે. અર્થાત્ તેમાં કહેલા આચારથી જે

भावार्थ—ज्ञान, दर्शन, चरित्र, तप अने वीर्यने विषे तेनी प्राप्तिने निमित्ते जे आचरण कराय ते आचार कहेवाय छे. आ प्रमाणे ते आचार पांच प्रकारनो कहेलो छे.

तेमां प्रथम ज्ञानाचारना आठ भेद बतावे छे—

सू०—काले विणए बहुमाणे, उवहाणे तह अनिन्हवणे ।

वंजणअत्थतदुभए, अट्टविहो नाण*-मायारो ॥२॥

शब्दार्थः—

काले—काळने विषे

विणए—विनयने विषे

बहुमाणे—बहुमानने विषे

उवहाणे—उपधान तपने विषे

तह—तथा

अनिन्हवणे—नहीं ओळववाने विषे

वंजण—व्यंजन अक्षरने विषे

अत्थ—अर्थने विषे तथा

तदुभए—व्यंजन अने अर्थ बन्नेने

जैन विषे

अट्टविहो—(आ प्रमाणे) आठ

नाणं—ज्ञानने विषे

आयारो—(एटले) ज्ञाननो

आचार.

भावार्थ—नवुं ज्ञान प्राप्त करवा माटे तथा प्राप्त थयेला ज्ञाननी रक्षा करवा माटे जे अवश्य आचरवा योग्य होय ते ज्ञानाचार कहेवाय छे. तेना आठ प्रकार आ प्रमाणे छे.—शास्त्रमां जे काळे जे सूत्र भणवानी आज्ञा आपी होय, ते काळे सूत्र भणवुं, ते काळाचार कहेवाय विपरीत आचरणां ते अतिचार कहेवाय छे, ते अतिचारो आ सूत्र वडे आलोचाय छे.

ॐ सप्तमीस्थाने द्वितीया ।

छे. १ ज्ञानीओ तथा ज्ञानना साधनरूप पुस्तकादिकनो विनय करवो ते विनयाचार कहेवाय छे. २, ज्ञानीनो तथा ज्ञानना उपकरणोनो अंतरंगथी आदर करवो ते बहुमान कहेवाय छे. ३, आगम भणवाने माटे जे शास्त्रमां कह्या प्रमाणे तपक्रिया करवामां आवे छे ते उपधान कहेवाय छे. ४, भणावनार गुरुने ओळखवो नहीं एटले जेनी पासे भण्या तेनुं नाम नहीं देतां बीजा पासे भण्यानुं कहेवुं, आवुं मिथ्या कथन न करवुं, ते अनिन्हवन कहेवाय छे. ५, सूत्रना अक्षरोनो शुद्ध उच्चार करवो ते व्यंजनाचार कहेवाय छे. ६, सूत्रनो अर्थ साचो करवो ते अर्थाचार कहेवाय छे. ७. तथा सूत्र अने अर्थ बन्ने शुद्ध बोलवा ते तदुभयाचार कहेवाय छे. ८, आ आठ प्रकारना ज्ञानाचारथी जे विपरीत आचरणा करथी ते अतिचार कहेवाय छे. तेना पण काळातिचार, विनयातिचार इत्यादि तेना ते ज भेदो जाणवा एम सर्वत्र जाणी लेवुं.

हवे दर्शनाचारना आठ भेदो बतावे छे—

मू०—निस्संकिअ निकंखिअ, निव्वितिगिच्छा अमूढदिट्ठीअ ।

उववूहथिरीकरणे, वच्छल्ल पभावणे अट्ट ॥ ३ ॥

निस्संकिअ—शंका रहितपणुं

निकंखिअ—आकांक्षारहितपणुं

निव्वितिगिच्छा—फलप्रत्ये सं-

देह रहितपणुं

अमूढदिट्ठीअ—मोहदृष्टि रहित

उववूह—गुणप्रशंसावडे, उत्सा-

हनी वृद्धि

थिरीकरणे—स्थिर करवापणुं

वच्छल्ल—वासल्य अने

पभावणे—प्रभावना

अट्ट—(आ) आठ आचार (दर्श-
नना छे).

हवे दर्शनाचारना आठ भेदो बतावे छे—

मू०—निस्संकिअ निक्कंखिअ, निव्वितिगिच्छा अमूढदिद्ठी अ ।
उववूहथिरीकरणे, वच्छल्ल पभावणे अट्ठ ॥३॥

शब्दार्थः—

निस्संकिअ—शंकारहितपणुं

निक्कंखिअ—आकांक्षारहितपणुं

निव्वितिगिच्छा—फल प्रत्ये
संदेह रहितपणुं

अमूढदिद्ठी अ—मोहरहित दृष्टि

उववूह—गुणप्रशंसावडे, उत्साह-

नी वृद्धि

थिरीकरणे—स्थिर करवापणुं

वच्छल्ल—वात्सल्य अने

पभावणे—प्रभावना

अट्ठ—(आ) आठ आचार
(दर्शना छे)

जेनम् जयति शासनम्

भावार्थ—वीतरागना वचनमां देशथी के सर्वथी शंका न करवी ते निःशंकित १, जिनमत विना अन्य अन्य मतनी इच्छा न करवी ते निष्कांक्षित २, धर्मना फलमां संदेह न करवी ते, अथवा साधु—साध्वी-ओनां शरीर, वल्ल विगोरे मलिन देखी दुगंछा न करवी ते निर्विचिकित्सा अथवा निर्विजुमुप्सा ३, मिथ्यात्वीना अज्ञान कष्ट, मंत्र के चमत्कार देखी तेना पर मोह न पामवा ते अमूढदृष्टि ४, * समकितधारीना अल्पगुणनी पण शुद्ध मनथी प्रशंसा करी तेने धर्ममार्गमां उत्साहवाळो ते उपबृंहणा पू.

* आ चार आचार आभ्यंतर छे, बाकीना चार बाह्य छे.

જેને ધર્મની પ્રાપ્તિ થઈ ન હોય તેને ધર્મ પમાડવો અને જે ધર્મ પામેલો હોય તેની ધર્મમાં સ્વલ્પના થાય તો તેને ધર્મમાં પાછો દૃઢ કરવો તે સ્થિરીકરણ ૬, સાધર્મી બંધુનું અનેક પ્રકારે હિત કરવું તે વાત્સલ્ય ૭, તથા અન્યધર્મીઓ પળ જૈનશાસનની અનુમોદના કરે તેવા કાર્ય કરવાં તે પ્રભાવના ૮, આ આઠ પ્રકાર દર્શનાચારના Xછે. ॥ ૩ ॥

હવે આઠ પ્રકારનો ચારિત્રાચાર કહે છે-

**મૂ૦—પણિહાણજોગજુત્તો, પંચહિં સમિર્ઈહિં તીહિં ગુત્તીહિં ।
 એસ ચરિત્તાયારો, અટ્ઠવિહો હોઈ નાયવ્વો ॥ ૪ ॥**

શબ્દાર્થ:—

પણિહાણજોગ—પ્રણિધાન યોગ
 એટલે મન, વચન અને
 કાયાનું જે એકાપ્રપણું
જુત્તો—યુક્ત એવો
પંચહિં—પાંચ
સમિર્ઈહિં—સમિતિ
તીહિં—ત્રણ

ગુત્તીહિં—ગુત્તિવડે
એસ—એ
ચરિત્તાયારો—ચારિત્રાચાર
અટ્ઠવિહો—આઠ પ્રકારનો
હોઈ—છે
નાયવ્વો—જાણવા યોગ્ય

પણિહાણજોગજુત્તો—પ્રણિધાન યોગ એટલે મન, વચન અને કાયાનું જે એકાપ્રપણું, તેને કરીને યુક્ત એવો.

X આ આઠથી સમક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે અથવા પ્રાપ્ત થયું હોય તેને દૃઢ કરે છે તેથી આ દર્શનાચાર કહેવાય છે.

પંચહિં સમિર્દિહિં તીહિં ગુત્તીહિં—પાંચ સમિતિએ કરીને તથા ત્રણ ગુપ્તિએ કરીને.

एस चरित्तायारो—आ चरित्राचार.

अदृठविहो होइ नायव्वो—आठ प्रकारનો છે, એમ જાણવું.

भावार्थ—आ चरित्राचार मनोयोग, वचनयोग અને કાયયોગની એકાગ્રતાએ કરીને યુક્ત છે, તે પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિવડે કરીને આઠ પ્રકારનો છે ॥ ૪ ॥

हवे तपाचार कहे छे—

मू०—बारसविहम्मि य तवे, सन्निमंतरबाहिरे कुसलदिट्ठे ।
अगिलाइ अणाजीवी, नायव्वो सो तवायारो ॥५॥

बारसविहम्मि य—बार प्रकार-
रना पण

तवे—तपने विषे

सन्निमंतर—छ प्रकारे आभ्यंतर

बाहिरे—छ प्रकारे बाह्य

कुसलदिट्ठे—कुशल पुरुष—
तीर्थकरोए उपदेशेला

अगिलाइ—ग्लानि—खेदरहित

अणानीवी—आजीविका रहित
पणे

नायव्वो—जाणवो

सो—ते

तवायारो—तप आचार

बारसविहम्मि य तवे—बार प्रकारना तपने विषे.

सन्निमंतरबाहिरे कुसलदिट्ठे—तीर्थकरे जाणेला एટલે પ્રસ-
મેલા આભ્યંતર અને બાહ્યસહિત.

अगिलाइ अणाजीवी—ग्लानिरहितपणे तथा आजीविकारहितपणे.

नायच्यो सो तवायारो—ते तपाचार जाणवो.

भावार्थ—तीर्थकरोए छ आभ्यंतर अने छ बाह्य एम तपना बार भेद कहेल्य छे. तेमांथी हरकोइ तप करतां खेद थवो न जोइए, तथा ते तप आजीविकाने माटे थवो न जोइए, एवी रीते मूर्छा रहितपणे कोलो तप ते तपाचार कहेवाय छे ॥ ५ ॥

तेमां प्रथम छ प्रकारनो बाह्य तप कहे छे—

मू०—अणसणमूणोअरिआ, वित्तीसंखेवणं रसच्चाओ ।

कायकिलेसो संली णया य बज्झो तवो होइ ॥६॥

शब्दार्थ.

अणसणं—चार प्रकारना आहा-

रनो त्याग अने अनशन

ऊणोअरिआ—पांच सात को-

ळिया ओछा खावा अथवा

ओछा बह्व-पात्र राखवां

ते ऊणोदरी

वित्तीसंखेवणं—द्रव्य वगैरेनो

संक्षेप करवो ते वृत्तिसंक्षेप

रसच्चाओ—विगय प्रमुख रसनो

थोडो वा अधिक त्याग ते

जेनम् पयनि आचनम्

रसत्याग

कायकिलेसो—कायाने कष्ट आ-

पवुं—लोच कराववो ते

कायक्लेश

संलीणया—विषयादिकनी उद्दी-

रणा करवी नहि तेमज

अंगोपांग संकोची राखवां

ते संलीनता

बज्झो—बाह्य

तवो—तप

अणसणमूणोअरिआ—चारे प्रकारना आहारनो थोडा अथवा घणा समय सुधी त्याग ते अनशन, वखपात्र ओछां ओछां राखवां वा पांच सात कोळीआ ओछा जमवा ते ऊणोदरि.

विचीसंखेवणं रसच्चाओ—द्रव्यादिनो संक्षेप ते वृत्तिसंक्षेप, विगय प्रमुख रसनो थोडो वा अधिक त्याग ते रसत्याग.

कायकिलेसो संलीणया—कायाने कष्ट प्रमुख आपवां—लोच कराववा इत्यादि ते कायक्लेश, विषयादि उदीरवा नहीं तेमज अंगोपांग संकोची राखवा ते संलीनता.

य बज्जो तवो होइ—ते (छ प्रकारे) बाह्य छे.

भावार्थ—छ प्रकारनो बाह्य तप आ प्रमाणे छे—थोडा काळ सुधी के घणा काळ सुधी चारे प्रकारना आहारनो त्याग करवो ते अनशन कहेवाय छे. १, पोताना नियमित भोजनथकी पांच सात कवळ ओछा खावा, वख पात्रादिक ओछा राखवा ते ऊळोदरी कहेवाय छे. २, खावा—पीवानी के भोग—उपभोगनी वस्तुओ ओछी करवी ते वृत्तिसंक्षेप कहेवाय छे. ३, घी, दूध विगरे विगयनो थोडो अथवा अधिक त्याग करवो अथवा तेना परनी लोलुपतानो त्याग करवो ते रसत्याग कहेवाय छे. ४, केशनो लोच विगरेनुं कष्ट सहन करवुं ते कायक्लेश कहेवाय छे. ५, विषयादिकनी उदीरणा करवी नहीं तथा अंगोपांग संकोची राखवां ते संलीनता कहेवाय छे. ६, आमानी कोइ पण तप करनार मनुष्य बाह्यदृष्टिथी तपस्वी कहेवाय छे, तेथी आ छ प्रकारो बाह्य तपमां गणाय छे ॥ ६ ॥

હવે છ પ્રકારનો આમ્યંતર તપ કહે છે—

મૂ०—પાયચ્છિત્તં વિણઓ, વેયાવચ્ચં તહેવ સજ્ઞાઓ ।
જ્ઞાણં ઉસ્સગ્ગોઽવિ અ, અમ્મિંતરઓ તવો હોઈ ॥૭૧॥

શબ્દાર્થ:—

પાયચ્છિત્તં—લાગેલ દોષનો ગુરુ
પાસે પ્રકાશ કરી તેના
નિવારણને અર્થે ગુરુ જે
આલોચન આપે તે કરવું તે
પ્રાયશ્ચિત્ત તપ,

વિણઓ—જ્ઞાન તથા જ્ઞાનીનો
વિનય કરવો તે વિનય તપ

વેયાવચ્ચં—ગુરુ પ્રમુખની આહાર
વગેરેથી ભક્તિ કરવી તે
વૈયાવચ્ચ તપ

તહેવ—તેવીજ રીતે તેમજ

સજ્ઞાઓ—વાંચના પૃચ્છના પ્રમુખ
પાંચ પ્રકારથી અભ્યાસ ક-
રવો તે સ્વાધ્યાય તપ

જ્ઞાણં—આર્ત તથા રોદ ધ્યાન
નિવારી ધર્મ તથા શુક્ર
ધ્યાનમાં પ્રવર્તવું તે ધ્યાન

ઉસ્સગ્ગો—કર્મક્ષય અર્થે કાયાને
વોસરાવવો તે કાયોત્સર્ગ
તપ

વિ અ—નિશ્ચય

અમ્મિંતરઓ—અમ્યંતર

તવો—તપ

પાયચ્છિત્તં વિણઓ—પ્રાયશ્ચિત્ત અને અવિનય,

વેયાવચ્ચં તહેવ સજ્ઞાઓ—વૈયાવચ્ચ તથા સ્વાધ્યાય,

જ્ઞાણં ઉસ્સગ્ગોઽવિ અ—ધ્યાન, તથા ઉત્સર્ગ—કાયોત્સર્ગ પણ

અમ્મિંતરઓ તવો હોઈ—આમ્યંતર તપ છે.

માવાર્થ—આમ્યંતર તપના છ પ્રકાર આ પ્રમાણે છે—લાગેલો દોષ ગુરુપાસે પ્રગટ કરી તેના નિવારણ માટે ગુરુજીને આલોચન આપી હોય તે પ્રમાણે કરવું તે પ્રાયશ્ચિત્ત ૧, જ્ઞાન તથા જ્ઞાનીનો વિનય કરવો તે વિનય તપ કહેવાય છે. ૨, ગુરુ, ગ્લાન, વાલ વિગેરે સાધુઓની આહાર, પાણી, ઔષધ વિગેરે વડે ભક્તિ કરવી તે વૈયાવચ્ચ તપ કહેવાય છે. ૩, વાચના, પૃચ્છના, તપ પરાવર્તના, અનુ-પ્રેક્ષા અને ધર્મકથા એ પાંચ પ્રકારે શાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરવો તે સ્વાધ્યાય કહેવાય છે ૪, આર્તિ અને રૌદ્રનો ત્યાગ કરી ધર્મ અને શુક્લ ધ્યાનમાં પ્રવર્તવું તે ધ્યાન કહેવાય છે ૫, તથા કર્મના ક્ષયને માટે કાયાનો ત્યાગ કરવો એટલે શરીર પરની મૂર્છાનો ત્યાગ કરવો તે ઉત્સર્ગ—કાયો-ત્સર્ગ કહેવાય છે ૬, આમાંનો કોઈ પણ તપ કરનાર મનુષ્ય સામાન્ય દષ્ટિ વડે તપસ્વી કહેવાતો નથી, પરંતુ શાસ્ત્રદષ્ટિએ જોતાં અવરૂપ તપસ્વી છે, તેથી આ આમ્યંતર તપ કહેવાય છે. ॥ ૭ ॥

હવે છેલ્લો વીર્યાચાર કહે છે—

મૂ૦—અણિગૂહિઅબલવીરિઓ, પરક્કમઈ જો જહુત્તમાઉત્તો ।
જુંજઈ અ જહાથામં, નાયવ્વો વીરિઆયારો ॥૮॥

શબ્દાર્થ:—

અણિગૂહિઅ—ગોપવ્યા વગરનું છે
બલવીરિઓ—બલવીર્ય જેનું
પરક્કમઈ—પરાક્રમ કરે છે

જો—જે
જહુત્તમ્—તીર્થંકર દેવે જેમ કહું
છે તેમ

आउत्तो—सावधान थइने
जुंजइ—प्रवर्त्ते

जहाथामं—पोतानी शक्तिने अ-
नुसारे
वीरिआयारो—वीर्याचार

अणिगूहिअवलवीरिओ—तथो गोपव्युं बलवीर्यं जेणे एवो

परक्रमइ जो जहुत्तमाउत्तो—शास्त्रमां कह्या प्रमाणे जे मनुष्य
सावधान अथवा उद्यमवंत थयो छतां पराक्रम करे

जुंजइ अ जहाथामं—तथा शक्ति प्रमाणे प्रवृत्ति करे

नायव्वो वीरिआयारो—ते वीर्याचार जाणवो.

भावार्थ—ब्रह्म वीर्यने गोपव्या विना तथा सावधानपणे उद्यमवंत
थइने जे मनुष्य शास्त्रमां कह्या प्रमाणे पराक्रम करे अने शक्ति प्रमाणे
ते ते धर्म क्रियादिकमां प्रवृत्ति करे, ते वीर्याचार कहेवाय छे. ॥ ८ ॥

॥ इति अतिचार गाथा १६ ॥

(पछी काउस्सग्ग पारो “ लोमस्स ” कही, त्रीजा आवश्यकनी
मुहपत्ति पडिलेही बे “ वांदणा ” दइ बोलवुं) इच्छाकारेण संदिसह
भगवन् देवसियं आलोप्मि, जो मे देवसिओ विगेरे पाने १०५
मेंथी कहेवो पछी,

॥ १७ अथ सातलाख ॥

सात लाख पृथ्वीकाय, सात लाख अप्काय, सात लाख
तेउकाय, सात लाख वाउकाय, दश लाख प्रत्येक वनस्पतिकाय,

ચુદ લાખ અનન્તકાય, બે લાખ વેઇન્દ્રી, બે લાખ તેઇન્દ્રી, બે લાખ ચુરિન્દ્રી, ચાર લાખ નારકી, ચાર લાખ દેવતા, ચાર લાખ તિર્યંચ, પંચેન્દ્રિ ચુદ લાખ મનુષ્યપંચેન્દ્રી એવંકારે ચોરાશી લાખ જીવા X જોનિને વિષે જે કોઈ માહરે જીવે, પાપ કર્યુ હોય, કરાવ્યુ હોય, કરતાં પ્રત્યે મહું જાણ્યુ હોય, તે સવિ હું મન, વચન, કાયાએ કરી મિચ્છામિ દુક્કડં ।

X યોનિ ઇટલે જીવને ઉપજવાના સ્થાનક. તે બધા જીવોનાં મઝીને ૮૪ લાખ ઉત્પત્તિ સ્થાન છે. જો કે સ્થાનક તો તે કરતાં પળ વધારે છે પળ વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ અને સંસ્થાનવડે કરી જેટલાં સ્થાનક સરસ્યાં હોય તે સર્વ મઝી એક સ્થાનક ગણાય, તેની ગણતરી આ પ્રમાણે છે—પૃથ્વીકાયના મૂલભેદ ૩૫૦ તેને પાંચ વર્ણે ગુણતાં (૧૭૫૦) થયા, તેને બે ગંધે ગુણતાં ૩૫૦૦) થયા, તેને પાંચ રસે ગુણતાં (૧૭૫૦૦) થયા, તેને આઠ સ્પર્શે ગુણતાં ૧૪૦૦૦૦ થાય, તેને પાંચ સંસ્થાને ગુણતાં સાત લાખ ભેદ પૃથ્વીકાયના થાય; એમ બધાની ગણતરી કરવી. ઉપરોક્ત ૮૪ લાખ જીવયોનિ માંહે ઉત્પન્ન થયેલ હર-કોઈ જીવને હૃથ્યો હોય, હણાવ્યો હોય, અગર હણતાને અનુમતિ આપી હોય તે સંબંધી મન, વચન અને કાયાવડે મિથ્યા દુષ્કૃત આ સૂત્રવડે દેવાનું છે.

અર્થ:—સુગમ છે

॥ ઇતિ સાતલાખ ૧૭ ॥

॥ १८ अथ अठार पापस्थानक ॥

पहेले प्राणातिपात, बीजे मृषावाद, त्रीजे अदत्तादान, चौथे मैथुन, पांचमे परिग्रह, छट्ठे क्रोध, सातमे मान, आठमे माया, नवमे लोभ, दशमे राग, अग्यारमे द्वेष, बारमे कलह, तेरमे अभ्याख्यान, चौदमे पैशून्य, पन्दरमे रति-अरति, सोलमे परपरिवाद, सत्तरमे मायामोस, अठारमे मिथ्यात्वशल्य, ए अठारे पापस्थानकमांही जे कोइ पापस्थानक में सेव्युं होय, सेवाव्युं होय, सेवतां प्रते भलुं जाण्युं होय ते सवि हुं मन वचन कायाए करी मिच्छामि दुक्कडं ॥

अर्थः—परजीवना प्राणनो नाश चित्तवदो ते प्राणातिपात १, असत्य बोलवना परिणाम ते मृषावाद २, पारकी वस्तु धणीनी संमति विना लइ लेवानी वृत्ति ते अदत्तादान ३, विषयभोगनी वांछा रूप परिणाम ते मैथुन ४, नव प्रकारे बाह्य अने चौर प्रकारे अभ्यंतर वस्तु आदिनी वांछा अथवा मूर्च्छा ते परिग्रह ५, परनी उपर तीव्र परिणामे मुखादि अवयवने तपात्रवां ते क्रोध ६, प्राप्त वा अप्राप्त वस्तुनो अहंकार ते मान ७, गुप्तपणे स्वार्थवृत्ति सिद्ध करवानी वांछा ते माया ८, धन-दिक संपत्तिने एकठी करी संप्रही राखवानी मनोवृत्ति ते लोभ ९, पौद्गलिक वस्तु उपर प्रीति ते राग १०, अणगमता जीवादिक पदार्थो उपर अरुचि ते द्वेष ११, परनी साथे विखवाद करवानी वृत्ति ते कलह १२, परजीवने नहीं दीठेळुं, नही सांभळेळुं खोडुं आठ देवुं ते

* मिथ्यात्व, त्रणवेद, हास्यादि षट्क अने चार कषाय.

अभ्याख्यान १३, पर जीवना दोषनी बीजा पासे चाडी खावी ते पैशून्य १४, सुख अनुभवी हर्ष करवो ते रति अने शोक करवो ते अरति १५, गुणी वा निर्गुणी जीवनी निंदा करवो ते परपरिवाद १६, कपटवृत्तिथी असत्यबोली छळ करीने लोकाने ठगवाना परिणाम ते मायामृषावाद १७, व्यवहारथी कुदेव, कुगुरु अने कुधर्म सेववानी अभिलाषा अने निश्चयथी आत्मस्वरूपना अनुभवने विघ्न करवा रूप आत्माना परिणाम ते मिथ्यात्व शक्य १८, ए अढार प्रकारे जीवने चित्तमां जे पापरूप भाव उत्पन्न थाय ते 'भावपाप' अने ते भावनी चीकाशथी जीवने सत्ताए कर्मनां दळीयां लागे ते 'द्रव्यपाप' कहेवाय छे.

॥ इति प्राणातिपात सूत्र १८ ॥

॥ १९ अथ चार विकथा ॥

राजकथा, देशकथा, भक्तकथा, स्त्रीकथा, ए चार विकथामांही जे कोइ विकथा करी होय, करावी होय, करतां प्रते भली जाणी होय, ते सवि हुं मन, वचन, कायाए करी मिच्छामि दुक्कडं ॥

॥ २० अथ सव्वस्सवि ॥

सू०—सव्वस्स वि देवसिय दुच्चित्तिअ दुब्भासिअ दुच्चिट्ठिअ इच्छाकारेण संदिसह इच्छं । तस्स मिच्छामि दुक्कडं ॥
इति

शब्दार्थः—

सन्वस्सवि—सर्वे पण

देवसिय—दिवससंबंधीनुं

दुच्चितिय—दुष्ट चितवननुं

दुम्भासिय—दुष्ट भाषण

दुच्चिट्टिय—दुष्ट चेष्टानुं

इच्छाकारेण—इच्छाथी

संदिसह—आज्ञा आपो

इच्छं—आज्ञा प्रमाणं छे.

तस्स—तेनुं

मिच्छा—फोगट करं छुं.

मि दुक्कडं—मारा दुष्कृतने

अर्थः—सर्वे दिवससंबंधीनुं दुष्ट चितवन करवाथी, दुष्ट भाषण करवाथी, दुष्ट चेष्टा करवाथी दुष्कृत (अतिचार) लायुं होय, इच्छाथी आज्ञा आपो, हुं इच्छुं छुं, ते मारुं पाप मिथ्या थाओ !

जेनम् जयति शासनम्

(एम कही विषमासने जमणो ढींचण उभो राखी बेसी पछी)
“ नमो अरिहंताणं ” “ करेमि भंते सामाइयं ” (कहीने) .

॥ २१ अथ चत्तारि मंगलं ॥

चत्तारि मंगलं, अरिहंता मंगलं, सिद्धा मंगलं, साहू मंगलं, केवलिपन्नत्तो धम्मो मंगलं ॥ चत्तारि लोगुत्तमा, अरिहंता लोगुत्तमा, सिद्धा लोगुत्तमा, साहू लोगुत्तमा, केवलिपन्नत्तो धम्मो लोगुत्तमा ॥ चत्तारि सरणं पवज्जामि, अरिहंते सरणं पवज्जामि, सिद्धे सरणं पवज्जामि, साहू सरणं पवज्जामि, केवलिपन्नत्तं धम्मं सरणं पवज्जामि ॥

भावार्थ—मंगळ चार प्रकारना छे, अरिहंत, सिद्ध, साधु अने केवळी भगवाने बतावेलो धर्म, लोकोमां उत्तम पण चार छे; अरिहंत, सिद्ध, साधु अने केवळीए बतावेलो धर्म, शरणा पण चार छे. अरिहंत, सिद्ध, साधु, अने केवळी भगवाने बतावेलो धर्म.

(इच्छामि पडिकमिउं, जो मे देवसिओ अइयारो कओ, ए पाठ कहीने इच्छामि पडिकमिउं इरियावहियाए विराहणाए (इत्यादिक पाठ कही पछे “अढार लाख चोवीस हजार एकसो ने वीश इरियावहीने विषे जे कोइ दूषण लाग्युं होय ते सधि हुं मन वचन कायाए करी मिच्छामि दुकडं” आ प्रमाणे बोलीने पछे नीचे प्रमाणे “वंदितु सूत्र” भणवुं.

२२ वंदितु-श्रावकनुं प्रतिक्रमण सूत्र.*

जैन साईट
JAIN SITE
जैनम् जयति शासनम्

* श्रावकने दिवससंबंधी लागेला अतिचारने आलोववा माटे आ सूत्र सांजे अर्ध सूर्य अस्त पामेलो होय तेवखते कहेवानुं छे. श्रावकना बारत्रत विगेरेमां लागेला १२४ अतिचार आ सूत्रवडे आलोववामां आवे छे.

प्रगट थयेला गुणने जे मलिन करे ते अतिचार कहेवायछे, अने प्रगट थयेला गुणनो जे सर्वथा नाश करे ते भंग कहेवाय छे. अमुक अपेक्षाए व्रतनो भंग अने अमुक अपेक्षाए तेनो अभंग घाय ते अतिचार छे. जेमके कोइने प्राणातिपात विरमण व्रत छे. तेणे चौरादिकने खूब मार्यो. तेमां तेणे तेना प्राणनो वियोग कर्यो नही. तेथी तेना व्रतनो

मू०—वंदित्तु सव्वसिद्धे, धम्मायरिए अ सव्वसाहू अ ।
इच्छामि पडिकमिउं, सावगधम्माइआरस्स* ॥ १ ॥

शब्दार्थः—

वंदित्तु—वांद्दीने
सव्वसिद्धे—सर्वने हितकारक
एवा सिद्धोने
धम्मायरिए अ—तथा धर्माचा-
र्योने

सव्वसाहू अ—तथा सर्व साधुओने
इच्छामि—हुं इच्छुं छुं.
पडिकमिउं—पाछा करवाने
सावगधम्माइआरस्स—श्रावक
धर्मसंबंधी अतिचार थकी

भावार्थः—सर्व एटले सर्वने हितकारक एवा सिद्धोने एटले अरिहंत तथा सिद्धने अथवा सर्व एटले तीर्थकर, अतीर्थकर विगेरे पंदर भेदे जे सिद्ध थया तेमने, धर्माचार्योने एटले सम्यग्धर्म आपनार गुरु महाराजने तथा सर्व साधुओने एटले आचार्य, उपाध्याय, प्रवर्तक, स्थविर विगेरे सर्व मुनिओने वांद्दीने श्रावक धर्मने विषे लगोला अतिचारोनुं प्रतिक्रमण करवा हुं इच्छुं छुं. X १. प्रथम सामान्य रीते बार व्रतना तथा ज्ञानादिकना अतिचारोने आलोवे छे.—

भंग थयो नथी, परंतु निद्धंस परिणाम थवाथी दयानो नाश थयो तथा मारवाथी कदाच मरण पण थाय, तेथी ते प्राणी वियोगनुं कारण होवाथी कांडक भंग पण थयो, तेथी ते भतिचार कहेवाय छे.

* पंचमीना अर्थमां षष्ठी विभक्ति करी छे, अथवा कर्ममां षष्ठी छे.

X जीव प्रमादने लीवे पोताना स्थानथी बीजे स्थाने गयो होय,

સૂ૦—જો મે વયાઇયારો, નાળે તહ દંસળે ચરિત્તે અ ।
સુહુમો અ બાયરો વા, તં નિંદે તં ચ ગરિહામિ ॥ ૨ ॥

શબ્દાર્થ:—

જો—જે

મે—મને

વયાઇઆરો—બાર વ્રતને વિષે
અતિચાર લાગ્યો હોય

નાળે—જ્ઞાનને વિષે

તહ—તથા

દંસળે—દર્શનને વિષે

ચરિત્તે—ચારત્રને વિષે

અ—‘ચ’ શબ્દથી સંલેખના, તપ
અને વીર્યને વિષે જે અતિ-
ચાર લાગ્યો હોય

સુહુમો અ—સૂક્ષ્મ અથવા

બાયરો વા—બાદર ણ્વો

તં—તેને

નિંદે—હું નિંદું છું

તં ચ—તથા તેને

ગરિહામિ—હું ગર્હું છું.

ભાવાર્થ—બાર વ્રતોના કુલ અતિચારો ૭૫ છે, તેમાં સાતમા વ્રતના વીશ છે અને બાકીના અગ્યાર વ્રતના પાંચ પાંચ હોવાથી ૫૫ છે બન્ને મળી ૭૫ થાય છે તથા જ્ઞાનના આઠ, દર્શનના આઠ અને તેમાં સમકિતના શંકાદિક પાંચ મળવાથી ૨૧ અતિચારો છે, તથા ચારિત્રના આઠ છે, ‘ચ’ શબ્દથી સંલેખનાના પાંચ, તપના બાર અને વીર્યાચારના ત્રણ અતિચાર છે સર્વ મળી ૧૨૪ અતિચાર છે તેમાંનો સૂક્ષ્મ કે બાદર

લ્યાંથી પાહું કરી પોતાને સ્થાને આવવું તે પ્રતિક્રમણ કહેવાય છે, જીવને પ્પેતાનું સ્થાન ધર્મ અને પર સ્થાન અધર્મ છે.

કોઈ અતિચાર મારાથી થયો હોય, તેને હું આત્મ સાક્ષીએ નિંદું છું. અને ગુરુ સાક્ષીએ ગર્હા કરું છું X ૨.

હવે પરિગ્રહ અને આરંભના સામાન્યરીતે અતિચારને આલોચે છે —

મૂ०—દુવિહે પરિગ્રહમ્મિ. સાવજ્ઞે બહુવિહે અ આરંભે ।
કારાવણે અ કરણે, પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં ॥ ૩ ॥

શબ્દાર્થ:—

દુવિહે—ત્રે પ્રકારના
પરિગ્રહમ્મિ—પરિગ્રહને વિષે
તથા
સાવજ્ઞે—પાપવાળા
બહુવિહે અ—અને બહુ પ્રકારના
આરંભ—આરંભને વિષે
કારાવણે અ — કોઈ પાસે
કરાવવાને વિષે

કરણે—પોતે કરવાને વિષે તથા
'વ' શબ્દ છે તેથી અનુમો-
દનાને વિષે
પડિક્કમે—હું પડિક્કમું છું.
દેસિઅં—દિવસસંબંધી
સવ્વં—સર્વ અતિચારને

X અહીં સર્વત્ર અતિચાર આલોચતાં અતિક્રમાદિક પણ આલોચ્યા એમ જાણવું, તેમનું સ્વરૂપ આ પ્રમાણે છે.—વ્રતભંગને માટે કોઈ પ્રેરણા કરે તેને જો પોતે નિષેધ ન કરે તો આત્મક્રમ લાગે છે ૧, વ્રતભંગ વાટે ગમન વિગેરે વ્યાપાર કરતાં વ્યતિક્રમ થાય છે ૨, ક્રોધથી વધ વંધાદિક કરતાં અતિચાર થાય છે ૩, અને જીવહિંસાદિક કરતાં અતિચાર થાય છે ૪.

भावार्थ—घणुं करीने सर्व व्रतोना अतिचारो परिग्रह अने आरंभथी ज उत्पन्न थाय छे, तेथी सामान्यपणे तेना ज अतिचारोने आलोवे छे—तेमां परिग्रहना वे भेद छे—सचित्त अने अचित्त, अथवा बाह्य अने आभ्यंतर. तेमां धन धान्यादिक बाह्य परिग्रह कहेवाय छे अने मिथ्यात्व, अविरति विगेरे आभ्यंतर परिग्रह कहेवाय छे. तथा कृषि, वाणिज्य विगेरे आरंभ कहेवाय छे. ते परिग्रह अने आरंभने करवामां, कराववामां के अनुमोदना करवामां जे कांइ दिवस संबंधी सूक्ष्म अथवा बादर अतिचार लाग्यो होय ते सर्वने हुं पडिकमुं छे. अहीं जिनप्रतिमा, तीर्थयात्रा, रथयात्रा विगेरेने निमित्ते शासननी प्रभावना माटे परिग्रह राखवो पडे अने चैत्य कराववुं संघवात्सल्य करवुं विगेरे कार्यमां आरंभ करवो पडे ते धर्मनिमित्ते होवाथी ते संबंधी प्रतिक्रमण करवानुं नथी, एम जणाववा माटे सावध एटले पाप सहित ए विशेषण आप्युं छे, तथा सावध एवा पण केटलाक परिग्रह अने केटलाक आरंभ विना गृहस्थीओनो निर्वाह थइ शकतो नथी, तेथी 'बहुविषे' एटले निःशूकपणाए करीने अनेक प्रकारना ए विशेषण आप्युं छे. अर्थात् सावध अने अनेक प्रकारना ए बन्ने विशेषणवाला परिग्रह अने आरंभने निमित्ते आ प्रतिक्रमण छे. ३.

हवे प्रत्येकनुं प्रतिक्रमण करवानी इच्छाथी प्रथम ज्ञानातिचारने प्रतिक्रमे छे—

मू०—जं बद्धमिंदि एहिं चउहिं कसा एहिं अप्पसत्येहिं ।

रागेण व दोसेण व तं निंदे तं च गरिहामि ॥ ४ ॥

શબ્દાર્થ:—

જં-જે જ્ઞાનાતિચારરૂપ અશુભ
કર્મ

બદ્ધ-મેં બાંધ્યું હોય

ઈંદિઈહિં-ઈંદ્રિયોવડે અને

ચડહિં-ચાર

કસાઈહિં-કષાયોવડે

અપ્પસત્થેઈં અપ્રશસ્ત-અશુભ
૯વા

રાગેણ વ-રાગથી કે

તં-તેને

નિંદે-હું આત્મસાક્ષી ૯ નિંદું છું

ભાવાર્થ—અપ્રશસ્ત ૯વા શ્રોત્રાદિક પાંચ ઈંદ્રિયોવડે, ક્રોધાદિક ચાર કષાયવડે અને ઉપલક્ષણથી મન, વચન, કાયાના યોગવડે રાગ કે દ્વેષને લીધે જે કાંઈ જ્ઞાનના અતિચારરૂપ અશુભ કર્મ મેં બાંધ્યું હોય, તેની હું આત્મસાક્ષી ૯ નિંદા અને ગુરુ સાક્ષી ૯ ગર્હાં કરું છું.

અહીં ઈંદ્રિયો પ્રશસ્ત અને અપ્રશસ્ત આ રીતે કહી શકાય છે.—દેવાદિકના ગુણાદિક સાંમઝવામાં શ્રોત્ર, તેમનું દર્શન કરવાથી ચક્ષુ, દેવાદિકની પૂજા નિમિત્તે કેસર, કર્પૂર વિગેરેની ગંધ પરીક્ષા કરવામાં નાસિકા, સ્વાધ્યાય અને દેવાદિકની સ્તુતિ કરવામાં જિહ્વા તથા જિનેશ્વરની સનાત્રાદિક પૂજા કરવામાં સ્પર્શ ઈંદ્રિય પ્રશસ્ત છે. તથા ઈષ્ટ અનિષ્ટ શબ્દ સાંમઝવાથી રાગ દ્વેષ થાય, તેથી શ્રોત્ર ઈન્દ્રિય અપ્રશસ્ત છે ૧, સ્ત્રીના સુંદર અંગોપાંગ જોવાથી રાગ થાય અને અનિષ્ટ વસ્તુ જોવાથી દ્વેષ થાય તે ચક્ષુ ઈન્દ્રિય અપ્રશસ્ત છે ૨, સુગંધિ અથવા દુર્ગંધિ વસ્તુ સુંઘવાથી રાગ દ્વેષ થાય તે પ્રાણેન્દ્રિય અપ્રશસ્ત છે ૩, વિકથાદિકમાં પ્રવર્તેલી જિહ્વા રાગ દ્વેષનો હેતુ હોવાથી તથા ઈષ્ટ અનિષ્ટ આહાર કરવાથી રાગ દ્વેષ

થાય તે જિહ્વા ઇન્દ્રિય અપ્રશસ્ત છે ૪, અને સ્ત્રી આદિક ઇષ્ટ વસ્તુના સ્પર્શથી રાગ થાય તથા કંટકાદિકના સ્પર્શથી દ્વેષ થાય તે સ્પર્શ ઇન્દ્રિય અપ્રશસ્ત છે. ૫.

કષાય ષણ પ્રશસ્ત અને અપ્રશસ્ત આ પ્રમાણે છે.—અવિનીત શિષ્યાદિક પરિવારને શિક્ષા આપવા માટે ક્રોધ થાય તે પ્રશસ્ત છે અને કોઈ સાથે કલ્હાદિક કરતાં ક્રોધ થાય તે અપ્રશસ્ત છે ૧, સુદેવાદિકને નમવું અને કુદેવાદિકને ન નમવું ઇત્યાદિક સારી પ્રતિજ્ઞાનો નિર્વાહ કરવા માટે માન રાખવું તે પ્રશસ્ત છે અને નમન કરવા યોગ્ય દેવાદિકને ન નમવું એ અપ્રશસ્ત માન છે ૨, વ્યાધની પાસે મૃગાદિકનો અપ્લાપ કરવામાં, વ્યાધિવાળાને કટુ ઔષધ પાવામાં તથા દીક્ષામાં વિઘ્ન કરનારા માતા પિતાદિકને સમજાવવામાં જે માયા કરવી પડે તે સ્વપરને હિતકારક હોવાથી પ્રશસ્ત છે, અને દ્રવ્યાદિકની ઇચ્છાથી પરવંચનાદિક કરવામાં જે માયા કરવી તે અપ્રશસ્ત છે ૩, તથા જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, વિનય, વૈયાવચ્ચ, શિષ્ય વિગેરેનો સંગ્રહ કરવામાં જે લોભ રાખવો તે પ્રશસ્ત છે અને ધનાદિકના સંગ્રહમાં લોભ કરવો તે અપ્રશસ્ત છે. ૪.

ત્રણ યોગ ષણ પ્રશસ્ત અપ્રશસ્ત આ પ્રમાણે છે.—ધર્મ શુદ્ધધ્યાનમાં મનને પ્રવર્તાવવું તે પ્રશસ્ત અને આર્ત રૌદ્ર ધ્યાનમાં પ્રવર્તાવવું તે અપ્રશસ્ત મનયોગ છે ૧, દેવ ગુર્વાદિકના વર્ણનમાં પ્રવર્તતી વાણી પ્રશસ્ત છે અને ચૌરાદિકનો આક્ષેપ કરવામાં પ્રવર્તતી વાણી અપ્રશસ્ત છે ૨, સામાયિક, પ્રતિક્રમણાદિક ધર્મકૃત્યમાં પ્રવર્તતી કાયા પ્રશસ્ત છે અને વિષય ઘૂતાદિકમાં પ્રવર્તતી કાયા અપ્રશસ્ત છે. ૩.

हवे दर्शनना अतिचार आलोवे छे—

मू०—आगमणे निगमणे, ठाणे चंकमणे अणामोणे ।

अभिमोणे अ निओगे पडिकमे देसिअं सव्वं ॥ ५ ॥

शब्दार्थः—

आगमणे—मिथ्यादृष्टिना रथया-
त्रादिक उत्सवो जोवाने
माटे आवसामां

निगमणे—ते ज माटे गृहादिक
थकी नीकलवामां

ठाणे—मिथ्यादृष्टिना देवगृहादि-
कने विषे उभा रहेवामां अने

चंकमणे—त्यां ज आम तेम फर-
वामां

अणामोणे—उपयोग रहितपणे—
अणजाणतां

अभिमोणे—राजाभियोमादिकने
कारणे

अ—तथा

निओगे—नोकरी विगेरेना नियो-
गने कारणे

देसिअं—दिवस संबन्धी जे कांड
अतिचार लाग्यो होय

सव्वं—ते सर्वनुं हुं

पडिकमे—प्रतिक्रमण करूं छुं

भावार्थः—अनाभोगने लीवे एटले अजाणपणाथी, Xराजादिकना

X राजा १, गण एटले स्वजनादिक समूह २, बळ एटले ते
सिवाय कोइ बळवान ३, देव एटले दुष्ट देवता ४, गुरु एटले माता
पितादिक ५, तेमना आग्रहथी एटले बलत्कारथी तथा वृत्तिकांतार
एटले दुकाळमां के अरण्यादिकमां निर्वाह नहीं थवाथी.

अभियोगथी एटले बलात्कारथी अथवा मंत्री श्रेष्ठी आदिक अधिकारनी परतंत्रताने लीधे मिथ्यादृष्टिना रथयात्रादिक उत्सवो जोवा माटे आववुं थयुं होय, घरमांथी बहार नीकळवुं पडचुं होय, मिथ्यादृष्टिना चैत्यादि-कमां उभा रहेवुं पडचुं होय अथवा त्यां चोतरफ फरवुं पडचुं होय, तेम करवामां दर्शनसंबंधी मने जे कांइ दिवसे दोष लाग्यो होय ते सर्वने हुं प्रतिक्रमुं छुं. ५.

हवे समकितना पांच अतिचारने आलोवे छे—

मू०—संका १, कंख २, विगिच्छा ३, पसंस ४, तह संथवो ५ कुलिंगिसु ।

सम्मत्तस्सइआरे, पडिकमे देसिअं सव्वं ॥ ६ ॥

शब्दार्थः—

संका—शंका

कंख—कांक्षा

विगिच्छा—फळ संबंधी संदेह

पसंस—प्रशंसा

तह—तथा

कुलिंगिसु—कुलिंगीयानो

संथवो—परिचय

सम्मत्तस्स—समकितना

इआरे—अतिचारोने आश्रीने
जे में पापकर्म बांध्युं
होय ते

देसिअं—दिवस संबंधी

सव्वं—सर्व पापने

पडिकमे—हु प्रतिक्रमुं छुं

भावार्थ—त्रीतरागना वचन पर देशथी अथवा सर्वथा संका करवी ते शंका नामनो अतिचार १, अन्य मतनी वांछा करवी ते कांक्षा-

तिचार २, धर्मक्रिया करी पछी तेना फळने विषे संदेह करवो के मने आ धर्मनुं फळ मळशे के नहीं ? ते विचिकित्सातिचार. अथवा साधु साध्वीना मलिन शरीर अने वस्त्रादिक देखी तेनी निंदा करवी ते जुगुप्सा-
तिचार ३, मिथ्यात्वीओनी तथा तेनी धर्मक्रिया विंगरेनी श्लाघा करवी ते प्रशंसातिचार ४, अने मिथ्यादर्शनीओनी परिचय करवो ते कुलिंगी-
संस्तवातिचार ५. आ पांच अतिचारोने आश्री में जे अशुभकर्म बांध्युं होय तेनुं प्रतिक्रमण करुं छुं. ६.

हवे चारित्राचारमां प्रथम सामान्यथी आरंभना दोषने आलोवे छे—

**मू०—छकायसमारंभे, पयणे अ पयावणे अ जे दोसा ।
अत्तट्टा य परट्टा, उमयट्टा चेव तं निंदे ॥ ७ ॥**
शब्दार्थः—

छकाय—पृथ्वीआदिक छ कायना
समारंभे—समारंभने विषे
पयणे—पोते रांधतां
पयावणे—बीजापासे रंधावतां
अ—अने
जे—जे
दोसा—दोष मने लाग्या होय

अत्तट्टा—पोताने माटे
परट्टा—बीजाने माटे
उमयट्टा—स्वपर बनेने माटे
चेव—निरर्थक ज
तं—तेने
निंदे—निंदुं छुं

भाचार्थः—पोताने माटे, परने माटे, स्वपर बनेने माटे अथवा निरर्थक द्वेषादिकने लीवे पोते पचन करतां, बीजा पासे पचावतां अथवा

પચનની અનુમોદના આપતાં પૃથ્વીઆદિક છકાયના સમારંભને વિષે મને જે દોષ* લાગ્યા હોય તેને હું નિંદું છું, (અહીં સમારંભ એકજ છલ્લો છે તો પણ સંરંભ અને સમારંભ અને આરંભ એ ત્રણે જાણવા. તેમાં પ્રાણીના વધાદિકનો જે સંકલ્પ કરવો તે સંરંભ ૧, તેમને પરિતાપ ઉપજાવવો તે સમારંભ ૨ અને તેમના પ્રાણોનો વિયોગ કરવો તે આરંભ ૩ કહેવાય છે.) ૭.

હવે સામાન્ય રીતે ચારિત્ર (બારબ્રત) ના અતિચારને પ્રતિક્રમે છે—

મૂ૦—પંચળ્હમણુવયાણં ગુણવ્વયાણં ચ તિળ્હમઙ્ઞારે ।

સિક્કલાણં ચ ચણ્હં, પલિક્કમે દેસિ અં સવ્વં ॥ ૮ ॥

શબ્દાર્થ:—

પંચળ્હં—પાંચ

અણુવયાણં—અણુવ્રતોના

ચ—અને

ગુણવ્વયાણં—ગુણવ્રતોના

ચ—તથા

તિળ્હં—ત્રણ

ગુણવ્વયાણં—ગુણવ્રતોના,

ચણ્હં—ચાર

* અહીં દોષની નિંદા કરી છે, પણ અતિચારની નિંદા કરી નથી. કારણ કે શ્રાવકને છકાયના આરંભનો ત્યાગ હોતો નથી. તેથી તેને અતિચાર કહેવાય નહીં. તેથી કરીનેજ અહીં નિંદા માત્ર જ કરી છે. પણ તેનું પ્રતિક્રમણ કર્યું નથી. વઝી ' દુચિહે પરિગ્ગહમ્મિ ' એ ત્રીજી ગાથામાં સાવધ અને ઘણા પ્રકારના આરંભનું પ્રતિક્રમણ કર્યું છે તેથી ત્યાં અતિચાર આલોચ્યા છે એમ જાણવું.

સિક્ષાવ્રત—શિક્ષાવ્રતોના

અર્ચારે—અતિચારોને આશ્રીને

જે કાંઈ

દેસિઅં—દિવસ સંબંધી દોષ

લાગ્યો હોય તે

સર્વં—સર્વને

પડિક્રમે—હું પ્રતિક્રમું છું

ભાવાર્થ:—સમક્તિની પ્રાપ્તિ થયા પછી આ વ્રતો પ્રાપ્ત થાય છે માટે તે અનુવ્રત કહેવાય છે અથવા મહાવ્રતનો અપેક્ષા આ વ્રતો નાનાં છે તેથી તે અણુવ્રત પણ કહેવાય છે, તે પાંચ છે, તથા આ પાંચ વ્રતોને જે ગુણકારક હોય તે ગુણવ્રત કહેવાય છે, તે ત્રણ છે, તથા શિષ્યને વિદ્યાપ્રહરણની જેમ વારંવાર જે સેવન કરવા યોગ્ય હોય તે શિક્ષાવ્રત કહેવાય છે, તે ચાર છે. તેમાં અણુવ્રત અને ગુણવ્રત એ આઠ પ્રાયે યાત્રકથિક એટલે યાત્રજીવનાં છે અને ચાર શિક્ષાવ્રતો સ્વરકાઠનાં એટલે અમુક અમુક કાળે જ આચરવાનાં છે. પરંતુ તે વારંવાર અભ્યાસ કરવા યોગ્ય છે. આ વાર વ્રતોના અતિચારને આશ્રી દિવસ સંબંધી જે કાંઈ અશુભ કર્મ મેં બાંધ્યું હોય તે સર્વને હું પ્રતિક્રમું છું. ૮

હવે પહેલા અણુવ્રતના અતિચાર પ્રતિક્રમે છે

મૂ૦—પદમે અણુવ્યયમ્મિ, ધૂલગપાણાઈવાયવિરઈઓ ।

આયરિઅમપ્પસત્થે, સ્થ, પમાયપ્પસંગેણ ॥ ૯ ॥

શબ્દાર્થ:—

પદમે—પહેલા

ધૂલગપાણાઈવાયવિરઈઓ—સ્થૂલ

અણુવ્યયમ્મિ—અણુવ્રતને વિષે

પ્રાણાત્તિપાતની વિરતિને આશ્રી

आयरिअं—जे कांइ अतिचार
कयो होय
*इत्थ—अहीं

x अप्पसत्थे—क्रोधादिकअप्रशस्त
पमायप्पसंगेणं—प्रमादना प्रसंगे
करीने

भावार्थ—अहीं ज पहेला अणुव्रतने विषे प्रमादने लीधे क्रोधा-
दिक अप्रशस्त भावमां वर्तता थका में स्थूल प्राणातिपातविरतिने आश्रीने
जे कांइ अतिचार कयो होय एटले वध बंधादिकविरुद्ध आचरण कयुं
होय. ९

शुं विरुद्ध आचरण कयुं होय ? ते देखाडे छे.

मू०—वह बंध छविच्छेए, अइमारे मत्तपाणबुच्छेए ।

पढमवयस्सइआरे, पडिकमे देसिअं सव्वं ॥ १० ॥

*मृषावादादिकने लीधे पण आ पहेला व्रतना अतिचार संभवे छे.
जेमके स्नेहनी परीक्षा करवाना इरादाथी कोइ देवे राम मरी गया एम
लक्ष्मणने कहुं के तरत ज लक्ष्मण पण मरी गया. कुमारपाल राजाए
कौतुकथी नाणुं लइ छेतां ज उंदरनुं मरण थयुं. तो आवा मृषावादाना
अतिचार छतां पण तेने पहेला व्रतमां ज आलोववाना छे. एम जणा-
ववा माटे ' इत्थ ' शब्द मूकयो छे.

xभूतादिक दोष अने मांदगी विगोरेने दूर करवा माटे वध, बंधा-
दिकनुं आचरण थाय अथवा देशविरतिमांथी सर्वविरतिमां जवुं ए पण
अतिचार थयो, पण ते सर्व प्रशस्त होवाथी तेनुं प्रतिक्रमण होतुं नथी
एवुं जणाववा माटे ' अप्पसत्थे ' शब्द लख्यो छे.

शब्दार्थः—

बह—बध

बंध—बंध

छविच्छेद—अवयवनो छेद

अइभारे—अत्यंत भार तथा

भक्तपाणवुच्छेद—खावा पीवानो
विच्छेद, ए पांच

पढमवयस्स—पहेला अणुव्रतना

अइआरे—अतिचारोने आश्री जे
काइ अशुभ बंध थयो
होय ते

पडिकमे—हुं प्रतिक्रमुं छुं

देसिअं—दिवससंबंधी

सबवं—सर्व दोषने

भावार्थः—बध एटले चतुष्पदादिकने निर्दयताथी ताडन करवुं ते १, बंध एटले दोरडा आदिथी दढ बांधवुं ते २, छवि एटले शरीर अथवा चामडी तेनो छेद अर्थात् कान नाक, पुच्छ, गलकंबल विगोरे कापवा, बांधवा ते ३, अतिभार एटले शक्ति उपरांत भार भरवो ते ४, अने भक्तपानविच्छेद एटले समय प्रमाणे खावा पीवा न आपवुं ते ५, आ सर्व प्रबळ क्रोधादिकथी कर्या होय तो ते अतिचार थाय छे, अन्यथा अतिचार थता नथी. आ अतिचारोने आश्री में जे काइ अशुभ कर्म बांध्युं होय तेनुं हुं प्रतिक्रमण करुं छुं, एम पूर्ववत् जाणवुं.

अहीं कोइ शंका करे के—बधबंधादिक उपर लखेला पांचे कर-
वाथी प्राणीनी हिंसा थती नथी अने श्रावके तो प्राणीनी हिंसानुं
प्रत्याख्यान कर्युं छे, तो ते बधबंधादिक अतिचार शी रीते कही शकाय ?
तेनो जबाब ए छे जे—प्राणातिपातनुं प्रत्याख्यान करनार श्रावके वास्त-

વિક રીતે જોડાઈ તો અપેક્ષારહિત (નિરર્થક) ઇવા વધ વંચાદિકનું પળ પ્રત્યાહવાન કરેલું જ છે, કેમકે તે વધવંચાદિક પ્રાણાતિપાતનું કારણ છે.

પ્રશ્ન—જો એમ છે તો વધાદિક કરવાથી વ્રતનો ભંગ જ થયો કહેવો જોડાઈ. તેને અતિચાર શી રીતે કહેવા ? કેમકે વ્રતનું પાલન થયું નથી.

ઉત્તર—દરેક વ્રત બે પ્રકારનાં હોય છે—આમ્યંતર ૧ અને બાહ્ય ૨. તેમાં વ્રતની અપેક્ષા રાહ્યા વિના ક્રોધાદિકથી વધવંચાદિક કરવા કોઈ પ્રવૃત્તિઓ. તે વચ્ચે તે જીવ મરણ નથી પામ્યો, તેથી બાહ્યવૃત્તિએ તેનું વ્રત રહ્યું છે, પરંતુ દયારહિત ક્રોધથી પ્રવૃત્તિઓ માટે આમ્યંતરવૃત્તિએ તેનું વ્રત માંગ્યું છે. તેથી એક દેશનો ભંગ અને એક દેશનું પાલન એ જ અતિચાર કહેવાય છે. અથવા તો અનાભોગાદિકે કરીને અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર અને અનાચારે કરીને સર્વત્ર અતિચારપણું જાણવું. ઘટ્ટેલે કે આમ્યંતરવૃત્તિએ ભંગ ન થાય અને બાહ્ય વૃત્તિએ ભંગ થાય તો તે પળ અતિચાર કહેવાય છે.

અહીં પ્રસંગને લીધે સાધુની વીશ વસા દયા અને શ્રાવકની સવા વસા દયા કેવી રીતે થાય છે ? તે કહેવાય છે.—સૂક્ષ્મ અને સ્થૂઠ એ બે પ્રકારના જીવો હોય છે, તેમની નીચે કહેલા સર્વ પ્રકારે હિંસાની નિવૃત્તિ સાધુને હોય છે તેથી તેને વીશ વસા જીવદયા હોય છે. શ્રાવકને પોતાના ધંધામાં સૂક્ષ્મ જીવોની હિંસા થાય છે તેથી તે માત્ર સ્થૂઠપ્રાણા-

તિપાતની જ વિરતિ કરે છે. તેથી શ્રાવકને દશ વસા દયા રહી. સ્થૂઠ્ઠ જીવોમાં પણ ચોરાદિક અપરાધી જીવોની હિંસાનો ત્યાગ કરી શકાતો નથી, તેથી તેને નિરપરાધી ત્રસ જીવોની હિંસાનો નિષેધ હોય છે, માટે પાંચ વસા દયા રહી. નિરપરાધી જીવોની હિંસા પણ સંકલ્પથી અને આરંભથી એમ બે પ્રકારની હોય છે, તેમાં આરંભથી હિંસા તો લેતો આદિક ધંધામાં શ્રદ્ધ જાય છે, માટે અમુક કાર્યને માટે હું આ જીવોની હિંસા કરું છું એવા સંકલ્પથી તેને હિંસાની વિરતિ હોય છે, તેથી અઢી વસા દયા રહી. સંકલ્પથી હિંસા પણ સાપેક્ષ અને નિરપેક્ષ એમ બે પ્રકારની હોય છે, તેમાં પુત્ર, મૃત્યુ, બઠદ, અશ્વ વિગેરેને શીશ્વવાની સ્વાતર અપેક્ષાથી કાંઈક હિંસા કરવી પડે છે, માટે તેને નિરપેક્ષથી હિંસાની વિરતિ હોય છે, તેથી સવા વસા દયા શ્રાવકને હોઈ શકે છે. અર્થાત્ નિરપેક્ષપણે સંકલ્પથી નિરપરાધી ત્રસ જીવોની હિંસા નહીં કરું એવું વ્રત શ્રાવકને હોય છે.

હવે બીજા વ્રતના અતિચાર આલોચે છે—

મૂ૦—બીએ અણુચ્ચયમ્મિ, પરિશૂલગઅલિયવયણવિરઈઓ ।
આયરિઅમપ્પસત્થે, ઇત્થ પમાયપ્પસંગેણ ॥ ૧૧ ॥

શબ્દાર્થ:—

બીએ—બીજા

અણુચ્ચયમ્મિ—અણુવ્રતમાં

પરિ—અતિશય

શૂલગ—મોટા

અલિય—જુદ્ધા

વયણ—વચન

માવાર્થ—અહીં બીજું અણુવ્રત સ્થૂલ મૃષાવાદ વિરમણ નામનું છે. તે સ્થૂલ મૃષાવાદ પાંચ પ્રકારે છે.—તેમાં દ્વેષાદિકવડે અવિષકન્યાને વિષકન્યા કહેવી કે વિષ કન્યાને અવિષકન્યા કહેવી, સુશીલને દુઃશીલ અને દુઃશીલને સુશીલ કહેવી તે કન્યાલીક કહેવાય છે. ૧. થોડા દૂધવાળી ગાયવિગેરેને ઘણા દૂધવાળી કહેવી અને ઘણા દૂધવાળીને થોડા દૂધવાળી ઇત્યાદિક કહેવું તે ગત્વાલીક. ૨. પોતાની ભૂમિને પરની કહેવી, કે પરની ભૂમિને પોતાની કહેવી તથા ઉચ્ચ ભૂમિને સારી કહેવી કે સારીને ઉચ્ચ કહેવી ઇત્યાદિક ભૂમ્યલીક. ૩. ધનાદિક કોઈની થાપણને અસત્ય બોલી ઓઠવવી તે ન્યાસાપહાર. ૪. તથા કોઈની યોગી સાક્ષી પૂરવી તે કૂટસાક્ષિત્વ કહેવાય છે. ૫. આ પાંચ પ્રકારના અલીકવિરમણ વ્રતને વિષે પ્રમાદથી અપ્રશસ્તમાત્રમાં વર્તતા થકા મેં જે કાંઈ વિરુદ્ધ-આચરણ કર્યું હોય. ૧૧.

જૈનમ્ જયતિ શાસનમ્

મૂ०—સહસારહસ્સદારે, મોસુવણ્ણે અ કૂડલેહે અ ।
 વીયવયસ્સરારે, પડિકમે દેસિઅં સવ્વં ॥ ૧૨ ॥

શબ્દાર્થ:—

સહસા—વગર વિચાર્યે

રહસ્સ—અકાંતમાં

દારે—હીણ કહેલી

મોસ—જુઠો

વણ્ણે—ઉપદેશ કરવો

કૂડલેહે અ — જુઠા દસ્તાવેજ

લખવા

मातृार्थ—आ गाथावडे बीजा व्रतना पांच अतिचारोनुं प्रतिक्रमण कर्युं छे. ते पांच अतिचारो आ प्रमाणे छे.—विचार कर्था विना साहसपणे कोइने चोर के पारदारिक विगोरेनो आरोप आपवो ते सहसाभ्याख्यान कहेवाय छे. १. एकांतमां बेसीने केटलाक माणसो कांइ विचार करता होय, तेमना आकार, इंगित (चेष्टा) विगोरे उपरथी अनुमान करीने आ लोको अमुक अमुक राजविरुद्धादिकनो विचार करे छे इत्यादिक आळ देवुं ते रहोभ्याख्यान कहेवाय छे; अथवा तो कोइ प्रीतिवाळा मित्रादिकने एकबीजाना दोष कही बन्ने वचनेनी प्रीतिनो नाश करे के चाडी खाय ते पण रहोभ्याख्यान कहेवाय छे. २. पोतानीं छीए विश्वासथी कांइ गुप्त बात करी होय ते बीजा पासे प्रगट करवी, अथवा उपलक्षणथी पुरुषनी बात छीए प्रगट करवी अथवा मित्रनी बात प्रगट करवी ते स्वदारमंत्रभेद नामनो बीजो अतिचार छे. ३. कोइ बे जणना विवादमां एक जणने वचननो उपाय शीखववो, अथवा पोते बराबर जाण्या विना ज मंत्र, औषध विगोरेनो उपदेश आपवो, अथवा मायावी शाखो भणाववा ए विगोरे मृषोपदेश कहेवाय छे. ४. तथा अन्य माणसनी मुद्रा करीने के तेनी जेवा अक्षर लखीने खोटो लेख

✖ अहाँ रहोभ्याख्यान अने स्वदारमंत्रभेद ए बन्ने ठेकाणे सत्य वचन ज बोलवानुं होय छे, तो तेमां अतिचार शी रीते लागे ? एवो प्रश्न सहज उठी शके छे. तेनो उत्तर ए छे जे—गुप्त विचार प्रगट करवाथी लज्जादिक उत्पन्न थवाने लीधे कदाच तेनुं मरण पण उत्पन्न थाय छे, तेथी वास्तविक रीते एने असत्य ज कही सकाय.

લલ્લલલલ તે કૂટલેલલ નામનો પાંચમો અતિચાર કહેવાય છે. + ૫. ૧૨.

હલે ધ્રીજું વ્રત કહે છે—

મૂ૦—તડૅ અણુવ્વયમ્મિ, ધૂલગપરદવ્વહરણવિરઈઓ ।
આયરિઅમપ્પસથે, ઇથ પમાયપ્પસંગેણ ॥ ૧૩ ॥

શબ્દાર્થ—

તડૅ—ત્રીજા

અણુવ્વયમ્મિ—અણુવ્રતને વિષે

ધૂલગ—મોટા

પરદવ્વ—પારકા ધનની

હરણ—હરણની

વિરઈઓ—વિરતિથી

માવાર્થ—ત્રીજું વ્રત અદત્તાદાન નામનું છે. તેમાં સ્વામી અદત્ત ૧, જીવ અદત્ત ૨, તીર્થકર અદત્ત ૩ અને ગુરુ અદત્ત ૪ એમ ચાર પ્રકારે અદત્ત કહેવાય છે. તેમાં જે સુવર્ણાદિક વસ્તુ તેના સ્વામીએ આપી ન હોય તે સ્વામી અદત્ત કહેવાય છે ૧, જે પોતાની માલીકીની ફલ વિગેરે સચિત્ત વસ્તુ માંગવી કે સ્વામી તે જીવ અદત્ત કહેવાય છે

+ અહીં કોઈ શંકા કરે કે—કૂટલેલલ તો સ્થૂલ—મોટું અસત્ય છે, માટે તે કરવાથી તો ભંગ જ થવો જોઈએ. અતિચાર ન હોવો જોઈએ. આનો ઉત્તર એ છે જે—આ શંકા સત્ય છે, અમુક અપેક્ષા ભંગ કરી શકાય છે. પરંતુ કોઈ વ્રતી એમ ધારે કે મેં તો અસત્ય વચન બોલવાનું પ્રત્યાહ્યાન કર્યું છે, અને આ તો બોલવાનું નથી, લલલલલનું છે, આવી અપેક્ષાથી તે મુઘ્ધ બુદ્ધિવાલાને અતિચાર લાગે છે.

केमके ते फलादिकना जीवे पोताना प्राण तेने अर्पण कर्या नथी २, गृहस्थे आपेली आधाकर्मादिक दोषवाळी वस्तुने जो साधु ग्रहण करे तो ते तीर्थकरनी आज्ञा नहीं होवाथी तीर्थकर अदत्त कहेवाय छे ३, तथा सर्व दोष रहित पण ग्रहण करेली वस्तु गुरुनी आज्ञा विना वापरे तो ते गुरु अदत्त कहेवाय छे. ४. तेमां अहीं स्वामी अदत्तनो अधिकार छे. ते अदत्त स्थूळ अने सूक्ष्म एम वे प्रकारनुं छे. तेमां क्षेत्र, खळादिकमां रहेल्लं धान्यादिक तेना स्वामिनीरजा विना जरा पण लेवुं ते स्थूळ अदत्त कहेवाय छे, एटले के जे कांइ वस्तु लेवाथी लोकमां चोरनो व्यपदेश थतो होय ते स्थूळ अदत्त कहेवाय छे, स्वामीनी अनुज्ञा विना पण तृण, कांकरा जेवी निःसार वस्तु लेवाथी तेने कोइ चोर कहेतुं नथी, एवी वस्तु सूक्ष्म अदत्त कहेवाय छे. आमां श्रावकने स्थूळ अदत्तनी विरति होय छे. सूक्ष्म अदत्तनो त्याग श्रावकथी बनी शकतो नथी. आवा अदत्तनुं आदान एटले ग्रहण ते अदत्तादान कहेवाय छे, तेनी विरतिने आश्री जे में विरुद्ध आचर्युं होय. १३

श्रीजा व्रतना पांच अतिचार-

मू०—तेनाहडप्पओगे, तप्पडिरूवे विरुद्धगमणे अ ।

कूडतुलकूडमाने, पडिकमे देसिअं सव्वं ॥ १४ ॥

शब्दार्थः—

तेन—चोरवडे

आहड—चोरेली

प्पओगे—उत्तेजन आपवुं

तप्पडिरूवे—सोटी वस्तुने खरी

जेवी करी बेचवी
विरुद्ध—राज्य विरुद्ध
ममणे अ—आचरण करवुं

कूडतुल—खोटा तोल राखवा
कूडमाणे—खोटा माप राखवा

भावार्थ—त्रीजा व्रतना पांच अतिचारोनुं आ गाथामां प्रतिक्रमण कर्युं छे, ते पांच अतिचार आ प्रमाणे छे.—स्तेनाहृत एटछे चोरे कोइ ठेकाणेथी चोरने काइ केसर विगेरे महामूल्यवाळी वस्तु आणी होय, ते वस्तु थोडा मूल्यथी लइ लेवी ते. १. स्तेनप्रयोग एटछे “आज काल तमे केम काइ काम करता नथी ? तमारी लबेली वस्तु कोइ खरीद करनार नहीं होय तो हुं खरीदी लइश. ” इत्यादिक वचनोपी चोरने उरसाहित करवो, तथा तेने कोश विगेरे चोरीना उपकरणो आपवा ते. २. तत्प्रतिरूप एटछे घी विगेरेमां तेल के चरबी विगेरे मिश्र करी घी विगेरे जेवो ज वस्तु बनावी बेचवी, अथवा केसर विगेरे बनावटी वस्तु करी तेने बेचवी, अथवा चोरे आणेला बळद विगेरे पशुना शांगडा विगेरे अवयवोने होय तेथी विपरीत करी तेनो स्वामी ओळखी न शके तेवा करी बेचवा ते. ३. विरुद्ध गमन एटछे पोताना राजानी आज्ञा विना तेना बैरीना देशमां व्यापारादिकने माटे जवुं, अथवा उपलक्षणथी राजाए निषेध करेला दांत, विष, लोह विगेरे वस्तु ग्रहण करवी ते. ४. कूटतुलकूटमान एटछे लेतां देतां मोटा नाना शेर विगेरे तोल करवा अने पाली, पळी के गज विगेरे मानने पण मोटा नाना करी ग्राहकने ठगवुं ते. ❀

❀ आ पांचे अतिचारो सेवती वखते श्रावक पोताना मनमां एवो बिचार करे के.—“आप्तो हुं वेपारनी कठावडे ज लाभ उपार्जन करं छुं;

૫. આ અતિચારો સેવતાં મને જે દોષ લાગ્યો હોય તેનું હું પ્રતિક્રમણ કરું છું. ૧૪.

ચોથા વ્રતના અતિચાર—

મૂ૦—ચતુથે અણુવ્યયમિ, નિચ્ચં પરદારગમણવિરઈઓ ।
આયરિઅમપ્પસત્થે, इत्थ पमायप्पसंगेणं ॥ ૧૫ ॥

શબ્દાર્થ:—

ચતુથે—ચોથા

અણુવ્યયમિ—અણુવ્રતને વિષે

નિચ્ચં—હંમેશાં

પરદાર—પારકી સ્ત્રી સાથે

ગમણ—ગમન કરવાની

વિરઈઓ—વિરતિને વિષે

ભાવાર્થ:—મૈથુન બે પ્રકારનું છે—સૂક્ષ્મ અને સ્થૂલ. તેમાં કામના ઉદયથી ઇન્દ્રિયોનો કાંઈક વિકાર થાય તે સૂક્ષ્મ અને મન, વચન, કાયાએ કરીને ઔદારિક કે વૈક્રિય સ્ત્રીની સાથે જે મૈથુન સેવવું તે

પણ કોઈને ઘરે ધ્વાતર વિગેરે પાડીને લાવતો નથી. તેમજ લોકમાં પણ હું ચોર કહેવાતો નથી.” આ પ્રમાણે અપેક્ષાએ આવા દોષો સેવે છે તેથી તે અતિચાર કહેવાય છે. અથવા તો તે પાંચે દોષો સેવનાર માણસ રાજાનો ગુન્હેગાર થાય છે, અને તેને માથે સ્પષ્ટ રીતે ચોરીનો જ ગુન્હો મૂકવામાં આવે છે. તેથી તેને અનાચારમાં જ ગણવા; પરંતુ માત્ર અના-ભોગાદિકથી તેનું સેવન કરવું જોઈએ હોય તો જ તે અતિચાર ગણાય છે; એમ જાણવું.

स्थूळ कहेवाय छे. अथवा मैथुननी विरतिरूप जे ब्रह्मचर्य व्रत, ते बे प्रकारनुं छे—सर्वथी अने देशथी. तेमां सर्वथा प्रकारे मन, वचन, कायाए करीने सर्व स्त्रीओना संगनो जे त्याग ते सर्वथी ब्रह्मचर्य कहेवाय छे, तथा सर्वथा सर्व स्त्रीओनो त्याग न करवो ते देशथी ब्रह्मचर्य कहेवाय छे, ते आ प्रमाणे,—श्रावक गृहस्थी सर्व प्रकारे मैथुनमो त्याग करी शकतो नथी, तेथी ते देशथी व्रतो ग्रहण करे छे, ते व्रत 'परदारगमन-विरति' कहेवाय छे. तेमां 'परनी' एटले पोताथी रहित एवा मनुष्य, देव अने तिर्यंचनी जे 'दारा' एटले परणेली अथवा संगृहीत—स्वीकार करेली स्त्रीओ, तेमना सेवननी विरति, X ए नामना चोथा अपुत्रतने विषे प्रमादना प्रसंगथी अप्रशस्त भावमां वर्तता में जे काई अतिचार कर्यो होय एटले विरुद्ध आचरण कर्यो होय. १५.

मू०—अपरिगृहीता इत्तर, अणंगवीवाहतिव्वअणुरामे ।

चउत्यवयस्सइआरे, पडिकमे देसिअं सव्वं ॥ १६ ॥

X जो के केटलीक अपरिगृहीत देवीओ अने तिर्यंचीओने कोह स्वीकार करनार के परणनार नहीं होवाथी तेओ वेस्या जेवी ज छे. तो षण प्राये परजातिने भोगववा लायक होवाथी तेओ परदारा ज कहेवाय छे. माटे ते वर्जवा लायक ज छे. बळी स्वदारसंतोष व्रतवाळाने तो पोतानी परणेली स्त्री सिन्नाय बीजी सर्व स्त्रीओ परदारा ज छे. तेथी वर्ज्य ज छे. अहीं दार शब्दना उपलक्षणथी स्त्रीए पोताना पति सिन्नाय सर्व पुरुषोने वर्जवाना छे एम जाणवुं.

શબ્દાર્થ:—

અપરિગ્રહિઆ—કુંવારી

ઇત્તર—બીજી

અણંગ—અનંગ ક્રીડા

બીવાહ—છપ્ર સંબંધ

તિવ્વ—તોવ (ઘણીજ)

અણુરાગે—અસ્મિલાષા

ચડત્ય—ચોથા

વયસ્સ—વ્રતના

માવાર્થ:—આ ચોથા વ્રતના પાંચ અતિચારોને આશ્રી જે કાંઈ અશુભ કર્મનો બંધ થયો હોય તેને હું પ્રતિક્રમું છું. તે પાંચ અતિચાર આ પ્રમાણે છે:—વિધવા કે કન્યા વિગેરેને આ કોઈની સ્ત્રી નથી એમ ધારી તેના પ્રત્યે ગમન કરવું તે અપરિગ્રહીતાગમન નામનો પહેલો અતિચાર છે. ૧. કોઈ પુરુષે થોડા કાઠને માટે કોઈ વેશ્યાને ધન આપી પોતાની કરી હોય, તેને સર્વ સાધારણ સ્ત્રી જાણી તેના પ્રત્યે ગમન કરવું, તે ઇત્તરપરિગ્રહીતાગમન નામનો બીજો અતિચાર છે. ૨. પરસ્ત્રીની સાથે ચુંબન, આલિંગન, કુચમર્દન વિગેરે મૈથુન સિવાય બીજી કોઈ ધર્મ કામ-ચેષ્ટા કરવી, અથવા પોતાની સ્ત્રી સાથે ધર્મ કામશાસ્ત્રમાં કહેલા ચોરાશી આસન વિગેરેનું સેવન કરી કામને અધિક જાગૃત કરવો, અથવા અતૃપ્ત-પણે પુરુષ, નપુંસક વિગેરેનું સેવન કે હસ્તક્રિયાદિકનું કરવું, અથવા કાષ્ટ, ફઠ, માટી, ચર્મ વિગેરેનાં કરેલાં કામનાં ઉપગરણો સાથે ક્રીડા કરવી, તે સર્વ અનંગક્રીડા નામનો ત્રીજો અતિચાર છે. ૩. પોતાના પુત્ર પુત્રી સિવાય બીજાના પુત્ર પુત્રીના વિવાહ કરવા,* અથવા પોતાની સ્ત્રી

* આ ચોથું અણુવ્રત સ્વદારસંતોષ નામે લીધું હોય તો પોતાનો સ્ત્રી સિવાય બીજી સર્વ સ્ત્રીઓ વર્જવાની છે, અને પરદારવિરતિ નામે વ્રત

सारी छतां असंतोषने लीये पोते बीजी स्त्री परणवी, ते परविवाहकरण नामनो चोथो अतिचार छे. ४. तथा शब्दादिक कामभोगने विषे तीव्र अव्यवसाय करवो ते तीत्रानुराग नामनो पांचमो अतिचार छे. ५.

अहीं परदार धिरतिवाळाने आ पांचे अतिचारो छे, परंतु स्वदार-संतोषने तो छेछा व्रण ज अतिचार छे, अने पहेला बे तो भंग ज छे. केमके अपरिगृहीता अने इत्तर परिगृहीता ए बन्ने जातनी स्त्रीओ स्दस्त्री नथी. तथा स्त्रीए स्वपति संतोष व्रत लीधेलुं होय छे, तेथी तेने पण ए ज रीते छेछा व्रण अतिचारो छे अने पहेला बे भंग ज छे. अथवा व्रत-वाळी स्त्रीने पांचे अतिचार थइ शके छे. तेमां अनाभोगादिकथी परपुरुष पासे गमन करतां अथवा ते वखते ब्रह्मचर्य व्रतवाळा पोताना पति पासे पण गमन करतां पहेलो अतिचार लागे छे, तथा पोताना पतिने वाराना क्रमथी जो सपत्नीए ग्रहण कर्यो होय तो सपत्नीना वारानो लोप करी

लीधुं होय तो पोतानी स्त्री ~~सिवाय~~ सिवाय बीजी स्त्रीओ वर्जवानी छे. तेथी करीने स्वदार ~~सिवाय~~ सिवाय अन्यत्र हुं मैथुन करुं नहीं, ते साथे करावुं नहीं एवी रीते जो व्रत ग्रहण कर्युं होय तो अन्यना विवाह करवामां अर्थात्तथी मैथुन कराव्युं कहेवाय तेथी व्रतनो भंग थयो गणाय, परंतु हुं तो मात्र विवाह ज करुं लुं मैथुन करावतो नथी एवी अपेक्षाथी अन्यविवाह करे तो ते अपेक्षाए भंग नथी. तेथी भंग अने अभंगरूप अतिचार गणाय छे. पोताना पुत्र पुत्रीने विषे पण बीजो कोइ चिंता करनार होय तो विवाहनो नियम करवो अथवा तेनी संख्यानो नियम करवो, ते श्रावकने उचित छे.

પોતે તે પતિ સાથે ભોગ ભોગવે ત્યારે બીજો અતિચાર લાગે છે, એજ રીતે સ્વદ્વાર સંતોષી વ્રતવાલા પુરુષને અનાભોગાદિકવડે અપરિગૃહીતા સ્ત્રી પ્રત્યે ગમન કરવાથી પહેલો અતિચાર લાગે છે, અને ઇત્વર પરિગૃહીતા વેશ્યા પ્રત્યે પોતાની સ્ત્રી ધારી ગમન કરતાં બીજો પણ અતિચાર લાગે છે. એ રીતે સર્વને પાંચ પાંચ અતિચાર પણ સંભવે છે. ઇત્યાદિ જાણવું. ૧૬.

પાંચમા વ્રતના અતિચાર.

મૂ०—ઇત્તો અણુવ્વણ્ પંચમમ્મિ આયરિઅમપ્પસત્થમ્મિ ।
પરિમાણપરિચ્છેણ્, ઇત્થ પમાયપ્પસંગેણ ॥ ૧૭ ॥

શબ્દાર્થ—

ઇત્તો—એ પછી
અણુવ્વણ્—અણુવ્રતને વિષે
પંચમમ્મિ—પાંચમામાં
આયરિઅં—આચર્યું હોય

અપ્પસત્થમ્મિ—માઠા ભાવ વડે
પરિમાણ—પરિપ્રહના નિયમનું
પરિચ્છેણ્—ઝલ્લંઘન કરવાથી

માત્રાર્થ—પરિપ્રહ બે પ્રકારનો છે—બાહ્ય અને આમ્યંતર તેમાં ધન ધાન્યાદિકનો સંપ્રહ એ બાહ્ય પરિપ્રહ છે અને રાગદ્વેષાદિક આમ્યંતર પરિપ્રહ છે. આ બન્નેનો સર્વથા ત્યાગ સાધુઓને હોય છે ગૃહસ્થી શ્રાવક આમ્યંતર પરિપ્રહનો ત્યાગ કરી શકતો નથી. તેમ જ બાહ્ય પરિપ્રહનો પણ સર્વથા ત્યાગ કરી શકતો નથી. તેથી પોતાની ઇચ્છાનુસાર અમુક પ્રમાણમાં ધન ધાન્યાદિક સંપ્રહ કરવાનો જે નિયમ પ્રહન કરવો તે આ વ્રતનો હેતુ છે. માટે તેમાં પ્રમાદથી લોભાદિકને વશ થઈ કાંઈ વિરુદ્ધ

આચરણ થયું હોય એટલે અતિચાર લાગ્યા હોય તેનું અહીં પ્રતિક્રમણ કરવાનું છે. ૧૭.

તે અતિચારો આ પ્રમાણે.

મૂ૦—ઘણઘન્ન સ્વિત્તવત્થુ, રૂપ્પસુવન્ને અ કુવિઅપરિમાણે ।
 દુપ્પણ ચઉપ્પયમ્મિ ય, પહિક્કમે દેસિઅં સવ્વં ॥ ૧૮ ॥

શબ્દાર્થ—

ઘણ—ધન

ઘન્ન—ધાન્ય

સ્વિત્ત—સ્વેતર

વત્થુ—વાસ્તુ

રૂપ્પ—રૂપું

સુવન્ને—સોનું

કુવિઅ—હલકી ધાતુઓ

પરિમાણે—નિયમને વિષે

દુપ્પણ—બે પગવાલા

ચઉપ્પયમ્મિ—ચાર પગવાલા

માવાર્થ—x ધન અને ધાન્યના પરિગ્રહનું જેટલું પ્રમાણ રાહ્યું હોય તેનો અતિક્રમ કરવો એટલે આગળ પર મોંઘું શરો એમ ધારી કોઈની સમથે સાટું કરી રાખવું, અથવા પોતાની પાસે રહેલાનું વેચાણ થઈ જાય ત્યાં સુધી કોઈના કબજામાં પોતાથકી રાખાવું અથવા નાના મૂંઢાને મોટા

x ધન ચાર પ્રકારનું છે—સોપારી, નાઠ્ઠીયેર વિગેરે ગળી શકાય તે ગળિમ ૧, કેસર, ગોઠ વિગેરે તોઠાય તે ધરિમ ૨, ઘી, લવણ વિગેરે માપાવડે અપાય તે મેય ૩, અને રત્ન, વસ્ત્ર વિગેરે ગજવડે ભરીને અથવા પરીક્ષાવડે અપાય તે પરિચ્છેષ ૪.

કરવા તે ધનધાન્ય પ્રમાણાતિક્રમ નામનો પહેલો અતિચાર છે. ૧. ક્ષેત્ર
 ઇટલે ધાન્ય પાકવાનું ક્ષેત્ર તથા વાસ્તુ ઇટલે ઘર, હાટ વિગેરે, તેથી
 જેટલી સંખ્યાનો સ્વીકાર કર્યો હોય, તેથી વધારે થાય તો સંખ્યાનો નિયમ
 ભંગ ન થવા દેવા માટે વચમાંથી વાઢ કાઢી નાંચી બે ક્ષેત્રનું એક ક્ષેત્ર
 કરવું અને વચમાંથી ખાંત વિગેરે કાઢી નાંચી બે ઘરનું એક ઘર કરવું
 તે *ક્ષેત્રવાસ્તુ પ્રમાણાતિક્રમ નામનો બોજો અતિચાર છે. ૨. રૂપ્ય ઇટલે
 રૂપું અને સુવર્ણ ઇટલે સોનું, તેનું પ્રમાણથી અધિકપણું થાય ત્યારે છી
 કે પુત્રને આપી દેવું, તે રૂપ્યસુવર્ણ પ્રમાણાતિક્રમ નામનો ત્રીજો અતિ-
 ચાર છે. ૩. કુપ્ય ઇટલે સોના રૂપા સિવાયની બીજી કાંસ્ય, લોહ,
 તાંબુ, પીતલ, સીસું વિગેરે ધાતુ, તેના પ્રમાણથી અધિકનો સંભવ થાય
 ત્યારે નાનાં વાસણોનાં મોટાં વાસણો કરી સંખ્યાનું પ્રમાણ વધવા ન દેવું,
 તે કુપ્ય પ્રમાણાતિક્રમ નામનો ચોથો અતિચાર છે. ૪. તથા દ્વિપદ
 ઇટલે પત્ની, ચાકર, દાસી વિગેરે, તથા હંસ, મયૂર, કુકડા, ષોપટ વિગેરે
 અને ચતુષ્પદ ઇટલે ગાય, મેંશ વિગેરે, તેની સંખ્યાના પ્રમાણમાં મર્ધને
 બહાર દેખાતો ન હોવાથી ગણતરીમાં ન લેવો તે દ્વિપદચતુષ્પદપ્રમાણા-

* સેતુ, કેતુ અને ઉમય એમ ત્રણ પ્રકારનું ક્ષેત્ર છે. તેમાં કૂવા
 વિગેરેના જલથી ધનાજ પાકે તે સેતુ ૧, વરસાદના જલથી પાકે તે
 કેતુ ૨, અને બન્ને પ્રકારે પાકે તે ઉમય ૩, કહેવાય છે. તથા સ્વાત
 ૧, ઉચ્છ્રિત ૨, અને સ્વાતોચ્છ્રિત ૩ એ ત્રણ પ્રકારે ગૃહ કહેવાય છે.
 તેમાં મોંચરા વિગેરે સ્વાત ૧, ઉપરા ઉપરી માલ કરવા તે ઉચ્છ્રિત ૨;
 અને જેમાં બન્ને હોય તે સ્વાતોચ્છ્રિત ૩.

तिक्रम नामनो पांचमो अतिचार छे. ५. अथवा धन धान्यनी जेम क्षेत्र वास्तु विगैरे सर्व पदार्थो नियमनो काळ समाप्त थया पछी लेवानी शक्ते अन्यनी पासे रहेवा देवाथी पण अतिचार लागे छे. १८.

छट्टा व्रतना अतिचारनी निंदा.

मू०—गमणस्स उ परिमाणे, दिसासु उड्ढं अहे अ तिरिअं च ।
बुड्ढी सइअंतरद्धा, पढमम्मि गुणव्वए निंदे ॥ १९ ॥

शब्दार्थ—

गमणस्स—जवाना
परिमाणे—नियमने विषे
दिसासु—दिशाओमां
उड्ढं—उंचे
अहे अ—नीचे
तिरिअं—तिरछी दिशामां

बुड्ढि—वधारो करवायी
सइअंतरद्धा—यादी जती
पढमम्मि—पहेला
गुणव्वए—गुणव्रतने विषे

भावार्थ—साधुओ केवल निर्जराने माटे विचरता होवाथी हरकोइ जग्याए संयमना लाभने निमित्ते लब्धि आदिकनो उपयोग करीने पण जइ शके छे तेवी ज रांते तीर्थयात्रादिक धर्मने निमित्ते श्रावक पण दिग्विरति व्रत लोधुं होय तो पण प्रमाणनुं उल्लंघन करी शके छे. तेमां तेने कांइ पण दोष लागतो नथी. परंतु लोभादिकथी व्यापारादिक आ लोक संबंधी कार्यने माटे गमन करतां आरंभादिकमां प्रवर्ततां जीवहिंसा-

दिक अनेक दोषो लागे छे, तेथी छूटा राखेल्य क्षेत्र सिवाय बाकीना चौद राजलोकमां रहेला सर्व जीवोनी रक्षारूप गुणने माटे आ दिग्-
विरतिरूप व्रत लेवामां आवे छे तेथी ते गुणव्रत कहेवाय छे. तेमां सर्व दिशाओमां गमन करवानो अमुक्क योजन सुधीनो नियम करवो तेनुं नाम दिग्विरति कहेवाय छे. तेना पांच अतिचारो आ प्रमाणे छे—
ऊर्ध्व दिशाए बे आदि अमुक्क योजन सुधी जवानो नियम कर्यो होय, तेनाथी वधारे उंचे वृक्ष के पर्वतना शिखर पर कोइ वानर के पक्षी वस्त्र, अलंकार विगेरे लड्ने चडी जाय, तो त्यां ते वस्तु लेवा माटे जाते जवुं नहीं, अने ' न कारयामि ' एवो नियम पण लीधो होय तो ते लेवा माटे बीजाने मोकलवो पण नहीं, परंतु जो ते वस्तु त्यांथी नीचे पडी गइ होय अथवा बीजो प्रेरणा कर्या विना लावी आपे तो ते लेवामां दोष नथी, परंतु अनाभोगादिकने लीधे पोते प्रमाणथी अधिक गमन करे अथवा बीजाने मोकले तो ऊर्ध्वदिक् प्रमाणातिक्रम नामनो पहलो अतिचार लागे छे. एज रीते भौयर्क, रसकूप विगेरे अधोदिशामां उल्लंघन करवाथी अधोदिक् प्रमाणातिक्रम नामनो बीजो २ अने चारे दिशा तथा चारे विदिशामां उल्लंघन करवाथी तिर्यक् दिक् प्रमाणाति-
क्रम नामनो त्रीजो अतिचार पण कहेवो. ३. सर्व दिशाओमां सो सो आदिक योजन सुधी जवानो नियम कर्यो होय, तेमां एकदा पूर्वादिक कोइ एक दिशामां कांइ कार्यने लीधे प्रमाण करला योजनथी पांच, दश योजन वधारे जवानो वस्त्र आव्यो, ते वस्त्रते बीजो सामेनी पश्चिमादिक दिशामां तेटला न्यून योजननो नियम राखी इच्छित दिशामां तेटला

योजन वधारी तेटलं गमन करे तो क्षेत्रवृद्धि नामनो चोथो *अतिचार लागे छे. ४. पूर्वादिक दिशामां सो आदिक योजन सुधी जवानो नियम राख्यो होय, तेने एकदा कार्यनी व्याकुळताने लीधे के प्रमादने लीधे के बुद्धि मुम थवाने लीधे के एवा कोइ कारणने लीधे जतां विचार थयो के ' मारे पचास योजननो नियम छे ? के सो योजननो नियम छे ? ' आ रीते संदेह थाय तो पचास योजनथी वधारे गमन करवुं नहीं, करे तो अतिचार लागे अने सो योजनथी अधिक गमन करे तो व्रतनो भंग ज थाय. आ ✕स्पृत्यंतर्धा नामनो पांचमो अतिचार छे. ५. आ अतिचारोनुं अहीं प्रतिक्रमण छे. १९.

सातमा व्रतना अतिचार

मू०—मज्जमि अ मंसमि अ, पुफे अ फले अ गंधमले अ ।
उवभोगपरीभोगे, बीअमि गुणव्वए निंदे ॥ २० ॥

शब्दार्थः—

मज्जमि अ—मदिरा

पुफे अ—फूल

मंसमि अ—मांस

फले अ—फल

* इच्छित दिशामां प्रमाण करेला योजनथी वधारे गमन थयुं माटे भंग थयो अने सामसामी बन्ने दिशाना योजनने आश्री संख्यामां वधारो न थवाथी भंग थयो नहीं तेथी आ अतिचार कहेवाय छे.

✕ आ अतिचार सर्व व्रतोमां संभवे छे. परंतु अहीं पांचनी संख्याने पूर्ण करवा माटे अहीं लख्यो छे.

ગંધ—સુગંધી પદાર્થ
મલ્લે અ—ફૂલની માઝા
ઉવભોગે—ઉપભોગને વિષે

પરિભોગે—પરિભોગને વિષે
બીઅંમિ—બીજા
ગુણઢ્વણ—ગુણવ્રતને વિષે

ખાવાર્થ—આ બીજું ગુણવ્રત ઇટલે સાતમું વ્રત ભોગોપભોગ નામનું છે, તેને ઉપભોગપરિભોગ નામે પણ કહેવામાં આવે છે. આ વ્રત ભોગથી અને કર્મથી એમ બે પ્રકારે છે. તેમાં પણ ભોગના બે ભેદ છે—ઉપભોગ અને પરિભોગ. તેમાં આહારાદિક કે જે વારંવાર ભોગવાય છે, અથવા પુષ્પાદિક કે જે એકજ વાર ભોગવાય છે તે *ઉપભોગ કહેવાય છે. ૧. તથા વારંવાર અથવા બહારથી જે ઘર, સ્ત્રી વિગેરે ભોગવાય છે, તે + પરિભોગ કહેવાય છે. ૨. પ્રથમ તો શ્રાવકે ઉત્સર્ગ માર્ગે પ્રાસુક અને ઇષ્ણીય આહાર જ ગ્રહણ કરવો યોગ્ય છે, તેમ ન બની શકે તો સચિત્ત વસ્તુનો ત્યાગ કરવો, તે પણ ન બની શકે તો અતિ સાવધ પાપવાઝા મઘ, માંસ, અનંતકાય વિગેરેનો અવશ્ય ત્યાગ કરી પ્રત્યેક, મિશ્ર અને સચિત્તાદિકનું પ્રમાણ—પરિમાણ કરવું. તેમ જ ઉત્સવાદિક વિશેષ કારણ વિના કમિતી વસ્તુ, નૂપુરાદિક શબ્દ કરતા અલંકારો, હોમાવાઝી પાઘડી ફેંટો વિગેરે ચિત્તની ગૃહ્ણિ અને ઉન્માદ ઉત્પન્ન કરનાર તથા લોકમાં પણ અપવાદાદિક ઉત્પન્ન કરનાર ઉદ્ભટ વેષનો શ્રાવકે ત્યાગ કરવો જોઈએ.

* અહીં 'ઉપ'નો અર્થ અંદર અથવા એકવાર થાય છે.

+ અહીં 'પરિ'નો અર્થ વારંવાર અથવા બહાર ઇવો થાય છે.

કર્મથી પણ શ્રાવકે મુલ્યત્વે કરીને નિરવધ કર્મમાં જ પ્રવૃત્તિ કરવી યોગ્ય છે. તેમ ન બની શકે તો અત્યંત સાવચ અને વિવેકી જનો નિંદા કરે તેવાં મધ વેચવું વિગેરે કાર્યો અવશ્ય વર્જવાં, અને બીજાં કર્મોનું પણ પરિમાણ કરવું. આ રીતે વે પ્રકારનું ભોગોપભોગ અથવા ઉપભોગ-પરિભોગ નામનું બીજું ગુણવત્ત છે. તેમાં અનાભોગાદિકથી જે કાંઈ દોષ લાગ્યો હોય, તેથી આ ગાથામાં નિંદા કરવાની છે. ૨૦.

આ સાતમા વ્રતમાં વીશ અતિચાર છે. તેમાં ભોગથી પાંચ અતિચાર છે; અને કર્મથી પંદર અતિચાર છે. તેમાં પ્રથમ ભોગને આશ્રી પાંચ અતિચારો બતાવી તેનું પ્રતિક્રમણ કરે છે.—

મૂ૦—સચ્ચિત્તે પડિબદ્ધે, અપોલિ દુપ્પોલિઅં(૧)ચ આહારે ।

તુચ્છોસહિમક્રુવણયા, પડિક્રમે દેસિઅં સવ્વં ॥ ૨૧ ॥

શબ્દાર્થ:— વૈભવ જયતિ શાસનમ્

સચ્ચિત્ત—સચિત્ત

આહારે—વાપરવાથી

પડિબદ્ધે—સચિત્તને વઢગેલી

તુચ્છોસહિ—તુચ્છ વનસ્પતિ

અપોલિ—તદન કાચી

દુપ્પોલિઅં—અડધી કાચી—પાકી

મક્રુવણયા—સ્વાવાથી

ભાવાર્થ—સચિત્તના ત્યાગવાઢો શ્રાવક જો અનાભોગાદિકવઢે સચિત્ત વસ્તુને મુખમાં નાખે અથવા જેણે સચિત્ત વસ્તુનું પરિમાણ કર્યું હોય તે જો અનાભોગાદિકવઢે પરિમાણથી અધિક સચિત્ત વસ્તુને મુખમાં નાખે તો તેને સચિત્તાહાર નામનો પઢેલો અતિચાર લાગે છે. ૧. સચિત્તથી—

મિશ્રિત થયેલી વસ્તુ જેવો કે વૃક્ષ પરથી ગુંદર લઈને તરત જ મુખમાં નાંખવો અથવા અંદર સચિત્ત બીજવાળા રાયગ વિગેરે પાકા ફળને “ આ પાકાં છે, તેની છાલ અને ગર્ભ અચિત્ત હોવાથી હું સ્વાદૃશ અને બીજ-દઢીયો સચિત્ત હોવાથી તજી દૃશ ” એમ વિચારી ઠઠીયા સહિત મુખમાં નાંખે તો તેને સચિત્તપ્રતિવદાહાર નામનો વીજો અતિચાર લાગે છે. ૨. પરિણામ નહીં પામેલા આટાને અગ્નિથી સંસ્કાર કર્યા દિના જ ‘ આ તો Xઅચિત્ત છે ’ એમ ધારીને સ્વાય અથવા સચિત્ત એવા તલથી મિશ્રિત એવો આહાર અને યવ ધાનાદિક સચિત્તમિશ્ર એવો આહાર કરે, તો તેને અષ્કૌષ્ઠ્યાહાર નામનો વીજો અતિચાર લાગે છે. ૩. અર્ધા પાકેલા વાલ, ચોઢા, ચણા, ચોસ્વા, જાડી રોટલી, રોટલા વિગેરે જો સ્વાવામાં આવે, તો તેને દુષ્પકૌષ્ઠ્યાહાર નામનો ચોથો અતિચાર લાગે છે. આવા આહારથી આ ભવમાં પળ અજીર્ણાદિક દોષ થાય છે, અને જેટલા અંશે તે વસ્તુ સચિત્ત રહી હોય તેટલે અંશે પરલોક સંબંધી પળ દોષ લાગે છે. ૪. લીલી અને કુળી મગફળી, ચોઢાફળી વિગેરે સ્વાવાથી તથાપ્રકારની તૃપ્તિ થઈ શકતી નથી, તેથી તેવો તુચ્છ ઔષધિ સ્વાવાથી ઈતુચ્છૌષધિમક્ષણતા નામનો પાંચમો અતિચાર લાગે છે. ૫.

Xઆટો ચાબ્યા પછી બે ઘડીએ અચિત્ત થાય છે, ચાબ્યા વિનાનો મિશ્ર છે. કેમકે તેમાં ધાન્યના નક્ષીયા વિગેરે હોય છે તે અચિત્ત થતા નથી.

* અહીં કોઈ પ્રશ્ન કરે કે—આ તુચ્છૌષધિ જો સચિત્ત હોય તો તે પહેલા અતિચારમાં આવી જાય છે, અને અચિત્ત હોય તો તે સ્વાવાથી

आ पांचे अतिचारो सचित्त परिहारवाळने आश्री कहा छे. ते ज रीते रात्रिभोजनपरिहार, मद्यमांसादिपरिहार अने वस्त्रादिक उपभोगना परिमाणना नियमने आश्रीने पण अनाभोग अने अतिक्रमादिकवडे आ अतिचारो लागे छे, ते पोतानी मेळे जाणी लेवा. २१.

आ व्रतमां कर्मथी भोगोपभोगने उत्पन्न करनारां घणां पापवाळां अंगार कर्म विगेरे पंदर कर्मादानो तोत्र कर्मबंधननां कारण छे ते श्रावके वर्जवानां छे, तेमां अनाभोगादिकवडे कांइ आचरण थयुं होय तेना प्रतिक्रमणने माटे बे गाथा कहे छे.—

मू०—इंगालीवणसाडी—भाडीफोडी सुवज्जए कम्मं ।
वाणिज्जं चैव य दंत—लक्खरसकेसविसविसयं ॥२२॥

मू०—एवं खु जंतपिच्छण—कम्मं निच्छंछणं च दवदाणं ।
सरदहतलायसोसं, असईपोसं च वज्जिज्जा ॥ २३ ॥

अतिचार ज नथी. आनो उत्तर ए छे जे—आ प्रश्न सत्य छे, परंतु जे श्रावक अत्यंत भीरुपणाए करीने सचित्तनुं प्रत्याख्यान करे छे, तेणे आ ओषधि अचित्त होय तो पण लोलुपतानुं कारण होवाथी खाना योग्य नथी. कारण के ते घणी खावाथी पण तथाप्रकारनी तृप्ति थती नथी, अने विराधना मोटो थाय छे. तेथी करीने ज बावीश अभक्ष्यमां पण आनो समावेश कर्यो छे.

શબ્દાર્થ:—

ઇંગાલી—અંગાર કર્મ
 વણ—વનકર્મ
 સાડી—શકટ કર્મ
 માડી—ભાટક કર્મ
 ફોડી—સ્ફોટક કર્મ
 —સુવજ્જણ—સારી રીતે છોડી
 દેવા
 કર્મ—કર્મ

વાણિજ્જ—વેપાર
 ચેવ—વઢી નિશ્ચે
 દંત—દાંતનો વેપાર
 લક્ષ્—લાખનો વેપાર
 રસ—ઘી—તેલ વિગેરેનો વેપાર
 કેસ—વાળનો વેપાર
 વિસ—ક્ષેત્રી પદાર્થોનો વેપાર
 વિસય—શસ્ત્રાદિકનો વેપાર

શબ્દાર્થ:—

એવં—એ પ્રમાણે
 સ્વુ—નિશ્ચયે
 જંતપિલ્લણ—યંત્ર પિલ્લગ
 કર્મ—કર્મ
 નિહ્લંછણ—નિહ્લંછન કર્મ
 દવદાણ—દવદાન કર્મ
 સર—સરોવર

દહ—દ્રહ, ધરો (શરણું)
 તલાય—તલાવ
 સોસં—સૂકાવી નાશવાં
 અસઈ—અસતી સ્ત્રીનું (દુરાચારી)
 પોસં—પોષણ કરવું
 વજ્જિજ્જા—છોડી દેવા

માવાર્થ—આ બે ગાથામાં પંદર કર્મોદાન વતાવ્યા છે, તે વર્જ-
 વાના છે. તે આ પ્રમાણે—અંગાર કર્મ—લાકડા વાળીને નવા અંગારા—

कोलसा पाडवा ते, अथवा इंटो विगेरे पकाववानी भट्टीनुं काम करवुं तथा लुहारनुं अने सोती विगेरेनुं काम करवुं ते. १. वनकर्म—कापेला के नहीं कापेला वनवृक्ष, पत्र, पुष्प, कंद मूळ, घास विगेरे लेवा तथा वेचवा ते. २. शकटकर्म—गाडां, गाडी, तेनां पैडां विगेरे अवयवो घडवा, वेचवा, हांकवा विगेरे. ३. भाटककर्म—गाडां, गाडी, वृषभ, उंट, खच्चर विगेरे वडे भार वहन करी भाडुं लेवुं, तथा भार वहेवा माटे बीजाने भाडे आपवा ते. ४. स्फोटककर्म—जव, चगा, घडं विगेरे भरडवा, दळवा, दाळ करवी ते, तथा खाण सरोवर, कूवा विगेरे खोदवा, खोदाववा विगेरे, तथा पृथ्वी खोदवी, हळ खेडवुं, पथ्थर घडवा विगेरे. अहीं धान्य दळवा विगेरेनुं कर्म वनकर्म कहेवाय छे एम योगशास्त्रमां कहुं छे. ५. दंतवाणिज्य—हाथीदांत, हंस मयूरादिकना पींछां, घुवड विगेरेना नख, कस्तूरि, शंख, छीप, कोडी विगेरे त्रस जीवना अंगोपांग ग्रहण करवा तथा तेनो व्यापार करवो ते. ६. लाक्षा-वाणिज्य—लाख, धातकी, मणशीळ, हडताळ, टंकणखार, साबुखार विगेरेनो वेपार करवो ते. ७. रसवाणिज्य—मध, मदिरा, माखण, मांस, दूध, घी, तेल, विगेरेनो वेपार. ८. केशवाणिज्य—दास, दासी, गाय भेंस विगेरेनो वेपार. ९. विषवाणिज्य—विष, शस्त्र, कोश, कोदाळो विगेरे तथा लोढानुं हळ विगेरे वस्तुनो वेपार. १०. यंत्र पीडन—शिला, खारणीयो, घंटी, रेंट, विगेरेनो *वेपार अथवा उपयोग करवो, तथा तल, शेरडी, सरसव, एरंडी विगेरे—पीलवा, तथा कोश, रेंट विगेरे जळयंत्रो

*घंटी विगेरेनो वेपार विषवाणिज्यमां गणाय छे एम योगशास्त्रमां कहुं छे.

હાંકવા એ વિગેરે. ૧૧. નિર્લોચન કર્મ ગાય વિગેરે પશુઓના ગલ્લકંબલ, શોંગડા, પુચ્છ વિગેરે છેદવા તથા નાક વીંધવું, આંક કાઢવો, સ્વાંસી કરવી, ડંટની પીઠ ગાઢવી; એ વિગેરે. ૧૨. દવદાન—વનાદિક શ્રાડી બાઢવાથી મિહ્લાદિક સુલ્લે કરીને ચાલી ફરી શકે, અથવા જૂનું ઘાસ બાઢવાથી નવું ઘાસ સારું ડગે અને તેથી ગાયોને ચારો સારો થાય, અથવા ક્ષેત્ર બાઢવાથી તેમાં ધાન્ય સારું પાકે, ઇત્યાદિક *પુણ્યનો બુદ્ધિથી અથવા કૌતુકથી વનાદિક બાઢવાં તે. શોષકર્મ— ઘાન્યાદિક નીપજાવવા માટે નીક કરીને જઢ્ઢાશયોમાંથી પાળી લઈ તે જઢ્ઢાશયો સુકવી દેવા તે. ૧૪. તથા અસતીપોષણ—ધનાદિકને માટે કુશીઢ્ઢાઢી દાસી કે નપુંસક વિગેરેનું સ્વાન પાનથી પોષણ કરવું અથવા પોપટ, મેના, મયૂર, કૂકડા, કૂતરા, વાનર વિગેરેનો વેપાર કરવા માટે તેમને પાઢ્ઢવા પોષવા તે. ૧૫. આ પંદર કર્મોદાન અત્યંત પાપનું કારણ હોવાથી તજવા યોગ્ય છે. ૨૨—૨૩.

આઠમા વ્રત વિષે—

મૂ૦—સત્યગિગમુસલજંતગ—તળકટ્ટે મંતમૂલમેસજ્જે ।

દિન્ને દવાવિષ્ વા, પઢિક્કમે દેસિઅં સવ્વં ॥ ૨૪ ॥

*મરણ સમયે મિહ્લાદિક પોતાના સ્વજનોને પોતાની પાછઢ પુણ્યને માટે કેટલાક દાવાનઢ સઢગાવવાનું કહે છે. એવી તે લોકોમાં રૂઢિ છે.

શબ્દાર્થ:—

સત્થ—શલ્હ

અગ્નિ—અગ્નિ

મુસલ—સાંબેલું

જંતગ—યંત્ર

તળ—ઘાસ

કટ્ટે—કાઠ

મંત—મંત્ર

મૂલ—જડી—બુટ્ટી

મેસજ્જે—ઔષધ

દિન્ને—આપવાથી

દવાવિણ—અપાવવાથી

વા—અથવા

માવાર્થ:—ત્રીજું ગુણવ્રત અનર્થદંડ નામનું છે. તેમાં અનર્થ ષ્ટલે ક્ષેત્ર, ઘર, ધન ધાન્ય, શરીર અને સ્વજન પરિજન વિગેરેના પ્રયોજન વિના પોતાના આત્માને જે દંડ લાગે ષ્ટલે વિના પ્રયોજને પોતાનો આત્મા પાપકર્મથી લેપાય તે અનર્થદંડ કહેવાય છે. તે ચાર પ્રકારે થઈ શકે છે.—અપધ્યાન ૧, પાપોપદેશ ૨, હિંસ્રપ્રદાન ૩, અને પ્રમાદાચરિત ૪. તેમાં આર્તિ અને રૌદ્રધ્યાન અપધ્યાન કહેવાય છે. ૧. સ્વેતર સ્વેડ, બઠ્ઠદને દમ, અશ્વને સ્વાંસી કર, શત્રુને હાળ, રેંટ યંત્રને ચલાવ, શસ્ત્રને સજ્જ કર વિગેરે પાપોપદેશ કહેવાય છે, તેમજ વર્ષાક્રતુ નજીક આવી છે માટે હઠ્ઠ વિગેરે તૈયાર કર, વાવળીનો વચ્ચે વીંટી જાય છે, શીઘ્ર વાવળી કરો, ક્યારા પાણીથી ભરો, તમારી કન્યા મોટી થઈ છે માટે શીઘ્ર વિવાહ કરો, વહાળ ચાલવાના દિવસો નજીક આવ્યા છે માટે વહાળ તૈયાર કરો, ઇત્યાદિ સર્વ પાપોપદેશ કહેવાય છે. ૨. હવે હિંસ્રપ્રદાન અને પ્રમાદાચરિત એ બે ભેદને માટે મૂલમાં જ બે ગાથા આપી છે, તેમાં પહેલી ગાથામાં હિંસ્રપ્રદાન

कश्युं छे. ते आ प्रमाणे.—शस्त्र, अग्नि, मूशळ, गाडा—घंटी विगोरे यंत्र, दोरडुं करवा माटे घास, भास्वट विगोरे माटे काष्ठ, वशीकरणादिकनो मंत्र, ज्वरादिकनी शांति माटे मूळीयां अथवा गर्भपातादिक मूलकर्म अने उच्चाटन विगोरे करनारुं औषध, आ सर्व वस्तु अनेक प्राणीओना चधनो हेतु होवाथी दाक्षिण्यतादिक विना बीजाने आपवा के अपाववामां जे दोष लग्यो होय, तेने हुं प्रतिक्रमुं छुं २४.

हवे प्रमादाचरण माटे बीजी गाथा कहे छे—

मू०—ण्हाणुवट्टणवन्नग—विलेवणे सहस्रवरसगंधे ।
वत्थासणआमरणे, पडिकमे देसिअं सव्वं ॥ २५ ॥

JAINSITE
शब्दार्थः—

ण्हाण—न्हावुं
उवट्टण—पीठी चोळवी
वन्नग—रंग करवो
विलेवणे—विलेपन करवुं
सद्द—शब्द
रुव—रूप

जेनम् जयति शासनम्

रस—रस—स्वाद

गंधे—गंध

वत्थ—वत्त

आसण—आसन

आमरणे—धरेणां

भावार्थ—अयतनाए ज्ञान करवामां एटले त्रसजीववाळी भूमिपर अथवा संपातिम एटले उडी उडीने आवी पडता जीवोवाळी भूमिपर अथवा जळने सारीरीते वल्लथी गळ्या विना जे अभ्यंग पूर्वक ज्ञान करायुं होय,

તથા ઉદ્વર્તન ઇટલે ત્રસજીવસહિત ચૂર્ણાદિક ચોઢી મેલ ઉતાર્યો હોય અથવા ઉતારેલા મેલ અને ચોઢેલા ચૂર્ણાદિકને રાશ્વમાં *પરઠવ્યા ન હોય, તથા વર્ણક ઇટલે કસ્તૂરી વિગેરેવડે કપોલ આદિક અવયવો યતનાવિના શોભાવતાં સંપાતિમ પ્રાણીઓની વિરાધના થઈ હોય, તથા વિલેપન ઇટલે ઇ જ રીતે યતના વિના ચંદન, કેસર વિગેરેનું વિલેપન કરતાં સંપાતિમ પ્રાણીઓની વિરાધના થઈ હોય, તથા શબ્દ—કૌતુકથી વેણુ વીણાદિકનો શબ્દ સાંભળ્યો હોય અથવા રાત્રિને સમયે મોટો શબ્દ કરવાથી દુષ્ટ જીવો જાગૃત થઈ આરંભાદિકમાં પ્રવૃત્તિ કરે, તેથી જીવોની વિરાધના થાય છે, તથા સ્ત્રી વિગેરેનાં રૂપ નાટકાદિકમાં જોઈ બીજા પાસે વર્ણન કરવા, મિથ્યાનાદિક સંબંધી રસનું બીજા પાસે વર્ણન કરવું, તથા ગંધ, વલ્લ, આસન, અને આમૂષ્ણનું અન્ય પાસે વર્ણન કરવું. આ રૂપાદિકના વર્ણન કરવાથી સાંભળનારની બુદ્ધિ વધે છે. આટલું કહેવાથી સર્વ પ્રકારના પ્રમાદનો ત્યાગ કરવો ઇમ કહ્યું તથા આલસ્યાદિકથી તેલ, જઠ વિગેરેનાં પાત્રો સુઢાં રાશ્વવાં, સારો માર્ગે છતાં હરિત કાય ઉપર ચાલવું અથવા વસ્ત્રાદિક મૂકવું, કંથવાદિકવાઢી ભૂમિમાં જઢાદિક પરઠવવું, યતના વિના કમાડ ઢાંકવા કે ઉઘાડવા, પ્રયોજન વિના પત્ર પુષ્પાદિક તોડવાં, વિગેરે ઘણી ઘણી બાબતોનો આ પ્રમાદાચરણમાં સમાવેશ થાય છે. તે સર્વનું અહીં પ્રતિક્રમણ કરવાનું છે. ૨૫.

*પરઠવ્યા ન હોય તો તેમાં જીવની ઉત્પત્તિ થાય છે અને તેને કૂતરા વિગેરે ભક્ષણ કરે અથવા પગવડે મર્દન કરે તેથી વિરાધના થાય છે.

હવે આ ત્રીજા ગુણવ્રતના પાંચ અતિચારો આલોભે છે—
મૂ૦—કંદપ્પે કુક્કુડ્ડા, મોહરિ અહિગરણ મોગઅરિત્તે ॥

દંડમ્મિ અણટ્ટા, તદ્દઅમ્મિ ગુણવ્વણ નિંદે ॥ ૨૬ ॥

શબ્દાર્થ:—

કંદપ્પે—કામ મોગની કથા કરવી

કુક્કુડ્ડા—ચાઠા કરવા

મોહરિ—નકામું વચ્ચડવું

અહિગરણ—શસ્ત્ર તૈયાર કરવાં

મોગ—મોગવચાની વસ્તુઓ

અરિત્તે—વધારે રાક્ષવી

દંડમ્મિ અણટ્ટા—અનર્થ દંડ
વિરમણ નામના

તદ્દઅમ્મિ—ત્રીજા

ગુણવ્વણ—ગુણવ્રતને વિષે

માર્વાર્થ—અનર્થદંડ નામના ત્રીજા ગુણવ્રતને વિષે પાંચ અતિચાર આ પ્રમાણે છે.—કામાદિક વિકારને ઉત્પન્ન કરનારા હાસ્યાદિક વચન બોલવા કે તેવી કથા કરવી તે કંદર્પ નામનો પહેલો અતિચાર છે. ૧. મૃકુટિ, નેત્ર, હાથ, પગ વિગેરેવડે વિટ પુરુષની જેવી હાસ્ય જનક કે કામોદીપક ચેષ્ટા કરવી તે કૌકુચ્ય નામનો બીજો અતિચાર છે. આ બે પ્રમાદાચરિત રૂપ અનર્થદંડના અતિચાર છે. ૨. અસમ્ય અને સંબંધ રહિત ઘણું બોલવું તે મૌસ્વર્ય નામનો ત્રીજો અતિચાર છે. વાચાઠપણાથી કદાચ પાપોપદેશ પણ સંભવે છે તેથી તે અતિચાર કહેવાય છે. ૩. શસ્ત્રાદિક સજ્જ કરીને રાક્ષવા, અથવા શાંડળીયો અને સાંબેલું, હઠ અને ફઠું, ધનુષ અને બાણ, ગાહું અને ધુંસરી વિગેરે અધિકરણની ચીજો સાથે સાથે રાક્ષવી, તે અધિકરણતા નામનો ચોથો અતિચાર છે. ચીજો તૈયાર રાક્ષવાથી અન્ય જન તેનો તરત ઉપયોગ કરે છે અને તૈયાર ન હોય તો કોઈ

उपयोग करी शके नहीं, ए ज रीते बीजा गृहोमां अग्नि सळगावेलो होय त्यार पछी पोते सळगाववो, तथा गायने चरवा मोकलवी, गाडां विगेरे जोडवां—हांकवां, दुकाने के परगाम जवुं ए विगेर क्रियाओ पण श्रावके प्रथम करवी नहीं, प्रथम करवाथी अधिकरण प्रवर्तन विगेरेनो दोष लागे छे. ४. भोगोपभोगनी वस्तु जेटली पोताने जरूरीयात होय तेथी वधारे राखवी ते भोगातिरिक्तता नमनो पांचमो अतिचार छे. खान, भोजन, पहेखुं विगेरे कार्यमां वधारे चीजो राखवाथी ते दोषनो हेतुरूप थाय छे. जेमके तेल, आंवळां विगेरे खाननी वस्तु अधिक लइने जळा-शये खान करता जोइने अन्य जन पण तेनी याचना करी उपयोग करे. तेम करवाथी अनर्थदंड लागे छे. ५. आ पांच अतिचार संबंधी काइ दोष लाग्यो होय तेने हुं निंदुं. २६.

हवे नवमा व्रतना अतिचारो निंदे छे.—

सू०—तिविहे दुप्पणिहाणे, अणवट्टाणे तथा सइविहूणे ।
सामाइय वितहकए, पढमे सिक्खावए निंदे ॥ २७ ॥

शब्दार्थः—

तिविहे—ऋण प्रकारना
दुप्पणिहाणे—दुष्प्रणिधान
अणवट्टाणे—अविनयपणे
तथा—तथा
सइविहूणे—यादि न रहेवाथी

सामाइय—सामाइक
वितहकए—खोटी रीते करतां
पढमे—पहेल्य
सिक्खावए—शिक्षा व्रतने विधे

માવાર્થ—સાવધ વ્યાપારનો તથા દુર્ધ્યાનનો ત્યાગ કરી રાગદ્વેષનું નિમિત્ત હોય તો પળ સમભાવ રાખી મન, વચન, કાયાની એકાગ્રતા રાખવી એ સામાયિક નામનું પહેલું શિક્ષાવ્રત એટલે નવમું વ્રત છે. તેના પાંચ અતિચાર આ પ્રમાણે છે.—મનમાં ઘર, દુકાન વિગેરેના કાર્ય સંબંધી સાવધ વ્યાપારનું ચિંતવન કરવું તે મનોદુષ્પ્રણિધાન નામનો પહેલો અતિચાર છે. ૧. કર્કશ આદિ સાવધ વચન બોલવું તે વાગ્ દુષ્પ્રણિધાન નામનો બીજો અતિચાર છે. ૨. પ્રમાર્જન અને પહિલેહણ નહીં કરેલી ભૂમિપર બેસવું અથવા પાદાદિક અવયવો લાંબા, ટુંકા વિગેરે કરવા તે કાયદુષ્પ્રણિધાન નામનો ત્રીજો અતિચાર છે. ૩. વેઘડીનો સમય પૂર્ણ થયા પહેલાં સામાયિક પારવું, અથવા જેમ તેમ (વેઠની જેમ) સામાયિક કરવું, અથવા અવકાશ છતાં સામાયિક ન કરવું તે અનવસ્થાન નામનો ચોથો અતિચાર છે. ૪. તથા નિદ્રાદિકની પ્રબળતાને લીધે અથવા ગૃહાદિકના વ્યાપારની ચિંતાને લીધે શૂન્ય મન થવાથી “મેં સામાયિક કયું કે નહીં ? આ સામાયિકનો સમય છે કે નહીં ? ” इत्यादि स्मरणમાં ન આવે તો તે સ્મૃતિવિહીન નામનો પાંચમો અતિચાર છે. ૫. આ પાંચે અતિચારો જીવોને પ્રમાદની બહોળતાને લીધે અનાભોગાદિકથી થાય છે. આ પાંચમાંથી કોઈ પળ અતિચાર લાગ્યો હોય તેની અહીં નિંદા કરેલી છે.

અહીં કોઈ શંકા કરે કે—દ્વિવિધ ત્રિવિધે સામાયિકનું પ્રત્યાહવાન કરવામાં આવે છે એટલે પ્રહણ કરવામાં આવે છે. તેમાં મન રોકી શકાતું નથી, તેથી મનવડે દુષ્પ્રણિધાનનો એટલે મનના અશુભવ્યાપારનો સંભવ હોવાથી સામાયિક વ્રતનો અભાવ જ થાય છે. અને વ્રતભંગ

શ્વાથી તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત પ્રાપ્ત થાય છે. માટે સામાયિક કરવા કરતાં ન કરવું એ જ શ્રેષ્ઠ છે. આ શંકાનો ઉત્તર આ પ્રમાણે છે.—સામાયિકમાં છ નિયમ હોય છે.—મનવડે સાવચ વ્યાપાર ન કરું ૧, ન કરાવું ૨, વાળીવડે ન કરું ૩, ન કરાવું ૪, કાયાવડે ન કરું ૫, ન કરાવું ૬, આ છમાંથી અનામોગાદિકને લીધે કોઈ એકનો મંગ થાય તો પણ બાકીના બીજાનો મંગ થતો નથી તેથી સર્વથા પ્રકારે સામાયિકનો અભાવ થતો નથી. વઢી મનનો અશુભ વ્યાપાર થયો હોય તો તેની મિથ્યાદુષ્કૃત દેવાથી જ શુદ્ધિ કહેલી છે, તેથી ‘સામાયિક ન કરવું સારું છે’ એમ કહેવું તે મોટું અજ્ઞાન છે. અન્યથા સર્વવિરતિ પણ પ્રહણ ન કરવી એવું પ્રાપ્ત થશે. ૨૭.

દશમા વ્રતના અતિચારોને નિંદે છે.

મૂ૦—આણવણે પેસવણે, સદ્દે રૂવે અ પુગ્ગલકૂલેવે ।

દેસાવગાસિઅમ્મિ, બીણ સિક્કવાવણ નિંદે ॥ ૨૮ ॥

શબ્દાર્થ:—

આણવણે—મંગાવવામાં

પેસવણે—મોકલવામાં

સદ્દે—શબ્દ કરવો

રૂવે—રૂપ દેખાડવું

અ—અને

પુગ્ગલકૂલેવે—પદાર્થ નાસ્તી

જણાવવું

દેસાવગાસિઅમ્મિ—દેસાવગા-
સિક્કને વિષે

બીણ—બીજા

સિક્કવાવણ—શિક્ષા વ્રતને વિષે

માવાર્થ—છહું દિગ્વિરતિ વ્રત જાવજીવ પર્યંત સો આદિક યોજન

પ્રમાણ ગ્રહણ કર્યું હોય, તે વ્રતનો અમુક દિવસે કે અમુક વચ્ચે સંક્ષેપ કરી ઘર, શય્યા કે અમુક સ્થાનથી આગળ જવાનો નિષેધ કરવો અથવા સર્વ વ્રતોનો મૂહૂર્ત આદિ અમુક મુદત સુધી સંક્ષેપ કરવો તે Xદેશાવકાશિક વ્રત કહેવાય છે. દિગ્વિરતિ વ્રત જાવજીવનું હોય છે, અથવા ઘરસ કે ચાતુર્માસનું હોય છે, પરંતુ આ દેશાવકાશિક વ્રત તો દિવસ, પ્રહર કે મૂહૂર્ત આદિકના પરિમાણવાલું હોય છે.* આટલો આ વ્રતમાં તથા છઠ્ઠા વ્રતમાં તફાવત છે. એ જ રીતે સર્વ વ્રતનો સંક્ષેપ પણ અમુક કાળ સુધી કરવામાં આવે છે. આ વ્રતના પાંચ અતિચારો આ પ્રમાણે છે.—નિયમ કરેલી હૃદની બહારથી કાંઈ વસ્તુ જોડતી હોય તે વ્રતભંગના ભયને લીધે પોતે ન જતાં કોઈ પાસે મંગાવવી તે આનયન નામનો પહેલો અતિચાર છે. ૧. એ જ રીતે નિયમિત હૃદની બહાર કોઈ દ્વારા કાંઈ વસ્તુ મોકલવી તે પ્રેષણ નામનો બીજો અતિચાર છે. ૨. નિયમિત હૃદની બહાર રહેલા

*દેશમાં ઇટલે આરંભના એક ભાગમાં અવકાશ—રહેવું, તે દેશાવકાશ કહેવાય છે, તે દેશાવકાશથી બનેલું જે વ્રત તે દેશાવકાશિક કહેવાય છે. જેમ કોઈ માંત્રિક આલા શરીરમાં વ્યાપેલા વિષને મંત્રશક્તિથી હંચમાં લાવે છે, તેમ ધર્મિષ્ઠ પુરુષ બહુ સાવધ વ્યાપારનો સંક્ષેપ કરે છે, તેના સંક્ષેપથી કર્મનો સંક્ષેપ થાય છે, અને તેના સંક્ષેપથી અનુક્રમે મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે.

*હાલની પ્રવૃત્તિ પ્રમાણે ઉપવાસ કે વ્રતનાદિક કરી આઠ સામાયિક અને બે પ્રતિક્રમણ કરવાનો રીવાજ છે.

कोई माणसने पोताना कार्य माटे साक्षात् बोलावी न शक्याय तेथी खांसी आदिक मोटो शब्द करी तेने पोतानुं स्वरूप—कार्य जणावुं ते शब्दानुपात नामनो व्रीजो अतिचार छे. ३. ए ज रीते पोतानुं रूप देखाडवुं अथवा नीसरणी विगेर उपर चडी बीजानां रूप जोवां ते रूपानुपात नामनो चोथो अतिचार छे. ४. नियमित हदनी बहार कांकरो, काष्ठ, टेकुं विगेरे फेंको पोतानुं कार्य जणावुं ते पुद्गलक्षेप नामनो पांचमो अतिचार छे. ५. आ देशावकाशिक व्रत गमनादिक व्यापारथी उत्पन्न थता प्राणीवधादिक न थवा देवा माटे ग्रहण करवामां आवे छे, ते तो पोते करवाथी के बीजा पासे कराववाथी तुल्य ज छे. उलटुं पोते गमनादिक करवाथी ईर्यापथनी शुद्धि विगेरे गुणोनो संभव छे. बीजा भृत्यादिक पासे कराववाथी ईर्यासमिति विगेरेना असंभवने लीधे अधिक दोष संभवे छे. माटे आवा आनयनादिक अतिचारो करवा योग्य नथी परंतु 'हुं पोते गमनादिक करीश तो व्रतभंग थरो' एम व्रतनी अपेक्षाए अथवा अनाभोगादिकवडे प्रवृत्ति करवाथी अतिचार लागे छे.

अहीं कोइने शंका थाय के—सर्व व्रतोनो संक्षेप करवो ते पण देशावकाशिक कहेवाय छे, एम कहुं. परंतु अतिचारो तो दिग्विरतिव्रतना संक्षेपने लागु पडे तेवा ज कह्या छे. बीजा व्रतना संक्षेपने लागु पडे तेवा कह्या नथी, तो ते पण कहेवा जोइए. तेनो जवाब ए छे जे—प्राणातिपातविरमण आदिक सर्व व्रतना संक्षेप करवामां जे बंधंधादिक अतिचारो कह्या छे तेज लेवाना छे, अने दिग्व्रतना संक्षेप करवामां तो क्षेत्रनो संक्षेप होवाथी आनयनप्रयोगादिक जूदा पण संभवी शके छे, तेथी ते जूदा लख्या छे. २८.

अग्यारमा व्रतना अतिचार—

मू०—संथारुच्चारविही—पमाय तह चेव *भोअणाभोए ।
पोसहविहिविवरीए, तइए सिक्खावए निंदे ॥ २९ ॥

संथार—संथारा संबंधी
उच्चारविही—लघुनोति तथा
वडीनीति संबंधी
पमाय—प्रमाद (आळस)
तह—तेम
चेव—वळी

भोयण—भोजन संबंधी
आभोए—चिंता करवी
पोसहविहि—पौषध विधि
विवरीए—विपरीत करवाथी
तइए—त्रीजा
सिक्खावए—शिक्षाव्रतने विषे

भावार्थः—श्रावकनुं अग्यारमुं व्रत पोषधोपवास नामनुं त्रीजुं शिक्षाव्रत छे. तेमां पोषं—धर्मनी पुष्टिने घत्ते—जे धारण करे ते पोषध कहे-
वाय छे एटले अष्टमी अने चतुर्दशी आदि पर्वतिथिए अवश्य करवा
लायक व्रत विशेष, तेणे करीने उपवासनं—रहेवुं, ते पोषधोपवास कहेवाय
छे. अथवा पौषध एटले अष्टमी आदिक पर्व तिथि, तेने विषे जे उप-
वास करवो ते पण पौषधोपवास कहेवाय छे. आ प्रमाणे शब्दार्थ छे,
तो पण प्रवृत्ति एवी छे के आ व्रतमां आहार, शरीरसत्कार, मैथुन अने
सावधव्यापार ए चार वर्जवाना छे. तेमां पण चालती आचार्य परंपराए
करीने अने विशेष सामाचारीए करीने हालमां आहार पौषध सर्वथी अने
देशथी थइ शके छे एटले के उपवास के एकासणुं आदिक करी शकाय

*भोइ णाभोए—(भक्त्यनाभोगः) इति पाठान्तरम्.

છે, પરંતુ શરીરસત્કાર, મૈથુન અને વ્યાપારનો તો સર્વથા ત્યાગ કરવામાં આવે છે. તેના પાંચ અતિચારો આ પ્રમાણે છે. સંથારો અને વસતિ આદિક ચક્ષુથી નહીં જોયે છતે અથવા બરાબર સારી રીતે નહીં જોયે સતે અપ્રતિલેખિતદુઃપ્રતિલેખિતશય્યાસંસ્તારક નામનો પહેલો અતિચાર થાય છે. ૧. એ જ રીતે સંથારો, વસતિ આદિકને રજોહરણાદિકે કરીને પ્રમાર્જન નહીં કરે છતે અથવા બરાબર પ્રમાર્જન નહીં કરે સતે અપ્રમાર્જિતદુઃપ્રમાર્જિતશય્યાસંસ્તારક નામનો બીજો અતિચાર થાય છે. ૨. એ જ રીતે ઉચ્ચાર પ્રસ્રવણ—વડીનીતિ લઘુનીતિ પરઠવશની ભૂમિને ચક્ષુથી નહીં જોયે છતે અથવા બરાબર નહીં જોયે છતે અપ્રતિલેખિતદુઃપ્રતિલેખિતઉચ્ચારપ્રસ્રવણભૂમિક નામનો ત્રીજો અતિચાર થાય છે. ૩. એ જ રીતે તે ભૂમિને રજોહરણાદિકવડે પ્રમાર્જન નહીં કરે સતે અથવા બરાબર પ્રમાર્જન નહીં કરે છતે અપ્રમાર્જિતદુઃપ્રમાર્જિતઉચ્ચાર-પ્રસ્રવણભૂમિક નામનો ચોથો અતિચાર થાય છે. ૪. તથા ભોજનને વિષે અને ઉપલક્ષણથી શરીરસત્કાર વિગેરે વિષે ચિંતા થાય કે ક્યારે પૌષ્ઠ પૂર્ણ થાય અને ક્યારે સ્વેચ્છાથી ભોજનાદિક કરુંં ઇત્યાદિક વિચાર કરવાથી પૌષ્ઠોપવાસનું સમ્યક્અનનુપાલન નામનો પાંચમો અતિચાર થાય છે. ૫. અહીં ‘મોઝનામોએ’ ને બદલે ‘મોઝડગામોએ’ એવું પાઠાંતર પગ છે, તે લઈએ તો ઉપરના પહેલા ચાર અતિચારો ‘અનામોગ ઇટલે અનુપયોગપણું સતે થાય છે’ એવો અર્થ કરવો અને તેને બદલે પૌષ્ઠવિધિનું વિપરીતપણું ઇટલે પૌષ્ઠ વ્રત લીધા પછી ક્ષુધા, તાપ વિગેરેનાં દુઃસ્વથી ‘હું પૌષ્ઠ પૂર્ણ થયે સ્વેચ્છાથી આહારાદિક કરીશ.’ ઇત્યાદિક વિચારી સમ્યક્ પ્રકારે પૌષ્ઠ વિધિનું પાલન કરે નહીં એ પાંચમો અતિચાર

जाणवो. एने अतिचार न ल्हए तो आवो अर्थ करवो.—आ रीते पौषध विधिनुं विपरीतपणुं सते त्रीजा शिक्षाव्रतने विषे जे दोष लाग्यो होय तेने हुं निंदुं छुं. २९.

बारमा व्रतना अतिचार—

मू०—सच्चित्ते निक्खवणे, पिहिणे ववएस मच्छरे चेव ।

कालाइकमदाणे, चउत्थ(थे) सिक्खावए निंदे ॥३०॥

शब्दार्थः—

सच्चित्ते—सचित्त वस्तु

निक्खवणे—मूकवाथी

पिहिणे—टांकवाथी

ववएस—फारफेर बोलवाथी

मच्छरे—गर्व

चेव—निश्चये

कालाइकमदाणे—वखत ओळं-

जेणम् ज गीने तेडवा ज राथी

चउत्थे—चोथा

सिक्खावए—शिक्षा व्रतने विषे

भावार्थ—श्रावकने बारमुं व्रत एटले चोथुं शिक्षाव्रत अतिथि-संविभाग नामनुं छे. तेमां तिथि, पर्व किोरे सर्व लौकिक व्यवहारनो त्याग करी भोजन समये भिक्षाने माटे जे आवे ते अतिथि कहेवाय छे, ते श्रावकने साधु ज अतिथिरूपे होय छे. ते अतिथिने सं-संगत एटले आधाकर्मादिक बेतालीश दोष रहित, वि-विशेष प्रकारनो एटले पश्चात्कर्मादिक दोषने दूर करवा माटे सावशेष अनदानरूप भाग-भाग आपवो, ते अतिथिसंविभाग कहेवाय छे. अर्थात् न्यायोपाजित, प्रासुक, एषणीय

अने कल्पनीय, अन्न, पान, अने वस्त्रादिकनुं देश, काळ, श्रद्धा, सत्कार अने क्रम पूर्वक उत्कृष्ट भक्तिवडे पोताना आत्माना अनुग्रहनी बुद्धिथी साधुने दान आपवुं. तेनो नियम लेवो ते अतिथिसंविभाग व्रत कहेवाय छे. आ व्रत पौषधने पारणे अवश्य लेवानुं छे एटले के ते दिवसे साधुने दान आप्या पछी ज पोते भोजन करवानुं छे. जो कदाच साधुनो योग न होय तो भोजन समये द्वार सामुं जोइ शुद्ध भावथी विचारवुं के— “जो साधु महाराज होत तो मने आज घगोलाभ थात. मारो निस्तार थात.” इत्यादि विचारी भोजन करवुं. पौषधना पारणा सिवायना दिवसोमां साधुने दान आपोने जमवुं अथवा जमीने पछी दान आपवुं ? तेनो कांइ नियम नथी. आ व्रतना पांच अतिचार आ प्रमाणे छे.— साधुने आपवा लायक अन्न पानादिक वस्तुने नहीं आपवानी बुद्धिथी अथवा अनाभोग के सहसाकारादिकथो माटी विगरे सचित्त पदार्थ उपर मूकवी ते सचित्तनिक्षेपणता नामनो पहेलो अतिचार छे. १. ए ज प्रमाणे सचित्त पदार्थवडे देय वस्तुने ढांकवी ते सचित्त पिधानता नामनो बोजो अतिचार छे. २. ए ज रीते अदान बुद्ध्यादिकथी पोतानी वस्तुने पारकी कहेवी अथवा देवानी बुद्धिथी पारकी वस्तुने पोतानी कहेवी ते, अथवा साधुए मागेली वस्तु पोताने घेर होय छतां “आ वस्तु अमुक माणसनी छे, तेनी पासे जइने मागो.” एम कहेवुं ते, अथवा अवज्ञाथी बीजा पासे दान अपावे ते अथवा मरेला के जीवता पोताना पितादिकने आ दाननुं पुण्य थाओ एम परना उपदेशथी आपे ते सर्व परव्यपदेश नामनो त्रीजो अतिचार छे. ३. साधु कांइक वस्तु मांगे त्यारे पोते कोप करे, अथवा छती वस्तु माग्या छतां आपे नहीं, ते

मत्सर कहेवाय छे. अथवा कोइ निर्धने आपेलं दान जोइ 'शुं तेनाथी पण हुं हीन लुं?' एम मत्सर भावथी दान आपवुं ते मत्सरता नामनो चोथो अतिचार छे. ४. भिक्षानो समय वीत्या पछी 'हवे आ मुनि दान लेशे नहीं, तेने खप हशे नहीं.' एम विचारी साधुने निमंत्रण करवुं, ते कालातिक्रम कहेवाय छे, तेने विषे जे दान आपवुं ते कालातिक्रमदान नामनो पांचमो अतिचार छे. ५. आमांथी कोइ पण दोष लाग्यो होय तेने हुं निंदु लुं, ३०.

आ चारमा व्रतमां संभवता बीजा अतिचारोनी पण निंदा करे छे.—

**मू० — सुहिएसु अ दुहिएसु अ, जा मे अस्संजएसु अणुकंपा ।
रागेण व दोसेण व, तं निंदे तं च गरिहामि ॥ ३१ ॥**

शब्दार्थः— जयति शासनम्

सुहिएसु—सुखीया उपर

दुहिएसु—दुःखीया उपर

अस्संजएसु—गुरुनी आज्ञा प्रमाणे
विचरनारने विषे

अणुकंपा—दया

रागेण— रागे करी

व—अथवा

दोसेण—द्वेषे करी

तं निंदे—तेने हुं निंदुं लुं

गरिहामि— गर्हुं लुं

भावार्थ—जेने ज्ञान, दर्शन अने चरित्र ए व्रण सारी रीते हितकार छे एटले जेओ ज्ञानादिकमां रक्त छे अथवा जे वल्ल पात्रादिक उपाधिवाळा छे ते सुहित—सुखी कहेवाय छे, तेवा साधुओने विषे, तथा जेओ रोग के तपवडे ग्लानि पामेल होय के वल्ल पात्रादिक उपधिने

अभावे दुःखी होय तेवा साधुने विषे, तथा जेओ पोतानी स्वेच्छाए विचरता न होय एटले गुरुनी निश्चाए विचरता होय एवा साधुने विषे अथवा पासत्थादिक के अन्य मतना कुलिगी एवा असंयत साधुने विषे में राग के द्वेषवडे जे अनुकंपा करी होय एटले के चारित्रना गुणनी बुद्धि विना ज मात्र स्वजन अने मित्रादिकना प्रेमवडे के साधुनी निंदा-रूप द्वेषवडे एटले “ आ साधु धन धान्यादिक रहित छे, ज्ञातिजनोए त्याग करेला छे, क्षुधाथी पीडित छे, तेमने काई पग निर्वाहनं साधन नथी. तेथी तेमने काइक आपवुं योग्य छे.” इत्यादिक निंदा पूर्वक जे अन्न, पाणी, वस्त्र, पात्र विगरे आपवारूप अनुकंपा करी होय तेनी निंदा अने गर्हा अर्हा करवानी छे. ३१.

हवे साधुने आश्री जे करवा लायक कर्तुं न होय तेनुं प्रतिक्रमण करे छे.—

मू०—साहसु संविभागो, न कओ तवचरणकरणजुत्तेसु ।
संते फासुअदाणे, तं निंदे तं च गरिहामि ॥ ३२ ॥

शब्दार्थः—

साहसु—साधुओने
संविभागो—बहोरावधुं ते
न कओ—न कर्तुं ते
तव—तप
चरण—चरण सित्तरी

करण—करण सित्तरी
जुत्तेसु—सहित एवा
संते—होवा छतां
फासु—निर्दोष (पवित्र)
अदाणे—दान न आप्युं होय

मावार्थ—निर्दोष अन्न पाणी विगोरे छतां पण तथा बार प्रकारनो तप, सीतेर प्रकारनुं चरण अने सीतेर प्रकारनुं करण ए सर्ववडे युक्त एवा साधुनो योग छतां पण में प्रमादादिकना वशथी तेमने दान आप्युं न होय, तेनी निंदा अने गहां अहीं करी छे. ३२.

आ रीते बारे ब्रतना अतिचारो कख्या. हबे संलेखनाना अतिचारो कहे छे.—

**सू०—इहलोए परलोए, जीविअ मरणे अ आसंसपओगे ।
पंचविहो अइआरो, मा मज्झं हुज्ज मरणंते ॥ ३३ ॥**

शब्दार्थः—

इहलोए—आ लोकने विषे

परलोए—परलोकने विषे

जीविअ—जीववानी

मरणे—मरवानी

अ—कामभोगनी

आसंस—इच्छा

पओगे—प्रयोग

पंचविहो—पांच प्रकारनो

अइआरो—अतिचार

मा—न

मज्झं—मने

हुज्ज—होजो

मरणंते—मरणांत सुधी

मावार्थ—प्रतिक्रमण करनारनी अपेक्षाए आ लोक एटले मनुष्य लोक, तेने विषे अभिलाषनो प्रयोग एटले “ हुं अहींथी मरीने राजा के

શેઠ વિગેરે થાઉં ” इत्यादि सुखनी वांछा करवी ते इहलोकशंसाप्रयोग नामનો षहेलो अतिचार छे. १. एज प्रमाणे परलोकमां “ हुं देव के इंद्र थाउं ” इत्यादि सुखनी वांछा करवी ते परलोकशंसाप्रयोग नामનો बीजो अतिचार छे. २. अनशन कर्या पछी भक्त जनोए करेला महोत्सवो जोवाथी, मनीहर पीत नृत्यादिक जोवाथी, चीषा, बेपुना मनोहर ध्वनि सांभळवाथी, अत्यंत वख भाल्यादिकनी सत्कार, सन्मान अने वंदनादिक जोवाथी, गीतार्थ मुनिओ पण पासे बैसी सिद्धांतवाचनादिक करे ए विगैरे जोवाथी तथा धार्मिक जनोए करेला पौताना गुणोनी प्रशंसा श्रवण करवाथी वधारे वखंत जीववानुं इच्छुं ते जीविताशंसाप्रयोग नामનો त्रीजो अतिचार छे. ३. कठिन स्थळे अनशन करवाथी, उपर प्रमाणे बहुमान सत्कारादिक न थवाथी अथवा क्षुधादिकनी पीडाथी जे जलदी मरवानी इच्छा करवी ते मरणाशंसाप्रयोग नामનો चोथो अतिचार छे. ४. सथा काम एटले शब्द अने रूप, तथा भोग एटले गंध, रस अने स्पर्श, ए पांचे विषयोनी अभिलाष करवो एटले के “हुं अहींथी मरीने आ तपना प्रभावथी रूप—सौभाग्यादिकवाळो थाउं” इत्यादिक इच्छुं ते कामभोगाशंसाप्रयोग नामનો पांचमो अतिचार छे. ५. आ पांच प्रकारना अतिचार मारे मरणाते एटले छेछा आसोआस सुधी न थाओ. एवी अहीं प्रार्थना करवानी छे. आ उपलक्षणथी सर्व प्रकारना धर्मानुष्ठानमां आलोक अने परलोक संबधी सर्व प्रकारनी आशंसा वर्जवानी छे. केमके आशंसा करवाथी उक्कष्टने बदले हीन फलने पांमे छे. ३३.

સર્વે અતિચારો મન, વચન અને કાયાવડે થાય છે, તેથી તેમને તે વડે જ પ્રતિક્રમણ કરવાનું કહે છે.

મૂ૦—કાણ્ય કાઈઅસ્સ, પઢિક્કમે વાઈઅસ્સ વાયાણ ।

મણસા મણસિઅસ્સ, સન્વસ્સ વવાઈઆરસ્સ ॥ ૩૪ ॥

શબ્દાર્થ:—

કાણ્ય—કાચયોગથી

મણસા—મન યોગથી

કાઈઅસ્સ—કાયા વડે કરાયે-
લાને

માણસિઅસ્સ—મનવડે ભાગેભ

વાઈઅસ્સ—વચનવડે બોલાયેલાને

સન્વસ્સ—સર્વ

વાયાણ—વચન યોગથી

વચ—વ્રતના

અઈઆરસ્સ—અતિચાર

માર્થ:—વધ વંધાદિક અશુભ કાચયોગથી થયેલા અતિચારને ગુરુપ આપેલા તપ અને કાચોલ્સર્ગાદિરૂપ શુભ કાચયોગવડે *પ્રતિક્રમું છું. સહસા અભ્યાધ્યાન વિગેરે દેવારૂપ અશુભ વચનયોગથી થયેલા અતિચારને મિથ્યાદુષ્ક્રતાદિ આપવારૂપ શુભ વચનયોગવડે xપ્રતિક્રમું છું, તથા શંકાદિકથી થયેલા માનસિક અતિચારને 'મેં આ સ્વોટું ચિંતવ્યું' એમ વિચારી આત્મનિંદા કરવારૂપ શુભ મનવડે +પ્રતિક્રમું છું. એ રીતે સર્વ વ્રતોના અતિચારનું પ્રતિક્રમણ કરવું. ૩૪.

* છમાસ સુધી કાચોલ્સર્ગે રહેલા દુઃખપ્રહારીની જેમ.

x આનંદ શ્રાવકને શ્રી ગૌતમ સ્વામીએ મિથ્યાદુષ્ક્રત આપ્યું હતું તેમ.

+ મનવડે જ યુદ્ધ કરી સાતમી નરકને યોગ્ય કર્મ બોધતા અને

સામાન્યપણે ત્રણે યોગનું પ્રતિક્રમણ કહ્યું. હવે
વિશેષથી તે જ કહે છે.

મૂ०—વંદણવયસિક્ષાગા-રવેસુ સન્નાકસાયદંડેસુ ।
ગુત્તીસુ અ સમિર્સુ અ, જો અહ્યારો અ તં નિંદે ॥૩૫॥

શબ્દાર્થ:—

વંદણ—બે પ્રકારના વંદન

વય—બાર પ્રકારના વ્રત

સિક્ષા—બે પ્રકારની શિક્ષા

ગારવેસુ—ત્રણ ગારવ

સન્ના—ચાર સંજ્ઞા

કસાય—ચાર કષાય

દંડેસુ—ત્રણ દંડને વિષે

ગુત્તીસુ—ત્રણ ગુત્તિને વિષે

સમિર્સુ અ—પાંચ સમિતિને

વિષે

જો અહ્યારો—જે અતિચાર

તં નિંદે—તેને નિંદું છું

માવાર્થ—આ ગાથામાં વંદનાદિક કરતાં જે અતિચાર લાગ્યા
હોય તેનું નિંદાપૂર્વક પ્રતિક્રમણ કર્યું છે. તેમાં વંદન એટલે ચૈત્યવંદન
અને ગુરુવંદન વ્રત એટલે અણુવ્રતાદિક શ્રાવકનાં બાર વ્રત, શિક્ષા એટલે
પ્રહરણા અને આસેવના એ બે પ્રકારની શિક્ષા તેમાં પ્રહરણાશિક્ષા એટલે
શ્રાવક જઘન્યથી અષ્ટપ્રવચન માતા અને ઉત્કૃષ્ટથી દશવૈકાલિકના
' છજીવણીય ' અધ્યયન સુધી અર્થ સહિત ભણે તે, તથા આસેવના શિક્ષા

અને પછી તરત આત્મનિંદાદિક કરી કેવળ જ્ઞાન ઉપાર્જન કરનાર પ્રસન્ન-
ચંદ્ર રાજર્ષિની જેમ.

ઇટલે નમસ્કારવડે જાણવું વિગેરે દિનકૃત્યમાં કહ્યું છે તે પ્રમાણે કરવું તે. ગૌરવ ઇટલે ઋદ્ધિગૌરવ, રસગૌરવ અને સાતાગૌરવ, અથવા જાત્યાદિક આઠ મેદ. સંજ્ઞા ઇટલે ચાર, દૈશ કે પંદર પ્રકારની કહી છે તે. કષાય ઇટલે ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ, એ ચાર પ્રકારે કહ્યા છે તે. દંડ

૧ જાતિ, કુઠ, રૂપ, બઠ, શ્રુત, તપ, લાભ, અને ऐश्वर્યનો મદ કરવો તે.

૨ આહારસંજ્ઞા, ભયસંજ્ઞા, મૈથુનસંજ્ઞા, પરિગ્રહસંજ્ઞા.

૩ આહાર, ભય, મૈથુન, પરિગ્રહ, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, લોક અને ઓષસંજ્ઞા.

૪ આહાર, ભય, મૈથુન, પરિગ્રહ, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, ઓષ, સુખ, દુઃખ, મોહ, વિચિકિત્સા, શોક અને ધર્મ. આમાં લોકસંજ્ઞા મેઠવીએ તો સોઠપણ થાય છે.

૫ આ ક્રોધાદિક દરેક ચાર ચાર પ્રકારના છે.—અનંતાનુબંધી અપ્રત્યાહ્યાનાવરણ, પ્રત્યાહ્યાનાવરણ અને સંજ્વલન. તેથી તેના સોઠ મેદ થાય છે. એ દરેકના ચાર ચાર પ્રતિભેદો હોવાથી કુઠ ચોસડ પ્રકાર થાય છે. જેમ અનંતાનુબંધી ક્રોધ અનંતાનુબંધી ક્રોધ સદશ અતિતોત્ર હોય છે. અનંતાનુબંધી ક્રોધ અપ્રત્યાહ્યાનાવરણ ક્રોધ સદશ કાંઈક મંદ હોય છે, અનંતાનુબંધી ક્રોધ પ્રત્યાહ્યાનાવરણ ક્રોધ સદશ કાંઈક વધારે મંદ હોય છે અને અનંતાનુબંધી ક્રોધ સંજ્વલન ક્રોધ સદશ અત્યંત મંદ હોય છે. એજ પ્રમાણે અપ્રત્યાહ્યાનાવરણ ક્રોધ, પ્રત્યાહ્યાનાવરણ ક્રોધ અને સંજ્વલન ક્રોધના ચાર ચાર પ્રકાર કરવા. એજ રીતે માન, માયા અને લોભના પણ સોઠ સોઠ પ્રકાર કરવા.

त्रेण प्रकारे कहा छे ते. मनगुति, वचनगुति अने कायगुति ए त्रण गुति तथा इयासमिति, भाषासमिति, एषणासमिति, आदाननिक्षेपसमिति, अने पारिष्ठापनिका समिति ए पांच प्रकारनी समिति. आ सर्वना अतिचारनी अहें निंदा करवानी छे. ३५.

समकितनुं महात्म्य—

मू०—सम्मदिट्ठी जीवो, जइ वि हु पावं समायरे किंचि ।
अप्पो सि होइ बंधो, जेणं न निद्धंघसं कुणइ ॥३६॥

शब्दार्थः—

सम्मदिट्ठी—सम्यग्दृष्टि
जीवो—जीव
जइवि—जो के
हु—पण
पावं—पाप
समायरे—करे
किंचि—थोडुं
अप्पो—थोडो

सि—तेने
होइ—होय
बंधो—बंध
न—नहिं
जेणं—कारण के
निद्धंघसं—निर्दयपणे
कुणइ—करे

भावार्थः—जो के सम्यग्दृष्टि गृहस्थ श्रावक पोतानो निवहि

१ मनदंड, वचनदंड अने कायदंड. अथवा मायाशल्य, निदान-शल्य अने मिथ्यादर्शनशल्य ए पण दंड कहेवाय छे. प्राणी जे बडे धर्मरूपी घननो नाश—अपहार करी दंडाय ते दंड कहेवाय छे.

બીજી રીતે નહીં ચાલવાથી લેતી કિમેરે કાંઈક પાપકારી આરંભ કરે છે— તેને તેવો આરંભ કરવો પડે છે, તો પળ તેને પ્રથમના ત્રણ ગુણસ્થાન-કની અપેક્ષાએ જ્ઞાનાવરણીયાદિક કર્મોનો અલ્પ બંધ થાય છે. કારણ કે તે શ્રાવક તેવો આરંભ પળ અતિ નિષ્પુરપણે કરતો નથી. ૩૬.

સૂ૦—તંપિ હુ સપ્પડિક્કમ્પણં, સપ્પરિઆવં સડત્તરગુણં ચ ।

વિપ્પં ઉવસામેઈ, વાહિ વ્વ સુસિવિખઓ વિજ્ઞો ॥૩૭॥

શબ્દાર્થ—

તંપિ—તેને પળ

હુ—ત્રિશ્ચયે

સપ્પડિક્કમ્પણં—પ્રતિક્રમણ વહે

સપ્પરિઆવં—પશ્ચાતાપ વહે

સડત્તરગુણં—ગુરુએ આપેલા

પ્રાયશ્ચિત્ત વહે

વિપ્પં—જલ્દી

ઉવસામેઈ—અંત કરે

વાહિ—વ્યાધિને

વ્વ—જેમ

સુસિવિખઓ—સારો શીખેલો

વિજ્ઞો—વૈદ્ય

માવાર્થ—જેમ સારો અનુભવી વિદ્વાન વૈદ્ય વ્યાધિને શીઘ્રપણે દૂર કરે છે, તેમ સમક્તિધારી સુશ્રાવક પળ તે અલ્પ કર્મબંધને પળ પ્રતિક્રમણ દ્વારા, પશ્ચાતાપ દ્વારા અને પ્રાયશ્ચિત્તરૂપ ઉત્તરગુણ દ્વારા દૂર કરે છે. ૩૭.

ए ज वायतम्यां बीजं दृष्ट्यांत आपे छे—

સૂ૦—જહા વિસં કુદ્ધમ્બં, મંતમૂલવિસારમા ।

વિજ્ઞા હપંતિ સંદેહિ, તો તં હવઈ નિચ્ચિસં ॥ ૩૮ ॥

શબ્દાર્થ.

જહા—જેમ

વિસં—શેર

કુટ્ટગયં—શરીરમાં વ્યાપેલું

મંતમૂલ—મંત્ર અને જડીબુટ્ટીના

વિસારયા—જાણનારા

વિજ્ઞા—વૈદ્યો

હણંતિ—હણે છે

મંતેહિં—મંત્રો બંધે

તો—તેથી

હવઇ—થાય છે

નિવ્વિસં—શેર રહિત

ભાવાર્થ—જેમ ગારુડિક મંત્ર અને જડીબુટ્ટી વિગેરે મૂળને જાણનારા હુંશિયાર વૈદ્યો શરીરમાં વ્યાપેલા સ્થાવર કે જંગમ વિષને મંત્રાદિક વડે દૂર કરે છે, અને તે વસ્તુ તેનું શરીર વિષ રહિત થાય છે. ૩૮.

દાષ્ટીતિક કહે છે—

મૂ૦—एवं अद्भविहं कम्मं, रागदोससमज्जिअं ।

आलोअंतो अ निंदतो, खिप्यं हणइ सुसावओ ॥३९॥

શબ્દાર્થ:—

एवं—एवी रीते

अद्भविहं—आठ प्रकारना

कम्मं—कर्मने

रागदोष—राग અને द्वेषથી

समज्जिअं—बांधેલા

आलोअंतो—आलोवतो

निंदतो—निंदतो

खिप्यं—जल्दीથી

हणइ—हणे છે

सुसावओ—સારો શ્રાવક

માર્વાર્થ—એ જ પ્રમાણે રાગ દ્વેષથી બાંધેલા જ્ઞાનાચરણીયાદિક આઠ પ્રકારના કર્મને સુશ્રાવક ગુરુની પાસે આલોચના કરતો અને આત્મ સાક્ષીએ તેની નિંદા કરતો છતો શીઘ્રપણે સ્વપાત્રે છે—નાશ કરે છે. ૩૯.

એ જ અર્થને વિશેષથી કહે છે—

મૂ०—કયપાવો વિ મણુસ્સો, આલોડય નિંદિઅ ગુરુસગાસે ।
હોઈ અરેગલહુઓ, ઓહરિઅમરુવ્વ મારવહો ॥ ૪૦ ॥

કયપાવો વિ—પાપનો કરનાર પણ
મણુસ્સો—મનુષ્ય
આલોડય—આલોચીને
નિંદિઅ—નિંદીને
ગુરુસગાસે—ગુરુની પાસે
હોઈ—થાય છે

અરેગ—ઘણો
લહુઓ—હઠવો
ઓહરિઅ—ઉતારીને
મરુવ્વ—મારને (જેમ)
મારવહો—માર ઉપાડનાર

માર્વાર્થ:—જેનો માર ઉતાર્યો હોય એવો માર વહન કરનાર મજુર હઠવો થાય છે, તેમ પાપ કરનારો—પાપના મારવાઠો મનુષ્ય પણ ગુરુ પાસે આલોચના લઈ તથા આત્મ સાક્ષીએ તે પાપની નિંદા કરી કર્મનો માર ઓછો થવાથી હઠવો થાય છે. ૪૦.

પ્રતિક્રમણ કરવાનું ફલ—

મૂ०—આવસ્સણ ઇણ, સાવઓ જઈ વિ વહુરઓ હોઈ ।
દુસ્વાણમંસકિરિઅં, કાહી અચિરેણ કાલેણ ॥ ૪૧ ॥

શબ્દાર્થ:—

આવસરણ—આવશ્યક ક્રિયા-
કહે
एण—आ
सावओ—श्रावक
जइवि—जो के
होइ—होय

बहुरओ—घणां पापोवाळो
दुक्खाणं—दुःखोनो
अंतकिरिअं—नाश
काही—करशे
अचिरेण—थोडा
काळेण—काळमां

भावार्थ—जोके श्रावक घणी बंधाती कर्मरूपी रजवाळो होय छे अथवा बहुरत—सावक आरंभमां बहु रक्त—आसक्त होय छे, तो ण आ सामायिक १, चतुर्विंशतिस्त्व २, वंदनक ३, प्रतिक्रमण ४, कायोत्सर्ग ५, अने प्रत्याख्यान ६ ए छे आवश्यक करवाथी थोडा वखतमां ज दुःखनो अंत करशे—मोक्ष प्राप्तशे. ४१.

इंद्रियोनी चपळताने लीधे अने जीवो अत्यंत प्रमादी होवाने लीधे थोडाएकज अपराध स्मरणमां आवी शके छे, अने आलोचना तो सर्वनी करवी जोइए. माटे विस्मरण थयेला अतिचारोनुं सामान्य रीते प्रतिक्रमण कहे छे.—

मू०—आलोअणा बहुविहा, न य संमरिआ पडिक्रमणकाले ।

मूलगृणउत्तरगुणे, तं निंदे तं च गरिहामि ॥४२॥

શબ્દાર્થ:—

आलोअणा—भ्रमेवश
बहुविहा—कर्म प्रकलस्वी

न य संमरिआ—न संभारी होय
पडिक्रमण—प्रतिक्रमण

काले—वस्त्रे

मूलगुण—मूळगुण

उत्तरगुणे—उत्तर गुण

गरिहामि—गर्हूँ लुं

मावार्थ—आलोचना एटले गुरुनी पासे पोताना दुश्चरित्र—अपराधो कहेवा ते, अने उपचारथी तेना कारणभूत प्रमादवाळी क्रिया पण आलोचना कहेवाय छे एटले के क्रियामां जे जे प्रमाद थया होय ते पण आलोचना कहेवाय छे, ते आलोचनाओ पांच अणुव्रतरूप मूळगुण अने सात गुणव्रतरूप उत्तरगुणने चिबे घणां प्रकारनी होय छे, तेथी ते आलोचनानी निंदा गर्हा करवाने अवसरे जे आलोचना विस्मरण थइ होय तेनी आ गाथाथी निंदा गर्हा करवासां आवी छे. ४२.

भयवजिननी वंदना.—

मू०—तस्स धम्मस्स केवल्लियत्तस्स,

अब्भुट्ठिओमि आराहणाए, विरओमि विराहणाए ।

तिविहेण पडिकंतो, वंदाभि जिणे चउब्बीसं ॥४३॥

शब्दार्थः—

तस्स—ते

धम्मस्स—श्रावक धर्मनी

केवल्लि—केवळी भगवंते

पञ्चलस्स—कहेला

अब्भुट्ठिओमि—हुं उठचो लुं

आराहणाए—आराधनाने माटे

विरओमि—अटकचो लुं

विराहणाए—विराधनाथी

तिविहेण—त्रण प्रकारे

पडिकंतो—प्रतिबद्ध करतो

जिणे—जिनेश्वरने

चउब्बीसं—चोबीसो

भावार्थ—केवळीए प्ररूपेलो श्रावकधर्म के जे में गुरुनी पासे अंगो-कार कर्यो छे, तेनी आराधना करवा माटे हुं सावधान थयो छुं, अने तेनी विराधनाथी निवृत्त थयो छुं, तथा मन, वचन अने काया ए त्रण प्रकारे अतिचार थकी निवृत्त थइने हुं ऋषभादिक चोवीश तीर्थकरोने अने उप-लक्षणथी पांच भरत, पांच ऐरवत अने पांच महाविदेह क्षेत्रना सर्व भाव तीर्थकरोने हुं वांटुं छुं. ४३.

॥ इति वंदित्ता सूत्र २२ ॥

(पछी बे वांदणा दइने गुरुजीने स्वामणा देवा)

॥ २३ अथ अब्भुद्धिओ (गुरुस्वामणा) सूत्र. ॥

सू०—इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! अब्भुद्धिओ मि अंबिंतर-
देवसिअं स्वामेउं ॥

शब्दार्थः—

इच्छाकारेण—इच्छाए करी
संदिसह—आज्ञा आपो
भगवन्—हे भगवंत
अब्भुद्धिओ—उठ्यो छुं

अंबिंतर—अंदर
देवसिअं—दिवसना अपराधने
स्वामेउं—स्वमाववाने

भावार्थ—हे भगवान् ! हुं दिवसमां उत्पन्न थयेला अतिचारने स्वमाववा तत्पर थयो छुं, तेथी आप इच्छा प्रमाणे मने आज्ञा आपो-त्यारे गुरु 'स्वामेह'—स्वमावो एम कहे. पछी शिष्य आ प्रमाणे बोळे.—

मू०—इच्छं, स्वामेमि देवसिअं ।

इच्छं—इच्छुं छुं

स्वामेमि—स्वमावुं छुं

देवसिअं—दिवस संबंधी अति-
चारने

भावार्थ—हुं आपनी आज्ञा प्रमाणे करवा इच्छुं छुं, तेथी आपनी. आज्ञानुसार दिवस संबंधी अतिचारने स्वमावुं छुं.

(पछी पंचांग प्रणाम करी मुखवल्लिक्रावडे मुख ढांकी आ प्रमाणे बोले.)

मू०—जं किंचि अपत्तिअं, परपत्तिअं, भत्ते, पाणे, विणए, वेआवच्चे, आलावे, संलावे, उच्चासणे, समासणे, अंतरभासाए, उवरिभासाए, जं किंचि मज्झ विणयपरिहीणं सुहुमं वा, बायरं वा, तुब्भे जाणह, अहं न याणामि, तस्स मिच्छामि दुक्कडं ॥

शब्दार्थः—

जं किंचि—जे कांइ
अपत्तिअं—अप्रीतिभाव
परपत्तिअं—विशेष अप्रीतिभाव
भत्ते—भोजनने विषे
पाणे—पाणीने विषे
विणए—विनयने विषे
वेआवच्चे—वैयावच्चने विषे

आलावे—एकवार बोलवामां
संलावे—वारं वार बोलवामां
उच्चासणे—उंचे आसने
वेसवाथी
समासणे—सरखा आसने
अंतरभासाए—वच्चे बोलवाथी
उवरिभासाए—गुरुए कढ्या पछी
ते वातने विशेषपणे कहेतां.

जं किंचि—जे कांइ
 मज्झ—मारे
 विणय—विनय
 परिहीणं—रहितपणुं
 सुहुमं—सूक्ष्म
 चायरं—बादर

सुभे ज्ञाणइ—ज्जे जणो छे
 अहं—हुं
 न याणामि—हुं जाणतो नथी
 तस्स—ते
 मिच्छामि—दुकडं—मारुं पाप
 नाश थाओ

भावार्थः—हे गुरु महाराज ! माराथी जे कांइ आपनी सामान्य के विशेष अप्रीति उत्पन्न थई होय, कया कया विषयमां ? ते कहे छे.—
 आहारमां, पाणीमां, आपनो अभ्युत्थानादिक विनय करवामां, औषध अने पथ्यादिक वैयावच्च करवामां, एकवार बोलवामां, परस्पर कथा करवारूप वारंवार बोलवामां, आपनाथी उंचा के समान आसनपर बेसवामां, आप बोलता हो तेनी वच्चे बोलवामां तथा आपना बोली रद्दा पछी तरत ज ते विषय उपर विस्तारथी बोलवामां में जे कांइ विनय-रहितपणे सूक्ष्म एटले अल्प प्रायश्चित्तथी शुद्ध थाय तेवो के बादर एटले मोटा प्रायश्चित्तथी शुद्ध थाय तेवो अपराध कर्यो होय, के जे अपराध ज्ञानने लीधे आप जाणता हो, अने हुं अज्ञानने लीधे जाणतो न होउं, ते सर्व अतिचारनुं मारे मिथ्यादुष्कृत हो. ते पापनुं हुं मिथ्यादुष्कृत आपुं छुं.

गुरु १५, लघु १११, सर्व वर्ण १२६.

(आ रीते स्वामणा दइने, “आवस्सई” कहनी अवग्रहनी बहार आचीने “आयरिअ उवञ्जाए” कहँ)

॥ ૨૪ અથ આયરિય ઉવજ્ઞાણ સૂત્ર ॥*

મૂ૦—આયરિય ઉવજ્ઞાણ, સીસે સાહમ્મિણ કુલગણે અ ।
જે મે કેહ કસાયા, સવ્વે તિવિદ્દેણ સ્વામેમિ ॥૧॥

શબ્દાર્થ:—

આયરિય—આચાર્ય

ઉવજ્ઞાણ—ઉપાધ્યાયને

સીસે—શિષ્યને

સાહમ્મિણ—સાધર્મિકને

કુલ—એક આચાર્યનો પરિવાર

ગણે અ—ઘણાં આચાર્યનો પરિવાર

જે મે—જે મારે જીવે

કેહ—કોઈ પણ પ્રકારનો

કસાયા—કષાય

સવ્વે—સર્વને

તિવિદ્દેણ—વ્રણ પ્રકારે કરી

સ્વામેમિ—સ્વમાયું હું

ભાવાર્થ—આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, શિષ્ય, સાધર્મિક, કુલ અને ગણ એમાંથી કોઈના ઉપર મેં કાંઈપણ કષાય કર્યાં હોય, તો તે સર્વની પાસે હું મન, વચન અને કાયાએ કરીને ક્ષમા માગું છું. અહીં એક આચાર્યની આજ્ઞામાં રહેનાર સાધુઓનો સમૂહ ગણી કહેવાય છે, એવા ઘણા ગણી ભેટા ગણીએ તો એક કુલ થાય છે, અને ઘણા કુલ મળીને એક ગણ થાય છે.

મૂ૦—સવ્વસ્સ સમણસંઘસ્સ, મગ્ગવો અંજલિં કરિઅ સીસે ।
સવ્વં સ્વમાવહિતા, સ્વમામિ સવ્વસ્સ અહયં પિ ॥ ૨ ॥

*આ સૂત્રમાં આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, શિષ્ય, સાધર્મિક, કુલ, ગણ, શ્રમણસંઘ, સર્વજીવો વિગેરેની એકી સાથે ક્ષમા માગી છે, માટે સૂત્ર ચોલ્ટી વસ્તે બરાબર ઉપયોગ રાખવામાં આવે તો ઘણી કર્મનિર્જેરા થાય છે.

शब्दार्थः—

सव्वस्स—सर्वना
समणसंघस्स—श्रमण संघरूप
भगवओ—भगवंतना
अंजलिं करिअ—बे हाथ जोडीने
सीसे—मस्तक उपर

सव्वं—सर्व अपराधने
खभावइत्ता—खमावने
खमामि—खमुं लुं
सव्वस्स—सर्वना
अहयं पि—हुं पण

भावार्थ—मस्तकपर बे हाथ जोडीने पूज्य एवा सर्व साधुसमु-
दायनो में जे कांइ अपराध कर्यो होय, ते सर्व अपराधनी क्षमा मागीने
हुं पण तेमणे करेला सर्व अपराधने माफ करूं. २.

मू०—सव्वस्स जीवरासिस्स, भावओ धम्मनिहिअनिअचित्तो ।
सव्वं खभावइत्ता, खमामि सव्वस्स अहयंपि ॥ ३ ॥

शब्दार्थः—

सव्वस्स—सर्व
जीवरासिस्स—जीवसमूहना
भावओ—भावथी
धम्म—धर्मने विषे
निहिअ—स्थाप्युं छे

नियचित्तो—पोतानुं चित्त
सव्वं—सर्व अपराधने
खभावइत्ता—खमावीने
खमामि—खमुं लुं
अहयंपि—हुं पण

भावार्थ—सर्व जीवराशिमांथी कोइनो में कांइ पण अपराध कर्यो
होय, ते सर्व प्रत्ये मारा सर्व अपराधने हुं खमावुं लुं, अने भावथी धर्मने
विषे चित्त राखीने हुं पण तेमणे करेला सर्व अपराधने माफ करूं. ३.

गाथा ३, पद १२, गुरु १९, लघु ९१, सर्व वर्ण ११०,

(पछो नवकार, करेमिभंते, इच्छामिठामि काउस्सगं, तरसउत्तरी, अन्नथ्थ
ऊससिएणं, कहीने चारित्राचारनी विशुद्धि माटे बे लोगस्स या चार नवकारनो
काउस्सग चंदेसु निम्मल्यरा सुधी करवो पछी प्रगट लोगस्स बोलवो. पछी)

॥ २५ अथ सव्वलोए अरिहंत चेइयाणं ॥X

मू०—सव्वलोए अरिहंतचेइयाणं, करेमि काउस्सगं, ॥ १ ॥
 वंदणवत्तियाए, पूअणवत्तियाए, सक्कारवत्तियाए, सम्मा-
 णवत्तियाए, बोहिलाभवत्तियाए, निरुवसग्गवत्तियाए,
 ॥२॥ सद्धाए, मेहाए, धिइए, धारणाए, अणुप्पेहाए,
 वड्ढमाणीए, ठामि काउस्सगं. ॥ ३ ॥

शब्दार्थ—

अरिहंत—अरिहंतनी
 चेइयाणं—प्रतिमाने
 करेमि—करुं लुं
 काउस्सगं—काउस्सग
 वंदणवत्तियाए—वांदवाने
 निमित्ते
 पूअण—पूजन करवाथ
 सक्कार—सक्कार करवाथी
 सम्माण—सन्मान करवाथी

बोहिलाभ—बोधी बीजनो लभ
 निरुवसग्ग—मोक्ष पामवा माटे
 सद्धाए—श्रद्धाथी
 मेहाए—निर्मळ बुद्धिथी
 धिइए—चित्तनी स्थिरताथी
 धारणाए—धारणापूर्वक
 अणुप्पेहाए—वारंवार विचारीने
 वड्ढमाणीए—वधती—वृद्धि
 पामती

भावार्थ—अरिहंतनी प्रतिमाने वंदना करवा माटे हुं कायोत्सर्ग
 करुं लुं. एटले के प्रमुने वंदना करवाथी जे फल प्राप्त थाय, ते मने
 कायोत्सर्ग करवाथी थाय. तथा जिनेश्वर भगवाननी पूजा करवाथी जे फल
 थाय तेने माटे, तथा जिनप्रतिमाने आभूषणादिकवडे सक्कार करवाथी

X आ सूत्रमां स्थापना जिननी स्तुति छे.

जे फळ थाय तेने माटे, तथा प्रसु पःसे भक्तिपूर्वक गीत, गान, स्तुति विगोरेरूप सन्मान करवाथी जे फळ थाय तेने माटे, तथा बोधिनी प्राप्तिने माटे एटले परभवमां जिनधर्मनी प्राप्ति थवा माटे, तथा उपसर्ग-रहित एवा मोक्षस्थानने मेळववा माटे हुं कायोत्सर्ग करुं छुं. वळी हुं वृद्धि पामती शुद्ध श्रद्धावडे, निर्मळ बुद्धिवडे, धीरजवडे एटले शांत चित्तवडे, धारणावडे एटले जिनेश्वरना गुणोने हृदयमां धारण करवावडे, तथा तेमना गुणोनो वारंवार विचार करवावडे, हुं कायोत्सर्ग करुं छुं.

संपदा ३. पद १५. गुरु १७. लघु ७६. सर्ववर्ण ९४.

(अत्रथ्य ऊससिएणं कहीने, दर्शनाचार विशुद्धि माटे एक लोग-स्स अथवा चार नवकारनो काउस्सग चंडेसु निम्मलयरा सुधी करी. पारी " पुक्खरवरदीवड्ढे " कहेवुं)

॥ २६ अथ पुक्खरवरदीवड्ढे वा श्रुतस्तव *सूत्रम् ॥

(आर्यागीति)

मू०—पुक्खरवरदीवड्ढे, धायइसंडे अ जंबुदीवे अ ।

मरहेरवयविदेहे, धम्माइगरे नमंसामि ॥ १ ॥

शब्दार्थ—

पुक्खरवर—पुक्करवर नामना

दीवड्ढे—अडधा द्वीपमां

धायइसंडेअ—धातकी खंडमां

जंबुदीवे—जंबुद्वीपमां

मरह—भरत

एरवय—ऐरवत

विदेहे—महाविदेह क्षेत्रमां

धम्माइगरे—धर्मनी शरुआत

करनारने

नमंसामि—नमस्कार करुं छुं.

* आमां श्रुतिनी स्तुति होवाथी आ श्रुतस्तव कहेवाय छे.

ભાવાર્થ—અર્ધ પુષ્કરવર દ્વીપમાં, ધાતકીચંડમાં અને જંબુદ્વીપમાં કુલ પાંચ ભરત, પાંચ એસ્વત અને પાંચ મહાવિદેહ ક્ષેત્ર છે, તેમાં રહેલા સર્વ તીર્થકરોને હું નમસ્કાર કરું છું. ૧.

આ રીતે પ્રથમ અરિહંતની સ્તુતિ કરી, હવે ત્રણ ગાથાવદે શ્રુતની સ્તુતિ કરે છે.

મૂ०—તમતિમિરપડલવિદ્ધં—સળસ્સ સુરગણનરિંદમહિયસ્સ ।
સીમાધરસ્સ વંદે, પપ્ફોડિઅમોહજાલસ્સ ॥ ૨ ॥

શબ્દાર્થ:—

તમ—અજ્ઞાનરૂપી
તિમિર—અંધકારના
પડલ—સમૂહનો
વિદ્ધંસળસ્સ—નાશ કરનારને
સુરગણ—દેવતાઓનો સમૂહ
નરિંદ—ચક્રવર્તિવદે
મહિયસ્સ—પૂજાયેલ

સીમા—મર્યાદામાં
ધરસ્સ—રાખનાર
વંદે—વાંદું છું
પપ્ફોડિઅ—તોડી નાંખી છે
મોહ—મોહરૂપી
જાલસ્સ—જાલને

ભાવાર્થ—અજ્ઞાનરૂપી અંધકારના સમૂહનો નાશ કરનાર, દેવેદો અને નરેદો પૂજેલા, સર્વને મર્યાદામાં રાખનાર અને મોહરૂપ જાલને તોડી નાંખનાર એવા શ્રુતને હું વાંદું છું. ૨.

(વસન્તતિલકાવૃત્તમ્ ।)

મૂ०—જાઈજરામરણસોગપણાસણસ્સ,
 કલ્હાણપુવ્વલવિસાલસુહાવહસ્સ ।
 કો દેવદાણવનરિંદગણચ્ચિઅસ્સ,
 ધમ્મસ્સ સારમુવલભ્મ કરે પમાયં ॥ ૩ ॥

શ્લોકાર્થઃ—

જાઈ—જન્મ
 જરા—ઘડપણ
 મરણ—મરણ
 સોગ—શોકનો
 પણાસણસ્સ—નાશ કરનાર
 કલ્હાણ—કલ્યાણકારી
 પુવ્વલ—સંપૂર્ણ
 વિસાલ—વિશાળ
 સુહ—મોક્ષ સુખને
 આવહસ્સ—આપનાર

કો—કોણ
 દેવ—દેવતા
 દાણવ—દાનવ
 નરિંદ—ચક્રવર્તિના
 ગણ—સમૂહ
 અચ્ચિઅસ્સ—પૂજાયેલ
 ધમ્મસ્સ—શ્રુત ધર્મના
 સારં—તત્ત્વને
 ઉવલભ્મ—પામીને
 કરે પમાયં—પ્રમાદ કરે ?

માવાર્થ—જન્મ, જરા—વૃદ્ધાવસ્થા, મૃત્યુ અને શોકને નાશ કરનાર, કલ્યાણકારક અને અત્યંત વિશાળ સુખ, જે મોક્ષ, તેને આપનાર તથા દેવેન્દ્રો, અસુરેન્દ્રો અને નરેન્દ્રો પૂજેલા એવા શ્રુતધર્મના સારને—

रहस्यने पामीने कौण बुद्धिमान प्राणी प्रमाद करे ? कोइ पण प्रमाद न करे. ३.

(शार्दूलविक्रीडितवृत्तम् ।)

मू०—सिद्धे भो पयओ णमो जिणमए, नंदी सया संजमे,
देवंनागसुवन्नकिन्नरगणस्सब्भूअभावच्चिए ।
लोगो जत्थ पइट्ठिओ जगमिणं, तेलुककमच्चासुरं,
धम्मो बड्डउ सासओ विच्चयओ, धम्मुत्तरं वड्डउ ॥४॥

शब्दार्थः—

सिद्धे—सिद्ध एवा
भो—हे ज्ञानवंत लोको
पयओ—आदर सहित
णमो—हुं नमस्कार करुं छुं
जिणमए—जिनमतने
नंदी—वृद्धि थाओ
सया—हंमेशां
संजमे—चारित्र धर्मने विषे
देवं—वैमानिक देव
नाग—भवनपति देव

सुवन्न—ज्योतिषी देव
किन्नर—व्यंतर देवना
गण—समूहथी
सब्भूअभाव—सत्य भाव वडे
*अच्चिए—पूजाएला
लोगो—त्रण काळनुं ज्ञान
जत्थ—जेमां
पइट्ठिओ—रहेल छे
जगमिणं—आ जगतनुं
तेलुकक—त्रण लोकरूप

*चतुर्थी-विभक्ति लइए तो जिनमतनुं विशेषण पण थइ शके छे.

મનુષ્ય-મનુષ્ય લોક
 અસુર-દેવ લોક
 ધમ્મો-શ્રુત ધર્મ
 વહ્દહુ-વૃદ્ધિ પામો
 સાસઓ-શાશ્વતો

વિજયઓ-વિજયવંત
 ધમ્મ-ધર્મ
 ઉત્તરં-વિશેષ અને વિશેષ
 વહ્દહુ-વૃદ્ધિ પામો

માવાર્થ—હે જ્ઞાનવંત મહ્યજનો ! હું આદરવાળો થઈને ઇટલે આદર પૂર્વક સર્વ નય પ્રમાણથી સિદ્ધ એવા જિનમતને—જિનસિદ્ધાંતને નમસ્કાર કરું છું. કારણ કે જિનમતથી જ દેવો, નાગકુમારો, સુવર્ણ-કુમારો અને કિન્નરો વિગેરે સર્વ દેવોણ પળ શુદ્ધ ભાવથી પૂજેલા એવા ચારિત્રધર્મની પળ નિરંતર વૃદ્ધિ થાય છે. વહ્દહુ જે જિનમતને વિષે ત્રણ-કાઠનું જ્ઞાન તથા મનુષ્ય, અસુર અને ઉપલક્ષણથી સર્વ દેવો તિર્યંચો અને નારકીઓ, ત્રણ લોકરૂપ આ સમગ્ર જગત પ્રતિષ્ઠિત છે ઇટલે કે તે સર્વનું જ્ઞાન જિનાગમને વિષે જ રહેલું છે. આવો શાશ્વત જિનમત વિજય પામવાથી વૃદ્ધિ પામો અને તેની વૃદ્ધિવડે ચારિત્રધર્મ પળ વૃદ્ધિ પામો. ૪.

મૂ૦—સુઅસ્સ મગવઓ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં વંદણવત્તિઆણં॥

શબ્દાર્થ:—

સુઅસ્સ-શ્રુત ધર્મ
 મગવઓ-પવિત્ર

કરેમિ-કરું છું
 કાઉસ્સગ્ગં-કાઉસ્સગ્ગં

માવાર્થ—શ્રીજિનભાષિત શ્રુત-આગમ સર્વથા પ્રકારે પવિત્ર અને પૂજ્ય છે, તેનાં વંદનાદિકને નિમિત્તે હું કાયોત્સર્ગ કરું છું.

પદ ૧૬. સંપદા ૧૬. ગાથા ૪. મુઠ ૩૪. લઘુ ૧૮૨. સર્વવર્ણ ૨૧૬.

વંદનવત્તિયાણ, પૂજનવત્તિયાણ, કહીને (અન્નધ્ય ઝસસિણ્ણં કહેવું, જ્ઞાનાચારની વિશુદ્ધિ માટે) એક લોગસ્સ (અથવા ચાર નવકાર)નો ચંદેસુ નિમ્મલપરા સુધી કાઠસ્સગ્ગ કરવો, પછી કાઠસ્સગ્ગ પારવો, પછી સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં કહેવું.

૨૭ X સિદ્ધાણં, બુદ્ધાણં ઘા સિદ્ધસ્તવ સૂત્ર.

સૂ. — સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં, પારગયાણં પરંપરાગયાણં ।

લોઅગ્ગમુવગયાણં, નમો સયા સઘ્વસિદ્ધાણં ॥ ૧ ॥

શબ્દાર્થ: —

સિદ્ધાણં—સિદ્ધોને

બુદ્ધાણં—બુદ્ધોને

પારગયાણં—સંસાર સમુદ્રના

પાર પામેલાને

પરંપરાગયાણં—અનુક્રમે મોક્ષે

પહોંચેલાને

લોઅગ્ગં—લોકના અગ્ર ભાગને

ઉવગયાણં—પામેલાને

નમો—નમસ્કાર થાઓ

સયા—હંમેશાં

સઘ્વ—બધાં

સિદ્ધાણં—સિદ્ધોને

X આ સૂત્ર વડે સિદ્ધોની સ્તુતિ કરી છે તેથી તે સિદ્ધસ્તવ કહેવાય છે. આમાંની પહેલો ગાથા વડે સમગ્ર સિદ્ધોની સ્તુતિ કરી છે. બીજી અને ત્રીજી ગાથામાં વર્તમાન તીર્થના અધિપતિ શ્રોવર્ધમાનસ્વામીની સ્તુતિ કરી છે, ચોથી ગાથામાં ગિરનારપર રહેલા શ્રીનેમિનાથની સ્તુતિ કરી છે. અને પાંચમી ગાથામાં અષ્ટાપદ પર્વતપર રહેલા ચોયોશે તીર્થકરીની સ્તુતિ કરી

ભાવાર્થ:—જેણે સર્વ કાર્ય સિદ્ધ કર્યા છે, જેણે સર્વ ભાવો જાળ્યા છે, જે સંસારસમુદ્રના પારને પામેલ છે, જે ગુણસ્થાનના ક્રમે મોક્ષ સુધી ચઢેલા છે અને જે લોકના અપ્રમાણમાં જઈ રહેલા છે, તે સર્વ સિદ્ધના જીવોને મારો નિરંતર નમસ્કાર છે. ૧.

મૂ०—જો દેવાણ વિ દેવો, જં દેવા પંજલી નમંસંતિ ।
તં દેવદેવમહિઅં, સિરસા વંદે મહાવીરં ॥ ૨ ॥

શબ્દાર્થ:—

જો—જે

દેવાણ વિ—દેવોના પળ

દેવો—દેવ છે

જં—જેમને

દેવા—દેવતાઓ

પંજલી—બે હાથ જોડીને

નમંસંતિ—નમસ્કાર કરે છે

તં—તે

દેવદેવ—દેવના દેવ (ઈંદ્ર) વડે

મહિઅં—પૂજાપણ

સિરસા—મસ્તક વડે

વંદે—વાંદું છું

ભાવાર્થ:—જે દેવોના પળ દેવ છે અને જેને દેવો હાથ જોડીને નમસ્કાર કરે છે. વહી દેવોના પળ દેવ જે ઈંદ્રાદિક તેમણે પળ જે પૂજેલા છે, તે શ્રીમહાવીરને હું મસ્તક નમાવીને વાંદું છું.

છે. તથા ૫ ગાથા વડે જૂદી જૂદી વંદના પળ કરેલી છે તે જાણવાની ઇચ્છાવાળાં ચૈત્યવંદન ભાષ્ય જોવું.

મૂ૦—इको वि नमुकारो, जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स ।
संसारसागराओ, तारेइ नरं व नारिं वा ॥ ३ ॥

શબ્દાર્થ—

इको वि—एक पण
नमुकारो—नमस्कार
जिणवर—जिनवरोमं
वसहस्स—श्रेष्ठ एवा
वद्धमाणस्स—वर्धमान स्वामीने

संसार—संसार रूप
सागराओ—समुद्रथी
तारेइ—तारे छे
नरं व—पुरुषने अथवा
नारिं वा—अथवा स्त्रीने

भावार्थ—શ્રુતજ્ઞાની અને અવધિજ્ઞાની વિગેરે જિનોને મધ્યે વર
પટલે પ્રધાન અર્થાત્ કેવલજ્ઞાની, તેમને વિષે પણ વૃષભ સમાન—શ્રેષ્ઠ
પટલે તીર્થંકર પદવીને પામેલા એવા શ્રીવર્ધમાનસ્વામીને એક જ વાર જો
નમસ્કાર કર્યો હોય, તો તે નમસ્કાર કરનાર પુરુષ કે સ્ત્રીને (તથા કૃત્રિમ
નપુંસકને પણ) સંસારરૂપી સમુદ્રથી તારે છે. ૩.*

મૂ૦—उज्जितसेलसिहरे, दिक्खा नाणं निसीहिआ जस्स ।
तं धम्मचक्रवट्ठिं, अरिद्धनेमिं नमंसाभि ॥ ४ ॥

*આ ત્રણ ગાથાઓ શ્રીગગધર રચિત છે, તેથી તે અવંચ્ય કહે-
વાની છે. ત્યાર પછીની બે ગાથાઓ ચૂર્ણિમાંની છે, તે પણ ગુરુ પરંપરાગત
હોવાથી કહેવાની છે.

શબ્દાર્થ—

વડિજંત—ગિરનાર

સેલ—પર્વતના

સિહરે—શિખર ઉપર

દિક્ષા—દિક્ષા કલ્યાણક

નાણં—કેવલજ્ઞાન કલ્યાણક

નિસીહિઆ—મોક્ષ કલ્યાણક

જસ્સ—જેમના

તં—તે

ધમ્મ—ધર્મના

ચક્કવટ્ઠિં—ચક્રવર્તિં એવા

અરિદ્ધનેમિં—શ્રી નેમનાથને

નમંસામિ—નમસ્કાર કરું છું

માવાર્થ—શ્રીગિરનાર પર્વત પર જે પ્રભુનાં દીક્ષા, કેવલજ્ઞાન અને નિર્વાણ એ ત્રણ કલ્યાણક થયાં છે, તે ધર્મચક્રને પ્રવર્તાવનાર શ્રીઅરિદ્ધનેમિ પ્રભુને હું નમસ્કાર કરું છું. ૪.

મૂ૦—ચત્તારિ અદ્દ દસ દો, અ વંદિઆ જિણવરા ચણ્ઠ્ઠીસં ।
પરમદ્ધનિદ્ધિઅદ્દા, સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ ॥ ૫ ॥

શબ્દાર્થ—

ચત્તારિ—ચાર

અદ્દ—આઠ

દસ—દશ

દો—બે

અ—અને

વંદિઆ—વંદાયેલ

જિણવરા—જિનેશ્વરો

ચણ્ઠ્ઠીસં—ચોવીસ

પરમદ્ધ—પરમાર્થ વડે

નિદ્ધિ—સિદ્ધ થયા છે

અદ્દા—અર્થ જેમના

સિદ્ધા—સિદ્ધ થયેલા

સિદ્ધિં—મોક્ષ

મમ—મને

દિસંતુ—આપો

मावार्थ—चार, आठ, दश अने बे ए सर्व मळींने चोवीश तीर्थकरो अष्टापद पर्वतपर रहेला छे, तेमने में वांघा छे, तेमने परमार्थथो कांइ पण कार्य करवानुं बाकी रह्युं नथी, तथा तेओ सिद्धिपदने पामेला छे. तेओ मने मोक्ष आपनारा थाओ. ५.

पद २०. संपदा २०. गाथा ५. गुरु २५. लघु १५१. सर्ववर्ण १७६

पछी छट्टा आवश्यकनी दृष्टि पडिलेहणा करी मुहपत्ति पडिलेही बे वांदणा देवा, पछी “सामायिक, चउविसःथो, वांदणां, पडिकमणुं, काउत्सग्ग, पच्चक्खाण कय्युं छे जी.” पछी “आवरसइ” कही अवग्रहनी बहार नीकळीने बोलवुं. इच्छामो अणुसद्धि नमो खमासमणाणं कही..

अमे गुरु आज्ञाने इच्छीए छीए, क्षमाश्रमणोने नमस्कार थाओ.

॥ पछी नमस्कार बोलवो ॥

(अनुष्टुप् छंद)

मृ०—नमो दुर्वाररागादि-वैरिवारनिवारिणे ।

अर्हते योगिनाथाय, महावीराय तायिने ॥ १ ॥

शब्दार्थः—

नमो—नमस्कार थाओ,
दुर्वार—दुःखथी अटकावाय,
रागादि—राग आदि
वैरि—शत्रुओना
वार—समूहने
निवारिणे—दूर करनार

अर्हते—अरिहंतने
योगिनाथाय—योगीओना स्वा-
मिने
महावीराय—महावीरने
तायिने—छ-कायना जीवने रक्षण
करनार

માવાર્થ:—મહાન્ દુઃસ્વથી અટકાવી શક્તાય એવા રાગ-દ્વેષ-મોહ આદિ મહાન્ શત્રુઓના સમુદાયને રોકવાવાળા, તથા પૃથ્વી આદિ છ કાય જીવોના રક્ષણ કરવાવાળા, અને યોગીઓના સ્વામી એવા અરિહંત મગવંત પરમ તીર્થંકર, શ્રી મહાવીર સ્વામીને નમસ્કાર થાઓ. ૧.

(આર્યા છંદ)

મ્નુ०—મંદિરગિરિવરધીરઃ, પ્રાપ્તભવાપારનીરનિધિતીરઃ ।
નિર્જિજ્ઞતમન્મથવીરઃ, શ્રિયેઽસ્તુ સ શ્રીમહાવીરઃ ॥ ૨ ॥

શબ્દાર્થ:—

મંદિર—મંદરાચલ પર્વત (મેરુ)	તીરઃ—કાંઠો
ગિરિ—પહાડ	નિર્જિજ્ઞત—જીર્યો છે
વર—શ્રેષ્ઠ	મન્મથ—કામદેવ
ધીરઃ—ધીરજવાળા	વીરઃ—વીર
પ્રાપ્ત—પામેલા,	શ્રિયે—કલ્યાણ માટે
મવ—સંસાર	અસ્તુ—હો
અપાર—કાંઠો નથી જેનો	સ—તે
નીર—પાણી	શ્રીમહાવીર—વીર મગવાન
નિધિ—મંડાર	

માવાર્થ:—મેરુ પર્વત જેવા ધીર અને મહા મુશ્કેલી પળ પાર ન પમાય તેવા સંસારરૂપ સમુદ્રને તરી ગયેલા તથા કામદેવ રૂપ ધીરને જીતનાર એવા શ્રી મહાવીર સ્વામી અમને કલ્યાણ કરો ૨.

(उपजातिवृत्तम्)

मू०—सर्वे जिनास्तुल्यगुणैर्नमस्याः, समत्वभावेन जगत्प्रशस्याः॥
तथापि वीरं निकटोपकारं, तीर्थेश्वरं नौमि सदा मुदारं ॥३॥

शब्दार्थ—

सर्वे—बधां

जिनाः—जिनेश्वरो

तुल्य—समान

गुणैः—गुणोवडे

नमस्याः—नमस्कार करवा योग्य

समत्व—सरखापणाना

भावेन—भाववडे

जगत्—लोकमां

प्रशस्याः—वखाणवा लायक

तथापि—छतां पण

वीरं—वीरने

निकट—नजीकना

उपकारं—उपकारीने

तीर्थेश्वरं—तीर्थना स्वामिने

नौमि—नमस्कार करुं छुं

सदा—हंमेशां

मुदारं—हर्षथी

भावार्थ—बधां जिनेश्वरो पोत—पोतानां गुणोवडे नमस्कार करवां योग्य छे अने समभावथी आखा जगत्ना मनुष्योथी वखाणवा योग्य छे, छतां पण नजीकना उपकारी तथा शासनना नायक श्री महावीर स्वामीने हंमेशां अत्यंत आनंदथी नमस्कार करुं छुं. ३.

(ए ज प्रमाणे नमस्कार करी, पछी “नमुश्रुणं ” तथा बे खमासमणा दइ स्तवन संदिसापमि, स्तवन भणेमि कहीने नवकार मंत्र गणीने स्तवन कहेवुं.

॥ अथ श्री शान्तिनाथजीनुं स्तवन ॥

१अहिपुरमंडन सोलमो, जिनवर कंचन कांति रे । निरखिये
मूरति स्वामिनी, २हियडले लागी ३ छे खांति रे ॥ १ ॥ शान्ति-
जिन सांभलो विनति, माहरी परमदयाल रे । तुम्ह विणु कोइ
बीजो नहि, सेवकजन प्रतिपाल रे ॥ शां० ॥ २ ॥ दुल्लहो
माणुस भव लह्यो, आरजक्षेत्र अवतार रे ॥ जनम श्रावक कुले
मुज थयो, सांभल्यो धर्म आचार रे ॥ शां० ॥ ३ ॥ पंचमा
कालने ४ दुषणे, बहु मत ५जिनमत ठाण रे ॥ तिणे भ्रमे भूलो
ए प्राणियो, नविलहे ६प्रवचन वाण रे ॥ शां० ॥ ४ ॥ ७अवि-
रति देवदेवी नमे, ८सुगुरु ९कुगुरु १०समतोल रे ॥ धर्म
११सावद्य १२भाषे सदा, १३रंजण कुगुरु १४कुबोल रे ॥ शां०
॥ ५ ॥ १५जिनमती जिनमती नवि मिले, निंदए मांशोमांही
रे ॥ १६छंडी समता ममता धरे, १७पाडए लोक प्रवाह रे
॥ शां० ॥ ६ ॥ मोहराजा १८परीवारस्युं, राग ने द्वेष बलि

१ नागोर शहेर, २ हृदयमां, ३ लागणी, ४ हुंडा अवसर्पिणीकाल
विंगेरे दोषो, ५ जैनशासनमां, ६ सिद्धांतनी वाणी, ७ देशविरति अथवा
सर्वविरति चारित्र्यी रहित एटले त्याग नियम विनाना, ८ आरंभ
परिग्रहादिकना त्यागी. ९ आरंभादिकने सेवन करनार, १० सरखा,
११ पापकारी, १२ कहे, १३ खुशी करे, १४ असत्य वाणीथी-
क्युक्तिओथी, १५ जिन प्रणित सिद्धांतने स्वीकारनार पुरुषोनो विचार
मांशोमांहे मले नहि, १६ त्याग करी-छोडी, १७ पोते लोकप्रवाहमां
पडेलो “साचुं जुटुं जोया विना बहु मनुष्य जे आचरे” तेने लोकप्रवाह
कहिये, ते लोकप्रवाहमां बीजाने पण नाखे छे, १८ त्याग करसुं,

કામ રે ॥ પૂઠે લાગા મમે ૧અહનિસે, ૨શુદ્ધ હંડાવણ ઠામ
 રે ॥ શાં૦ ॥ ૭ ॥ ૩વિષય ૪કષાય ને ૫કાઠિયા, વંચણ
 પંચ ૭પ્રમાદ રે ॥ એહતળો મય તો ટલે, જો તુમે કરો ૮પ્રસાદ
 રે ॥ શાં૦ ॥ ૮ ॥ હવે તુમ્હ ૯શરણ લે આવિઓ, ૧૦વજ્રપિંજર
 સમ જાણ રે ॥ આને ૧૧પારેવડો રાસ્વિઓ, ૧૨આપણા પ્રાણને
 પ્રાણ રે ॥ શાં૦ ॥ ૯ ॥ હું સદા સેવક તુમ તળો, તુમ્હે પ્રમુ
 ૧૩જગતઆધાર રે ॥ તુમ્હ સમ ત્રિશુવન કો નહી, જીવને અમય
 દાતાર રે ॥ શાં૦ ॥ ૧૦ ॥ (કલશ) ઇમ નાગપુરવર મવિય-
 મનહર શાંતિજિનવર સામિય ॥ બહુ દિવસ કેરો હર્ષ પહુતો તુમ્હ
 દરિસણ પામીય તુમ્હ સરણ આવ્યો ૧૪દ્રવ્ય ભાવત સહુ અ
 વૈરીમય ટલ્યા ॥ પાર્શ્વચંદ્રસૂરિ ૧૫પમળે ૧૬હર્ષ વિગુણે મન
 ૧૭મનોરહ સવિ ફલ્યા ॥ ૧૧ ॥

અથવા પરિવારથી યુક્ત, ૧ દરોજ, ૨ સુધીના (શુદ્ધ) સ્થાનને
 છોડાવે છે, ૩ પાંચ ઇન્દ્રિયના વિષય, વિષય--પ્રાણી જેથી ફસાય,
 પોતાનો માન મુલે, ૪ કષાય સોઠ છે, સંસારની વૃદ્ધિ કરાવે તેનું
 નામ કષાય, ૫ કાઠિયા ધર્મ કરવામાં અડચણ કરાવનારા
 તે કાઠિયા, ૬ ઠગનારા-આત્મધર્મ ધન હૂંટનારા, ૭ જીવને કુગતિ
 આપે, સંસારમાં રચાડાવે તે પ્રમાદ, તેના મેદ ૫-મદ, વિષય, કષાય,
 નિન્દા, અને વિકથા, ૮ મહેરબાની, ૯ આધાર, ૧૦ વજ્રના પાંજરા
 સરસ્વો જાણીને, ૧૧ કબૂતર, ૧૨ પોતાના પ્રાણથી પણ પ્રીય ગુણી
 તેની રક્ષા કરી-વચાવ્યો. ૧૩ મુખ્ય સ્વામી જગતના એક આપ છો, ૧૪
 બાહ્ય અભ્યંતર શત્રુઓનો મય મચ્યો, ૧૫ કહે, ૧૬ હર્ષથી વૃદ્ધિ પામેલ
 છે આત્મગુણો તે જેના, ૧૭ મનોરથ-ઈચ્છિત, સર્વ ફલીભૂત થયા.

૨૮ અથ જય વીયરાય સૂત્ર-×

આર્યા હન્દ.

મૂ०—જય વીયરાય ! જગગુરુ ! હોડ મમ તુહ પમાવઓ મયવં ।
મવનિવ્વેઓ મગ્ગા-ણુસારિઆ ઇદ્ધુફલસિદ્ધી ॥ ૧ ॥

શબ્દાર્થ—

જય--જય પામો

વીયરાય--હે વોતરાગ !

જગગુરુ--હે જગતના ગુરુ !

હોડ--હોજો

મમ--મને

તુહ--તમારા

પમાવઓ--પ્રભાવથી

મયવં--હે ભગવન્

મવ--મવનું

નિવ્વેઓ--ઉદાસીનપણું

મગ્ગાણુસારિઆ--માર્ગાનુ-

સારીપણું

ઇદ્ધુફલ--વાંછિત ફલની

સિદ્ધી--પ્રાપ્તિ

માવાર્થ—હે વીતરાગ ! ઇટલે રાગદેવરહિત જગદગુરુ ! તમે જય પામો તથા હે ભગવાન ! તમારા પ્રભાવથી મને સંસારપર વૈરાગ્ય થાઓ, માર્ગાનુસારીપણુ પ્રાપ્ત થાઓ અને વાંછિત ફલ (શુદ્ધ આત્મધર્મ) ની સિદ્ધિ થાઓ. ૧.

મૂ०—લોગવિરુદ્ધચ્ચાઓ, ગુરુજ્ઞપૂઆ પરત્થકરણં ચ ।

સુહગુરુજોગો તવ્વય--ણસેવણા આભવમખંડા ॥ ૨ ॥

× આ સૂત્ર પ્રાર્થનાસ્વરૂપ છે. પાછલ્લની ત્રણ ગાથા ક્ષેપક છે.

शब्दार्थः—

लोगविरुद्ध—लोक विरुद्धनी
 च्चाओ—त्याग
 गुरुजण—बडिल जननी
 पूआ—पूजा
 परत्थकरणं—परोपकार करवो
 च—अने

सुहंगुरु—सारा गुरुनो
 जोगो—मेळाप
 तच्चयण—तेमना वचननी
 सेवणा—सेवा
 आभवं—जीवनपर्यंत सुधी
 अखंडा—अखंडितपणे

भावार्थः—तथा हे प्रभु ! आपना प्रभावधी मारे लोकमां जे कार्य विरुद्ध कहेवातुं होय तेनो त्याग होजो, माता, पिता विगेरे गुरु-जननी पूजा-सेवा होजो, परोपकार करी शकुं एवी शक्ति होजो, सदगुरुनो संयोग-प्रमाणम होजो, तक्षा ते सदगुरुना वचननुं सेवन एटले पालन होजो, आ सर्व मने भवपर्यंत एटले ज्यां सुधी मारे भव करवा पडे, त्यां सुधी अर्थात् मुक्ति पासुं त्यां सुधी अखंडपणे होजो—अस्खलितपणे होजो.२.

मू०—वारिज्जइ जइवि नियाण-बंधणं वीयराय ! तुह समए ।
 तह वि मम हुज्ज सेवा, भवे भवे तुम्ह चलणार्ण ॥३॥

शब्दार्थः—

वारिज्जइ—ना षाडी छे
 जइवि—जो के
 नियाण—नियाणुं

बंधणं—बांधवानी
 वीयराय—हे वीतराग !
 तुह—तमारा

समए-शास्त्रमां
तहवि-तो पण
मम-मने
हुज्ज-होजो

सेवा-सेवा
भवे भवे-भवोभवने विषे
तुम्ह-तमारा
चलणाणं-चरणनी

भावार्थ—हे वीतराग प्रभु ! जो के तमारा शासनमां नियाणुं करवानी ना कही छे एटले के काई पण शुभ अनुष्ठान कर्युं होय ते बदल अमुक फळ मागवुं तेनुं नाम नियाणुं कहेवाय छे. तेनो शास्त्रमां निषेध कर्यो छे, तोपण हुं तो याचना करुं छुं के-मारे भवभवने विषे एटले दरेक जन्ममां तमारा चरणनी सेवा होजो. ३.

वळी बीजी योजनाओ आ प्रमाणे करे छे—

मू०—दुक्खओ कम्मखओ, समाहिरणं च बोहिलाभो य ।
संपज्जड मह एअं, तुह नाह ! पणामकरणेणं ॥ ४ ॥

शब्दार्थः—

दुक्खओ-दुःखनो
कम्मखओ-कर्मनो क्षय
समाहि-समाधि
मरणं-मरण
बोहि-समकितनो
लाभो य-लाभ
संपज्जड-प्राप्त थाओ

मह-मने
एअं-ए
तुह-तमने
नाह-हे नाथ !
पणाम-प्रणाम
करणेणं-करवाथी

ભાવાર્થ:—વઝી હે નાથ ! મારા મન અને શરીરસંબંધી દુઃખનો ક્ષય થાઓ, કર્મનો ક્ષય થાઓ, સમાધિમરણ ઇટલે પંડિત મરણ થાઓ અને બોધિનો ઇટલે સમર્પિત ધર્મની પ્રાપ્તિનો લાભ થાઓ. આ સર્વ તમને પ્રણામ કરવાથી જ મને પ્રાપ્ત થાઓ. ૪.

મૂ०—સર્વમંગલમાંગલ્યં, સર્વકલ્યાણકારણમ્ ।

પ્રધાનં સર્વધર્માણાં, જૈનં જયતિ શાસનમ્ ॥ ૫ ॥

શબ્દાર્થ:—

સર્વમંગલ—સર્વ મંગલિકોમાં
માંગલ્યં—મંગલરૂપ
સર્વકલ્યાણ—સર્વ કલ્યાણનું
કારણ—કારણ
પ્રધાનં—પ્રધાન એવું

સર્વધર્માણાં—સર્વ ધર્મોમાં
જૈનં—જૈન
જયતિ—જય પામે છે
શાસનં—શાસન

ભાવાર્થ:—જિનેશ્વરનું શાસન જયવંત વર્તે છે ઇટલે શાશ્વતું છે કેમકે તે લૌકિક અને લોકોત્તર, સર્વ મંગલોનું પળ મંગલરૂપ છે, સ્વર્ગ-મોક્ષાદિક સર્વ કલ્યાણોનું મૂળ કારણ છે, અને દુનિયાના સર્વ ધર્મોને મધ્યે આ જિનધર્મ સર્વોત્કૃષ્ટ છે.

સંપદા ૨૦. ગાથા ૫. પદ ૨૦. ગુરુ ૧૯. લઘુ ૧૭૨.

સર્વવર્ણ ૧૯૧.

१ इच्छामि० इच्छाकारेण० श्रीआचार्य वांदुजी. २ इच्छामि०
इच्छाकारेण० श्री उपाध्याय वांदुजी. ३ इच्छामि० इच्छाकारेण०
सर्व साधुजीने त्रिकाल वंदना होज्योजी. ४ इच्छामि० इच्छा-
कारेण० देवसिअ प्रायश्चित्त विशोधनार्थं काउस्सग्गं करेमि ॥
इच्छं ॥ देवसिअ प्रायश्चित्त विशोधनार्थं करेमि काउस्सग्गं ॥

अन्नध्वजससिएणंनो पाठ कही, चार लोगस्स अथवा १६ नव-
कारनो काउस्सग्ग करवो, काउस्सग्ग पारी प्रगट लोगस्स कही.

१ इच्छामि० इच्छाकारेण० बेसणे संदिसाएमि. २
इच्छामि० इच्छाकारेण० बेसणे ठाएमि. ३ इच्छामि० इ-
च्छाकारेण० सज्झायं संदिसाएमि. ४ इच्छामि० इच्छाका-
रेण० सज्झायं करेमि ॥ इच्छं ॥

(एम कही नवकार गणी बेठा सज्झाय भणिये गुणिये.)

॥ अथ विनयनी सज्झाय ॥

“ भोल्लिडा हंसारे विषय न राच्चिये ”—ए देशी.

॥ श्रीगुरु गौतम गुण हियडे धरी, कहिसुं विनय विचार ॥
स्वामी सोहमगणधर दाखवे, उत्तराध्ययन मझार ॥१॥ विनय
करीजे रे भवियण भावसुं, जेहथी लहिए रे १नाण ॥ अनुक्रमे
समकित चारित्र गुण ग्रही, पामीजे २निर्वाण ॥२॥ वि० ॥

१ ज्ञान, २ मोक्ष.

गुरुनी पासे रे रहिये सर्वदा, ३वहिए गुरुनी रे ४सीख ॥ काज
 करीजेरे वंछीत गुरुतणुं, तो हुवे ५सफली ६दीख ॥३॥ वि०
 ७कुहिए काने रे जेवी कूतरी, काढे घरथीरे, ८लोय ॥ तिम
 अविनीतने काढे ९गच्छथकी, जस १०सौभाग्य न होय ॥४॥
 वि० ॥ सूअर छंडी रे ११कुंडु १२कणतणुं, १३राचे १४विष्टा रे पूर ॥
 १५अविनय राचे रे तिम १६अविनीत जे, परिहरे संयम दूर ॥
 ॥ ५ ॥ ए संभारी रे अविनय १७भावना, विनय करे गुण
 जाण ॥ तेहने श्रीगुरुसूत्र अरथ कहे, ए जिनवरनी वाण ॥६॥
 वि० ॥ मूल विनय छे रे जिनधर्म १८तरुतणुं, १९ज्ञानादिक तसु
 २०डाल ॥ कीरति २१कुसुम अमर सुख मुगतीना, फल पामे
 सुविशाल ॥ वि० ७ ॥ २२परिमल रूडी रे सहजे मालती,
 शीतल सुगंध कपूर ॥ तिम सुविनीत रे सहजे सुंदर, पामे गुण
 अकूर ॥ वि० ८ ॥ २३सफला २४तरुवर फल भारे नमे,

३ मस्तक उपर धरिये, अंगिकार करीये, ४ शीखामण,
 ५ सफल-फलवाळी, ६ दीक्षा, ७ कान जेना सडी गयां
 छे एवी कुतरी, ८ लोक, मनुष्यो, ९ समुदाय थकी, १० यश-कीर्ति,
 शोभा, सुंदरपणुं जगतमां पामे नहिं अथवा जस एटले जेनुं. ११ एक
 जातनो माटीनो भाजन-वासण, १२ धान्य-दाणानो, १३ लोभी थाय,
 आशक्त थाय, १४ विष्टाना समूहमां, १५ उद्धताइ, १६ उद्धत, १७
 विचारणा, १८ वृक्ष, १९ ज्ञान, दर्शन, चारित्र विगेरे, २० डालियो,
 २१ फूल, २२ मनोहर खुशबोथी स्वभाविक मालती सुंदर छे, २३
 फलवाळा, २४ सारा वृक्ष.

२५ मेह नमे जलभार ॥ २६ सालिभरी जिम दीसे २७ लकती,
सुपुरुष विनय विचार ॥ वि० ९ ॥ जुवो नरनारी रे जगमां
देवता, २८ गज २९ वृषभ अने ३० तुरंग ॥ पगपग दुःख सहे
अविनीत जे, विनये सुख लहे चंग ॥ वि० १० ॥ जेय
प्रकाशे रे अवगुण गुरुतणा, छिद्रनिहाले आप ॥ ३१ शीख देयं-
तारे रीस जिको करें, तेहने बहुलारे पाप ॥ ११ ॥ वि० ॥
गुण वखाणे रे गुरुस्वामि तणा, ढांके अवगुण जाण ॥ सीख
देयंता रे प्रीत जिको करें, ते गुण पामे ३२ प्राण ॥ १२ वि० ॥
गौतम सुनखत साधुतणीपरे, पामे जग जसवाद ॥ परभव
सुरसुख अने मुगती लहे, जिहां नही दुःखविवाद ॥ १३ ॥
वि० ॥ विनयतणां फल जाणी ३३ रुअडां, ते करज्यो गुणवंत ॥
तसुपव लागे रे ब्रह्मो वलिवली, मागे सुख अनंत ॥ १४ ॥ वि०

इच्छामि० इच्छकार० भगवन् दुःखकखय कम्मकखय
कर्मनिर्जरानिमित्तं; काउस्सग्गं करेमि, इच्छं, दुःखकखय,
कम्मकखय, कर्मनिर्जरानिमित्तं करेमि काउस्सग्गं.

अत्रथ ऊससिएणं कही—(चार लोगस्स के साल नक्कारनो
काउस्सग्ग करी पारी प्रगट लोगस्स कहेवो.)

२५ मेघ—वर्षाद, २६ साली बीजे भरेल एटले जेनी अंदर बीज
आवेला छे. २७ मनोहर, नम्र, २८ हाथी, २९ बलदियो, ३० घोडो,
३१ शिखामण, ३२ प्राणी—जीव, ३३ सारा मनोहर.

सामाईक, चौवीसत्थो, वांदणा, पडिकमणुं, काउस्सग्ग, षच्चक्खाण, ए षडावश्यकने विषे जे कोइ जाणतां अजाणतां दूषण लागो हुवे, ते सवि हुं मन वचन कायाए करी मिच्छामि दुक्कडं.

॥ इति दैवसिकप्रतिक्रमण विधिः ॥

॥ हवे सामायिक पारवानी विधि लखीए छीए. ॥

इच्छामि० इच्छाकारेण० सामायिक पारवा इरियावहि पडिकमुंजी; इच्छं.

(इरियावहि-तस्स उत्तरी-अन्त्थऊससिएणं कही एक लोगस्स अथवा चार नवकारनो काउस्सग्ग करी पारी प्रगट लोगस्स कहेवो,)

इच्छामि० इच्छाकारेण० चैत्यवंदन करुंजी, इच्छं.

२९ अथ चउक्कसाय सूत्र*

सू०—चउक्कसायपडिमल्लुल्लूरण, Xदुज्जयमयणवाणमुसुमूरण ।
सरसपियंगुवन्न गयगामी, जयउ पास भुवणत्तयसामी ॥१॥

*रात्रे संथारापोरसीमां आ सूत्र चैत्यवंदन तरीके बोलवामां आवे छे. दरेक श्रावक संथारा पोरसीभणावी शके नहीं तेथी देवसिप्रतिक्रमणने अंते सामायिक पारती वखते लोगस्स० कख्या पछी कहेवानी विधि श्रावकने माटे छे.

Xउच्छेदकः, ताडनो वा.

શબ્દાર્થ:—

ચક્રકસાય—ચારકષાયરૂપ
 પડિમહ્લ—શત્રુને
 ઉલ્લૂરણ—નાશ કરનાર
 દુઝ્જય—દુઃખે જીતાય
 મયણ—કામદેવના
 બાણ—બાણોને
 મુસુમૂરણ—ભાંગનાર
 સરસ—રસવાળી

પ્રિયંગુ—રાયણના જેવા
 વન્ન—રંગવાળા
 ગય—હાથીના જેવો
 ગામી—ગતિવાળા
 જયઉ—જયવંતા વર્તો
 પાસ—શ્રી પાર્શ્વનાથ
 મુવણત્તય—ત્રણ મુવનના
 સામી—સ્વામી

જૈન સાઈટ

ભાવાર્થ:—ચાર કષાયરૂપ શત્રુઓનો નાશ કરનાર, દુઃખે કરીને
 જિતી શકાય એવા કામદેવના બાણોને તોડી નાંખનાર, નવા પ્રિયંગુ
 (રાયણ) વૃક્ષની જેવા નીલ વર્ણવાળા, હસ્તી જેવી મંદ અને મનોહર
 ગતિવાળા તથા ત્રણ મુવનના સ્વામી એવા શ્રીપાર્શ્વનાથ સ્વામી જય
 પામો. ૧.

મૂ૦—જસુ તણુકંતિકડપ્પ સિણિદ્દો, સોહ્હ ફણિમણિકિર-
 ણાલિદ્દો । નુન્નવજલહર તહિલ્લયલંછિય, સો જિણ
 પાસ પયચ્છઉ વંછિય ॥ ૨ ॥

શબ્દાર્થ:—

જસુતણુ—જેના શરીરની
 કંતિ—કાન્તિનો

કડપ્પ—સમૂહ
 સિણિદ્દો—સ્નિગ્ધ

સોહઈ-શોમે છે
 ફણિ-સાપની ફેણનું
 મણિ-મણિરત્ન
 કિરણ-કિરણો વડે
 આલિદ્ધો-સહિત
 નુ-નિશ્ચે
 ન્નવ-નવો

જલહર-મેઘ
 તડિત્-વિજઙ્ઘીની
 લય-લતાઈ કરી
 લંછિય-સહિત
 સો જિણ પાસ-તે શ્રી પાર્શ્વજિન
 પયચ્છડ-આપો
 વંછિય-વાંછિતને

ભાવાર્થ—જે શ્રીપાર્શ્વનાથના શરીરની કાંતિનો સમૂહ ક્ષિગ્ધ ઇટલે ચક્રચકિત ચીકાશવાઙ્કો છે અને તેમાં સર્પના ફણા મણિના કિરણો વ્યાપ્ત થયા છે, તેથી ભગવાનનું શરીર જાણે વીજઙ્ઘી સહિત મેઘ હોય તેવું શોમે છે, તે શ્રીપાર્શ્વનાથ પ્રમુ વાંછિત આપો. ભગવાનનું શરીર મેઘની જેવું ક્ષિગ્ધ અને નીલવર્ણવાઙ્કું છે. તેમાં વીજઙ્ઘીની જેમ મણિના કિરણો રહેલા છે. તેથી આ ઉપ્રેક્ષા કરી છે. ૨.

(પઙ્ગી નમુથ્યુપં બોલવું)

૩૦ અથ જાવંતિ ચેઈઆઈં.

હવે સર્વ ચૈત્યોને નમસ્કાર કરે છે,—

મૂ૦—જાવંતિ ચેઈઆઈં, ઉડ્ડે અ અહે અ તિરિઅલોઈ અ ।
 સવ્વાઈં તાઈં વંદે, ઇહ સંતો તત્થ સંતાઈં ॥ ૧ ॥

શબ્દાર્થ:—

જાવંતિ—જેટલાં
 ચેદ્ આઈ—ચૈત્યો
 ઉદ્દે અ—સ્વર્ગમાં
 અહે અ—પાતાલમાં
 તિરિઅલોષ અ—મનુષ્યલોકમાં
 સન્વાઈ—સર્વને

તાઈ—તે
 વંદે—વંદના કરું છું
 રહ સંતો—અહિં રહ્યો છતો
 તત્થ—ત્યાં
 સંતાઈ—રહેલાંને

માવાર્થ—ઊર્ધ્વલોકને વિષે ઇટલે જ્યોતિષ તથા સ્વર્ગને વિષે, અધોલોકને વિષે ઇટલે કુબડી વિજય તથા મહાનરતિનાં સ્થાનોને વિષે, અને તિર્ણાલોકને વિષે ઇટલે આ મધ્ય લોકને વિષે, જેટલાં ચૈત્યો ઇટલે જિનપ્રતિમાઓ છે, તે સર્વ ત્યાં રહેલાં ચૈત્યોને, હું અહીં રહ્યો થકો વાંદું છું.

સંપદા ૪. ગાથા ૧. પદ. ૪ ગુરુ ૩. લઘુ ૩૨. સર્વવર્ણ ૩૫.

૩૧ અથ જાવંત કેવિસાહુ.

હવે સર્વ સાધુઓને નમસ્કાર કરે છે.—

મૂ૦—જાવંત કેવિસાહુ, મરહેરવયમહાવિદેહે અ ।

સવ્વેસિં તેસિં પળઓ, તિવિહેણ તિદંડવિરયાણં ॥૧॥

શબ્દાર્થ:—

જાવંત—જેટલાં
 કેવિ—કોઈ પળ

સાહુ—સાધુઓ
 મરહ—મરતક્ષેત્રમાં

ઐરવય—ઐરવતક્ષેત્રમાં
 મહાવિદેહે—મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં
 અ—અને
 સન્વેસિં—સર્વને
 તેસિં—તેઓને
 પળઓ—નમ્થો છું

તિવિહેણ—ત્રણ કરણે કરીને
 કરવું, કરાવવું ને અનુ-
 મોદના રૂપ
 તિદંડ—ત્રણ દંડથી
 વિરયાણં—વિરામ પામેલાને

ભાવાર્થ—પાંચ ભરત, પાંચ ઐરવત અને પાંચ મહાવિદેહ ક્ષેત્રને વિષે જે કોઈ સાધુઓ રહેલા છે, તે સર્વે કરવું, કરાવવું અને અનુમોદવું એ ત્રણ કરણે કરીને મન, વચન અને કાયાના, એ ત્રણ દંડથી વિરામ પામેલા સાધુઓને હું નમન કરું છું.

પદ ૪. સંપદા ૪. ગાથા ૧. ગુરુ ૧. લુ ૩૭. સર્વવર્ણ ૩૮.

(સર્વ અનંતા સિદ્ધને મારો નમસ્કાર હોજો.)

ઈચ્છામિ૦ ઈચ્છાકારેણ૦ સ્તવનં સંદિસામિ !

” ” ” મળેમિ ?
 (ઈચ્છં કહી નીચે મુજબ ઉવસગ્ગહરં, સ્તવન કહેવું.)

૩૨ ઉવસગ્ગહરં સ્તોત્ર*

આર્યા છન્દ

મૂ૦—ઉવસગ્ગહરં પાસં, પાસં વંદામિ કમ્મઘણમુકં ।

વિસહરવિસનિન્નાસં, મંગલકલ્લાણઆવાસં ॥ ૧ ॥

* આ સ્તોત્ર ચૌદ પૂર્વધર શ્રીમદ્રાહુસ્વામીણ રચેલું છે. રચવાનું

શબ્દાર્થ:—

ઉવસગ્ગ-વિબ્બોને

હરં-હરનાર

પાસં-પાર્શ્વ નામનો યક્ષ છે

જેમને ણવા

પાસં-પાર્શ્વનાથને

વંદામિ-હું વાંદું છું

કમ્મંઘણ-કર્મના સમૂહથી

મુક્કં-મૂકાપેલા

વિસહર-સાપના

વિસ-જેરનો

નિવાસં-નાશ કરનાર

મંગલ-મંગલ

કલ્લાણ-કલ્યાણના

આવાસં-ઘરસમાન

કારણ આ પ્રમાણે છે.—શ્રી મદ્રબાહુસ્વામીને વરાહમિહર નામનો માહ હતો. તેણે ચિરકાલ સુધી ચારિત્ર પાઠી શાસ્ત્રનો અભ્યાસ કર્યો હતો. ત્યાર પછી કોઈ કારણથી ચારિત્રનો ત્યાગ કરી તે જૈનધર્મનો દ્વેષી થયો. અને જ્યોતિષ શાસ્ત્રથી તે પોતાનો નિર્વાહ કરવા લાગ્યો. તેમાં તે ઘણી પ્રતિષ્ઠા પામ્યો. તે ગર્વથી જૈન સાધુઓની નિરંતર નિંદા કરતો હતો. એકદા રાજસભામાં શ્રીમદ્રબાહુસ્વામીએ તેના જ્યોતિષના જ્ઞાનમાં સ્વલના-અચૂર્ણતા બતાવી. તેથી વરાહમિહર વધારે ધર્મદ્વેષી થયો. અંતે મરણ પામી તે વ્યંતર થયો. તેણે પૂર્વનું વૈર સંભારી સંવમાં મરકીનો ઉપદ્રવ કર્યો. તેની શાંતિને માટે શ્રી સંઘની વિજ્ઞપ્તિથી શ્રી મદ્રબાહુસ્વામીએ સાત ગાથાનું આ ઉપસર્ગહર સ્તોત્ર બનાવ્યું તે મળવા, ગગવા અને સાંમઠ્ઠવાથી મરકી શાંત થઈ ગઈ. તેથી લોકો નિરંતર આ સ્તોત્ર ગણવા લાગ્યા તેના પ્રભ-વથી ધરણેંદ્રને પ્રત્યક્ષ આવવું પડતું હતું. તેથી ધરણેંદ્રની વિનંતિથી ગુરુ મહારાજે છેલ્લી બે ગાથા મંડારી મૂકી અને હાલમાં જે પાંચ ગાથા ઉપ-

ભાવાર્થ:—ઉપસર્ગને હરણ કરનાર પાર્શ્વ નામનો યક્ષ જેમનો સેવક છે, જે કર્મના સમૂહથી મુક્ત થયેલ છે, જેમના સ્મરણથી સર્પના વિષનો નાશ થાય છે, તથા જે મંગલ અને કલ્યાણનું સ્થાન ઘટલે આધાર છે, તે પાર્શ્વનાથ સ્વામીને હું વાંદું છું. ૧.

મૂ०—વિસહરફુલિંગમંતં, કંઠે ધારેઈ જો સયા મણુઓ ।
તસ્સ ગહરોગમારી-દુઢ્ઢજરા જંતિ ઉવસામં ॥ ૨ ॥

શબ્દાર્થ:—

વિસહર—વિષધર

ફુલિંગ—સ્ફુલિંગ નામના

મંતં—મંત્રનેx

કંઠે—કંઠમાં

ધારેઈ—ધારણ કરે

જો—જે

સયા—હંમેશાં

મણુઓ—મનુષ્ય

તસ્સ—તેના

ગહ—ગ્રહ

રોગ—રોગ

મારી—મરકી

દુઢ્ઢ—સ્વરાવ

જરા—તાવ

જંતિ—પામે છે

ઉવસામં—શાંતિને

લબ્ધ—પ્રસિદ્ધ છે તેજ રાસી. આ સ્તોત્રમાં શ્રી પાર્શ્વનાથસ્વામી તથા તેમના યક્ષ પાર્શ્વ, પદ્માવતી દેવી અને ધરણેન્દ્રની દ્વિઅર્થી સ્તુતિ છે. તે જાણવાની ઇચ્છાવાળાં મોટી ટીકા જોવી.

× ૐ નમિઝગ પાસ વિસહર વસહ જિણફુલિંગ.

भावार्थः—जे मनुष्य श्रीपार्श्वनाथना नामवाळा विषधरस्फुलिंग नामना मंत्रने निरंतर कंठमां धारण करे छे एटले मुखपाठे करे छे, तेना दुष्ट ग्रह, रोग, मरकी अने ज्वर विगरे सर्व उपद्रवो शांत थाय छे— नाश पामे छे. २.

मू०—चिड्डु दूरे मंतो, तुज्झ पणामो वि बहुफलो होइ ।
नरतिरिएसु वि जीवा, पावंति न दुक्खदोगच्चं ॥३॥

शब्दार्थः—

चिड्डु—रहो
दूरे—दूर
मंतो—मंत्र
तुज्झ—तमने
पणामो वि—करेलो नमस्कार
पण
बहुफलो—घणा फळवाळो
होइ—थाय छे

नर—मनुष्य
तिरिएसु—तिर्यचना
वि—पण
जीवा—जीवो
पावंति—पामे छे
न—नहीं
दुक्ख—दुःख
दोगच्चं—दारिद्र्य

भावार्थः—हे भगवान ! विषधरस्फुलिंग नामनो मंत्र तो दूर रहो, परंतु जो तमने मात्र प्रणाम ज कर्यो होय तो पण ते घणा फळने आपनारो थाय छे, कारण के तमने प्रणाम करनारा जीवो पण मनुष्य अने तिर्यच गतिने विषे दुःख तथा दरिद्रताने पामता नथी. ३.

मू०—तुह सम्मत्ते लद्धे, चिंतामणिकप्पपायवब्भहिण् ।
पावंति अविग्घेणं, जीवा अयरामरं ठाणं ॥ ४ ॥

शब्दार्थः—

तुह—तमारुं
सम्मत्ते—समकित दर्शन
लद्धे—पामे छते
चिंतामणि—चिंतामणि रत्न
कप्पपायवब्भहिण्—कल्पवृक्षथी
अधिक

पावंति—पामे छे
अविग्घेणं—विघ्नविना
जीवा—जीवो
अयरामरं—मोक्ष
ठाणं—स्थानने

भावार्थः—हे भगवान ! चिंतामणि रत्न अने कल्पवृक्षथी पण अधिक महिमावाळुं तमारुं समकित पामवाथी जीवो कांइ पण विघ्न विना ज अजरामर स्थानने एटले मोक्षपदने पामे छे. ४.

मू०—इअ संथुओ महायस !, भत्तिब्भरनिब्भरेण हियण्ण ।
ता देव ! दिज्ज बोहिं, भवे भवे पास जिणचंद ! ५

शब्दार्थः—

इअ—ए प्रकारे
संथुओ—स्तुति करी
महायस—मोटा यशवाळा
भत्तिब्भर—भक्तिना समूहथी
निब्भरेण—पूर्ण भरेलो
हियण्ण—हृदये करी

ता—ते कारग माटे
देव—देव !
दिज्ज—आपो
बोहिं—सम्यक्त्व
भवे भवे—भवोभवने विषे
पास जिणचंद—हे पार्श्वजिनचंद्र

भावार्थः—हे महायशस्वी प्रभु ! आ प्रमाणे भक्तिना समूहथी भरपूर एवा हृदयवदे में आपनी स्तुति करी छे, तेथी हे पार्श्वनाथ जिनचंद्र देव ! मने दरेक भवमां बोधि एटले समकित आपजो. एटलुं ज हुं मागुं छुं.

गुरु २९. लघु १५६. सर्ववर्ण १८५. गाथा ५.

(पछी जयवीरराय कहेवुं) इच्छामि० इच्छाकारेण० सामायिक पाळवा मुहपत्ति पडिलेहुं ? एम कही मुहपत्ति पडीलेही. इच्छामि० इच्छाकारेण० सामायिक पारुं ? (गुरु कहे, पुणोवि कायव्वं) श्रावक कहे यथाशक्ति इच्छामि० इच्छाकारेण० सामायिक पारुं ? (गुरु कहे आयारो न मोतव्वो) श्रावक कहे तहत्ति.

(पछी कटासणा उपर जमणो हाथ मूकी) एक नवकार गणवो. अने नीचे प्रमाणे बोलवुं.)

॥ ३३ अथ सामाइय वयजुत्तो ॥

मू०—सामाइयवयजुत्तो, जाव मणे होइ नियमसंजुत्तो ।

छिभइ असुहं कम्मं, सामाइय जत्तिआ वारा ॥ १ ॥

सामाइय—सामायिक

वय—व्रत

जुत्तो—सहित

जाव—ज्यां सुधी

मणे—मन

होइ—होय

नियम—नियम वदे

संजुत्तो—सहित

छिभइ—छेदे

असुहं—अशुभ

कम्मं—कर्म

जत्तिआवारा—जेटलीवार

भावार्थः—कोइ पण प्राणी ज्यासुधी सामायिक व्रत ग्रहण करी मनमां नियम सहित एटले स्थिर चित्ते रहे त्यां सुधी तथा जेटली वार सामायिक करे तेटली वार अशुभ कर्मनो नाश करे छे अर्थात् सामायिकथी ज अशुभ कर्मनो नाश थइ शके छे. ते विषे कह्युं छे कै—

मू०—सामाइअम्मि उ कए, समणो इव सावओ हवइ जम्हा ।
एएण कारणेणं, बहुसो सामाइअं कुज्जा ॥ २ ॥

शब्दार्थः—

सामाइअंमि—सामायिक
उ—वली
कए—करती बखते
समणो इव—साधु जेवो
सावओ—श्रावक
हवइ—होय छे

जम्हा—जेथी
एएण—ए
कारणेणं—कारणथी
बहुसो—घणीवार
कुज्जा—करवुं जोइए

भावार्थः—जेथी करीने श्रावक सामायिक व्रत करे त्यारे साधु जेवो होय छे, तेथी करीने घणीवार सामायिक करवुं योग्य छे. २.

सामायिक विधि ए लीधुं, विधि ए पार्युं, विधि करतां जे कोइ अविधि आशातना हुइ होय, तस्स मिच्छामि दुक्कडं. दश मनना, दश वचनना, बार कायाना, एवं कारे वत्रीश दूषणमां जे कोइ दूषण लाग्युं होय तस्स मिच्छामि दुक्कडं ॥

भावार्थः—में सामायिक विधियो लीधुं छे, विधियी प्रायुं छे, तोपण विधि करतां जे कोइ अविधि थइ गयो होय एटले के ^१मनना दश, ^२वचनना दश अने ^३कायना बार, ए बत्रीश दोषमांथी जे कोइ दोष लाग्यो होय, ते सर्वने हुं, मन, वचन अने कायाए करी मिच्छामि दुक्कडं आपुं छुं.

गाथा-२, गुरु ७, लघु ६७, सर्व वर्ण ७४.

(पढी त्रण नवकार गणवा)

॥ इति सामायिक पारवानी विधि ॥

—x—x—

१ मनना दश दोष आ प्रमाणे.—शत्रुने जोइ तेनापर द्वेष करवो १, अविवेक चितववो २, अर्थनो विचार न करवो ३, मनना उद्वेग धारण करे ४, यशनी इच्छा करे ५, विनय न करे ६, भय चितवे, व्यापार चितवे ८, फळनो संदेह करे ९, तथा निदान-नियानुं करे एटले फळनी इच्छा राखी धर्मक्रिया करे १०.

२ वचनना दश दोष आ प्रमाणे—खराब वचन बोले १, हुंकारा करे २, पापकर्मनो आदेश आपे ३, लवारो करे ४, कलह करे ५, क्षेमकुशळ पूछी आगत स्वागत करे ६, गाळ दे ७, बाळकने रमाडे ८, विकथा करे ९, तथा हांसी करे १०.

३ कायाना बार दोष आ प्रमाणे—आसन चपळ-अस्थिर करे १, चोतरफ जोया करे २, सावध कर्म करे ३, आळस मरडे ४,

॥ अथ राइप्रतिक्रमणी विधि ॥

प्रथम इरियावही पहिक्कमि सामायिक लेवुं पछी उभा थइ खमासमण दइ कहेवुं.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन् कुसुमिण दुसुमिण राइ प्रायश्चित्त विशोधनार्थं काउस्सग करं, गुरु कहे करेह. इच्छं. करेमि काउस्सगं.

अन्नात्थ कही चार लोगस्स अथवा सोळ नवकारनो काउस्सग करी, खमासमण दइ कहेवुं.

“ इच्छाकारेण संदिसह भगवन् ! चैत्यवंदन करं ? इच्छं । ”

JAINSITE.com

जेनम जयति शासनम्

३४ *श्री जगचिंतामणि चैत्यवंदन.

(आ चैत्यवंदनमां चोवीसे तीर्थं करोनी स्तुति करे छे.-)

अविनये बेसे ५, भीत विगोरेने ओटुं दइ बेसे ६, शरीर परनो मेल उतारे ७, खरज खणे ८, पग उपर पग चडावे ९, अंग उघाडां करे १०, जंतुओना उपद्रवथी डरोने चोतरफथी शरीरने ढांके ११, तथा निद्रा ले १२.

* गौतमस्वामी ज्यारे अष्टापदपर्वत पर जात्रा करवा गया त्यारे तेमणे आ चैत्यवंदन कर्युं छे.

મૂ૦—જગચિંતામણિ જગનાહ જગગુરુ જગરક્ષણ । જગબંધવ
જગસત્થવાહ જગભાવવિઅક્ષણ ॥ અઢ્ઢાવયસંઠવિઅરૂવ
કમ્મઢ્ઢવિણાસણ । ચઢ્ઢવીસં પિ જિણવર જયંતુ અપ્પઢ્ઢિ-
હયસાસણ ॥ ૧ ॥

શબ્દાર્થઃ—

જગ—જગતના જીવોને
ચિંતામણિ—ચિંતામણિ રત્ન
સમાન
નાહ—નાથ
ગુરુ—ગુરુ
રક્ષણ—રક્ષક
બંધવ—ભાઈ
સત્થવાહ—સાર્થવાહ
ભાવ—જગતના ભાવ જાણવામાં
વિઅક્ષણ—સમર્થ (વિચક્ષણ)
અઢ્ઢાવય—અઢ્ઢાપદ પર્વત ઉપર

સંઠવિય—સ્થાપન કર્યા છે
રૂવ—ચિત્ર (પ્રતિમા)
કમ્મઢ્ઢ—આઠ કર્મનો
વિણાસણ—નાશ કરનાર
ચઢ્ઢવીસં પિ—ચોવીસે પળ
જિણવર—તીર્થકરો
જયંતુ—જય પામો
અપ્પઢ્ઢિહય—કોઈથી હળાયું નથી
સાસણ—શાસન

માવાર્થ—જે તીર્થકરો જગતમાં ચિંતામણિ સમાન છે ઇટલે
મવ્ય પ્રાણીઓને વાંચિત્ત અર્થ આપનારા છે, જે આ ત્રણ જગતના નાથ
છે, જેઓ સમસ્ત જગતના જીવોને હિતોપદેશ આપવાથી તેમના ગુરુ છે,
જેઓ જગતના સર્વ પ્રાણીઓનું રક્ષણ કરનારા છે, જેઓ જગતના હિતેચ્છુ.

હોવાથી બંધુરૂપ છે, જેઓ જમતના મન્ય જીવોને મોક્ષમાં લઈ જનાર હોવાથી સાર્થવાહ છે, જેઓ જગતના સર્વ પદાર્થોને જાણવામાં તથા તેની પ્રરૂપણા કરવામાં વિચક્ષણ ઇટલે નિપુણ છે, તેમની પ્રતિમાઓ *અષ્ટાપદ પર્વતપર સ્થાપન કરેલી છે, જેઓ આઠે કર્મોનો નાશ કરનારા છે, તથા જેઓનું શાસન ઇટલે ઉપદેશ સર્વત્ર અપ્રતિહત ઇટલે કોઈથી વાધા-ઝંડન ન કરાય તેવું છે એવા ચોવીશે તીર્થકરો જય પામો. ૧.

હવે તીર્થકરોનો, કેવલજ્ઞાનોઓની અને સામાન્ય સાધુઓની સ્તુતિ કરે છે.

મૂ૦—કમ્મભૂમિર્હિ કમ્મભૂમિર્હિ પદમસંઘયણિ, ઉક્કોસય
 ×સત્તરિસય, જિણવરાણ વિહરંત લબ્ભઈ । નવકોડી
 કેવલિણ, કોડિસહસ્સ નવ સાહુ ગમ્મઈ ॥ સંપઈ જિણ-
 વર વીસ, મુણિ બિંદુ કોડી વરનાણિ । સમણહ કોડિ-
 સહસદુઅ થુમ્મિજ્જઈ નિચ્ચ વિહાણિ ॥ ૨ ॥

* અષ્ટાપદ ઉપર શ્રી ઋષભદેવના પુત્ર ભરતચક્રોદ્ય ચોવીસે તીર્થકરની પ્રતિમા મળિમય સ્થાપન કરેલ છે, તે દરેક તીર્થકરોની પોતપોતાની કાયાના માપે પ્રતિમા છે; સૌની નાસિકા સરસી લાઇનમાં છે, બેઠકની પાટલી નીચા ડંચી છે.

× પાંચ ભરત, પાંચ ઐરક્ત અને પાંચ મહાત્રિદેહની કુલ એક સો ને સાઠ વિજય, તે સર્વમાં એક એક તીર્થકર હોય ત્યારે ડક્રુષ્ઠા ૧૭૦ તીર્થકરો પમાય છે. તે પ્રમાણે શ્રી અજિતનાથને વારે હતા.

शब्दार्थः—

कम्मभूमिहिं—ज्यां कर्म वर्ते छे
 कम्मभूमिहिं—कर्मभूमिमां
 पढम—पहेला
 संघयणि—संघयणवाळा
 उक्कोसय—उत्कृष्टपणे
 सत्तरिसय—एकसो सीत्तेर
 जिणवराण—तीर्थकरो
 विहरंत—विचरता
 लब्भइ—पमाय छे
 नवकोडी—नव क्रोड
 केवल्लिण—केवल्लज्ञानी
 कोडि—क्रोड
 सहस्सनव—नव हजार
 साहु—साधुओ

गम्मइ—जाणीए
 संपइ—वर्तमान काळे
 जिणवर—तीर्थकरो
 वीस—वीस
 मुणि—मुनिओ
 बिहुं कोडी—बे क्रोड
 वरनाणि—केवल्ल ज्ञानवाळा
 समणह—साधु
 कोडी—क्रोड
 सहसदुअ—बे हजार
 थुणिज्जइ—स्तुति करीए
 निच्च—हंमेशा
 विहाणि—प्रभातमां

भावार्थ—सर्व कर्मभूमिओमां एट्टले असि, मपी अने कृषिरूप
 कर्म जेमां वर्ते छे एवा पांच भरत, पांच ऐश्वत अने पांच महाविदेह
 क्षेत्रमां के ज्यां दरेकमां बत्रीश बत्रीश विजय होवाथी कुल १६०
 विजयो छे, तेमां पांच भरत अने पांच ऐश्वत नांखवाथी १७० कर्म-
 भूमिओने विषे प्रथम संघयणवाळा उत्कृष्टकाळे विचरता १७० तीर्थकरो

पमाय छे, केवळज्ञानी नव करोड अने सामान्य साधुओ नव हजार करोड पमाय छे. तथा वर्तमान काळमां सर्वनी संख्या जघन्य छे. एटले के सीमंघर स्वामी विगेरे Xवीश तीर्थकरो विचरता छे, केवळज्ञानीओ वे करोड छे अने सामान्य साधुओ वे हजार करोड छे. तेमनी निरंतर प्रातःकाळे स्तवना करवी. २.

हवे अमुक तीर्थस्थानोमां रहेली जिनप्रतिमाओने तथा जिनेश्वरोने वंदना करे छे.—

मू०—जयउ सामी, जयउ सामी, रिसह सत्तुंजि ॥ उज्जिते
पहु नेमिजिण, जयउ वीर सच्चउरिमंडण ॥ भरुअच्छे
मुणिमुन्वय मुहरिपास । दुहदुरिअखंडण अवरविदेहे
तिथ्यरा । चिहुं दिसि विदिसि जिं के वि तीआणागा-
यसंपइअ वंदू जिण सव्वे वि ॥ ३ ॥ सनम्

शब्दार्थ—

जयउ—जय पामो

रिसह—हे ऋषभदेव प्रभु !

सामी—स्वामी

सत्तुंजि—शत्रुंजय उपर

X जघन्य काळे वीश तीर्थकरो होय, ते आ प्रमाणे.—हालमां महाविदेहनी ८-९-२४-२५ ए चार विजयमां एक एक तीर्थकर छे तेथी जंबूद्वीपमां चार छे. घातकीखंडना वे महाविदेहमां थइने आठ तथा पुष्करार्धना वे महाविदेहमां थइने आठ मळी कुल वीश छे, दरेक बखते तीर्थकरोना विचरवानी अपेक्षाए विजयो बदलाय छे.

उज्जिते—गिरनार उपर

पहु—प्रभु

नेमिजिण—हे नेमिनाथ !

वीर—महावीर भगवान !

सच्चउरि—सायपुरी (साचोर)

मंडण—शोभावनार

भरुअच्छे—भरुच नगरमां

मुणिसुव्वय—मुनिसुव्वत

मुहरि—मुहरि (टीटोई) गाममां

पास—पार्श्वनाथ

दुह—दुःख

दुरिअ—पाप

खंडण—नाश करनार

अवर—बीजा

विदेहे—महाविदेहमां रहेल

तित्थयरा—तीर्थकरो

चिंहुं दिसि—चार दिशाओमां

विदिसि—विदिशाओमां

जिं केवि—जे कोइ

तीअ—भूतकाळ

अणायय—भविष्यकाळ

संपइअ—वर्तमान काळ

वंदू—वांदु छुं

जिण—जिनेश्वर

सव्वे वि—सर्व पण

भावार्थ—शत्रुंजय पर्वतपर रहेला हे ऋषभदेव प्रभु ! तमे जय पामो. श्री गिरनार पर्वतपर रहेला हे श्रीनेमिनाथ प्रभु ! तमे जय पामो. सायपुरी नमरी एटले साचोरनगरना आभूषणरूप हे श्रीमहावीर स्वामी ! तमे जय पामो. भरुचमां रहेला हे श्रीमुनिसुव्वत स्वामी ! तमे जय पामो.

તથા ટીટોઈ ગામમાં રહેલા હૈ શ્રી *મુહરિપાર્શ્વનાથ ! તમે જય પામો. આ પાંચે જિનેશ્વરો દુઃખ અને પાપનો નાશ કરનાર છે. તથા પાંચે મહાવિદેહને વિષે રહેલા જે તીર્થકરો છે, તથા ચાર દિશા અને ચાર વિદિશામાં જે કોઈ અતીતકાળ, અનાગતકાળ, અને વર્તમાનકાળ સંબંધી તીર્થકરો છે, તે સર્વને પળ હું બંદના કરું છું. તે સર્વે દુઃખ અને પાપનો નાશ કરનાર છે ૩.

હવે ત્રણ લોકમાં રહેલા ચૈત્યોને વાંદે છે.—

મૂ૦—સત્તાણવડ્ સહસ્સા, લક્ષ્વા છપ્પન્ન અટ્ટ કોડીઓ ।
વત્તિસય વાસિઆઈ, તિઅલોણ્ વેહ્ણ વંદે ॥ ૪ ॥

શબ્દાર્થ—

સત્તાણવડ્—સત્તાણુ

સહસ્સા—હજાર

લક્ષ્વા છપ્પન્ન—છપ્પન લાક્ષ

અટ્ટકોડીઓ—આઠ કરોડ

વત્તીસય—વત્તીસ સો

*વાસિઆઈ—વ્યાશી

તિઅલોણ્—ત્રણ લોકને વિષે

વેહ્ણ—ચૈત્યોને

વંદે—વાંદું છું.

માર્વાર્થ:—સ્વર્ગલોક, તિરછો લોક અને પાતાલલોક એ ત્રણે લોકમાં કુલ આઠ કરોડ છપ્પન લાક્ષ સત્તાણુ હજાર વત્તીસ સો અને વ્યાશી (૬૫૭૦૦૨૮૨) ચૈત્યો છે, તેમને હું વાંદું છું. ૪.

ૐ તે ગામનો રાજા એક મુહરિ પટલે એક મહોર લઈને દર્શન કરવા દેતો તેનું નામ મુહરિપાર્શ્વનાથ કહેવાય છે.

हवे शाश्वती प्रतिमाओने वांदे छे.

मू०—पनरस कोडिसयाइं, कोडी बायाल लख अडवन्ना ।
छत्तीस सहस असिंहं, सासयबिंवाइं पणमामि ॥ ५ ॥

शब्दार्थ—

परनस—पंदर

कोडि—करोड

सयाइं—सो

बायाल—बेंतालीस

लख—लाख

अडवन्ना—अठ्ठावन

छत्तीस—छत्रीस

सहस—हजार

असिंहं—एंसी

सासय—शाश्वती

बिंवाइं—प्रतिमाओने

पणमामि—हुं प्रणाम करूं छुं.

भावार्थ—(उपर कहेलां सर्व चैत्योमां थइने) कुल पंदर सो करोड, बेंतालीश करोड, अठ्ठावन लाख, छत्रीश हजार ने एंशी (१५४२५८३६०८०) एटली शाश्वती प्रतिमाओ छे तेमने हुं प्रणाम करूं—वांदूं छुं. ५.

पछी जंकिंचि० नमुध्युणं० जावंति चेइआइं० जावंत के वि साहू० कही, अनन्ता सिद्धोने मारो नमस्कार होजो. खमासमण बे पूर्वक “स्तवनं संदिसाएमि, स्तवनं भणेमि” पछी नवकार, उवसग्गहरं, जयवीराय० कहेवुं. त्यार पछी खमासमण देइ “इच्छाकारेण संदिसह भगवन् बेसणे संदिसाएमि”

બીજે સ્વમાસમણે “ બેસણે ઠાણિ ” ત્રીજે સ્વમાસમણે “ સ-
જ્ઞાયં સંદિસાણિ ” ચોથે સ્વમાસમણે “ સજ્ઞાયં મણેમિ ”
પછી નવકાર એક ગણી મરહેસરવાહુબલિની સજ્ઞાય કહેવી.

૩૨ અથ મરહેસરની સજ્ઞાય. X

મૂ૦—મરહેસર વાહુબલી, અમયકુમારો અ ઢંઢણકુમારો ।

સિરિઓ અણિઆપુત્તો, અહમુત્તો નાગદત્તો અ ॥ ૧ ॥

અર્થ—* મરતેશ્વર—મરતચક્રી, વાહુબલી, અમયકુમાર, ઢંઢણકુમાર,
શ્રીયક, અર્ણિકાપુત્ર અતિમુક્ત અને નાગદત્ત. ૧.

મૂ૦—મેઅજ્જ થૂલિમદ્દો, વયરરિસી નંદિસેણ સિંહગિરી ।

કયવન્નો અ સુકોસલ, પુંડરિઓ કેસિ કરકંઢ્ઢ ॥ ૨ ॥

અર્થ—મેતાર્ય મુનિ, સ્થૂલમદ્ર, વજ્રઠ્ઠિ, નંદિવેગ, સિંહગિરિ
(શ્રીવજ્ર સ્વામીના ગુરુ) કૃતપુમ્ય કુમાર, સુકોશલ મુનિ, પુંડરીક
(કંઢરિકના માઈ) રાજર્ષિ, કેશી કુમાર, કરકંઢ્ઢ પ્રત્યેક બુદ્ધ. ૨.

મૂ૦—હલ્લ વિહલ્લ સુદંસણ, સાલ મહાસાલ સાલિમદ્દો અ ।

મદ્દો દસણ્ણમદ્દો, પસણ્ણચંદ્દો અ જસમદ્દો ॥ ૩ ॥

અર્થ—હલ્લ અને વિહલ્લ શ્રેણિકના પુત્રો, સુદર્શન શેઠ, સાલ

X આ સજ્ઞાયમાં શીલ્લત્તને દ્વદ રીતે પાઠનારા ઉત્તમ નરો અને
સતીઓનું નામોચ્ચાર પૂર્વક સ્મરુણ કરેલું છે.

* આ સર્વ ગાથાઓ સરલ્લ હોવાથી માત્ર અર્થજ લખ્યો છે.

અને મહાસાલ મુનિ, શાલિભદ્ર, ભદ્રવાહુ સ્વામી, દશાર્ણભદ્ર, પ્રસન્નચંદ્ર રાજર્ષિ અને યશોભદ્ર સૂરિ. ૩.

મૂ૦—જંબુપહુ વંકચૂલો, ગયસુકુમાલો અવંતિસુકુમાલો ।

ધન્નો ઇલાહપુત્તો, ચિલાહપુત્તો સુવાહુમુળી ॥ ૪ ॥

અર્થ—જંબૂસ્વામી, વંકચૂલ રાજકુમાર, ગજસુકુમાલ, અવંતિ-સુકુમાલ, ધન્ના શેઠ, ઇલાચીપુત્ર, ચિલાતિપુત્ર અને સુવાહુ મુનિ. ૪.

મૂ૦—અજ્જગિરિ અજ્જરક્ષિભ, અજ્જસુહસ્તી ઉદાયગો મળગો ।
કાલિયસૂરી સંબો, પજ્જુળ્ણો મૂલદેવો અ ॥ ૫ ॥

અર્થ—આર્યમહાગિરિ, આર્યરક્ષિત સૂરિ, આર્યસુહસ્તી સૂરિ, ઉદાયી રાજા, મનક પુત્ર, કાલકાચાર્ય, સાંબ કુમાર, પ્રબુમ્ન કુમાર અને મૂલદેવરાજા. ૫.

મૂ૦—પમવો વિણ્ણુકુમારો, અદ્દકુમારો દદપ્પહારી ય ।

સિયંસ કૂરગહુ ઓ, સિજ્જંમવ મેહકુમારો ય ॥ ૬ ॥

અર્થ—પ્રમવ સ્વામી, વિણ્ણુકુમાર, આદ્રકુમાર, દદપ્રહારી ચોર, શ્રેયાંસ કુમાર, કૂરગહુ, સાધુ, સ્વયંમવ સ્વામી અને મેઘકુમાર. ૬.

મૂ૦—એમાઇ મહાસત્તા, દિંતુ સુહં ગુણગણેહિં સંજુત્તા ।

જેસિં નામગ્ગહણે પાવપબંધા વિલિજ્જંતિ ॥ ૭ ॥

શબ્દાર્થ:—

એમાઇ—એ આદિક
મહાસત્તા—મોટા સત્ત્વવાળા
ગુણગણેહિં—ગુણના સમૂહવડે

સંજુત્તા—શુક એવા સર્વે
સુહં—અમને સુખ
દિંતુ—આપો,

જેસિ—જેમનાં

નામગ્રહણે—નામ પ્રહણ કર-
વાથી જ

પાવપવંધા—પાપના બંધો

વિલિજ્જંતિ—વિલયને પામે
છે—નાશ પામે છે

ભાવાર્થ—એ આદિક મોટા સત્વવાળા અને ગુણના સમૂહવડે યુક્ત :
એવા સર્વે અમને સુખ આપો, કે જેમનાં નામ પ્રહણ કરવાથી જ પાપના
બંધો વિલયને પામે છે—નાશ પામે છે.૭.

મૂ૦—સુલસા ચંદનવાલા, મળોરમા મયળરેહા દમયંતી ।
નમયાસુંદરી સીયા, નંદા મદ્દા સુમદ્દા ય ॥ ૮ ॥

અર્થ—સુલસા, ચંદનવાળા, મનોરમા, મદનેરેલા, દમયંતી, નર્મદા :
સુંદરી, સીતા, નંદા, મદ્દા શેઠાણી અને સુમદ્દા. ૮.

મૂ૦—રાઈ (ય) મઈ રિસિદત્તા, પદમાવઈ અંજના સિરીદેવી ।
જિટ્ટ સુજિટ્ટ મિગાવઈ, પમાવઈ ચિલ્લનાદેવી ॥ ૯ ॥

અર્થ—રાજીમતી, ઋષિદત્તા, પદ્માવતી, અંજનાસુંદરી, શ્રીદેવી,
જ્યેષ્ઠા, સુજ્યેષ્ઠા, મૃગાવતી, પ્રભાવતી અને ચેલના રાણી. ૯.

મૂ૦—બંભિ સુંદરિ રુપ્પિણી, રેવઈ કુંતી સિવા ય જયવંતી ।
દેવઈ દોવઈ ધારણી, કલાવઈ પુપ્ફચૂલા ય ॥ ૧૦ ॥

અર્થ—બાહી, સુંદરી, રુક્મિણી, રેવતી, કુંતી, શિવા, જયંતી,
દેવકી, દ્રૌપદી, ધારણી, કલાવતી અને પુષ્પચૂલા. ૧૦.

મૂ૦—પદમાવઈ ય ગોરી, ગંધારી લક્ષ્મણા સુસીમા ય ।
જંબૂવઈ સન્નભામા, રુપ્પિણિ કળ્હટ્ટ મહિસીઓ ॥૧૧॥

अर्थ—पद्मावती, गौरी, गांधारी, लक्ष्मणा, सुसीमा, जंबूवती, सत्यभामा अने रुक्मिणी ए आठ श्री कृष्णनी पट्टराणीओ. ११.

मू०—जक्खा य जक्खदिन्ना भूआ तह चेव भूअदिन्ना अ ।
सेणा वेणा रेणा, भइणीओ थूलिभइस्स ॥ १२ ॥

अर्थ—यक्षा, यक्षदत्ता, मृता तथा वळी मृतदत्ता, सेणा, वेणा अने रेणा ए सात स्थूलभद्रनी बहेनी छे. १२.

मू०—इच्चाइ महासइओ, जयंति अकलंकसीलकलिआओ ।
अज्ज वि वज्जइ जासिं, जसपडहो तिहुअणे सयले । १३ ।

शब्दार्थः—

इच्चाइ—ए विगोरे

अकलंक—निर्मळ

सील—शियळथी

कलिआओ—सहित

महासइओ—महासतीओ

जयंति—जय पामे छे

जासिं—जेमनो

जसपडहो—यशरूपो पडह

सयले—समग्र

तिहुअणे—त्रण भुवनने विषे

अज्जवि—आज सुधी

वज्जइ—वाग्या करे छे.

भावार्थ—इत्यादिक एटले ए विगोरे अकलंकित—निर्मळ एवा शीळव्रते करीने सहित एवी महा सतीओ जय पामे छे, के जेमनो यशरूपी पडह समग्र त्रणे भुवनने विषे आज सुधी वाग्या करे छे. १३.

पछी स्वमासमण देइ इच्छाकारेण संदिसह भगवन् आचार्यवांदुजी, एक स्वमासमण देइ इच्छाकारेण संदिसह भगवन् उपाध्यायवांदुजी, एक स्वमासमण देइ इच्छाकारेण संदिसह भगवन् साधु वांदुजी, इच्छाकारसुहरा० चउत्थो स्वमासमण देइ कहेवुं “इच्छाकारेण संदिसह भगवन् राइपडिकमणं ठाएमि.” (गुरु कहे ठाएह) पछी नमो अरिहंताणं० करेमिभंते० इच्छामिठामि काउस्सगं तस्स उत्तरी० अन्नत्थ० कही एक लोगस्सनो काउस्सगं करी पारी प्रगट लोगस्स कही, पछी “सव्वलोए अरिहंत चेइआणं०” दर्शनाचारविशुद्धि माटे एक लोगस्सनो काउस्सगं करी पारी “पुक्खवरदीवड्ढे०” कही “मुयस्स भगवओ०” कहीने काउस्सगं करवो तेमां अतिचारनी आठ गाथा चितववी. काउस्सगं पारी “सिद्धाणं बुद्धाणं०” कही मुहपत्ति पडिलहिने बे वांदणा देवा. (वांदणाना पाठमां ज्यां “ दिवसो वइकंतो ” एवो पाठ छे त्यां “राइ वइकंता” एम कहेवुं “देवसिअं” ने ठेकाणे “राइअं” ने “देवसिआए” ने ठेकाणे “राइआए” एम कहेवुं.)

पछी “आवस्सइ” अवग्रह बाहेर नीकळी कहेवुं “इच्छाकारेण संदिसह भगवन्, राइयं आलोएमि.” (गुरु कहे आलोएह “इच्छं आलोएमि, जो मे राइओ अइआरो कओ०” सात लाख० अदार पापस्थान चार विकथा० आलोवी सव्वसविराइय० कही वीरासने बेसी नमो अरिहंताणं० करेमिभंते० चत्तारिमंगलं कही इच्छामि पडिकमिउं जो मे राइओ अइआरो० कही, हरियावही पडिकमि० “वंदित्तु” कहेवुं (वंदित्तासूत्रमां “ पडिकमे देसिअं सव्वं ” ने बदले “पडिकमे राइअं सव्वं ” एम बोलवुं.)

पत्नी वांदणा देइ “इच्छाकारेण संदिसह भगवन्, अब्भुट्टि-
ओमि अर्द्धिभतर राइयं स्वामेउं. इच्छं स्वामेमि” ॥ ए रीते स्वामणा
करी आवस्सही भणी अवग्रह बाहेर नीकळी ॥ “आयरिय उवज्जाए”
कही नवकार, करेमि भंते, इच्छामि ठामि काउस्सग्गं तस्स उत्तरी करणेणं
अन्नत्थ ऊससिएणं कही काउस्सग्ग करवो. ए काउस्सग्गमां नीचे लखेली
“ छम्मासी तप चित्तवणा करवी. ते न आवडे तो चार लोगस्स के
सोल नवकार गणवा. पत्नी आंबिल, नीवी, एकासणुं, बिआसणुं, पुरिमढ,
साढपोरसि, पोरसि, जे पच्चक्खाण करवा वांच्छे त्यांलगी चित्तवी काउस्सग्ग
पारे ॥ पत्नी लोगस्स कही दृष्टिषडिलेहणा करी वांदणा दइ उभा थइ
तीर्थमाला कहेवी.

॥ ३६ छमासी तप चित्तवणा ॥

॥ श्रमणभगवंत श्रीमहावीरदेवे छम्मासी तप कीधो ॥
अरे जीव तुं छम्मासी तप करी शके ? न शकुं ॥ एक दिवस
ऊणो करी शके ? न शकुं ॥ बिहु दिवस उणो करी शके ?
न शकुं ॥ त्रिहुं दिवसे ऊणो करी शके ? न शकुं ॥ चिहुं
दिवसे ऊणो करी शके ? न शकुं ॥ पांच दिवसे ऊणो करी
शके ? न शकुं ॥ ६-७-८-९-१० दिवसे ऊणो करी शके ? न
शकुं ॥ ११-१२-१३-१४-१५ दिवसे ऊणो करी शके ? न
शकुं ॥ १६-१७-१८-१९-२० दिवसे ऊणो ? न शकुं ॥
२१-२२-२३-२४-२५ दिवसे ? न शकुं ॥ २६ दिवसे ?
न ॥ २७ दिव ? न ॥ २८ दि ? न ॥ २९ दिवसे ऊणो
छम्मासी तप करी शके ? न शकुं ॥ इणिपरे पंचमासी,

ચડમાસી, ત્રિમાસી, વિમાસી ચીંતવવો ॥ પછે અરે જીવ
 એકમાસી તપ કરી શકે ? ન શકું ॥ એક દિન ઝળો કરી
 શકે ? ન શકું ॥ બે દિવસે ઝળો કરી શકે ? ન શકું ॥
 ત્રણ દિવસે ઝળો ? ન શકું ॥ ચાર દિવસે ? ન શકું ॥ પાંચ
 દિવસે ? ન શકું ॥ એવં ૬-૭-૮-૯-૧૦ દિવસે ઝળો ?
 ન શકું ॥ ૧૧-૧૨-૧૩ દિવસે ઝળો ? ન શકું ॥ ચોત્રીસમ
 કરી શકે ? ન શકું ॥ એવં વત્રીસમ, ત્રીસમ, અઠાવીસં, છવી-
 સમ, ચઠ્ઠવીસમ, બાવીસમ, વીસમ, અઠારસમ, સોલસમ,
 ચણદસમ, દુવાલસમ, દસમ, અઠમ, છઠ, ચણત્થ, કરી શકે ?
 ન શકું ॥ ઇમ જુ જુઆ કહેવા. જેટલો તપ કીધો હોય તિહાં
 ઇમ ન કહિયે; કરી ન શકું ॥ કિંતુ, હિવડાં ન થાય ઇમ
 કહિયે.

॥ ૩૭ અથ તીર્થમાલા ॥

॥ શ્રી સકલતીર્થાય નમઃ ॥ શ્રી શત્રુંજયાય નમઃ ॥

અર્થ—શ્રી સકલ તીર્થોપ્રત્યે નમસ્કાર હો, અને શ્રીમાન્
 શત્રુંજય નામે તીર્થને નમસ્કાર હો.

આબુ, અષ્ટાપદ, સમેતશિખર, વિપુલગિરિ,
 વૈભારગિરિ, સ્વર્ણગિરિ, રત્નગિરિ,

અર્થ—આબુ નામે તીર્થ, અષ્ટાપદ નામે તીર્થ, અને સમેતશિખર
 અને વિપુલગિરિ અને સ્વર્ણગિરિ અને રત્નગિરિ એ સર્વ તીર્થો છે.

જાઈં જિણવિંવાઈં, તાઈં સબ્વાઈં વંદામિ ॥

અર્થ—જે જે ઠેકાણે જિન બિંબો છે તે તે ઠેકાણે તે જિન બિંબોને હું વંદના કરું છું.

પછી ચોવીસ તીર્થકરોના નામ લઈ નીચેનો પાઠ કહેવો.

અનંત ચૌવીસી જિન નમું, સિદ્ધ અનંતી કોડ ॥

કેવલજ્ઞાની થવિર સવિ, વંદું બે કર જોડ ॥ ૧ ॥

અર્થ—અનંત એવી જે ચોવીસી તેના જિનેશ્વરોને નમું છું, અને સિદ્ધના અનંત ક્રોડોને, અને કેવલજ્ઞાનીઓને, અને સર્વ સ્થવિરોને બે હાથ જોડી નમું છું ॥ ૧ ॥

દો કોડી કેવલ ધરા, વિહરમાણ જિણવીસ ॥

સહસ્ર જુગલ કોટી નમું, સાધુ સર્વે નિસદીસ ॥ ૨ ॥

અર્થ—બે ક્રોડ કેવલજ્ઞાનને ધારણ કરનારા કેશલીઓને અને વર્તમાનકાળમાં વિચરતા એવા વીંશ વિહરમાનને અને બે હજાર ક્રોડ સર્વ સાધુઓને રાત્રિ દિવસ નમું છું. ॥ ૨ ॥

પ્રતિમા પનરહ કોડિસય, વલિ બેતાલીસ કોડ ॥

લાખ અઠાવન તીસ છહ, સહસ્ર અસિ અધિક જોડ ॥ ૩ ॥

અર્થ—પનરશે ક્રોડ અને વઠી બેતાલીસક્રોડ અને અઠાવનલાખ અને છત્રીસ હજાર એંશી એટલી જિનપ્રતિમા જાણવી ॥ ૩ ॥

એ છે પ્રતિમા જિનતળી, ઉઠ્ઠુ અહો તિરિ લોય ॥

અરિહંત ભાવ જુહારતાં, જિણસરિસો ફલ હોય ॥ ૪ ॥

અર્થ—૧ સર્વ જિનની પ્રતિમાઓ ઉપર—૩૩૩લોકમાં વિમાનોની અંદર અને નીચે અધોલોકમાં ભવનપતિના ભવનમાં અને તિર્છાલોકમાં છે અરિહંતના માથે જુહારતાં (વાંદતા) થકા, જિનેશ્વર સમાન કાઠ થાય છે. ॥ ૪ ॥

ઋષભ ચંદ્રાનન જાણિયે, વારિષેણ વર્દ્ધમાન ॥

ચાર નામ ૧ સાસતાં, પ્રણમું મન ધરી ધ્યાન ॥ ૫ ॥

અર્થ—૧ ઋષભાનન, ૨ ચંદ્રાનન, ૩ વારિષેણ, ૪ વર્દ્ધમાન ૧ ચાર નામ હમેશાં શાશ્વતાં છે. મનની અંદર તેમનું ધ્યાન કરીને પ્રણામ —૮મસ્કાર કરું છું. ॥ ૫ ॥

જ્ઞે નામે નહુ કો હુવા, ન હુવે ન હુસ્યે કોઈ ।

જઈ એહની પ્રતિમા મળું, તે સાસતી ન હોઈ ॥ ૬ ॥

અર્થ—આ નામવાલા ઇટલે ઋષભાનન, ચંદ્રાનન વારિષેણ, અને વર્દ્ધમાન, આ ચાર તીર્થકરો મૂતકાલ ઇટલે ગયા કાલમાં થયા નથી, વર્તમાન કાલમાં થાય નહિ અને ભવિષ્ય-આવતા કાલમાં થવાના નથી, તેમની પ્રતિમાઓ જે છે તે શાશ્વતો છે, એમ જાગવું, પણ તે નામે કોઈ તીર્થકર થયા હોય અને તેમની પ્રતિમા મરાવવામાં આવેલ હોય, તો તે પ્રતિમા અશાશ્વતી જાગવી, શાશ્વતી પ્રતિમાઓ તો અનાદિકાલથી છે છે ને છે, અને અનંતકાલ સુધી રહેવાની છે માટે તેઓને શાશ્વતી કહેવામાં આવે છે.

આદિ અંત જેહનો નહિ, તે સાસતી કહાય ॥

તાસ પટંતર જિણપણિમા, મણુઅલોક ઇહ થાય ॥ ૭ ॥

અર્થ—જેનો આદિ નથી અને અંત નથી તે શાશ્વતી પ્રતિમા ગણાય અને તે પ્રતિમાઓના આધારથી આ મનુષ્યલોક—અઢી દ્વીપની અંદર પ્રતિમાઓ થાય છે. ॥ ૭ ॥

નર નરપતિ જે કારવી, અસાસતી તે જાણ ॥

જે હુવા જે હુવે જે હુસ્યે, જિણવર ગુણમણિ સ્વાણ ॥ ૮ ॥

અર્થ—અને જે મનુષ્યોએ અથવા મનુષ્યોના રાજાઓએ, જે પ્રતિમાઓને અહીં કરાવી છે, તે અશાશ્વતી પ્રતિમાઓ છે. જે આગળ થઈ ગયા ને વર્તમાનમાં છે; અને ભવિષ્યમાં થશે તેઓની તે પ્રતિમાઓ, ગુણરૂપ રત્નના સ્વાણરૂપ, એવા તીર્થકરોની છે. ॥ ૮ ॥

અષ્ટાપદ સમેતશિખર, શત્રુંજય ગિરિનાર ॥

અર્બુદ ગામાગર નગર, જિહ જિહ જિનહ વિહાર ॥ ૯ ॥

અર્થ—હવે અશાશ્વતી પ્રતિમા ક્યાં છે તેના તીર્થોના સ્થલો બતાવે છે. ૧. અષ્ટાપદ, ૨. સમેતશિખર, ૩. શત્રુંજય, ૪. ગિરિનાર, ૫. આબુજી, એ પર્વતો ઉપર અને ગામને વિષે અને આકર (સ્વાણ) ને વિષે અને નગરને વિષે વઢી જ્યાં જ્યાં જિનેશ્વર મહારાજાના મંદિરો—દેશસરો છે તેમને મારો નમસ્કાર હો. ॥ ૯ ॥

જિહ મુનિવર અણસણ કરી, મુક્તિ ગયા જિણઠામ ॥

સિદ્ધક્ષેત્ર તસુ દંસણે, શુભફલ શુભપરિણામ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ—અને મુનીશ્વરોએ જ્યાં અણસણ કરીને મુક્તિમાં ગયા તે સ્થાનકો પણ સિદ્ધક્ષેત્ર ગણાય અને તેઓના દર્શનથી તે ભૂમિ સ્પર્શથી શુભ ફલ થાય અને શુભ પરિણામ વધે ॥ ૧૦ ॥

મરતેસર નરવઙ પમ્બુદ, કરાવી મનભાવ ॥

તે જિન પ્રતિમા વંદતાં, દુરે દુરિત પલાય ॥ ૧૧ ॥

અર્થ—મરત મહારાજા વિગેરેઓ મનના ભાવે જે જિન પ્રતિ-
માઓ કરાવી છે, તે પ્રતિમાઓને વંદન કરતા થકા દૂર થકી પાપો નાશ
પામે છે. ॥ ૧૧ ॥

મંગલં મગવાન્ વીરો, મંગલં ગૌતમપમ્બુઃ ॥

મંગલં સ્થૂલિમદ્રાઘા-જનો ધર્મોઽસ્તુ મંગલમ્ ॥ ૧ ॥

અર્થ—વીરમગવાન મંગલકારી છે અને ગૌતમસ્વામી (ગણધર)
પણ મંગલકારી છે, અને સ્થૂલિમદ્ર વિગેરે મહાત્માઓ થઈ ગયા, તે પણ
મંગલકારી છે અને જૈનધર્મ છે, તે પણ મંગલકારી છે, તે સર્વ મને મંગલ
કરનારા થાઓ. ॥ ૧ ॥

સર્વારિષ્ટપ્રણાસાય, સર્વાભિષ્ટાર્થદાયિને ॥

સર્વલબ્ધિનિધાનાય, ગૌતમસ્વામિને નમઃ ॥ ૨ ॥

અર્થ—સર્વ પાપને નાશ કરનારા ઇવા અને સર્વ ઇચ્છિત અર્થને
આપનારા અને સર્વ લબ્ધિ (સિદ્ધિ) ના મંડાર ઇવા ગૌતમસ્વામીને
નમસ્કાર હો ॥ ૨ ॥

અંગુઠે અમૃત વસે, લબ્ધિતણો મંડાર ॥

જો ગુરુ ગૌતમ સમરિયે, મનવંછિત દાતાર ॥ ૩ ॥

અર્થ—જેના અંગુઠાને વિષે અમૃત વસે છે અને જે લબ્ધિઓના
મંડારરૂપ છે; અને મનોવાંછિતને આપનાર ઇવા ગૌતમસ્વામીને જો સમ-
રીયે, તો મનવાંછિત પૂરણ થાય છે. ॥ ૩ ॥

ગામતળે પડસારણે, ગુરુ ગૌતમ સમરંત ॥

ઇચ્છાભોજન ઘર કુશલ, લચ્છી લીલ કરંત ॥ ૪ ॥

અર્થ—અને ગામની અંદર પેસતી વચ્ચે જો ગૌતમસ્વામી (ગુરુ) નું નામ સંભારીયે તો ઇચ્છા પ્રમાણે ભોજનની પ્રાપ્તિ થાય, વઢી ઘરની અંદર ક્ષેમકુશલતા વાધે અને લક્ષ્મી તેના ઘરને વિષે લીલા કરે. ॥ ૪ ॥

પુંડરિક ગૌતમ પમુહ, ગણધર ગુણ સંપન્ન ॥

પ્રહ ઉઠી નિત્ય પ્રણમિયે, ચુદદહસય વાવન્ન ॥ ૫ ॥

અર્થ—પ્રથમ પુંડરિક નામના ગણધર અને છેલ્લા ગૌતમ ગણધર એ આદિ ચુદદસેં વાવન્ન ગણધરો છે. તે ગુણસંપન્ન છે. તેમને પ્રભાતમાં ઉઠીને નિત્ય સમરીયે. ॥ ૫ ॥

સુરગો-તરૂ-મણિ સંપજે, જેહને લીયે નામ ॥

એહીજ અક્ષર સમરતાં, સીફે વંછીત કામ ॥ ૬ ॥

અર્થ—જેમનું નામ લેવાથી કામધેનુ અને કલ્પવૃક્ષ અને મણિ તેમની પ્રાપ્તિ થાય, એજ અક્ષરને સંભારતાં થકા તમામ મનવાંછિત કાર્ય સિદ્ધ થાય. ॥ ૬ ॥

પછી ઉમા થહ પચ્ચસ્વાણ કરવું (સામાઈક, ચોવીસથો, વાંદગાં, પઢિક્કમણું, કાઉસ્સમ્મ, પચ્ચસ્વાણ કર્યું છેજી.) પછી વેસી “ઇચ્છા-મોઽણુસટ્ઠિં નમો સુમાસમણાણં” કહીને ચૈત્યવંદન કરવું ॥

॥ ૩૮ અથ વિશાલલોચનદલં ચૈત્યવંદનX ॥

X પ્રભાત સમયે રાઇપ્રતિક્રમણના છ આવશ્યક પછી આ સ્તુતિ બોલાય છે, માટે પ્રાભાતિક વીરસ્તુતિ પણ કહેવાય છે.

મૂ०—વિશાલલોચનદલં, પ્રોચદન્તાંશુકેસરમ્ ।
પ્રાતર્વીરજિનેન્દ્રસ્ય, મુખપદ્મં પુનાતુ વઃ ॥ ૧ ॥

શબ્દાર્થઃ—

વિશાલ—વિશાલ
લોચન—નેત્રરૂપી
દલં—પત્ર
પ્રોચદ્—પ્રકાશમાન
દંત—દાંતના
અંશુ—કિરણો રૂપી
કેસરં—કેસરા

પ્રાતઃ—પ્રમાત સમયે
વીર—મહાવીર
જિનેન્દ્રસ્ય—જિનેશ્વરનું
મુખપદ્મં—મુખરૂપી કમલ
પુનાતુ—પવિત્ર કરો

જૈન સાઈટ

ભાવાર્થ—શ્રી મહાવીર સ્વામીનું મુખ કમલ જેવું છે, તેમાં વિશાલ નેત્રરૂપી પાંડદાં છે અને દેદીપ્યમાન દાંતના કિરણોરૂપી કેસરા રહેલા છે, એવું તે મુખકમલ તમોને પવિત્ર કરો. ૧.

મૂ०—યેષામભિષેકકર્મ કૃત્વા, મત્તા હર્ષમરાત્સુખં સુરેન્દ્રાઃ ।
તૃણમપિ ગણયન્તિ નૈવ નાકં, પ્રાતઃ સન્તુ શિવાય તે જિનેન્દ્રાઃ

શબ્દાર્થઃ—

યેષાં—જે જિનેશ્વરોનું
અભિષેકકર્મ—સ્નાનકર્મ
કૃત્વા—કરીને
મત્તાઃ—ઉન્મત્ત થયેલા
હર્ષમરાત્—હર્ષના સમૂહથી

સુખં—સુખને
સુરેન્દ્રાઃ—દેવતાના હિન્દ્રો
તૃણમપિ—તરણા તુલ્ય પગ
ગણયન્તિ—ગણતા
નૈવ—નથી

नाकं—स्वर्गने
 प्रातः—प्रभात समये
 संतु—थाओ

शिवाय—मोक्षने माटे
 ते—ते
 जिनेन्द्राः—जिनेन्द्रो

भावार्थ—जे जिनेश्वरोना जन्मामिपेक'दिक कार्य करवाथी अत्यंत हर्षने लीवे मदोन्मत्त थयेला इन्द्रो पोताना स्वर्गना सुखने तृणसमान पण मानता नथी, ते जिनेश्वरो प्रातःकाळे कन्यागने माटे हो. २.

मू०—कलङ्कनिर्मुक्तममुक्तपूर्णतं, कुतर्कराहुग्रसनं सदोदयम् ।
 अपूर्वचन्द्रं जिनचन्द्रभाषितं, दिनागमे नौमि बुधैर्नम-
 स्कृतम् ॥ ३ ॥

जैन साईट

JAINSITE.com

शब्दार्थः—

कलंक—कलंकथी
 निर्मुक्तं—रहित
 अमुक्त—नथी मूकाणी
 पूर्णतं—पूर्णता
 कुतर्क—कुतर्कवाद
 राहु—राहुने
 ग्रसनं—भक्षण करनार
 उदयं—उदय पामेला

सदा—हंमेशां
 अपूर्वचन्द्रं—अपूर्व चन्द्ररूप
 जिनचन्द्र—जिनचन्द्रना
 भाषितं—आगमने
 दिनागमे—प्रभात समये
 नौमि—हुं नमस्कार करं लुं
 बुधैः—पंडितो वडे
 नमस्कृतं—नमस्कार करायेला

भावार्थ—पंडितोए नमस्कार करेलं, जिनचंद्रे प्ररूपेलं, आगम अपूर्व एटले अलौकिक चंद्र समान छे, केमके लौकिक चंद्र के जे

આકાશમાં દેખાય છે તે કલંકસહિત છે, અને આ આગમરૂપી ચંદ્ર તેથી રહિત છે, લૌકિક ચંદ્ર પૂર્ણતારહિત છે અને આ આગમરૂપી ચંદ્ર પૂર્ણતાસહિત છે, લૌકિક ચંદ્રનો રાહુ ગ્રાસ કરે છે પણ આ આગમરૂપી ચંદ્રને કુતર્કરૂપી રાહુ ગ્રાસ કરી શકતો નથી, તથા લૌકિક ચંદ્ર હંમેશાં ઉદય પામતો નથી અને આ આગમરૂપી ચંદ્ર તો નિરંતર ઉદય પામેલો જ છે, આવા અલૌકિક આગમચંદ્રની હું પ્રાતઃકાળે સ્તુતિ કરું છું. ૩.

પછી ઉમા થઈ વર્તમાનજિન સ્તુતિ કરવી.

॥ શ્રી વર્તમાન જિનસ્તુતિ ॥

સ્વામી વંદુ વિહરમાળ, જિનવર સીમંધર,
સીમનામ મર્યાદ, ધર્મની તાસ ધુરંધર;
યુગમંધર આધાર, ત્રિજગે નમું ભવસિંધુર,
વાહુ સુવાહુ જિણિંદ, નમું મહિમાગુણસુંદર ॥ ૧ ॥

અર્થ—વિચરતા એવા શ્રી સીમંધરસ્વામી જિનવર તે પ્રતે હું વંદન કરું છું. ધર્મની જે મર્યાદા—હૃદ તેમાં ધુરંધર અગ્રેસર એવા સાર્થક નામ-વાલા યુગમંધર નામે ભગવાન, સંસારરૂપ જે સમુદ્ર તેમાં પડતા ત્રણે જગતના (પ્રાણીયોને) આધાર રૂપ તેને નમું છું. મહિના અને ગુણો એ કરી સુંદર એવા વાહુ અને સુવાહુનામના જિનેન્દ્રને હું નમું છું. ૧.

જંબુદીવિ ચત્તારિ જિણ, વિજયવંત વિહરંત;
ક્ષેત્રવિદેહે તમતિમિર, દિનયર જેમ હરંત ॥ ૨ ॥

અર્થ—જંબુનામનાં દ્વીપમાં એ ચારે જિનો વિજયવંત વિદ્યમાન થયા થકા વિચરે છે. મહા વિદેહ નામના ક્ષેત્રને વિષે રહેલા જે જીવો તેઓના (જેમ અંધારાને સૂર્ય નાશ કરે છે તેમ) અજ્ઞાન રૂપ અંધકારને નાશ કરવામાં સૂર્ય સમાન છે. ૨.

ધાયઈષંટે અઠજાણિ, સુજાત સ્વયંપ્રભ;
 રુષમાનન જિન અનંતવીર્ય, પ્રણમું સૂરપ્રભ;
 શ્રી વિશાલ ગુણગણવિશાલ ટાલે ભવફેરા,
 વજ્રધર ધર ઝદ્ધરિ કરે આનંદ ઘણેરા. ॥ ૩ ॥

અર્થ—ઘાતકો સ્વંડનામ દ્વીપને વિષે આઠ જિનેશ્વરો જાળવા. પ્રથમ સુજાત નામા સ્વામી, ત્રીજા સ્વયં પ્રભનામા સ્વામી, ત્રીજા ઋષમાનન જિન અને ચોથા અનંતવીર્ય જિન અને પાંચમા સૂરપ્રભનામા જિનને હું પ્રણામ કરું છું. ગુણના (ગણે કરીને) સમૂહથી વિશાલ વિસ્તાર પામેલા એવા ઝદ્ધા શ્રી વિશાલ જિન તે વિસ્તારવાલ્ય જે ભવના ફેરા તેમને ટાલનારા છે, સાતમા વજ્રધરનામા જિન પૃથ્વીનો ઝદ્ધાર કરીને ઘણા આનંદનો વધારો કરે છે. ૩

ચંદ્રાનન જિન અઠમો, દુઠકઠ નીવાર;
 અટ્ટકમ્મ નિઠધિઅ પે ઠવસ્યે ભવનો પાર. ॥ ૪ ॥

અર્થ—આઠમા ચંદ્રાનન જિન તે દુષ્ટ એવા જે કષ્ટો તેને અટકાવનારા છે, આઠ કર્મોને નાશ કરી ભવના પારને પામશે.

પુસ્ત્તરિદ્ધિ જિણ ચંદ્રવાહુ, જિનરાજ ચિરાજે,
 ચતુરિમચંગ શુજંગ, વાણિગુણ ગણ જિમ ગાજે;

ईश्वर जगदीश्वर नमोऽवि, गुणगावे सुर नर,
नेमिप्रभ प्रभु वीरसेन, महाभद्र सुहंकर ॥ ५ ॥

अर्थ—पुष्करार्द्ध द्वीपने विषे नवमा जिन राजा एवा चंद्रबाहु
जिन विराजे छे. चतुर पुरुषोमां उत्तम एवा दशमा भुजंग नामा जिन-
राज ते वाणिना गुणे करीने मेघनी परे गाजे छे. जगतना इश्वर एवा
श्री इश्वर जिनने नमीने देवो अने नरो सदागुण गाइ रखा छे. नेमि-
प्रभजिन अने वीरसेन नामाजिन अने महाभद्रनामा जिन प्रभु सुखने
करनारा छे. ५.

नमिये ते श्रीदेवयश, जगि जस पसरे जास;
अजितवीर्य अष्टम करे, दिन दिन ज्ञानप्रकाश ॥ ६ ॥

अर्थ—जगतमां जेमनुं यश पसरो रहेल छे एवा ते श्री देवयश
नामा जिनने नमिये छीए. अजितवीर्य (अष्टम) नामा आठमां जिनराज
दिवस दिवसने विषे ज्ञान गुणनो प्रकाश छे. ६.

मणुयखित्त पणयाल लक्ख जोयण जाणीजे,
तिहछे पंच विदेह, गुरु ओपम तसु दीजे;
उसप्पिणी अवसप्पिणिकाल तिह, नहिय निरंतर,
स्वामी रिसहन्निणिंद कालसरिसो नहु अंतर ॥ ७ ॥

अर्थ—मनुष्य क्षेत्र पीस्तालीश लाख योजननो जाणवो. मनुष्य
क्षेत्रमां पांच महाविदेह नामे मोटां क्षेत्रो छे, ने ते मोटी उपमावाला छे
(तेने मोटी उपमा आपवी जोइए केमके ज्यां तीर्थकर जाते विचरे छे)

ઉત્સર્પિणी અને અવસર્પિणीકાલ તે મહાવિદેહ ક્ષેત્રને વિષે ક્યારે પળ થતો નથી, સ્વામી ઋષભદેવ જિનેન્દ્રના સમયના સરસ્વો સમય છે તેમાં ક્યારે પળ આંતરો પડતો નથી.

સત્તરિસય ઉક્કોસપદિ, જઘનપદે જિન વીસ;
વિહરમાન સંપદ્ પયડ, ત્રિજગિ નમું નિસદીસ ॥ ૮ ॥

અર્થ—ઉક્કૃષ્ટ પદને વિષે એકસો સિત્તર જિન એ ક્ષેત્રોમાં હોય, અને જઘન્ય પદને વિષે તો વીસ જિન હોય; પ્રકટ રીતે ત્રણ જગતને વિષે હાલ વિચરતાં એવા જિનોને દરરોજ હું નમું છું.

ચરણસીલખ પુન્વઆયુ, એ વીસ જિણેસર,
પણસય ધણુઅ પ્રમાણદેહ, દાને અલવેસર;
પ્રમુ અતિશય ચૌત્રીસ, સહસ અઠોત્તર લક્ષણ,
વાળી ગુણપેતીસમળી, રંજીય વિચક્ષણ ॥ ૯ ॥

અર્થ—ચોરાશી લાખ પૂર્વનો અઃઉલો એ વીસ જિનેશ્વરોનો છે. વ્યાપ પાંચસો ધનુષ્યના પ્રમાણના શરીરવાળા છે અને દાનમાં અતિશય મોટા અગ્રેસરો છે. એ સર્વ જિનો ચોત્રીસ અતિશયવાળા છે અને એક હજારને આઠ ઉત્તમ લક્ષણો છે જેમાં એવા છે. વાગીના જે પાંત્રીશ ગુણો તે જેમનામાં વિદ્યમાન હોવાથી રાજી કર્યા છે વિચક્ષણ ઢાઢ્યા પંડિતોને જેમણે એવા છે.

પાલિરાજ મહવયધરી, પામી કેવલનાણ;
પાર્શ્વચંદ્રસૂરિ નિત પ્રહસમે, પ્રણમે સુખનો ઠાણ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ—પોત પોતાના રાગ્યને પાલી અને મહાવ્રતોને ધારણ કરીને કેવલ જ્ઞાનને જેઓ પામ્યા છે. શ્રી પાર્શ્વચંદ્ર સૂરિ હંમેશાં સારમાં

जिनेश्वरोने प्रणाम करे छे. सुखना एकज स्थानरूप एवा स्वामियोने नमस्कार थाओ.

॥ पछी जंकिंचि० नमोऽथुणं० कही खमासमण आपी इच्छाकारेण संदिसह भगवन् स्तवनं संदिसाएमि, बीजे खमासमणे स्तवनं भणेमि, नवकार गणी स्तवन कहेबुं ॥

॥ श्री समेतशिखरजिनुं स्तवन ॥

सिखरि समेत १जुहारचारे, धन आज २दिहारा; ३संत-
मनोरथनीपरेउंचा, ४देखत ५मोहनगारा ॥ सत्तरमकुंथुजिणेसर
भेट्या, सत्तर असंजम ६वारारे ॥ ध० ॥ १ ॥ ते पासे श्री-
पनरम जिनवर, धर्म धर्मना ७दारा ॥ पंच सुमतिना ८दायक
पंचम, सुमति नाम ९रसारारे ॥ ध० २ ॥ सोलकषाय १०नि-
वारक सोलमा, शांति शांतिदातारा ११ ॥ साते १२भयनाजीपक
सत्तम, नाथसुपारस सारारे ॥ ध० ३ ॥ तेरम जिणवर
किरिया १३चायक, विमल १४विमलमतिकारा ॥ बंधनदोय
निवारक तारक, अजितजिनंदअतिसारारे ॥ ध० ॥ ४ ॥
तिहांथी चलत चलत बहु १५तुंगा, तेवीसमजिन १६धारा ॥
पारस १७पारसथी अधिकेरा ॥ जीवनकुं सुखकारारे ॥ ध० ॥

१ बांधा. २ दिवस. ३ सञ्जन पुरुषनी बांछानी माफक मोटा
उंचा. ४ जोतां. ५ मनोहर छे आकार जेमनुं. ६ दूर करनारा, ७
दरवाजा-बारणा. ८ आपनारा. ९ आत्माने गमता. १० दूर नरनारा.
११ आपनारा. १२ जीतनार-भयने दूर करनार. १३ त्याग करनारा.
१४ निर्मल बुद्धिने करनार. १५ उंचा. १६ निश्चय कर्या. १७ पारस-

॥ ५ ॥ पछिमदिसिमे आठ शिखरवर, वंघ्रा ऊच्छवकारा ॥
 त्यांथी फरिने यात्राकरीने, पूर्वदिसे चित्तधारारे ॥ ध० ॥ ६ ॥
 एकवीसे १८ सबलनिवारक, नमिनामे चित्तधारा; १६ नवदुकुशील
 निवारक जिनपति, अर जगजीवउधारारे २० ॥ ध० ॥ ७ ॥
 उगगीसम मल्लिप्रभु भेट्या, त्रिभुवन २१ रूपउदारा ॥ २२ एका-
 दशप्रतिमानाप्ररूपक, श्री श्रेयांस २३ निहारारे ॥ ध० ॥ ८ ॥
 २४ नवविध ब्रह्मगुणिना पालक, सुविधि देव २५ दयारा ॥
 छलेश्याने छंडि अलेसी, पद्मप्रभ २६ निरहंकारारे ॥ ध० ॥
 ॥ ९ ॥ मुनिसुव्रत वीसम जिन २७ छेदी, २८ असमाधि जंजीरा ॥
 त्यांथीनीचा अतिबहुउंचा, अष्टमदुंकसंभारारे ॥ ध० ॥ १० ॥
 २९ मद जीपीने चरण धरीने, करमकर्या सबदुरा ॥ चंद्रप्रभ
 जिणवर त्यां सिद्धा, अक्षय सुख लह्या पुरारे ॥ ध० ॥ ११ ॥

मिथी मोहोटी महीमावाला. १८ आत्म गुणने मलीन करनार दोषो-
 तेना त्याग करनार. १९ अद्वार प्रकारना अब्रह्मचर्य दोषने दूर करनार.
 २० जगत् जीवोना उद्धार करनारा तारनार. २१ त्रण जगत्मां सर्वथो
 अधिक रूप गुणवाला. २२ अगिआर अभिग्रह विशेष जे प्रतिमा तेना
 उपदेश करनार. २३ दर्शन कर्या. २४ नव प्रकारे ब्रह्मचर्य रक्षण करवानी
 वाडने आदरनाग, २५ दयावाळा, २६ अहंकार विनाना. २७ छेदन
 करनार २८ असमाधिस्थान रूप बेडीने. २९ आठ मदना त्याग पूर्वक
 दीक्षा स्वीकारी—अथवा सभेत शिखरगिरिने पोताना चरण—पादथो फरकी
 मतलब के त्यां आवि आठे कर्मने अत्यंत दूर कर्या नाश कर्या.

चउदह जीवरासना पालक, अनंतनाथ जिनसूरा ॥ ३० श्रमण-
 धर्म दस विधना धारक, सीतल ३१ सहज सनूरारे ॥ ध० १२ ॥
 ३२ दंडगुप्ति त्रिय वारी पारी, संभव भवकुं निवारार ॥ ३३ मेघा-
 डंबर चिहुंगत छेदक, अभिनंदन लह्या पारारे ॥ ध० १३ ॥
 वीस जिणेसर वीसे टूके, कर्म कर्या सहू चूरा, ए जिनचरण
 जे भावे बंदे, सुख लहे ते जग भूरारे ॥ ध० १४ ॥ ३४ वरस
 अठार तेणवे पोसे, उज्जल सातम झारार ॥ तलहटिमंदिर ते
 सवि वंदा, हर्षचंद्रमूरि सारारे ॥ ध० १५ ॥

पछी जयवीराराय कही खमासमण देइ कहिये श्री आचार्य०
 चीजे उपाध्याय० अने त्रीजे सर्व साधु वांटीए, पछी खमास-
 मण देइ श्रावक सामायक पारे ॥

॥ इति राइप्रतिक्रमण विधि ॥

३० मुनियोना दश प्रकारना धर्मने धारण करनारा, ३१ स्वाभाविक तेज
 प्रतापने धारण करनारा होवाथी बहु कांतिवाला, ३२ त्रण दंडने निवारण
 करनारा अने त्रण गुप्तियोने पालन करनारा एवा संभवनाथ स्वामिये संसारना
 भय जे जन्म, मरण तेने दूर कर्या, ३३ मेघाडंबर नामना छत्रने धारण
 करनारा संसारना त्रिविध तापथी तपेला प्राणियोने पोतानी वाणी रूप
 अमृत गुणोथी शीतलता करनारा, वली चार गतियोने नाश करनारा
 अभिनंदननाथ पांचमी गति मोक्षने पाम्या, ३४ संवत् १८९३ ना
 पोष शुद्ध ७ में दर्शन करी वांदा.

॥ अथ श्री पाक्षिकादि-प्रतिक्रमण-प्रारम्भः ॥

॥ चतुर्विंशति-जिन-स्तवनम् ॥

मूः—अर्हन्तं जगदीश्वरं गुणनिधिं, वस्विन्दुदोषोज्झितं,
जन्तूनां हितकारकं प्रणमतां, भावेन भव्यात्मनाम् ।
कल्याणावलि-कन्द-कन्दलनताभावृद्पयोदोपमं,
वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं, श्रीआदिनाथं मुदा ॥ १ ॥

शब्दार्थः—

अर्हन्तं—अरिहंत	जगदीश्वरं—जगतना ईश्वर	गुणनिधिं—गुणना भंडार
वस्विन्दु-वसु, चंद्र,	दोषोज्झितं—दोष १८ रहित	जन्तूनां—जीवोना
भावेन—भावथी	हितकारकं—हित करनार	प्रणमतां—नमनारना
आवलि—पंक्ति रूप	भव्यात्मनाम्—मोक्षयोग्य, कन्द-कन्दने	कल्याण-कल्याणनी कन्दलनता—अंकुरित करवामां
पयोदोपमं—मेघ समान	भावृद्—वर्षाऋतुना	अहं—हुं
असुर—दानव	वन्दे—वांदुं छुं	सुर—देव
मुदा—हर्षथी	सततं—निरंतर	श्रीआदिनाथं—ऋष- भदेवने
	नतं—नमाएलां	

टी. अर्हन्तमिति-जगताम् ईश्वरः-स्वामी-जगदीश्वरः, तं, गुणानां-ज्ञान-दर्शनादीनां निधिः-सागरः-गुणनिधिः, तं, वसवश्च अष्टौ इन्दुश्च एकः

वस्विन्दवः, अष्टादश ते च ते दोषाश्च वस्विन्दुदोषाः तैः उञ्जितस्यक्तः
वस्विन्दुदोषोञ्जितः, तम् अष्टादशदोषरहितं, (अज्ञानं १, क्रोधः २, मदः
(अष्टौ मदाः) ३, अहंकारः-मानः ४, लोभः ५, माया ६, रतिः ७,
अरतिः ८, निद्रा ९, शोकः १०, अलीकवचनं ११, चौथै १२,
मत्सरः १३, भयं १४, प्राणिवधः १५, प्रेमक्रीडा १६, प्रसङ्गः
१७, हास्यम् १८,) इत्येतेऽष्टादश दोषाः ॥ जातिमदः १, कुलमदः
२, बलमदः ३, ऐश्वर्यमदः ४, लाभमदः ५, रूपमदः ६, तपोमदः
७, श्रुतमदः ८, इत्यष्टौ मदाः । जन्तूनां-प्राणिनां, करोतीति कारकः,
हितस्य कारकः-हितकारकः, तं, भावेन-उपयोगेन, प्रकर्षेण नमन्तीति
प्रणमन्तः, तेषां भव्यो-मोक्षार्ह आत्मा ज्ञेयां तैर्भव्याःमानः, तेषां,
कल्याणानां-सत्कार्याणाम् आवलिः-पङ्क्तिः कल्याणावलिः, सैव कन्दः, तस्य
कन्दलनस्य भावः कन्दलनता, कल्याणावलिः कन्दलनता तस्यां, प्रावृषः
पयो ददातीति पयोदो-मेघः उपमा यस्य सः कल्याणावलिः कन्दलनता-
प्रावृष्टपयोदोपमः, तं, सुराश्च देवाः-असुराश्च दानवाः-सुरासुराः, तैर्नतम्,
अर्हतीति अर्हन्, तं, श्रीश्चतुर्लिंगदत्तिशयाः, तथा युक्तः श्रीयुक्तः, स
चासौ आदिनाथश्च-श्रीआदिनाथः, तं प्रथमम् ऋषभं जिनेश्वरं सततं-
निरन्तरं मुदा-हर्षेणाहं श्रीपार्श्वचन्द्रसूरिः वन्दे-वन्दनं करोमीत्यर्थः ॥१॥

भावार्थ—त्रण जगतना ईश्वर, गुणना भंडार, अद्वार दोष रहित,
भावथी नमस्कार करनार भव्य जीवोनुं हित करनार, भव्य जीवोना
कल्यागनी पंक्तिरूप कंदने अंकुरित करवामां वर्षाऋतुना मेघ समान
अने देव-दानवोए जेने नमस्कार करेल छे; एवा प्रथम जिनेश्वर
श्रीआदिनाथने हुं (पार्श्वचन्द्रसूरि) वाहुं छुं-स्तुं छुं. १

मू०—मोहाद्यैरिभिः कषायगुरुभिर्गाढं च सन्तापितः,
तिर्यङ्—नारक—देव—मानव—कुगत्योषासुखं प्रापितः ।
तज्जेतारममुष्य वारणकृते, कृत्वोद्यमं साम्प्रतं,
वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं, श्रीवीतरागाजितम् ॥ २ ॥

शब्दार्थः—

मोहाद्यैः—मोह विगरे,	अरिभिः—शत्रुओथी,	कषायगुरुभिः—कषा-
गाढं—अत्यन्त	च—अने	यवडे पुष्ट
सन्तापितः—सन्ताप	तिर्यङ्—तिर्यं व	नारक—नारकी
पामेल	देव—देव	मानव—मनुष्य
कुगति—कुगतिनो	ओष—समूह	असुखं—दुःख
प्रापितः—पमाडेल	तज्जेतारं—तेने जीतनार	अमुष्य—आने
वारणकृते—दूर	कृत्वा—करीने	उद्यमं—उद्यम
करवा माटे,	साम्प्रतं—हमणां	वन्दे—वाहुं छुं
अहं—हुं	श्रीवीतराग—अतिश-	अजितं—अजितनाथने
	यवान वीतराग	

टी. मोहाद्यैरिति-कषायाः-क्रोधादयश्चत्वारः, ते च अनन्तप्रनुबन्ध्यप्रत्या-
ह्यानिप्रत्याह्यानि संज्वलनभेदैः षोडश (अनन्तानुबन्धिनः क्रोध-मान-
माया-लोभाः १, अप्रत्याह्यानिनः क्रोध-मान-माया-लोभाः २, प्रत्या-
ह्यानिनः क्रोध-मान-माया-लोभाः ३, संज्वलनाः क्रोध-मान-माया-
लोभाः ४), तैः गुरवः-पुष्टाः-कषायगुरवः, तैः, आदा भवः आद्यः,
मोह आद्यो-मुख्यो येषां ते मोहाद्याः, तैः अरिभिः-शत्रुभिः-अन्तरङ्ग-

वैरिभिरित्यर्थः, गढम् अतिशयेन सम्यक्तापितः सन्तापितः, तिर्यञ्च
 नारकाश्च देवाश्च मानवाश्च तिर्यङ्-नारक-देव-मानवाः तेषां कुत्सिताः
 गतयः तिर्यङ्-नारक-देव-मानव-कुगतयः, तासाम् ओघाः-समूहाः तिर्यङ्-
 नारक-देव-मानव-कुगतयोघाः, तेषाम् असुखं-दुःखं प्रापितः-नीतः
 तिर्यङ्-नारक-देव-मानव-कुगतयोघासुखंप्रापितः, एतादृशोऽहं साम्प्रतम्
 अधुना उद्यमं-प्रयत्नं कृत्वा अमुष्य दुःखस्य वारणकृते-निवारणाय, तेषां
 -मोहादिरिपूणां जेता तज्जेता-तज्जयकारकः, तं सुरासुरनतं, श्रिया युक्तः
 श्रीयुक्तः, स चासौ विशेषेण इतः-गतः रागो यस्मात् स श्रीवीतरागः
 स चासौ अजितश्च श्रीवीतरागाजितः, तं द्वितीयम् अजितं जिनं सततं
 वन्दे-वन्दनं करोमि ॥ २ ॥

भावार्थ—क्रोधादि कषायोथी पुष्ट थयेल, मोहादि शत्रुशी
 अत्यंत संताप पामेल, तिर्यच-नारकी-देव तथा मनुष्योनी कुगतिओना
 समूहथी दुःख पामेल, एवो हुं हमणां उद्यम करीने, ए दुःखने निवारण
 करवा माटे, ते मोहादि तथा रागादि शत्रुओने तथा तिर्यचादि गतिओने
 जीतनार, अने देव-दानवोए जेने नमस्कार करेल छे, एवा श्री वीतराग
 अजितनाथस्वामिने हुं निरंतर वन्दना करुं छुं. २

चू०—सावित्रीयुवतीरतः कमलभूर्विष्णू रमासंगतः

कण्ठेकाल उमायुतस्त्रय इमे, देवाः सरागा भुवि ।

नोत्तीर्णाः, स्वयमन्यतारणविधौ, नालं विदित्वा ततो,

वन्दे संभवमुत्तमं सुरनतं, श्रीवीतरागं मुदा ॥ ३ ॥

શબ્દાર્થ:—

સાવિત્રી—સાવિત્રી,	યુવતીરત:—સ્ત્રીમાં રાગી	કમલમૂ:—બ્રહ્મા
વિષ્ણુ:—કૃષ્ણ	રમાસંગત:—લક્ષ્મી-	કળ્પકાલ:—મહાદેવ
ઉમાયુત:—પાર્વતી	સહિત	ત્રય:—ત્રણ
સહિત	इमें—आ	દેવા:—દેવો
સરાગા:—રાગી	भुवि—पृथ्वीमां	નોત્તીર્ણા:—તર્યા નથી
સ્વયમ્—પોતે	अन्य—बीजाने	તારણવિધૌ—તારવામાં
ન—અલં—સમર્થ નથી	विदित्वा—जाणीने	તતો—તેથી

ટી. સાવિત્રીતિ—કમલાદ્ ભવતીતિ કમલમૂ:—બ્રહ્મા, સાવિત્રી એવ યુવતી—સાવિત્રીયુવતી તસ્યાં રત:—સક્ત:; સાવિત્રીયુવતીરત:; સાવિત્રી-નામ્ન્યાં સ્ત્રીયાં રાગ્યસ્તિ, વેવેદિ—વ્યાપ્રોતીતિ વિષ્ણુ:; રમયા—લક્ષ્મ્યા સજ્જત:—સંયુક્ત: રમાસજ્જત:; રમાસંયુક્તોઽસ્તિ, કળ્પે કાલો યસ્ય સઃ કળ્પેકાલ:—મહાદેવ:; ઉમયા—પાર્વત્યા યુત:—સહિત: ઉમાયુત:—ઉમા-સહિતોઽસ્તિ, ભુવિ—પૃથ્વ્યામ્ इमे ત્રયો દેવા: સરાગા:; રાગેણ સહ વર્તન્તે ઇતિ સરાગા:—રાગવન્ત: સન્તિ, તત: સરાગત્વાત્ સ્વયં ન ઉત્તીર્ણા:—ન પારંગતા:; અન્યેષાં તારણસ્ય વિધિ: તારણ—વિધિ:; તસ્મિન્ તારણવિધૌ નાલં—ન સમર્થા:; ઇતિ વિદિત્વા—જ્ઞાત્વા સુરૈ:—દેવૈ: નત: સુરન્ત:; તે શ્રીવીતરાગમ્ ઉત્તમં સંભવનામાનં તૃતીયં જિનં મુદા—હર્ષેણ વન્દે—વન્દનં કરોમિ ॥ ૩ ॥

માવાર્થ—બ્રહ્મા સાવિત્રીમાં રાગી છે, વિષ્ણુ રમા (લક્ષ્મી) સાથે બોહાયેલ છે, અને મહાદેવ પાર્વતી યુક્ત છે. પૃથ્વી ઉપર આ ત્રણ દેવો

सरागी छे, तेथीज पोते तरेछा नथी अने बीजाने तारवा समर्थ नथी,
एम जाणीने देवोए नमेला एवा वीतराग-उत्तम श्री संभवनाथने हुं
हर्षथी वन्दना करुं छुं. ३

मू०—ख्यातो यः किल सर्वतीर्थिकगणैस्तध्योपदेशोत्तम-
श्चत्-केवलकेवलैकनिलयो, योऽनन्तभानूपमः ।
सन्तं तं कृतमस्तकाञ्जलिपुटो, भक्तिप्रशस्ताशयो,
वन्देऽहं सतताभिनन्दनजिनं, श्रीवीतरागं मुदा ॥ ४ ॥

शब्दार्थः—

ख्यातः—कहेल	किल—निश्चय	सर्व—सर्व
तीर्थिक—दर्शनना- भाचार्य	गणैः—समूहोए	तध्य—सत्य
चश्चत्—देदीप्यमान	उपदेशः—उपदेश देवामां	उत्तमः—उत्तम
निलयो—स्थान	केवल—केवल	केवलैक—ज्ञान मात्र
उपमः—समान	अनन्त—अनन्त	भानु—सूर्य
मस्तक—माथे	सन्तं—विद्यमान	कृत—करेली
भक्ति—सेवाथी	अञ्जलि—हाथ जोडी	पुट—जोड
अभिनन्दन—अभिनन्दन	प्रशस्त—शुभ	आशयः—भाववाळो

टी. ख्यातइति—तीर्थम् अस्ति एषामिति तीर्थिकाः, सर्वे च ते तीर्थि-
काश्च सर्वतीर्थिकाः, तेषां गणाः—समूहाः, तैः, यो जिनः, तध्यः—सत्यः,
स चासौ उपदेशश्च तध्योपदेशः, तस्मिन् उत्तमः—श्रेष्ठः, तध्योपदे-

श्रोतमः, ह्यातः—कथितोऽस्ति, किल—निश्चयेन, यः प्रभुः, चञ्चत् च तत् केवलं च चञ्चत्केवलं, केवलनाम केवलज्ञानं तस्य, केवलश्चासौ एक-निलयश्च चञ्चत्केवलकेवलैकनिलयः, केवलज्ञानमात्राश्रयी इत्यर्थः, न विद्यते अन्तो येषां तेऽनन्ताः, ते च ते भानवश्च अनन्तभानवः, तेषाम् उपमा यस्य सोऽनन्तभानूपमः, यो जिनोऽस्ति तं पूर्वोक्तं सन्तं त्रिकालबाधितं भूत-भविष्य-वर्तमान-कालत्रये विद्यमानमित्यर्थः, श्रीवीतरागम् अभिनन्दयति भव्यगणानिति अभिनन्दनः स चासौ जिनश्च अभिनन्दनजिनः, तं चतुर्थं जिनं, कृतः मस्तके—शिरसि अञ्जलिपुटो येन सः कृतमस्तकाञ्जलिपुटः भक्त्या प्रशस्तः—शुद्ध आशयो यस्य स भक्तिप्रशस्ताशयः, एतादृशोऽहं सततं निरन्तरं मुदा—हर्षेण वन्दे—वन्दनं करोमि ॥ ४ ॥

भावार्थः—सर्व दर्शनना आचार्यो ए जे प्रभुने सत्य उपदेश आपवामां उत्तम कहेल छे अने जे प्रभु देदीप्यमान अनन्त सूर्य समान केवलज्ञाननुं स्थान छै, एवा भूत-भविष्य अने वर्तमान त्रणे कालमां विद्यमान वीतराग श्रीअभिनन्दन जिनेश्वरने, भक्तिथी उत्तम भाववाळो थइ मस्तके हाथ जोडीने हुं निरन्तर हर्षथी बांदुं छुं. ४

सू०—यं जन्मावसरे सुरेन्द्रनिवहाः स्वर्णाद्रिशृङ्गोत्तमे,
तुङ्गे स्म स्नपयन्ति निर्मलजलैः, स्नुत्वा स्म चोपासतैः;
जिग्युर्नो परतीर्थिकाः श्रुतबलैर्यं, मोघवाचो हि तं,
वन्देऽहं सुमतिं सुरासुरनतं, श्रीवीतरागं मुदा ॥ ५ ॥

शब्दार्थः—

यं—जेने

जन्मावसरे—जन्म समये

सुरेन्द्र—इन्द्रोना

निवहाः—समूह	स्वर्णाद्रि—मेरु पर्वतना	शृङ्गोत्तमे—उत्तम शिखर
तुङ्गे—उंचा,	स्म स्नपयति—स्नान-	निर्मल—निर्मळ
जलैः—पाणिथी	कराव्युं,	स्तुत्वा—स्तुति करीने
उपासते—उपासना-	जिग्युः—जीत्या	न—नहीं
करी	परतीर्थिकाः—अन्य-	श्रुतबलैः—श्रुतबळथी
मोघवाचो—निष्फळ-	दर्शनीओ	हि—निश्चय
वाणीवाळा	तं—तेने	सुमतिं—सुमतिनाथने

टी.यम् इति—जन्मनः अवसरः—समयः—जन्मावसरः, तस्मिन्, सुराणां—
 देवानाम् इन्द्राः चतुःषष्टिः तेषां निवहाः—समूहाः—सुरेन्द्रनिवहाः, तुङ्गे—
 उन्नते, स्वर्णस्य अद्रिः—पर्वतः—स्वर्णाद्रिः—मेरुः तस्य शृङ्गाणि—शिखराणि
 स्वर्णाद्रिशृङ्गाणि, तेषु उत्तमं, तस्मिन्, निर्गतो मलो येभ्यस्तानि निर्मलानि
 तानि च तानि जलानि च निर्मलजलानि तैः यं प्रभुं स्नपयन्ति स्म
 स्नानं कारयामासुः, च स्तुत्वोपासते—सेवां कुर्वते, मोघाः—निष्फला वाचो
 येषां ते मोघवाचः, एतादृशः परे च ते तीर्थिकाश्च परतीर्थिकाः, श्रुतानां
 शास्त्राणां बलानि श्रुतबलानि तैर्यं प्रभुं नो जिग्युः—न जितवन्तः, तं पूर्वोक्तं
 सुरासुरनतं श्रीवीतरागं सुष्टु मतिर्यस्य स सुमतिः, तं सुमतिनामधेयं
 पञ्चमं जिनम् अहं मुदा—हर्षेण वन्दे—वन्दनं करोमि ॥ ५ ॥

भावार्थ—जन्म समये (चोसठ) इंद्रोना समूहे, उन्नत मेरुपर्वतना
 उत्तम शिखर उपर, निर्मळ जळ वडे, जे प्रभुने स्नान कराव्युं अने स्तुति
 करीने सेवा करी, वळी निष्फळ वाणीवाळा अन्य दर्शनीओ, शास्त्रना
 बळथी, जे प्रभुने खरेखर न जीती शक्या, ते देव—दानवोए नमेल एवा
 श्रीवीतराग सुमतिनाथने हुं आनन्दथी वन्दन करुं छुं. ५

मू०—येनाजेयबलः स्मरस्त्रिभुवने, युद्धे जितो लीलया,
येनाज्ञानतमो विनेयहृदयस्थानस्थितं हेलया ।
दूरोत्सारितमेव सत्यवचनैराकृष्य तं बोधिदं,
वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं, रक्ताभयप्रभम् ॥ ६ ॥

शब्दार्थः—

येन—जेथी	अजेयबलः—नहि जीताय	स्मरः—कामदेव
त्रिभुवने—त्रिभुवनमां	एवा बलवाळा	युद्धे—युद्धने विषे
जितः—जीत्या	लीलया—लीला मात्रथीज	अज्ञानतमः—अज्ञा-
विनेय—शिष्यना	हृदयस्थान—हृदयरूप-	नरूप अन्धकार
स्थितं—रहेला	स्थानमां	हेलया—लीलावडे
दूरोत्सारितं—दूर-	एव—जरूर	सत्यवचनैः—सत्य-
फेंकी दीधुं	आकृष्य—खेंचीने	वचनोथी
तं—तेने	बोधिदं—समकित आपनार	रक्ताभ—राती कान्ति-
पद्मप्रभम्—पद्मप्रभुने		बाळा

टी. येनाजेयबलः—इति—येन प्रभुणा त्रयाणां भुवनानां
समहारस्त्रिभुवनं तस्मिन्, जेतुं योग्यं जेयं, न जेयम् अजेयम्, बलं
यस्य सोऽजेयबलः, स्मरः—कामः, युद्धे लीलया—क्रीडामात्रेण जितोऽस्ति,
येन स्वामिना, विनेयानां—शिष्याणां हृदयानि विनेयहृदयानि,
तान्येव स्थानानि विनेयहृदयस्थानानि, तेषु स्थितम् अज्ञानम् एव
तमोऽन्धकारः, सत्यानि च तानि वचनानि च सत्यवचनानि, तैः, हेलया—
क्रीडया आकृष्य दूरोत्सारितं दूरोत्सारितं—दूरीकृतं तं पूर्वोक्तं बोधि—सम्य-

कवखनं ददातीति बोधितः तं, सुरासुरनतं, रक्ता आभा यस्य स रक्ताभः, स चासौ पद्मप्रभश्च रक्ताभपद्मप्रभः, तं षष्ठं जिनम् अहं सततं वन्दे—वन्दनं करोमि. ६

भावार्थ—जेणे त्रण जगतमां कोइथी न जीताय, एवा बळवाळा कामदेवने, युद्धने त्रिषे लीलामात्रथीज जीती लीधो अने जेणे शिष्योना हृदयोरूप स्थानमां रहेल, अज्ञानरूप अन्धकारने सत्यवचनोत्रडे लीला मात्र-थीज खेंचीने दूर फेंकी दीधुं, ते समकित आपनार अने देवदानवोए नमेला एवा रक्त कन्तिवाळा श्रीपद्मप्रभु स्वामीने हुं निरंतर वन्दन करुं छुं. ६

मू०—यस्मै सत्तपसे विशालयशसे, दत्त्वा विशुद्धं त्रिधाऽऽ-
हारं पारणके चतुर्विधमिह, प्राप्नुर्मनोवाञ्छितम् ।

भव्याः प्रेत्यसुजन्म तुच्छभवतां, चेत्यद्भुतार्थं हि तं,
वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं, श्रीमत्सुपार्श्वं मुदा ॥ ७ ॥

शब्दार्थः—

यस्मै—जेने	सत्तपसे—श्रेष्ठ तपस्वी	विशालयशसे—विशाल-
दत्त्वा—आपीने	विशुद्धं—शुद्ध	यशवाळा
त्रिधा—त्रण प्रकारे	आहारं—आहार	पारणके—पारणामां
चतुर्विधं—चार-	इह—आ लोकमां	प्राप्नुः—पाम्या
प्रकारनो	मनोवाञ्छितं—मनइ-	भव्याः—हे भव्यो
प्रेत्य—परलोकमां	च्छित	सुजन्म—सारी जन्म

તુચ્છભવતાં-અલ્પ- ઇતિ-એ પ્રમાણે

સંસાર

શ્રીમત્સુપાર્શ્વ-શ્રીમાન્

સુપાર્શ્વનાથને

અદ્મુતાર્થ-અદ્મૂત-

અર્થવાઠા

ટી. યસ્મા ઇતિ વિશાલં યશો યસ્ય સો વિશાલયશાસ્તસ્મૈ વિશાલયશસે—
 મૂરિકીર્તયે, સત્તપો યસ્ય સઃ સત્તપાઃ, તસ્મૈ સત્તપસે, યસ્મૈ સ્વામિને પારણકે
 વ્રતાન્તમોજને ત્રિભિઃ—મનોવચનકાયૈઃ પ્રકારૈઃ ત્રિધા, વિશેષેણ શુદ્ધઃ વિશુદ્ધઃ,
 તં સર્વદોષરહિતમિત્યર્થઃ, ચતસ્રઃ વિધાઃ-પ્રકારાઃ અશન-પાન-લાદિમ-સ્વાદિમાઃ
 યસ્ય સ ચતુર્વિધઃ તમ્ આહારં દત્ત્વા ભવ્યાઃ ઇહાસ્મિલ્લોકે મનસઃ વાચ્છિતં
 મનોવાચ્છિતં, તત્ પ્રાપુઃ પ્રાપ્નુવન્તઃ, ચ પ્રેત્ય-પરલોકે, શોભનં જન્મ
 સુજન્મ, તત્ સુગતિમિત્યર્થઃ પ્રાપુઃ, તથા તુચ્છઃ-અલ્પઃ સ ચાસૌ ભવંશ્ચ
 તુચ્છભવઃ, તસ્ય ભાવઃ તુચ્છભવતા, તામ્ અલ્પસંસારિત્વં સ્તોકમર્મૈર્મોક્ષ-
 ગામિત્વમિત્યર્થઃ, પ્રાપુર્હિં નિશ્ચયેન તમ્ અદ્મુતઃ-આશ્ચર્યકારકોડર્થો યસ્ય
 સોડ્મુતાર્થઃ, તં જ્ઞાનાદિગુણયુક્તં, મુરાસુરનતં, શ્રીઃ અસ્તિ અસ્યેતિ શ્રીમાન્
 સ ચાસૌ સુપાર્શ્વશ્ચ શ્રીમત્સુપાર્શ્વઃ, તં સત્તમં જિનં મુદા હર્ષેણાહં વન્દે. ૭

ભાવાર્થ—વિશાલ યશવાઠા અને શ્રેષ્ઠ તપસ્વી, એવા જે પ્રમુને,
 ભવ્ય પ્રાણિઓ પારણામાં મન, વચન અને કાયાથી શુદ્ધ (નવકોટિથી શુદ્ધ)
 ચાર પ્રકારનો આહાર આપીને તેઓ આ લોકમાં મનોવાંછિત ફળ પામ્યા
 અને પરલોકમાં સદ્ગતિ પામીને અલ્પ સંસાર કર્યો, એ માટે નિશ્ચે તે અદ્-
 મૂત અર્થવાઠા, દેવદાનવો નમેલા, સાતમા શ્રીમાન્ સુપાર્શ્વજિનને, નિરંતર
 આનંદથી હું વન્દન કરું છું. ૭

मू०—यस्माज्जैनमतं मतोत्तममिदं, प्रावर्त्तत प्रीतिदं,
 सम्यक् प्राणिदयोपदेशपरमं, मिथ्यात्वविध्वंसनम् ।
 निर्दोषं शिवयानयानसदृशं, पापप्रणाशाय तं,
 वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं, चन्द्रप्रभाख्यं जिनम् ॥८॥

शब्दार्थः—

यस्मात्—जेनाथी	जैनमतं—जिनमत	मतोत्तमं—सर्वमतोमां
इदं—आ	प्रावर्त्तत—प्रवर्त्ये	प्रीतिदं—प्रीति आपनार
सम्यक्—श्रेष्ठ	प्राणि—जीवोनी	दयोपदेशपरमं—दयानो-
मिथ्यात्व—मिथ्यात्वने	विध्वंसनम्—नाश-	उपदेश आपनार
निर्दोषं—दोषरहित	करनार	शिवयान—मोक्षमार्गमां
यानसदृशं—रथ-	पापप्रणाशाय—पापतो	चन्द्रप्रभाख्यं—चन्द्रप्रभु-
समान	नाश करवाने माटे	नाम
जिनम्—जिनने		

टी. यस्माद् इति—प्रभोः, मतेषु उत्तमं मतोत्तमं, प्रीति ददातीति प्रीतिदं, जिनानामिदं जैनं, तत् च तत् मतं च जैनमतं, प्रावर्त्तत—प्राचलत्, सम्यक्, प्राणाः सन्ति एषामितिप्राणिनः, तेषां दया प्राणिदया, तस्या उपदेशः प्राणिदयोपदेशः, तस्मिन् परमः—उत्कृष्टः प्राणिदयोपदेशपरमः, तं मिथ्यात्वम् असद्भुस्तुनि सद्वस्तुकल्पनं तस्य विध्वंसनः—विनाशकः, तं, निर्गताः दोषाः रागादयो यस्मात् स निर्दोषः, तं, यानेन—रथेन सदृशः यानसदृशः, शिवस्य—मोक्षस्य यानं—मार्गः शिवयानं, तस्मिन् यानसदृशः शिवयानसदृशः, तं सुरासुरनतं तं चन्द्राद् अधिका चन्द्राधिका, सा प्रभ

यस्य स चन्द्रप्रभाख्यः, तम् अष्टमं जिने (मम) पापानां प्रकर्षेण नाशः
पापप्रणाशः, तस्मै सततम् अहं वन्दे—वन्दनं करोमि. ८

भावार्थः—जे પ્રમુથી સર્વ મતોમાં શ્રેષ્ઠ, પ્રીતિ આપનાર આ
જૈનમત પ્રવર્ત્યો અને પ્રાણિઓની સમ્યક્ દયાના ઉપદેશમાં અતિ શ્રેષ્ઠ,
મિધ્યાત્વનો નાશ કરનાર, સર્વદોષરહિત અને મુક્તિ માર્ગમાં મહાન રથ
સમાન એવા, દેવ—દાનત્રોષ નમેલા, શ્રી ચન્દ્રપ્રભુઃનામે આઠમા જિનેશ્વરને
મારા પાપોના નાશ માટે, હું નિરંતર વન્દન કરું છું. ૮

શ્લુ०—यस्यास्यादुपनिर्गता मधुरगीरार्याननार्यानपि ।
प्रीणातीषुगुणप्रमाणगुणवत्यायोजनं संस्थितान् ॥
संशीतेरपनोदिनी सुरनृणामाल्हादिनी तं प्रभुं ।
वन्देऽहं सुविधिं सुरासुरनतं, श्रीवीतरागं मुदा ॥९॥

शब्दार्थः—

यस्य—जेना	आस्यात्—मोढाથી	उपनिर्गता—નોકळेલી
मधुरगीः—મધુરવાણી	आर्यान्—આર્યોને	अनार्यान्—अनार્યોને
अपि—પણ	प्रीणाति—खुशी કરે છે	इषु—વાળ ૫
गुण—ગુણ ૩	प्रमाण—ગુણતાં	गुणवती—गुणवाळी
आयोजनं—जेટલા- योजन सुधी	संस्थितान्—રહેલાઓનું	संशीतेः—संशयने
आल्हादिनी—हर्ष करनारी	अपनोदिनी—दूर- करनारी	सुरनृणाम्—देव-मनुष्योने प्रभुं—प्रभुने
	सुविधिं—सुविधिनाथने	

टी. यस्येति यस्य प्रभोः आस्यात्—मुखात् उपनिर्गता, इषवश्च पञ्च गुणाश्च त्रयः इषुगुणाः, ते प्रमाणं-येषां ते इषुगुणप्रमाणाः, ते च ते गुणाश्च, इषुगुणप्रमाणगुणाः, ते सन्ति अस्या इति इषुगुणप्रमाणगुणवती, पञ्चत्रिंशद्गुणवती, संशीतेः—संशयस्य अपनोदिनो, संशयविदारिणी, सुराश्च नरश्च सुरनराः, तेषाम् आर्हादयतीति आर्हादिनी—आनन्ददायिनी, मधुरा—मनोहरा चासौ गीश्च मधुरगीः, आयोजनं योजनपर्यन्तं सम्यक् स्थितः संस्थिताः, तान् आर्यान् उत्तमान्, न आर्याः अनार्याः, तान् अपि प्रीणाति सन्तोषं ददाति सुरासुरनतं श्रीवोतरागं तं नवमं सुविधिनामानं जिनम् अहं मुदा—हर्षेण वन्दे—वन्दनं करोमि. ९

भावार्थ—जे प्रभुना मुखशी नीकळेनी पांत्रोश गुणयुक्त, संशयने नाश करनारी मनोहरवाणी, एक योजन सुधी र्हेला उत्तम आर्य तथा अनार्येने पण खुशी करे छे, एवा ते देव—दानवोए नमेल, वीतराग श्री सुविधिनाथने, हुं हर्षथी वन्दन करु छुं. ९

मू०—यस्मिन् श्रीधृतिकीर्तिकान्तिबलधीमुख्या अनेके गुणा ।
यस्मिन् दोषलवोऽपि नैव भवति, स्फीतं यशो निर्मलं ॥
तद् गृह्णाति गुणान्न दोषनिचयं, यस्तं सतामुत्तमं ।
वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं, श्रीशीतलस्वामिनम् ॥१०॥

शब्दार्थः—

यस्मिन्—जेमां

श्री—शोभा

धृति—धीरज

कीर्ति—कीर्ति—यश

कान्ति—कान्ति

बल—बळ

ધી-બુદ્ધિ	મુખ્યા:—આદિ	અનેકે-ષણા
ગુણા:—ગુણો	દોષલવ:—દોષનો અંશ	સ્ફીતં—વૃદ્ધિ પામેલ
યશ:—યશ	નિર્મલં—નિર્મલ	તદ્—તે
ગૃહ્ણાતિ—પ્રહણ કરે છે	ગુણાન્—ગુણોને	દોષનિચયં—દોષોનો-
સતાં—સત્પુરુષોમાં	ઉત્તમં—ઉત્તમ	સમૂહ
શીતલસ્વામિનમ્—શ્રી શીતલનાથ સ્વામીને		

ટી. યસ્મિન્નિતિ યસ્મિન્ સ્વામિનિ, શ્રીશ્ચ શોભા, ધૃતિશ્ચ ધૈર્યં, કીર્તિશ્ચ યશઃ, કાન્તિશ્ચ તેજઃ, બલં ચ શારોરિકં, ધીશ્ચ બુદ્ધિઃ, શ્રીધૃતિકીર્તિકાન્તિબલ-ધિયઃ, તા મુખ્યા યેવાં તે, ન એકે અનેકે, અનન્તાઃ ગુણાઃ સન્તિ ચ, યસ્મિન્ સ્વામિનિ, દોષસ્ય—કષાયાદેઃ લ્લોડશઃ દોષલવઃ, સોડપિ નૈવ ભવતિ નાસ્ત્યેવ, ચ સ્ફીતં વૃદ્ધિપતં, નિર્ગતઃ મલો યસ્માત્ તત્ નિર્મલં-નિષ્કલઙ્કં, યશોડસ્તિ તદ્ તસ્માદ્દેતોઃ (સર્વતઃ), યઃ પ્રમુઃ, ગુણાન્ ગૃહ્ણાતિ, સતાં—સજ્જનાનાં મધ્યે ઉત્તમં—શ્રેષ્ઠં, સુરાસુરનતં તં, શ્રિયા યુક્તઃ શ્રીયુક્તઃ, સ ચાસૌ શીતલઈતિ નામ્ના સ્વામી શ્રીશીતલસ્વામી, તં દશમં જિનં, સતતમ્ અહં વન્દે—વન્દનં કરોમિ ॥ ૧૦ ॥

માર્થ —જે પ્રમુમાં શ્રી-ધૃતિ-કીર્તિ-કાન્તિ-બલ-ગુદ્ધિ-વિગેરે અનેક ગુણો છે, જેમાં દોષનો અંશ પણ નથી, અને (ચારે તરફથી) જે પ્રમુ ગુણો પ્રહણ કરે છે, પણ દોષોનો સમૂહ પ્રહણ કરતા નથી, એવા સજ્જનોમાં ઉત્તમ અને વૃદ્ધિ પામેલ નિર્મલ યશવાળા દેવ દાનવોઈ નમેલા, શ્રી શીતલનાથસ્વામીને, હું નિરંતર વન્દન કરું છું. ૧૦

मू०—कास्यामत्रमिवोज्झितोदकमलं, नीरञ्जनं शङ्खवत्,
 निर्लेपं च पयोजवद् गगनवत् नित्यं निरालम्बनम् ।
 केनाऽप्यप्रतिहन्यमानगतिता, सञ्चारिणं जीववत्,
 वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं, श्रेयांसनाथं मुदा ॥ ११ ॥

शब्दार्थः—

कांस्य-कांसाना	अमत्रं-पात्रनी	इव-पेठे
उज्झित-रहित	उदकमलं-जलनो मेल	नीरञ्जनं-मायारहित
शङ्खवत्-शंखनी जेम	निर्लेपं-आसक्ति रहित	पयोजवद्-कमळनी-
गगनवत्-आकाशनी-	नित्यं-हंमेशां	पेठे
पेठे	निरालम्बनम्-आधार	केन-कोइथी
अप्रतिहन्यमानग-	रहित	सञ्चारिणं-गमन
तिता-नही हणाय	जीववत्-जीवनी पेठे	ति शासनम् करनार
एवी गतिवाळा	श्रेयांसनाथं-श्रेयांसनाथने	

टी. कास्यामत्रमिति उज्झितस्यक्तः उदकस्य-जलस्य मलो येन तत्
 उज्झितोदकमलं, कांस्यस्य अमत्रं-पात्रे कास्यामत्रं तदिव तत्सदृशं (यथा
 कांस्यपात्रे जलस्पर्शो न लगति तथा प्रभौ जिनेश्वरेऽपि मलस्पर्शो न लगति)
 शङ्खेन तुल्यं शङ्खवत्-शङ्खसदृशं, निर्गतम् रञ्जनं यस्मात् तं नीरञ्जनं-मायि-
 कदोषरहितं, पयसि जातं पयोजं-कमलं, तेन तुल्यं पयोजवत्-कमलसदृशं,
 निर्गतः लेप आसक्तिर्यस्मात् तं निर्लेपं सङ्गदोषमुक्तं-निस्सङ्गमित्यर्थः,
 गगनम्-आकाशं तेन तुल्यं गगनवत्-गगनसदृशं, नित्यं-शाश्वतं, निर्गतम्
 आलम्बनं यस्मात् तं निरालम्बनं-निराधारं, जीवेन तुल्यं जीववत्-जीव-

सदृशं, केनाऽपि प्रतिहन्यते इतिप्रतिहन्यमाना, न प्रतिहन्यमाना अप्रतिहन्यमाना, सा चासौ गतिश्च अप्रतिहन्यमानगतिः, तस्याः भावः अप्रतिहन्यमानगतिता, तथा संचरतीत्येवंशीलः अप्रतिहन्यमानगतितासंचारी, तम् अर्थात् आत्मवत् सर्वगामिनं सुरासुरनतं अतिशयेन श्रेष्ठः—श्रेयान् तं श्रेयांसनामानम् एकादशं जिनं मुदा सततम् अहं वन्दे—वन्दनं करोमि. ११

भावार्थ—कांसाना पात्रनी पेंठे कर्मरूप, जळना मेलरहित शङ्खनी पेंठे नोरखन, कमळनी पेंठे निर्लेप, आकाशनी पेंठे हंमेशां आलम्बन रहित अने जीवनी पेंठे कोइथी पण अटकावी न शकाय एवो गतिवडे विचरनार, एवा देव—दानवोए नमेल, श्रेयांसनाथने हुं निरंतर हर्षथी वन्दन करुं छुं. ११

मू०—एकं खड्गविषाणवद्विरहितं, द्वेषेण रागेण वै, कम्पाकाप्रतिबद्धमभ्रगमिव, श्रीकुक्षिपाथेयकम् । राकाचन्द्रमिवेह सौम्यगुणतायुक्तं प्रभाभास्करं, वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं, श्रीवासुपूज्यं मुदा ॥ १२ ॥

शब्दार्थः—

एकं—एक	विषाणवत्—शाँगडानी-	विरहितं—रहित
खड्गि—गेंडाना	जेम	द्वेषेण—द्वेषवडे
रागेण—रागवडे	वै—निश्चय	कम्पाक—वायुनी जेम
अप्रतिबद्धम्—अप्रतिबद्ध	अभ्रगम्—पक्षीनी	श्रीकुक्षिपाथेयकं—कुक्षिपाथेय वाळा
	राका—पूर्णिमाना	

चन्द्र—चन्द्रनी
प्रभा—कान्तिथी

सौम्य—सौम्य
मास्करं—सूर्य समान

गुणतायुक्तं—गुणयुक्त
श्रीवासुपूज्यं—श्रीवासु-
पूज्यने

टी. एकमिति खड्गेः विषाणं—शृङ्गं खड्गविषाणं, तेन तुल्यं खड्गविषाणवत्, वै निश्चये रागेण च द्वेषेण च विरहितम् एकं कम्पाको वायुः तद्वद् अप्रतिबद्धः—चन्द्ररहितः, तम् अर्धं गच्छतीः यन्नगः, तं पक्षिणमिव पथि साधु पाथेयं, पाथेयमेव पाथेयकं, श्रीकुक्षौ पाथेयकं यस्य स श्रीकुक्षिपाथेयकः, तम् इहास्मिँल्लोके राकायाः—पूर्णिमायाश्चन्द्रः राकाचन्द्रः, तम् इव सौम्यमेव गुणः सौम्यगुणः, तस्य भावः सौम्यगुणता, तथा युक्तः सहितः सौम्यगुणतायुक्तः, तं प्रभया—स्वशरीरकान्त्या भास्करः—सूर्यः तं सुरासुरनतं श्रिया युक्तः श्रीयुक्तः, स चासौ वासुना विश्वेन पूज्यश्च श्रीवासुपूज्यः, तं द्वादशमं जिनं सततं मुदा आनन्देनाहं वन्दे. १२

भावार्थः—गेंडाना शिंगडानी पेंठे एक, राग—द्वेष रहित, वायुनी पेंठे अस्खलित, पक्षिनी माफक कुक्षिपाथेय, आ लोकमां पूर्णिमाना चन्द्रनी पेंठे शांत गुणवाळा, (पोतानी शरीरनी) कान्तिथी सूर्य समान, एवा देव—दानवोए नमेल्ला, श्रीवासुपूज्यस्वामिने निरंतर प्रेमथी हुं वन्दन करुं लुं. १२

मू०—ध्वान्तारातिमिव प्रदीप्तमहसं, सत्केवलज्ञानिनं,
शीलाङ्गानसि धुर्यमुक्षतरवद्, गाढं दृढे दुर्दरे;
शौण्डीरं करिराजवद् बलगतिस्यैर्यादिभिः सद्गुणै-
र्वन्देऽहं विमलं सुरासुरनतं, श्रीवीतरागं मुदा ॥ १३ ॥

शब्दार्थ.

ध्वान्ताराति—सूर्यनी	प्रदीप्तं—देदीप्यमान	अहसं—तेजवाळा
सत्केवलज्ञानिनं—उ-	शीलाज्ञानसि—शील-	धुर्यम्—धोरी
त्तमकेवल ज्ञानवाळा	ङ्गरथमां	उक्षतरवद्—बळदनी.
गाढं—अत्यन्त	दृढे—मजबूत	दुर्दरे—दुःखथी धात्री-
शौण्डीरं—निपुण.	करिराजवद्—पेरावत-	शकाय एव।
बलगति—बलगति	हस्तीनी पेंठे	स्थैर्यादिभिः—स्थिरता-
सद्गुणैः—सद्गुणोवडे	विमलं—विमलनाथने	आदि

टी. ध्वान्तेति ध्वान्तः—अन्धकारः तस्यारातिः—शत्रुः—ध्वान्त-
 रातिः—सूर्यः, तमिव प्रदीप्तं—देदीप्यमानं महस्तेजो यस्य स प्रदीप्तमहाः, तं
 कान्तिमन्तं केदलं च तद् ज्ञानं च केवलज्ञानं, सच्च तन् केवलज्ञानं च स-
 त्केवलज्ञानं, तद्विद्यतेऽस्येति सत्केवलज्ञानी, तं गाढम् अत्यन्तं दृढे, दुःखेन
 ध्रियते इति दुर्दरं तस्मिन्, शीलस्याज्ञानि शीलाज्ञानि, ताभ्येव अनः रथः
 शीलाज्ञानः, तस्मिन् अष्टादशसहस्रशीलाङ्गरथेषु उक्षतरेण तुल्यम् उक्षतर-
 वत्—महावृषभतुल्यं, धुरं वहतीति धुर्यः, तं बलं च शारीरिकं, गतिश्च—
 गमनं, स्थैर्यं च बलगतस्थैर्याणि तानि आदिर्येषां ते बलगतस्थैर्यादयः,
 तैः सन्तश्च ते गुणाश्च सद्गुणाः, तैः करः शुभ्रः सोऽस्ति एगामिति
 करिणः, तेषां राजा करिराजः, तेन तुल्यं करिराजवत्, पेरावत्तुल्यं
 शौण्डीरं—निपुणं, सुरासुरनतं, श्रीवीतरागं, विगतो मलो यस्मात् तं
 विमलं त्रयोदशमं जिनं मुदा हर्षेणाहं वन्दे—वन्दनं करोमि. १३

भावार्थ—सूर्यनी माफक देदीप्यमान तेजवाळा, श्रेष्ठ केवलज्ञान-

वाला, अने अत्यन्त मजबूत, महाप्रयासथी धारण थड शके एवा अढार हजार शीलान्तरथने विषे धोरी—मुख्य बळदनी माफक वहन करनार, बळ—गति—अने स्थिरता आदि सदगुणोवडे ऐरावत हाथीनी माफक निपुण, एवा देवदानवोए नमेला, वीतराग श्री विमलनाथ स्वामिने, हुं प्रेमथी वन्दन करुं छुं. १३

मू०—आटव्यैः पशुभिः कुतीर्थिकगणैर्दुर्धृष्यमैभारिवत्,
पारावारगभीरिणं धरणिवत्, सर्वसहं स्वामिनम् ।
स्वच्छस्वान्तमिवाम्बु शारदतमं, कालुष्यदोषोज्झितं,
वन्देऽनन्तमहं सुरासुरनतं, श्रीवीतरागं मुदा ॥ १४ ॥

शब्दार्थः—

आटव्यैः—जंगलना	पशुभिः—पशुओ वडे	कुतीर्थिकगणैः—अन्य-
दुर्धृष्यं—नहीं जीताय	ऐभारिवत्—सिंह जेवा	दर्शनीना समूहथी
तेवा	पारावारगभीरिणं—	धरणिवत्—पृथ्वीनी पेटे
सर्वसहं—सर्व सहन-	समुद्रनी पेटे गंभीर	स्वामिनम्—स्वामी
करतां	स्वच्छस्वान्तम्—नि-	अम्बु—पाणी
शारदतमं—शरदऋ-	मेळ हृदय पेटे	कालुष्य—मलीनता
तुना	दोष—दुर्गुण	उज्झितं—रहित
अनन्तं—अनन्तनाथने		

टी. आटव्यैरिति अटव्यां भवाः आटव्याः तैः पशुभिः, इभानां समूह ऐभं—हरितसमूहः, नस्यारिः—शत्रुः ऐभारिः—सिंहः, तेन तुल्यं

ऐभारिवत्, कुत्सितं-निन्दनीयं तीर्थं-कुतीर्थं, तद्विद्यते एषामिति कुती-
 र्थिकाः, तेषां गगाः, तैः दुःखेन धृष्यते इति दुर्धृष्यः,
 तं दुःखेन पराभवं कर्तुमशक्यं, पासवारः-समुद्रः तद्वत् गभीरिणं
 गाम्भीर्यगुणयुक्तं, धरण्याः-पृथ्व्याः तुल्यं धरणिष्वत्,
 सर्वसहते इति सर्वसहः, तं, कलुषस्य भावः कालुष्यं, तदेव
 दोषः कालुष्यदोषः, तेन उज्झितं-त्यक्तं तत् शरदि भवं शारदं, अतिशयेन
 शारदम् इति शारदतमं, शरत्कालोत्पन्नम् अम्बु-जलमिव स्वच्छं-शुद्धं-
 स्वात्तं-हृदयं यस्य तं, सुरासुरनतं, श्रीवीतरागं, नास्ति अन्तो यस्य
 तम् अनन्तं-अनन्तनामानं, चतुर्दशमं जिनं मुदा हर्षेगाहं वन्दे-वन्दनं
 करोमि. १४

भावार्थ—जंगलना पशुओ वडे सिंहनी पेठे, अन्य दर्शनीना
 समूह वडे अजेय, समुद्रीनी पेठे गम्भीर, पृथ्वीनी जेम सर्व सहन करतार,
 शरद ऋतुना जळनी जेम निर्मळ अन्तःकरणवाळा, एवा देव-दानवोथी
 नमाएला, वीतराग श्री अनन्तनाथ स्वामिने, हुं हर्षो वांदु छुं. १४

मू०—स्वाहाभुग्नगराजधीरमनघं, मन्दारवत् प्राणिना-
 मिष्टप्राप्तिकरं सुधासमगिरं, सन्तापचिन्ताहरं।
 रूपन्यत्कृतमन्मथं शिवरमाशृङ्गारहारं वरं,
 वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं, श्रीधर्मनाथं मुदा ॥ १५ ॥

शब्दार्थ—

स्वाहाभुग्—देवताओ नगराजधीरं—मेरुनी—अनघं—पापरहित
 मन्दारवत्—कल्पवृक्ष जेम धीर प्राणिनाम्—प्राणिओन्नी

ની જેમ	इष्टप्राप्तिकरं-इष्टप्राप्ति-	सुधासमगिरं-अमृत-
सन्ताप-दुःख	करनार	समान वाणीवाळा
चिन्ताहरं-चिन्ताने-	रूपन्यत्कृत-रूपथो-	मन्मथं-कामदेव
हस्तार	तिरस्कार करनार	शिवरमा-मोक्षलक्ष्मी
शृङ्गारहारं-शृंगारना हार, वरं-श्रेष्ठ		श्रीधर्मनाथं-श्रीधर्म- नाथने

टी.स्वाहेति स्वाहां मुञ्जन्ते इति स्वाहामुजः-देवाः, तेषां, न गच्छन्तीति नगाः-पर्वताः, तेषां राजा नगराजः-मेरुः, स इव धीरः स्वाहानगराज-धीरः, तं, न विद्यतेऽधं दुःखं यस्य तम् अनघं-निष्पापं, मन्दारः-कल्पवृक्षः तेन तुल्यं मन्दारवत्, प्राणाः सन्ति एषामिति प्राणिनः, तेषाम्, इष्टस्य मनोवाञ्छितस्य प्राप्तिः इष्टप्राप्तिः, तां कर्तुं शीलमस्येति इष्टप्राप्तिकरः, तं, मनोऽभीष्टदं, सुधया-अमृतेन समा सुधासमा, सा गीर्यस्य स सुधासमगीः, तं सन्तापश्च चिन्ता च सन्तापचिन्ते, ते हर्तुं शीलमस्येति सन्तापचिन्ताहरः, तं, रूपेण स्वशरीरकान्त्या न्यस्कृतः-तिरस्कृतः रूपन्यःकृतः मन्मथः-कामो येन तं रूपन्यःकृतमन्मथं शिवं मुक्तिः सैव रमा लक्ष्मीः, तस्याः शृङ्गारस्य हारः शिवरमाशृङ्गारहारः, तं, सुरासुरनतं धर्मस्य नाथः, धर्मनाथः, श्रिया युक्तः, स चासौ धर्मनाथश्च श्रीधर्मनाथः, तं पञ्चदशमं जिर्णं सततं मुदा हर्षेणाहं वन्दे-वन्दनं करोमि. १५

भावार्थः—सुरगिरि समान धीर, पापरहित, कल्पवृक्षની જેમ પ્રાણિઓને ઇષ્ટ પ્રાપ્ત કરાવનાર, અમૃત જેવી વાણીવાळा, સન્તાપ અને ચિન્તાને હરનાર, રૂપથી કામદેવનો તિરસ્કાર કરનાર અને મોક્ષ લક્ષ્મીના

श्रेष्ठ शृङ्गार हार, एवा देव-दानवोथी नमाएलां, श्री धर्मनाथने हुं निरन्तर
हर्षथी वादुं छुं. १५

मू० — सच्चित्तेतरमिश्रवस्तुनिवहेऽनन्तात्मके द्रव्यतो,
ग्रामादौ समयावलीप्रभृतिके, तु क्षेत्रतः कालतः
मावादप्रतिभावकं तु मद-भी-हास्यक्रुधादौ समं,
वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं, श्रीशान्तिनाथं मुदा ॥ १६ ॥

शब्दार्थः—

सच्चित्तेतर—सचि- त्त-अचित्त	मिश्र—मिश्र	वस्तु—वस्तु
द्रव्यतः—द्रव्यथी	निवहे—समूहमां	अनन्तात्मके—अन- न्त स्वरूप
समयावली—समयआ- वली	ग्रामादौ—ग्रामादिमां	तु—अने
मावात्—भावथी	प्रभृतिके—विगेरे	क्षेत्रतः—क्षेत्रथी
भी—वीक	क्षेत्रतः—क्षेत्रथी	कालतः—कालथी
क्रुधादौ—क्रोधादिमां	अप्रतिभावकं—अप्र- तिबद्ध	मद—मद
	समं—समानवृत्तिवाळा	हास्य—हास्य
		श्रीशान्तिनाथं—श्री- शान्तिनाथने

टी. सच्चित्तेति द्रव्याद् इति द्रव्यतः, अनन्तः आत्मा स्वरूपं यस्य
स अनन्तात्मकः, तस्मिन् सच्चित्तं च सचेतनम् इतरं च अचेतनं मिश्रं
च सच्चित्तेतरोभयरूपं. सच्चित्तेतरमिश्राणि तानि च तानि वस्तूनि च
सच्चित्तेतरमिश्रवस्तूनि, तेषां निवहः—समूहः, तस्मिन्, प्रतिभावयतीति

પ્રતિભાવકઃ, ન પ્રતિભાવકઃ અપ્રતિભાવકઃ, તં નામ અપ્રતિબદ્ધં, ક્ષેત્રાદ્ ઇતિ ક્ષેત્ર તઃ, ગ્રામઃ આદિર્યસ્મિન્ તસ્મિન્ ગ્રામનગરાદૌ, અપ્રતિભાવકં, કાલાદ્ ઇતિ કાલતઃ, સમયશ્ચ આવલી ચ સમયાવલ્યૌ, તે પ્રમૃતિર્યસ્મિન્ સ સમયાવલીપ્રમૃતિકઃ, તસ્મિન્ અપ્રતિભાવકમ્-અપ્રતિબદ્ધં, સમં રાગદ્વેષ-રહિતમ્-ઉદાસીનમિત્યર્થઃ, સુરાસુરનતં, મદશ્ચ અષ્ટવિધઃ, ભીશ્ચ ભયં, હાસ્યં ચ હસનં, ક્રુધં ચ ક્રોધઃ, મદ-ભી-હાસ્ય-ક્રુધઃ તે આદિર્યસ્મિન્ સ મદ-ભી-હાસ્ય-ક્રુધાદિઃ તસ્મિન્, અપ્રતિભાવકં-અપ્રતિબદ્ધં સમં રાગ-દ્વેષ-રહિતં-ઉદાસીનમિત્યર્થઃ, સુરાસુરનતં શ્રિયા યુક્તઃ શ્રીયુક્તઃ, સ ચાસૌ શાન્તિનાથશ્ચ શ્રીશાન્તિનાથઃ, તં ષોડશમં જિનં સતતં મુદા હર્ષેણાહં વન્દે-વન્દનં કરોમિ ૧૬

માવાર્થ—દ્રવ્ય થકી અનન્ત રૂપવાળા સચિત્ત, અચિત્ત અને મિશ્ર વસ્તુના સમૂહને વિષે પ્રતિબન્ધ રહિત, ક્ષેત્ર થકી ગ્રામનગર આદિને વિષે પ્રતિબન્ધ રહિત; કાલ થકી સમય આવલી મુહૂર્ત્ત વિષે પ્રતિબન્ધ રહિત અને ભાવ થકી આઠ મદ, ભય હાસ્ય અને ક્રોધ આદિને વિષે પ્રતિબન્ધ રહિત, એવા સમાનવૃત્તિવાળા દેવદાનવોણ નમેલા, સોલમા શ્રીશાન્તિનાથસ્વામિને, નિરન્તર પ્રેમથી હું વન્દન કરું છું. ૧૬

શ્લોક—આઘં સંહનનં તનોઃ સુરુચિરં, સંસ્થાનમાઘં તથા,
 યસ્યાષ્ટાધિકસત્સહસ્રગણનાયુક્તં લસહ્લક્ષણમ્ ;
 માનોન્માનમથપ્રમાણમુદિતં, શાસ્ત્રે સ્થિતં તં સદા,
 વન્દેઽહં સતતં સુરાસુરનતં, શ્રીકુન્થુનાથં મુદા ॥૧૭॥

शब्दार्थ—

आद्यं—प्रथम	संहननं—संघयग	तनोः—शरीरनुं
सुरुचिरं—सुंदर	संस्थानम्—आकार	तथा—तेवी रीते
यस्य—जेना	अष्टाधिक—आठ वधारे	सत्सहस्र—एक हजार
गणना—संख्या	युक्तं—युक्त	लसत्—देदीप्यमान
लक्षणम्—लक्षणवाळा	मानोन्मानमथ-	उदितं—कडुं छे
शास्त्रे—शास्त्रमां	प्रमाणं—प्रमाणोपेत	स्थितं—रहेळं
सदा—हंमेशां	श्रीकुन्धुनाथं—श्रीकुन्धुनाथने	

टी० आद्यमिति—शास्त्रे आगमे यस्य प्रभोः तनोः—कायस्य, आदौ भवमाद्यं, प्रथमं संहननं—सङ्घातः उदितं (दृढसन्धियुक्तशरीरमित्यर्थः) तथा शोभनं रुचिरं, मनोहरं सुरुचिरम्, आद्यं—प्रथमं संस्थानम् उदितं कथितं, अष्टाभिः अधिकम् अष्टाधिकं, तत् च तत् सत्सहस्रं च अष्टाधिकसत्सहस्रं, तस्य गणना अष्टाधिकसत्सहस्रगणना, तथा युक्तं लसति—शोभते इति लसत् लसत् च तत् लक्षणं च लसलक्षणम् उदितं कथितं तथा यस्य प्रभोः शरीरस्य प्रमाणं मानं च उन्मानं च एतयोः समाहारः मानोन्मानं, शास्त्रे स्थितं, सुरासुरनतं तं श्रिया युक्तः श्रीयुक्तः, स चासौ कुन्धुनाथश्च श्रीकुन्धुनाथः तं सप्तदशमं जिनं सततं नैरन्तर्येण मुदा-प्रेम्णाऽहं वन्दे—वन्दनं करोमि १७

भावार्थ—जेमनुं शरीर प्रथम संघयण अने सुंदर प्रथम संस्थान (आकृति) वाळुं, तेमज देदीप्यमान एक हजार ने आठ गुणयुक्त,

मानोन्मान प्रमाणवाळुं शास्त्रमां कथुं छे, ते देव-दानवोथी नमेला, श्री
कुन्थुनाथने, हुं हम्मेशां हर्षथी वन्दन करुं लुं. १७

मू०—अर्थस्तावदभूदनन्तगमयुक्, सूत्रं ततो जायते,
स्मानन्तार्थसुसंग्रहिष्युपचितं, निर्युक्तियुक्तं वृतम् ।
पाञ्चाङ्गं जिनतो यतः किमपरं, त्रैलोक्यसारं च तं,
वन्दे श्रीअरनाथमुत्तममहं, श्रीवीतरागं मुदा ॥ १८ ॥

शब्दार्थ—

अर्थः—अर्थ	तावत्—तेटलो	अभूत्—थयो
अनन्त—घणा	आगमयुक्—आलावा-	सूत्रं—सूत्र
ततः—ते पळी	सहित	जायते—थयुं
अनन्तार्थसुसङ्-	उपचितं—युक्तं	निर्युक्ति—निर्युक्ति
ग्रहिणी—भाष्य	वृत्तम्—वृत्ति	पाञ्चाङ्गं—पाञ्चअङ्ग
जिनतः—जिनथी	यतः—जेथी	किम्—शुं
अपरं—बीजुं	त्रैलोक्य—त्रणलोकमां	सारं—सार
अरनाथं—अरनाथने		

टी० अर्थइति—तावत् आदौ अर्थोऽभूत्-जातः, ततः तदनन्तरं न
विद्यतेऽतो वेषां तेऽनन्ताः, ते च ते गमाश्च अनन्तगमाः, तैर्युज्यते इति
अनन्तगमयुक्, अमन्तश्चासौ अर्थश्च अनन्तार्थः, अनन्तार्थश्च सुसङ्ग्रहिणी
च भाष्यम् अनन्तार्थसुसङ्ग्रहिष्यौ, ताभ्याम् उपचितं युक्तं अनन्तार्थसुसंग्र-
हिष्युपचितं (अर्थभाष्यसहितं), निर्युक्त्या युक्तं निर्युक्तियुक्तं, निर्युक्ति-

सहितं वृतं वृत्तिसहितं पञ्च अज्ञानि यस्य तत् पञ्चाङ्गम्, एतादृक् सूत्रं
जिनात् इति जिनतः, जायते स्म समपद्यत यतो यस्मात् पञ्चाङ्गसूत्रात्
किमपरम् अन्यत्, त्रयोऽवयवा यस्य स त्रयवयवः, सचासौ लोकश्च, त्रिलोकः
स एव त्रैलोक्यं तस्मिन् सारं—श्रेष्ठं किमस्ति, अर्थात् किमपि नास्ति, तं
श्रीवीतरागम्, उत्तमं श्रिया युक्तः श्रीयुक्तः, स चासौ अरनाथश्च श्रीअर-
नाथः, तम् अष्टादशमं, जिनं मुदा-हर्षेणाहं वन्दे—वन्दनं करोमि. १८

भावार्थ—प्रथम अर्थ पछी अनन्तआलावाए सहित, अनंत अर्थ
संग्राही भाष्य युक्त वृत्ति श्रद्धे. ए प्रमाणे पञ्चाङ्गी सूत्र जीनेश्वरथी थयुं;
जे *पञ्चाङ्गी सूत्रथी अधिक त्रण लोकमां शुं छे ? अर्थात् कांइ नथी,
एवा ते उत्तम वीतराग श्री अरनाथ जिनने, प्रेमथी हुं वन्दन करुं
छुं. १८

सू०—खाष्टैकप्रमिता विधाश्च विविधाः, सन्ति क्रियावादिना-
मज्ञानां मुनिषदप्रमाश्च जलनिध्यष्टाऽक्रियावादिनाम्।
द्वात्रिंशद्विनयश्रितामनुपमं, दृष्टवैषु सम्यग्दृशं,
वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं, श्रीमल्लिनाथं मुदा ॥ १९ ॥

शब्दार्थः—

स्व—आकाश १	अष्ट—आठ	प्रमिता—माप
विधाः—प्रकार	विविधाः—जातजात	क्रियावादिनां—क्रि-
सन्ति—छे	अज्ञानां—अज्ञान	यावादीओना

* सूत्र, वृत्ति, भाष्य, निर्युक्ति अने चूर्णी.

मुनि—ऋषि सप्त

षट्—छ

जलनिधि—समुद्र ४ अक्रियावादिनां—

द्वात्रिंशत्—बत्तीश

विनयश्रिता—विनया- क्रियाने नहीं माननारा

अनुपमं—अनुपम

श्रितना

दृष्ट्वा—जोइने

सम्यग्दृशं—सम्यग्दृष्टि-

श्रीमल्लिनाथं—श्री मल्लिनाथने

वाळा

टी० खाष्टेति—क्रियाः—कर्माणि वदन्तीति क्रियावादिनः, तेषां, खं चाकाशम् अष्टौ च एकश्च खाष्टैकाः, तैः प्रकर्षेण मिताः खाष्टैकप्रमिताः, अङ्गानां वामतो गतिः, इति न्यायेन अशित्यधिकशतं (१८०), विविधाः—अनेकशः, विधाः—प्रकाराः, सन्ति न जानन्तीति अज्ञाः, तेषाम् अज्ञानवादिनां, मुनयश्च—सप्त, षट् च मुनिषट्, ते प्रमा—प्रमाणं यासां ताः सप्तषष्टिः (६७) विधाः—प्रकाराः सन्ति, न क्रियाः अक्रियाः—अकर्माणि, ताः वदन्तीति अक्रियावादिनः—शून्यवादिनः, तेषां, जलानां निधयः जलनिधयः जलनिधयश्च अष्टौ च जलनिधयष्टौ, चतुरशीतिः (८४) विधाः—प्रकाराः सन्ति, विनयं श्रयन्ति इति विनयश्रितः, तेषां विनयवादिनां, द्वौ च त्रिंशच्च द्वात्रिंशत् (३२), विधाः प्रकाराः सन्ति, एषु प्रकारेषु, न विद्यते उपमा यस्य सोऽनुपमः, तं सम्यग्—समिचीना दृक्—दृष्टिर्यस्य, तं दृष्ट्वा सुरासुरनतं श्रिया युक्तः श्रीयुक्तः स चासौ मल्लिनाथश्च श्रीमल्लिनाथः, तम् एकोनविंशतितमं जिनं सततं मुदा हर्षेणाऽहं वन्दे—वन्दनं करोमि. १९

भावार्थ—क्रियावादीनां जुदा जुदा एकसो चोरासी १८४ भेदो, अज्ञानवादीनां सडसठ (६७), अक्रियावादीनां चोराशी

८४, अने विनयवादीओनां बत्रीस (३२) मतो छे. ए सर्व मतोमां अनुपम सम्यक् दृष्टिवाळा प्रभुने जोइ देव-दानवोए नमेला, श्रीमल्लिनाथ स्वामिने, निरन्तर प्रेमथी हुं वन्दन करुं छुं. १९

मू०—धन्यास्ते नरजन्म तैः सफलितं, तेषां च हस्तागता,
सिद्धिश्चीर्विपुलामला भगवतः, पादारविन्दद्वये ।
भक्त्या यैर्भ्रमरायितं तदनुमन्तात्मीयभक्तौ रतो—
वन्देऽहं मुनिसुव्रतं सुरनतं, श्रीवीतरागं मुदा ॥ २० ॥

शब्दार्थः—

धन्याः—धन्यवाद	ते—तेओ	नर—मनुष्यनो
योग्य	जन्म—जन्म	तैः—तेओथी
सफलितं—सफल-	तेषां—तेमना	हस्त—हाथमां
थयो	आगता—आवी छे	सिद्धिश्चीः—मोक्षलक्ष्मी
विपुला—विशाळ	अमला—निर्मळ	भगवतः—भगवानना
पाद—चरण	अरविन्द—कमळ	द्वये—बे
भक्त्या—भक्तिथी	यैः—जेओथी	भ्रमर—भ्रमरनी
आयितं—जेम	अनुमन्ता—अनुसरनार	आत्मीय—पोतानी
भक्तौ—भक्तिमां	रतः—आसक्त	मुनिसुव्रतं—मुनिसुव्रत- स्वामिने

टी० धन्याइति—यैः पुरुषैर्भक्त्या (भ्रमरायितं भ्रमरवदाचरितं), भगमैश्वर्यं विद्यतेऽयेति भगवान्, तस्य पादौ एव अरविन्दे—कमले पादारविन्दे -चरणकमले, तयोर्द्वयं पादारविन्दद्वयं, तस्मिन् भ्रमरायितं—भ्रमर-

चदाचरितं, ते पुरुषा धन्याः सन्ति, तैः पुरुषैः, नरस्य जन्म सफलितं—
सफलोक्तं च तेषां पुरुषाणां, विपुला—विशाला, अमला—निर्मला, सिद्धेः—
मोक्षस्य श्रीः—लक्ष्मीः, हस्तमागता हस्तागता—हस्तप्राप्ताऽस्ति, तस्य जिन-
स्यानुमन्ता तदनुमन्ता—तदाज्ञानुसारी, आत्मन इयम् आत्मीया सा चासौ
भक्तिश्च आत्मीयभक्तिः, तस्यां रतः—सक्तः—अहं सुरनतं, श्रीवीतरागं,
शोभनं व्रतं यस्य स सुव्रतः, मुनिषु सुव्रतः—मुनिसुव्रतः तं विंशतितमं
जिनं मुदा हर्षेण वन्दे—वन्दनं करोमि. २०

भावार्थः—जे पुरुषोए भक्तिवडे भगवन्तना चरणकमलना
युगलमां, भ्रमरनी माफक आचरण कर्युं छे, ते पुरुषोने धन्य छे; तेज
पुरुषोए मनुष्य जन्म सफल करेल छे, अने तेज पुरुषोनां हस्तमां
विशाल अने निर्मळ मोक्ष लक्ष्मी प्राप्त थइ छे, एवा ते परमात्मानी
आज्ञाने अनुसरनार, आत्म संबंधी भक्तिपां प्रीतिवालो हुं, देवोए नमेला,
वीतराग श्री मुनिसुव्रत स्वामिने, हर्षथी वन्दन करुं छुं. २०

मू०—विश्वं को दरिधर्त्ति लोकविदितो, मित्रं सुहृत् स्वागतं,
संलापोत्तरकालमालपति किं?, भीतः कुतश्चित् कथं ।
अन्तर्वेश्मसु तिष्ठतीति विनयोपेतः प्रभुं तादृशं,
वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं, श्रीवीतरागं नमिम् ॥२१॥

शब्दार्थ—

विश्व—जगत्	दरिधर्त्ति—धारण-	लोक—लोक
विदित—प्रसिद्ध	करे छे	मित्रं—मित्रने

सुहृत्-मित्र	स्वागतं-स्वागतः	संलाप-वातचित
उत्तरकालं-पछीनो- समय	आलपति-कहे छे	भीतः-डरेलो
अन्तर्-हृदयमां	कुतश्चित्-कोइ वखत	कथं-केम
इति-आ प्रमाणे	वेश्मसु-घरमां	तिष्ठति-रहे छे
प्रभुं-प्रभु	विनय-विनय	उपेतः-सहित
	तादृशं-तेवा	नमिम्-नमिनाथने

टी० विश्वमिति—लोकेषु विदितः—प्रसिद्धः लोकविदितः, को विश्वं—जगत् दरिधिति इति प्रश्नः (उत्तरः न) सुष्टु—शोभनं हृदयं यस्य स सुहृत्—सखा, सुष्टु आगतं स्वागतं, तत् मित्रं, संलापस्य—मिथोभाषणस्य उत्तरः संलापोत्तरः, तस्य कालः संलापोत्तरकालः, तं किमालपति इति प्रश्नः (उत्तरः मित्रं स्वागतं, कुतश्चित् निमित्तात् कारणात् भीतः—भयं प्राप्तः पुरुषः कथं ब्रूते इति प्रश्नः (उत्तरः हे नाथ) स नमिनाथः अन्तः हृदयं, तदेव वेश्म अन्तर्वेश्म, तत्र तिष्ठति इति हेतोः विनयेन उपेतः युक्तः—विनयोपेतोऽहं सुगसुरनतं श्री वीतरागं तादृशं नमि नमिनामानं एकविंशतितमं जिनं सततं नैरन्तर्येण वन्दे—वन्दनं करोमि. २१

भावार्थः—जगत् प्रसिद्ध कोण आ लोकने वारंवार धारण करे छे ? (न. कोइ नहि.) मित्र आवेला मित्रने वातचीत थया पछी शुं कहे छे ? (मित्र भले आव्या) भय पामेलो माणस शुं बोले छे ? (नाथ) आ प्रश्नोना उत्तरभूत नमिनाथ, हृदयरूप गृहमां रहेल छे; तेथी विनययुक्त हुं देव—दानवोप नमस्कार कराएलां, वीतराग श्री नमिनाथने, निरन्तर वन्दन करुं छुं. २१

मू०—स्यादेकाक्षरिणा पदेन धरणी, शम्भुस्तथैवाग्रतः
तादृक् किं सविसर्जनीय इह नोत्तारं सतारं कथं;
इत्यभ्यर्थनया फलेग्रहिवचो, विज्ञप्तिकापूर्वकं,
वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं, श्रीनेमिनाथं मुदा ॥२२॥

शब्दार्थः—

स्यात्—होय	एक—एक	अक्षरिणा—अक्षरवाळा
पदेन—पदवडे	धरणी—पृथ्वी	शम्भु—शिव
तथा—तेवी	एव—ज	अग्रतः—आगळ
तादृक्—तेवुं	किं—शुं	सविसर्जनीय—विसर्ग- सहित
इह—आ लोकमां	ना—मनुष्यने	अभ्यर्थनया—प्रार्थना-
उत्तारं—तारनार	सतारं—तारनार अत्यंत- श्रेष्ठ	वन्दे
फलेग्रहि—फळ ग्रहण- करनार	वचः—वचनथी	विज्ञप्तिका—विनंति
पूर्वकं—पूर्वक	श्रीनेमिनाथं—श्री नेमिनाथने	

टी० स्यादिति—एकं च तद् अक्षरं च एकाक्षरं तदस्ति अस्येति
एकाक्षरि तेनासंयुक्तवर्णान्, धरणी—पृथ्वी स्यात् तत्पदं किमस्ति इति प्रश्नः
(उत्तरः नेमिः), तथैव अग्रतः शम्भुः स्यात् तत् पदं किमस्ति इति
प्रश्नः (उत्तरः नाथ !) विसर्जनीयेन सह वर्तते इति सविसर्जनीयः
तादृक् किं (नेमिनाथः), इहास्मिँल्लोके न उत्तारयति इति नोत्तारस्तम्,
नोत्तारं सतारं कथम् इति विरोधः, परिहारस्तु नः गणपतिः तस्य उत्तारम्
नोत्तारम् अभ्यर्थनया—प्रार्थनया, फलानि गृह्णातीति फलेग्रहीणि तानि च

तानि वचांसि च फलेग्रहिवचांसि, तैः, विज्ञप्तिः एव विज्ञप्तिका-स्तुतिः
फलेग्रहिवचोविज्ञप्तिका, सा पूर्वं यस्मिन् कर्मणि यथास्यात् तथा, सुरासुरनतं
श्रिया युक्तः श्रीयुक्तः स चासौ नेमेः नाथः श्रीनेमिनाथः, तं द्वाविंश-
तितमं जिनं सततम्-अनारतं मुदा-आनन्देन अहं वन्दे-वन्दनं करोमि. २२

भावार्थः—जोडाक्षर सिवायना पदथी जेनो अर्थ पृथ्वी थाय छे
(नेमि) अने ते पछीना पदनो अर्थ शंभु थाय छे (नाथ). अहाँ
तेवुं विसर्गयुक्त शुं छे ? (नेमिनाथः). जे तारनार नहिं ते तारनार
शी रीते ? आ विरोध आब्यो तेनो परिहार न एटले गण नायक तेने
तारनार आ प्रमाणे प्रार्थना बडे सफल वचननी विनंति पूर्वक, निरन्तर
देव-दानवोथो नमेल्या श्रीनेमिनाथने हर्षथी हुं नमस्कार करुं छुं. २२

मू०—कार्येषु प्रसृता सती च न भवेत्कृत्यक्रिया कीदृशी,
नृणां के जनयन्ति दुःखमतुलं ते वा विसर्गा यथा;
इत्यभ्यर्थनया फलेग्रहि वचो विज्ञप्तिका पूर्वकं,
वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं श्रीपार्श्वनाथं मुदा ॥ २३ ॥

शब्दार्थ—

कार्येषु-कार्योमां	प्रसृता-प्रसरेली	सती-छती
भवेत्-थाय	भृत्य-नोकरोनुं	क्रिया-काम
कीदृशी-केवुं	नृणां-मनुष्योने	के-कोण
जनयन्ति-उत्पन्न	दुःखं-दुःखने	अतुलं-अति
करे छे	ते-तेओ	वा-अथवा
विसर्गाः-विसर्ग	यथा-जेम	श्रीपार्श्वनाथं-श्रीपार्श्वनाथने

टी० कार्येष्विति—कार्येषु—व्यापारेषु प्रसृता—प्रवर्तमाना सती, कीदृशी भृत्यस्य-किङ्करस्य क्रिया—कार्यं भृत्यक्रिया, न भवेत् ? (पार्श्ववर्तिनी) भृत्यक्रिया न भवेत् अस्मात् (पार्श्व) इतिपदं निर्गच्छति, यथा विसर्गाः नृणाम् उच्चारणसमये. न विद्यते तुला यस्य तत् अतुलं, तत् अनुपमं दुःखं जनयन्ति तथा नृणामतुलं दुःखं के जनयन्ति ? (नाथाः) स्वामिनः, सेवकजनानामतुलमपरिमितं दुःखं जनयन्ति अस्मात् (नाथाः) इति पदं निर्गच्छति अस्य नाथा इति पदस्य पूर्वेण पार्श्वपदेन सह संयोगे कृते (पार्श्वनाथाः) इत्याकारकं नाम संजायते इत्यभ्यर्थनया प्रार्थनया फलेग्रहिवचो विज्ञप्तिका पूर्वकं सुरासुरनतं श्रिया युक्तः श्रीयुक्तः, स चासौ पार्श्वनाथश्च श्रीपार्श्वनाथः, तं त्रयोविंशतितमं जिनं सततं -निरन्तरं मुदा-हर्षेणाहं वन्दे-वन्दनं करोमि. २३

भावार्थ—कार्यमां गुंथाएल सेवकनी केवी क्रिया नथी थती ? (पार्श्ववर्तिनी) मनुष्यने विसर्गनी पेटे अत्यन्त दुःख क्रोण उपजावे छे ? (नाथ—शेठ) आ प्रमाणेनी प्रार्थना वडे (पार्श्वनाथ) एवा सफळ वचननी विनंतिपूर्वक देव—दानवोए वन्दन करेला श्रीपार्श्वनाथने हुं निरन्तर आनंदथी नमस्कार करुं छुं. २३

मू०—निस्सङ्गं नितरां निरीहमतुलं निर्द्वेषदोषाङ्कुरं,
नीरागं किल नीरिरंसरुचिरं निःपन्थिकं निर्भयम् ।
विज्ञः श्रीगुरुसाधुरत्नपदवीमारूढमाप्तोत्तमं,
वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं श्रीवर्द्धमानं मुदा ॥ २४ ॥

शब्दार्थः—

निस्सङ्गं—संगरहित नितरां—अत्यन्त निरीहं—इच्छारहित

अतुलं—तुलनां न. शाय तेवुं	निर्द्वेष—द्वेष वगर अङ्कुरं—अंकुरो—फणगो	दोष—दोष नीरागं—रागरहितं
किल—खरेखर	नीरिरंस—क्रीडारहित	रुचिरं—मनोहर
निःपन्थिकं—शत्रु- रहित	निर्भयम्—भयवगर श्रीगुरु—गुरुरगुरु	विज्ञः—बुद्धिशाली
पदवीं—पदवी	आरूढ—चडेला	साधुरत्न—साधुमां रत्न
आप्त—प्रमाणिकोमां	उत्तमं—श्रेष्ठ	श्रीवर्द्धमानं—श्री महावीरस्वामीने

टी०—निस्सङ्गमिति—निर्गतः संगो यस्मात् स निस्संगः, तं, सर्वत्र संगरहितं, नितरां—निरन्तरं, निर्गता ईडा यस्मात् स निरीहः, तम् इच्छारहितं, न विद्यते तुला-उपमा यस्य सोऽतुलः, तं जगत्रयेऽपि यस्य कापि उपमा नास्ति, द्वेष एव दोषः द्वेषदोषः, तस्याङ्कुरः, द्वेषदोषाङ्कुरः, निर्गतः द्वेषदोषाङ्कुरो यस्मात् स निर्द्वेषदोषाङ्कुरः, तं, निर्गतो रागो यस्मात् स नीरागः, तं रागरहितं, किल सद्ये, स्तुमिच्छा रिरंसा, निर्गता रिरंसा यस्मात् स नीरिरंसः स चासौ रुचिरश्च—मनोहरः, तं क्रीडारहितत्वात् सुन्दरं, निर्गताः पन्थिकाः—शत्रवो यस्मात् स निःपन्थिकः, तं, मोक्षपथे शत्रुरहितं, निर्गतं भयं यस्मात् स निर्भयः, तं संसारादिस्तभयरहितं, श्रिया युक्तः श्रीयुक्ताः ते च ते गुरवश्च श्रीगुरवः, ते च ते साधवश्च श्रीगुरुसाधवः, तेषु रत्नस्य पदवी श्रीगुरुसाधुरत्नपदवी, तामारूढः, तम् आप्तेषु उत्तमः सं सुरासुरनतं, सर्वैः प्रकारैः वर्धते इति वर्द्धमानः, श्रिया युक्तः श्रीयुक्तः, स चासौ वर्द्धमानश्च श्रीवर्द्धमानः, तं चतुर्विंशतितमं जिनं सत्ततं—मुदा—प्रेम्णा विशेषेण जानातीति विज्ञः (अथवा अज्ञोऽहं) वन्दे—वन्दनं करोमि—

अस्मिन् श्लोके तृतीयपादे कर्ता श्रीगुरुसाधुरत्न इति शब्दनिर्देशेन स्वगुरोः नामधेयं दर्शितम्

भावार्थ—संग रहित, अत्यन्त इच्छा विनाना निरुपम, द्वेष-रूप दोषाङ्कुरथी रहित, राग रहित, क्रीडानी इच्छा विनाना होवाथी सुन्दर, कोइथी नहि रोकनार, निर्भय, श्री गुरु, साधुमां रत्नपद पामेल, आत्तोमां श्रेष्ठ एवा देव-दानवोए नमस्कार करेला श्री वर्द्धमान स्वामिने हुं निरन्तर हर्षथी वन्दन करुं छुं. २४

**कः पानवाची किल धातुवर्णो, विभाति भूती स किमम्बरेण ।
इत्थं तदाहेन जिनः स्तुतोऽयं, ददातु सिद्धिं लघुसाधुभक्त्या ॥**

शब्दार्थः—

कः— कोण	पानवाची— पीवावाचक	धातुवर्णः— धातुनो
विभाति— शोमे छे	भूती— शंकर	अक्षर
सः— ते	किं— शुं	अम्बरेण— वस्त्रथी
इत्थं— आ प्रमाणे	तदाहेन— ते नामथी	जिनः— जिन
स्तुतः— स्तवेल	अयं— आ	ददातु— आपो
सिद्धिं— मोक्षने	लघु— जल्दी शीघ्र	भक्त्या— भक्तिथी

टी०—क इति किल सत्ये, पीयते इति पानं, तदवक्तीति पानवाची, कः धातुवर्णः धातुवर्णोऽस्ति ? इति प्रश्नः, उत्तरः पा पाने इति, कुत्सित-मम्बरं किमम्बरं, तेन कौपीनेन, भूती—महादेवः स कथंभूतः विभाति—शोमते ? इति प्रश्नः, उत्तरः सचन्द्रः इत्थं प्रश्नद्वयोत्तरनिर्गतेन तच्च तत् ब्राह्मं च तदाहं तेन पासचन्द्र इति नाम्ना मया, साधुः उत्तमा सा चासौ

भक्तिश्च साधुभक्तिः, तेषां स्तुतोऽयं जिनः, लघु शीघ्रं सिद्धिं मोक्षं वदात्तु
—यच्छतु. २५

भावार्थः—पीवुं, एवो अर्थ कहेनार घातुनो अक्षर क्यो ?
(पा) कौपीनवडे (लंगोटवडे) राख चोळीने शोमे छे ते कोण ?
(सचन्द्र—महादेव) एवा नामवाळो अने श्री साधुस्त्न गुरुश्रीने विषे
भक्तिमान हुं (पार्श्वचन्द्र) तेने ते स्तुति करेल जिन जल्दीथी मोक्ष
आपो. २५

॥ इति चतुर्विंशति—जिनस्तवनम् ॥

(एवा देवाधिदेवनी गुणस्तुति भणुं; एम कहीने नीचेनी
स्तुति कहेवी.)

॥ अथ श्री महावीरस्वामिनी स्तुति ॥

मू०—स्वभ्रूमेर्मातृगर्भेऽगमदुदयमहो यः सुरैर्मेरुशैलो-
त्तिसक्तस्तातालयेऽगादुपचयमनिशं छायायाक्रान्तविम्बः ।
पादोपान्तावनम्रत्रिभुवनजनता स्वीकृतोच्चैःफलद्भिः,
श्रीवीरो वोऽस्तु चिन्ताधिकतरवरदः, कल्पशास्त्री नवीनः१

शब्दार्थः—

स्वर—स्वर्ग	भ्रूमेः—भूमिथी	मातृ—माताना
गर्भे—गर्भमा	अगमत्—गयो	उदयं—उदय
अहो—अहो	यः—जे	सुरैः—देवोधी
मेरुशैल—मेरु पर्वत	उत्तिसक्तः—अभिषेक	तातालये—पिताना

अगात्-गयो	उपचयं-वृद्धि	घरमां
अनिशं-हंमेशां	छायया-कान्तिथी	आक्रान्त-दवायेल
विश्वः-जगत्	पाद-चरण	उपान्त-नजोक
अवनम्र-नमेल	त्रिभुवन-त्रण भुवन	जनता-जनसमूह
स्वीकृत-स्वीकार	उच्चैः-उच्च	फलर्द्धिः-फलनी ऋद्धि
करी	श्रीवीरः-श्रीवीर	वः-तमने
अस्तु-थाओ	चिन्ता-चिन्तव्याधी	अधिकतर-वधारे
वरदः-वरदान	कल्पशास्त्री-कल्पवृक्ष	नवीनः-नवीन
आपनार	समान	

टी०—स्वरिति-अहो इत्याश्चर्ये यो भगवान् स्वः-स्वर्गस्तस्य भूमिः, तस्याः स्वर्भूमेः, सकाशात्, मातुखिशलायाः गर्भो मातृगर्भस्तस्मिन् मातृगर्भे, उदयं-जन्म, अगमत्-प्राप्तवान्, किं च सुरैः-देवैः मेरुरिति शैलः तस्मिन् उत्सिक्तः-अभिषिक्तो यः प्रभुः, छायया-स्वशरीरकान्त्या आक्रान्तम्-आक्रमितं विश्वं-जगत् येन स छाययाक्रान्तविश्वः, सन् तांतस्य-सिद्धार्थराज्ञः आलयं-गृहं तातालयं, तस्मिन्, अनिशं-सततम्, उपचयं-वृद्धिमगात्-प्राप्तवान्, पादोपान्तावनम्रत्रिभुवनजनतास्वीकृतोच्चैः-फलर्द्धिः पादयोश्चरणयोः उपान्तः पादोपान्तस्तस्मिन् अवनम्रा पादोपान्तावनम्रा, त्रयाणां भुवनानां समाहारः त्रिभुवनं, जनानां समूहः जनता, त्रिभुवनस्य जनता त्रिभुवनजनता, पादोपान्तावनम्रा चासौ त्रिभुवनजनता च पादोपान्तावनम्रत्रिभुवनजनता, तथा स्वीकृता, उच्चैः फलानां ऋद्धि-र्यस्मात् स, नवीनः-नूतनः, कल्पशास्त्री-कल्पवृक्षरूपः, श्रिया युक्तः श्री-युक्तः, स चासौ वीरश्च श्रीवीरः, वो-युष्माकम्, अतिशयेन-अधिकाः-अधि-

कतराः, चिन्तायाश्चिन्तनात् अधिकतराः चिन्ताधिकतराः, ते च ते वराश्च चिन्ताधिकतराः, तान् ददातीति चिन्ताधिकतरवरदोऽस्तु—भवतु ॥ १ ॥

भावार्थः—अहो ! जे भगवान् स्वर्गभूमिधी (त्रिशला) माताना गर्भमां आख्या, देवोए मेरु पर्वत उपर जेमनो अभिषेक कर्यो, जे प्रभु (सिद्धार्थ) पिताने गृहे वृद्धि पाभ्या, अने जेमणे शरीरनी कांतिधी विश्वने दबाव्युं छे, एवा प्रभुना चरणोनी समीपे, नमनार त्रण जगतना जीवोना समूहे उंचा प्रकारना फळोनी समृद्धि जेमनी पासेथो मेळवी छे, एवा नवीन कल्पवृक्षरूप श्री वीरप्रभु तमने चितव्याथी अत्यंत अधिक वरदान आपनारा थाओ.

मू०—जेतव्यं पवनं स कौशिकफणी दंशच्छलेनापिबत्,
तद्दुःखेन किल व्यलीयत मनो नाभून्मनोभूस्ततः ।
छात्रस्थयेऽप्यमनस्कता सुरवधूसन्धानुबन्धोऽथ स,
व्यर्थोऽभूत् सुखमेव यस्य स महावीरोऽस्तु नः श्रेयसे२

शब्दार्थः—

जेतव्यं—जीतवा योग्य	पवनं—हवा	सः—ते
कौशिक—कौशिक	फणी—सर्प	दंश—डंखने
छलेन—न्हाने	अपिबत्—पीतो हतो	तद्दुःखेन—ते दंशना
व्यलीयत—दुःखी थयुं	मनः—मन	न—नहीं
अभूत्—थयुं	मनोभूः—काम	ततः—तेथी
छात्रस्थये—अज्ञानपगामां	अपि—पग	अमनस्कता—ग्लानि
सुरवधु—देवांगनाओनी	सन्धा—प्रतिज्ञानो	रहित
अनुबन्धः—आग्रह	व्यर्थः—निष्फल	अभूत्—थयो

દુઃખં-સુખને

एव-ज

यस्य-जेने

महावीरः-महावीर

नः-अमारा

श्रेयसे-कल्याण माटे

૨૧-જેતવ્યમિતિ સપ્રસિદ્ધઃ, ફળા અસ્યાસ્તીતિફળી, કૌશિકશ્વાસૌ ફળી ચ કૌશિકફળી, કૌશિક ઇતિ નામધેયો ભુજન્નઃ, જેતું યોગ્યઃ જેતવ્યઃ- જયનીયઃ, તં પવનં દંશસ્યચ્છલં-વ્યાજઃ દંશચ્છલસ્તેન અપિબત્-પીતવાન્ તસ્ય દંશસ્ય દુઃખં પીડા તદ્દુઃખં, તેન મનઃ કિલ વ્યલીયત દુઃખિતમ- ભૂત્, તતસ્તસ્માત્, વ્યથિતત્વાત્, હેતોઃ મનસઃ ભવતીતિ મનોભૂઃ-કામઃ, નાભૂત્-ન જાતઃ, યસ્ય પ્રભોઃ છદ્ધનિ તિષ્ઠતીતિ છદ્ધસ્થઃ, તસ્ય ભાવઃ છદ્ધસ્થ્યમ્, અજ્ઞાનાવસ્થા, તસ્મિન્નપિ અમનસ્કતા-અગ્લાનિરભૂત્, અથ સ પ્રસિદ્ધઃ સુરાણાં વધ્વઃ સુરવધ્વઃ, તાંસાં સન્ધા-પ્રતિજ્ઞા સુરવધૂસન્ધા, તસ્યા અનુબન્ધઃ-આગ્રહઃ, વ્યથો-નિષ્ફલોડમૂત્, યસ્ય પ્રભોઃ સુખમેવા- સીત્, સ મહૌશ્વાસૌ વીરશ્ચ મહાવીરઃ, નોડસ્માર્ક શ્રેયસે-કલ્યાણાયાડસ્તુ- ભવતુ ॥ ૨ ॥

માવાર્થ—તે કૌશિક સર્પ જીતવાયોગ્ય પવનને હંશ આપવાના બહાને પીતો હતો, તે હંશના દુઃખથી મન દુઃખી થયું, અને તેથી કામોદ- ભવ ન થયો, છદ્ધસ્થપણામાં (અજ્ઞાન અવસ્થામાં) પળ જેમને ગ્લાનિ ન હતી અને દેવાંગનાઓની પ્રતિજ્ઞાનો આગ્રહ જેમની પાસે વ્યર્થ થયો, જે હમ્મેશાં સુખી જ છે એવા તે મહાવીર દેવ અમારા કલ્યાણ માટે થાઓ

द्यां द्युत्योद्यद्येत्य मुद्यद्द्युसदधिपमता विद्युदुद्योतजेव्या
बिद्यानद्यासद्योद्यनय उपदधते सद्यमोद्यानमोदम् ।

दुर्भेद्यावद्यमुद्यद्द्युमणिमिव समाच्छाद्य वन्द्याभिवन्द्याः,

सद्यो यत्प्रादकन्दा धतु स जिनपतिर्बोऽतिनिष्पामविद्याम् ३

शब्दार्थः—

द्यां—स्वर्गने	द्युत्या—कान्तिथी	उद्योत्य—प्रकाशीने
मुद्यत्—हर्ष पामता	द्युसत्—देवताना	अधिप—स्वामीथी
मताः—पूजायेला	विद्युत्—विजळी	उद्द्योत—प्रकाशने
जेज्या—जीतनार	विद्या—ज्ञानरूप	नदी—नदीना
आद्य—प्रथम	सद्योनयः—उत्पत्तिस्थान	उपदद्यते—करे छे
सत्—सत्	यम—यम	उद्यान—उद्यान
मोदम्—पुष्टि	दुर्मेघ—दुःखे भेदाय	अवद्यं—पापने
उद्यत्—उदय पामता	द्युमणिं—सूर्य	समाच्छाद्य—ढांकी
वन्द्या—वंदन करवा	अभिवन्द्याः—वंदन	दङ्गने
योग्यने पण	करवा योग्य	सद्यः—एकदम
यत्पाद—जेना चरण	कन्दाः—मेघो	द्यतु—नाश करो
जिनपतिः—तीर्थङ्कर	वः—तमारी	अति—घणी
निन्द्यां—निन्दवा योग्य	अविद्याम्—अज्ञानने	

टी०द्यामिति—मुद्यद्द्युसद्यधिपमताः—मुदं—हर्षम् एति—प्राप्नोतीति मुद्यन्, दिवि—स्वर्गे सीदन्तीति द्युसदः—देवास्तेषाम् अधिपः—स्वामी इन्द्रः, मुद्यंश्चासौ द्युसदधिपश्च मुद्यद्द्युसदधिपः—देवेन्द्रस्तेन मताः—पूजिताः मुद्यद्-द्युसदधिपमताः, विद्या एव नदी विद्यानदी, तस्याः आद्याश्च ता सद्योनयश्च शोभनानि उत्पत्तिस्थानानि, अभिवन्दितुं योग्याः अभिवन्द्याः, वन्द्यैः चक्रवर्तिभिः अभिवन्द्याः—पूज्याः वन्द्याभिवन्द्याः, यस्य प्रभोः पादाः यत्पादाः, यत्पादा एव कं—जलं ददातीति यत्पादकन्दाः, यत्पादमेघाः,

विद्युतः उद्योतः विबुदुद्योतः, तस्य जेत्री—जयनशीला विद्युद्योतजेत्री, तथा
 धृत्या—कान्त्या, धां—दिवस् उद्योत्य—प्रकाशयित्वा, दिवः मणिः धुमणिः,
 उद्यंश्चासौ धुमणिश्च उद्यद्दुमणिः, तस् उदीयमानं सूर्यं, दुर्भेद्यं च तत्
 अवद्यं च पापं दुर्भेदावद्यं सद्यमोद्यात्रं, तस्य मोदः—पुष्टिः, तमुपदधते—
 कुर्वते, स धूर्वेक्तः, जिनानां—सामान्यकेवलीनां पतिः—स्वामी जिनपतिः,
 वः—युष्माकम्, अतिनिन्दितुं योग्या अतिनिन्धा, ताम् अविद्याम्—अज्ञानं
 सद्यः—शीघ्रं वतु—नारौकरोतु ॥ ३ ॥

भावार्थः—आनन्द पामेला देवेन्द्रोऽपि धूजेला, विद्यारूप नदीना
 मूल उपत्तिस्थान, चक्रवर्तिभोने पण वांदावा योग्य, एवा प्रभुना चरण
 कमलरूप भेषो, विज्जलीना प्रकाशने जीतनार, पोतानी कांतिथी स्वर्गने
 प्रकाश करीने उगता सूर्यनी पेंठ दुःखथी भेदी शकाव एवा अज्ञानरूप
 अंधकारने ढांकी दहने सारा यमरूप उद्यानने पुष्टि करे छे, ते जिनपति
 तमारी अति निन्दवा लायक अविद्यानो नाश करो. ३.

मू०—कृत्वा हाटककोटिभिर्जगदसदारिद्र्यमुद्राकथं,
 हत्वा गर्भशयानपि स्फुरदरीन् मोहादिवशोद्भवान्।
 तप्त्वा दुस्तपमस्पृहेण मनसा कैबल्यहेतुं तप—
 स्वेधा वीरयशो दधद्विजयतां वीरस्त्रिलोकीगुरुः ॥ ४ ॥

शब्दार्थः—

कृत्वा—करीने

जगत्—जगत्

मुद्रा—ऊप—मुद्रा

हाटक—सुवर्ण

असत्—नथी

कथं—कथा—वार्ता

कोटिभिः—कोडोवडे

दारिद्र्य—दारिद्र

हत्वा—हणीने

गर्भ-मर्भमां	शयान्-रहेलाने	अपि-पण
स्फुरत्-स्फुरायमान	अरीन्-शत्रुओने	मोहादि-मोहादिना
वंश-वंशमां	उद्भवान्-थयेलाने	तप्तत्वा-तपाने
दुस्तपं-दुष्करतप	अस्पृहेण-स्पृहाविना	मनसा-मनथी
कैवल्य-कैवल्यज्ञानना	हेतुं-हेतुभूत	तपः-तपने
त्रेधा-त्रण प्रकारे	वीर-वीरनो	यशः-यश गुरुः-गुरु
दधत्-धारणकरता	विजयतां-विजयपामु	त्रिलोकी-त्रण लोकना

टी. कृत्वेति-हाटकानां-सुवर्णानां कोट्यः हाटककोट्यः, ताभिः जगत्, न सती असती, दरिद्रस्य भावः दारिद्र्यं, तस्य मुद्रा दारिद्र्यमुद्रा, तस्याः कथा दारिद्र्यमुद्राकथा, असती-अविद्यमाना दारिद्र्यमुद्रा कथा यस्मिन् तत् असदारिद्र्यमुद्राकथं, कृत्वा-विधाय च मोह आदिर्येषां ते मोहादयः, तेषां वंशः मोहादिवंशः, तस्मिन्नुद्भवः उत्पत्तिर्येषां ते मोहादिवंशोद्भवाः, तान्, गर्भे शेरते इति गर्भशयाः, तान् अपि गर्भशयानपि स्फुरन्तीति स्फुरन्तः, ते च ते अरयश्च स्फुरदरयः, तान् प्रबलशत्रून् हत्वा च, न विद्यते स्पृहा यस्मिन् तत् अस्पृहं, तेन मनसा, दुःखेन तप्यते इति दुस्तपं, तत्, कैवल्यस्य-मोक्षस्य हेतुं कारणं तत्, तपस्तप्त्वा, त्रेधा-त्रिभिः प्रकारैः, वीरस्य यशः-कीर्तिः वीरयशः, तत् दधातीति दधत्, त्रयाणां लोकानां समाहारः त्रिलोकी, तस्याः गुरुः त्रिलोकीगुरुः, वीरः-महावीरप्रभुः, विजयताम् सर्वोत्कर्षेण वर्तताम् ॥ ४ ॥

भावार्थ-क्रोडो सुवर्णश्चैव जगत्तने दारिद्र्य रहित करीने, मोहादिना वंशमां उत्पन्न थयेला (काम-क्रोधादि) शत्रुओने हणीने, दुःखे

तपी शक्याय एवा मोक्षनां कारणभूत तप तपी, (ए) त्रण प्रकारे शूबीरिना यशने धारण करनार त्रण लोकना गुरु श्रीमहावीरदेव जय पामो. ॥४॥

(ए स्तुति कइया पछी जंकिंचि० नमुधुणं० कही आचार्य० उपा-
ध्याय वांदी. देवसि प्रतिक्रमणठाइ नवकार० करेमिभंते. इच्छामिठामि०
तस्स उत्तरी. अन्नत्थ. कही अतिचारनी ८ गाथानो काउस्सगग करी.लोगस्स
बोली मुहपत्तिपडीलेही. देवसिय वांदणा दइ. देवसिय आलोउं इच्छं आलो-
एमि. जो मे देवसिय अइआरो कही सातलाख, अढारपा. चार विकथा०
सव्वसवि. कही नीचे बेसी नवकार. करेमिभंते. चत्तारि मंगलं, इच्छामि
पडिक्कमिउं० जो मे देवसिओ० इच्छामि पडिक्कमिउं. इयावहीआए कही
अढार लाख चोवीस हजार एकसो बीस भेदे जे कोइ दोष इयावहीमां
लाग्यो होय तेनो मिच्छामि दुक्कडं दइ. देवसिवंदित्तु संपूर्ण कही. पछी
इच्छामिख० इच्छाकारेण संदिस्सइ भगवन्, देवसियं आलोइत्ता पडि-
कमित्ता पत्तिकयं पडिक्कमणं ठापमि ? एम गुरु पासे आदेशमागी, इच्छं
कही, नवकार० करेमिभंते० इच्छामि ठामि काउसगगं जोमे पत्तिखओ०
तस्सउत्तरी० अन्नत्थ० कही आठ अतिचारनी गाथानुं चितवन काउ-
सगगमां करी, पारतां नमो अरिहंताणं कहेवुं. पछी प्रगट लोगस्स कहेवो,
पछी मुहपत्तिनो पडिलेहण करी, वांदणा दइ, इच्छाकारेण संदिस्सइ
भगवन् पत्तिकयं आलोएमि ? एम आदेश मागी, इच्छं आलोएमि, कही,
जोमे पत्तिखओ संपूर्ण कही, पत्तिख अतिचार आलोउं, एम कही, मुखे-
मुहपत्ति राखी अतिचार आलोववा.)

॥ અથ શ્રાવક પાક્ષિકાદિ અતિચાર ॥

(ચૌપદ)

નાળે દંસણ ચરણે જાણ, સમકિતસું વ્રત
 બાર વચાણ; સંલેહણ તવ વિરિયાયાર, તિહના
 આલોહશું અતિચાર ॥ ૧ ॥ નાળે દંસણ ચરણ
 પ્રત્યેક, આઠ આઠ અતિચારવિવેક; સમકિતમૂલ
 બાર વ્રતતણા, અતિચાર અસ્સી તિહ ભણ્યા
 ॥૨॥ સંલેહણ તવ વિરિયાયાર, તેહના જાળો વીસ
 અતિચાર, સર્વ મઠી એકસો ચૌવીસ, ગુરુસાચે
 ગરહું નિશદીસ ॥ ૩ ॥

જ્ઞાનાચારના અતિચાર

જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, અને સમ્યક્ત્વમૂલ બાર અતિચાર તથા
 તપ તથા સંલેખના તથા વીર્યા-ચાર વિગેરેના અતિચાર આલોવીશ.
 જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રના આઠ આઠ મઠી ચોવીસ તથા સમકિતમૂલ
 બાર વ્રતના એસી અતિચાર તથા સંલેખનાના પાંચ, તપાચારના છ બાહ્ય અને
 છ અભ્યંતરના મઠી બાર અને વીર્યાચારના ત્રણ અતિચાર મઠી કૂલ ૨૦
 પૂર્વના ૧૦૪ સાચે મેલવતાં ૧૨૪ અતિચાર થયા. આ ૧૨૪ અતિ-
 ચારોને હું ગુરુ સાક્ષીએ હંમેશાં નિંદા કરીશ. ૧-૩.

નાળતળા આઠે આચાર, વિપરીતાચરણે
અતિચાર; તે પ્રમાદ વલિ આળાભોગ, તે
આલોવું ગુરુસંજોગ ॥ ૪ ॥

કાલે ન ભણ્યો ગણ્યો અકાલ, વિનય-
હીન વહુમાન નિટાલ; ન વહ્યા આવશ્યક
ઉપધાન, પૂછ્યા ગુરુ ઓલવ્યા પ્રધાન ॥ ૫ ॥

અક્ષર કાને માત્ર અશુદ્ધ, સૂત્ર અર્થ પળ
કહ્યો વિરુદ્ધ; સૂત્ર અર્થ જિનભાષિત વેય,
ભણ્યા કૂડ વિસ્તર સંલેવ ॥ ૬ ॥

જ્ઞાનાચારના આઠ આચાર છે તે ઉલટા આચરવાથી અતિચાર થાય
છે. તે પ્રમાદથી અને અજાણતા થઈ જાય તો તેની ગુરુની સમીપે
આલોચના કરું છું. ૪

ભળાવાના સમયે ન ભણ્યો, અકાલમાં ભણ્યો, વિનય રહિતપણે
ભણ્યો, વહુમાન કરીને ન ભણ્યો, યોગ-ઉપધાન જે જે સૂત્રોના યોગ વહેવા
જોઈએ તે ન વહ્યાં, જે ગુરુપાસે ભણ્યો તેની પાસે ભણ્યો નથી એમ કહ્યું. ૫

તથા કાના-માત્રાથી અશુદ્ધ અક્ષર બોલ્યા, સૂત્ર ઓટાં બોલ્યાં,
અર્થ ઓટાં કર્યા, સૂત્ર અને અર્થ બન્ને ઓટાં કર્યા, વિસ્તારથી યા
સંક્ષેપથી બોલ્યા. ૬

नाणे ए आठ अतिचार, वलिय अनेरा
घणा प्रकार; निहवणा-सायण अंतराय, विसं-
वादाने कर्था कसाय ॥ ७ ॥

अक्षर चांप्या चरणह हेठ, मुद्रागालण
दोधी द्रेठ; नाणोपकरण आशातना, जे मे कीधी
तसु भावना ॥ ८ ॥

सूक्ष्म बादर उभय प्रकार, जे मुजने ला-
ग्या अतिचार; कर जोडी मस्तक नामीये, आ
भव परभव ते खामीये ॥ ९ ॥

आ आठ अतिचार ज्ञानना जे अने बीजा पण घणा भेद थई
शके ते, ओळववा-छुपाववां ने आशातन करवी, विशेष संवाद करवो,
विवाद करवो विगैरे. ७

तथा पगनी नीचे अक्षर दबाववा, छाप आपवा भाटे दबाण कीधुं
ज्ञान संबंधी उपकरणोनी जे आशातना थई होय तेनी भावना. ८

झीणी रीते अथवा मोटी रीते जे कोइ दोष लग्यो होय, तेनी हुं
बे हाथ जोडवा साथे मस्तक नमावी, आभव तथा परभवने विषे पण
दोष खमावुं छुं. ९

अह्निसि पक्खि चउमासी फुडं, संवच्छरि
मिच्छादुक्कडं; अरिहंत सिद्ध सवे जाणज्यो,
गुरुसाखे ते मुजने हज्यो ॥ १० ॥

हंमेशां, पंदर दिवसे, चार महीनाना चोमासि प्रतिक्रमणमां, तथा संवत्सरि प्रतिक्रमणमां प्रगट रीते हुं मारुं थयेळुं पाप फोगट थाओ. अरिहंत तथा सिद्धभगवान आदि बधां जाणज्यो. हुं गुरुं समीपे तेनी माफी चाहुं लुं. १०

ज्ञानाचारना आठ अतिचार, तेहने विषे जे कोइ पख्खी, चउमासी, संवच्छरी दीवसने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय ते सवि हुं मन, वचन, कायाप करी मिच्छामिदुक्कडं.

कळी ते ज्ञानाचारना अतिचारने विषे जे पक्खि, चउमासी, के सांक्त्सरीक अतिक्रम—जे मनमां प्रतिज्ञा करी होय, नियम कर्यो होय तेने तोडवाने माटे जे विचार करवो ते अतिक्रम दोष गणाय. व्यतिक्रम—तेना माटे जे पग उपाडवो लेवा जवुं पग लीधुं नथी, त्यां सुधी व्यतिक्रम दोष थयो, तेज चीजने लइने ज्यांसुधी भोगवटो कर्यो नथी त्यांसुधी अतिचार छे, पण ज्यारे मुखमां नाखे त्यारे अनाचार दोष गणाय. जेम के काचा पाणोनो नियम छे छतां पीवानी भावना थइ ते अतिक्रम, लेवा चाल्यो ते व्यतिक्रम, लीधुं ते अतिचार, अने पीधुं तो अनाचार दोष लाग्यो तो अतिचार सुधी आलोचना, अतिचार आलोवाय पग अनाचारना हुं अतिचार आलोवे ? अर्थात् न आलोवे १०

दंसण भण्या आठ आचार, विपरीताचरणे
 अतिचार; ते प्रमाद वली आणाभोग, ते आलोबुं
 गुरु संजोग ॥ ११ ॥ संका देसत सर्वत करी, निरती
 आण हीये नहु धरी; लेखव्या धर्म सवे सारिखा,
 सत्य न लीधो करी पारिखा ॥ १२ ॥ धर्मतणा
 फलनो संदेह, अहवा निरखी मुनिवर देह; मलि
 मइला दुर्गंध विशेष, तसु हीला कीधी विद्वेष ॥ १३ ॥

श्रुतसागर गाढो गंभीर, राह्यो मूंझ नवि
 पाम्यो तीर; साधु साहम्मी जाणी गुणी, उप-

दर्शनाचारना अतिचार—दर्शनाचारना आठ आचार छे, पण
 ते विपरीतपणे थाय त्यारे अतिचार थाय छे, ते प्रमादथी अथवा अजा-
 णता थइ जाय तो, तेनी गुरु समीपे आल्लेयणा करुं छुं. ११.

देशथी अथवा सर्वथी शंका करी, चोखी रीते जिनआज्ञा हृदयमां
 धारण न करी, बधां धर्मो सरखां मान्या, परन्तु परीक्षा करी सत्य-
 साचो धर्म न कर्यो. १२.

धर्मतणा फळमां संदेह कर्यो, अथवा मुनिवरना मेलवाळा शरीरने
 जोइ, दुर्गंध विशेष जोइने तेनी निंदा कीधी—द्वेष कर्यो. १३.

घणो गंभीर शास्त्ररूप समुद्र जाणी मुंझाणो, पण पार पाम्यो नहीं.
 साधु—स्वामीभाइ आदिना गुणने जाणी तेनी बहु भक्ति, आदर-सत्कार
 न कर्यो. १४

वृहणानहु कीधी घणी ॥ १४ ॥ शुद्ध धर्मथी पडतो
जाण, उठंभादिक नहु मन आण; ते थिर न
कर्यो जिम श्रीवीर, मेघकुमार पहुचाव्यो तीर
॥ १५ ॥ महाशतक संताप्यो नार, संधारे चडियो
अवधार; रीसाणो गौतम पाठवी, रोष खमावी
दृढमति ठवी ॥ १६ ॥

एहवो थिरीकरण नहु कर्यो, जिनशासन
वच्छल गुण भयो; भले भाव ते कीधो नहि,
अंतरभगति चित्त नहु वही ॥ १७ ॥ धन धन

अथवा शुद्ध धर्मथी पडता जाणीने तेने टेको—मदद—आश्वासन
न आप्युं. जेम श्री वीर परमात्माए मेघकुमारने चारित्रथी पडवा न देतां,
तेने टेको आपी स्थिर कर्यो तेम में न कर्युं. १५

महाशतक नामना श्रावकने जेम तेनी खीए घणो ज हेरान कर्यो.
पोताना संधारामां हतो त्यारे तेना मनमां द्वेषभाव उत्पन्न थयो ए जाणीने
श्री महावीर परमात्माए गौतमस्वामीने मोकली, रोष खमावीने, पाडो
धर्ममां स्थिर कर्यो. १६

आवी रीते आपणे पण धर्मथी पतित थतां जीवोने धर्ममां
स्थिर करवा प्रयत्न करवो जोइए. जिनेश्वरना शासन प्रत्ये
भक्तिभाव राखी, धर्मथी पतित थतांओने स्थिर करवा, भली भक्ति
अंतरमां राखवी विगरे न करे.—१७

जिनशासन इम कहे, मिथ्याती सुधी मती लहे; जे देखी भावे भावना, ते नहु कीधी सुप्रभावना १८

सूक्ष्म वादर उभय प्रकार, जे मुजने लाग्या अतिचार; करजोडी मस्तक नामीये, आ भव परभव ते खामिये॥१९॥अहनिसि पक्खि चउमासि फुडं, संवच्छरी मिच्छादुक्कडं; अरिहंत सिद्ध सवे जाणजो, गुरुसाखे ते मुजने हजो ॥ २० ॥

दर्शनाचारना आठ अतिचार, तेहने विषे जे कोइ पक्खि, चउमासी, संवच्छरी दीवसने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय ते सवि हुं मन, वचन, कायाए करी तस्स मिच्छामि दुक्कडं.

जिनशासननी आ प्रमाणे आज्ञा छे के एवां धर्म प्रभावनाना कार्यों करवा के जेथी मिथ्याचीओ पण जिनशासननी प्रशंसा करे, धन्यवाद आपे, शुभ भावना भावे, जो आवी प्रभावना न करे तो दोष लागे छे. १८

सूक्ष्म अथवा वादर जे कोइ अतिचार मने लाग्यो होय, तेनी हुंवे हाथ जोडी मस्तक नमावी आ भवमां, परभवनां, हंमेशां, पक्खि, चउमासि, संवत्सरी ए बधां दिवसोमां मारा पापनी प्रगटपणे गुरुसमीपे क्षमा चाहूं छुं, ते अरिहंत, सिद्ध सर्वे जाणजो. १९-२०.

दर्शनाचारना आठ अतिचारमां पाखी, चउमासी के संवत्सरी संबंधी जे कोइ अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार के अनाचार दोष लाग्यो होय तेने हुं मन, वचन, कायाए करी मिच्छामि दुक्कडं चाहूं छुं

चरणे भण्या आठ आचार, विपरीताचरणे
अतिचार; ते प्रमाद वली आणाभोग, ते आलोवुं
गुरु संजोग ॥ २१ ॥ मारग समितिसहित चालिये,
सावधरहित वचन बोलिये; दोषरहित लिजे
आहार, करिवो सुकण ग्रहण विचार ॥ २२ ॥

दृष्टिये जोइ पमज्जण करी, लेवुं मूकेवुं चित्त
धरि; चोथी समिति एह जाणवी, हवे पंचमी
हीयडे आणवी ॥ २३ ॥ रूडे दसगुण ठंडिल जोय,
जीवविराहण जिहां नवि होय; उच्चारदिक तिहां

जेनम जयति शासनम्

चारित्राचारना अतिचार—चारित्राचारना आठ आचारो छे.
तेज उल्टी रीते आचरवाथी अतिचारो कहेवाय छे, ते प्रमादथी के
अजाणता थयां होय, तो तेनी गुरु समीपे आलयणा लउं लुं. २१

मार्गमां चालता इयां समिति साचववी अने पाप रहीत वचन
बोलवुं, दोषरहित आहार लेवो अने विचार करीने लेवुं सुकवुं. २२

वरावर देखी शक्राय तेवा समये प्रमार्जन करवुं, अथवा कंड चीज—
वस्तु चित्त राखीने लेवी—मूकवी, आ चोथी आदान—मंड—मत्त—निख्लेवणा
समिति छे. हवे पांचमी पारिष्ठापनिका समिति हृदयमां लाववी. २३

ठंडील भूमिना दशगुण जोवा, के ज्यां जीवनो विराधना=नाश न

પરિઠવે, પંચમિસમિતિ ણિપરે હુવે ॥ ૨૪ ॥
 આર્ત્તરૌદ્રચિંતન પરિહરે, સર્વ જીવની સમતા ધરે;
 ણિપરે ચિત્ત સદા રાખિયે, મનોગુપ્તિ પ્રવચન
 માખિયે ॥ ૨૫ ॥ મૌની સાને નહુ વવહરે, હુંકા-
 રાદિક સવિ સંવરે; વચનગુપ્તિ તે કહિયે સહિ,
 સુગુરુતણે વચને મેં લહી ॥ ૨૬ ॥

દુઃસહ ચડવિહ ઉવસગ્ગ સહે, મેરુતણી પરે
 નિશ્ચલ રહે; તનુ વોસિરાવી કાઉસ્સગ કરે,
 કાયગુપ્તિ જિન ઇમ ઉચ્ચરે ॥ ૨૭ ॥ ણિપરે આઠે
 ધાય, મઠ મૂત્ર શ્લેષમાદિક તેવિ જગ્યામાં પરઠવવા, એ પ્રમાણે પાંચમી
 સમિતિ સચવાય. ॥૨૪॥

મનમાં આર્ત્ત-રૌદ્રધ્યાન ત્યાગ કરવાં, સર્વ જીવો ઉપર સમતા
 રાખવી, આવી રીતે હંમેશાં ચિત્ત રાખે, તેને મનોગુપ્તિ કહે છે. ૨૫

મૌન કરીને ઇસારાથી વ્યવહાર ન કરવો, હુંકાર વિગેરે પગ ન
 કરે, અને ગુરુ મહારાજ સ્વમુખે વચનગુપ્તિ કહે છે. ૨૬

દુઃસ્વથી સહન થાય તેના ચાર પ્રકારના ઉપસર્ગને, મેરુ પર્વતની
 જેમ સ્થિરપણે સહે અને શરીરને વોસરાવી કાઉસ્સગ કરે, તેને
 જિનેશ્વર ભગવાને કાયગુપ્તિ કહી છે. ૨૭

પ્રવચન માય, સઘલું પ્રવચન જિહાં સમાય;
 જાવજીવ સાથે પાલીયે, અસમિતિમતિ દૂરેટાલિયે
 ॥ ૨૮ ॥ પોસહ સામાયિક અવસરે, શ્રાવક
 ઘહતળી સ્વપ કરે; નાળાદિક પંચે આચાર, સાધુ
 શ્રાવકને સરિસ વિચાર ॥ ૨૯ ॥ સૂક્ષ્મ બાદર
 ઉભયપ્રકાર, જે મુજને લાગ્યા અતિચાર; કરજોડી
 મસ્તક નામિયે, આ ભવ પરભવ તે સ્વામિયે ૩૦

અહનિસિ પવિસ ચડમાસિ ફુડં, સંવચ્છરિ
 મિચ્છાદુક્કડં; અરિહંત સિદ્ધ સવે જાણજો, ગુરુ-
 સાચે તે મુજને હજો ॥૩૧॥

ચારિત્રચારના આઠ અતિચાર, તેહને વિષે જે કોઈ પવ્ચી,
 ચડમાસિ, સંવચ્છરી દિવસને વિષે અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર,
 અનાચાર લાગ્યો હોય, તે સચિ હું મન, વચન, કાયાયે કરી
 તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

આ રીતે આઠ પ્રવચન માતા કહી છે, જેમાં બધા પ્રવચન સમાયા
 છે, તેને સાધુ આસ્વા જીવન સુધી પાળે અને અસમિતિ બુદ્ધિને દૂર કરે. ૨૮

આ આઠે પ્રવચન માતાને શ્રાવક પળ પોસહ, સામાયિક વિગેરે
 સમયે પાળે અને જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર અને ચારિત્રાચાર તપાચાર,
 વિર્યાચારના પાંચે આચાર સાધુ તથા શ્રાવકને સરસ્વાજ હોય છે. ૨૯

આ અતિચારો સૂક્ષ્મ અથવા બાદર જે રીતે મને લાગ્યા હોય, તે બે
 હાથ જોડી, મસ્તક નમાવી, આભવ પરભવને વિષે હું સ્વમાલું લું. ૩૦

हवे विशेष श्रावकनो धर्म, समकित तत्त्व लहे लघुकर्म, समकित लाधे सर्व प्रमाण, जप तप संयम नाण विनाण ॥ ३२ ॥

समकित रतन जतन करि ग्रहो, जासु प्रसादे शिवसुख लहो; समकित पाखे शिवपद दूर, चउगई जीव भमे भव भूर ॥३३॥ चारित्र पाले

हंमेशां, पाखी, चउमासो, संवत्सरी दिवसोमां प्रगट रीते मने मिच्छामि दुक्कडं हजो. अरिहंत-सिद्ध सर्वे जाणजो, गुरु साक्षीए मारुं पाप मिथ्या थाओ. ३१

चारित्राचारना आठ अतिचार छे ते संबंधी अने पाक्षिक, चौमासिक के सांवत्सरिक जे कोइ अतिक्रम, व्यतिक्रम के अतिचार, अनाचार लाग्यो होय ते सर्वे हुं जाते मन, वचन कायाए मिथ्या करुं छुं.

हवे पछी विशेषे करी श्रावकना धर्ममां रहेल आचार अने अतिचारोने कहे छे. कारण के ज्ञानादिक अतिचार साधु अने श्रावकना सरखाज छे. तेथी जूदा नथी पाड्या. लघुकर्मा जीवो समकित मेळवी शके छे. समकित मेळव्या पछी जप-तप-संयम-ज्ञान-विज्ञान विगोरे मेळवे. ३२

समकितरूप रतन मेळवीने बहु सारी रीते तेनुं रक्षण करे, कारण के तेनी महेरबानीथीज मोक्षनुं सुख प्राप्त थाय छे. कारण के समकित विना मोक्ष मेळववुं मुश्केल-दूर छे. अने प्रागी चारे गतिमां घणा लांबा काळसुधी भव भ्रमण कर्या करे छे. ३३

वार अनंत, तो पण नहु पामे भव अंत; इम जाणी समकित आदरो, समकित आदर किरिया करो ॥३४॥
समकित किरिया बे जो मिले, तो भव भम-
वाना भय टले; समकित सूधा दंसण नाण,
देवगुरु धर्म विषे ते प्रमाण ॥ ३५ ॥

देव एक अरिहंत विदित, रागद्वेष बेरी जिण
जीत; दोष अढार रहित हितकार, त्रिभुवन जनने
तारणहार ॥३६॥ नाम ठवण द्रव्य भाव विचार,

अनन्तीवार घणा लांबा वखत सुधी चारित्र पाळवा छतां आ संसारनो
पार पमातो नथी, एम जाणी समकित ग्रहण करवुं जोइए अने
समकित प्राप्त करवा माटे योग्य-क्रियाओ करवी जोइए. ३४

समकित अने क्रिया ए बन्नेवाना जो मळे तो भवभ्रमणानो भय
दूर थाय छे, अने समकित सहित दर्शन, ज्ञान, होय तो देव-गुरु अने
धर्मने विषे प्रमाणभूत गणाय छे. ३५

राग अने द्वेष रूप बे शत्रु जेओए जीत्या छे, अने अढार दोषो
रहित छे अने त्रण भुवननुं हित करनारा तथा रक्षण करनारा छे, एवा
अरिहंत देवने ज एक देव तरीके जाणवा. ३६

नाम, स्थापना, द्रव्य अने भाव आ चार निक्षेपा विचारवा जोइए, तेनुं

નિક્ષેપા અનુયોગ દુવાર; ચિહ્નું પ્રકાર ઇણિપરે
 અરિહંત, ચઉથે ભેદ નમું જયવંત ॥૩૭॥ ચઉવી-
 સત્થો મળતાં નામ, જિન નામે તસુ કરું પ્રણામ;
 ઠવળા શ્રી જિનપ્રતિમા કહી, જિનભાવે તે વંદુ
 સહી ॥ ૩૮ ॥ પંચમઙ્ગયણ આવશ્યકતણે,
 અધિકારે યતિ શ્રાવક મળે; પઢમ ઉવંગે દસમે
 અંગ, પ્રગટ સાક્ષી જાણો મનરંગ ॥ ૩૯ ॥

આવંતી ચઉવીસી હુસ્યે, લહિ કેવલ

અનુયોગદ્વારમાં વર્ણન કર્યું છે. અરિહંત મગવાન ચાર પ્રકારના છે અને
 ચોથા ભેદમાં ભાવ તીર્થંકર વર્ણવ્યા છે, જે જયવંત છે, એ પ્રમાણે તેમને હું
 નમસ્કાર કરું છું. ૩૭

લોગસસ—જેમાં ચોવીસે તીર્થંકરની સ્તુતિ કરી છે—તે નામ પ્રમાણે
 ચોવીસે તીર્થંકરોને હું પ્રણામ—વંદન કરું છું અને શ્રી જિનપ્રતિમાની
 સ્થાપનાનેજ ભાવ તીર્થંકર માની વંદના કરું છું. ૩૮

આવશ્યક સૂત્રનાં પાંચમાં અધ્યયનના અધિકારમાં શ્રાવકને માટે
 ક્ષીધેલ છે અને પ્રથમ ઉપાંગ—ઉવવાઈ સૂત્રમાં અને દશમે અંગ પ્રશ્ન વ્યા-
 કરણમાં પ્રગટ સાક્ષી મનના ઉચ્ચરંગથી જાણો. ૩૯.

આવતી ચોવીસીમાં જીનેશ્વર મગવાન થશે, તેઓ કેવલજ્ઞાન પામીને

જિનધર્મ ભાલ્લસ્યે; આગમ ભાલ્લ્યા દ્રવ્ય
 જિણંદ, તે પ્રણમું મન ધરિ આણંદ ॥ ૪૦ ॥
 ઇમ ચઢવીસી જે જિન યદા, ઇહીજ ચઢ-
 વીસત્થો તદા; વંદનીક ઇમ દ્રવ્ય જિનેશ, ગુરુ
 પૂછી જાણો સુવિશેષ ॥ ૪૧ ॥ ઇણિપરે દેવતત્ત્વ
 અરિહંત, ગુરુ સુસાધુ જે જગ ગુણવંત; સૂધો નિરવદ્ય
 દે ઉપદેશ, ટાલે સાવદ્યનો લવલેશ ॥ ૪૨ ॥ પરિ-
 ગ્રહને આરંભ નિવાર, વરતે નિરતે પંચાચાર; આણ-
 ધર્મનો ફેલાવો કરશે ઇમને આગમમાં દ્રવ્ય જિનેશ્વર કીધાં છે, તેમને હું
 મનના આનંદથી પ્રણમું છું. ॥૪૦॥ જેનમ્ જયતિ શાસનમ્

ઇ રીતે જે ચોવીસી અને જિનેશ્વરો જ્યારે હશે, ત્યારે ઇજ ચઢવિસત્થો
 ચોવીસ જિનવરની સ્તુતિ હશે, ઇ રીતે દ્રવ્ય જિનેશ્વરો પળ વંદન કરવા
 યોગ્ય છે. વધારે જાણવાની ઇચ્છા હોય તો ગુરુ મહારાજને પૂછો. ૪૧

ઇ રીતે દેવતત્ત્વ શ્રી અરિહંત અને જગતમાં ગુણે કરો સુશોભિત
 ષવિત્ર સાધુ ગુરુ કંઠ્યાં છે. જેઓ પાપ વ્યાપાર રહિત શુદ્ધ ઉપદેશ આપે છે
 અને લેશ—જરાપણ સાવધ—પાપ કરતા નથી—પાપથી દૂર રહે છે. ૪૨

પરિગ્રહ ધન, ધાન્ય વિગેરે નવ પ્રકારના આરંભથી—દૂર રહે છે અને
 પાંચ આચાર પાલ્લવામાં હંમેશાં સાવધ—ચતુર—નિપુણ, શુદ્ધ રહે છે અને
 જેઓ આજ્ઞા અને ક્રિયા શુદ્ધ રીતે પાલ્લે છે તથા વેતાલીશ દોષ રહિત

क्रिया जे पाले खरी, दोषरहित वहोरे गोचरी ॥४३॥

इस्या सुगुरु गुरुतत्व सद्वहुं, तेनी आणा मस्तक बहु, जिनभाषित ते साचो धर्म, पालंतां आपे शिवशर्म ॥ ४४ ॥ सर्व जीव वलि हणवा नहि, इण उपदेशे धर्म हुवे सही; एक करि थापे आरंभ धर्म, ते जिनमतनुं न लहे मर्म ॥ ४५ ॥ धर्मार्थ आरंभ मिथ्यात, एहवि वात करे विख्यात; बहुजन मांहे जे इम कहे, ते पण जैन धर्म नवि लहे ॥ ४६ ॥ बे बे भाव जिहां ए (छन्नु दोषथी) मुक्त आहार ले छे. (जो इच्छा थाय तो एषणाशतकमां छे. त्यां जोइ लेवुं ४३.

एवां सुगुरुथी गुरुतत्व जाणुं अने तेमनी आज्ञा मस्तकथी बहुं. जिनेश्वरदेवे कहेलोज धर्म साचो छे. जे पाळवाथी मोक्षसुख मळे छे. ४४

जिनेश्वर प्ररूपित धर्मनी आज्ञा छे के सूक्ष्म या बादर कोइपण जीवने हणवो नहीं. एकांतथी जे कोइ धर्म आरंभने मानतो होय, ते जिनेश्वरना मतनो मर्म (रहस्य) नहीं जाणे. ४५

धर्म अने अर्थ माटे जे जे आरंभो करवा पडे अथवा तेवी वात करवी ते पण मिथ्यात्व छे. अने घणा लोकोनी सभामां आवी वात करे, ते पण जैनधर्मने प्राप्त नहीं करी शके. ४६

નહી, તેહિજ ધર્મ સાચો સદ્દહી; ણિપરે પાલું
ત્રિણે તત્ત, સાચું સદ્દહતાં સમકિત ॥ ૪૭ ॥

સમકિત મૂલ ભળ્યા વ્રત બાર, તેહના
પંચ પંચ અતિચાર; ગુરુમુખ સાંભઠી તેહની વિગત,
જાણી ટાલિશું આતમશકત ॥ ૪૮ ॥ જીવાદિક
જિનભાષિત તત્ત, સાચું સદ્દહતાં સમકિત; તેહ
વિષે સંશય આણિ, શંકાદોષ તે શ્રુત જાણિયે
॥ ૪૯ ॥ બીજા ધર્મતણો અભિલાષ, તે કંઘા
કહિયે જિન ભાષ, ધર્મતણા ફલનો સંદેહ, ત્રીજી

જે ધર્મમાં આવાં બે ભાવ નથી તેજ સાચો ધર્મ કહ્યો છે. એ રીતે
વ્રણ દેવ, ગુરુ અને ધર્મ તત્ત્વને પાઠું અને તેને જ સારી રીતે પાઠતાં
સમકિત કહેવાય છે. ૪૭

આવી રીતે સમકિતના મૂલ બાર વ્રત કહ્યાં છે અને તેના પાંચ
પાંચ અતિચાર છે. તેઓની વિગત ગુરુમુખથી જાણી; આત્મશક્તિ એ તે
ટાઠવા પ્રયત્ન કરીશું. ૪૮

જીવાદિ છ દ્રવ્ય નવતત્ત્વો જિનેશ્વર ભગવાને કહ્યાં છે. તેને
સાચી રીતે સદ્દહતાં સમકિત થાય છે. તેને વિષે સંશય કરીએ તો શાસ્ત્રમાં
શંકાદોષ વર્ણવ્યો છે. ૪૯

બીજાના ધર્મની ઇચ્છા તે જિનધર્મમાં આકાંક્ષા કહી છે અને ધર્મના ફલમાં

વિતિગિચ્છાની રેહ ॥ ૫૦ ॥

મિથ્યાદૃષ્ટિ પ્રશંસા કરે, તસુ પરિચય દંસણ
અતિચરે; સમકિતના પંચય અતિચાર, તેહતણો
કરિશું પરિહાર ॥ ૫૧ ॥ એહ છતાં સમકિત
દુષાય, મૂલ વિના ફલ ફૂલ ન થાય; ધર્મ મૂલ તિમ
સમકિત જાણ, એહ વિના હુવે બહુ વ્રત હાણ
॥૫૨॥ સમકિતવિણુ વ્રત વાર અનંત, પાલંતા ન
થયો ભવ અંત; કરે અભવ્યબહુ કાયકલેશ, તોય
ન આવે સમકિત લેશ ॥ ૫૩ ॥

સંદેહ કરવો તેને વિતિગિચ્છાનામનો ત્રીજો પ્રકાર કીધેલ છે. ૫૦ મિથ્યા-
દૃષ્ટિની પ્રશંસા કરવી, તેનો પરિચય કરવો. આ સમકિતના પાંચ અતિચારો
છે, તેને દૂર કરીશું. ૫૧ એમ છતાં સમકિતને દૂષણ લાગે અને રહી
જાય તો જેમ મૂલ ન હોય તો મૂલ વિના કુતઃ શાસ્ત્રા એ કથન અનુસાર
મૂલજ ન હોય, સડેલું હોય તો ફઠ-ફૂલની આશા કેમ રચાય ?
તેવી જ રીતે ધર્મનું મૂલ સમકિત છે, તેજ જો ન હોય તો પછી વ્રતો પઠે
નહિ પણ નાશ થાય, વ્રત ભંગ થાય. ૫૨

સમકિત ન હોય અને વારંવાર વ્રત-જપ-તપ-નિયમ કરવામાં
આવે તો પણ ભવ-સંસારનો અંત થઈ શકતો નથી. અભવ્ય કાયકલેશ
ઘણા સહન કરે તો પણ લેશમાત્ર સમકિત ન પામી શકે. ૫૩

તિણ સમકિત જા મલિ નહુ કોય, જિનવર
 વચન વિમાસી જોય; સમકિત લાથે દુર્ગતિ ટલે,
 અનુક્રમે શીવપુર પદવી મીલે ॥૫૪॥ સૂક્ષ્મ બાદર
 ઉભય પ્રકાર, જે મુજને લાગ્યા અતિચાર; કર
 જોડી મસ્તક નામીયે, આ ભવ પરભવ તે સ્વામિયે
 ॥ ૫૫ ॥ અહનિસિ પક્ષિ ચુમાસી ફુડં, સંવ-
 ચ્છરી મિચ્છાદુક્કડં; અરિહંત સિદ્ધ સવે જાણજો,
 ગુરુસાથે તે મુજને હજો ॥૫૬ ॥

સમકિતના પાંચ અતિચાર તેહને વિષે, જે કોઈ પલ્લવી,
 ચુમાસી, સંવચ્છરી દિવસને વિષે અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ,
 અતિચાર, અનાચાર લાગ્યો હોય તે સર્વિ હું મન, વચન,
 કાયાપ કરી તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

તે સમકિત જ્યાંસુધી મલીન ન થયું હોય ત્યાંસુધી કોઈ પણ
 જિનેશ્વરના વચનમાં વિચાર કરી જોશો. સમકિત મઝવાથી દુર્ગતિ-
 નરક ટળી જાય છે અને પરંપરાળ મોક્ષ મળે છે. ૫૪

સૂક્ષ્મ અને બાદર બે પ્રકારમાંથી જે કોઈ અતિચાર મને લાગ્યા હોય
 તેની બે હાથ જોડી આ ભવ અને પરભવ માટે હંમેશા, પલ્લવી, ચોમાસી
 કે સંવસરીની પ્રગટ રીતે ગુરુ સમીપે મિચ્છામિ દુક્કડં ચાહું છું. તે
 અરિહંત, સિદ્ધ સવે જાણજો. ૫૫-૫૬

સમકિતનાં પાંચ અતિચારો સંબંધી જે કોઈ દોષ પાક્ષિક,

રીસે દૃઢબંધન દૃઢઘાત, અંગ ચર્મનો કરે
 વિઘાત; અતિ ભારારોપણ વિરુદ્ધાત, રુંધી જે જે
 પાળી ભાત ॥ ૫૭ ॥ પહિલા વ્રતના ણ અતિચાર,
 ન લગાડે શ્રાવક સુવિચાર; વ્રતનો ધારક ઇમ
 જાણિયે, તેહના ગુણ હિયડે આણિયે ॥ ૫૮ ॥
 સૂક્ષ્મ વાદર ઉભય પ્રકાર, જે મુજને લાગ્યા
 અતિચાર; કરજોડી મસ્તક નામીયે, આ ભવ
 પરભવ તે સ્વામિયે ॥ ૫૯ ॥ અહનિશિ પવિત્ર
 ચતુમાસી ફુલં, સંવચ્છરી મિચ્છાદુક્કડં; અરિહંત
 સિદ્ધ સવે જાણજો, ગુરુસાચે તે મુજને હજો ॥૬૦॥

ચતુમાસિક, સંવત્સરિક દિવસને વિષે અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર કે
 અનાચાર લાગ્યો હોય તે વધું, હું, મન, વચન અને કાયાએ કરી મિચ્છામિ
 દુક્કડં આપું છું.

પ્રથમ સ્થૂલ પ્રાણાતિપાતના અતિચારની આલોચના કરે છે.

પશુને ક્રોધથી કઠન બાંધવું, સલ્ત બાંધી મારવું, શરીરથી અથવા
 ચામડાથી ઘા કરવા, ઘણો માર મરવો, રુંધી રાખવો અને સ્વાવા—પીવાનું
 ન આપવું. ૫૭ આ પ્રથમ વ્રતના અતિચાર અત્યંત વિચારક શ્રાવક લાગવા
 ન દે, અને પોતે વિચાર કરે કે મેં વ્રત લીધેલું છે, માટે આ ન કરવું
 જોઈએ. અને વ્રતના ગુણ હૃદયમાં ધારણ કરવા જોઈએ—૫૮ (અર્થ
 ગાથા ૫૫-૫૬ પ્રમાણે છે. ૫૯-૬૦)

पहेलुं स्थूल प्राणातिपात विरमण व्रत, तेहना पांच अति-
चार, तेहने विषे जे कोइ पख्खी, चउमासी, संबच्छरी दिव-
सने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय
ते सवि हुं मन, वचन, कायाए करी तस्स मिच्छामि दुक्कडं.

कूड आल दे सहसाकार, गुज्झ प्रकाशे जे
अविचार; मंत्रभेद नीज नारी तणो, करतां लागे
दूषण घणो ॥ ६१ ॥ जे बीजे मिथ्या उपदेश,
कर्मधर्म पामीये किलेश; कूड लेख ए बीजे व्रते,
अतिचार समर सुंदीन व्रते ॥ ६२ ॥ सूक्ष्म बादर

पहेले स्थूल प्राणातिपात विरमण व्रतना पांच अतिचार संबंधी
ते कोइ दोष, पाक्षिक, चउमासिक, संवत्सरीक दिवसने विषे अतिक्रम,
व्यतिक्रम, अतिचार के अनाचार लाग्यो होय ते बधुं, हुं, मन, वचन,
अने कायाए करी मिच्छामि दुक्कडं आपुं छुं.

बीजे स्थूल मृषावादना अतिचारनो आलोचना करे छे:—

एकदम खोटुं आळ देवुं, विचार कर्या विना छानी वात प्रकाश
करवी, पोतानी छीनी छानी वात जाहेर करवी बिगेर वावत्तोर्था घणुं
दूषण लागे छे. ६१

खोटो उपदेश आपवो, खोटो लेख लखवो, आथी धर्मकार्यमां घणो
क्लेश थाय छे. बीजा व्रतना अतिचारनी आलोचना करशुं. ६२.

उभय प्रकार, जे मुजने लाग्या अतिचार; कर जोडी मस्तक नामीये, आ भव परभव ते खामिये ॥ ६३ ॥ अहनिसि पक्खि चउमासी फुडं, संवच्छरी मिच्छादुक्कडं; अरिहंत सिद्ध सवे जाणजो, गुरुसाखे ते मुजने हजो ॥ ६४ ॥

बीजुं स्थूल मृषावाद विरमण व्रत, तेहना पांच अतिचार, तेहने विषे जे कोइ पक्खी, चउमासी, संवच्छरी दिवसने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय ते सवि हुं मन, वचन, कायाए करी तस्स मिच्छामि दुक्कडं.

चौर हरी वस्तु ववहरे, चौरप्रयोग सखायत करे; दाण विसाइ राज्यविरुद्ध, उत्तम श्रावकने प्रतिषिद्ध ॥ ६५ ॥

(अर्थ गाथा ५५-५६ प्रमाणे ६३-६४.)

बीजे स्थूल मृषावादाना विरमण व्रतना पांच अतिचारो संबधी जे कोइ दोष, पाक्षिक, चउमासिक, संवत्सरिक दिवसने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार के अनाचार लाग्यो होय ते बधुं, हुं, मन वचन, अने कायाए करी मिच्छामि दुक्कडं आपुं छुं.

त्रीजा स्थूल अदत्तादानना अतिचारनी आलोचना करे छे:—

चोरे लावेली वस्तुनो वहेपार करे-स्वरीदे, चोरने हमणा केम कंइ लावतो नथी एम चोरी लाववा प्रेरणा करे, जगात चोरी करी राज्य विरुद्ध आचरे, आ बाबत विचारक व्रतधारी श्रावकने न करवी जोइए. ६५

वानि भेलने कूड मान, कूड तोल परिहरे सुजाण; त्रीजा व्रतना ए अतिचार, पंचतणो करिशुं परिहार ॥ ६६ ॥ सूक्ष्म बादर उभय प्रकार, जे मुजने लाग्या अतिचार; कर जोडी मस्तक नामिये, आ भव परभव ते खामिये ॥ ६७ ॥ अहनिसि पक्खि चउमासी फुडं, संवच्छरी मिच्छादुक्कडं; अरिहंत सिद्ध सवे जाणजो, गुरु साखे ते मुजने हजो ॥ ६८ ॥

त्रीजे स्थूल अदत्तादान विरमणव्रत, तेहना पांच अतिचार, तेहने विषे जे कोइ पक्खि, चउमासी, संवच्छरी, दिवसने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय ते सवि हुं मन, वचन, कायाए करी तस्स मिच्छामि दुक्कडं.

अनाजने राख भेळवी, खोटे मापे मापी, खोटो तोल करी, ल्ये-वेचे. आ त्रीजा व्रतना पांच अतिचार छे तेने टाळवा जोइए. ६६

(अर्थ गाथा ५५-५६ प्रमाणे ६७-६८)

त्रीजे स्थूल अदत्तादान विरमण व्रतना पांच अतिचारो संबंधी जे कोइ दोष, पाक्षिक, चउमासिक, संवत्सरिक दिवसने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार के अनाचार लाग्यो होय ते बंधुं हुं मन, वचन, कायाए करी मिच्छामि दुक्कडं आपु छुं.

भाडे राखी थोडे काल, इत्तर परिग्गहिया
संभाल; विधवा दासी वेश्या जाण, अपरिग्ग-
हिया ते मन आण ॥ ६९ ॥ तेहतणो जे कीजे
संग, उत्तमने जाणो व्रत भंग; फरसे परनारीना
अंग; क्रीडा कहिये तेह अनंग ॥ ७० ॥ आतम
संतति विणु परतणा, मेले नात्रा जे नर घणा;
कामभोग नावे संतोष, चउथे व्रत ए पंचय दोष
॥ ७१ ॥ शेठ सुदंसण प्रमुख अनेक, तेहना गुण
जाणो सुविवेक; निरतिचार जे पाले शील,
हवे चोथा व्रतना अतिचार वर्णवे छे.

थोडा समय माटे कोइए भाडे राखेली, बीजानी ली, कोइए ग्रहण
करेली ली विधवा दासी, के वेश्या अने कोइए नहि ग्रहण करेली ली
आटलने मनमां लाववाथी अथवा तेमनो संग करवाथी उत्तम व्रतधारी
श्रावकने व्रतभंग दोष लागे छे. पर नारीना अंगने अडकवाथी तथा तेनी
साथे विषयभोग करवाथी अनंग क्रीडानो दोष लागे छे. ६९-७०

पोताना बच्चा सिवाय बीजाना बच्चाना सगपग करावी आपे
थोडाया घणा जे माणस नातरां करे अने कामभोगमां संतोष न पामको
आ पांच प्रकारना दोष चोथा अतिचारना छे. ७१. सुदंसणशेठ आदि
घणा गुणवान पुहबोना गुणोने विवेकपूर्वक जाणवा जोइए के जेओ

आ भव परभव तेहने लील ॥७२॥ सूक्ष्म बादर
उभय प्रकार, जे मुजने लाग्या अतिचार; कर-
जोडो मस्तक नामीये, आ भव परभव ते खामिये;
॥७३॥ अहनिशि पक्खि चउमासी फुडं, संवच्छरी
मिच्छादुक्कडं; अरिहंत सिद्ध सवे जाणजो, गुरु
साखे ते मुजने हजो ॥ ७४ ॥

चोथुं स्थूल स्वदारा संतोष, परदारा विरमण व्रत, तेहना पांच
अतिचार, तेहने विषे जे कोइ पक्खी, चउमासी, संवच्छरी
दीवसने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो
होय ते सवि हुं मन, वचन, कायाए करी तस्स मिच्छामि दुक्कडं.

बांधी मुके जे धन धन्न, इणिपरे रुप सोवन्न
हिरन्न; खेत्र गेह वे मेली एक, दुपद चउपद गर्भ

अतिचार रहितपणे पोताना शीयळ पाळवा तत्पर हता अने जेओए आभव
अने परभवने भोगव्यो. ७२. (अर्थ गाथा ५५-५५प्रमाणे ७३-७४.)

चोथा स्थूल स्वदारसंतोष विरमण व्रतना पांच अतिचारो संबंधी जे
कोइ दोष पाक्षिक, चउमासिक, संवत्सरिक दिवसने विषे अतिक्रम,
व्यतिक्रम, अतिचार के अनाचार लाग्यो होय ते बंधु हुं मन, वचन,
अने कायाए करी मिच्छामि दुक्कडं आपु छुं.

हवे पांचमां परिग्रह परिमाण व्रतने वर्णवे छे.

धन-धान्य, रुपुं-सोनं, हीरा, क्षेत्र-घर, विगैरे तेमज वे पगवाळा

अनेक ॥ ७५ ॥ कुविय वधारे तोले जेह, परिग्रह
मान अतिक्रम तेह; पंचमव्रत अतिचार निवार,
सफल करे ते धन संसार ॥ ७६ ॥ सूक्ष्म बादर
उभय प्रकार, जे मुजने लाग्या अतिचार; कर
जोडी मस्तक नामिये, आ भव परभव ते खा-
मीये ॥ ७७ ॥ अहनिसि पक्खि चउमासि फुडं,
संवच्छरी मिच्छादुक्कडं; अरिहंत सिद्ध सवे जा-
णजो, गुरु साखे ते मुजने हजो ॥ ७८ ॥

दास-दासी तथा चार पगवाळां गाय, भेंश आदिना अनेक गर्भना
बच्चानो संप्रह करे तथा तांवा विगेरे वासगना तोलपां वधारे करे अने
तेथी परिग्रह ओळंगी गयो गणाय छे. आ पांचमा अतिचारनो जे
त्याग करे ते आ संसारने सफल करी जाय छे. ७५-७६. (अर्थ
गाथा ५५-५६ प्रमाणे ७७-७८).

हवे त्रण गुणव्रत कहे छे.

पांच अणुव्रतने लाभ करनार होवाथी तेने गुणव्रत कहे छे जेमके
छट्टुं व्रत ग्रहण करनारे परिमाण करेली दिशानी बहार रहेला तमाम
जीवोनी दया पाळी, त्यांनी कन्या विगेरे संबंदी असऱ्य टळ्युं, त्यां रहेला
द्रव्यादिक माटेनुं अदत्तपणुं गयुं, त्यां रहेली स्त्रीओनो सहेजे त्याग
थइ गयो अने त्यां रहेला द्रव्य माटे परिग्रहबुद्धि नाश पामो. आ प्रमाणे
पांचे अणुव्रतने गुण करवाथी नीवेना त्रणने गुणव्रत कहे छे.

पांचमुं स्थूल परिग्रह परिमाण व्रत, तेहना पांच अतिचार, तेहने विषे जे कोइ पख्खी, चउमासी, संवच्छरी दीवसने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय ते सवि हुं मन, वचन, कायाए करी तस्स मिच्छामि दुक्कडं.

उंचो नीचो तिरछी दीसे, मान अतिक्रम करिये वसे; स्वारथ उणो अधिको करे, पंचम मान कर्यो विसरे ॥ ७९ ॥ छट्टा व्रतना ए अतिचार, न लगाडे श्रावक सुविचार; व्रतनो धारक इम जाणिये, तेना गुण हियडे आणिये ॥ ८० ॥

पांचमा परिग्रह परिमाण व्रतना पांच अतिचारो संबन्धी जे कोइ दोष, पाक्षिक, चउमासिक, संवत्सरिक दिवसने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार के अनाचार लाग्यो होय ते बधुं हुं मन, वचन, अने कायाए करी मिच्छामि दुक्कडं आपु छुं.

छट्टा दिग्परिमाण व्रतने बतावे छे.

ऊर्ध्व, अधो अने चार दिशा—विदिशाओमां जवा—आववानुं परिमाण करी, तेने उल्लंघी जाय ते तथा स्वार्थ जोइ एक बाजु ओछी करी, बीजी बाजु वधारे तथा यादी भूली जइ कइ दिशाए केटलुं जवानुं या नहो जवानुं ते भूली जाय. आ पांच छट्टा व्रतना अतिचार छे तेने विचारक व्रतधारी श्रावक लागवा देतो नथी, आवा गुणधारी श्रावकना गुणोने हृदयमां धारण करवा जोइए. ७९-८०, (अर्थ गाथा ५५-५६ प्रमाणे ८१-८२).

સૂક્ષ્મ વાદર ઉભય પ્રકાર, જે મુજને લાગ્યા
 અતિચાર; કર જોડી મસ્તક નામિયે, આ ભવ
 પરભવ તે યામિયે ॥ ૮૧ ॥ અહનિસિ પવિલ્લ ચઝ-
 માસી ફુડં, સંવચ્છરિ મિચ્છાદુક્કડં; અરિહંત સિદ્ધ
 સવે જાણજો, ગુરુસાચે તે મુજને હજો ॥ ૮૨ ॥

છટ્ટું દિસિવિદિસિપરિમાણ વ્રત, તેહના પાંચ અતિચાર,
 તેહને વિષે જે કોઈ પવ્વચી, ચઝમાસી, સંવચ્છરી દીવસને વિષે
 અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અનાચાર લાગ્યો હોય તે સવિ
 હું મન, વચન કાયાપ કરી તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

સપ્તમવ્રત હવે કરિશું વિચાર, તેના સંભારું
 અતિચાર; કરમે પનરહ ભોજન પંચ, એવં વીસ

છઠ્ઠા દિગ્ પરિમાણ વ્રતના પાંચ અતિચારો સંબંધી જે કોઈ દો
 પાક્ષિક, ચઝમાસિક, સંવત્સરિક દિવસને વિષે અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ,
 અતિચાર કે અનાચાર લાગ્યો હોય તે વધું હું, મન, વચન અને કાયાપ
 કરી મિચ્છામિ દુક્કડં આપુ હું.

સાતમા ભોગોપભોગ પરિમાણવ્રતને વર્ણવે છે.

હવે સાતમા વ્રતના અતિચારને આલોવું હું. તેમાં કર્મને આશ્રયી
 પંદર અને ભોજનને આશ્રયી પાંચ મઠ્ઠી વીસ અતિચાર થાય છે તેમાં
 જરાપણ ફેરફાર નથી. ૮૩.

નહીં સ્વલ સ્વંચ ॥ ૮૩ ॥ સચિત આહારે અચિતે
 વૃંદ, વૃક્ષથકી ઉઘેડી ગુંદ; સ્વારેક રાયણ બીજ
 સમિદ્ધ, બીજો છે સચિત્ત પ્રતિબદ્ધ ॥ ૮૪ ॥
 અગ્નિ અપક્ર તે અપ્પોલિઆ, ઓલા પહુંક તે દુપ્પો-
 લિઆ; બીજ રહિત ઓસહી જે તુચ્છ, જે મુંજે
 તેહની મતિ તુચ્છ ॥ ૮૫ ॥ અતિચાર મોજન જા-
 ગવા, કર્માદાન પનર ટાલવા; ત્રિવિધે શ્રાવકનો
 આચાર, પંચમંગિય મળ્યો વિચાર ॥ ૮૬ ॥

સચિત્ત સ્વાય અથવા સચિત્તથો મલ્લેલ પદાર્થ-જેમકે વૃક્ષને ચોટેલ
 ગૂંદ ઉઘાડી સ્વાય, સ્વારેક, રાયણ, બીજવાલી-બીજ, આ સચિત્તનોજ
 બીજો મેદ છે. ૮૪.

સચિત્ત વસ્તુ પકવ્યા વગર સ્વાય, કાંદક પાકી, કાંદક કાચી,
 ઓઝા, (ચણાના), ડંબી (ઘડં ને જવની), પોંચ-ઘડં કે બાજરાનો અને
 પાપડી-વાલ, ચોઝી વિગેરેને સ્વાયથી અતિચાર લામવાનું કહ્યું છે
 તે પણ સચિત્ત ત્યાગના અંગનું જ છે. અને તેને દુપ્પોલિઆ કહે છે.
 બીજ વગરની તુચ્છ ઔષધિ-થોડું સ્વવાય અને જ્ઞાણું કાઢી નસ્વાય તેવું
 જે સ્વાય, તેની મતિ હલકી છે. આ મોજન આશ્રયી પાંચ અતિચારો
 પાંચમાં અંગમાં કહ્યા છે તેને અને કર્માદાનના પંદર દોષ શ્રાવકે મન,
 વચન, કાયાથી ટાલવા. ૮૫-૮૬.

(यतः श्रीभगवतीसूत्रे अष्टमे शतके पंचमोद्देशके)

“जे ईमे पुणोसमणोवासगा भवन्ति तेसिं नो कप्पंति इमाइं पन्नरस कम्मादाणाइं सइं करेत्तए वा ॥ करवेत्तए वा, करंतं वा अन्नं समणुजाणित्तए वा ॥ तंजहा इंगालकम्मे, वणकम्मे, साडीकम्मे, भाडीकम्मे, फोडीकम्मे, दंतवाणिज्जे, लखवाणिज्जे, रसवाणिज्जे, केसवाणिज्जे; विसवाणिज्जे, जंतपिण्णकम्मे, निळ्ळणकम्मे, दवग्गिदावणया, सरदहतलायसोसणया, असइजणपोसणया. ” (इतिवचनात्)

(भगवतीसूत्रना आठमा शतकमां पांचमा उद्देशमां कहुं छे)—

जे आवी रीते श्रावक होय तेओने आ जातना पंदर कर्मादान न कल्पे. पोते करे नहीं, बीजा पासे करावे नहीं अने करता एवा बीजाने अनुमोदन—योग्य न जाणे ते आवी रीते छे—इंगाल—कर्म, वनकर्म, साडीकर्म, भाटककर्म, फोडीकर्म, दंतवाणिज्य, लखवाणिज्य, रसवाणिज्य, केसवाणिज्य, विषवाणिज्य, यंत्रपीलण कर्म, निर्लीलन कर्म, दवाग्निदापणय, सरदहतलावसोषण कर्म अने असती पोषण कर्म. (आ प्रमाणे पाठ छे)

ભાડમુંજ સોનાર ઠંઠાર, ઇંટવાહ નીવાહ
 લોહાર; ધાતુધમણ ઇત્યાદિ અધર્મ, એ પહેલો
 ઇંગાલી કર્મ ॥ ૮૭ ॥ કણ ભરડાવે આટા દાલ,
 પાન ફૂલ ફલ વિક્રય ટાલ; મુંઢ લોઢાવે જે
 કપાસ, વળકર્મ તે ભણિ પાપ નિવાસ ॥ ૮૮ ॥
 વેચે સગડ અને સગડંગ, સાડિકર્મ કરે વ્રતમંગ,
 સકટ વમુહ જસુ ભાડે વહે, ભાડીકર્મ તે ગિરુઆ
 કહે ॥ ૮૯ ॥ જે મુંડ ફોડે હલ કુદાલ, સ્વણિવો
 કૂપ સરોવર પાલ; કાઢે લૂણ માટિ પાષાણ, ફોડી

ભાડમુંજા, સોની, કંસારા, ઇંટોના નિમાઢા કરનાર કુંભાર, લુહાર,
 ધમણીઆઓ અને અગ્નિનું કામ ઇંગાલકર્મ છે. ને તે અધર્મ છે. ૮૭.

ધાન્ય ભરડાવે, આટા—ડાઢ પીસાવે, પાન, ફાલ, ફૂલનો વેપાર
 કરે, કપાસ, કપાસીયા વિગેર પીલાવે, લાકડા કપાવધા, કોલસા પડા-
 વધા વિગેરે વનકર્મ કહેવાય અને તેમાં પાપનો વાસ છે. તથા ઘોડા-
 ગાડીઓ વિગેરેનો સામાન વેચે તેને સાડી કર્મ કહે છે અને તે વ્રતનો
 મંગ કરનારું છે. ઘોડા, હાથી, વઢ્ઢીયા, ડંટ, સ્વચ્ચર વિગેરે પશુઓથી
 માડું ઉપજાવે તે સર્વને ગુરુઓ ભાડીકર્મ કહે છે. ૮૮-૮૯.

વઢી જે હઢ્ઢથી અથવા કોદાઢીથી જમીન ફોડે—હઢે તથા
 તઢાવ, કુવા વિગેરે સ્વોદાવે, તથા સ્વાળમાંથી મીટું, માટી, પથ્થર કઢાવે

કર્મ કુકર્મનિ હાણ ॥ ૯૦ ॥ મૃગમદ ચામર ને
ગજ દંત, કરે પ્રાણ જે ત્રસના અંત; આગર
જલપી એ વવહરે, દંતવાણિજ્જ પાપે પિંડ ભરે ॥

॥ ૯૧ ॥ લાખ ગુલી મળસિલ ધાહુડી, તૂરી દુષી
સૂરી ફિટકડી, સાજી સાબુ ને પડવાસ, ઇળ
વ્યાપારે દુર્ગતિ વાસ ॥ ૯૨ ॥ મધુ માલ્ખણ વિસ
મદ વવહાર, મીળ મહુડાં પ્રભૃતિ અસાર; દુપદ
ચડપદ વિક્રય કરે, રસ કેસહવાણિજ્જ કિમ તરે ॥

તથા ફોડાવે તે વધાં કુકર્મ કહેવાય છે અને તે ફોડીકર્મ કહેવાય છે. ૯૦.

જેનમ્ જયતિ શાસનમ્

કસ્તૂરી માટે કસ્તૂરીઆ હરણને, ચામર માટે ચમરી ગાયને, દાંત
માટે હાથીને, પીછાંઓ માટે પક્ષીને મારે. આવી રીતે પોતાની આજીવિકા
માટે જંગલમાં ઘાસ ઝાડ અને ઝાણોના પાણી પી જીવતાં અનેક પ્રાણી-
ઓનો નાશ કરે. આ દંતવાણિજ્ય કર્મથી ઘણું પાપ બંધાય છે. ૯૧
લાખ, ગુલી, મળસીલ, ધાહુડી, તેજંતૂરી, હડતાલ, રાઈ, પટમાં વાસ
(પાપડીઓ ઝાડો) આપવો, ફટકડી, સાજી, સાબૂ, ટંકળઝાર, બનાવવા-
વેચવા, આ વ્યાપારોથી દુર્ગતિ મળે છે અને આ લાલ્ખવાણિજ્ય કહેવાય છે. ૯૨

મધ, માલ્ખણ, મદિરા, મીળ, મહુડાં, માંસ, તેલ વિગેરેનો વ્યાપાર
રસવાણિજ્ય કહેવાય છે. દાસ, દાસી, ગાય, ઝેંશનો વેપાર કેશવાણિજ્ય
કહેવાય છે રસવાણિજ્ય અને કેશવાણિજ્ય કરનારા ભદતરી ન શકે. ૯૩.

॥ ૧૩ ॥ વિસહલ લોહ અને હરતાલ, વેચે બહુ
 સાવચ્છ હથિયાર; એ વિષ વાણિજ પ્રવચન જાણ,
 નહુ ટાલે તેહને વ્રતહાણ ॥ ૧૪ ॥ ઈષ તેલ સરસવ
 ઇરંડ, પમુહ પીલણે પાપ પ્રચંડ; તિલ દલેલનું
 દેવું વાર, યંત્રપીલણ કર્મ અધર્મ નિવાર ॥ ૧૫ ॥
 નાસા વેધ અંકનું દાણ, ગલકંબલ કાપે જે અજાણ;
 વીંધી કરે કરણનો છેદ, નિહંછણનો કરે નિષેધ
 ॥ ૧૬ ॥ પુણ્યબુદ્ધિ વસુને દવ દેઈ, દવદાણે તે
 સુકૃત યજ્ઞ; કૂવા સર નદિ દ્રહ જલ શોષ,

વિષ, હલ્લ દિક, શલ્લ, કોશ, કોદાલો વિગેરેનો વેપાર બહુ પાપ-
 વાલો છે, તેને વિષવાણિજ્ય કહે છે. તેને જે હઠાવે નહીં તેને વ્રતની હાનિ
 થાય છે. ૧૪. શેરડી, તલ, સરસવ, ઇરંડા પ્રમુખ પીલણવામાં ઘણું
 પાપ છે. પીટેલા તલ આપવાનો વ્યવહાર બંધ કરવો જોઈએ. તથા શીલા,
 સ્વારણીયો, ઘંટી, રેંટ, વિગેરેનો વેપાર કરવો યા ઉપયોગ કરવો તેમાં
 ઘણુંજ પાપ છે અને તે યંત્રપીલણ કર્મકહેવાય છે. તેથી તે અધર્મ છે
 અને તેનું નિવારણ કરવું જોઈએ ૧૫. ગાય વિગેરે પશુઓના ગરુકંબલ,
 શાંગડા, પુચ્છ વિગેરે કપાવવા, નાક વીંધવા, ચિહ્ન કરાવવા, કાન છેદાવવા
 આ નિહંછણ કર્મ કહેવાય છે. માટે તેનો નિષેધ કરવો જોઈએ ૧૬. પુણ્ય-
 બુદ્ધિથી વનની જાડી બાલ્લી, જંગલો બાલ્લી, તેમજ પાપ છે તેને દવદાન

મોટું દુષણ તે સર શોષ ॥ ૯૭ ॥ સૂઆ સાલહિ
 તિતર મોર, કૂકર કૂકડ હીયે કઠોર; દુષ્ટ ચિત્ત
 દાસી મંજાર, પોષે અસતી પોષ નિવાર ॥ ૯૮ ॥
 સત્તમ વ્રત વિસે અતિચાર, ટાલંતા શ્રાવક
 આચાર; પાટા તુલાવટ દાણ અધર્મ, એમ અનેરા
 જે खर કર્મ ॥ ૯૯ ॥ સૂક્ષ્મ બાદર ઉભય પ્રકાર,
 જે મુજને લાગ્યા અતિચાર; કર જોડી મસ્તક
 નામિયે, આ ભવ પરભવ તે જાખમિયે ॥ ૧૦૦ ॥
 અહનિસિ પશ્ચિમ ચડમાસી ફુડં, સંવચ્છરી
 મિચ્છાદુક્કડં; અરિહંત સિદ્ધ સવે જાણજો,
 ગુરુસાહે તે મુજને હજો ॥ ૧૦૧ ॥

કર્મ કહે છે. અને તેથી પુણ્યનો નાશ થાય છે. કુવા, તલાવ, નદી,
 જંગલ, પાણી સૂકાવવા, આદિ મહાપાપો છે અને તેને શોષકર્મ કહે છે.
 ૯૭. સૂડા, પોપટ, મેના, તેતર, મયૂર, કૂકડા, કૂતરા, વાંદરા તથા
 હિંસક પ્રાણી ચિત્તો બિલાડી આદિને પોષવા તે અસતી પોષણ કહેવાય
 છે. ૯૮. સાતમા વ્રતના આ ઉપર કહ્યાં તે વીસ અતિચારો છે તેને શ્રાવકે
 ટાલવા જોઈએ. ગાડાના પૈડાના પાટા (વાટો) એને તોલવા પૂર્વક દાનમાં
 આપી દેવા અથવા દાગચોરી વિગેરે અધર્મ છે આવા વીજા જે દુષ્ટ કર્મો હોય
 તે વધાં વર્જવા જોઈએ. ૯૯ (અર્થ ૫૫-૫૬ પ્રમાણે ૧૦૦-૧૦૧).

સાતમું ભોગોપભોગ પરિમાણ વ્રત, તેના વીસ અતિચાર, પાંચ મોજનના ને પંદર કર્માદાનના, एवं વીસ અતિચાર, તેને વિષે જે કોઈ પદ્ધતી, ચરમાસી, સંવચ્છરો દિવસને વિષે અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અનાચાર લાગ્યો હોય તે સર્વિ હું મન, વચન, કાયાણ કરી તરુસ મિચ્છામિ દુક્કડં.

અષ્ટમ વ્રત પંચય જાળવા, સકતિસીમ તે પળ ટાલવા; જેહથી દીપે કામવિકાર, ઇસ્યા વચન બોલે અવિચાર ॥ ૧૦૨ ॥ મંડતળી પર ચેષ્ટા કરે, લોક હસાડી વ્રત અતિચરે; મુખથી ભાષે આલપંપાલ, લોકમાંહો મળીએ વાચાલ ॥ ૧૦૩ ॥

સાતમા ભોગોપભોગના વીસ અતિચારો, સંબંધી જે કોઈ દોષ પાશ્વિક, ચરમાસિક, સંવસરિક દિવસને વિષે અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર કે અનાચાર લાગ્યો હોય તે સર્વિ હું મન, વચન, અને કાયાણ કરી મિચ્છામિ દુક્કડં આપુ છું.

હવે આઠમા વ્રતને વતાવે છે.

આઠમા વ્રતના પાંચ અતિચાર છે. શક્તિ અનુસારે તે ટાલવા જોઈએ. જેનાથી કામવિકારને ઉત્તેજન મળે એવું વિચાર વિનાનું વચન ન બોલે. ૧૦૨

મંડતળી જેમ ચેષ્ટા કરવી, લોકોને હસાવવા વ્રત મંગ કરે, મોટેથી જેમ આવે તેમ વાગર વિચાર્યું બોલે, આવાને લોકમાં પળ વાચાલ કહે છે. ૧૦૩

जोग करे अधिकरणह तणो, इणपरे लागे दूषण
घणो; न्हाण अधिक खल जल रेडवो, अधिको
भोजन आरंभवो ॥ १०४ ॥ ए अतिचार सह
टालिये, निर्मल अष्टम व्रत पालिये; श्रावकने ए
करवा नहि, एह वात जिन आगम कही ॥ १०५ ॥
सुक्ष्म वादर उभय प्रकार, जे मुजने लाग्या
अतिचार; कर जोडी मस्तक नामीये, आ भव
परभव ते खामीये ॥ १०६ ॥ अहनिस्सि पक्खि
चउमासी फुडं, संवच्छरी मिच्छादुक्कडं; अरिहंत
सिद्ध सवे जाणजो; गुरुसाखे ते मुजने
हजो ॥ १०७ ॥

पाप लागे तेवा सावनोनो जोग राखे खेल, नाटक, सीनेमा विगोरे
जोवा, जळ क्रीडा जळाशये जवुं, खूब पाणीथो न्हावुं, जीववाळी
भूमिमां पाणी नाखवुं, भोजन माटे जातजातना आरंभ करवा, आथी घणुं
पाप लागे छे. आ अतिचारो टाळवा जोइए आ आठमुं व्रत निर्मळ रीते
पाळवुं जोइए. श्रावके आ नहीं करवुं, ए वात जिनेश्वर भगवानना आगममां
कहेलछे. १०४-१०५ (अर्थ गाथा ५५-५६ प्रमाणे १०६-१०७)

આઠમું અનર્થદંડ વિરમણવ્રત તેના પાંચ અતિચાર, તેને વિષે જે કોઈ પલ્લી, ચુમાસી, સંવચ્છરી દિવસને વિષે અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અનાચાર લાગ્યો હોય તે સર્વિ હું મન, વચન, કાયાણ કરી તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કહં.

સામાયક લીધે દુર્ધ્યાન, મન આણે તે દોષનિધાન, વચને ભાષે જેય સપાપ, કાયાણ કરિ તે પ્રાણ સંતાપ ॥ ૧૦૮ ॥ વિસ્મૃતિ આવે

આઠમે અનર્થદંડ વિરમણવ્રત તેના પાંચ અતિચારો સંબંધી જે કોઈ દોષ, પાક્ષિક, ચુમાસિક, સંઘસરિક દિવસને વિષે અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર કે અનાચાર લાગ્યો હોય તે બધું હું મન, વચન, કાયાણ કરી મિચ્છામિ દુક્કહં થજો.

નવમા સામાયિક વ્રતને વર્ણવે છે.

નવમી વાર સુધીના ચાર વ્રતો શિક્ષાવ્રત કહેવાય છે. જે વારંવાર કરવામાં આવે તે શિક્ષા કહેવાય છે. સામાયિકાદિક શ્રાવકે દરરોજ કરવા જોઈએ અને પૌષ્ઠ પર્વ દિવસે કરવો જોઈએ. કારણકે આ વ્રતોના આરાધનથી સમક્રિત નિર્મલ થાય છે તથા દેશવિરતિધર્મનું ચારિત્ર સ્વરૂપે આરાધન થાય છે. તેમાં પ્રથમ સામાયિક વ્રત છે તેને બતાવે છે.

સામાયક લઈ ત્રણ પ્રકારના દુર્ધ્યાન ધ્યાવે, મનમાં ઘર દુકાન વિગેરે સંબંધી સાવધ વ્યાપારનું ચિંતન કરે તે મનોદુષ્પ્રણિધાન, કર્કશ આદિ સાવધ વચન બોલે તે વાગ્દુષ્પ્રણિધાન, અને પ્રમાર્જન અને પહિલે-લેહણ ન કરેલી ભૂમિ ઉપર બેસે અથવા પગ વિગેરે અવયવો લાંબા-ટૂંકા કરે તે ક્ષાયદુષ્પ્રણિધાન કહેવાય છે. આ ત્રણ અતિચાર કહેવાય છે. ૧૦૮

વેલાતણી, આદર ન કરે જે વ્રત ભણી, નવમા
 વ્રતના ણ અતિચાર, જે ટાલે તસુ હું બલિહાર ॥૧૦૯॥
 સૂક્ષ્મ બાદર ઉભય પ્રકાર, જે મુજને લાગ્યા
 અતિચાર; કર જોડી મસ્તક નામિયે, આ ભવ
 પરભવ તે સ્વામિયે ॥ ૧૧૦ ॥ અહનિસિ પક્ષિ
 ચુમાસિ ફુડં, સંવચ્છરિ મિચ્છાદુક્કડં; અરિહંત
 સિદ્ધ સવે જાણજો, ગુરુસાચે તે મુજને
 હજો ॥ ૧૧૧ ॥

નવમું સામાયિક વ્રત, તેના પાંચ અતિચાર તેને વિષે જે
 કોઈ પચ્છો, ચુમાસી, સંવચ્છરી દિવસને વિષે અતિક્રમ,
 વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અનાચાર લાગ્યો હોય તે સધિ હું મન,
 વચન, કાયાળ કરી તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

તે ઘડી સમય પૂરો થયા પહેલા અથવા સામાયિક લીધાનો યા
 પારવાનો સમય મૂલી જઈ સામાયિક પારે અથવા જેમ તેમ સામાયક
 કરે અથવા અવકાશ હતાં સામાયિક ન કરે અને ઘર-ત્રેપારની ચિંતાને
 લઈ શૂન્ય મન થનાથી મેં સામાયક કર્યું, આ સામાયિકનો સમય છે.
 વિગેરે સ્મૃતિવિહિન થાય, આ નવમા વ્રતના અતિચાર છે, તેને જે હઠાવે
 તેની બલિહારી છે. ૧૦૯ (અર્થ ગાથા ૫૫-૫૬ પ્રમાણે ગાથા,
 ૧૧૦-૧૧૧)

दशमे व्रत दिसिनुं परिमाण, संखेपे जे
 श्रावक जाण; तेना जाणी पंचय दोष, टाली
 आणे मन संतोष ॥ ११२ ॥ बाहिरथकी मांहि
 आणवे, मांहिथकी बाहिर मोकले; साद करी
 देखाडी रूप, कांकरि नांखी कहे सरूप ॥११३॥
 सूक्ष्म वादर उभय प्रकार, जे मुजने लाग्या
 अतिचार; कर जोडी मस्तक नामिये, आ भव
 परंभव ते खामीये ॥ ११४ ॥ अहनिसि पक्खि
 चउमासि फुडं, संवच्छरि मिच्छादुक्कडं; अरिहंत
 सिद्ध सवे जाणजो, गुरुसाखे ते मुजने हजो ॥११५॥

दशमुं देशवगाशिक व्रत वर्णवे छे.—आ व्रतमांजे सातमा व्रतमां
 आखा जोवन माटे स्वीकारेला चौद नियमने माटे करेली धारणामां एक
 दिवस माटे संक्षेप करवानो छे, तेमां पण दिशा—उपाश्रय के पौषधशाळाथी
 बहार न जवानो नियम करवानो छे (धर्मकार्य माटे जवानी छूट
 होय छे) तेना पांच दोष टाली श्रावक पोताना मनमां संतोष करे छे.
 ११२ मुकरर करेली हदनी बहारथी कंइ वस्तु मंगाववी, तेमज अंदरथी
 मुकरर करेली हदनी बहार कंइ वस्तु मोकलवी, नियमित भूमिकाथी
 बहार रहेलाने बोलाववा माटे व्रतनुं उल्लंघन न थाय ए भयथी शब्द
 करी बोलावे, कंइ मुंगो शब्द करे, अथवा पोतानुं शरीर देखाडे या

दसमुं देसावगासिक व्रत, तेना पांच अतिचार, तेने विषे जे कोइ पक्खी, चउमासी, संवच्छरी दिवसने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय ते सबि हूं मन, वचन, कायाए करी तस्स मिच्छामि दुक्कडं.

अतिचार इग्यारमे व्रते, सकतिसिम टालसुं दिन प्रते; अप्रतिलेखी दुप्रति लेख, शय्या संथारो उवेख ॥ ११६ ॥ अपमज्जण दुपमज्जण करी, शय्या संथारो परिहरी; नीतिवडी लहुडी ठंडीला, पडीलेहण पमज्जण भला ॥ ११७ ॥ सम्यक्-विधिए नहु पालिये, पोसह अतिचार टालिये; पर्वतिथे ए व्रत अधिकार, जाणे श्रावक जे सु-विचार ॥ ११८ ॥ सूक्ष्म वादर उभय प्रकार, जे मुजने लाग्या अतिचार; करजोडी मस्तक नामिये, कांकोरो नाखी पोतापणुं प्रगट करे. ११३. (गा. ५५-५६ प्रमाणे गा. ११४-११५न्ते अर्थ.)

अग्यारसुं पौषधोपवास व्रत बतावे छे.—अग्यारमा पौषधो-पवास व्रतधारी श्रावके संथारो, वडीनीति—लघुनीति, संबन्धी व्यवधि एटले ते बन्ने वाना शक्ति अनुसार दिवसे बराबर जोइ न राख्य, जेम तेम दरकार—उपयोम वगर जोयां, पडिलेह्यानहीं, वेठ—खराब रीते पडिलेह्या. ११६—११७ पौषध लइने विधि प्रमाणे करवा योग्य न कर्युं

આ ભવ પરભવ તે खामिये ॥ ૧૧૯ ॥ અહનિસિ
 પક્ષિ ચડમાસી ફુડં, સંવચ્છરી મિચ્છાદુક્કડં;
 અરિહંત સિદ્ધ સવે જાણજો, ગુરુસાહે તે મુજને
 હજો ॥ ૧૨૦ ॥

इग्यारसुं पोसह व्रत, तेहना पांच अतिचार, तेहने विषे
 जे कोइ पक्खी, चडमासि, संवच्छरी दिवसने विषे अतिक्रम,
 व्यतिक्रम, अतिचार, अमाचार लाग्यो होय, ते सच्चि हूं मन,
 वचन, काथाये करी तरस मिच्छामि दुक्कडं.

पर्वदिवस पोसह पारणे, अवलोके निज
 घर वारणे; भोजन वेला पामी साथ, मन चितवे
 भले ए साथ ॥ १२१ ॥ भूके सचित उपरे जेय,
 सचितशुं वलि ढांके तेय; वस्तु आपणी परनी कहे,
 अने पौषधना अतिचार टालवा जोइए अ्यारे श्रावकने पर्वतिथिए
 पौषध लेवानो अधिकार छे. जे विचारक श्रावक जाणे छे. (अर्थ
 गाथा ११९-१२० नो गाथा ५५-५६ प्रमाणे)

वारमा अतिथि संविभाग—व्रतना पांच अतिचार छे. तिथि
 एटले पर्व जेने न होय अर्थात् वध्रां दिवस जेने सरखां होय ते अतिथि
 कहेवाय. तेमने दान आपवुं ते अतिथि संविभाग. पर्वना दिवसे, पोष-
 हना पारणे जे पोताना घरना आंगणे जुवे छे के भोजन समय थयो
 छे अने साधु—मुनिराज पधर्या छे तो पोताना मनमां शुभ चितदन करे

મોલપણે મન મચ્છર વહે ॥ ૧૨૨ ॥ ગોચરવેલા
ટાલી કરી, સાધુ નિમંત્રે મોલમ ધરી; વારમા
વ્રતના એ અતિચાર, ટાલંતા શ્રાવક આચાર
॥ ૧૨૩ ॥ સૂક્ષ્મ વાદર ઉભય પ્રકાર, જે મુજને
લાગ્યા અતિચાર; કર જોડી મસ્તક નામિયે, આ
ભવ પરભવ તે યામિયે ॥ ૧૨૪ ॥ અહનિસિ પવિસ્વ
ચડમાસી ફુડં, સંવચ્છરી મિચ્છાદુક્રુડં; અરિહંત
સિદ્ધ સવે જાણ જો, ગુરુસાહે તે મુજને હજો ॥૧૨૫॥

વારમું અતિથિસંવિભાગ વ્રત, તેના પાંચ અતિચાર, તેહને
વિષે જે કોઈ-પવિસ્વ, ચડમાસી, સંવચ્છરી દિવસને વિષે અતિક્રમ,
વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અનાચાર લાગ્યો હોય તે સવિ હું
મન, વચન, કાયાણ કરી તસ્સ મિચ્છામિ દુક્રુડં.

“સારું થયું.” ૧૨૧ પળ કોઈ વસ્તુ સચિત્ત ઉપર મૂકવી અથવા સચિત્ત
વસ્તુવાળા વાસણથી અચિત્ત વસ્તુવાળા પાત્રને ઢાંકવું કે જેથી મુનિ લઈ શકે
નહીં. અથવા પોતાની વસ્તુ છતાં નહીં દેવાના કારણે પારકી કહે અને
પારકી વસ્તુ છતાં દેવાની બુદ્ધિથી પોતાની કહેવી તથા મોઝાસથી માસર
—અભિમાન કરી દાન દે. ૧૨૨. તથા ગોચરીનો સમય પૂરો થઈ ગયા
પછી મુનિને તેડવા જાય અને આગ્રહ કરી લાવીને વહોરાવે. આ રીતે આ
પાંચ અતિચાર વારમા વ્રતના છે તેને આચારવાળો શ્રાવક આલોભે—ટાકે.
૧૨૩ (ગાથા ૧૨૪-૧૨૫ નો અર્થ ગાથા ૫૫-૫૬ પ્રમાણે છે.)

राजरिद्धि वंछे इहलोक, इंद्रादिक पदवी
 परलोक; सुखियो वंछे बहु जीविये, दुख आवे
 मरवुं वंछिये ॥ १२६ ॥ कामभोगनी आशा करे,
 संलेहण इणिपरे अतिचरे; ए अतिचार टालि
 व्रत धरे, तासु प्रशंसा सुरपति करे ॥ १२७ ॥
 सूक्ष्म वादर उभय प्रकार, जे मुजने लाग्या
 अतिचार; कर जोडी मस्तक नामिये, आ भव
 परभव ते खामिये ॥ १२८ ॥ अहनिंसि पक्खि
 चउमासि फुडं, संवच्छरि मिच्छादुक्कडं; अरिहंत
 सिद्ध सवे जाणजो, गुरुसाखे ते मुजने हजो ॥ १२९ ॥

आ रीते बार व्रत पूरा थयां. पण श्रावके खास याद राखवुं जोइए
 के-मरण क्यारे थसे ? तेनो निश्चय नथी, अचानक थसे, तैथी अंत समवे
 करवानी संलेखनाने अंगे जे पांच अतिचार लगवा संभव छे, तेनो दर-
 रोज अथवा पाक्षिक प्रतिक्रमणावसरे तो अवश्य ख्याल राखवो जोइए.

उपरना कारणथीज संलेखणाना अतिचार बतावे छे-

संलेखणा अंत समय नजीक जणाव त्यारे करवानी होय छे. तेमां
 'आलोक संबंधी, परलोक संबंधी, जीववा संबंधी, मरवा संबंधी तथा
 कामभोग संबंधी इच्छा करवारूप पांच अतिचार मने मरण सुधी न थाओ

સંલેખનાના પાંચ અતિચાર, તેહને વિષે જે કોઈ પલ્લી, ષડમાસી, સંવચ્છરી દિવસને વિષે અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અનાચાર લાગ્યો હોય તે સવિ હું મન, વચન, કાયાપ કરી તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કહં.

તપાચાર બારહ આચાર, વિપરીતાચરણે અતિચાર; તે પ્રમાદવલિ આણાભોગ, તે આલોવું ગુરુ સંજોગ ॥ ૧૩૦ ॥ બાહિર અભ્યંતર છહ છહ ભેદ, ણ જાણે જે હોઈ સભેદ; દેખીતો તે બાહિર

ગૂજરેલી જીંદગીમાં કરેલા ધર્મના પ્રમાવથી આલોક સંબંધી મનુષ્ય-પણાને લગતા રાજક્રુદ્ધિ, મરણ પામ્યા પછી પરલોકમાં દેવ-દેવેન્દ્ર-વિદ્યાધર-ચક્રવર્તી, રાજા-મહારાજા, ધનાઢય વિગેરે થવાની ઇચ્છા, સુખ આવ્યે વધારે જીવવાની ઇચ્છા કરવી, દુઃખ આવ્યે તાત્કાલિક મરણ चाहे. ૧૨૬ પાંચ ઇન્દ્રિયોના વિષયોની અનુકૂળતા ઇચ્છવી. સંલેખનાના આ પાંચ અતિચાર ટાઢી વ્રત ધારણ કરે તો દેવાધિદેવ ઇંદ્ર મહારાજ પણ પ્રશંસા કરે. ૧૨૭. (ગાથા ૧૨૮-૧૨૯ નો અર્થ ગાથા ૫૫-૫૬ માં જુઓ.)

તપાચારના બાર આચાર છે, તેને વિપરીત આચરતા અતિચાર થાય છે. તે પ્રમાદથી યા અજાગતા થયાં હોય તો તેને ગુરુ સાક્ષીપ આલોવું હું. ૧૩૦. તેના છ બાહ્ય અને છ આભ્યંતર મઢી બાર ભેદ છે. તેના ભેદો જાગવા જોઈપ. દેસ્વાવમાં આવે તે બાહ્ય અને અંતરમાં થાય ન દેસ્વાવ

कह्यो, अभ्यंतर बीजो संग्रह्यो ॥ १३१ ॥ अणसण
 कहीए जे उपवास, एक थकी ज्यां लगी छम्मास;
 ऊणोदरी उणो आहार, इक वि ति—कवले करी
 विचार ॥ १३२ ॥ विगइ सचित्त द्रव्यादिकतणो,
 एहनो करिये संखेपणो; वृत्तिसंखेप ए त्रीजो भेद,
 आंबील नीवी रस विच्छेद ॥ १३३ ॥ सीत वात
 आतप जे सहे, एहने कायकिलेस जे कहे; सं-
 लीनता जे अंग उवंग, आसन करि संवरवेरंग
 ॥ १३४ ॥ ए छ भेद बाहिर तप जाण, छती
 ते अभ्यंतर. बाह्य करतां अभ्यंतरनुं फळ वधोर होय छे अने अभ्यंतर
 तपज निकाचित्त कर्म तोडी शके छे. १३१ अणसण—एक उपवासथी
 छ महीनाना उपवास सुधी जाय ते, उणोदरी—पोताना आहार करता
 एक—बे के तेथी वधारे कोळीभा ऊणा रहेवुं—ओछुं जमवुं. १३२ वृत्ति-
 संक्षेप—सचित्त द्रव्यादिनो त्याग ए त्रीजो भेद तथा चौद नियममां पण
 जेम बने तेम घटाडो करवो. रसत्याग—तपमां एक—बे या क्रमथी एकेक
 विगयनो त्याग करवो अने आर्यंबिल, नीवी, विगेरे करवुं. १३३. कायक्लेश—
 शरदी—गरमी, हवा, तडको वगेरेने सहेवा अने संलीनता—तप एकलठाणुं
 करतां मात्र हाथ ने मुख बेज हलाववा, बीजा अंग न हलाववा, एक
 आसन करी बेसवुं—जूदी जूदी रीते अंगने न हलावतां संवर—अटकाव
 करवो, तेमज संलीनताना बीजा पण द्रव्य—भाव आदि भेदो छे. १३४

शक्ति आलस मन आण; न कर्यो जतन रतन
 आदरी, जाणे नाख्यो कांकर करी ॥ १३५ ॥
 अभ्यंतर तपतणा प्रकार, सुगुरु साखे आलोयण
 सार; काढी शल्य न तप पडिवज्यो, वडातणो
 विनय में तज्यो ॥ १३६ ॥ बालगिलानने तप-
 सीतणो, वेयावच्च न कीधो घणो; वायण पुच्छण
 परियट्टणा, धम्मकहा ने अणुपेहणा ॥ १३७ ॥
 पंचभेद सज्झाय नहु कर्यो, ध्यानरंग हियडे नहु
 धर्यो; यथाशक्ति काउसग नहु कीध, मणुय
 जनमनुं नहु फल लीध ॥ १३८ ॥ सूक्ष्म बादर
 आ छ भेद बाह्य तपना छे. छती शक्ति मनमां आळस करी मन उपर न
 लीधुं अथवा आवा हाथमां आवेला रत्ननुं रक्षण न कर्युं पण कांकरो
 जाणी ज फेंकी दीधुं. १३५.

हवे अभ्यंतर तपना भेदो गुरु साक्षीए आलोवे छे. माया, निदान
 अने मिथ्यात्व, आ त्रण शल्य रहितपणे तप न कर्यो, मोटानो भिनय छोडी
 दीधो. १३६ बाळक के ग्लान के तपस्वी तणो खूब वेयावच्च न कर्यो,
 वाचना, पृच्छना, पुनरावर्तन, धर्मकथा तथा अनुप्रेक्ष्या (१३७) आ
 पांच रीते स्वाध्याय न कीधो तथा हृदयमां ध्यान न कर्युं, छती शक्तिए
 काउस्सग न कर्यो, आ रीते मनुष्य जन्मनुं फल लीधुं नही. १३८.

उभय प्रकार, जे मुजने लाग्या अतिचार; कर जोडी मस्तक नामिये, आ भव परभव ते खामिये ॥ १३९ ॥ अहनिसि पक्खि चउमासी फुडं, संवच्छरि मिच्छादुक्कडं; अरिहंत सिद्ध सवे जाणजो, गुरुसाखे ते मुजने हजो ॥ १४० ॥

तपाचारना बार अतिचार, तेहने विषे जे कोइ पक्खी चउमासी संवच्छरी दिवसने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय ते सवि हुं मन, वचन, कायाप करी तस्स मिच्छामि दुक्कडं.

विरियायार त्रणे आचार, विपरीताचरणे अतिचार; ते प्रमाद वलि आणाभोग, ते आलोवुं गुरु संजोग ॥ १४१ ॥ रुडुं धर्मध्यान परिहरी,

(गाथा १३९-१४० नो अर्थ गाथा ५५-५६ प्रमाणे)

वीर्याचार (मनोवीर्य, वचनवीर्य ने काया संबंधीवीर्य)ना आ त्रण आचार विपरीतपणे आचरता अतिचार थाय छे. ते प्रमादधी या अजाणता थयां होय तेनी गुरु साखे आलोयणा चाहुं छुं. १४१

ध्यान करवा योग्य धर्मध्यान ने शुक्लध्यान छोडी आर्तध्यान ने रौद्रध्यान ध्यायां तथा शक्ति छूपावी राखी, आ प्रथम अतिचार छे.

आर्त रौद्र तिहियडे धरी; मननो वीर्य एम गो-
 पव्यो, अतिचार पहिलो ए ठव्यो ॥ १४२ ॥
 ताति कलह निंदा चस्तरी, पाप तणे उपदेशे
 करी; फोरव्यो वीरिय वचनतणो, बीजो अति-
 चार ए भण्यो ॥ १४३ ॥ कायाए कीधो आरंभ
 घणो, न कर्यो आवश्यक वंदणो, छती शक्ति
 आलस व्यापार, कायवीर्य त्रीजो अतिचार ॥१४४॥
 सूक्ष्म बादर उभय प्रकार, जे मुजने लाग्या
 अतिचार; कर जोडी मस्तक नामीये, आ भव
 परभव ते खामिये ॥ १४५ ॥ अहनिसि पक्खि
 चउमासी फुडं, संवच्छरी मिच्छादुक्कडं; अरिहंत
 सिद्ध सवे जाणजो, गुरुसाखे ते मुजने हजो ॥१४६॥

१४२, घणो कजीओ कर्यो, चोतरफ निंदा फेलावो तथा पापनो उपदेश
 दीधो, ए प्रमाणे वचननो वीर्य फेलाव्यो ते वचनवीर्यनामनो बीजो अतिचार
 छे. १४३, शरीरथी घणां आरंभ कर्या, स्वमासमणा बराबर न दीघां,
 आवश्यक साचवीने वांदणा न दीघां, कायाथी करातां अनेक प्रकारना
 धर्मकार्य छती शक्तिए कर्यी नहीं, आ कायवीर्य नामनो त्रीजो अतिचार छे.
 १४४ (गाथा १४५-१४६ नो अर्थ गाथा ५५-५६ मां जुवो.)

વિર્યાચારના ત્રણ અતિચાર તેહને વિષે, જે કોઈ પચ્છી, ચડમાસી, સંવચ્છરી દિવસને વિષે અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અનાચાર લાગ્યો હોય તે સવિ હુમન, વચન, કાયાય કરી તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કંડં.

इम आलोवे सवि व्रत धार, एकसो चउ-
वीसे अतिचार; पर्व दिवस गुरु साखे करी,
जिनवर वचन ते हियडे धरी ॥ १४७ ॥ जासु
नही व्रतनो उच्चार, ते आलोवे पाप अढार;
दाडातणो वरतारो करे, गुणतो सूत्र सवे ऊचरे
॥ १४८ ॥ जिनवर प्रतिषेधुं ते कर्तुं, करवा कहुं
ते नहु कर्तुं; जिनभाषित जे नहु सदहुं, आग-
मथी विपरीत जे कहुं ॥ १४९ ॥ व्रतधारकने जे

जिनेश्वर भगवाननी आ प्रमाणे आज्ञा छे एम हृदयमां धारो आ रीते बधां मळीने १२४ अतिचार जे बार व्रतधारी श्रावक पर्व दिवसे गुरुनी साक्षीए आलोवे. १४७. अने जे बार व्रतधारी न होय तेणे पण अढार पापस्थानक आलोववा. आखा दिवसनी वर्तणुक केवी रीते करी छे तेनो हिंसात्र गणी बधां सूत्र उच्चारि जाय. १४८. जिनेश्वर भगवाने जे कार्य करवानो निषेध कर्यो होय ते कर्तुं १, जे कार्य करवा कहेल होय ते न कर्तुं, २, परमात्माना वचनोनी अश्रद्धा करी ३, अने परमात्माना शास्त्रोक्त कथनथ विपरीत प्ररूपणा करी ४, १४९-आ चार प्रकारमां तमाम

અતિચાર, અવિરતને તે પાપ વ્યાપાર; આલોચંતા
 હલુવા કરે, અલ્પ અલ્પ ભારે ઉતરે ॥ ૧૫૦ ॥
 નિંદણ ગરહણ ટાલે દોષ, થાયે ધર્મતણો ઇમ
 પોષ; સહુએ શ્રાવકે ઇણપરે કરે, હેલે જેમ ભવ-
 સાયર તરે ॥ ૧૫૧ ॥ ધન ધન દસ શ્રાવક
 નિમંલા, આણંદાદિક મન વિશ્વલા; કરે સલાઘા
 શ્રી મુખ વીર, જે પ્રમુ સાગર જિમ ગંભીર ॥
 ॥ ૧૫૨ ॥ તેણિપરે હું વ્રત જાન શકું ઇપાલ, પળ
 તેહના ગુણ મન સંભાલ; શક્તિસીમ અવિરતી
 પરિહરું, વાર વાર અનુમોદન કરું ॥ ૧૫૩ ॥

અતિચારનો સમાવેશ થાય છે. વ્રતધારીને જે અતિચાર છે તેજ અવિરતિ
 શ્રાવકને પાપનો વ્યાપાર છે, તેને આલોચી હલ્લવો થાય અને એમ કરી
 હલ્લવો થતો થતો પાપનો વોજો—ભાર ઉતારે. ૧૫૦ થયેલાં પાપની નિંદા,
 ગર્હા, કરતો વધાં દોષો ટાલે અને એમ કરી ધર્મની પુષ્ટિ કરે. આવી રીતે
 વધાં શ્રાવકો કરે તો જલ્દી ભવસાગરને તરી જાય. ૧૫૧ આનંદ આદિ
 મનથી પળ ચલાયમાન ન થાય તેવાં દસ શ્રાવકોને ધન્ય છે કે જેઓની
 સમુદ્રની જેવા ગંભીર પરમાત્માશ્રી વીર ભગવાને પોતાના મુખે પ્રશંસા કરી.
 ૧૫૨. આવી રીતે જો કે હું વ્રત પાઠી ન શકું પળ તેઓમાં રહેલુ ગુણની
 પ્રશંસા જહર કરું અને પોતાની શક્તિ પ્રમાણે અવિરતિને દૂર કરું, અને

श्रावकना अतिचार, एकसो चउवीसे सुविचार;
 एकठ छंद करी चउपई, पार्श्वचंद्र सूरि हरखे
 कही ॥ १५४ ॥ पक्खि चउमासी संवच्छरी,
 सहुए श्रावक आदर करी; श्राविका भणजो
 गुणजो सदा, लहिजो शिवसुखनी संपदा ॥१५५॥

एवंकारे समकितमूल वारे व्रततणा एकसोचोवीस
 अतिचार तेहने विषे जे कोइ पक्खि, चउमासी, संवच्छरी,
 दिवसने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो
 होय ते सवि हुं मन, वचन, कायाप करी तस्स मिच्छामि दुक्कडं.

॥ इति श्रावक पाक्षिकादि अतिचार ॥

वारंवार अनुमोदना करुं. १५३ आबी रीते श्रावकना १२४ अतिचारोने
 बहु विचार पूर्वक छंदोने एकठा करी चापाइमां गोठवी श्रीपार्श्वचंद्रसूरिजीए
 हरखथी बनाय्या छे. १५४. पाखी, चोमासी, संवच्छरी आ दिवसोमां
 बहु आदर साथे बयां श्रावक तेमज श्राविकाए तेने बोली जवां, विचारी
 जवा. जो आ प्रमाणे करशो तो पापनी परंपराथी हलवा थइने मोक्षरूपी
 लक्ष्मीने मेळवशो. १५५.

પછી સવ્વસ્સવિ૦ પવિત્રય. દુષ્કિતિય, દુઃખાસિય, દુષ્કિ-
 દિય, ઇચ્છાકારેણ સંદિસ્સહ ભગવાન્ ઇચ્છં, તસ્સ મિચ્છામિ
 દુક્કડં, ઇચ્છાકારેણ૦ પવિત્રતપ પ્રસાય કરોજી. પછી પવિત્રતપ
 ચઉત્થ ભત્તેણં, એક ઉપવાસ, બે આયંબિલ, ત્રણ નિધિ, ચાર
 પકાસળા, બે હજાર સજ્ઞાય. (તપ કર્યો હોય તો પદ્ધિઓ
 કહિયે અને કરવો હોય તો તહિત્તિ કહિયે, ન કરવો હોય તો
 મૌન રહિયે) પછી નીચા બેસી તવકાર૦ કરેમિભંતે૦ ચત્તારિ-
 મંગલં૦ ઇચ્છામિ પડિક્કમિડં જો મે પવિત્રઓ૦ ઇરિયાવહિ
 કહી અઢારલાઘ્ન ચોવીસ હજાર એકસોવીસ મેદે ઇરિયાવહિની
 ક્રિયાને વિષે દૂષણ લાગ્યા હોય તે સવિ હું મન વચન
 કાયાપ કરી તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં, પછી વંદિત્તુ કહેવું,
 અબ્બુદ્ધિઓમિ આરાહણાપ પવ્વ બોલનાં ઉમા થવું. પછી
 વાંદણાં +બે દેવાં. તેમાં પવિત્રઓ વડકંતો મળવો, પછી ઇચ્છા-
 કારેણ સંદિસ્સહ ભગવાન્ અબ્બુદ્ધિઓમિ અભિતર પવિત્રયં
 સ્વામેઉ ? ઇચ્છં સ્વામેમિ પવિત્રયં, એગપુસ્સાણં પન્નરસહ
 દિવસાણં, પન્નરસરાહ્યાણં જંકિન્નિ અપત્તિયં, મિચ્છામિ
 દુક્કડં દદ્ધ ઉમા થદ્ધ નીચેનું સૂત્ર બોલવું.

૪૫ પુઠવાઇસુ પત્તેયં

પુઠવાઇસુ પત્તેયં, સગવણ પત્તેયણંત દસ ચઠ્ઠદસ ।

વિગલે દુદ્ધુ સુરનારય, તિરિયચઠ્ઠ ચઠ્ઠદસનરેસુ ॥ ૧ ॥

શબ્દાર્થ:—

પુઠવાઇસુ—પૃથ્વી-
કાય આદિ.

પત્તેયં—દરેક
વણપત્તેયણંત—પ્રત્યેક

સગ—સાતલાઘ્ન
દસ—દસ

ચઠ્ઠદસ—ચૌદ

વનસ્પતિકાય અને

વિગલે—વિકલે-

દુદ્ધુ—બબ્બે

અનન્તકાય

ન્દિયમાં

+ બીજી વચ્ચતના વાંદણા બેઠા બેઠા દેવા ને આવસ્સહ ન બોલવું.

સુર-દેવ

નારય-નારકી

તિરિય-તિર્યંચ

ચઠ્ઠ-ચાર

નરેસુ-મનુષ્યોમાં

માવાર્થ:—પૃથ્વીકાય (પૃથ્વી-અપ્-તેડ-વાડ) વિગેરે દરેકમાં સાત લાખ, પ્રત્યેક દનસ્પતિકાયમાં દસ લાખ, અનન્તકાયમાં ચૌદ લાખ, વિકલેન્દ્રિયમાં વઢ્ઢે લાખ, દેવ-નારકી અને તિર્યંચમાં ચાર ચાર લાખ અને મનુષ્યમાં ચૌદ લાખ જીવાયોનિ છે. ૧

છઠમત્થો મૂઢમણો, કિત્તિયમિત્તંપિ સંવરઈ જીવો ।

જં ચ ન સંભરામિ, મિચ્છામિ દુક્કહં તસ્સ ॥ ૨ ॥

શબ્દાર્થ:—

છઠમત્થો-છઠ્ઠમથ

મૂઢમણો-મૂઢ મનવાઓ

કિત્તિય-કહેલ્યા

મિત્તંપિ-માત્રથીજ

સંવરઈ-સંવરે છે

જીવો-જીવ

જં-જે ચ-અને

ન સંભરામિ-સાંભરે નહીં

મિચ્છા-મિથ્યા થાઓ

મિ-મારું

દુક્કહં-પાપ

તસ્સ-તેનું

માવાર્થ:—છઠ્ઠમથ મૂઢ મનવાઓ જીવ કહ્યા માત્રથી જ સંવર કરે છે અને જે નથી સાંભરતું તેનું પાપ મારે મિથ્યા-ફોગટ થાઓ.

મૂ૦—જં જં મણેણ વઢ્ઢં, જં જં વાયાયમાસિયં પાવં ।

અસુહં કાણ કયં, મિચ્છામિ દુક્કહં તસ્સ ॥ ૩ ॥

શબ્દાર્થ:—

જં જં-જે જે

મણેણ-મનવઢે

વઢ્ઢં-વાંધ્યું હોય

વાયાય-વાગી વઢે

માસિયં-કહ્યું હોય

પાવં-પાપ

અસુહં-અશુભ

કાયાણ-કાયાથી

કયં-કર્યું હોય

भावार्थ—मनद्वारा जे जे पाप बांध्युं होय, वचन वडे जे जे पाप कर्तुं होय अने कायाए जे जे अशुभ कर्तुं होय, ते बंधुं पाप मारे फोगट थाओ. ३

सव्वे जीवा कम्मवस, चऊदहरज्जभमंत ।

ते में सव्वखमाविया, मुज्झ वि तेह खमंत ॥ ४ ॥

शब्दार्थ—

सव्वे—बधां	जीवा—जीवो	कम्मवस—कर्म आधीन
रज्ज—राजलोकमां	भमंत—भमे छे	ते—तेओने
में—में	खमाविया—खमाव्या छे	मुज्झ—मने
वि—पण	तेह—ते बधां	खमंत—क्षमा करो

भावार्थ—पोतपोताना शुभाशुभ कर्मने आधीन थयेला बधां जीवो चौद राजलोकमां फरे छे, ते तमाम जीवोने में त्रिकरणयोगे खमाव्या छे अने तेज प्रमाणे तेओ पण मने क्षमा करे. ४.

खम्यो खमाव्यो में खम्यो, छव्विहजीवनिकाय ।

सिद्ध साख आलोयणा, ते मुज वैर न भाव ॥ ५ ॥

शब्दार्थ—

छव्विह—छ प्रकारना	निकाय—समूहने	साख—साक्षीए
आलोयणा—आलोचना करी		

भावार्थ—छ प्रकारना जीव समुदायने में क्षमा करी छे अने करावी छे. तेओ पण मने क्षमा करो, हुं सिद्ध भगवाननी साक्षीए आलोचना करुं छुं के मारे तेओ पर द्वेषभाव नथी. ५

જે મે જાણંતિ જિણા, અવરાહા જેસુ જેસુ ઠાણેસુ ।
તં તહા આલોષમિ, માયામોસં પમુત્તૂણં ॥ ૬ ॥

શબ્દાર્થ:—

જે—જેઓ	મે—મારા	જાણંતિ—જાણે છે
જિણા—જિનેશ્વરો	અવરાહા—અપરાધો	જેસુ—જે
ઠાણેસુ—સ્થાનોમાં	તં—તે	તહા—તે રીતે
આલોષમિ—પ્રગટ- કરું છું	માયામોસં—ઠપટ-જૂઠું	પમુત્તૂણં—છોડી દેને

માર્વાર્થ—જે જે સ્થાનમાં મારા જે જે અપરાધ થયા હોય, તે
બધાને જિનેશ્વર ભગવંતો જાણે છે, તે અપરાધો—ગુન્હાઓ તેવી જ રીતે
કપટ અને અસત્ય—જૂઠને છોડીને પ્રગટ—ખુલા કરું છું. ૩

પછી નવકાર૦ કરેમિમંતે૦ ઇચ્છામિ ઠામિ કાઉસ્સમ્ગં૦
તસ્સઉત્તરી૦ અન્નત્થ૦ કહી બાર લોગસ્સ (અથવા ૪૮ નવ-
કાર)નો કાઉસ્સમ્ગ કરી, પ્રગટ લોગસ્સ કહી, મુહપત્તિની
દષ્ટિ પડિલેહ્ણ કરી, વાંદણાં દૈ, ઇચ્છામો અણુસાદ્ધિં નમો
સ્વમાસમણાણં, નિત્થારપારગાહોહ, પવિત્થયં પડિક્કમણં સમ્મત્તં,
અવસેસં દેવસિયં મ્હેમિ૦ પછી વાંદણાં દેવસિના દેવા,
અમ્હુદ્ધિઓ સ્વમાવ્વો, પછી આયરિય ઉવજ્જાપ કહી, નવકાર,
કરેમિમંતે૦ ઇચ્છામિ ઠામિ કાઉસ્સમ્ગં૦ તસ્સ ઉત્તરી૦ અન્નત્થ૦
કહી એ લોગસ્સનો કાઉસ્સમ્ગ કરી પ્રગટ લોગસ્સ કહી, સન્વ-
લોષ અરિહંત ચેદ્ધઆણં૦ કહી એક લોગસ્સનો કાઉસ્સમ્ગ પારી,
પુલ્લરવરદીવ્વદ્દે૦ કહી, એક લોગસ્સનો કાઉસ્સમ્ગ પારી,

સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં કહી મુદ્ધપત્તિ દષ્ટિષ્ જોહ વાંદણાં દેવાં, પછી સામાયિક, ચડવિસત્થો, વાંદણાં, પડિક્કમણું, કાઉસ્સગ્ગ, પચ્ચક્ખાણ કર્યું છે જો. પછી શ્ચ્છામો અણુસદ્ધિં નમો સ્વમા-સમણાણં, નમો દુર્વારરાગાદિં કહી, નમુત્થુણં કહી, સ્વમાસમણ દદ્ સ્તવનં સંદિસાપમિ, ઘોજે સ્વમાસમણે સ્તવનં ભણેમિ, એમ કહી નવકાર ગણી, અજિતશાંતિ સ્તવન બોલવું. (કહેવું)

૪૬ અથ અજિતશાંતિસ્તવનમ્. X

અજિઅં જિઅસવ્વમયં*, સંતિં ચ પસંતસવ્વગયપાવં ।

જયગુરુ સંતિગુગકરે, દોષિં જિણવરે પણિવયામિ ॥૧॥ (ગાહા)

+ પૂર્વે શ્રીવર્ધમાનજિન શિષ્ય શ્રીનંદિષેગજી શ્રીશત્રુંજય તીર્થે યાત્રાનાટે ગયેલા. ત્યાં મૂઠ પ્રાસાદમાં પ્રથમ તીર્થકર શ્રીઆદિનાથને નમસ્કાર કરીને પછી બે પ્રાસાદમાં રહેલા અજિતનાથ અને શાંતિનાથને નમસ્કાર કરી તે બન્ને પ્રાસાદની વચ્ચે કાચોત્સર્ગે રહ્યા. યથાશક્તિ કાચોત્સર્ગ પૂર્ણ કરીને શ્રીઅજિતનાથ અને શાંતિનાથ જિનની એક સાથે સ્તુતિ કરી. આ વિષે કોઈ આચાર્ય એમ કહે છે કે—આ શ્રીનંદિષેગજી મુનિ શ્રીનેમિનાથના શિષ્ય હતા, અને તેમણે ઉપર પ્રમાણે બે પ્રાસાદની વચ્ચે રહીને આ સ્તવન કર્યું છે. તે વાક્યત શ્રીશત્રુંજય મહા-કલ્પનેવિષે કહ્યું છે કે—“નેમિવયણેણ જત્તાગણ્ણ જહિં નંદિસેણગણિ-વહ્ણા । વિહિઓ અજિઅસંતિથઓ, જયઉ તયં પુંડરિઅં તિત્થં ॥૧॥”—શ્રીનેમિનાથના વચનવડે યાત્રાને માટે ગયેલા નંદિષેગ નામના ગણિ-પતિએ એટલે ગણધરે ઉઘાં રહીને અજિતનાથ અને શાંતિનાથનું સ્તવન કર્યું છે, તે શ્રીપુંડરીક તીર્થે જય પામો.” આ પ્રમાણે આ સ્તવનના કર્તા શ્રીનંદિષેગને શ્રીનેમિનાથના શિષ્ય પણ કહે છે. સત્ય વાત તો જ્ઞાનોગમ્ય છે.

* ૧ ભય સાત પ્રકારે છે તે આ પ્રમાણે—દ્વલોક ભય, ૨ પરલોક ભય, ૩ આદાન ભય, ૪ અકસ્માત્ ભય, ૫ આજીવિકા ભય, ૬ મરણ ભય અને ૭ અપકીર્તિ.

શબ્દાર્થ:—

અજિઅં—અજિતનાથ	ગય—રોગ	ગુણકરે—ગુણના કરનારા
જિઅ—જીત્યા છે	પાવં—પાપ	જિણવરે—જિનેશ્વરોને
મયં—મયને	જય—જયપામો	પણિવયામિ—નમસ્કાર—
પસંત—શાંત થયા છે	સંતિ—શાંતિના	કરું છું

ભાવાર્થ—ઇહલોક મય ૧, પરલોક મય ૨, આદાન મય ૩, અકસ્માત્ મય ૪, આજીવિકા મય ૫, મરણ મય ૬, અને અપકીર્તિ મય ૭, એ સાતે મયને જિતવાવાઝા શ્રીઅજિતનાથ તથા સર્વ રોગ અને પાપનો નાશ કરનારા શ્રીશાંતિનાથ એ બન્ને જિનેશ્વરો જગતના ગુરુ ણ્ટલે ધર્મતત્ત્વના ઉપદેશક અને શાંતિને કરનારા છે, તેમને હું નમસ્કાર કરું છું. ૧.

વવગયમંગુલભાવે, તેહં વિડલતવનિમ્મલસહાવે ।

નિરુવમમહપ્પભાવે, થોસામિ સુદિટ્ટસવ્ભાવે ॥ ૨ ॥ (ગાહા)

શબ્દાર્થ:—

વવગય—નાશ થયો છે	તવ—તપવડે	સુ—રુડી રીતે
મંગુલ—મોહભાવ જેમનો	નિમ્મલ—નિર્મલ છે	દિટ્ટ—દીઠાં છે
તે—તે બન્ને પ્રમુઓની	સહાવે—સ્વભાવ જેમનો	સવ્ભાવે—ઉતા-
હં—હું	નિરુવમ—નિરૂપમ	ભાવો
વિડલ—વિસ્તીર્ણ	મહપ્પભાવે—મોટો પ્રભાવ	થોસામિ—સ્તુતિ-
		કરીશ

માવાર્થ—જેમનો અશુભ પરિણામ નાશ પામ્યો છે, ઉગ્ર તપવડે જેમનો સ્વભાવ નિર્મલ થયેલો છે, જેમનો પ્રભાવ ઉપમા રહિત અને મોટો છે તથા જેમને યથાર્થ તત્ત્વોને સંતૂળિત રીતે જાણ્યા છે, તે શ્રીઅજિતનાથ અને શાંતિનાથની હું સ્તુતિ કરીશ. ૨.

સન્વદુઃસ્વપ્પસંતીણં, સન્વપાવપ્પસંતિણં ।

સયા અજિઅસંતીણં, નમો અજિઅસંતિણં ॥ ૩ ॥ (સિલોગો)

શબ્દાર્થ:—

સન્વ—ત્રયાં **દુઃસ્વ**—દુઃસ્વની **પ્પસંતિણં**—શાંતિ છે જેમને
સયા—હંમેશાં **અજિઅ**—નહીં જિતાય **સંતિણં**—શાંતિને ધારણ-
આ કરનારા

માવાર્થ—સર્વ દુઃસ્વથી રહિત, સર્વ પાપથી રહિત, કોઈથી જિતાય નહીં તેવા અને શાંતિને ધારણ કરનાર આ શ્રીઅજિતનાથ અને શાંતિનાથને નમસ્કાર થાઓ. ૩

અજિઅજિણ ! સુહપ્પવત્તણં, તવ પુરિસુત્તમ ! નામકિત્તણં ।

તહ ય ધિઈમઈપ્પવત્તણં, તવ ય જિણુત્તમ ! સંતિ ! કિત્તણં ॥૪॥

(માગહિઆ)

શબ્દાર્થ:—

સુહ—સુલ્લ **પ્પવત્તણં**—કરનારું છે **તવ**—તમારું
પુરિસુત્તમ—પુરુષોને **નામકિત્તણં**—નામકીર્તન **ય**—તથા
વિષે ઉત્તમ **જિણુત્તમ**—હે જિનોત્તમ **સંતિ**—શાંતિનાથ
તહ—તથા **ધિઈ**—ધીરજ **મઈ**—મતિ

भावार्थ—हे पुरुषोत्तम अजितनाथ ! तथा हे जिनोत्तम शांति-
नाथ ! तमारा बन्नेनुं नाममात्र कीर्तन करवाथी ज प्राणीओ सुख, धीरज
अने बुद्धिने पामे छे. ४.

किरिआविहिसंचिअकम्मकिलेसविमुक्खयरं,
अजिअं निचिअं च गुणेहिं महामुणिसिद्धिगयं ।
अजिअस्स य संतिमहामुणिणो वि अ संतिकरं,
सययं मम निव्वुइकारणयं च नमंसणयं ॥ ५ ॥

(आलिंगणयं)

शब्दार्थः—

किरिआविहि—कि- संचिअ—एकठा करेला कम्म—कर्म
याना विधान वडे किलेस—कषायथी अथवा विमुक्खयरं—विशेष
निचिअं—परिपूर्ण कर्मना क्लेशथी× करीने मूक्कावनार
गयं—पामेला, नमंसणयं—नमस्कार सययं—हमेशा
मम—मारी निव्वुइ—निर्वृत्तिनुं कारणयं—कारण थाओ

भावार्थ—श्री अजितनाथने तथा महामुनि श्री शांतिनाथने करेलो
नमस्कार हमेशां मने भोक्षनुं कारण थाओ.ते नमस्कार *कायिकी आदिक

* कायिकी वगेरे पांच अथवा पच्चीश क्रिया तेनुं स्वरूप नव
तत्त्वथी समजवुं.

× अहीं कषायनुं कर्ममाहे अंतर्गतपणुं छे तो पण संसारना
कारणने विषे कषायनी मुख्यता छे, ए जणाववा माटे कषायनुं जुहुं
ग्रहण कर्युं छे.

ક્રિયાથી કરેલા કર્મ અને કષાયથી અથવા કર્મના ક્લેશથી મૂકાવનાર છે, આ નમસ્કારનો પ્રભાવ ઘટલો બધો છે (કે બીજા અન્ય દેવોના નમસ્કારથી જીતાય તેવો નથી ઘટલે કે અન્ય દેવાદિકના નમસ્કારથી આ નમસ્કાર અધિક ફલ આપનાર છે;) તથા આ નમસ્કાર સમગ્ર ગુણોવડે યુક્ત છે, મહા યોગીઓની અણિમાદિક અષ્ટ *સિદ્ધિને આપનાર છે, અને શાંતિને આપનાર છે. ૫.

પુરિસા ! જહ દુઃખવારણં, જહ ય વિમગ્ગહ સુઃખકારણં ।

અજિઅં સંતિં ચ ભાવઓ, અભયકરે સરણં પવજ્જહા ॥૬॥

(માગહિઆ)

* અણિમાદિક આઠ સિદ્ધિઓ આ પ્રમાણે અણિમા—શીળા છિદ્રમાં પ્રવેશ કરવાની શક્તિ ૧, મહિમા—મેઘો મોટું શરીર કરવાની શક્તિ ૨, ગરિમા—તોલમાં અત્યંત ભારે થવાની શક્તિ ૩, લઘિમા—વાયુથી પળ હલકા થવાની શક્તિ ૪, પ્રાપ્તિ—પૃથ્વીપર ઉભા રહીને આંગઠીવડે મેરુના શિખરને તથા સૂર્યાદિકને સ્પર્શ કરવાની શક્તિ ૫, પ્રાકામ્ય—જઠમાં સ્થઠની જેમ ચાલે અને સ્થઠમાં જઠની જેમ ડૂબકી મારીને નીકળે તેવો શક્તિ ૬, ઈશિત્વ—સ્થાવર પળ આજ્ઞા માને તેવો શક્તિ અથવા તીર્થંકર, ચક્રવર્તીની જેવી ઋદ્ધિ વિસ્તારી શકે ૭, અને વશિત્વ—જીવ અજીવ સર્વ પદાર્થ વશમાં રહે તેવો શક્તિ. ૮.

शब्दार्थः—

पुरिसा—हे पुरुषो	जइ—जो	दुःखवारणं—दुःखना
विमग्गह—शोधता हो	अभय—निर्भय	निवारणने
करे—करनारा	भावओ—भावथी	शरणं—शरण रूप
पवज्जहा—अंगीकार करो		

भावार्थः—हे प्राणीओ ! जो तमे दुःखना निवारणने एट्ठे विनाशने तथा सुखना कारणने शोधता हो तो अभयने करनारा श्रीअजितनाथ तथा शांतिनाथने भावथी तेमना शरणने प्राप्त करो, ६.

श्री अजितनाथनी स्तुति.

अरइइतिमिरविरहिअमुवरयजरमरणं,
 सुरअसुरगरुलभुयगवइपययपणिवइयं ।
 अजिअमहमवि अ सुनयनयनिउणमभयकरं,
 सरणमुवसरिअ भुविदिविजमहियं सययमुवणमे ॥७॥

(संगययं)

शब्दार्थः—

अरइ—दुःख	रइ—समाधि	तिमिर—अज्ञान
विरहिअ—रहित	उवरय—विनाश पाप्म्या छे	जर—घडपण
मरणं—मरण	गरुल—सुवर्ण कुमार	भुयग—नागकुमार
वइ—पतिओए	पयय—प्रयत्नथी	पणिवइयं—नमस्कार- करेला

અહમવિ અ—હું પળ સુનય—સુંદર નૈગમ-

નય—ન્યાય

આદિ નય

નિઉળ—હાહો

ઉવસરિઅ—પામીને

શુવિ—પૃથ્વી પર

દિવિ—દેવલોકમાં

જ—ઉપજેલા

મહિયં—પૂજેલા

ઉવળમે—નમસ્કાર કરું છું

માવાર્થ:—જે ભગવાન સંયમને વિષે અરતિ, અસંયમને વિષે રતિ અને અજ્ઞાનવડે રહિત છે, અથવા અરતિમોહનીયના ઉદયથી થયેલો ચિત્તનો ઉદ્દેગ અને રતિમોહનીયના ઉદયથી થયેલો ચિત્તનો આનંદ એ બન્ને સમ્યક્ જ્ઞાનને આચ્છાદન કરનાર હોવાથી તેરૂપ અજ્ઞાનવડે રહિત છે. જે જરાવસ્થા અને મરણથી મુક્ત થયા છે, અથવા ‘ ઉપરતજરમ્ ’ અને ‘ અરણં ’ એવો પદ્ધત્તેદ કરી જરા રહિત તથા રણસંપ્રામ રહિત એવો અર્થ કરવો. તથા સુર ઇટલે વૈમાનિક દેવ, અસુર ઇટલે મવનપતિ દેવ, ગરુડ ઇટલે જ્યોતિષ્ક દેવ અને મુજગ ઇટલે વ્યંતર દેવના અથવા સુર, અસુર, સુવર્ણ કુમાર અને નાગકુમારના ઇંદ્રોએ જેમને આદરથી નમસ્કાર કર્યા છે, તથા જે સારી નીતિ અને ન્યાયને વિષે નિપુણ છે, તથા જે અમયને કરનારા છે, તથા જે મનુષ્ય અને દેવોથી પૂજિત છે, તે અજિતનાથનું શરણ લઈને હું પળ તેમને સદા નમસ્કાર કરું છું.

શ્રી શાંતિજિનની સ્તુતિ.

તં ચ જિણુત્તમમુત્તમનિત્તમસત્તથરં,
અજ્જવમદ્વસ્ખંતિવિમુત્તિસમાહિનિહિં ।

સંતિકરં પળમામિ દમુત્તમતિત્થયરં,
સંતિમુળી મમ સંતિસમાહિવરં દિસડ (જ) ॥ ૮ ॥

(સોવાળયં)

શબ્દાર્થ:—

જિણુત્તમં—સામાન્ય- ઉત્તમ—ઉત્તમ	નિત્તમ—અજ્ઞાન રહિત
કેવલીમા ઉત્તમ સત્તધરં—ભાવ યજ્ઞને-	અજ્જવ—સરલતા
મદ્વ—નમ્રતા	ધારણ કરનાર
શાંતિ—ક્ષમા	વિમુક્તિ—નિર્લોભતા
સમાહિનિહિં—સમા- સંતિકરં—શાંતિના કર-	પળમામિ—નમસ્કાર-
ધિના મંડાર	નારા કરું છું
દમુત્તમ—ઇન્દ્રિય દ- તિત્થયર—તીર્થકર	સંતિમુળી—શાંતિનાથ
મન કરવામાં શ્રેષ્ઠ મમ—મને	મુનિ
સંતિ—શાંતિવહે	સમાહિવરં—સમાધિમુળી
	દિસડ—આપો
	રૂપી વરદાન

માવાર્થ—જે શાંતિનાથ સામાન્ય કેવલીને વિષે ઉત્તમ છે, જે આર્જવ, માર્દવ, ક્ષાંતિ, નિર્લોભતા અને સમાધિના નિધાન છે, જે શાંતિને કરનારા છે તથા જે ઇન્દ્રિયોનું દમન કરવામાં શ્રેષ્ઠ અને તીર્થને કરનારા છે, તે શ્રીશાંતિમુનિને હું પ્રણામ કરું છું, વળી તે શાંતિમુનિ મને શાંતિ અને સમાધિરૂપ વરદાન આપો. ૮.

શ્રીઅજિતનાથની સ્તુતિ.

સાવત્થિપુવ્વપત્થિવં ચ વરહત્થિમત્થયપસત્થવિચ્છિથન્નસંથિયં,
થિરસિ રિચ્છવચ્છં મયગલલીલાયમાણવરગંધહત્થિપત્થાણપત્થિયં

संथवारिहं । हत्थिहत्थबाहु धंतकणगरुअगनिरुवहयपिंजरं
पवरलक्खणोवचिअसोमचारुरूवं, सुइसुहमणाभिरामपरमरम-
णिज्जवरदेवदुंदुहिनिनायमधुरयरसुहगिरं ॥ ९ ॥

(वेदुओ)

शब्दार्थः—

सावत्थि—श्रावस्ति	पुक्खपत्थिवं—प्रथमराजा	वरहत्थि—श्रेष्ठहाथीना
मत्थय—मस्तकनी	पसत्थ—प्रशस्त	विच्छिन्न—विस्तीर्ण
समान	संथियं—संस्थान	थिर—स्थिर
सिरिच्छ—श्रीवत्सवालुं	वच्छं—हृदय	मयगल—मदोन्मत्त
लीलायमाण—लीलायुक्त	वरगंधहत्थि—श्रेष्ठगंध-	पत्थाण—गति जेवी छे
पत्थिअं—गति जेनी	हस्तीनी	संथवारिहं—स्तुति
एवा,	हत्थि—हाथीनी	करवाने योग्य
हत्थ—सूँह	बाहु—हाथ	धंत—धमेला
कणग—सोनाना	रुअग—घरेणा	निरुवहय—स्वच्छ
पिंजरं—देहवाळा	पवर—श्रेष्ठ	लक्खण—लक्षणोवडे
उवचिअ—व्याप्त	सोम—सौम्य	चारु—सुंदर
रूवं—रूप	सुइसुह—कानने सुख	मणाभिराम—मनने
परमरमणिज्ज—अतिर-	करनार	आनंदकारी
मणीय	देवदुंदुहि—देवदुंदुभिना	निनाय—नाद करतां
मधुरयर—अत्यंत मधुर	सुह—सुखकारक	पण
गिरं—वाणी जेनी एवी		

ભાવાર્થ—જે પ્રભુ(દીક્ષા લીધા પહેલાં)શ્રાવસ્તી—અયોધ્યા નગરીના રાજા હતા, હાથીના મસ્તકની જેવું સુંદર અને વિશાળ જેમનું સંસ્થાન હતું, જેમના હૃદયમાં નિશ્ચલ શ્રીવક્ત્ર હતું, જેમની ચાલ ઉત્તમ હાથીની ચાલ જેવી હતી, જે પ્રશંસાને લાયક છે, જેમની મુજાઓ હાથીની સૂંઢ જેવી લાંબી હતી, જેમના શરીરનો વર્ણ તપાવેશ્ર સુવર્ગના અલંકાર જેવો પીઠી હતો, જેઓ ઉત્તમ લક્ષણોવડે સહિત હતા, જેમનું રૂપ કાંતિવાહુ અને મનોહર હતું, જેમની ગંભીર વાળો કાનને સુલ્ક કારક, મનને આનંદ દાયક અને અત્યંત રમણીય એવા ઉત્તમ દેવદંડુભિના નાદથી પળ અત્તિમધુર હતી. ૯

અજિંઝં જિઆરિગં, જિઅસવ્વમયં ભવોહરિંઝં ।

પણમામિ અહં પયઓ, પાવં પસમેઝ મે ભયવં ! ॥૧૦॥

(રાસાલુદ્ધઓ)

શબ્દાર્થ:—

જિઆરિગં—જીત્યા છે જિઅસવ્વમયં—જીત્યા છે ભવોહરિંઝં—સંસાર-શત્રુના સમૂહ જેમણે સર્વમય જેમણે એવા રની પરંપરાના

પણમામિ—પ્રણામ કરું છું પયઓ—આદરથી શત્રુરૂપ

પાવં—પાપને પસમેઝ—શાંત કરો મે—મારા

ભયવં—હે ભગવાન !

ભાવાર્થ—જેમણે મોહાદિક શત્રુના સમૂહને જીત્યા છે, જેમણે સર્વ પ્રકારના ભયને જીત્યા છે, તથા જે સંસારની પરંપરાના શત્રુ છે—નાશ કરનાર છે, તે શ્રીઅજિતનાથને હું આદર પૂર્વક પ્રણામ કરું છું, તો હે શ્રીઅજિતનાથ ભગવાન ! મારા પાપને દૂર કરો. ૧૦.

श्रीशांतिनाथनी स्तुति.

कुरुजणवयहत्थिणाउरनरीसरो पढमं तओ महाचक्कवट्टि-
 मोए महप्पभावो, जो बावत्तरिपुरवरसहस्सवरनगरनिगमजणव-
 यवई बत्तीसारायवरसहस्साणुयायमग्गो । चउदसवररयणनव-
 महानिहिचउसट्ठिसहस्सपवरजुवईण सुंदरवई, चुलसीहयगर-
 हसयसहस्ससामी छन्नवइगामकोडिसामी आसी जो भारहम्मि
 भयवं ॥ ११ ॥ (वेड्डओ)

शब्दार्थ—

कुरुजणवय—कुरुदेशना	हत्थिणाउर—हस्ति-	नरीसरो—नगरनाराजा
पढमं—प्रथम	नापुर	तओ—पत्नी
महाचक्कवट्टि—म्होटा	भोए—भोगवता	महप्पभावो—म्होटा प्रभा-
चक्रवर्तिना	जो—जे	ववाळा
बावत्तरि—ब्होतेर	पुरवर—घरवडे श्रेष्ठ	सहस्स—हजार
नगर—नगरो १	निगम—निगम २	जणवय—देशना
वई—पति—स्वामी	बत्तीस—बत्तीश	रायवर—राजाओमां श्रेष्ठ
अणुयाय—अनुयायी	मग्गो—मार्ग	चउदस—चौद
वर—श्रेष्ठ	रयण—स्नो ३	नव—नव ४
महानिहि—महानिधान	चउसट्ठि—चोसठ	पवर—श्रेष्ठ

१ जेमां कर न होय ते.

२ महोटा व्यापारीओनी दुकानवाळा स्थाने—व्यापारना स्थानो.

જુવર્ણ--ભીઓનાં
હય--ઘોડા

સુંદર--સુંદર
ગય--હાથી

ચુલસી--ચોરાશી
રહ--રથ

૩ ચૌદ રત્નો દરેક ચક્રવર્તિને હોય તે આ પ્રકારે જાણવા--૧
ચક્રરત્ન તે ધનુષ્ય પ્રમાણ હોય, વૈરિનું મસ્તક છેદે. ૨. છત્રરત્ન તે
ધનુષ્ય પ્રમાણ હોય, ચક્રવર્તિના હસ્ત સ્પર્શે બાર યોજન વિસ્તારવાહું
થાય, જે ઉત્તરના ગ્લેચ્છરાજાનાં દેવતાએ વરસાવેલા વર્ષાદને રોકવા સમર્થ
થાય, ૩ દંડરત્ન તે ધનુષ્ય પ્રમાણ હોય, વાંકી ભૂમિને સરસી કરે,
જરૂર પડે છે હજાર યોજન જમીન खોદે. ૪ ચર્મરત્ન બે હાથનું હોય,
જરૂર પડે છે ચક્રવર્તિના સ્પર્શે બાર યોજન લાંબું થાય, તેમાં સવારે શાલિ
પ્રમુખ ધાન્ય વાવ્યાં હોય તે સાંજે ઉપભોગ યોગ્ય તૈયાર થાય. ૫. સ્વઙ્ગ-
રત્ન બત્રીશ આંગળનું હોય તે સંગ્રામમાં અત્યંત શક્તિવંત હોય. ૬
કાંગિણીરત્ન ચાર અંગુલ પ્રમાણ હોય તેના વડે વૈતાહ્ય પર્વતની ગુફામાં
બંને બાજુ ઓગણપચાસ પ્રકાશ આપનારા મંડળ કરે. ૭ મણિરત્ન
ચાર અંગુલ લાંબુ બે આંગળ પહોળું હોય, તે છત્ર રત્નના તુંબા ઉપર
બાંધ્યું હતું બાર યોજન પ્રકાશ કરે અને હાથે કે માથે બાંધ્યું હતું સમસ્ત
રોગને હરે. ૮ સાત રત્ન એકેન્દ્રિય જાતિના છે અને બીજા સાત પંચેન્દ્રિય
જાતિના છે. ૯ પુરોહિતરત્ન તે શાંતિ કર્મ કરે. ૧૦ અશ્વરત્ન, ૧૦
ગજરત્ન એ બંને મહાપરાક્રમવાળા હોય. ૧૧ સેનાપતિરત્ન તે ચક્રવ-
ર્તિની સહાય વિના ગંગાં સિંધુની બાહરની પાસેના ચાર સ્વંડને જીતે. ૧૨
ગૃહપતિરત્ન તે ગૃહની ચિંતા રાખે. ૧૩ વાધિકરત્ન તે મકાનો બાંધે,
લક્ષરના પડાવ કરાવે, વૈતાહ્યની ગુફામાં આવેલી ઉન્મગા અને નિન્નગા

સય -સો

સહસ્સ-હજાર

સામી-સ્વામી

છન્નવહ--ઝુનુ

ગામ-ગામ

કોડિ--કોડ

નદીના પૂલ બાધે. ઇત્યાદિ બાંધકામ કરે. ૧૪ સ્ત્રીરત્ન અત્યંત અદ્ભૂત રૂપવંત ચક્રવર્તિને ભોગ યોગ્ય હોય. એ પ્રત્યેક રત્ન એક હજાર યક્ષોએ અધિષ્ઠિત હોય અને બે હજાર યક્ષ ચક્રીની બે બાહુના અધિષ્ઠિત હોય એમ ૧૬ હજાર યક્ષ ચક્રવર્તિના સેવક હોય. ચક્ર, દંડ, છત્ર અને ચર્મ એ ચાર આયુધશાલામાં ઉત્પન્ન થાય. સ્વર્ગ, કાંગિણી અને મણિ એ ત્રણ મંડારમાં ઉત્પન્ન થાય. ગજ અને અશ્વ વૈતાલ્ય પર્વતમાં ઉપજે, સ્ત્રી રત્ન ક્ષત્રીય રાજાને ધેર થાય અને બાકીના ચાર ચક્રીના નગરને વિષે ઉત્પન્ન થાય.

૪ નવ નિધાનનું સ્વરૂપ આ પ્રમાણે જાગવું-૧ ગ્રામ (ફરતી વાડી હોય તે) આકર (મીઠું પાકે તે), નગર (રાજધાની થાય તે), પાટણ (જલ અને સ્થલના માર્ગ હોય તે), દ્રોણમુખ (જ્યાં જલ-માર્ગજ હોય) મંડપ (અઢી ગાઉ ફરતાં ગામ ન હોય તે), સૈન્ય અને ગૃહની માંડળી એ સર્વ નૈસર્ગિક નામે નિધાનને વિષે હોય. ૨ ગણિત, ગીત, ચોવીશ જાતના ધાન્યના વીજ તથા તેની ઉત્પત્તિના પ્રકાર એ સર્વ પાંડુક વિધાનમાં હોય. ૩ સર્વ જાતના આભરણ, અશ્વ તથા હાથીના આભરણ, તેના વિધિ પિંગલક નિધાનને વિષે હોય. ૪ ચક્રવર્તિના ચૌદ રત્ન વિગેરે સર્વરત્ન ચોથા નિધાનના યોગે થાય. કેટલાક કહે છે કે-આ નિધાનથી તે રત્નો મહા દિપ્તિવંત થાય વલ્લની ઉત્પત્તિનાં પ્રકાર રંગની ઉત્પત્તિ, સાત ધાતુ, વલ્લ ધોવાની રીત વગેરે મહાપદ્ય નિધાનમાં હોય. ૬. સમસ્ત કાઠ જ્ઞાન (જ્યોત્ષ્ક),

આસી-હતા
ભયવં-ભગવાન્

જો-જે

મારહમ્મિ-ભરતમાં

તં સંતિં સંતિકરં, સંતિણ્ણં સવ્વમયા ।

સંતિં થુણામિ જિણં સંતિં વિહેઝ મે ॥ ૧૨ ॥ (રાસાનંદિયં)

શબ્દાર્થ—

સંતિં—ઉપશમ રૂપ સંતિકરં—શાંતિને કરનારા સંતિણ્ણં—રુઢી રીતે તર્યા
સવ્વમયા—બધા ભય સંતિં—શાંતિનાથને થુણામિ—સ્તવું હું
જિણં—જિનને સંતિં—શાંતિ વિહેઝ—કરવાને
૧—સંબોધન અર્થમાં (હે ઉત્તમ ! પુરુષ)

તીર્થંકરાદિના વંશાદિકનું કથન, શિલ્પ વિદ્યા, કર્ષણ, (ખેતી),
વાણિજ્ય (વેપાર) વગેરે કાઠ વિધાનમાં હોય. ૭ લોઢું, સોનું, મણિ,
મોતી, સ્ફટિક અને પ્રવાલાના સમૂહ મહાકાઠ નિધાનમાં હોય, ૮ શૂરવીર
યોદ્ધાની ઉત્પત્તિ, હથીયાર વગેરે યુદ્ધ સામગ્રી, યુદ્ધનીતિ, દંડનીતિ, ૯
માણવક નિધાનમાં હોય. ૯ નાટ્યવિધિ, ગદ્ય પદ્યની વિધિ ૧૦ મહાશંખ
નિધાનમાં હોય. આ નવે નિધાન ઉત્સેધાંગુલે આઠ યોજન ડંબા, નવ
યોજન પહોલા અને બાર યોજન લાંબા પેટીના આકારે ગંગાનદીના મુખ
આગળ સદા રહે છે. ચક્રવર્તિ ઉત્પન્ન થઈ છ સ્વંડ સાર્ધીને જ્યારે પાછા વળે
ત્યારે તેની સાથે આવી ચક્રવર્તિની નગરીમાં પાતાલમાં રહે. આ નિધાનો
વિવિધ રત્નમય છે અને ઘણા ધન અને રત્નાદિ સ્મૃદ્ધિ કરી સહિત છે.
આનું વિશેષ વર્ણન જોવાની ઇચ્છાવાલા ૧૧ પ્રવચનસારોદ્ધારાદિ પ્રંથ જોવા.

માર્વાર્થ—શ્રી શાંતિનાથ સ્વામી પ્રથમ તો કુરુદેશમાં હસ્તિનાપુર નગરના રાજા હતા. પછી છ સ્વંડ ભરતક્ષેત્રના મોટા ચક્રવર્તી થયા. તે વચ્ચે મહાપ્રભાવવાઝા તે સ્વામી વહોતેર હજાર નગરો, નિગમો અને દેશોના સ્વામી થયા, બેત્રીશ હજાર મુકુટવદ્ર રાજાઓ તેના સેવક હતા. ચૌદ મહારાજો, નવ મહાનિધિ અને ચોસઠ હજાર શ્રેષ્ઠ સ્ત્રીઓના તે સુંદર સ્વામી હતા. ચોરાશી લાખ અશ્વ, હસ્તી અને રથના તથા છનું કરોડ ગામના સ્વામી આ ભરત ક્ષેત્રમાં થયા. ૧૧. ઉપશમરૂપ, શાંતિને કરનારા અને સર્વ ભયથી મુક્ત થયેલા તે શ્રી શાંતિનાથની હું સ્તુતિ કરું છું. તે ભગવાન મને શાંતિ આપો. ૧૨.

શ્રીઅજિતનાથની સ્તુતિ.

इक्खाग विदेहनरेसर नरवसहा मुणिवसहा, ❀

नवसारयससि ✕सकलाणण विगयतमा विहुअरया ।

अजि उत्तम तेअगुणेहिं ÷ महामुणि अमिअवला विउलकुला,
पणमामि ते भवभयमूरण जगसरणा[†] मम सरणं ॥ १३ ॥

(चित્તછેહા)

* મુણિવસહાનવ એ પ્રકારે પદ લઈએ ત્યારે “ મુનિપસહાનવ ઇન્દ્રોની સહાને વિષે સ્તુતિ થાય છે જેની એવા ” આવો અર્થ થાય છે.

✕ સકલ શબ્દનો અર્થ પૂર્ણ લઈએ ત્યારે ચંદ્રનું વિશેષણ લેવું પડે તે વિશેષ્યની પહેલા આવવું જોઈએ પણ પ્રાકૃતને લીધે પર નિપાત થાય છે.

÷ ગુણ બે પ્રકારના છે—રૂપ વગેરે બાહ્ય અને જ્ઞાનાદિ તે અભ્યંતર.

† જગસરણ અને અમમ (નિર્મમત્વ) એવા બે પદ પણ નીકળે છે.

શબ્દાર્થ:—

ઇક્ષ્વાગ—હે ઇક્ષ્વાકુ- કુલવંશ્ય	વિદેહ—વિદેહના મુણિવસહા—મુનિ-	નરવસહા—મનુષ્યોમાં- શ્રેષ્ઠ
નવ—નવીન	ઓમાં શ્રેષ્ઠ	સારય—શરદ્ ઋતુના
સસિ—ચંદ્ર	સકલાણણ—કલાયુક્ત	વિગયતમા—અજ્ઞાન-
વિહુઅરયા—કર્મરૂપ રજરહિત	મુલ્લવાલા	રહિત
તેઅ—તેજવાલા	અજિ—હે અજિત	ઉત્તમ—ઉત્તમ
મુણિ—મુનિવડે	ગુણેહિં—ગુણોવડે	મહા—મોટા
પણમામિ—નમસ્કાર કરું છું.	અમિઅ—માપ વગરના તે—તમોને	બલા—બલવાલા ભવ—સંસારના
જગ—જગતના	મય—મયને	મૂરણ—તોડનારા
સરણ—શરણ	સરણા—શરણ	મમ—મ્હારા

માવાર્થ:—હે ઇક્ષ્વાકુ વંશમાં જન્મેલા ! હે વિદેહ દેશના રાજા ! હે મનુષ્યોમાં પ્રધાન ! હે મુનિઓમાં શ્રેષ્ઠ ! હે શરદ્ ઋતુના પૂર્ણ ચંદ્ર જેવા મનોહર મુલ્લવાલા ! હે તમોગુણ—અજ્ઞાન અને કર્મરજ રહિત ! હે તેજસ્વી ગુણોવડે અથવા તેજ અને ગુણોવડે ઉત્તમ ! અથવા ગુણોવડે હે ઉત્તમ તેજવાલા ! હે મહામુનિઓથી પણ જાણી ન શકાય તેવા સામર્થ્યવાલા ! હે વિશાળ કુલવાલા ! હે સંસારના મયનો નાશ કરનાર ! હે અજિતનાથ ! હું તમને પ્રણામ કરું છું. કેમકે તમે જગતના

શરણ છો, તેથી મારા પણ શરણ થાઓ. અથવા ‘ જગશરણ અમમ ’
 એવો પદચ્છેદ કરી હે જગતના શરણ અને હે મમતા રહિત એવો અર્થ
 કરવો ૧૩.

શ્રીશાંતિનાથની સ્તુતિ.

દેવદાણવિંદચંદસૂરવંદ હૃદ્દુઢિજિઢ્ઢપરમ,
 લઢ્ઢરૂવ ધંતરૂપ્પપટ્ટુસેયસુદ્ધનિદ્ધધવલ ।
 દંતપંતિ સંતિ સત્તિકિત્તિમુત્તિજુત્તિગુત્તિપવર,
 દિત્તતેઅવંદ ધેઅ* સઢ્ઢલોઅભાવિઅપ્પભાવ
 ણેઅ પડ્ડસ મે સમાહિં ॥ ૧૪ ॥ (નારાયણો)

શબ્દાર્થ:—

દેવ—દેવ	દાણવ—અસુરના	ઈંદ—ઈંદ્ર
ચંદ—ચંદ્ર	સૂર—સૂર્યને	વંદ—વંદનયોગ્ય
હૃદ્—આરોગ્ય વાઝા	તુઢ્ઢ—પ્રીતિવાઝા	જિઢ્ઢ—પ્રશસ્ય
પરમ—અત્યંત	લઢ્ઢ—કાંતિયુક્ત	રૂવ—રૂપવાઝા
ધંત—અમેલ	રૂપ્પ—રૂપાના	પટ્ટુ—પાટા
સેય—સપેદ	સુદ્ધ—નિર્મલ	નિદ્ધ—કોમલ

* ધેયસઢ્ઢલોય પોષણ કરવા યોગ્ય છે સર્વ લોક જેના વડે
 એવા, ભાવિઅપ્પભાવ (ભાવિત આત્મભાવ:) જાણ્યો છે આત્મારૂપ પદાર્થ
 જેણે એવા (આત્મગુણમાં રક્ત) અને ણેય (નેત:) સ્વામિ એમ પણ પદો
 નીકલે છે.

ઘવલ-उज्ज्वळ

સત્તિ-શક્તિ

હુત્તિ-યુક્તિ

દિત્ત-દેદીપ્યમાન

ઘેઅ-ધ્યાનકરવા યોગ્ય

ખેઅ-જાણવા યોગ્ય

સમાહિં-સમાધિ

દંત-દાંતની

કિત્તિ-કીર્તિ

ગુત્તિ-ગુણિ છે

તેઅ-તેજના

માવિઅ-જાણ્યો છે

પૈસ-આપો

પંતિ-પંક્તિ

મુત્તિ-નિર્ભીમતા

પવર-શ્રેષ્ઠ

વંદ-સમૂહવાઝા

પ્પમાવ-પ્રમાવ

મે-મને

ભાવાર્થ—સુર અસુરના ઇંદ્રોએ અને ચંદ્ર સૂર્યે વાંદવા યોગ્ય ! હર્ષિત, પ્રસન્ન; શ્રેષ્ઠ, ઉત્કૃષ્ટ અને પુષ્ટ સ્વરૂપવાઝા ! તપાવેલી રૂપાની પાટ જેવી શ્વેત, નિર્મલ, ચક્રચકિત અને ઉજ્જ્વલ દંતશ્રેણિવાઝા ! શક્તિ, કીર્તિ, નિર્ભીમતા, યુક્તિ અને ગુણિવડે સર્વોત્તમ ! દેદીપ્યમાન તેજના સમૂહવાઝા ! ધ્યાન કરવા યોગ્ય ! સર્વ લોકમાં પ્રસિદ્ધ મહિમાવાઝા ! તથા જાણવા યોગ્ય ! એવા હે શ્રી શાંતિનાથ સ્વામી ! મને સમાધિ એટલે ચિત્તની શાંતિ આપો. ૧૪.

શ્રીઅજિતનાથની સ્તુતિ.

વિમલસસિકલાઈરેઅસોમં, વિતિમિરસૂરકરાઈરેઅતેયં ।

×તિઅસવઙ્ગણાઈરેઅરૂવં, ધરણિધરપ્પવરાઈરેઅસારં ॥૧૫॥

(કુસુમલયા)

× સર્વ દેવતા મઝી પોતાનું રૂપ એકત્ર કરી મગવંતની ટચલી આંગઝી પાસે મૂકે તો સુવર્ણ અને તાંબાના રૂપમાં જેટલો અંતર લાગે તેટલો મગવંતની ટચલી આંગઝી અને દેવતાના એકત્ર કરેલ રૂપમાં લાગે.

શબ્દાર્થ—

વિમલ—નિર્મલ	સસિ—ચંદ્રની	કલા—કલાથી
અફરેઅ—વધારે	સોમ—સૌમ્યતા વાળા	વિ—રહિત
તિમિર—અંધકાર	સૂર—સૂર્યના	કર—કિરણ
તૈયં—તેજવાળા	તિઅસ—દેવના	વડ—સ્વામી (ઈંદ્ર)
ગણ—સમુદાય	રૂવં—રૂપવાળા	ધરણિ—પૃથ્વીને
ધરપ્પવર—ધારણ- કરનારા (મેરુ)	અસારં—સ્થિરતાવાળા	

માવાર્થ—હું શ્રી અજિતનાથ જિનની સ્તુતિ કરું છું. તે પ્રભુ નિર્મલ ચંદ્રની કલાથી પણ અધિક સૌમ્યતાવાળા છે, વાદલાના આવરણ રહિત સૂર્યના તેજથી પણ અધિક તેજસ્વી છે, ઇન્દ્રોના સમૂહથી પણ અધિક રૂપવાળા છે અને મેરુથી પણ અધિક સારવાળા છે. ૧૫.

સત્તે અ સયા અજિઅં, સારીરે અ બલે અજિઅં ।

તવસંજમે અ અજિઅં, એસ યુણામિ જિણં અજિઅં ॥૧૬॥

(મુઅગપરિરિંગિઅં)

શબ્દાર્થ—

સત્તે—સત્ત્વમાં	અ—વળી	સયા—હંમેશાં
સારીરે—શરીર સંબંધી	બલે—બલમાં	તવ—તપમાં
સંજમે—સંયમમાં	એસ—એ પ્રકારે	યુણામિ—સ્તવું છું
જિણં—જિનને		

भावार्थ—बळी ते प्रभु सदा आत्मबळमां कोइथी जीताया नथी, शरीरना बळमां जीताया नथी, अने तप तथा संयममां पण जीताया नथी. ए प्रकारे हुं अजितनाथ जिनने स्तवुं छुं. १६.

श्रीशांतिनाथनी स्तुति.

×सोमगुणेहिं पावइ न — तं नवसरयससी,

* संयम सत्तर प्रकारे छे ते आ प्रमाणे—पांच इन्द्रिय अने चार कषायनो जय, पांच अव्रतनो त्याग अने त्रण योग (मन, वचन, काया) नुं निवर्तन. संयमना १७ प्रकार बीजी रीते पण छे ते आ प्रमाणे:—
१ पृथ्वीकाय संयम, २ अप्काय संयम, ३ तेउकाय संयम, ४ वाउकाय संयम, ५ वनस्पतिकाय संयम, ६ वे इंद्रिय संयम, ७ तेइंद्रिय संयम, ८ चौरिंद्रिय संयम, ९ पंचेंद्रिय संयम, १० प्रेक्ष्य (जोतुं) संयम, ११ उपेक्ष्य (उपेक्षा करवी) संयम, १२ प्रमार्जना संयम, १३ अपहृत्य (परठववुं) संयम, १४ मन संयम, १५ तचन संयम, १६ काय संयम अने १७ अजीव (उपकरण) संयम.

× चंद्र, सूर्य, इंद्र अने मेरुपर्वत पीताना सौम्यता, तेज, रूप अने स्थैर्य गुणबडे करीने भगवंतना सौम्यता आदिगुणनी समानता प्राप्त करी शकता नथी एटछे के भगवंतना गुणो अधिकतर छे.

—अहीं तत् शब्दे पूर्वोक्त अजितनाथ लीधा छे. परंतु हवे पछी शांतिनाथ कहेवा एम वृद्धो कहे छे. केमके अजितनाथनी स्तुति आवाज गुणोबडे प्रथम कराइ गइ छे तेमज तत् शब्दनो अर्थ वक्ष्यमाण पण करी शक्या छे.

તેઅગુણેહિં પાવડ× ન તં નવસરયરવી ।
 રૂવગુણેહિં પાવડ ન તં તિઅસગણવડે,
 સારગુણેહિં પાવડ ન તં ધરણિધરવડે ॥ ૧૭ ॥

(ત્રિજિયયં)

શબ્દાર્થ:—

સોમ—સૌમ્ય	ગુણેહિં—ગુણવડે	પાવડ—પામે
ન—નહીં	નવ—નવીન	સરય—સરદ્ઋતુના
સસી—ચંદ્ર	રવી—સૂર્ય	સાર—સ્થિરતાના

ભાવાર્થ—શીતલતાના ગુણોવડે શરદ્ ઋતુનો પૂર્ણચંદ્ર પળ શ્રી શાંતિનાથની તુલનાને પામતો નથી, તેજના ગુણવડે શરદ્ ઋતુનો સૂર્ય પળ તેમની તુલનાને પામતો નથી, સુંદરતાના ગુણવડે ઇન્દ્ર પળ તેમની તુલ્યતાને પામતો નથી અને દૃઢતાના ગુણવડે સુમેરુ પર્વત પળ તે પ્રભુની તુલ્યતાને પામતો નથી અર્થાત્ પ્રભુના તે તે શીતલતાદિક ગુણો ચંદ્રાદિકથી અધિક છે. ૧૭.

*તિત્થવરપવત્તયં તમરયરહિઅં,
 ધીરજણથુઅન્નિઅં ચુઅકલિકલ્લસં ।

× પામડ એવો પાઠ હોય ત્યાં પળ પ્રામત મત્યર્થક હોવાથી એવોજ અર્થ થાય છે.

❀ તિત્થવર એવો પાઠ પળ છે ત્યાં તીર્થતર ઇટલે પ્રકૃષ્ટ તીર્થ એવો અર્થ થાય છે.

સંતિસુહૃદ્વૃત્તયં X તિગરણપયઓ,
સંતિમહં મહામુણિં સરણમુવણમે ॥ ૧૮ ॥

(લલ્લિઅયં)

શબ્દાર્થઃ—

તિત્થવર—શ્રેષ્ઠ તોર્યના	વૃત્તયં—પ્રવર્તક	તમ—અજ્ઞાન રૂપી અંધકાર
રય—કર્મરજથી	રહિયં—રહિત	ધીર—ધીર
જ્ઞ—પુરુષવદે	શુઅ—સ્તવાયા	અન્નિચઅં—પૂજાયેલ
ચુઅ—ગયેલાં	કલિ—વૈર	કલુસં—મલિનતા
સંતિ—શાંતિ (મોક્ષ)	સુહ—સુખના	તિગરણ—ત્રિકરણ
પયઓ—સાવધાન	ઉવણમે—હૃદયં હું	(મન—વચન—કાયા)

માવાર્થ—ઉત્તમ ધર્મતોર્યને સ્થાપન કરનાર, અજ્ઞાન અને કર્મ-રજથી અથવા તમોગુણ અને રજોગુણથી રહિત, વિદ્વાન જનોએ સ્તવેલા અને પૂજેલા, કલેશ અને મલિનતાથી રહિત એવા તથા શાંતિ અને સુખને આપનારા મહામુનિ શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનનું મન, વચન અને કાયાથી હું શરણ હૃદયં હું. ૧૮.

X શાંતિસુખપ્રવૃત્તદં શાંતિ સુખને માટે પ્રવર્તનાર (સંયમી) ને પાલન કરનારા એવો પણ અર્થ થાય છે.

श्री अजितनाथनी स्तुति.

त्रिणओणयसिररइअंजलिरिसिगणसंधुअं थिमिअं, X
 + विबुहाहिवधणवइनरवइधुअमहिअच्चिअं बहुसो ।
 अइरुगयसरयदिवायरसमहिअसप्पभं तवसा,
 गयणंगणवियरणसमुइअचारणवंदिअं सिरसा ॥ १९ ॥

(किसलयमाला)

शब्दार्थः—

विण-नियम	ओणय-नमेल	सिर-मस्तकने विषे
रइ-रचेली	अंजलि-हाथ जोडी	रिसि-ऋषिओना
गण-समुदाये	संधुअं-स्तवायेळ	थिमिअं-निश्चळ
विबुह-इंद्रना	अहिव-स्वामी	धणवइ-कूबेर
नरवइ-चक्रवर्ती	बहुसो-घणीवार	अइर-तत्काळ
उगय-उगेल	सरय-शरदऋतुना	दिवायर-सूर्य
समहिअ-खूब	सप्पभं-शोभनिक	तवसा-तपवडे
गयणंगण-आकाशने विषे	कांतिवाळा	वियरण-विचरवावडे
समुइअ-एकठा थयेळ	चारण-चारण मुनि	वंदिअं-वंदायेला
सिरसा-मस्तकवडे		

X मनना शुभ अशुभ विकल्परहित होवाथी तरंग विनाना समुद्र
 जेवा निर्मळ.

+ विबुध एटले पंडित-सारा कवि तेना अधिप एवो अर्थ पण
 थाय छे.

માવાર્થ—વિનયથી નમેલા મસ્તકપર અંજલિ કરીને મુનિઓના (^૧જંઘાચારણ અને વિદ્યાચારણ) સમૂહે જે પ્રમુની સ્તુતિ કરી છે, જે કદાપિ ચલાયમાન નથી, દેવેન્દ્રોણ, કુબેર વિગેરે દિક્ષુપાઠોણ અને ચક્રવર્તીઓણ જેમની વચનવડે સ્તુતિ કરી છે, કાયાવડે જેમને નમસ્કાર કર્યા છે અને પુષ્પાદિકવડે જેમની પૂજા કરી છે, જે તપવડે તત્કાલ ઉદય પામેલા શરદ્ ઋતુના સૂર્યથી પળ અધિક કાંતિવાળા છે, આકાશને વિષે વિચરવાના ક્રમથી એકઠા થણા ચારણ મુનિઓણ મસ્તક નમાવી જેમને વંદન કર્યું છે. ૧૯.

અસુરગરુલપરિવંદિઅં, કિન્નરોરગનમંસિઅં ।

❀ **દેવક્રોડિસયસંથુઅં, સમણસંઘપરિવંદિઅં ॥ ૨૦ ॥**

JAINSITE (સુમુહં)
શબ્દાર્થ:—

પરિવંદિઅં—સમસ્ત પ્રકારે **નમંસિઅં**—નમસ્કાર **સમણ**—શ્રમણ
વંદાણા કરાયેલા **સંઘ**—સંગવડે

માવાર્થ—અસુરકુમાર અને સુવર્ણકુમારોણ જેમને સમગ્ર રીતે વંદના કરી છે, કિન્નર અને નાગકુમારોણ જેમને નમસ્કાર કર્યા છે, સેંકડો કરોડ દેવોણ જેમની સ્તુતિ કરી છે, શ્રમણસંઘ—સાધુસમુદાય જેમને નિરંતર વંદન કરે છે. ૨૦.

૧ ચારણ મુનિ મુલ્ય વે પ્રકારના છે—જંઘાચારણ અને વિદ્યાચારણ. એ સિવાય બીજા પળ અનેક પ્રકારના ચારણ મુનિઓ ડ્યોતિરશ્મિ ચારણ વિગેરે શ્રી પ્રવચનસારોદ્ધારાદિમાં બતાવેલા છે.

* જઘન્યથી પળ એક ક્રોડ દેવતા ભગવંતની સેવામાં હોય છે.

अभयं अणहं, Xअरयं अरुयं ।

अजियं अजियं, पयओ पणमे ॥ २१ ॥

((विज्जुविलसिअं) (त्रिभिर्विशेषकम्)

शब्दार्थः—

+अणहं—पापरहित अरयं—आसक्ति रहित अरुयं—रोगरहित

पयओ—आदरवडे पणमे—नमुं छुं.

भावार्थ—जे भयरहित, पापरहित अने रोगरहित छे, तथा जे बाह्य अभ्यंतर शत्रुथी कदापि जीताया नथी, ते श्री अजितनाथस्वामीने हुं आदरपूर्वक प्रणाम करुं छुं. २१.

श्री शांतिनाथनी स्तुति.

आगया चरविमाणदिव्वकणग—

रहतुरयपहकरसएहिं हुलियं ।

ससंभमोअरणग्गुमिअलुलियचल—

कुंडलंगयतिरीडसोहंतमउलिमाला ॥२२॥ (वेडुओ)

शब्दार्थ—

चरविमाण—श्रेष्ठ विमान

दिव्वकणगरह—मनोहर सुवर्ण-

मय रथ

तुरय—अश्वना

पहकरसएहिं — सेंकडो समूह

वडे

X अरजं कर्मरज रहित एवो अर्थ पण थाय छे.

+ पांशयति—मलिनयति तत् पापं आत्माने मलिन करे ते पाप...

દુલિઅં-શીઘ્રપણે
 આગયા-આવેલા
 સસંભમોઅરણ-સંભ્રમ સહિત
 ઇટલે ઉતાવલે ઉતરવાથી
 લુભિઅ-ક્ષોભ પામે છેતે
 હુલિય-હોલતા

ચલ-ચંચલ ઇવા
 કુંડલંગયતિરીડ-કુંડલ, અંગદ
 -બાજુબંધ, કિરીટ-મુગટ
 સોહંતમહુલિમાલા-શોભતી મુ-
 કુટની માલાઓ છે જેમની
 ઇવા,

ભાવાર્થ—આ ચાર શ્લોકોવડે ભગવાને દેવાદિક વંદન કરવા આવે છે તે કેવી રીતે ? વિગેરે બતાવીને પછી આચાર્ય વંદના કરી છે તે આ પ્રમાણે—દેવો તથા અસુરો શ્રેષ્ઠ વિમાન, મનોહર સુવર્ણના રથ અને અશ્વના સમૂહ લઈને શીઘ્રપણે આવે છે, તે વચ્ચે ઉતાવળથી ઉતરતાં ક્ષોભ પામીને હોલતા અને ચંચલ કુંડલ, બાજુબંધ, મુગટ અને શોભતી મુગટની માલાઓથી તેઓ દેદીપ્યમાન દેખાય છે. ૨૨.

જં સુરસંઘા સાસુરસંઘા વેરવિહતા મત્તિમુજુતા,
 આયરભૂસિઅસંમમિંદિઅસુટ્ટુમુવિહિઅસવ્વલોધા ।
 ઉત્તમકંચણરયણપરૂવિયમાસુરભૂસણમાસુરિઅંગા,
 ગાયસમોણયમત્તિવસાગયપંજલિપેસિઅસીસપણામા ॥૨૩॥

(રયણમાલા)

શબ્દાર્થ:—

જં-જે
 સુરસંઘા-દેવોના સમૂહ

સાસુરસંઘા-અસુરના સમૂહ સ-
 હિત ઇવા

વૈરવિઉત્તા—વૈરભાવ રહિત એવા
મત્તિસુજુત્તા—મત્તિવડે યુક્ત એવા

આચરભૂસિઅ—આદરથી—બ્રાહ્મ
ઉપચારથી મૂષિત થયેલો

સંમર્મપિંડિઅ—ઉતાવટથી પેકઠો
થયેલો

સુદ્દુસુવિહ્નિઅ—અત્યંત વિસ્મય
પામેલો

સન્વવલોઘા—સર્વગજાશ્વાદિક
સૈન્યનો સમૂહ છે જેમનો
એવા અથવા “ આચર
ભૂસિઅ ” વિગેરે દેવનાં
વિશેષણ કરવાં.

ઉત્તમકંચણરચણપરૂવિય—ઉત્તમ
કાંચન અને રત્નવડે અત્યંત
રૂપવાળા કરેલા

માસુરભૂષણમાસુરિઅંગા—દેવી-
પ્યમાન અલંકારોવડે દીપ્ત
છે અંગ જેના એવા.

ગાયસમોણય—શરીરના અવયવો
વડે નમ્ર થયેલા

મત્તિવસાગય—મત્તિને વશ થયેલા

પંજલિપેસિઅસીસપનામા—હાથ
જોડીને કર્યો છે મસ્તકવડે
પ્રણામ જેમણે એવા

ભાવાર્થ—વહ્ની તે દેવો અને અસુરો વૈરભાવ તર્જી મત્તિયુક્ત થઈ
બ્રાહ્મ અલંકારો પહેરી સર્વે એકત્ર થઈ અત્યંત વિસ્મય પામેલા ગજ, અશ્વ
વિગેરે સૈન્ય સમૂહને સાથે લઈને આવે છે, તથા ઉત્તમ સુવર્ણ અને રત્નો-
વડે દેવીપ્યમાન અલંકારોથી તેમના શરીરો સુશોભિત દેખાય છે, તથા
તેઓ શરીરથી નમ્ર થઈ મત્તિથી હાથ જોડી મસ્તકવડે વંદન કરે છે. ૨૩

વંદિઝ્ઞ થોઝ્ઞ તો ઝિણં, તિગુણમેવ ય પુણો Xપયાહિણં ।
 યણમિઝ્ઞ ય ઝિણં સુરાસુરા, પમુઝ્ઞઆ સમવણાઝ્ઞ તો ગયા ॥૨૪॥
 ॥ સ્વિત્તયં ॥

શબ્દાર્થ:—

વંદિઝ્ઞ—વાંદીને
 થોઝ્ઞ—સ્તુતિ કરીને
 તો—ત્યાર પછી
 ઝિણં—ઝિનેશ્વરને
 તિગુણમેવ—ત્રણ વારજ
 ય—તથા
 પુણો—વઢી
 પયાહિણં—પ્રદક્ષિણા દર્હને

પણમિઝ્ઞ—પ્રણામ કરીને
 ય—તથા જતી વસ્તે ફરીથી
 ઝિણં—ઝિનેશ્વરને
 સુરાસુરા—તે સુર અને અસુરો
 પમુઝ્ઞઆ—હર્ષ પામ્યા હતા
 સમવણાઝ્ઞ—પોતાને સ્થાને
 ગયા—ગયા

ભાવાર્થ—આ રીતે તે દેવો તથા અસુરો જે ઝિનેશ્વરને વાંદી,
 સ્તુતિ કરી અને ત્રણ પ્રદક્ષિણા પૂર્વક ફરો વાંદીને હર્ષ પામતા પોતાને
 સ્થાને જાય છે. ૨૪

તં મહામુણિમહં પિ પંજલી, રાગદોસમયમોહવજ્જિઅં ।
 દેવદાણવનરિંદવંદિઅં, સંતિમુત્તમમહાતવં નમે ॥ ૨૫ ॥

સ્વિત્તયં ॥

X. પ્રદક્ષિણા કરાયેલ છે જેને—પ્રદક્ષિણા કરાયેલા એવા ભગવંત એ
 પ્રકારે ભગવંતનું વિશેષણ લેવાથી અર્થ થાય છે. અહીં કૃત્વા અધ્યાહાર છે.

શબ્દાર્થ—

સં-તે

મહામુણિ—મોટા છે મુનિઓ જેને
એવા

અહં પિ—હું પણ

પંજલી—જેણે હાથ જોડ્યા છે
એવારાગદોસભયમોહવજ્જિઅં—રાગ,
દ્વેષ, ભય અને મોહે કરીને

માવાર્થ—તે જિનેશ્વર, મુનિઓના મોટા પરિવારવાળા છે, રાગ, દ્વેષ, ભય અને મોહને જીતનાર છે, તેમને દેવેંદ્ર, દાનવેંદ્ર અને નરેંદ્રો નિરંતર નમન કરે છે, તથા તે ઉપ્ર તપસ્યા કરનાર છે, આવા તે શાંતિ-નાથને હું પણ હાથ જોડીને નમું છું. ૨૫.

શ્રી અજિતનાથની સ્તુતિ.

અંબરંતરવિઆરણિઆહિં, લલિઅહંસવહુગામિણિયાહિં ।

પીણસોણિથણસાલિણિઆહિં, સકલકમલદલલોઅણિઆહિં ॥૨૬॥

॥ દીવયં ॥

^૧ પીણનિરંતર^૨થણભરવિ^૩ણમિઅગાયલયાહિં,

મણિકંચણપસિદ્ધિલમેહલસોહિઅસોણિતડાહિં ।

૧ પ્રીણ કામીજનને ખુશી કરે એવા. ૨. વ્યવધાન (આંતરા) રહિત.

૩. નાજુક અને કોમઠ શરીર હોવાથી નમી ગયેલા.

રહિત એવા

દેવદાણવનરિંદવંદિઅં—દેવેંદ્ર,
દાનવેંદ્ર અને નરેંદ્રોણ વંદના
કરેલા એવા તથા

સંતિ—શાંતિનાથને

ઉત્તમમહાતવં—શ્રેષ્ઠ મોટા તપ-
વાળા એવા

નમે—નમું છું.

વરહિવિવિણિનેરસતિલયવલયવિભૂસણિઆહિં,
 રહકરચર+મણોહરસુંદરદંસણિઆહિં ॥૨૭॥ ચિત્તક્ષરા ॥
 દેવસુંદરીહિં પાયવંદિઆહિં વંદિઆ ય જસ્ત તે સુવિક્રમા કમા,
 અપ્પણો નિડાલણિં મંડણોહુડણપ્પગારણિં કેહિં કેહિં વી ।
 અવંગતિલયપત્તલેહનામણિં ચિહ્ણણિં સંગયંગયાહિં,
 મત્તિસન્નિવિઠ્ઠવંદનાગયાહિં હુંતિ તે વંદિઆ પુણો પુણો ॥૨૮॥
 ॥ નારાયણો ॥

તમહં જિણચંદં, અજિઅં જિઅમોહં ।

ધુયસવ્વકિલેસં, પયઓ પ્પણમામિ ॥ ૨૯ ॥ નંદિઅયં ॥

શબ્દાર્થ:—

અંબરંતરવિઆરણિઆહિં—આ-
 કાશના અંતરાલે વિચરનારી
 લલિઅહંસવહુગામિણિઆહિં—
 મનોહર હંસીના જેવું ગમન
 કરનારી

પીણસોણિથણ—પુષ્ટ એવા કટી-
 તટ અને સ્તનવડે

સાલિણિઆહિં—શોભતી
 સકલકમલદલ—સંપૂર્ણ કમ-
 લના પત્ર જેવા

લોઅણિઆહિં—લોચનવાઢી

પીણનિરંતર—પુષ્ટ અને આંતરા
 રહિત—ગાઢ એવા
 થણમર—સ્તનના મારવડે

વિણમિઅ—નમેલી છે

ગાયલયાહિં—ગાત્રલતા—શરીર
 રૂપી લતા જેમની એવી

મણિકંચણ—મણિ અને સુવર્ણની

પસિઢિલમેહલ—શિથિલ એવી મેસ્ત-
 ઢાવડે (કંદોરો)

સોહિઅ—શોભાયમાન છે

+મનોધર—મનને અન્યત્ર ગમનનો નિવેધ કરવાથી મનને અટકાવનાર
 એવો પણ અર્થ થાય છે.

सोणितडाहिं—कटिप्रदेश जेमनो

एवो

वर—श्रेष्ठ

खिखिणि—घुघरीओ

नेउर—नुपूर—झांझर अथवा घुघ-
रीओवाळा झांझर

सतिलय—उत्तम तिलक

वलय—कंकण, ते रूप छे

विभूसणिआहिं—आभूषणो जे-
मने एवी

रइकर—प्रीतिकारक

चउरमणोहर—चतुर जनना म-
नने हरण करनार

सुंदर—सुंदर छे.

दंसणिआहिं—दर्शनीय शरीर जे-
मनुं एवी

देवसुंदरीहिं—देवांगनाओए

पायवंदिआहिं—शरीरना अथवा
आभूषणोना पाद एटले
किरणोना वृंद एटले
समूहवाळी

जस्स—जे प्रभुना

अवंग—अपांग—नेत्रप्रांत अर्थात्
नेत्रमां रहेला अंजन

तिलय—तिलक

पत्तलेह—पत्रलेख एटले कस्तुरी
विगैरेशी कपाळ पर करेली
पत्रछेखा (आड्य)

नामएहिं—नामना

चिल्लएहिं—देदीप्यमान एहवा.

अप्पणो—पोताना

निडालएहिं—ल्लटवडे

मंडणोड्डणप्पगारएहिं—आ-
भूषणनी रचनाना प्रकारे
करीने

केहिं केहिं वी—कोइ कोइ--
अपूर्व

संगयंगयाहिं—युक्त छे अंग
जेमनां एवी

भत्तिसन्निविट्टवंदणागयाहिं—
भक्ति युक्त यइने वंदन
करवाने आवेली एवी

તે-તે ઇટલે પ્રસિદ્ધ ઇવા
 સુવિક્રમા-સુંદર ગતિવાલા
 કમા-બે ચરણો
 વંદિઆ ય-વાંઘા છે
 તે-તે ચરણો
 પુણો પુણો-વારંવાર
 વંદિઆ હુંતિ-વાંઘા છે
 તે-તે
 અહં-હું

જિણચંદં-સામાન્ય કેવલીને વિષે
 ચંદ્ર સમાન ઇવા
 અજિઅં-અજિતનાથને
 જિઅમોહં-મોહને જીતનાર
 ધુઅસવ્વકિલેસં-સર્વ કલેશને
 નાશ કરનાર
 પયઓ-આદરવાલો છતો
 ણમામિ-પ્રણામ કરું હું

ભાવાર્થ—ભગવાનને દેવાંગનાઓ જે રીતે વંદન કર્યું તે ચાર શ્લોકવડે બતાવે છે.—આકાશમાં વિચરનારી, મનોહર હંસીના જેવી ગતિવાલી, પુષ્ટ ઇવા નિતંબ અને સ્તનોવડે શોભિત, સંપૂર્ણ ઇટલે વિક્સ્વર કમલના પત્ર જેવા નેત્રવાલી, જાડા અને ગાઢ સ્તનના ભારવડે જેમનું શરીર નમી ગયું છે. જેમના કટિપ્રદેશ ઉપર મણિ અને સુવર્ણની બનાવેલી વિશેષ શિથીલ મેલ્લ્યા શોભી રહી છે, શ્રેષ્ઠ ધુધરીઓ અને જ્ઞાંઙ્ગર અથવા ધુધરીવાલા જ્ઞાંઙ્ગર, સુંદર તિલક અને કંકણવડે જેઓ અત્યંત શોભે છે, જેમના શરીરનું સૌંદર્ય પ્રીતિકારક, ચતુર જનના મનને હરનારું અને સુંદર છે, શરીરના અથવા અલંકારોના કિરણોથી જેઓ શોભે છે, દેદીપ્યમાન અપાંગ, (નેત્રને વિષે અંજનની રચના) તિલક અને પત્રલેખ નામની અર્પૂર્વ રચનાવડે જેમના અંગો યુક્ત કરેલાં છે તથા ભક્તિ યુક્ત થઈ વંદન કરવા આવેલી ઇવી દેવાંગનાઓ પોતાના લ્લાટ વડે જે પ્રમુના સુંદર ગતિવાલા બે ચરણોને

ચારંવાર બાંધા છે, તેવા મોહને જીતનાર અને સર્વકલેશનો નાશ કરનાર શ્રીઅજિતનાથ જિનચંદ્રને હું આદરથી વંદન કરું છું. ૨૬-૨૯.

શ્રીશાંતિનાથની સ્તુતિ.

ધુઅવંદિઅયસ્સા રિસિગણદેવગણેહિં,
તો દેવવહુહિં પયઓ× પણમિયસ્સા ।

÷ જસ્સજગુત્તમસાસણયસ્સા, મત્તિવસાગયપિંદિઅયાહિં ।

દેવવરચ્છરસાવહુઆહિ, +સુરવરરઙ્ગુણપંડિઅયાહિં ॥ ૩૦ ॥

॥ માસુરયં ॥

વંસસદંતંતિતાલમેલિણ ૧તિઅક્કરામિરામસદ્દમીસણ કણ અ,

× નમંસિયસ્સા (નમંસિયતકસ્ય) ઇતિ પાઠાન્તરં. ભગવંત સમીપે પ્રથમ ગણવર નમસ્કાર કરે, પછી દેવતા અને દેવોઓ નમસ્કાર કરે તે ક્રમ અહીં દર્શાવ્યો છે.

÷ જસૂચ મોક્ષણે જસૂ ધાતુ મોક્ષ કરવાના અર્થમાં છે તેથી જ્ઞાસ્ય ઇટલે મોક્ષ પ્રાપ્ત કરાવવાને શક્તિવાન.

+ શ્રેષ્ઠ દેવોને પ્રીતિ જે થકી થાય એવા (સંગિત કુશલતા ચગેરે ગુણોને વિષે પંડિતા-વિદુષી એવો દેવનર્તકો એવો અર્થ પણ થાય છે.

૧ એક મુખવાળા અને બે મુખવાળા વાજિત્ર મઢીને ત્રણ મુખ-વાળું વાજિત્ર તે ત્રિપુષ્કર.

મુદ્દસમાગળે અ^૧ મુદ્દસ^૨જ્જગીઅપાયજાલઘંટિઆહિં ।

વલયમેહલાકલાવને૩રાભિરામસદ્મીસણ કણ અ,

દેવનદ્વિઆહિં^૪ હાવભાવવિન્મમપ્પગારણહિં^૫ ।

નચ્ચિઝ્ઞ અંગ^૬હારણહિં વંદિઆ ય જસ્સ તે^૭ સુવિક્કમા કમા,

તયં તિલોયસન્વસત્તસંતિકારયં પસંતસન્વપાવદોસમેસ હં

નમામિ સંતિમુત્તમં જિણં ॥ ૩૧ ॥ નારાયણો ॥

શબ્દાર્થ:—

રિસિગળદેવગળેહિં—ઋષિઓના

સમૂહ અને દેવોના સમૂ-

હોણ

થૂઅવંદિઅયસ્સા—સ્તુતિ કરાયેલા

તથા વંદનાં કરાયેલા

તો—ત્યારપછી

જ્ઞેનામ જયતિ શાસનામ

૧ અનુનાસિકાદિ દોષ રહિત શુદ્ધ ઉચ્ચારવાલું.

૨ ષડ્જ, મયૂર, કેકા, શંખ આદિના શબ્દોવડે (સદ્) સારું અથવા સદ્ય તત્કાલ ગાયેલું. ઇવો અર્થ પણ થાય છે.

૩ નૃત્યકલામાં કુશલ એવી દેવાંગનાઓ. ૪ મુખની ચેષ્ટાદિ બહુ કામવિકારવાળો અભિપ્રાય. ૫ ચિત્તમાં રહેલ અરૂપ કામવિકારનો અભિપ્રાય, ૬ વાણી, વલ્લ અને ભૂષણ વગેરેનું ભ્રમથી સ્થાન બદલાવું અથવા વિલાસ. ૭ નેત્ર મુખ વગેરેના વિકારી ફેરફાર. ૮ હાથ આંગળી પ્રમુખ અંગના લટકા—અભિનય વડે. ૯ શોભિતો પંડિત જનોનો આચાર જ્ઞેના સમીપે છે એવા, ઇવો અર્થ પણ થાય છે.

નોહર શબ્દથી મિશ્ર કરે
છતે

દેવનટ્ટિઆહિં—દેવની નર્તકીઓ

હાવમાવવિભમપ્પગારહિં—

હાવ, માવ અને વિલાસના

પ્રકારવાળા

નચ્ચિઠ્ઠા—નૃત્ય કરીને

અંગહારહિં—અંગના વિશ્લેષે

કરીને

વંદિઆ ય—જેના બે ચરણોને

વાંધા છે

અસ્સ—જે મગવાનના

તે સુવિક્રમા કમા—તે ઉત્તમ પ-

રાક્રમવાળા બે ચરણોને

માવાર્થ—આ બે છંદમાં દેવીઓએ નૃત્ય પૂર્વક શ્રીશાંતિનાથને

વંદના કરી છે, તેનું વર્ણન આપેલું છે.—જે પ્રમુ પ્રથમ ઋષિઓ અને

દેવોના સમુદાય વડે સ્તુતિ તથા વંદન કરાયા છે, અને પછી દેવાંગનાઓએ

સાવધાનપણે નમસ્કાર કરેલા છે, જેની શક્તિ આસ્વા જગતને મુક્તિ પમાડે તેવી

છે અને જેનું શાસન સર્વોત્તમ છે, તથા જેના શ્રેષ્ઠ પરાક્રમવાળા બે ચરણોને

શક્તિના વશથી આવીને એકત્ર થયેલી, નર્તક વાદક દેવો તથા દેવીઓથી

સુક થયેલી અને દેવોની સાથે રતિક્રીડા કરવામાં કુશલ એવી દેવની

તયં—તે

તિલોયસવ્વસત્તસંતિકારયં—

ત્રણ જગતના સર્વ પ્રાણી-

ઓને શાંતિ કરનારા અથવા

મોક્ષને આપનારા

પસંતસવ્વપાવદોસં—વિશેષેશાંત

થયા છે સર્વ પાપ—કર્મ અને

દ્વેષ વિગેરે જેના એવા

એસ હં—આ હું

નમામિ—નમસ્કાર કરું છું

સંતિં—શાંતિનાથ

ઉત્તમં—ઉત્તમ

જિણં—જિનેશ્વરને

નર્તકીઓએ હાવ, ભાવ અને વિશ્રમના પ્રકારવાળા અંગના વિક્ષેપે કરીને નૃત્ય કરવા પૂર્વક વંદના કરી છે, કે જે નૃત્ય વસ્તુને વાંસળીનો શબ્દ, વીણાનો સ્વર અને પટહાદિકનો તાલ મેલવવામાં આવ્યો હતો, ત્રિપુષ્કર નામના વાજિંત્રનો મનોહર શબ્દ મિશ્ર કરવામાં આવ્યો હતો, સર્વ પ્રકારના શબ્દ સાંભળી શકાય તેમ સર્વના કાન સાવધાન થયા હતા, ષડ્જ સ્વરવડે શુદ્ધ ગીત ગાતાં પગમાં વાંધેલી ધુધરીઓના શબ્દથી નૃત્યાદિકની સંભાવના કરવામાં આવતી હતી, તથા તે નૃત્ય કંકણ, કટિમેસલા, કલાપ અને નૂપુરના મનોહર શબ્દથી મિશ્ર હતું. આવા વ્રણ જગતના સર્વ પ્રાણીઓને શાંતિ કરનારા અને પાપ, દ્વેષ વિગેરેથી મુક્ત થયેલા ઉત્તમ શ્રીશાંતિનાથ જિનેને હું નમસ્કાર કરું છું. ૩૦-૩૧.

શ્રીઅજિતનાથ તથા શાંતિનાથની સ્તુતિ—

૧ ૨ ૩
ઉત્તચામરપટ્ટાગજૂઅજવમંડિઆ,

૪
ઝ્યવરમગરતુરયસિરિવચ્છમુલંછણા ।

૫ ૬ ૭
દીવસમુદ્ધમદરદિસાગયસોહિયા,

સત્થિથવસહસીહરહચક્કવરંકિયા ॥ ૩૨ ॥ લલિઅયં ॥

૧ નાની ધ્વજા. ૨ યજ્ઞ સ્તંભ. ૩ સિંહાદિના ચિત્રવાળો મોટો ધ્વજ. ૪ ઉત્તમ પુરુષના વક્ષ સ્થલ (છાતી)માં આ લક્ષણ હોય છે કોઈને પગમાં પળ હોવાનો સંભવ છે.

૫ જંબૂ દ્વીપ વગેરે દ્વીપ અને લવણ સમુદ્ર વગેરે સમુદ્ર જાણવા.

૬ મંદિરં એવો પાઠ હોય ત્યાં “ પ્રાસાદ ” એવો અર્થ કરવો.

૭ મેરુ પર્વતની આસપાસ ચારે દિશાએ હસ્તિના આકારના કરી-કુટો મદ્રશાલ વનમાં છે તે.

સહાવલઠ્ઠા^૧ સમપ્પઠ્ઠા, અદોસદુઠ્ઠા^૨ ગુણેહિં જિઠ્ઠા
 પસાયસિઠ્ઠા^૩ તવેણ પુઠ્ઠા, સિરીહિંઠ્ઠા રિસીહિં જુઠ્ઠા ॥૩૩॥
 વાળવાસિઆ ॥

તે તવેણ ધુઅસવ્વપાવયા, સવ્વલોઅહિઅમૂલપાવયા ।
 સંથુઆ^૪ અજિઅસંતિપાયયા, હુંતુ^૫ મે સિવસુહાણ દાયયા ॥૩૪॥
 ॥ અપરાંતિકા ॥

શબ્દાર્થ—

છત્ત-છત્ર

ચામર-ચામર

પઢાગ-પતાકા

જૂઅ-ચક્કરસ્તંભ

જવ-જવવડે

મંઢિઆ-શોભિત

જ્ઞયવર-શ્રેષ્ઠ ધ્વજ

મગર-મધર

-
- ૧ અસમપ્રતિષ્ઠા: નિરુપમ છે પ્રતિષ્ઠા (લ્લાલિ) જેમની ઇવા.
 - ૨ રતાશ તથા કોમલતા આદિ અથવા જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રાદિ ગુણો.
 - ૩ પ્રસાતશિષ્ઠા: ઇટલે ઉત્કૃષ્ટ સુખવાલા શ્રેષ્ઠ પુરુષો છે જેની સમીપે ઇવા.
 - ૪ શંસ્તુતા સુખના કારણમૂત સ્તવન કર્યું છે જેનું ઇવા.
 - ૫ શિવ સુખના દાતાર ઇવા અજિતનાથ અને શાંતિનાથ પૂજ્ય મને સ્તુતિ કરાયેલા થાઓ, અર્થાત્ તેમનું નિત્ય દર્શન થાઓ ઇમ પળ અર્થ લઈ શકાય.

તુરય-અશ
 સિરિવચ્છ-શ્રીવાસરૂપ
 સુલંછણા-સુંદર લાંછનવાળા
 દીવ-દ્વીપ
 સમુદ્ર-સમુદ્ર
 મંદર-મેરુ
 દિસાગય-દિગ્ગજવ્રહે
 સોહિયા-શોભતા
 સત્થિઅ-સ્વસ્તિક
 વસહ-વૃષભ
 સીહ-સિંહ
 રહ-રથ
 ચક્રવર-શ્રેષ્ઠ ચક્રવ્રહે
 અંકિયા-ચિન્હવાળા
 સહાવલદ્વા-સ્વભાવથી જ સુંદર
 સમપ્પદ્વા-સમભાવને વિષે
 રહેલા.
 અદોસદુદ્વા-દોષવ્રહે અદુષ્ટ
 ગુણેહિં જિદ્વા-ગુણોવ્રહે મોટા
 પસાયસિદ્ધા-રાગાદિકના અભા-
 વરૂપ નિર્મલતાવ્રહે શ્રેષ્ઠ
 તવેણ-તપવ્રહે

પુદ્ધા-પુષ્ટ
 સિરિહિં દ્ધા-લક્ષ્મીવ્રહે પૂજા-
 યેલા
 રિસીહિં જુદ્ધા-મુનિઓપ સેવેલા
 તવેણ-તપવ્રહે
 ધુઅસવ્વપાવયા-નાશ કર્યા છે
 સર્વ પાપ જેમણે એવા
 સવ્વલોઅહિઅમૂલપાવયા-સર્વ
 લોકના દ્વિતરૂપ જે મોક્ષ
 તેનું મૂલ જે જ્ઞાન, દર્શન
 અને ચારિત્ર તેને પમાડ-
 ડનારા
 સંધુઆ-સમ્યક્ પ્રકારે સ્તુતિ
 કરેલા
 તે-તે
 અજિઅસંતિપાયયા-પૂજ્ય એવા
 અજિતનાથ અને શાંતિનાથ
 હુંતુ-થાઓ
 મે-મને
 સિવસુદ્ધાણ-મોક્ષસુસ્વના
 ધાયયા-આપનાર

માવા ર્થ—જે હુત્ર, ચામર, પતાકા, યજ્ઞસ્તંભ અને જવના લક્ષ-
 ણોવડે શોભતા છે, જે શ્રેષ્ઠ ધ્વજ, મગર, અશ્વ અને શ્રીવત્સના સુંદર
 લાંછનવાળા છે, જે દ્વીપ, સમુદ્ર, મેરુપર્વત અને દિગ્ગજના ચિન્હોવડે
 શોભાયમાન છે, જે સ્વસ્તિક, વૃષભ, સિંહ, રથ અને શ્રેષ્ઠ ચક્રના ચિન્હ-
 વાળ છે, જે સ્વભાવથીજ સુંદર છે, જે સમતાની ભૂમિપર પ્રતિષ્ઠિત છે,
 જે રાગાદિક દોષોવડે દૂષિત થયા નથી, જે જ્ઞાનાદિક ગુણોવડે મોટા છે,
 જે રાગાદિક મઠના અભાવને લીધે નિર્મલ્લતાવડે શ્રેષ્ઠ છે, જે તપવડે
 પુષ્ટ છે, જે લક્ષ્મીવડે પૂજિત છે, જે મુનિઓવડે સેવાયેલા છે, જેમણે
 તપવડે સર્વ શુભાશુભ કર્મનો નાશ કર્યો છે, જે સર્વ લોકના હિતના-
 મોક્ષના મૂળરૂપ જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રને પ્રાપ્ત કરાવનાર છે, તથા જે
 સમ્યક્ પ્રકારે સ્તુતિ કરાયા છે, તે શ્રીઅજિતનાથ તથા શાંતિનાથ પ્રમુ-
 મને મોક્ષસુખના આપનારા થાઓ ૩૨-૩૪

एवं तवबलविउलं, शुअं मए अजिअसंतिजिणजुअलं ।

ववगयकम्मरयमलं, गइं गयं सासयं विउलं+ ॥३५॥ गाहा ॥

શબ્દાર્થ:—

एवं—આ પ્રકારે [મોટા
 तवबलविउलं—તપના બલથી
 ववगयकम्मरयमलं—ગયા છે
 જ્ઞાનાવરણાદિક ઘાટ કર્મ,
 रज एउले बंधाता कर्म

અને મલ ઇટલે બંધેલા
 કર્મ જેમના ઇવા
 शुअं—સ્તુતિ કરી છે.
 मए—મેં
 अजिअसंतिजिणजुअलं—અજિ-

+ विमलं इति पाठान्तरं.

તનાથ અને શાંતિનાથ
નામના બે જિનેશ્વરોની
વવગયકમ્મરયં અલં—અત્યંત
ગયો છે કર્મનો રય—પ્રવાહ
જેમનો એવા

ગઈ—મોક્ષરૂપ ગતિને

ગયં—પામેલા એવા

સાસયં—શાશ્વતી

વિહલં—વિપુલ—વિસ્તારવાળી

ભાવાર્થ—આ પ્રમાણે શ્રીઅજિતનાથ અને શાંતિનાથના જિનયુગલની
મેં સ્તુતિ કરી છે, તે બન્ને પ્રભુ તપના બલથી બલવાન છે. બંધાતા અને
બાંધેલા કર્મથી મુક્ત થયા છે, અને શાશ્વતી તથા વિસ્તારવાળી મોક્ષગતિને
પામેલા છે. ૩૫.

તં बहुगुणप्पसायं, सुखसुहेण परमेण *अविसायं ।
नासेउ मे विसायं, कुणउ अ परिसा वि अ पसायं ॥३६॥ माहा॥

શબ્દાર્થ— जेनम् जयति शासनम्

તં—તે બન્ને જિનેશ્વરો
बहुगुणप्पसायं—જ્ઞાનાદિક ઘણા
ગુણોની નિર્મલતાવાળા
सुखसुहेण—મોક્ષસુખવડે
परमेण—ઉત્કૃષ્ટ એવા
अविसायं—વિષાદ રહિત એટલે
વિકલ્પા રહિત

नासेउ—નાશ કરો
मे विसायं—મારા વિષાદને—
खेदने अथवा विसातने
एटले दुःखने
कुणउ—કરો
अ—તથા
परिसा वि अ—આ સ્તવનને
सांभळनार समा पण

* अविसातं गयं છે સુખ જેનું તે વિસાત અને ન વિસાતં
अविसातं सुख रहित नहि अर्थात् सुखवाळा एवो अर्थ पण थाय છે.

પસાયં-પ્રસાદને ઇટલે મારા
વચનમા ગુણનું પ્રહણ અને

દોષના ત્યાગરૂપ મહેરબા-
નીને

ભાવાર્થ—જ્ઞાન દર્શનાદિ અનેક ગુણનો પ્રસાદ છે જેને एवं
(અથવા ઘણા પ્રકારની નિર્મલતાવાલું); ઉત્કૃષ્ટ મોક્ષ સુખવડે વિષાદ
(વિકલતા) રહિત તે યુગલ; મારા વિષાદ (અથવા વિસાત દુઃસ્વ) ને
નાશ કરો અને વઠી સમા (આ સ્તવનને સાંભળનારી સમા) પળ મારા
ઉપર અનુપ્રહ (કહેલ સ્તવનના ગુણનું પ્રહણ અને દોષના ત્યાગરૂપ
મહેરબાની) કરો. ૩૬

અંત્ય મંગલાચરણ.

તં મોણ્ઝ અ નંદિં, પાવેઝ અ xનંદિસેળમભિનંદિં ।

પરિસા વિ અ સુહનંદિં, મમ ય દિસઝ સંજમે નંદિં ॥૩૭॥ગાથા॥

શબ્દાર્થ—

તં-તે બંને જિનેશ્વરો લોકોને

નંદિં-આનંદને અથવા સમૃદ્ધિને

મોણ્ઝ-હર્ષ આપો

પાવેઝ-પમાડો

અ-અને

અ-તથા

x આ નંદિષેળ મુનિ શ્રેણિકના પુત્ર કે બીજા કોઈ મહર્ષિ છે તેનો બરાબર નિર્ણય થતો નથી. કેટલાક વઠી એમ કહે છે કે શ્રી શત્રું-જયની ગુપ્તામાં અજિતનાથ અને શાંતિનાથ વર્ષાઋતુમાં રહેલ હતા તે જગ્યાએ અનુપમ સરોવરની સમીપે અજિતનાથનું ચૈત્ય હતું અને મહાદેવીની ટુંકની પાસે શાંતિનાથનું ચૈત્ય હતું ત્યાં નેમનાથજીના ગગધર નંદિષેળ-જીએ અજિતશાંતિ સ્તવનની રચના કરી તેથી તે બંને ચૈત્યો પૂર્વાભિમુલ્ક થયાં. મૂળ મંથકારે અહીં સુધી રચના કરી છે તેમાં ૩૭ ગાથા અને ૨૪૨૩ અક્ષરો આવે છે. બાકીની ગાથાઓ અન્યની કરેલી છે.

नंदीसेणं—नंदीषेणने
 अभिनंदिं—समस्त प्रकारे समृ-
 द्धि अथवा आनंद
 षरिसा वि अ—श्रोताओनी स-
 भाने पण

सुहनंदिं—सुखनी वृद्धिने
 मम य—अने मने
 दिसउ—आपो
 संजमे नंदिं—संयमने विषे आ-
 नंदने

भावार्थ—श्रीअजितनाथ तथा शांतिनाथ लोकोने हर्ष आपो,
 समृद्धि आपो, नंदीषेणने विशेष समृद्धि आपो, श्रोताओने सुखनी वृद्धि
 आपो अने संयमने विषे आनंदने आपो. ३७.

आ स्तवननो महिमा कहे छे.—

पक्खिअच्चाउम्मासिअ—+संवच्छरिए अवस्स भणिअव्वो× ।
 सोअव्वो सव्वेहिं, उवसग्गनिवारणो एसो ॥ ३८ ॥

(गाहा)

शब्दार्थ—

एसो—आ अजितशांति स्तवन
 पक्खिअ—पाक्षिक
 चाउम्मासिअ—चातुर्मासिक

संवच्छरिए—सांवत्सरिक प्रति-
 क्रमणने विषे
 अवस्स—अवश्य

+ संवच्छर राइए अ दीअहे अ इति पाठान्तरं.

× आ स्तवन एकज जणे भणवानुं कहुं छे तेनुं कारण ए के एक
 साथे घणाना बोलवाथी कोलाहल थाय तेथी सर्वने उपयोग पूर्वक संभळाय
 नहि तेथी एक साथे बोलवानी पद्धति उचित नथी.

भणिअव्वो-भणवानो छे
सोअव्वो-सांभळवानो छे
सव्वेहिं-बीजा सर्वेए

उवसग्गनिवारणो - उपसर्गने
निवारण करनार

भावार्थ—पाक्षिक, चातुर्मासिक अने सांक्रत्सरिक प्रतिक्रमणने विषे आ अजितशांतिस्तोत्र एक जणे अवश्य भणवो अने बीजा सर्वेए सांभळवो. केमके आ स्तव उपसर्गनो नाश करनार छे. (एक साथे सर्व भणे तो कोलाहलनो संभव छे, माटे एक जणे ज भणवो ए योग्य छे.) ३८.

जो पढइ जो अ निसुणइ,

उभओ कालं पि अजिअसंतिथयं ।

नहु हुंति तस्स *रोगा, पुव्वुप्पन्ना विणासंति ॥३९॥

(गाहा)

शब्दार्थ—

जो पढइ-जे माणस भणे
जो अ निसुणइ-अने जे
माणस सांभळे
उभओ कालं पि-प्रातःकाळ
तथा सायंकाळ बन्ने
वखत
अजिअसंतिथयं-आ अजित-

शांति स्तवने
न हु हुंति-थता ज नथी तेम
तस्स-तेने
रोगा-कास, श्वास, विगेरे रोगो
पुव्वुप्पन्ना वि - पूर्वे उत्पन्न
थयेला होय ते पण
णासंति-नाश पामे छे

* कास, श्वास, भगंदर, कोढ वगेरे रोगो, अथवा सर्व प्रकारनी पीडाओ.

भावार्थ—आ अजितशांति स्तवने प्रातः सायं बन्ने काळे (उपलक्षणथी सवार बपोर ने सांज) जे भणे छे अने सांभळे छे, तेने रोगी थता नथी, अने प्रथम उत्पन्न थया होय तो ते पण नाश पामे छे. ३९

जइ इच्छह परमपयं, अहवा किर्त्ति सुवित्थडं भुवणे ।
ता तेलुक्कुद्धरणे, जिणवयणे आयरं कुणह ॥ ४० ॥
(गाहा)

शब्दार्थ—

जइ-जो तमें

इच्छह-इच्छता हो

परमपयं-मोक्षने

अहवा-अथवा

किर्त्ति-कीर्तिने

सुवित्थडं-विस्तार पामती

भुवणे-जगतने विषे

ता-तो

तेलुक्कुद्धरणे - त्रण लोकनो

उद्धार करनार

जिणवयणे-जिनेश्वरना वचनने

विषे

आयरं-आदर

कुणह-करो

भावार्थ—जो तमो मोक्षने इच्छता हो अथवा त्रण जगतमां विस्तार पामेली कीर्तिने इच्छता हो तो त्रण लोकनो उद्धार करनार श्रीजिन वचनने विषे आदर करो—जिनेश्वरनी आज्ञा प्रमाणे करो.

ववगयकलिकलुसाणं, ववगयनिद्धंतरागदोसाणं ।

ववगयपुणम्मवाणं, नमोत्थु देवाहिदेवाणं ॥ ४१ ॥

શબ્દાર્થ—

વવગય—નાશ પામ્યા છે
 કલિ—ક્લેષ
 કલુસાણ—મલીનતા
 નિદંત—અત્યંત

પુણ્વભવાણ—પુનર્ભવ
 નમોત્યુ—નમસ્કાર થાઓ
 દેવાહિદેવાણ—દેવાધિદેવને

ભાવાર્થ—નાશ પામ્યાં છે ક્લેશ અને મલીનતા જેનાં એવા, નિર્મૂલ્યને નાશ પામ્યાં છે રાગ દ્વેષ જેના એવા, ગયા છે પુનર્જન્મ જેનાં એવા, તે દેવાધિદેવોને નમસ્કાર હો. ૪૧

સવ્વં પસમઈ પાવં, પુણં વહ્હુઈ નમંસમાણસ્સ ।
 સંપુણ્ણચંદવયણે, કિત્તયણે અજિઅસંતિનાહસ્સ ॥ ૪૨ ॥

સવ્વં—સર્વ
 પસમઈ—શાન્ત થાય છે
 પાવં—પાપ
 પુણં—પુણ્ય
 વહ્હુઈ—વધે છે
 નમંસમાણસ્સ—નમસ્કાર કર-

જેનમ્ જયતિ શાસનમ્

નારના
 સંપુણ—સંપૂર્ણ
 ચંદવયણે—ચંદ્ર જેવા મુખવાળા
 કિત્તયણે—કીર્તન
 અજિઅ-સંતિ-નાહસ્સ—અજિત
 —શાંતિ—નાથનું

ભાવાર્થ—સંપૂર્ણ ચંદ્રના જેવા મુખવાળા અજિતનાથ અને શાંતિનાથ જિનનું કીર્તન કર્યે છતે વંદન કરનારનાં સર્વ પાપ વિશેષે શાંત થાય છે અને પુન્ય વધે છે. ૪૨

॥ ઇતિ અજિતશાન્તિસ્તવન સંપૂર્ણમ્ ॥

પછી જયચોયરાય કહી ત્રણ સ્વમાસમણે આચાર્ય૦ ઉપા-
ધ્યાય૦ સર્વ સાધુ વાંદી, સ્વમાસમણ દહૃં ઇચ્છાકારેણ૦ દેવસિ-
પ્રાયચ્છિત્ત અન્નસ્થ કહી ચાર લોગસ્સનો કાઠસ્સગ્ગ કરવો,
પ્રગટ લોગસ્સ કહી; પછી સજ્ઞાય માટે ચાર સ્વમાસમણા દહૃં,
નવકાર ગણા પચ્ચી સજ્ઞાય કહેવી.

૪૭ અથ પક્કિસ્વ સજ્ઞાય ॥

નમિઝ્ઞણ તિલોઅ ગુરું, લોયાલોયપ્પયાસઅં વીરં ।

સંવોહ સત્તરિ મહં, રપ્પમિ ઉદ્ધાર ગાહાહિં ॥ ૧ ॥

અર્થ:—ત્રણ લોકનાં ગુરુ અને લોકાલોક પ્રકાશક શ્રી મહાવીર
દેવને નમસ્કાર કરીને સંવોધસિત્તરી (નામા પ્રંથ) ઉદ્ધૃત ગાથાઓ વહે
હું સ્વું હું. ૧

સેયંવરો અ આસંવરો અ, બુદ્ધો અ અહવ અન્નો વા ।

સમભાવ ભાવિઅપ્પા, લહેઈ મુક્કં ન સંદેહો ॥ ૨ ॥

અર્થ:—શ્વેતામ્બર—દિગંબર—બૌદ્ધ અથવા અન્ય કોઈ પણ દર્શની
જો સમભાવથી વાસિત (રાગ દ્વેષ રહિત) આત્મા હોય તો તે 'મોક્ષ
મેલ્લવે છે એમાં સંશય નથી. ૨

અદ્દસ દોસરહિઓ, દેવો ધમ્મોવિ નિઝ્ઞણ દયસહિઓ ।

સુગુરુ વિ વંભયારિ, આરંભ પરિગ્ગહા વિરઓ ॥ ૩ ॥

અર્થ—અદાર દોષ રહિત દેવ; દયા સહિત શ્રેષ્ઠ ધર્મ અને આરંભ
પરિગ્રહ રહિત બ્રહ્મચારિ ગુરુ. ૩

અન્નાણ કોહ મય માણ લોહ, માયા રહ્અ અરહ્અ ।

નિદ્દા સોગ અલિઅવયણ ચોરિયા મચ્છર ભયાય ॥૪॥

પાણિવહ પેમકીલા પસંગ હાસા ય જસ્સ ઇ દોસા ।

અદારસવિ પળઠા, નમામિ દેવાહિદેવં તં ॥૫॥

[આ બે ગાથાનો અર્થ પાછલ ચૈત્યવંદનમાં આવ્યો છે.

તેથી ત્યાં જોઈ લેવો.]

પછી ચમાસમણ દહ્મ ઇચ્છાકારેણ સંદિસ્સહ ભગવન્, દુક્ખખલ્લય કમ્મખલ્લય કહી, અન્નત્થ, કહી, ચારલોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ કરી; પારી પછી પ્રગટ લોગસ્સ કહી; પછી સામાયિક પારવાની વિધી કરવી.

॥ ઇતિ પક્કિવ પ્રતિક્રમણ ॥

॥ ૪૮ અથ શ્રી ચોમાસી પ્રતિક્રમણ વિધિ ॥

ચોમાસી પ્રતિક્રમણની પળ પજ વિધિ જાણવી, પળ પટલી વિશેષતા કે, પચ્ચિના સ્થાનકે (ઠેકાણે) ચોમાસીનો પાઠ કહેવો; તથા બાર લોગસ્સના ઠેકાણે વીસ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો. તથા તપને ઠેકાણે છટ્ટેપં, બે ઉપવાસ, ચાર આંબિલ, છ નિવી, આઠ પકાસણા, ચાર હજાર સજ્જાય; ૫ રીતે કહેવું. (ઇતિ)

॥ ૪૯ અથ શ્રી સાંવચ્છરિક પ્રતિક્રમણ વિધિ ॥

આ પળ ઉપર લચ્છેલી વિધિ પ્રમાણે છે પળ પચ્ચિના ઠેકાણે સંવચ્છરીના આગાર કહેવા. (બોલવા) તથા બાર લોગસ્સના કાઉસગ્ગને ઠેકાણે ચાલીસ લોગસ્સ, અથવા પકસોને સાઠ નવકારનો કાઉસગ્ગ કરવો અને તપને ઠેકાણે સંવચ્છરીતપ અટ્ટમેપં, ત્રણ ઉપવાસ, છ આંબિલ, નવ નિવિ, બાર પકાસણા અને છ હજાર સજ્જાય, ૫ રીતે કહેવું.

॥ ઇતિ સાંવત્સરિક પ્રતિક્રમણ વિધિ ॥

॥ ५० अथ श्री पोसह विधि ॥

पोसह करनार श्रावक आभूषण अलंकारनो त्याग करे, पहैलां राहप्रतिक्रमण विधिपूर्वक करी; आचार्य, उपाध्याय, सर्व साधु वांदी, पछी इरियावही पडिक्कमि, एक लोगस्सनो काउसग्ग पारी, प्रगट लोगस्स कही, खमासमण दइ, इच्छा-कारेण संदिस्सह भगवन् पोसह मुहपत्ति पडिलेहुं? एम कइो मुहपत्ति पडिलेहवी, पछी खमासमण देइ इच्छाकारेण संदि-सह भगवन्. पोसह संदिसाऊं? बीजे खमासमणे पोसह ठाउं? कही, नवकार गणी, इच्छकारी० भ० पोसह दंडक उच्चरावोजी ॥

॥ ५१ अथ पोसहनुं पच्चक्खाण ॥

करेमिभंते पोसहं, आहार पोसहं, देसओ सव्वओवा, खरीर सक्कार पोसहं सव्वओ, अब्बावार पोसहं सव्वओ, वंभचेर पोसहं सव्वओ, चउव्विहे पोसहे ठामि; जावदिवसं अहोरत्तं वा, पज्जुवासामि, दुविहं, तिविहेणं, मणेणं, वायाए, काएणं, न करेमि, न कारवेमि, तस्स भंते पडिक्कमामि, निंदामि, गरिहामि, अप्पाणं वोसिरामि ॥ इति ॥

(पछी खमासमण दइ इच्छाकारेण० सामायक संदि-साहुं? बीजे खमासमणे सामायक ठाउं? एम कही नवकार गणी सामायक उचरीयें)

करेमिभंते सामाइयं सावज्जजोगं पच्चक्खामि, जावपोसहं पज्जुवासामि, दुविहं, तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं, न करेमि, न कारवेमि, तस्स भंते पडिक्कमामि, निंदामि गरिहामि, अप्पाणं वोसिरामि ॥

ए पछी खमासमण दइ, इच्छाकारेण संदिसह भगवन् बहुवेलं संदिसापमि? बीजुं खमासमण दइ; इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन्, बहुवेलं करेमि?

॥ ५२ सवारना पडिलेहण, विधि ॥

इच्छामि खमासमणो, वंदिउं ज.वणिज्जाप निसिहियाप मत्थपण वंदामि. इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन्, पडिलेहणं संदिसापमि ? बीजा खमासमणे पडिलेहणं करेमि ? इच्छं कही मुहपत्ति, नरवलौ, कटासणुं पडिलेहि; खमासमण दइ, इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन्, अंगपडिलेहणं संदिसापमि ? बीजे खमासमणे अंगपडिलेहणं करेमि ? एम कही पेहेरवानुं वख, तथा सुतरनो कंदोरो, उतरासण पडिलेहि; पछी खमासमण दइ, इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन् पडिलेहणा पडिलेहावो ? एम कही स्थापनाचार्यनी वेयावच्च करीयें, स्थापना न होय तो वडीलनुं एक कपडुं पडिलेहो पछी खमासमण दइ इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन् उपधि पडिलेहणं संदिसापमि ? बीजे खमासमणे उपधि पडिलेहणं करेमि ? एम कही बाकी रहेला सर्व उपकरण (वख) पडिलेहियें. पछी खमासमण दइ, इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन्, पोसहसालं एमज्जेमि; एम कही उपाश्रय पुंजी, जयणाथी काजो उद्धरीने शुद्ध भुमिकामां परठवतां अणुजाणह जस्सवग्गहो कही, काजो परठववो, पछी बोसिरे बोसिरे त्रण वखत कहेवुं. पछी गुरु स्थापनाजी पासे आवीने खमासमण दइ इरियावहि पडिक्कमि, एक लोगस्सनो काउस्सग्ग करी, प्रगट लोगस्स कही खमासमण दइने, इच्छाकारेण० बेसणे संदिसापमि, बीजे खमासमणे बेसणे ठापमि, इच्छामि० इच्छा० सज्झायं संदिसापमि ? बीजे खमासमणे सज्झायं करेमि; एम नवकार कही अरहंदेवीनी सज्झाय कहेवी ॥

॥ ५३ अरहं देवोनी सज्ज्ञाय ॥

अरहं देवो गुरुणो, सुसाधुणो जिणमयं महपमाणं ।
इच्छाद् सुहो भावो, सम्मत्तं विंति जमगुरुणो ॥ १ ॥

अर्थः—अरिहंत देव, सुसाधुओ—गुरु अने जिन मत ए मारे
प्रमाण छे, इत्यादि शुभ भाव तेने जगतगुरु तीर्थकरो सम्यक्त्व कहे छे. १

लप्भइ सुरसामित्तं, लप्भइ पहुअत्तणं न संदेहो ।
एगं नवरि न लप्भइ दुल्लहं रयणं च सम्मत्तं

अर्थः—देवेन्द्रपणुं मळे छे, स्वामिपणुं मळे छे एमां शंका नहि;
परन्तु एक दुर्लभ समकित स्तन नथी मळतुं. २ साईट

सम्मत्तमि ऊ लद्धे, विमाण वज्जं न बंधए आउं ।
जइवि न सम्मत्त जठो अहव न बद्धाउ पुण्वि ॥ ३ ॥

अर्थः—जो समकितथो भ्रष्ट न थयो होय, अथवा ते पहेलां
आयुष्य न बाधुं होय तो समकित प्रात थवाथी वैमानिक सिवायनुं
आयुष्य न बांधे. ३

दिवसे दिवसे लवखं देइ सुवन्नस्स खंडियं एगो ।
एगो पुण सामाइयं, करेइ न पहुप्पए तस्स ॥ ४ ॥

अर्थः—कोइ दररोज एक लाख सुवर्ण खांडीनुं दान करे, तो
पण ते एक सामाधिकनी समान फळ न पामे. ४

निंद पसंसासु समो, समोअ माणावमाण कारिसु ।
समसयण परिअणमणो, सामाइय संगओ जीवो ॥ ५ ॥

અર્થ:—સામાયિકના સંગથી જીવ નિંદા અને પ્રશંસામાં, માન અને અપમાન કરનારા ઉપર તેમજ સ્વજન અને પરિજન ઉપર સમાન ચિત્તવાળો—સમભાવવાળો થાય છે. ૫

પછી બે વાંદણાં દઈ, અપ્પુટ્ટિઓ સ્વમાવી, યચ્ચસ્સુખાણ કરવું પછી વિસ્તાર પૂર્વક ચૈત્યવંદન દેવ વાંદે ॥

॥ ૬૪ અથ દેવવંદન વિધિ ॥

સ્વમાસમણ દઈ, ઇચ્છાકારેણ સંદિસ્સહ ભગવન્, ઇરિયા-વહિયં પડિક્કમામિ, યમ કહી ઇરિયાવહિ પડિક્કમિને યક લોગસ્સનો, કાડસ્સગ્ગ પારી, પ્રગટ લોગસ્સ કહી; પછી સ્વમા-સમણ દઈ, ઉત્તરાસણ કરી, ઇચ્છાકારેણ સંદિસ્સહ ભગવન્ ચૈત્યવંદન કરું? યમ કહી ચૈત્યવંદન કરવું ॥

॥ ૫૫ અથ ચૈત્યવંદન ॥

સિરિરિસહ પઢમનાહં, નિવં મુણિં જિણવરં ચ તિત્થયરં ।

યુમઆઈ સયલ ભવિયણ, મંગલ જયકારગં વંદે ॥ ૧ ॥

અર્થ:—સર્વ મહ્ય જીવોને યુગની આદિમાં મંગલ અને કલ્યાણ કરનાર એવા પ્રથમ નાથ—પ્રથમ રાજા—પ્રથમ મુનિ—પ્રથમ જિન અને પ્રથમ તીર્થંકર શ્રી ઋષભદેવસ્વામિને હું વાંદું હું ?

સયલ જીવલોય યયહં, સંતિકરં સંતિનાહ મુણિ પવરં ।

સોલસમં તિત્થયરં, પંચમ ચક્કિં નમંસામિ ॥ ૨ ॥

અર્થ:—સર્વ જીવ લોકને પ્રગટ કરનાર, શાન્તિ કરનાર, મુનિઓમાં શ્રેષ્ઠ અને પાંચમા ચક્રવર્તિ એવા સોલસા શ્રી શાંતિનાથને હું નમું હું. ૨

જા જીવ બંમયાહિં, નિયજસ પસરેણ રંજિયં ભુવણં ।
મોહિય વમ્મહ માણં, નેમિજિણં તં પણિવયામિ ॥ ૩ ॥

અર્થ:—યાવત્ જીવનપર્યન્ત બ્રહ્મચારિ અને ષોતાના યશના ફેલાવાવડે ત્રિભુવનને પ્રસન્ન કરનાર તેમજ કામદેવના માનને નાશ કરનાર તે બાવીસમા શ્રી નેમિ જિનેશ્વરને હું નમસ્કાર કરું છું. ૩

સુરઅસુર નાગ મહિયં, લોગાલોગપ્પયાસગં સુરં ।
મિચ્છત્ત તમોહરણં, પાસજિણંદં યુણિસ્સામિ ॥ ૪ ॥

અર્થ:—દેવ-દાનવ અને ભુવનપતિથી પૂજીત, લોકાલોકને પ્રકાશ કરવાને સૂર્ય સમાન તથા મિધ્યાત્વ રૂપ અંધકારને હરનાર શ્રી પાર્શ્વનાથ જિનેશ્વરને હું સ્તવીશ. ૪

તિત્થપહં સિરિવીરં, ગુણાગરં સ્ખંતિસાગરં ધીરં ।
પત્તં મવોહતીરં, વંદે કમ્મારિ સિરિવીરં ॥ ૫ ॥

અર્થ:—ગુણના મંડાર, ક્ષમાના સાગર, ધીર, સંસાર સમૂહના તીરને પાર પામેલા અને કર્મના શત્રુ એવા તીર્થપતિ શ્રી વીર જિનેશ્વરને હું વાંદું છું. ૫

સવ્વે વિય જિણનાહા, ગણહર સહિયાય કેવલદિણંદા ।
અન્ને વિ જેય સિદ્ધા, સવ્વે તિવિહેણ વંદામિ ॥ ૬ ॥

અર્થ:—ગણધરસહિત કેવલજ્ઞાનરૂપ સૂર્યસમાન સર્વે તીર્થકરો અને બીજા પળ સદ્ગો તે સર્વને મન-વચન અને કાયાથી હું વાંદું છું. ૬

संपइ वडुइ जे जिण, सीमंधर सामी पमुह ते सव्वे ।

भविय पडिबोह दिणयर, तिकरण मुद्धेण पूएमि ॥ ७ ॥

अर्थः—हमणा सीमंधरस्वामि विंगेरे जे तीर्थकरो भव्यजनोने प्रतिबोध करवाने सूर्यसमान छे, ते सर्वेने मन-वचन अने कायाए त्रिकरण शुद्धे पूजुं छुं. ७

पछी उभा थइ गुनह गंभीरनी थुइ कहेवी ॥

॥ ५६ अथ श्री जिनेंद्र स्तुति ॥

गुनह गंभीर अचलजीम घोर कर्मरिपुवीर भवजल तारी,
वशी गृहवास तजी उदास भजी वनवास भए अनगारी;
मनमथ मान मोरिकर ध्यान पाय सुभ ग्यान बहुत सुखकारी,
समर अरिहंत भजित भगवंत मुक्तिवरकंत वृषभपदधारी. १
अजित जिनराय सुरासुरपाय नमत बहुभाय गुणाकर जाणी,
सुधाकर वृष्टि करत सुखसृष्टि सदा समदृष्टि कहत सुखवानी;
सुनत संतोष करत धर्म पोष हरत मनरोष धरत जे प्राणी,
समरसिंघदेव करहु तसु सेव जोड करबेव भाव मन आणी. २
संभव जगदीस नमुं निसदीस भक्ति सुजगीस मुक्तिपंथ गामी,
मानमात्तंग दमीउत्तंग भये निरभंग मिथ्या मत नामी;
सफल मुन्न नयन देखी प्रभु वयन अभिन्नव मयन रूपसम पामी,
परं तुह्य चरण छोर जरा मरण भवभयहरण करहु मोरा स्वामी. ३
अभिन्नंदननाथ परम सुख साथ जोर दोउं हाथ रंगचित लावुं,
बारजीउंमाय पासफुनिआय कहत्त निम्मायि भाग्यवसि पाउं;
रस नमुहपक बहुरत विवेक तुम गुन छेक केम हुं गाऊं,
भ्रमणकउमूर कर्मउनमूर रहे प्रभु दूर भावधर ध्यावुं. ४

पछी जंकिंचि० नमोत्थुणं० कही खमासमण दइ, इच्छा-
कारेण संदिस्सह भगवन् चारित्राचार विसोधनार्थे करेमि
काउस्सगं. अन्नत्थ० वे लोगस्सनो काउस्सग, पछी प्रगट लोग-
स्स कही; सब्बलोप अरिहंत चेइआणं करेमि काउसगं, वंदण
वत्तिआप० एक लोगस्सनो काउस्सग पारी, पुख्खवरदीवद्धे
कही एक लोगस्सनो काउस्सग करवो, पछी सिद्धाणं बुद्धाणं
कही निचा बेसी नमोत्थुणं जावंति० जावंत० कही, खमासमण
दइ, स्तवनं संदिआपमि, बीजे खमासणे स्तवनं भणेमि, एक
नवकार गणी, श्री समेतसिखरुं स्तवन कही, जयवीयराय
जगगुरु० कहेवा ॥

॥ इति देववंदन विधि ॥

पुर्णपोरसी समय थाय तयारे उग्घाडापोरसी भणाववी.
तेहनी विधि. खमासमण दइ इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन्
उग्घाडापोरसी, बीजे खमासणे इरियावहि पडिक्कमि एक लो-
गस्सनो काउस्सग पारी प्रगट लोगस्स कही खमासमण दइ
इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन् उग्घाडपोरसी मुहपत्ति पडि-
लेहुं? एम कही मुहपत्ति पडिलेहिने, जे पोषहमां भाजन
वपराय ते पण पडिलेहवां, पाणी लाववा माटे ॥ इति ॥

पछी बपोरे विधिथी देव वांदवा तेमां आयंबिलके पका-
सणु कर्या पछी चैत्यवंदन जगचित्तमणिथी जयवीयराय सुधी
करवुं.

॥ ५७ अथ पञ्चक्खाण पारवानी विधि ॥

समासमण दइ इच्छाका० इरियावहि पडिक्कमि एक
लोगस्सनो काउस्सग करी प्रगट लोगस्स कही खमासमण
दइ इच्छाकारेण० चैत्यवंदन करुं? सिरि रिसहनुं० चैत्यवंदन

करी जंकिचि० नमोत्थुणं० जावंति० जावंत० बे खमासमण दइ
स्तवननो आदेश भागी नवकार० उवसग्गहरं० जयवीयराय०
पछी खमासमण दइ इच्छाका० पच्चख्खाण पारवा मुहपत्ति
पडिलेहुं ? मुहपत्ति पडिलेहिने पछी खमासमण दइ इच्छाका०
पच्चख्खाण पारुं ? खमासमण दइ इच्छाका० पच्चख्खाण पुरु.
नवकार गणी उपवास कीधो तिविहार पोरसी, साढपोरसी,
पुरमहु, अवहु पच्चख्खाण कर्यु चोविहार.

॥ ५८ पच्चख्खाण पारवानी गाथा ॥

फासियं पालियं चैव सोहियं तिरियं तहा ।

किट्टियं आहाराहियं चैव, विसोहिज्ज जयंजइ ॥ १ ॥

अर्थः—पच्चख्खाण फरशुं, पार्युं, शोधुं, पूर्ण कर्युं, प्रशंसुं
अने आराधुं. आ प्रमाणे यतनावान मुनि पच्चख्खाणने विशेष शुद्ध करे.

योग्य समये पच्चख्खाण पूर्ण थाय ते फरशुं कहेवाय, वारंवार
तेने संभाळवुं ते पाळ्युं कहेवाय, पच्चख्खाण पाळती वखते छावेलो
आहार गुरुने आप्या पछी वधे ते आहार करवो ते शोधुं कहेवाय,
पच्चख्खाणनो काळ पूर्ण थया पछी थोडी वार रहीने पारवुं ते तीर्युं
कहेवाय, पच्चख्खाण पाळीने आहार करती वखते “ में अमूक पच्च-
ख्खाण कर्युं हतुं पूर्ण थयुं ” एम कहेवुं ते कीर्युं कहेवाय, जे प्रतिज्ञाए
पच्चख्खाण लीधुं होय ते प्रतिज्ञाए पारे ते आराधुं कहेवाय. आ छ-
प्रकारे पच्चख्खाण विशुद्ध करीने यतनावान् मुनि पोताना आत्माने
शोक्षभामी करे. १

फासुयं एसणिज्जं च, जं जिणेहिं पवेइयं ।

तं च नीरं गहिस्सामि, सामाइय पोसहे तथा ॥२॥

अर्थः—निर्जाव अने दोषरहित जे आहार—पाणी जिनेश्वरोए कहुं छे ते आहार—पाणी हुं [साधु धर्मनी प्रवृत्ति माटे] सामायिक अने पौषधमां ग्रहण करीश. २

॥ ५९ सांजना पडिलेहण विधि ॥

पाछला पहोरे छ घडी दिवस रहे ते समये पडिलेहण करवुं, तेहनी विधि. खमासमण दइ इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन् पडिपुञ्जा पोरसी; बीजे खमासमणे इरियावहि पडिक्रमि लोगस्स कही, खमासमण दइ इच्छाकारेण० पडिलेहणं संदिस्सापमि बीजे खमासमणे पडिलेहणं करेमि एम कही मुहपत्ति पडिलेहवी. पछी चरवलो, कटासणुं पडिलेहीने वे खमासमणे अंग पडिलेहणनो आदेश मागी कंदोरो सुतरनो तथा धोतीयुं, उत्तरासण पडिलेहवुं पछी खमासण दइ इच्छाकारेण० पोसहसाला प्रमार्जुं एम कही पोसहशालानो काजो एक स्थानके भेगो करवो. पछी इरियावहि पडिक्रमि एक लोगस्सनो काउस्सग करी पछी खमासमण दइ, इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन् पडिलेहणा पडिलेह्वावो एम कही स्थापनाजी पडिलेहवा. स्थापना न होय तो वडीलनो एक कपडो पडिलेहवो. पछी खमासमण दइ, सज्जायं संदिसापमि, बीजे खमासमणे सज्जायं करेमि, एम आदेश मागी एक नवकार गणी अरहंदेवो० सज्जाय करी पछी वांदणा दइ, पच्चवस्वाण करवुं, पछी खमासमण दइ, इच्छाका० पहेले खमासमणे उपधि पडिलेहणं संदिसापमि. बीजे उपधि पडिलेहणं करेमि एम कही वाकी रहेलां वरु संथारा प्रभुख सर्व पडिलेहीने, पछी सर्व काजो

शुद्ध करी जतनाथी परठववो; परठवतां अणुजाणह जस्सवग्गहो कहेवुं, परठव्या पछी अण वखत वोसिरे वोसिरे पम कहेवुं. पछी इरियावही तस्सउ० अन्नत्थ० कही एक लोगस्सनो काउस्सग्ग करी प्रगट लोगस्स कहेवो पछी देववंदन करवुं (जुवोपृष्ठ ४०६ मा) देव वांदी पछी जो रात्रि पोसह होय तो प्रतिक्रमणमां मांडला करवा तेनी विधि. खमासमण दइ इच्छाका० इरियावही पडिक्कमि काउस्सग्ग करी प्रगट लोगस्स कही खमासमण दइ इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन् पच्चक्खाण करावोजी, पछी खमासमण दइ थंडिलभूमि प्रमाजुं. ते आ प्रमाणे, -पोसहमां वडोनीति, लघुनीति, परठववा योग्य शुद्ध भूमि निरीक्षण माटे चोवीस मांडला करवा ते नीचे प्रमाणे.

॥ प्रथम संधारा पासेनी जग्यायें ॥

आगाढे आसन्ने उच्चारे पासवणे अणहियासे, ॥ १ ॥ आगाढे आसन्ने पासवणे अणहियासे ॥ २ ॥ आगाढे मज्जे ऊच्चारे पासवणे अणहियासे ॥ ३ ॥ आगाढे मज्जे पासवणे अणहियासे ॥ ४ ॥ आगाढे दूरे ऊच्चारे पासवणे अणहियासे ॥ ५ ॥ आगाढे दूरे पासवणे अणहियासे ॥ ६ ॥

॥ उपाश्रयना द्वार मांहेनी तरफना ॥

आगाढे आसन्ने उच्चारे पासवणे अहियासे ॥ १ ॥ आगाढे आसन्ने पासवणे अहियासे ॥ २ ॥ आगाढे मज्जे ऊच्चारे पासवणे अहियासे ॥ ३ ॥ आगाढे मज्जे पासवणे अहियासे ॥ ४ ॥ आगाढे दूरे ऊच्चारे पासवणे अहियासे ॥ ५ ॥ आगाढे दूरे पासवणे अहियासे ॥ ६ ॥

॥ उपाश्रयना द्वार बाहिर नजीक रहिने करे ॥

अणागाढे आसन्ने ऊच्चार पासवणे अणहियासे ॥ १ ॥ अणा-
गाढे आसन्ने पासवणे अणहियासे ॥ २ ॥ अणागाढे मञ्जे उच्चारे
पासवणे अणहियासे ॥ ३ ॥ अणागाढे मञ्जे पासवणे अणहियासे ॥
॥ ४ ॥ अणागाढे दूरे उच्चारे पासवणे अणहियासे ॥ ५ ॥ अणागाढे
दूरे पासवणे अणहियासे ॥ ६ ॥

॥ स्थंडिलने स्थानके वेगला ॥

अणागाढे आसन्ने उच्चारे पासवणे अहियासे ॥ १ ॥ अणा-
गाढे आसन्ने पासवणे अहियासे ॥ २ ॥ अणागाढे मञ्जे उच्चारे
पासवणे अहियासे ॥ ३ ॥ अणागाढे मञ्जे पासवणे अहियासे ॥
अणागाढे दूरे उच्चारे पासवणे अहियासे ॥ ५ ॥ अणागाढे दूरे पासवणे
अहियासे ॥ ६ ॥ इति चोवीस मांडला संपूर्ण ॥

पछी इरियावही कही संख्या प्रतिक्रमण विधिथी करवुं, तेमां देव-
सियं आलोएमि, जो मे देवसिओ पाठ कही रह्या पछी, गमणागमण
आलोवुं ? इच्छं कही इर्यासमिति १, भाषा समिति २, एषणा समिति
३, आदान भंडमत्त निख्खेवणा समिति ४, पारिष्ठापन समिति ५,
मनोगुप्ति ६, वचनगुप्ति ७, कायगुप्ति ८, ए पांच समिति, त्रणगुप्ति ए
अष्ट प्रवचन माता श्रावक तणे धर्मे पोसह सामायक मांहि, खंडन
विराधना थइ होय, ते सवि हुं मन, वचन, कायाए करी तस्स मिच्छामि
दुक्कडं, पछी सात लाख० अठार पापस्थानक० चार विकथा० कहेवी,
पछी. सव्वसवि० आ विधि पोसहवालाने देवसियं आलोएमि,

जोमे देवसियो० आ पाठ कइया पछेनी छे, अने छुटाने तो, आठ प्रवचन मातानो पाठ न कहेवो ॥

॥ ६० अथ राइ संथारा विधि ॥

पहोर रात गया पछी खमासमण दइ, बहुपडिपुत्रा पोरसी, आदेश मांगी इरियवहि पडिक्कमि, प्रगट लोगस्स कइ, इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन् बहुपडिपुत्रापोरसी; एम कही बेसीये. चउक्कसाय० चैत्यवंदन० नमुत्थुगं० जावंति० जावंत. बे गाथा कइ अनंता सिद्धजीवने माइरो नमस्कार होजो कही; स्तवननो आदेश मागी नवकार, ऊवसग्गहरं, जयवीराराय कही खमासमण दइ इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन्, राइ संथारा मुइपत्ति पडिलेहुं ? एम कही मुइपत्ति पडिलेही, संथारभूमि पाट पडिलेहवी, पछी संथारे बेसीने संथारा पोरसी भणवी ॥

॥ ६१ अथ संथारा पोरिसी ॥

अणुजाणह जिठ्ठिज्जा, जिठ्ठिज्जा निसिही नमो
 खमासमणेणं गोयमाइणं महामुणीणं यही अणुजाणह नमस्कार अने कहेवो सो जोणुं
 अणुजाणह परमगुरु गुणगण रयणेहि मंडिय सरीरा ।
 बहु पडिपुत्रा पोरसी राइयं संथारयं ठामि ॥ १ ॥

अर्थ:—हे परमगुरु ! मोटा गुणरूप रत्नोथी शोभायमान शरीरवाळा, मने आज्ञा आपो के हुं रात्रिनो संथारो करूं. केमके पोरसी पूर्ण थइ छे. १

अणुजाणह संथारं बाहु वहाणेण वाम पासेणं ।
 कुक्कड पाय पसारण अतरंतो एमज्जए भूमिं ॥ २ ॥

अर्थः—हे गुरु ! मने संधारानी आज्ञा आपो. (पछी) डाबा पासे हाथना ओशीकावडे कुकडीनी पेंठे पग प्रसारिने (सूह) न शके तो भूमिनुं प्रमार्जन करे. २

संकोह्य संडासा उव्वट्टंतेय कायपडिलेहा ।

दव्वाइउवओगा ऊस्सास निरुंभणा लोए ॥ ३ ॥

अर्थः—ढाँचण संकोचीने पासु फेरवतां शरीरनुं पडिलेहण करे अने द्रव्यादिनो विचार आस रुंधीने करे. (जेम के हुं कोण छुं ? क्यां छुं ? केवा समयमां छुं ? लघुनीति विगेरेनी बाधा छे के नहि ? विगेरे चितवे).

जइ मे हुज्ज पमाओ इमस्स देहस्सि माइ रयणीए ।

आहारसुवहिदेहं सव्वं तिविहेण वोसिरे ॥ ४ ॥

अर्थः—जो आ रात्रिमां आ शरीरनुं मरण थाय, तो आहार—उपधि अने शरीर ए सर्व हुं वोसिरावुं (तजुं) छुं. शासनम्

अरिहंतो महदेवो जावज्जीवं सुसाहुणो गुरुणो ।

जिण पन्नत्तं तत्तं इय सम्मत्तं मए गहियं ॥ ५ ॥

अर्थः—अरिहंत मारा देव, यावत् जीव पर्यन्त सुसाधुओ गुरु अने जिनेश्वरे कहेल तत्व. ए प्रमाणे में सम्यक्त्व ग्रहण कर्युं छे. ५

(पछी चत्तारीमंगलं पूर्ण कहीने)

चउरंगो जिणधम्मो न कओ चऊरंग सरणमविनकयं ।

चऊरंग भवुच्छेओ, न कओ हा हारिओ जम्मो ॥ १ ॥

अर्थः—चार अंगवाळो जिनधर्म न कर्यो, चार प्रकारनुं शरण न कर्युं अने चार प्रकारना भवनो नाश पग न कर्यो, अरेरे ! आ जन्म फोगट हारी गयो. १

अरिहंत सिद्ध साहू केवलि कहिओ सुहावहो धम्मो ॥

एए चउरो चउगइ हरणो सरणं लहइ धन्नो ॥ २ ॥

अर्थः—अरिहंत—सिद्ध—साधु अने केवळी भगवन्ते कहेलो सुख-
कारी धर्म ए चार, नरकादि चार गतिना हरनार छे. तेनुं शरण जे
धन्य पुरुष होय ते पामे छे. २

पाणाइवाय मलियं चोरिकं मेहुणं दविणमूच्छं ।

कोहं माणं माया लोहं पिज्जं तहा दोसं ॥ ३ ॥

अर्थः—प्राणातिपात—भृषावाद—चोरी—मैथुन—द्रव्यनीमूर्च्छा (परि-
ग्रह)—क्रोध—मान—माया—लोभ—प्रेम तथा द्वेष. ३

कलहं अप्पक्खाणं पेसुन्नं रइअरइ समाऊत्तं ।

परपरिवायं माया मोसं मिच्छत्त सल्लं च ॥ ४ ॥

अर्थः—कलह (कजीओ, जुठुं आळ, चाडी, प्रीति—अप्रीतियुक्त
परिनिदा, माया (कपट) युक्त भृषा भाषण अने मिथ्यात्वशाल्य. ४

वोसिरिसु इमाइं मुक्खमग्ग संसग्ग विग्घ भूयाइं ॥

दुग्गइ निबंधणाइं अट्टारस पावठाणाइं ॥ ५ ॥

अर्थः—आ अट्टार पापस्थानको मोक्ष मार्गनी प्राप्तिमां विघ्नभूत
छे अने दुर्गतिना कारण छे, माटे तेमनो त्याग करवो.

(आ पछी सातलाख० कहेवा ते पछी)+

एगोहं नत्थि मे कोइ, नाह मन्नस्स कस्सइ ।

एवं अदीणमणसो अप्पाण मणु सासइ ॥ १ ॥

+ पण अट्टार पापस्थानक तथा चार विकथा न कहेवो.

અર્થ:—હું એકજ છું, મારું કોઈ નથી અને હું પણ કોઈનો નથી. એમ દીનતારહિત મનવાલો થઈને પોતાના આત્માને શિક્ષા આપે. ૧

એગો વચ્ચઈ જીવો, એગો ચેવ ડવજ્જઈ ।

એગસ્સ હોઈ મરણં, એગો સિજ્જઈ નીરઓ ॥ ૨ ॥

અર્થ:—આત્મા એકલોજ પરલોકમાં જાય છે, એકલોજ ઉત્પન્ન થાય છે, એકલાનુંજ મરણ થાય ને એકલોજ કર્મરહિત થઈ મોક્ષ પામે. ૨

એગો મે સાસઓ અપ્પા, નાણદંસણસંજુઓ ।

સેસા મે વાહિરા ભાવા, સવ્વે સંજોગલક્ષ્વણા ॥ ૩ ॥

અર્થ:—જ્ઞાન—દર્શન યુક્ત એક મારો આત્માજ શાશ્વત [નિત્ય] છે, વાકીના મારા વાહ્યભાવો છે, તે સર્વે સંયોગથી પ્રાપ્ત થયા છે. ૩

સંજોગમૂલા જીવેણ, પત્તા ટુક્ષ્વપરંપરા ।

તમ્હા સંજોગસંબંધં, સવ્વં તિવિહેણ વોસિરે ॥ ૪ ॥

અર્થ:—સંયોગ જેનું મૂઠા કારણ છે એવી દુઃખોની પરંપરા આ જીવે પ્રાપ્ત કરી છે, માટે સર્વ સંયોગ સંબંધ ત્રિવિધે વોસિરાવું છું—તજું છું ૪

પછી નવકાર ગણવા, સંસાર સ્વરૂપ ભાવવું, અર્થ વિચારીવું, નિદ્રા ટાલવાની સ્વપ કરવી. ॥ **इति रात्रि संधारा विधि ॥**

પાછલી રાતે ઊઠી ઈરિયાવહ પડિક્કમિ રાઈ પડિક્કમણું કરવું, તે વિધિ પૂર્વે જેમ લક્ષી છે તે પ્રમાણે જાણવી; પછી પઢિલેહણ (જુવો પૃષ્ઠ ૪૦૪) કરી સજ્ઞાય કરવી, પછી દેવ વાંદવા (જુ. પૃ. ૪૦૬) ઈચ્છામિ ૦ ઈચ્છાકા ૦ ઈરિયાવહિયં પડિક્કમામિ એમ કહી ઈરિયાવહિ પડિક્કમિ કાઉસ્સગ કરી પ્રગટ લોગસ્સ કહી પછી પેસહપારવા સુહપત્તિ પડીલેહી ઈચ્છામિ ૦

इच्छाका० पोसह पारु ? इच्छामि० इच्छाका० पोसह पुरुं एम कही
नवकार गणी पोसह पारवानी गाथा कहेवी.

॥ ६२ अथ पोसह पारवानी गाथा ॥

सागरचंदो कामो, चंद्रवडिंसो सुदंसणो धन्नो ।

जेसिं पोसहपडिमा, अखंडिया जीवियंतेवि ॥ १ ॥

अर्थः—सागरचंद्र, कामदेव, चंद्रवतंसक अने सुदर्शन शेट (विगेरेने)
धन्य छे, के जेमनी पौषधप्रतिमा जीवितना अंते पण अखंडीत रही. १

जे तव सोसियकाया, ते सव्वे हुंति संयुआ जाया ।

आणंदकामदेवा, सुसावया दस वि ते धन्ना ॥ २ ॥

अर्थः—जेमणे तपथी काया शोषवी छे, ते सर्वे स्तववा योग्य
छे, तथा आनंद—कामदेव विगेरे दस सुश्रावकोने पण धन्य छे. २

धन्ना सलाहणिज्जा, सुलसा आणंदकामदेवा य ।

जेसिं पसंसइ भयवं, दढव्वयं तं महावीरो ॥ ३ ॥

अर्थः—सुलसा—आनंद अने कामदेव श्रावक धन्य छे, तेओ
ब्रह्मणवा योग्य छे के जेमना दृढव्रतनी भगवान महावीरे प्रशंसा करी. ३

पोसहेसु सुहे भावे, असुहाइ खवेइ नत्थि संदेहो ।

छिंदइ तिरिनिरयगइ, पोसहविहि अपमत्तो य ॥ ४ ॥

अर्थः—पौषधमां शुभभावे वर्तता अशुभ कर्मो स्वपावे एमां
संदेह नथी; बळी तिर्यंच अने नरकगति पण प्रमाद रहित पौषध कर-
वाथी छेदे छे. ४

पोसह सामाइय, संठियस्स जीवस्स जाइ जो कालो ।

सो सफलो बोधव्वो, सेसो संसारफलहेउ ॥ ५ ॥

अर्थः—पौषध अने सामायिकमां रहेला जीवनो जे काळ जाय छे ते सफल छे, बाकीनो काळ संसार फळ हेतु जाणवो. ५

पछी इच्छामि० इच्छाकरण० सामायिक पाठं ? इच्छामि० इच्छा-
करण० सामायिक पुरं. पछी एक नवकार गणी सामाह्यवयजुत्तो
कहेवो. पछी त्रण नवकार गणवा. ॥इति श्री पोसह विधि समाप्त॥

अथ पञ्चख्वाणानि.

६३ पुरिमद्व अवद्वनुं पञ्चख्वाण.

सूरे उगए पुरिमद्वं पञ्चख्वाइ, चउव्विहंपि आहारं,
असणं, पाणं, खाइमं, साइमं, अन्नत्थणाभोगेणं, सहसागारेणं,
पच्छन्नकालेणं, दिसामोहेणं, साहुवयणेणं, महत्तरागारेणं,
सव्वसमाहिवत्तियागारेणं, वोसिरइ ॥

॥ ६४ एकासणा बियासणानुं ॥

॥ उगए सूरे, नमुकारसहिअं पोरिसिं पञ्चख्वाइ, चउ-
व्विहंपि आहारं, असणं, पाणं, खाइमं, साइमं ॥ अन्नत्थणा-
भोगेणं, सहसागारेणं; पच्छन्नकालेणं, दिसामोहेणं, साहुवय-
णेणं, महत्तरागारेणं, सव्वसमाहिवत्तियागारेणं, एगासणं
बियासणं पञ्चख्वाइ, तिविहंपि आहारं, असणं, खाइमं,
साइमं, अन्नत्थणाभोगेणं, सहसागारेणं, सागारियागारेणं,
आउंटणपसारेणं, गुरुअब्भुट्टाणेणं, पारिट्ठावणियागारेणं,
महत्तरागारेणं, सव्वसमाहिवत्तियागारेणं ॥ पाणस्स लेवेण वा,
अलेवेण वा, अच्छेण वा, बहुलेवेण वा, ससित्थेण वा,
असित्थेण वा वोसिरइ ॥

६५ ॥ आर्यंबिलमुं पच्चख्खाण. ॥

उग्गए सूरे, नमुक्कारसहिअं, पोरिसिं सादपोरिसिं, पच्चख्खाइ ॥ चउच्चिहंपि आहारं, असणं, पाणं, खाइमं, साइमं, अन्नत्थणाभोगेणं, सहसागारेणं, पच्छन्नकालेणं, दिसामोहेणं, साहुवयणेणं, महत्तरागारेणं, सव्वसमाहिवत्तियागारेणं ॥ आर्यंबिलं पच्चक्खाइ ॥ अन्नत्थणाभोगेणं, सहसागारेणं, लेवालेवेणं, गिहत्थसंसट्ठेणं, उक्खित्तविवेगेणं, पारिट्ठावणियागारेणं, महत्तरागारेणं, एगासणं पच्चक्खाइ तिविहंपि आहारं, असणं, खाइमं, साइमं, अन्नत्थणाभोगेणं सहसागारेणं, सागारिआगारेणं, आउंटणपसारेणं, गुरुअब्भुट्ठाणेणं, पारिट्ठावणियागारेणं, महत्तरागारेणं, सव्वसमाहिवत्तियागारेणं पाणस्स लेवेण वा, अलेवेण वा, अच्छेण वा, बहुलेवेण वा, ससित्थेण वा, असित्थेण वा, वोसिरइ ॥

६६ ॥ तिविहार उपवासनुं ॥

सूरे उग्गए, अब्भत्तट्ठं पच्चक्खाइ तिविहंपि आहारं, असणं, खाइमं, साइमं, अन्नत्थणाभोगेणं, सहसागारेणं, पारिट्ठावणियागारेणं, महत्तरागारेणं, सव्वसमाहिवत्तियागारेणं ॥ पाणहार पोरिसिं, सादपोरिसिं पच्चक्खाइ ॥ अन्नत्थणाभोगेणं, सहसागारेणं, पच्छन्नकालेणं दिसामोहेणं, साहुवयणेणं, महत्तरागारेणं, सव्वसमाहिवत्तियागारेणं, पाणस्स लेवेण वा, अलेवेण वा, अच्छेण वा, बहुलेवेण वा, ससित्थेण वा, असित्थेण वा, वोसिरइ ॥

६७ ॥ चउच्चिहार उपवासनुं ॥

सूरे उग्गए अब्भत्तं पच्चक्खाइ चउच्चिहंपि आहारं, असणं, पाणं, खाइमं, साइमं, अन्नत्थणाभोगेणं, सहसागारेणं, पारिट्ठावणियागारेणं, महत्तरागारेणं, सब्वसमाहिवत्तियागारेणं, वोसिरइ ॥

॥ अथ सांजना पच्चक्खाण ॥

६८ ॥ पाणहारनुं पच्चक्खाण ॥

॥ पाणहार दिवसचरिमं पच्चक्खाइ ॥ अन्नत्थणाभोगेणं, सहसागारेणं, महत्तरागारेणं, सब्वसमाहिवत्तियागारेणं, वोसिरइ ॥ इति ॥

६९ ॥ चउविहारनुं पच्चक्खाण ॥

दिवसचरिमं, पच्चक्खाइ । चउच्चिहंपि आहारं, असणं, पाणं, खाइमं, साइमं, अन्नत्थणाभोगेणं, सहसागारेणं, महत्तरागारेणं, सब्वसमाहिवत्तियागारेणं, वोसिरइ ॥

७० ॥ तिविहारनुं पच्चक्खाण ॥

दिवसचरिमं पच्चक्खाइ तिविहंपि आहारं, असणं, खाइमं, साइमं, अन्नत्थणाभोगेणं, सहसागारेणं, महत्तरागारेणं, सब्वसमाहिवत्तियागारेणं, वोसिरइ ॥

७१ ॥ दुविहारनुं पच्चक्खाण ॥

दिवसचरिमं पच्चक्खाइ । दुविहंपि, आहारं, असणं, खाइमं, अन्नत्थणाभोगेणं, सहसागारेणं, महत्तरागारेणं सब्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ ॥

७२ ॥ चउदनियमनुं पच्चक्खाण ॥

देसावगासियं उवभोगं परिभोगं पच्चक्खाइ । अन्नत्थणाभोगेणं; सहसागारेणं, महत्तरागारेणं, सब्वसमाहिवत्तियागारेणं, वोसिरइ ॥ इति ॥

७३ ॥ अथ मुठिसहियं गंठिसहियं पच्चक्खाण ॥

मुठिसहियं गंठिसहियं पच्चक्खामि, चउविहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेणं सहस्सागारेणं महत्तरागारेणं सच्च-समाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ ॥

॥ ७४ अथ देशावगाशिक पच्चक्खाण ॥

अहन्नभंते तुम्हाणं समिवे देसावगासियं पच्चक्खामि तं जहा दब्बओ खितओ कालओ भावओ दब्बओणं देशावगासियं खित्तओणं इत्थं वा अन्न-त्थं वा कालओणं मुहत्तपरिमाणं जाव धारणापमाणं पञ्जुदासामि भाव-ओणं जावग्घेणं नगहिं जामि जावहत्तेणं नल्लिज्जामि अग्नेण केण रोगायं-केण वा, परिणामो न परिवट्ठइ ताव मे अभिग्गहो अन्नत्थणाभोगेणं सहस्सा-गारेणं महत्तरागारेणं सच्चसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरइ ॥ इति ॥

७५ ॥ श्री आदि-अजित-श्रीशांतिनो स्तवन ॥

आदि अजित श्रीशांतिनो, दीठो दरिसण आज ॥ जाणिक जय-वंता मिल्हा, सीधां सवि काज ॥ १ ॥ त्रिजगजीवन जिन भेटिये, थयो हरख अपार ॥ ए संसार असारनो, लावो एहिज सार ॥ त्रि० ॥ २ ॥ वंश इख्यागे राजीयो, नृप नाभिमल्हार ॥ माता मरुदेवा उरे, धन धन अवतार ॥ त्रि० ॥ ३ ॥ अटार सहस सीलंगरथे, सोहे धोरी धीर ॥ वृषभलंछन तिहां आवियो, समरथ गंभीर ॥ त्रि० ॥ ४ ॥ जितशत्रु विजया कुलतिलो, स्वामि अजिअ जिणंद ॥ सौम्यकला ससियर जिसो, दीपे तेजे दिणंद ॥ त्रि० ॥ ५ ॥ गयलंछण धनु च्यारसे, साढा देह प्रमाण ॥ तसु दिन दिन दीपे कला, माने जे जग आण ॥ त्रि० ॥ ६ ॥ तीर्थकर जग सोलमो, मृगलंछन एह ॥ त्रीस अधिक दश धनुषनो;

सो परिमाणे देह ॥ त्रि० ॥ ७ ॥ गर्भं छतां गुण एहवा, शांतिकरण
श्रीशांति ॥ पूरो आशा अम तणी, टालो भवभयभ्रांति ॥ त्रि० ॥ ८ ॥

॥ कलश ॥ इम जिनचउवीसे, प्रतिमा दीसे, आदि अजित
श्रीशांतिजिन ॥ जसु वासे पउमा, च्यारे पडिमा, आणी हियडे भाव
घण ॥ महिमागुणसुंदर, धीरिममंदर, मतिमंदिर त्रिभुवनधणी ए ॥ जे
जिनवर वंदे, ते चिरनंदे, श्रीपार्श्वचंद्रसूरि संथुणीए ॥

७६ शान्तिनाथ स्तवन. (राग—रखीया बंधावो भैया.)

शान्ति प्रभुनी सेवा, करो गुण गावो रे, अरिहंत ध्यावो भैया,
कुमति हठावो रे. (टेक.) विश्वसेनराय पिता, अचिरादेवी माता; पूजो
देवाधिदेवा, शिवसुख पावो रे. ॥ शान्ति० ॥ १ ॥ माताने गर्भे आयां,
मारो रोग निवार्या; प्रभुना प्रभाव एवा, सेवी लो लावो रे, ॥ शान्ति० ॥ २ ॥
भावे बंदन करीए, भावशत्रु हरिए, तेथी शीवपद मेवा, वेगेथी पावो रे.
॥ शान्ति० ॥ ३ ॥ पार्श्वचंद्रसूरि, गुण गणना भूरी, सहज राजेश
देवा, एक चित्त ध्यावो रे. ॥ शान्ति० ॥ ४ ॥ मंगळ माळा वरवा,
सरवे दुःख हरवा, परम पदने लेवा, भवसागर नावो रे. ॥ शांति० ॥ ५ ॥

७७ श्री पार्श्वनाथ स्तवन. (मीठा लाग्या छे—ए देशी)

नीरखी श्री पार्श्वतणी, मूर्ति मन मोहनी, आत्म थयो उजमाल रे,
जिनराज मुजने संभारजो, कृपानिधि भवने हठावजो ॥ १ ॥ मुगट
कुंडल दोय, दीपे रळीआमणा, कंठे हीरा तणा हार रे ॥ जिन० कृपा०
॥ २ ॥ समये समये प्रभु, स्मरण कर्ता, आनंद प्रगटे अपार रे ॥
जिन० ॥ ३ ॥ प्रशम रसे प्रभु, ध्यान लगायो, कहुणा रसे गरकाव रे
॥ जिन० ॥ ४ ॥ देदार देखी प्रभु, निरागी निर्मोही, भय्यो थया

भवपार १ ॥ जिन० ॥ ५ ॥ सूरि सागरचन्द्र, शिष्य वृद्धिचन्द्र, नमे
प्रसुने वारंवार १ ॥ ६ ॥ जिन० कृपानिधि० ॥७॥

७८ श्री पार्श्वनाथ मंत्र गर्भित स्तवन (देशी—चालती अने त्रुटकनी)
सकल सदा फल चिंतामणी समो, नवरंग नारंग पास भविक
नमो. ॐ नमो भावे पास ध्यावे नाथ श्री श्री भगवती, धरणेंद्र
पद्मावतीय माया बीजराया संजुती; अट्टेय मट्टे क्षुद्र विघट्टे
क्षुद्रान्धमय थंभया, वाजंती भूंगल दूरि मयमल चूरि अष्ट
महाभय ॥ १ ॥ आशा पूरे पास पंचासरो, श्री वरकाणो
पास संखेश्वरो. संखेश्वरो श्री पास थंभण, गोडी मंडण नाहलो,
नवखंड श्री कलि कुंड, इण जग जागतो जीराउलो; जागतो
तीरथ हरे, अनरथ पास समरथ तुं धणी, हवे चडो व्हारे
विघ्नभयहर, सारकर तिहुअण तणी ॥ २ ॥ कुरु कुरु
वंछित नवनिधि संपदा, स्वाहा पदस्थुं टाले आपदा.
आपदा टाले राजपाले, पास त्रिभुवन राजीओ, कलि-
काल मांदि पास नामे, मंत्र महिमा गाजीओ; दारिद्र चूरे
आस पूरे पास तुं जगदीश ए, चरण प्रमोद तसु शिष्य जंपे,
पूरइ संघ जगीस ए ॥ ३ ॥

७९ श्री पार्श्वनाथ (२१ नाम गर्भित) स्तवन.

(आतो लाखेणी आंगी कहेवाय—ए राग)

प्रसु पार्श्व ते प्रेमे नमाय, शोभे जिनवरजी; भक्तिभावे ते भावना
भवाय, शोभे जिनवरजी; पूजा आंगी ते सुंदर रचाय, शोभे जिनवरजी;
टेक० (आंतरो) प्रसु चमत्कारे बहु नाम स्थपाय; भवि भयो स्थंभि, पार्श्व

स्थंभन कहेवाय, एतो नवपह्लव निरखाय, ॥ शोभे जिन० ॥ १ ॥
 (आंतरो)-गोडी गाडलीया, कळी शंखेश्वरा; सेवुं चिंतामणि, पूजु अजाय्ना,
 एतो गंभोरागुणे सोहाय, ॥ शोभे जिन० ॥ २ ॥ भीडभंजन फलोधी,
 नमु भीलळीया; वरकाणा कंशारी, सोहे सामळीया, एतो अंतरीक नव-
 खंडा नमाय; ॥ शोभे० ॥ ३ ॥ जगदहम शेरीसा, जिन अमीजरा,
 मन मोहन पार्श्व, प्रमु पंचासरा; एतो लोडण पार्श्व देखाय ॥ शोभे०
 ॥ ४ ॥ आतृसागर सूरीश्वर, सेवि सदा, वृद्धि दिनति स्वीकारो, आज्ञे
 मुदा, एतो निरमल भावे सेवाय. ॥ शोभे० ॥ ५ ॥

८० जगडीआ मंडन-श्रीरुषभदेव स्तवन देखी श्रीपार्श्वतणी०

मंगलकारि प्रमु रुषभदेव ते, दीठा जगडिआ माय रे; आदि देव
 सेवक संभारजो, कृपानिधि आत्म उगारजो. टेक. ॥ १ ॥ सुन्दर जिना-
 लय शोभे छे सारुं, पधराव्या प्रमुजी ते माय रे. ॥ आ० ॥ २ ॥
 ध्यानस्थ मूर्ति, श्री रुषभदेवनी, नीरखिने मन मलकाय रे. ॥ आदि०
 ॥ ३ ॥ मातृ वच्छल प्रमु, आप कहावो, उगार्या श्रेयांस राय रे.
 ॥ आदि० ॥ ४ ॥ सिधि सुखोने, भोगवता भारी, अजर अमर पद
 पाय रे. ॥ आ० ॥ ५ ॥ ओगणीसे सताणुं, चैतर मासनी, वदि
 सातपे कराय रे. ॥ आ० ॥ ६ ॥ प्रमुजी भेटीने, स्तवना करीए,
 वृद्धिचंद्र हरखाय रे. ॥ आ० ॥ ७ ॥

८१ जिनेंद्र स्तवन (भावना.)

नाथ ! मुने निर्बळ जाणी निभावो, तुज पर वील दासनी दावो;
 नाथ ! मने निर्बळ जाणी निभावो. ॥ १ ॥ भवसागरमां क्यारलो भद्रकुं,

शोष्यो जडे नहि आरो; आभमां काळा वादळ उमट्यां, क्यारे मळशे
 किनारो ? नाथ ! मने निर्बळ जाणी निभावो. ॥ २ ॥ डगमग डगमग
 डोलतो नैया, गुरु ! हलेसां मारो, संकटमां मने शरणुं तमारुं, संसार
 पार उतारो; नाथ ! मने निर्बळ जाणी निभावो. ॥ ३ ॥ मंदमतिनो
 हुं कांइ न समज्यो, देहथी नेह वघार्यो, स्नेही, सबंधी, सगाव्हालामां,
 तुजने छेक विसार्यो; नाथ ! मने निर्बळ जाणी निभावो. ॥ ४ ॥
 सूरज चांदो तेजथी छल्ले, एक किरण दरशावो, दिलमां उछळे सिंधु
 दयानो, एक बिंदु वरसावो; नाथ ! मने निर्बळ जाणी निभावो. ॥ ५ ॥
 दुरीशन आपो दीनदयाळु प्रभु, विद्याचंद्र विनवे ओथ विनानो, दीन
 दयाळ शरणागत वत्सल, मेरु पंथ भूल्यानो; नाथ ! मने निर्बळ जाणी
 निभावो. ॥ ६ ॥

 JAINSITE.com

८२ श्री सद्गुरुनी स्तुति.

शांति जिणंद प्रणाम करी, अहनिश निज चित्त प्रमोद
 धरी, पाप पडल सवि दूर हरी, सूरिपार्श्वचंद्र थवशुं हरखभरी
 ॥ १ ॥ सूरिशिरोमणी जग राजे, जसु सद्गुरु साहूरयण छाजे,
 वडतपगच्छ नायक गाजे, सवि अरिहंत केरादल भाजे.
 ॥ २ ॥ शास्त्र सकल लघुपणे जाणे, वळि देव प्रभावे मेह
 आपणे, रायराणा जेहने प्रणमे, पूज्य आगळ हीयडे मदनाणे
 ॥ ३ ॥ शीख लही सद्गुरु पासे, ग्रही संजम समता मनवासे,
 उत्तम लक्षण जसु तनु भासे, नर नारी गुण गावे रासे ॥ ४ ॥
 गुर्जर मरु मालव देशे, प्रतिबोध्या भवियण उपदेशें, कुमति

मिथ्यात्व न रहे लेशे, जिन मारग सुधो सम वेसे. ॥ ५ ॥
 नयर जोधाणे अनुक्रमे आवे, लही अणसण सुरनी गति पावे,
 संघ मिली पगलां ठावे, जसु जात्रा दिशो दिशथी आवे ॥६॥
 पूज्य थूंभ भली महिमा परसे, सेवक घर कमला केलि करे,
 परघर पुण्य भंडार भरे, जसु कीरति चिंहुदिश काज सरे
 ॥ ७ ॥ आतुर अरति रोग सोग समे, भय सात सहि
 ततकाल गमे, अडवी पड्या जे पूज्यजी नमे, ते
 कुशल कल्याणे पंथ क्रमे. ॥ ८ ॥ जे गुरु चरण कमळ
 ध्यावे, सुत वंछे ते नर सुत पावे, अष्ट महासिद्धि घर लावे,
 दुःख सायर उत्तरि तट जावे. ॥ ९ ॥ वयर विरोध सन्ताप
 टले, गुरु समर्या वेरीना मान टले, नवि भूत व प्रेत पिशाच
 छले, ग्रह गोचर भूडा जाय विले. ॥ १० ॥ नयर जोधाणे
 शोभा सुणी, वली नागोर बीकानेर पूजा घणी, सानिध करो
 पूज्यजी संघभणी, मुनि मेघराज भणे सुख लाभ गणी ॥११॥

८३ श्रीभ्रातृचंद्रसूरीश्वरजीनो छंद.

(हरिगोत छंद)

श्रीपार्श्वचंद्र सूरींद नागपुरींद तपगण नभगणी, तसपट
 परंपर गण धुरंधर हेमचंद्रसूरि गुणी; निर्ग्रथ गुरु तस पाट
 राजे आज गाजे मुनिवरा, भवि भक्तिभावे नमो निशदिन
 भ्रातृचंद्रसूरीश्वरा ॥१॥ छे शांत दांत महंत किरियापात्र समता-
 सागरु, पंडित प्रवर विद्वान बुद्धिनिधान विद्याआगरु, अध-

शोधवारक महाप्रभावक धर्मधोरी धुरंधरा, भवि भक्तिभावे
 नमो निशदिन भ्रातृचंद्रसूरीश्वरा ॥ २ ॥ छे मव्य भाकृषि
 धर्म मूर्ति प्रभु तुल्य मनोवृत्ति, तव तेज दीपे कदि न छीपे
 माग्यनी चडती रति, वळी शरद शशि सम सौम्य कांति
 शांतिवान शुभंकरा, भवि भक्तिभावे नमो निशदिन भ्रातृचंद्र
 सूरीश्वरा. ॥ ३ ॥ गुरु गच्छनायक ज्ञानदायक संघमां लायक
 मुदा, गतराग रोष न दोष जरिण तोष सुख दुःखमां सदा,
 छत्रीस गुणगण युक्त सूरीश्वर चरण गुणथी अलंकार्या, भवि
 भक्तिभावे नमो निशदिन भ्रातृचंद्र सूरीश्वरा ॥ ४ ॥ जिनभाण
 अस्त थतां सूरीश्वर ज्ञानदीप प्रकाशता, मिथ्यांधकार विकार
 टाळी भविकजन प्रतिबोधता; शुभ छंद सांकळचंद्र कहे पावन
 करी भारतधरा, भवि भक्तिभावे नमो निशदिन भ्रातृचंद्र
 सूरीश्वरा. ॥५॥

८४ आचार्य० दे० श्री भ्रातृचंद्रसूरीश्वरगुणनी सज्ज्ञाय.

॥ अरणीक मुनिवर चाल्या गोचरी-ए राग ॥

सुगुण सनेहारे घडीय न विसरे, श्रीभ्रातृचंद्र सूरिराजरे,
 शासन सूबोरे स्वर्ग सिधात्रियो, क्यां प्रगट्यो दिन आज रे
 ॥ सु० ॥ १ ॥ शुज मुनि भक्ति शशि संवत्सरे (१९७२),
 कृष्ण पक्ष वैशाखे रे, अष्टमी रात्रे रे राजनगर विषे, अस्त
 दीपक थयो दाखे रे ॥ सु० ॥२॥ ज्ञानदिवाकर आज हुबी
 गयो, मध्यवये शुभ ध्याने रे; स्वपर समय जाण गुरु क्यां

गथा ? निश्चय देव विमाने रे ॥ सु० ॥ ३ ॥ भारतभूषण
गतदूषण गुरु, समता सागर धीर रे; मिथ्यामत घनघोर
विखेरवा, अप्रतिबद्ध समीर रे ॥ सु० ॥ ४ ॥ पंखी मेळो रे
तजी शिष्य वर्गनो, हंसराज गयो उडी रे; निरागीथी रे
रामनी रीतडी, प्रीत अनित्य ए कुडी रे ॥ सु० ॥ ५ ॥ धर्म
प्रासादनो भांग्यो थांभलो, त्रुटी पुण्यनी पाज रे, गिरुवा
गुणनिधि गीतारथ गया, सकल मुनि शिरताज रे ॥ सु० ॥
६ ॥ भव्य स्वरूप तपतेज दिवाकर, गौरवर्ण गुरुराज रे;
कंचन वरणी रे काया गुरु तणी, भवोदधिमां गुरु झाझ रे ॥
सु० ॥ ७ ॥ सौम्य शीतलता रे चन्द्र समानता, सागर सम
गंभीर रे; अमीय कचोळां रे नेत्र बे निर्मळां, वयण खरे
फूल वीर रे ॥ सु० ॥ ८ ॥ जंगमतीरथ सुरतरु साह्यबो,
मुनिपति करुणासिंधु रे; परमपुरुष परमारथ पुतळ, निष्कारण
जग बंधु रे ॥ सु० ॥ ९ ॥ धर्मधुरंधर धोरी भांगीयो, रथडो
दड पडचो घाडो रे; वळी कोइ एवो रे सद्गुरु पाकशे,
काढशे खुंत्यो गाडो रे ॥ सु० ॥ १० ॥ सेवक कहीने रे कोण
बोलावशे ? कोण करशे संघ साज रे ? पाप ताप हवे कोण
निवारशे ? क्यां सरशे हवे काज रे ? ॥ सु० ॥ ११ ॥ वहेला
मोडा रे सौ संसारमां, संचरवुं ए वाटे रे; पण गुरु निजपर
कारज साधिने, कर्म निकाचीत काटे रे ॥ सु० ॥ १२ ॥
समरण करतां रे ए सूरिराजनुं, भटे धाप संताप रे, स्वप्नमां
मळजो रे एक दिन साह्यबा, सांफळचंदने आप रे ॥ सु० ॥ १३ ॥

८५ आचार्यदेव श्री सागरचंद्रसूरीश्वरजीनी स्तुति

(आतो लाखेणी आंगी कहेवाय, शोभे जीनवरजी-प राग)

आ तो आचार्य देव कहेवाय, शोभे सूरीश्वरजी;
शुद्ध संयमथी कर्मो दलाय, शोभे सूरीश्वरजी,
महीयले विचरी भव्यो तराय, शोभे सूरीश्वरजी. टेक

(आंतरो)-भाव शत्रुओ दळवा तत्पर रहे,
द्रव्य शत्रुओ देखीने वैराग्य वहे;

जाणे सूर्योमां सूरि सोहाय, शोभे सूरीश्वरजी. १

(आंतरो)-जिनवाणी वडे मवि मवो दहे,
शुद्ध समकित दइ शुभ मार्गे वहे;

जाणे ज्ञानमां गुरु मलकाय, शोभे सूरीश्वरजी. २

(आंतरो)-गुरु वाणी सुधा नित्य मवि ग्रहे,
जंगम कल्प जाणी गुरु सेवा वहे;

ए तो निरमल नयणे निरखाय, शोभे सूरीश्वरजी. ३

(आंतरो)-गुरु भक्तिना उत्तम जे कार्यो करे,
नित्य शुद्ध भावे शुभ गति वहे;

ए तो पुन्य दीपक प्रगटाय, शोभे सूरीश्वरजी. ४

(आंतरो)-सूरि सागरचन्द्रजी गुरु अनोपम,
वृद्धि वंदन स्वीकारो आजे शुभोपम;

मवि कुमुदो सहे जे विकसाय, शोभे सूरीश्वरजी. ५

८६ आचार्यदेव श्री सागरचंद्रसूरीश्वरजीनी सज्ज्ञाय

(सुगुण सनेहा रे घडीय न बीसरे-ए राग)

सागरचंद्रसूरीश्वर क्यां गया, मुकी सौ समुदाय रे;
 मव्योधारक गुरुवर आप छो, आवो अम मन माय रे ॥
 सागर० ॥ १ ॥ वैराग वासीत वाणी सुणावीने, तार्या केइ
 नरनार रे; तुम उपगार न भूले मविजनो, भक्तिने भजनार रे
 ॥ सागर० ॥ २ ॥ भाडीआ गामे जन्म्या गुरु तमे, शुभ
 पुन्ये पाम्या नाण रे; उत्तम दीक्षा खंभात नगर विशे, आपे
 भ्रातृगुरु नीज हाथे रे; ॥ सागर० ॥ ३ ॥ ज्ञानी ध्यानी
 चारित्र चूडामणी, उत्तम गुणे गुरु गाजे रे, संघ सकळने भाव
 घणो थयो, अर्पवा पद सौ साजे रे ॥ सागर० ॥ ४ ॥
 चतुर्विध संघ मळी सौ भावथी, राजनगरमां आवे रे; भ्रातृ
 सूरीश्वरनी पाटे स्थापना, सागरचंद्रमुनिने भावे रे ॥ सागर०
 ॥ ५ ॥ ध्रांगध्रा गामे सूरिजी पधारीयां, वरसावी अमृत
 वाण रे; आयु कर्म ते पुरण भोगवी, गया स्वर्गे स नाण रे
 ॥ सागर० ॥ ६ ॥ विसरे न घडी पल सूरि तुम नाम जे,
 सागर सम गंभीर रे; अम मन भमरा ते पुण्य खरी जता, दुःख
 माने जंजीर रे ॥ सागर० ॥ ७ ॥ स्वप्नमां आवो रे आप
 दया करी, सेवकने संभारी रे; वृद्धिचंद्रनी विनती स्वीकारजो,
 महेर करी उपगारी रे ॥ सागर० ॥ ८ ॥

८७ स्व० गणिवर्यश्री अमृतचंद्रजी महाराजकी स्तुति

(जिनने क्रांडो० देशी)

जगतचंद्र तपस्वी मुनिने कोटी नमन, मुनिने कोटी नमन, देशल-
 पुर्मां जन्म ज लीधो, साल १९३५ सीधो, श्रावक कुल अभिराम.
 ॥ मुनिने. ॥ १ ॥ पिता रायशीभाइना नंदन, माता नैणवाइ गुणकंदन,
 तस कुखे अवतार. ॥ मुनिने. ॥ २ ॥ वाळपणे संयमना रागी, आत्म-
 कल्याणनी लगनी लागी, करे धर्म अभ्यास. ॥ मुनिने. ॥ ३ ॥ ओगणीसे
 पंचावन साले, फागण वदी १० शुभवारे, संयम ले सुखकार. ॥ मुनिने.
 ॥ ४ ॥ भ्रातृचंद्र सूरेश्वर हाथे, वासक्षेप नंखाव्यो माथे; दिक्षा अंजार
 गाम. ॥ मुनिने. ॥ ५ ॥ धारशीभाइना नंदन जाणो, दामजीभाइ छे
 गुणखाणो; कर्णे दिशा महोत्सव. ॥ मुनिने. ॥ ६ ॥ अखंड ब्रह्मचारी
 रहीने, शुद्ध मने चारित्र प्रहीने, सार्यो आतम काम. ॥ मुनिने. ॥ ७ ॥
 अरिहंत प्रभुनुं ध्यानज धरता, समता भावमां मन रस बसता, पाभ्यां
 स्वर्ग सदन. ॥ मुनिने. ॥ ८ ॥ ओगणीसे सत्ताणुं साले, वैशाख सुदि
 चोथ बुधवारे, देह छोड्यो उनावा गाम. ॥ मुनिने. ॥ ९ ॥ नाथ
 विनानो कर्यो परीवार, सफल कीधो निज अवतार, हवे अम कोण
 आधार. ॥ मुनिने. ॥ १० ॥ भीडभंजन पारस दरवारे, अट्टाई ओच्छव
 कीधो भारे. संघ मळीने साज. ॥ मुनिने. ॥ ११ ॥ उन्नीसो सत्ताणु
 वर्षे, विजयादशमी मंगळवारे, चरण स्थाप्या ते गाम. ॥ मुनिने ॥ १२ ॥
 जगतचंद्रजी गुरु अमारा, विद्याचंद्र करे गुणगान तमारा, वंदन करीने
 वराम. ॥ मुनिने. ॥ १३ ॥

—: समाप्त :—

श्री परम पू. गुरुदेवोनी-स्तुतिः ॥

(स्रग्धरा-वृत्तम्)

श्रीमत्पार्श्वेन्दुसूरिस्सकलमुनिजनैरर्च्य पादारविन्दो,
भक्तेभ्यस्सत्प्रबोधं सपदि भवगदच्छेदशक्तिं ददानः ॥
सोऽयं गच्छाधि नाथो जयति जिनमते भव्य सौभाग्यकीर्त्तिं,-
स्तं भक्त्या भो पुमांसो नमत नतिगुणश्रेणीपंतस्वधीशम् ॥१॥

श्रीमद्विद्यावतंसाः शमदमसहिताबाल भावाद्विरक्ता,
ज्ञानाभ्यासे प्रवृत्तानिखिलजनमनो हर्षदाःस्वैर्गुणौ घैः।
मध्यस्था मान्यवाक्या दलितमदबला भ्रातृचन्द्राभिधाना,-
सारुण्ये तीर्णमोहा निरुपमचरिताः सूरिराजा जयन्तु ॥२॥
— शार्दूलवीक्रिहीतवृत्तम् —

श्रीपार्श्वप्रभुपादपद्ममधुलिङ् जातः सदा सेवया,
श्री जेनेन्द्रगुवाब्जनिस्सृतवचो वीस्तारितं श्रेयसे ।
संसाराब्धि नियामकं बुधवरं देवैःसु सं पूजितं,
तं सूरिं सुखदं भजे गुरुवरं चंद्रोत्तरं सागरम् ॥३॥
(शीखरीणि - वृत्तम्)

सुरनरऋषिसेव्यो सर्वदोषैर्विमुक्ते
भवजलधितरौही साधु भृङ्गः स्युक्ते
तवचरणसरोजे फोटिशो मे प्रणामः
हृदि वसतु गुणिन् मे श्रीजगच्चंद्र देव ॥४॥